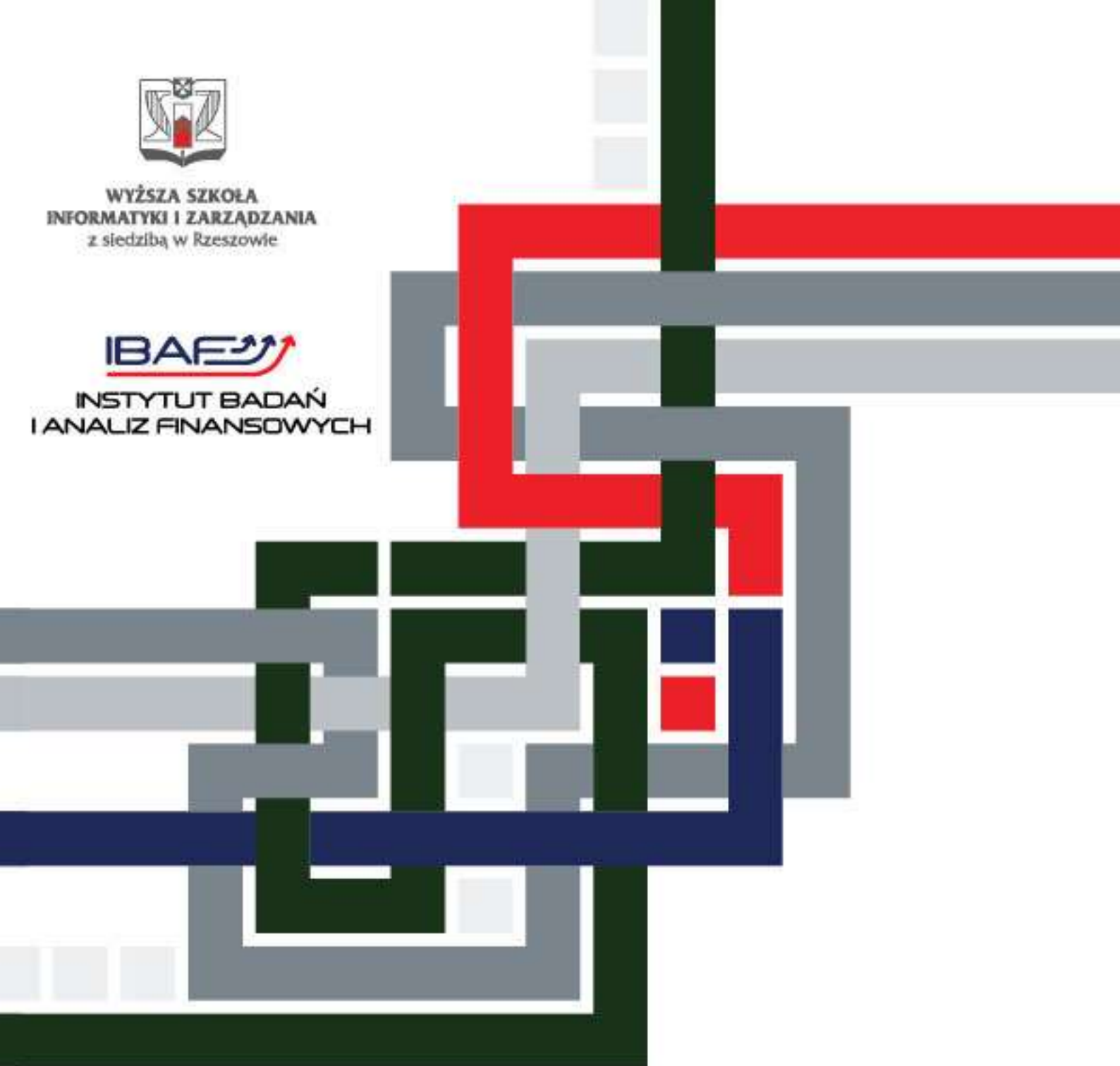

WYŻSZA SZKOŁA
INFORMATYKI I ZARZĄDZANIA
z siedzibą w Rzeszowie

INSTYTUT BADAŃ
I ANALIZ FINANSOWYCH

Elżbieta Malinowska-Misiąg, Jan Misiąg, Wojciech Misiąg, Marcin Tomalak

ALGORYTMY PODZIAŁU ŚRODKÓW PUBLICZNYCH

Elżbieta Malinowska-Misiąg, Jan Misiąg, Wojciech Misiąg, Marcin Tomalak

Algorytmy podziału środków publicznych

Elżbieta Malinowska-Misiąg, Jan Misiąg, Wojciech Misiąg, Marcin Tomalak
Algorytmy podziału środków publicznych

Redaktor: Wojciech Misiąg

Recenzent: prof. dr hab. Janusz Ostaszewski – Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Opracowanie wykonane
w Instytucie Badań i Analiz Finansowych
Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie
finansowane z udziałem dotacji
Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Skład i łamanie: Ulyana Dzyuma-Zaremba, IBAF

Okładka: Zarubin-Leonid / Freepik

Wydawca:
Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie,
ul. Sucharskiego 2, 35-225 Rzeszów
tel.: 17 866 11 11
fax: +48 17 866 12 22
e-mail: wsiz@wsiz.rzeszow.pl
www.wsiz.rzeszow.pl

ISBN 978-83-64286-67-4

Rzeszów 2016

Spis treści

Wprowadzenie	5
1. Opis problemu	5
2. Zakres badań	7
3. Metodologia badań	8
4. Układ opracowania	10
I. Typologia algorytmów podziału	11
II. Wybrane algorytmy podziału środków krajowych	15
1. Środki NFZ	15
2. Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego	22
2.1. Subwencja oświatowa	24
2.2. Subwencja wyrównawcza	27
2.3. Subwencja równoważąca	28
2.4. Subwencja regionalna	30
2.5. Podsumowanie	31
3. Fundusz Pracy	33
4. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	37
5. Budżety wojewodów	40
5.1. Dotacje na zadania zlecone dla jednostek samorządu terytorialnego	41
5.2. Wydatki administracyjne	45
6. Regionalne izby obrachunkowe i samorządowe kolegia odwoławcze	47
7. Uczelnie publiczne	47
7.1. Dotacje na działalność dydaktyczną	53
7.2. Pomoc materialna dla studentów i doktorantów	61
7.3. Dotacje na działalność badawczą	64
8. Granty Narodowego Centrum Nauki	75
9. Granty Narodowego Centrum Badań i Rozwoju	81
10. Finansowanie kultury z budżetu państwa	85
10.1. Dotacje z budżetu państwa dla instytucji kultury	85
10.2. Dotacje dla instytucji współprowadzonych	90
10.3. Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego	91
11. Sądy powszechne	95
12. Transport	98
III. Algorytmy podziału środków z budżetu Unii Europejskiej	108
1. Regionalne programy operacyjne	109
2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	114
2.1. PROW 2004–2006	116

2.2. PROW 2007–2013	121
2.3. PROW 2014–2020	132
3. Program Operacyjny „Rozwój Polski Wschodniej”	134
4. Program Operacyjny „Kapitał Ludzki”	138
5. Terytorialny rozkład wykorzystania środków Unii Europejskiej	141
5.1. Podstawowe dane	144
5.2. Wydatki strukturalne	149
5.3. Wydatki na Wspólną Politykę Rolną	151
5.4. Wykorzystanie środków UE a wzrost gospodarczy	155
5.5. Wykorzystanie środków UE a wzrost poziomu spójności społecznej	157
5.6. Podsumowanie	158
IV. Wydatki publiczne w układzie regionalnym	160
V. Wnioski	170
Literatura cytowana	180
Cytowane akty prawne	186
Ustawy	186
Prawo europejskie	188
Aneksy	192
Aneks 1. Dane źródłowe	194
Aneks 2. Zadania Funduszu Pracy uwzględniane w algorytmie	330
Aneks 3. Rozporządzenia określające zakres świadczeń gwarantowanych	334

Wprowadzenie

1. Opis problemu

Obowiązujący w Polsce system finansów publicznych jest bardzo silnie scentralizowany. Wyraża się to zarówno relatywnie niskim udziałem samorządu terytorialnego oraz wojewódzkiej administracji rządowej w realizacji zadań publicznych, jak i tym, że sektor rządowy (centralny) przejmuje, głównie przez system dochodów budżetu państwa i budżetu środków europejskich, znacznie więcej środków publicznych, niż wynikałoby to z potrzeby finansowania zadań tego sektora. Sytuacja finansowa poszczególnych województw (a przez to również poziom życia mieszkańców perspektywy i rozwoju regionów) jest więc w znaczący sposób uzależniona od transferów środków – zarówno budżetowych, jak i pozabudżetowych – znajdujących się w dyspozycji administracji rządowej oraz instytucji podległych tej administracji. Z zamieszczonej poniżej tabeli widać, że bez transferów z budżetu nie mogłyby działać ani jednostki samorządowe, ani inne państwowe osoby prawne (np. uczelnie).

Tabela 1. Dochody i wydatki sektora finansów publicznych w 2015 r.

Wyszczególnienie	Jednostki sektora finansów publicznych					
	Ogółem	Budżet państwa ¹	Państwowe fundusze celowe	Jednostki samorządu terytorialnego	Narodowy Fundusz Zdrowia ²	Pozostałe instytucje publiczne
	mld zł					
Dochody (przed konsolidacją)	968 479,2	353 600,4	234 425,2	199 018,9	112 297,1	69 137,6
w tym: dochody SFP	687 781,8	348 670,6	145 172,6	99 670,7	68 382,1	25 885,8
Wydatki (przed konsolidacją)	1 012 535,4	399 438,8	239 263,7	196 415,3	112 554,0	64 863,6
Transfery						
Budżet państwa ¹	4 929,8	38,6	7,1	2 998,8	16,6	2209,3
Państwowe fundusze celowe	89 252,5	7,1	3347,7	10 998,8	2721,7	4694,1
Jednostki samorządu terytorialnego	99 348,2	2 658,2	756,7	4 318,9	0,9	1050
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	43 915,0	16,6	1 755,6	2 310,7	34 534,2	11,4
Pozostałe instytucje publiczne	43251,8	2209,3	3793,8	6 287,2	154,8	2817,3
Wydatki SFP	731 838,0	204 284,2	229 602,8	168 743,7	75 125,8	54 081,5
Wynik (przed konsolidacją)	-44 056,2	-50 768,2	-4 838,5	2 603,6	-256,9	4 274,0
Wynik (po konsolidacji)	-44 056,2	144 386,4	-84 430,2	-69 073,0	-6 743,7	-28 195,7
Udział transferów w finansowaniu wydatków (%%)	x	1,2	37,3	50,6	12,0³	66,7

¹ Razem z budżetem środków europejskich

² Razem z samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej

³ Po wyeliminowaniu przepływów środków między NFZ i SPZOZ

Źródło: obliczenia własne na podstawie *Analizy wykonania budżetu i założeń polityki pieniężnej w roku 2015*, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2016 oraz materiałów Ministerstwa Finansów

Faktu, iż prawie połowa środków budżetu państwa przeznaczana jest na transfery do innych instytucji publicznych, a także dużych przemieszczeń środków pomiędzy województwami nie można jednak oceniać jednoznacznie negatywnie. Przy istniejących obecnie zróżnicowaniach potencjału finansowego poszczególnych województw tylko rozbudowany system transferów może zapewnić możliwość wykonywania we wszystkich województwach najważniejszych zadań publicznych. Pozostaje oczywiście pytanie, czy nie są możliwe takie zmiany w systemie dochodów publicznych, by każdemu województwu zapewnić możliwość finansowania zadań publicznych realizowanych w tych województwach głównie ze środków „własnych”, a więc czy nie jest możliwe zwiększenie stopnia samodzielności finansowej słabszych ekonomicznie województw.

Na system dystrybucji środków publicznych do poszczególnych województw składa się dziś wiele niezależnie funkcjonujących algorytmów – mniej lub bardziej sformalizowanych, przy pomocy których środki przypisane ministrom i instytucjom rządowym są dzielone pomiędzy województwa. Z ważniejszych algorytmów tego typu wymienić należy algorytmy:

- podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego,
- podziału środków Narodowego Funduszu Zdrowia pomiędzy oddziały wojewódzkie Funduszu,
- podziału środków Funduszu Pracy,
- podziału środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- podziału na województwa środków przeznaczonych na realizację Regionalnych Programów Operacyjnych,
- podziału środków przeznaczonych na finansowanie wydatków budżetów wojewodów,
- podziału na województwa środków w tych programach operacyjnych, w których zarządy województw pełnią funkcję instytucji pośredniczących,
- konstrukcji rzeczowego planu inwestycji w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad,
- podziału środków na dotacje wypłacane z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- podziału dotacji między uczelnie publiczne.

Kwotę środków dzielonych corocznie przy zastosowaniu wyżej wymienionych algorytmów szacować można na co najmniej 180–200 mld zł. Są to środki wielokrotnie większe od tych, które uważane są formalnie na źródło finansowania przedsięwzięć rządowej polityki regionalnej i których podział może być koordynowany przez Ministerstwo Rozwoju. Porównując kwoty dzielone na różne sposoby pomiędzy województwa z globalną kwotą wydatków publicznych, wynoszącą w ostatnich latach już ponad 700 mld zł rocznie, należy pamiętać o tym, że:

- 1) ok. 230 mld zł środków publicznych jest corocznie przeznaczane na wypłaty emerytur i rent z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i bezpośrednio z budżetu państwa – środki te nie mogą być w celowy sposób kierowane do województw, z punktu widzenia aktywnej polityki regionalnej są więc nieistotne, choć rozkład świadczeń emerytalno-rentowych wpływa niewątpliwie – poprzez kreowanie popytu konsumpcyjnego – na warunki rozwoju poszczególnych województw, a terytorialny rozkład wypłat z ubezpieczenia społecznego jest ściśle związany ze szczegółowymi rozwiązaniami dotyczącymi uprawnień emerytalnych i wymiaru świadczeń;
- 2) z punktu widzenia polityki regionalnej nie mają też znaczenia – jako potencjalne instrumenty tej polityki – wydatki na:
 - obsługę długu publicznego (w 2014 r. – ok. 42,5 mld zł),
 - obronę narodową (w 2014 r. – ok. 23,4 mld zł),
 - centralne urzędy administracji publicznej i władzy państwowej (ok. 6 mld zł),
 - wpłaty do budżetu Unii Europejskiej (w 2014 r. – ok. 17,3 mld zł),
- 3) jak wynika z naszych wcześniejszych badań ok. 19% wszystkich dochodów publicznych stanowią dochody, które z założenia są wykorzystywane w województwach, w których zostały pobrane – oznacza to wyłączenie z kwoty, która może być celowo dzielona między województwa równowartości ok. 19% wszystkich wydatków publicznych.

Do rozdysponowania przy pomocy decyzyjnie kształtowanych algorytmów podziału środków pozostaje więc kwota odpowiadająca w przybliżeniu 35 – 40% wszystkich wydatków publicznych i tylko do tej

kwoty odnosi się nasza dalsza analiza. Nie oznacza to oczywiście, że niecelowe jest badanie wojewódzkiego rozkładu wszystkich wydatków publicznych¹. Kształtując racjonalną politykę regionalną powinniśmy bowiem instrumenty, które możemy wykorzystać do aktywnego oddziaływania na strukturę podziału środków publicznych dostosować do tych czynników, na które praktycznie nie mamy wpływu, a więc i tego, w jaki sposób rozkłada się pomiędzy województwa ta część środków publicznych, która nie poddaje się bezpośredniemu podziałowi.

Zamieszczone powyżej zestawienie pokazuje, że analizowane przez nas algorytmy podziału obejmują znaczącą część tych środków publicznych, które mogą być w świadomy i celowy sposób kierowane do wybranych województw. Analiza tych algorytmów pozwala więc ocenić jakimi instrumentami dysponujemy w celu prowadzenia aktywnej polityki regionalnej i w jaki sposób instrumenty te wykorzystujemy.

Algorytmy podziału nie są między sobą skoordynowane – dotyczy to zarówno sposobu ich tworzenia (wyboru kryteriów, na podstawie których odbywa się podział środków), jak i ich wdrażania – poszczególni ministrowie mają bardzo dużą swobodę zarówno w tworzeniu mechanizmów podziału, jak i w podejmowaniu decyzji w tych obszarach, w których algorytmy podziału nie są sformalizowane. W efekcie „realna polityka regionalna” nie jest wynikiem świadomie ukierunkowanych działań, lecz wynikową odrębnie funkcjonujących mechanizmów alokacji środków, których faktycznie nikt nie koordynuje. Łatwo jest też wykazać, że niektóre ze stosowanych algorytmów podziału środków publicznych wręcz promują ich nieefektywne (z punktu widzenia „oficjalnego” przeznaczenia tych środków) wykorzystanie.

Nie jest to oczywiście stan pożądaný. Celem przedstawionego poniżej badania ma być stworzenie podstaw do zmiany sytuacji i podjęcia próby stworzenia metodologicznych podstaw dla ustanowienia bardziej skutecznych mechanizmów świadomego oddziaływania na rozwój regionów.

2. Zakres badań

Przyjęty przez nas zakres badań obejmował:

- 1) analizę wskazanych powyżej algorytmów podziału środków z punktu widzenia:
 - doboru kryteriów decydujących o rozmiarach środków,
 - zgodności kryteriów z celami polityki regionalnej,
 - wpływu stosowanych algorytmów na sytuację społeczną i finanse regionów,
 - prawidłowości wyboru organu koordynującego podział środków;
- 2) sformułowania propozycji zmian istniejących algorytmów oraz organizacji procesu przekazywania środków, w tym – wyboru instytucji administrującej algorytmem podziału, sposobu przekazywania środków;
- 3) sformułowania propozycji funkcjonowania mechanizmu koordynującego odrębnie działające algorytmy przekazywania środków oraz zapewniającego adekwatność metod podziału środków między województwa z celami polityki regionalnej;
- 4) sformułowanie propozycji stałego monitorowania i weryfikacji mechanizmów podziału środków publicznych między województwa;
- 5) studium wykonalności proponowanych zmian.

Należy z góry założyć, że propozycje nie ograniczą się do modyfikacji już istniejących algorytmów, lecz dotyczyć będą również problemów szerszych, takich jak:

- podział zadań publicznych między organy administracji publicznej,
- ustrojowa pozycja i kompetencje województw samorządowych,

¹ Badania takie były przez nas zresztą prowadzone w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową. Ich efektem są raporty obrazujące podział między województwa środków publicznych w latach 1999–2009.

- konstrukcja systemu dochodów samorządowych, w tym systemu subwencjonowania gmin,
- zasady zarządzania środkami pochodzącymi z budżetu UE,
- zasady funkcjonowania państwowych funduszy celowych finansujących obecnie głównie zadania samorządowe.

W raporcie opisane zostały następujące mechanizmy podziału środków publicznych:

- podział środków Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ) między oddziały wojewódzkie NFZ – w roku 2014 przy pomocy tego algorytmu rozdzielono ok. 67,9 mld zł,
- algorytm wyznaczania subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego – w 2015 r. wydatki budżetu państwa na subwencje ogólne wyniosły 51,3 mld zł,
- podział środków budżetu państwa pomiędzy budżety wojewodów – w 2015 r. wydatki tych budżetów wyniosły łącznie ok. 31,5 mld zł,
- podział środków budżetu państwa pomiędzy budżety sądów apelacyjnych (w 2015 r. – około 6,6 mld zł),
- algorytm podziału pomiędzy powiaty i województwa środków Funduszu Pracy (w 2015 r. około 10 mld zł),
- algorytm podziału pomiędzy powiaty i województwa środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (w 2013 r. około 0,9 mld zł),
- algorytm podziału między uczelnie środków na działalność dydaktyczną z budżetu państwa,
- algorytm podziału między uczelnie środków na pomoc materialną dla studentów i doktorantów,
- podział pomiędzy uczelnie środków na tzw. dotacje statutowe,
- podział środków na granty udzielane przez Narodowe Centrum Nauki i Narodowe Centrum Badań i Rozwoju,
- podział środków na dotacje finansujące zadania z dziedziny kultury,
- algorytm podziału między województwa przyznanych Polsce środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego, przeznaczonych na finansowanie regionalnych programów operacyjnych,
- algorytmu podziału między województwa środków Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,

a także kilku innych dotyczących już znacznie mniejszych kwot, lecz skrótowo opisanych przez nas w celu zaprezentowania możliwie szerokiej panoramy stosowanych instrumentów podziału środków publicznych.

Przy pomocy algorytmów opisanych w niniejszym raporcie rozdzielono w 2015 r. ponad 200 mld zł, czyli ok. 40% wydatków publicznych poza wydatkami na ubezpieczenia społeczne, których rozkład terytorialny rządzi się zupełnie innymi prawami. W roku 2014, dla którego w ramach opisywanego tu projektu badawczego nie udało się zebrać i przetworzyć części niezbędnych danych liczbowych, kwota ta na pewno była jeszcze większa.

3. Metodologia

Prezentowany raport stanowi kontynuację i rozwinięcie prac, jakie nad problemami organizacji sektora finansów publicznych i przepływów środków wewnątrz tego sektora autorzy raportu prowadzą od wielu lat² W tym raporcie wykorzystaliśmy zarówno nasze wcześniejsze ustalenia dotyczące algorytmów podziału środków publicznych pomiędzy województwa, jak i metody analizy tych algorytmów.

² Por. np. W. Misiąg, *Reforma finansów publicznych. Cele i zadania*, w: J. Chłopecki (red.), *Czas na sanację*, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2003; W. Misiąg, *Zmiany w systemie finansów publicznych niezbędne dla sprawnej realizacji Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007–2013*, Warszawa 2005, www.funduszeuropejskie.gov.pl; E. Malinowska-Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Centralne finansowanie ochrony zdrowia i edukacji w Polsce. Analiza regionalna*, Instytut Badań nad Gospodarką Narodową, Warszawa 2008; J. Mackiewicz-Łyziak, E. Malinowska-Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Wyrównywanie dochodów jednostek samorządu terytorialnego*.

Metodologia badania algorytmów podziału środków publicznych została oparta – tam, gdzie dostępne dane na to pozwalały – na wzorcach wypracowanych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową podczas prowadzonych w latach 2007–2009 badań nad podziałem środków publicznych na edukację i ochronę zdrowia. Przyjęta przez nas metoda polega na równoległym przeprowadzeniu dla każdego z trzech zadań badawczych:

- formalnej analizy stosowanego algorytmu (jeśli algorytm taki został formalnie określony) i analizy czynników decydujących o sposobie podziału środków, a także oceny działań dostosowawczych wywołanych stosowaniem danego algorytmu;
- oceny potrzeb poszczególnych województw i wskazaniu czynników, które decydują o tych potrzebach, więc powinny być brane pod uwagę w algorytmach podziału;
- statystycznej analizy skutków stosowania funkcjonujących obecnie algorytmów podziału, polegającej na porównaniu rozmiarów zasileń generowanych przez dany algorytm ze zmianami wskaźników obrazujących sytuację województw w tych dziedzinach działalności administracji publicznej, z którymi związane są rozpatrywane algorytmy.

Zakres i szczegółowość analiz poszczególnych algorytmów są w znacznym stopniu uzależnione od dostępności danych, w tym w szczególności danych pozwalających ocenić sytuację województw w dziedzinach związanych z rozpatrywanymi algorytmami. Trudności w dotarciu do danych obrazujących sposoby dystrybucji środków publicznych i efekty zastosowania konkretnych algorytmów, a często – brak takich danych – sygnalizujemy zresztą jako jeden z istotnych problemów ograniczających możliwości racjonalizacji wydatków publicznych.

Istotnym utrudnieniem dla analizy skutków, jakie dla polityki regionalnej ma wykorzystanie wymienionych powyżej algorytmów podziału środków publicznych ma fakt, że nie dysponujemy aktualnymi danymi o terytorialnym rozkładzie środków publicznych. Ostatnie wiarygodne dane na ten temat pochodzą z opracowań Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową obejmujących lata 1999–2009. Zlecone przez ówczesne Ministerstwo Rozwoju Regionalnego opracowanie na temat terytorialnego rozkładu środków publicznych w latach 2010 i 2011 nie spełnia elementarnych wymogów poprawnej metodologii badań, w ogromnej części bazuje na ekstrapolacji wyników z raportów Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową za poprzednie lata i nie może być uznane za wiarygodne źródło informacji. Aby powstałą lukę wypełnić, podjęliśmy próbę uproszczonego oszacowania terytorialnego rozkładu wydatków publicznych w latach 2010–2014, zachowując przy tym – na tyle, na ile było to możliwe – podstawowe zasady metodologii przyjętej w opracowaniach Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową dotyczących lat 1999–2009. Efekty tych szacunków przedstawiliśmy w rozdziale IV.

Przy opracowaniu niniejszego raportu posługiwaliśmy się przede wszystkim danymi pochodzącymi z:

- sprawozdań za lata 2010–2015 z wykonania budżetu państwa i budżetu środków europejskich oraz z baz danych (bardziej szczegółowych niż publikowane sprawozdania) o dochodach i wydatkach budżetu państwa i budżetu środków europejskich udostępnionych przez Ministerstwo Finansów,
- baz danych o sprawozdaniach Rb-27 i Rb-28 z wykonania dochodów i wydatków budżetów wszystkich jednostek samorządu terytorialnego oraz baz danych o przychodach i kosztach pozabudżetowych instytucji samorządowych, również udostępnionych przez Ministerstwo Finansów,
- rocznych sprawozdań – za lata 2010–2013 – z wykonania planów finansowych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,

Możliwości wykorzystania w Polsce doświadczeń niemieckich krajów związkowych, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2008; W. Misiąg, M. Tomalak, *Analiza algorytmów podziału środków publicznych z punktu widzenia polityki regionalnej*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2010; W. Misiąg, M. Tomalak, *Rekomendacje dla polityki regionalnej*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010; W. Misiąg, *Długookresowa strategia równoważenia finansów państwa*, w: A. Wiktorow, B. Wyżnikiewicz (red.), *Długofalowe równoważenie finansów publicznych*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową – AXA, Warszawa 2010; W. Misiąg, M. Tomalak, *Koncepcja nowego systemu finansowego samorządu terytorialnego*, ekspertyza zlecona przez MSWiA w ramach projektu systemowego „Zdiagnozowanie samorządu terytorialnego w wybranych aspektach jego funkcjonowania oraz wsparcie reformy decentralizacji administracji publicznej”, Warszawa 2010; W. Misiąg, M. Tomalak, *Zasady podziału środków publicznych między województwa. Rekomendacje dla polityki regionalnej*, niepublikowane, dostępne na stronie internetowej www.mir.gov.pl; J. Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Ocena efektywności wykorzystania pomocy finansowej Unii Europejskiej jako instrumentu polityki spójności społeczno-gospodarczej oraz poprawy warunków życia*, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2013.

- publikowanych w dziennikach urzędowych obwieszczeń ministrów sprawujących nadzór nad uczelniami publicznymi (Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministra Zdrowia, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Infrastruktury, Ministra Obrony Narodowej oraz Ministra Spraw Wewnętrznych) o dotacjach udzielonych uczelniom na zadania dydaktyczne szkół wyższych, na utrzymanie potencjału badawczego oraz na inwestycje,
- sprawozdań z wykonania planów finansowych Funduszu Pracy i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, zawierających dane o wydatkach dokonywanych w poszczególnych powiatach i województwach,
- publicznie dostępnych sprawozdań Narodowego Centrum Nauki i Narodowego Centrum Badań i Rozwoju oraz z udostępnionych przez te instytucje szczegółowych danych o przyznanych grantach badawczych,
- publicznie dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, dotyczących podstawowych charakterystyk rozwoju społeczno-gospodarczego województw,
- publicznie dostępnych dokumentów Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotyczących wykorzystania środków europejskich w perspektywie finansowej 2007–2013 oraz mechanizmów podziału środków europejskich dla perspektywy finansowej 2014–2020,
- zamieszczanych w Dzienniku Urzędowym Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego obwieszczeń o wysokości dotacji przyznanych i przekazanych instytucjom kultury nadzorowanym lub współprowadzonym przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- udostępnionych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego szczegółowych danych o dotacjach przyznanych w ramach tzw. programów Ministra.

Korzystaliśmy również z danych zgromadzonych na potrzeby naszych wcześniejszych publikacji, wymienionych w przypisie 2 na stronie 8.

4. Układ opracowania

Zasadniczą część raportu tworzą trzy rozdziały (II – IV) poświęcone kolejno:

- analizie algorytmów podziału krajowych środków publicznych (rozdział II),
- algorytmom podziału środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej (rozdział III),
- szacunkom terytorialnego rozkładu wydatków publicznych (rozdział IV).

Rozdziały te zostały poprzedzone krótkim opisem przyjętej przez nas klasyfikacji algorytmów podziału. W założeniu ma on uporządkować pewne pojęcia, wyraźnie jednak należy podkreślić, że intencją autorów nie jest wykazywanie bezwzględnej wyższości któregośkolwiek z wyróżnionych schematów podziału nad pozostałymi. Ważnym elementem analizy stosowanych w praktyce algorytmów powinna jednak być ocena zasadności stosowania wybranych schematów algorytmów do podziału konkretnego rodzaju środków publicznych.

Opracowanie zamyka rozdział V, poświęcony wnioskowi i dość skrótowo ujętym rekomendacjom wynikającym z przeprowadzonej analizy.

Raport uzupełniają aneksy, w których zawarte zostały źródłowe dane statystyczne oraz pewne objaśnienia techniczne, których prezentacja w podstawowym tekście zakłóciłaby tok wywodu.

I. Typologia algorytmów podziału

Biorąc pod uwagę stopień formalizacji i sposób uwzględniania kryteriów regionalnych wyróżniliśmy cztery typy procedur podziału środków publicznych:

- A – procedury, w których określone są formalne kryteria określające wybór beneficjentów i w których ustalany jest z góry podział transferowanej kwoty na województwa – taki charakter mają na przykład procedury podziału środków Funduszu Pracy między województwa samorządowe; w ramach tej grupy rozróżniać trzeba procedury, w których kryteria są z góry ustalone aktami wyższej rangi (ustawami i rozporządzeniami – tak jest na przykład w przypadku podziału środków Narodowego Funduszu Zdrowia, Funduszu Pracy oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych) oraz procedury określone wewnętrznymi przepisami instytucji administrującej środkami publicznymi; kwoty „przydziałów” środków dla województw wynikające z zastosowania danego algorytmu mogą dotyczyć albo jednego roku (tak jak na przykład w Funduszu Pracy), albo okresów wieloletnich – jak w przypadku większości algorytmów podziału środków unijnych;
- B – procedury, w których określone są formalne kryteria wyboru beneficjentów, lecz w których nie ustala się z góry sposobu podziału transferowanej kwoty na województwa, choć rozkład taki można ustalić *ex post* – tak jest na przykład w przypadku;
 - dotacji na działalność dydaktyczną (tzw. dotacji podstawowych) oraz dotacji na działalność statutową, udzielanych państwowym uczelniom z budżetów ministrów nadzorujących te uczelnie;
 - dotacji dla państwowych instytucji kultury nadzorowanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
 - środków dla szkół artystycznych planowanych w budżecie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz dla szkół rolniczych finansowanych z budżetu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- C – procedury, w których nie zostały określone sformalizowane kryteria wyboru beneficjentów i ustalenia wysokości transferów oraz w których nie dokonuje się wstępnego podziału kwoty na województwa – takiemu schematowi odpowiada na przykład tryb udzielania uczelniom dotacji na współpracę z zagranicą albo tryb udzielania preferencyjnych pożyczek z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- D – procedury, w których bez ustalenia formalnych zasad dokonuje się podziału środków między województwa – tak jest na przykład przy ustalaniu limitów wydatków budżetu państwa dla wojewodów, dla regionalnych izb obrachunkowych oraz dla samorządowych kolegiów odwoławczych.

Dla porządku należy zaznaczyć, że podział środków według kryteriów terytorialnych nie zawsze oznacza podział pomiędzy województwa. Jako przykłady innego podziału terytorium kraju na jednostki, do których kierowane są środki publiczne wskazać można podział środków pomiędzy:

- sądy apelacyjne i prokuratury apelacyjne,
- sądy i prokuratury wojskowe,
- samorządowe kolegia odwoławcze,
- rejonowe zarządy gospodarki wodnej.

Rysunek 1. Przykłady podziałów terytorialnych Polski

Źródło: strony internetowe Ministerstwa Sprawiedliwości, Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz zasoby Wikipedii

Żadnego z wymienionych powyżej typów procedur podziału środków publicznych nie można uznać za najlepszy w każdym przypadku. Sposób podziału powinien być dostosowany do konkretnej sytuacji, co powinno prowadzić do zróżnicowania stosowanych procedur. Można przy tym sformułować kilka prostych i intuicyjnie zrozumiałych zasad, jakie powinny kierować wyborem właściwej procedury.

1. Zastosowanie sformalizowanych algorytmów podziału środków jest szczególnie uzasadnione gdy:
 - zadania finansowane dzielonymi środkami publicznymi są w miarę jednorodne,
 - środki mają być kierowane do podmiotów niepodlegających administracji rządowej lub takim, którym należy zagwarantować autonomię działania – przyjęcie ścisłych reguł podziału środków eliminuje możliwość arbitralnego preferowania niektórych podmiotów,

- znane są wartości zmiennych, których wartości są ściśle skorelowane z zapotrzebowaniem podmiotów-beneficjentów na środki publiczne.
2. Wstępny podział środków pomiędzy województwa przydatny jest w szczególności w tych przypadkach, gdy dystrybucja środków publicznych ma służyć osiągnięciu konkretnych celów polityki regionalnej. Możliwe jest wówczas racjonalne skierowanie środków do tych regionów, które wymagają szczególnego wsparcia. Ustalenie wstępnego podziału środków na województwa stosowane powinno być w szczególności wtedy, gdy zakłada się dwuetapowy mechanizm podziału środków. Należy jednak pamiętać, że preferencyjne traktowanie wybranych regionów ma sens tylko wtedy, gdy uda się zapewnić odpowiednią efektywność ich wydatkowania, a więc gdy dobór zadań finansowanych z udziałem tak podzielonych środków będzie sprzyjał realizacji zakładanych celów społecznych i gospodarczych.
 3. Nie ma potrzeby stosowania sformalizowanych algorytmów podziału środków w przypadku podziału środków pomiędzy instytucje państwowe, którym prawo nie gwarantuje autonomii programowej – na przykład podziału środków pomiędzy szkoły lub pomiędzy urzędy administracji rządowej.
 4. Nie należy dokonywać wstępnego podziału środków między województwa gdy środki publiczne kierowane są wprost do konkretnych jednostek o podobnym charakterze, lecz zróżnicowanych rozmiarach i programach działania – tak jak w przypadku uczelni lub instytucji kultury.

Jak dalej pokażemy, w wielu przypadkach przyjęte zasady podziału środków publicznych odbiegają od sformułowanych powyżej i – jak się wydaje – intuicyjnie zrozumiałych – zaleceń. Zastrzec jednak należy, że przyjęcie niewłaściwego mechanizmu podziału środków nie musi jeszcze oznaczać nieprawidłowej alokacji tych środków, choć niewątpliwie ma swe wady, do których zaliczyć należy w szczególności ograniczenie przejrzystości zarządzania środkami publicznymi i zbytnie uzależnienie sytuacji poszczególnych regionów od decyzji arbitralnie podejmowanych przez podmioty dysponujące środkami publicznymi.

II. Wybrane algorytmy podziału środków krajowych

1. Środki NFZ

Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) powstał w 2003 r. z przekształcenia działających od 1999 r. Kas Chorych w jedną instytucję, mającą charakter państwowego funduszu celowego, lecz nieposiadającą formalnie takiego statusu. Praktyczną konsekwencją tego faktu jest inny niż w funduszach celowych tryb planowania finansowego. Podstawą działania Narodowego Funduszu Zdrowia jest ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych³.

Najważniejszym źródłem przychodów NFZ jest składka ubezpieczeniowa, opłacana albo przez ubezpieczonych, albo – w przypadku niektórych grup ubezpieczonych, z których grupą największą są rolnicy indywidualni – refundowana Funduszowi ze środków publicznych. NFZ otrzymuje również na wybrane zadania dotacje z budżetu państwa – największe znaczenie dla finansów NFZ ma dotacja przyznawana na pokrycie kosztów funkcjonowania zespołów ratownictwa medycznego. Z tych dwóch źródeł pochodzi ponad 99% przychodów NFZ. Składki na rzecz NFZ pobierane są przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Roczne koszty NFZ związane z poborem składek wynoszą ok. 120 mln zł.

Środki NFZ przeznaczone są w pierwszej kolejności na zakup usług medycznych dla osób uprawnionych do korzystania z usług medycznych finansowanych ze środków publicznych. Na ten cel NFZ przeznacza większość swoich środków – w 2014 r. udział kosztów świadczeń medycznych w całości planowanych kosztów NFZ wyniósł 96,1%, a udział rezerw na nieprzewidziane wydatki, również przeznaczonych przede wszystkim na finansowanie świadczeń medycznych – ok. 2,6%. Tylko ok. 1% kosztów NFZ stanowią koszty administracyjne, obejmujące zarówno koszty funkcjonowania Centrali NFZ, jak i koszty oddziałów wojewódzkich, wykonujących podstawowe zadania NFZ.

Okolo połowy środków przeznaczonych na zakup usług medycznych trafia do szpitali. W planie finansowym NFZ na rok 2014 – na leczenie szpitalne przeznaczono 48% planowanych kosztów świadczeń opieki zdrowotnej, a kolejne większe kwoty to:

- podstawowa opieka zdrowotna – ok. 12% planowanych kosztów,
- refundacje wydatków na leki – ok. 12%,
- ambulatoryjna opieka specjalistyczna – ok. 9%
- opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień – ok. 4%,
- rehabilitacja lecznicza – ok. 3%,
- zespoły ratownictwa medycznego – ok. 3%.

³ Dz. U. z 2015 r. poz. 581, z późn. zm.

Utworzone w 2003 r. w miejsce regionalnych kas chorych oddziały wojewódzkie NFZ zachowały – mimo włączenia ich do instytucji działającej w całym kraju – znaczącą samodzielność – tak w kwestiach finansowych, jak i w programowaniu swojej działalności. Samodzielność ta wyraża się przede wszystkim w tym, że:

- każdy oddział wojewódzki dysponuje wyodrębnioną w planie finansowym NFZ częścią jego planowanych dochodów, a podział dochodów pomiędzy oddziały odbywa się na podstawie algorytmu określonego w rozporządzeniu Ministra Zdrowia,
- każdy oddział wojewódzki samodzielnie kontraktuje usługi medyczne dla osób podlegających ubezpieczeniom zdrowotnym, które zadeklarowały przynależność do danego oddziału – nie musi to być oddział odpowiadający miejscu zamieszkania,
- każdy oddział odpowiada za kontrolę realizacji zawartych kontraktów.

Algorytm podziału pomiędzy oddziały wojewódzkie środków NFZ odpowiada więc typowi A procedur podziału środków publicznych.

Rolę oddziałów wojewódzkich w wykonywaniu zadań NFZ dobrze ilustruje zamieszczona poniżej tabela 2, w której przedstawiono podstawowe dane o planie finansowym NFZ na lata 2013–2015 po wszystkich dokonanych zmianach. Ponieważ ostatnie zmiany w każdym z tych trzech lat miały miejsce w końcu roku, można zakładać, że dane te nie będą w znaczący sposób odbiegały od danych o wykonaniu planu finansowego NFZ. Zwrócić należy jednak uwagę na fakt, że po ostatnich korektach w planie NFZ zawsze pozostawały rezerwy, co oznacza, że rezerwy te nie są na ogół wykorzystywane, stanowiąc raczej ubezpieczenie równowagi finansowej niż rezerwę na nieplanowane wydatki.

Tabela 2. Plany finansowe NFZ na lata 2013 – 2015

Treść	2013	2014	2015				
			Plan po zmianach				
			Ogółem	Centrala		Oddziały	
			tys. zł	2014 = 100	tys. zł	NFZ = 100	
PRZYCHODY	65.157.837	66.908.783	69.802.992	104,3	69.802.992	0	0,0
Składka	62.515.534	64.302.927	66.806.339	103,9	66.806.339	0	0,0
Dotacje z budżetu państwa	1.985.983	2.023.163	2.570.618	127,1	2.570.618	0	0,0
Przychody finansowe	130.089	86.447	82.056	94,9	82.056	0	0,0
Inne przychody	526.231	496.246	343.979	69,3	343.979	0	0,0
KOSZTY	64.775.011	68.165.080	71.350.605	104,7	1.026.259	70.324.346	98,6
Koszty świadczeń zespołów ratownictwa medycznego (ZRM)	62.077.983	63.590.207				0	
Zespoły ratownictwa medycznego			68.480.997		601.490	67.879.507	99,1
Koszty administracyjne	1.834.497	1.839.959	1.845.354	100,3	0	1.845.354	100,0
Koszty finansowe	606.660	704.239	725.092	103,0	216.019	509.073	70,2
Koszty pozostałe	35.112	82.997	73.611	88,7	10.000	63.611	86,4
Koszty poboru składek	98.440	287.186	33.599	11,7	6.798	26.801	79,8
Rezerwa ogólna	122.319	123.660				0	
Rezerwy centrali ¹	–	634.793				0	
WYNIK	–	902.039	191.952	21,3	191.952	0	0,0

¹ Rezerwy uwzględnione w planie kosztów

Źródło dane Narodowego Funduszu Zdrowia

Obowiązujący obecnie sposób podziału limitu wydatków pomiędzy oddziały wojewódzkie NFZ określony został w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 listopada 2009 r. w sprawie szczegółowego trybu i kryteriów podziału środków pomiędzy centralę i oddziały wojewódzkie Narodowego Funduszu Zdrowia z przeznaczeniem na finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej dla ubezpieczonych⁴, wydanym na podstawie art. 119 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Przepis ten stanowi, iż *minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii Prezesa Funduszu, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb i kryteria podziału środków pomiędzy centralę*

⁴ Dz. U. Nr 193, poz. 1495

i oddziały wojewódzkie Funduszu z przeznaczeniem na finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej dla ubezpieczonych, uwzględniając przepisy art. 118. Warto podkreślić, że algorytm ten funkcjonuje obecnie w takim samym kształcie, jak w 2010 r., gdy został zastosowany po raz pierwszy.

Zgodnie ze wskazanym powyżej rozporządzeniem wstępne limity wydatków dla oddziałów wojewódzkich ustala się według wzoru:

$$P^n = P \cdot \frac{\sum_{i=1}^q S^{n,i} \cdot k^i + \sum_{i=1}^q S^{n,i} \cdot k_a^i \cdot a^i}{\sum_{x=1}^{16} \left(\sum_{i=1}^q S^{x,i} \cdot k^i + \sum_{i=1}^q S^{x,i} \cdot k_a^i \cdot a^x \right)}, \quad n=1,2,\dots,16$$

gdzie:

- P_n – limit wydatków n -tego oddziału wojewódzkiego ($n = 1, 2, \dots, 16$);
- P – łączny limit wydatków oddziałów wojewódzkich na świadczenia zdrowotne;
- q – liczba grup ubezpieczonych, na które dzielona jest cała populacja ubezpieczonych⁵;
- S^{ni} – liczba ubezpieczonych w i -tej grupie ubezpieczonych, w n -tym oddziale wojewódzkim ($i = 1, 2, \dots, q$; $n = 1, 2, \dots, 16$);
- k^i – wskaźnik ryzyka zdrowotnego dla i -tej grupy ubezpieczonych ($i = 1, 2, \dots, q$), obliczany ze wzoru

$$k^i = \frac{w^i}{w^o} \quad i = 1, 2, \dots, q$$

gdzie w^i oznacza wartość świadczeń (na jednego ubezpieczonego, bez świadczeń wysokospecjalistycznych) udzielonych w roku poprzednim osobom z i -tej grupy ubezpieczonych, a w^o – analogiczną wartość świadczeń (na jednego ubezpieczonego) udzielonych w roku poprzednim osobom z całej populacji ubezpieczonych;

- k_a^i – wskaźnik ryzyka zdrowotnego dla świadczeń wysokospecjalistycznych, obliczany jako

$$k_a^i = \frac{w_a^i}{w_a^o} \quad i = 1, 2, \dots, q$$

gdzie w_a^i oznacza wartość świadczeń wysokospecjalistycznych (na jednego ubezpieczonego, bez świadczeń) udzielonych w roku poprzednim osobom z i -tej grupy ubezpieczonych, a w_a^o – analogiczną wielkość dla całej populacji;

- a^n – wskaźnik udziału kosztów świadczeń – bez świadczeń wysokospecjalistycznych⁶ – udzielonych ubezpieczonemu zarejestrowanemu w tym oddziale wojewódzkim Funduszu w łącznych kosztach świadczeń opieki zdrowotnej udzielonych ubezpieczonemu zarejestrowanemu w tym oddziale wojewódzkim Funduszu.

Ani ustawa powołująca NFZ, ani rozporządzenie Ministra Zdrowia z 17 listopada 2009 r. nie określają sposobu ustalenia wielkości P , czyli kwoty, jaką z łącznego zasobu środków NFZ przeznacza się na wydatki oddziałów. Określony jest natomiast zakres wydatków oddziałów objętych opisywanym algorytmem. Zakres ten obejmuje większość wydatków NFZ, a istotne znaczenie mają wyłączenia z ogólnej kwoty wydatków NFZ:

- wydatków administracyjnych centrali i oddziałów, obejmujących w szczególności wynagrodzenia pracowników NFZ,
- wydatków na realizację zadań zespołów ratownictwa medycznego, finansowanych dotacją z budżetu państwa⁷,
- rezerw tworzonych w planie centrali NFZ,
- obowiązkowej rezerwy ogólnej (1% planowanych przychodów ze składek).

⁵ Wyróżniono 201 grup ($q = 201$): –200 grup wiekowych (rocznikowych) od 0 do 99 (oddzielnie dla kobiet i mężczyzn) oraz grupę mężczyzn i kobiet w wieku powyżej 99 lat.

⁶ Za świadczenia wysokospecjalistyczne uważa się świadczenia opieki zdrowotnej z zakresu terapeutycznych programów zdrowotnych oraz inne świadczenia opieki zdrowotnej, których wartość jednostkowa wynosiła co najmniej 10000 zł.

⁷ W 2013 r. dotacja z budżetu państwa na realizację zadań zespołów ratownictwa medycznego wyniosła ponad 1,8 mld zł, co dopowiadało prawie 3% kosztów NFZ.

W praktyce na objęte algorytmem koszty świadczeń opieki zdrowotnej przypada ok. 94% łącznej kwoty, jaką na etapie budowy planu finansowego NFZ przyjęto za oszacowanie środków do dyspozycji NFZ (łącznego limitu wydatków)⁸. Jako wydatki centrali NFZ planuje się jedynie koszty administracyjne centrali (ok. 0,3% wszystkich wydatków NFZ) i rezerwy (w 2013 r. ok. 1,8% wydatków NFZ). Udział wszystkich wydatków administracyjnych w łącznej kwocie wydatków NFZ wynosi ok. 1,5%. Wyniki kontroli NIK przeprowadzonych w NFZ w latach 2012–2013 pokazały, że taki poziom wydatków administracyjnych nie zapewnia możliwości właściwego zarządzania środkami NFZ, w tym w szczególności – możliwości prowadzenia kontroli wykonywania kontraktów z NFZ zgodnie z obowiązującymi w NFZ przepisami określającymi minimalną częstotliwość kontroli⁹.

Podział ustalony według omówionego powyżej wzoru jest następnie korygowany w taki sposób, by żaden oddział nie otrzymał limitu wydatków niższego niż w roku poprzednim. Korekta wstępnego planu wydatków odbywa się zgodnie z wzorem:

$$P_{ost}^n = \begin{cases} P_{rp}^n & \text{dla } \Delta P^n \leq 0 \\ P_{wyj}^n + \Delta P_{\leq 0} \cdot \frac{\Delta P^n}{\Delta P_{>0}} & \text{dla } \Delta P^n > 0 \end{cases}$$

gdzie P_{ost}^n oznacza limit wydatków n-tego oddziału po korekcie, P_{rp}^n – limit wydatków przyznany temu oddziałowi w poprzednim roku, P_{wyj}^n – limit według wstępnego wyliczenia, ΔP^n – różnicę wielkości P_{wyj}^n i P_{rp}^n , $\Delta P_{\leq 0}$ – sumę ujemnych różnic ΔP^n , a $\Delta P_{>0}$ – sumę dodatnich różnic ΔP^n . Sens tego wzoru sprowadza się do tego, że województwa, dla których wstępnie ustalono limity wydatków w roku planu wyższe niż limity przyznane na rok bieżący solidarnie „składają się” na podwyższenie limitów wydatków województw, dla których – zgodnie z przyjętą formułą – zaplanowano wstępnie kwoty niższe od limitów z roku bieżącego. Zauważmy, że we wzorze określającym korekty podziału środków nie bierze się pod uwagę faktycznego przebiegu realizacji planu. Środki z korekty będą więc przysługiwały również takim oddziałom wojewódzkim, które nie wykorzystały przyznanych im rok wcześniej środków.

Tak skonstruowany algorytm ma kilka istotnych wad.

1. Jeśli wstępnie założymy, że wszystkie parametry a^n ($n = 1, 2, \dots, 16$) zostaną ustalone na jednakowym poziomie, to okaże się, że formuła wyliczająca dla roku T wstępny limit wydatków dla oddziałów wojewódzkich sprowadza się do podziału z góry ustalonej kwoty łącznej P pomiędzy województwa proporcjonalnie do „przeliczeniowej liczby mieszkańców” ustalonej przez przypisanie poszczególnym grupom ubezpieczonych wag odpowiadających relacji wydatków (ustalonych dla roku $T-2$) NFZ na jednego ubezpieczonego z danej grupy do wydatków na jednego ubezpieczonego z całej populacji. Oznacza to, że o wielkości limitu wydatków dla województwa decydują dwa czynniki: liczba ubezpieczonych zarejestrowanych w danym oddziale oraz struktura ubezpieczonych według płci i wieku. Na wielkość limitu nie mają zatem wpływu takie czynniki jak:
 - stopień urbanizacji województwa, co może w znaczący sposób ograniczać dostęp do usług medycznych w rejonach wiejskich, na których ze względu na mniejszą gęstość zaludnienia należałoby zakładać konieczność sfinansowania większej liczby kontraktów lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej na taką samą jak w większych miastach liczbę ubezpieczonych¹⁰,
 - stan zdrowotny mieszkańców danego województwa, który w Polsce jest znacząco zróżnicowany i który w naturalny sposób kształtuje zapotrzebowanie na usługi medyczne w poszczególnych województwach – w obowiązujący system podziału środków NFZ wpisane jest

⁸ W planie NFZ na rok 2014 na koszty oddziałów przeznaczono 98,2% łącznego limitu kosztów.

⁹ Por. *Prowadzenie kontroli świadczeniodawców oraz weryfikacja wykonania zakontraktowanych świadczeń opieki zdrowotnej przez Narodowy Fundusz Zdrowia*, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2013

¹⁰ Gęstość zaludnienia na terenach wiejskich (51,9 osób na kilometr kwadratowy) jest 20 razy mniejsza niż na terenach miejskich, gdzie wynosi średnio 1084,7 osoby kilometr kwadratowy – por. *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW 2014-2020)*, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2014, s. 8.

milczące założenie, że w danej grupie ubezpieczonych istnieje stała dla wszystkich częstotliwość zapotrzebowania na pomoc lekarską, lecz założenia tego nie da się obronić w świetle dostępnych danych statystycznych,

- stopień zadłużenia placówek publicznej służby zdrowia – nieuwzględnianie tego czynnika powoduje konieczność przeznaczenia części (zależnej od skali zadłużenia) bieżących dochodów placówek służby zdrowia na obsługę i spłaty „starych” długów, co z kolei prowadzi do ograniczenia możliwości bieżących świadczeń.
2. W przywoływanym już wcześniej raporcie z 2010 r. wskazywaliśmy ponadto, że przyjęty algorytm ma charakter autoregresyjny, co w praktyce oznacza sankcjonowanie nieefektywnych wydatków z poprzednich lat.
 3. Bardzo skomplikowany jest sposób określenia zakresu świadczeń, które podlegają finansowaniu przez NFZ ze środków własnych. Na mocy ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych obowiązuje zasada tzw. „pozytywnego koszyka świadczeń gwarantowanych” oznaczająca, że finansowaniu ze środków publicznych podlegają świadczenia explicite wskazane przez Ministra Zdrowia w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 31d ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Wykaz obowiązujących rozporządzeń określających zakres świadczeń gwarantowanych zamieszczono aneksie nr 3.

Rozporządzenia te nie określają jednak sposobu finansowania świadczeń gwarantowanych. Sposób finansowania świadczeń gwarantowanych określają inne przepisy ustawy, a mianowicie:

- art. 14, zgodnie z którym *na zasadach i w zakresie określonych w ustawie podmiotami zobowiązanymi do finansowania świadczeń opieki zdrowotnej ze środków publicznych są: właściwi ministrowie lub Fundusz*, nie jest przy tym jasne gdzie w ustawie wskazano który z wymienionych powyżej podmiotów jest zobowiązany do finansowania poszczególnych świadczeń,
- art. 11, na mocy którego do zadań ministra właściwego do spraw zdrowia w zakresie objętym ustawą należy między innymi finansowanie z budżetu państwa, z części pozostającej w dyspozycji ministra właściwego do spraw zdrowia, świadczeń gwarantowanych w zakresie określonym w ustawie, w tym w stosunku do osób uprawnionych do świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie przepisów o koordynacji¹¹,
- na mocy art. 48 ustawy z finansowania NFZ mogą też być wyłączone niektóre programy zdrowotne i lekowe i taka praktyka jest faktycznie stosowana – niektóre wieloletnie programy zdrowotne są finansowane bezpośrednio z budżetu państwa.

Zwrócić też należy uwagę, że określony w rozporządzeniu Ministra Zdrowia algorytm podziału środków wykorzystuje pewne wskaźniki, dla których nie istnieją żadne reguły co do wyznaczania ich wartości (są to wskaźniki a^n , wskazujące jaka część wydatków na świadczenia medyczne powinna być w każdym województwie przeznaczona na świadczenia wysokospecjalistyczne, przy czym centrala NFZ może je ustalać dla każdego województwa na innym poziomie, modyfikując w ten sposób ustalony pierwotnie podział środków. Dane o wielkościach a^n , podobnie jak wartości wskaźników ryzyka zdrowotnego k_a^i nie są publikowane, co oznacza, że na podstawie powszechnie dostępnych danych nie można ustalić w jakim stopniu różnice w poziomie wydatków na jednego mieszkańca wynikają z różnic w strukturze demograficznej poszczególnych województw, a w jakiej są efektem przyjętych przez centralę NFZ założeń dotyczących parametrów a^n ($n = 1, 2, \dots, 16$) i wskaźników k_a^i ($i = 1, 2, \dots, 201$).

Wyniki zastosowania opisanego powyżej algorytmu do podziału między województwa (oddziały wojewódzkie) środków NFZ przedstawiono w tabeli 3.

Zastosowane w algorytmie mechanizmy – rozliczanie planowanych kosztów na jednego ubezpieczonego według jednolitych w skali całego kraju wskaźników oraz dodatkowa korekta wyrównująca –

¹¹ Termin ten określa przepisy regulujące udzielanie świadczeń medycznych obywatelom państw UE przebywającym poza państwem, którym są ubezpieczeni.

powodują, że przy bardzo wyraźnych różnicach w wielkości bezwzględnych kwot kierowanych do poszczególnych oddziałów wojewódzkich (od 1,6 mld zł dla województwa opolskiego do prawie 9,2 mld zł dla województwa mazowieckiego) różnice w wielkościach przyznanych kwot na jednego ubezpieczonego (co w praktyce oznacza, że również na jednego mieszkańca) są relatywnie niewielkie. Najwyższy wskaźnik (ok. 1727 zł na osobę w oddziale mazowieckim) jest tylko o ok. 10% wyższy od wskaźników najniższych (1576 zł w województwie warmińsko-mazurskim, 1585 zł w województwie podkarpackim i 1588 zł w województwie opolskim).

Tabela 3. Koszty świadczeń leczniczych oddziałów wojewódzkich Narodowego Funduszu Zdrowia w latach 2012–2014 według województw

Treść	2012	2013	2014				
	Wykonanie		Plan¹		Wykonanie na mieszkańca		
	mln. zł		2013 = 100	Polska = 100	zł	Polska = 100	
ODDZIAŁY OGÓŁEM	59.610,2	63.391,3	63.590,2	100,31	100,00	1.651,59	100,00
Dolnośląskie	4.546,4	4.811,5	4.828,9	100,36	7,59	1.658,81	100,44
Kujawsko-Pomorskie	3.224,1	3.451,1	3.460,5	100,27	5,44	1.652,52	100,06
Lubelskie	3.348,0	3.584,1	3.596,4	100,34	5,66	1.664,61	100,79
Lubuskie	1.554,3	1.676,5	1.682,5	100,36	2,65	1.645,92	99,66
Łódzkie	4.033,4	4.304,9	4.318,5	100,31	6,79	1.715,19	103,85
Małopolskie	4.977,2	5.355,3	5.373,6	100,34	8,45	1.600,81	96,93
Mazowieckie	8.761,2	9.149,0	9.165,4	100,18	14,41	1.726,95	104,56
Opolskie	1.496,5	1.592,5	1.599,2	100,42	2,51	1.588,07	96,15
Podkarpackie	3.155,5	3.358,7	3.373,0	100,43	5,30	1.584,54	95,94
Podlaskie	1.806,9	1.937,7	1.944,1	100,33	3,06	1.624,86	98,38
Pomorskie	3.433,9	3.660,5	3.672,0	100,31	5,77	1.601,76	96,98
Śląskie	7.239,8	7.670,6	7.694,8	100,32	12,10	1.670,46	101,14
Świętokrzyskie	2.004,7	2.150,9	2.160,3	100,44	3,40	1.700,67	102,97
Warmińsko-Mazurskie	2.125,1	2.275,8	2.283,0	100,32	3,59	1.576,38	95,45
Wielkopolskie	5.277,9	5.597,0	5.614,6	100,32	8,83	1.621,12	98,15
Zachodniopomorskie	2.625,2	2.815,0	2.823,4	100,30	4,44	1.641,84	99,41

¹ Plan po nowelizacji zatwierdzonej dn. 30 października 2014 r.

Źródło: dane Narodowego Funduszu Zdrowia za lata 2012–2014

Odrębnym problemem związanym z finansowaniem służby zdrowia jest kwestia zadłużenia samodzielnych publicznych zakładów ochrony zdrowia (SPZOZ). W końcu III kwartału 2014 r. zadłużenie to – niemal w całości skoncentrowane w szpitalach – wynosiło ponad 10,2 mld zł, a w końcu III kwartału 2015 r. – już prawie 10,9 mld zł¹². Mimo kilkakrotnie przeprowadzanych akcji oddłużeniowych wielkość tego zadłużenia nie maleje, a nawet wykazuje lekką tendencję zwyżkową – obecne zadłużenie jest o ok. 800 mln zł większe niż 10 lat temu, chociaż o ok. 400 mln zł mniejsze niż na początku 2013 r. Świadczy to o tym, że nie przyniosły spodziewanych efektów programy restrukturyzacyjne i naprawcze, których opracowanie i wdrożenie było formalnym warunkiem otrzymania pomocy oddłużeniowej.

Z danych zamieszczonych w tabeli 4 widzimy, że sytuacja SPZOZ w poszczególnych województwach jest mocno zróżnicowana. Zróżnicowanie to ma kilka przyczyn, z których najważniejsze to:

- zróżnicowana sytuacja finansowa SPZOZ na początku funkcjonowania NFZ, czyli po likwidacji Kas Chorych działających w latach 1999–2003; obowiązujący wówczas system finansowy ograniczał możliwości transferów środków pomiędzy Kasami Chorych, co spowodowało poważne trudności w tych województwach, które przy stosunkowo dobrej infrastrukturze medycznej nie miały dostatecznie dużych przychodów ze składek od osób przypisanych do danej Kasy Chorych;
- zaangażowanie znacznych środków samorządowych w oddłużenie i restrukturyzację szpitali w niektórych województwach – najlepszym przykładem jest województwo lubuskie, w którym działania samorządu na rzecz oddłużenia jednego tylko szpitala (Szpitala Wojewódzkiego

¹² Dane ze strony internetowej Ministerstwa Zdrowia – <http://www.mz.gov.pl/system-ochrony-zdrowia/organizacja-ochrony-zdrowia/zadluzenie-spzoz>

- w Gorzowie Wielkopolskim) spowodowały – kosztem znacznych wydatków budżetowych – radykalne zmniejszenie stanu zadłużenia SPZOZ;
- przekształcenia SPZOZ w spółki – niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, które przebiegały z różną intensywnością w różnych województwach.

Tabela 4. Zadłużenie samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej w latach 2004–2014 według województw

Treść	2004	2006	2008	2010	2012	2014 ¹	2014 ²
	mln zł						Koszty usług szpitali = 100
POLSKA OGÓŁEM	9.450,1	10.384,2	9.979,7	9.963,1	10.661,4	10.238,3	33,23
Dolnośląskie	1.421,5	1.416,9	1.023,5	831,1	712,2	641,5	27,51
Kujawsko-Pomorskie	427,7	517,9	454,4	503,1	752,5	953,1	55,04
Lubelskie	532,1	562,4	636,6	766,2	848,1	921,5	52,44
Lubuskie	535,8	649,9	491,9	387,7	359,2	92,2	11,38
Łódzkie	877,4	1.001,8	1.029,2	674,3	641,3	616,7	29,14
Małopolskie	606,6	669,5	676,8	692,7	762,4	841,0	32,47
Mazowieckie	1.037,4	1.204,2	1.484,5	1.637,6	1.740,7	1.588,7	34,95
Opolskie	169,2	120,6	129,8	114,1	133,6	120,0	15,53
Podkarpackie	301,3	340,2	361,0	432,3	499,6	589,4	36,55
Podlaskie	269,3	256,5	258,0	331,2	360,7	388,3	40,77
Pomorskie	688,2	955,2	827,2	668,1	640,1	240,8	13,94
Śląskie	947,0	1.056,1	1.064,0	1.200,2	1.291,1	1.202,8	33,40
Świętokrzyskie	366,8	337,4	288,0	327,4	369,9	385,4	36,33
Warmińsko-Mazurskie	226,0	194,6	182,2	182,0	201,3	169,5	15,37
Wielkopolskie	333,6	391,1	447,4	562,9	625,2	631,3	23,42
Zachodniopomorskie	302,8	323,6	236,9	264,5	299,3	350,3	25,00
MON	201,3	167,0	142,5	177,0	177,4	213,5	.
MSW	206,0	219,4	245,7	210,8	246,6	292,1	.

¹ Dane na koniec września.

² Koszty usług szpitali według danych z planu finansowego NFZ po zmianach wprowadzonych 30 października 2014 r.

Źródło: dane Narodowego Funduszu Zdrowia za lata 2012 – 2014

Przeprowadzone przez nas analizy wykazały, że nie ma istotnego związku między dynamiką zadłużenia, a rozmiarami bieżących przychodów poszczególnych oddziałów wojewódzkich – oznacza to, że sytuacja w tych województwach, których przychody na jedną osobę są mniejsze od przeciętnej nie wydają się narażone na szybszy wzrost zadłużenia SPZOZ. Pewne jest jednak, że stan zadłużenia musi wpływać na bieżącą działalność szpitali. Pewne jest też, że w najbliższych latach szpitale nie będą w stanie wypracowywać takich nadwyżek finansowych, które pozwoliłyby na znaczącą redukcję zadłużenia – przypomnieć trzeba, że w niektórych województwach wielkość zadłużenia szpitali odpowiada ich wydatkom nawet z 5 – 6 miesięcy. Pomijanie tego problemu przy kształtowaniu systemu finansowego ochrony zdrowia nieuchronnie prowadzi do konieczności podejmowania doraźnych interwencji tam, gdzie zadłużenie zaczyna poważnie utrudniać działalność leczniczą.

Niezależnie od opisanych powyżej wad obowiązującego systemu podziału środków NFZ pomiędzy oddziały wojewódzkie, rozważyć należy zasadność istnienia jakiegokolwiek algorytmu podziału środków. Można bowiem wykazać, że system, w którym poszczególne oddziały dysponują odrębnymi częściami środków NFZ powoduje problemy z zagwarantowaniem równego dostępu wszystkich ubezpieczonych do świadczeń medycznych, z drugiej – poprzez sam fakt istnienia sztywnych limitów wydatków w oddziałach – przeczy ubezpieczeniowemu charakterowi systemu finansowania ochrony zdrowia. Inaczej mówiąc –zasada równowagi finansowej NFZ sformułowana w art. 118 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (*Prezes Funduszu sporządza corocznie plan finansowy Funduszu zrównoważony w zakresie przychodów i kosztów*) jest nadrzędna w stosunku do obowiązku zapewnienia wszystkim ubezpieczonym niezbędnej pomocy medycznej. Dodać też należy, że dalsze ograniczenia dostępu ubezpieczonych do świadczeń medycznych powoduje obowiązujący system kontraktowania świadczeń medycznych – dotyczy to w szczególności kontraktów ze szpitalami.

Wielokrotnie sygnalizowaliśmy już potrzebę rozważenia daleko idących zmian w systemie finansowania służby zdrowia¹³. W naszym przekonaniu zmiany te powinny w szczególności prowadzić do:

- przywrócenia budżetowego finansowania podstawowej sieci szpitali,
- zmiany charakteru kontraktów z NFZ, polegającej na przejściu od limitów ilościowych do umów o charakterze akredytacyjnym, określającym zakres świadczeń, które dana jednostka może świadczyć na rachunek NFZ,
- przekazania jednostkom samorządu terytorialnego środków na finansowanie podstawowej opieki zdrowotnej,
- wzmocnienia kontroli wykonywania świadczeń finansowanych środkami NFZ.

Zmiany te nie tylko uprościłyby obecny system, ale i oznaczałyby powrót do założeń systemu organizacji i finansowania ochrony zdrowia deklarowanych gdy w 1998 r. rozpoczynano wdrażanie reformy służby zdrowia.

2. Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego

Subwencja ogólna jest jednym z trzech rodzajów (obok dochodów własnych i dotacji z budżetu państwa) dochodów jednostek samorządu terytorialnego wskazanych w Konstytucji. Jest też podstawowym instrumentem finansowania zadań samorządowych środkami budżetu państwa – dochody z subwencji ogólnej stanowią ok. 30% wszystkich dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego.

Konstrukcja subwencji ogólnej opiera się na dwóch podstawowych założeniach:

- wielkość subwencji należnej każdej z jednostek samorządu terytorialnego określona jest w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego lub w aktach prawnych wydanych na jej podstawie,
- ani subwencja jako całość, ani żadna jej część nie jest związana z jakimkolwiek wskazanym zadaniem publicznym realizowanym przez jednostki samorządu terytorialnego.

Zasady dotyczące naliczania i przekazywania subwencji ogólnej ustalone zostały w ustawie z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego¹⁴. Przepisy dotyczące subwencji ogólnej były po 2003 r. kilkakrotnie zmieniane – między innymi w następstwie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, w którym niektóre postanowienia ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego odnoszące się do podziału subwencji regionalnej i subwencji równoważącej uznane zostały za niezgodne z Konstytucją¹⁵ – lecz ogólne zasady konstrukcji subwencji ogólnej nie uległy zmianie.

W ramach ogólnej kwoty subwencji ogólnej wyróżnia się cztery odrębne części:

- część *oświatową*, dalej nazywaną *subwencją oświatową*,
- część *wyrównawczą*, w ramach której wyróżnia się *kwotę podstawową* oraz *kwotę uzupełniającą*, nazywaną dalej *subwencją wyrównawczą*,
- część *równoważącą*, dalej nazywaną *subwencją równoważącą*,
- część *regionalną*, dalej nazywaną *subwencją regionalną*.

¹³ Por. np. E. Malinowska-Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Centralne finansowanie ochrony zdrowia i edukacji w Polsce. Analiza regionalna*, Instytut Badań nad Gospodarką Narodową, Warszawa 2008.

¹⁴ Dz. U. z 2016 r. poz. 198, z późn. zm.

¹⁵ Por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 lipca 2006 r. K 30/04, Dz. U. Nr 141, poz. 1011. Uchylone przez Trybunał Konstytucyjny przepisy art. 25 ust. 8 i 9v ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego stanowiły, iż kwotę stanowiącą 30% części regionalnej, o której mowa w ust. 1, dzieli się między województwa w celu uzupełnienia dochodów w związku ze zmianą finansowania zadań – w sposób, który – minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii reprezentacji jednostek samorządu terytorialnego, określi, w drodze rozporządzenia, sposób podziału kwoty, o której mowa w ust. 8, z uwzględnieniem sytuacji finansowej województwa, a w szczególności wydatków związanych z realizacją zadań z zakresu regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich. Trybunał Konstytucyjny uznał te przepisy za niezgodne z art. 167 ust. 1 i 4 Konstytucji.

Poszczególne części subwencji ogólnej są rozdzielane pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego według różnych algorytmów. Części: oświatowa i wyrównawcza dzielone są między gminy, powiaty i województwa, część równoważąca – między gminy i powiaty, a część regionalna – pomiędzy województwa. Do dyspozycji Ministra Finansów pozostaje ponadto rezerwa subwencji ogólnej.

Z założenia funkcje poszczególnych części subwencji ogólnej są wyraźnie zróżnicowane:

- część oświatowa ma zapewnić wszystkim jednostkom samorządu terytorialnego możliwość wykonywania przypisanych im zadań z zakresu oświaty i wychowania,
- kwota podstawowa subwencji wyrównawczej służy zwiększeniu potencjału finansowego jednostek charakteryzujących się najmniejszymi dochodami własnymi i dochodami z tytułu udziałów we wpływach z podatków dochodowych,
- kwota uzupełniająca subwencji wyrównawczej, subwencja równoważąca i subwencja regionalna służą zwiększeniu potencjału dochodowego jednostek, których charakterystyka wskazuje na konieczność ponoszenia wyższych niż przeciętne wydatki na wybrane zadania publiczne, przy czym – co dalej pokażemy – cechy, które mają wskazywać na konieczność ponoszenia wyższych wydatków są nie zawsze trafnie wybrane.

Poza wyliczonymi powyżej częściami subwencji ogólnej, z ogólnej kwoty subwencji wyodrębnia się *rezerwę subwencji ogólnej*, przeznaczoną na dofinansowanie inwestycji na drogach publicznych, utrzymanie rzecznych przepraw promowych oraz na dofinansowanie remontów, utrzymania, ochrony i zarządzania drogami krajowymi w granicach miast na prawach powiatu.

Ogólna wielkość subwencji ogólnych, jakie w danym roku budżetowym winny być przekazane jednostkom samorządu terytorialnego nie jest określona w ustawie. Obowiązuje jedynie zasada, wyrażona w art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, iż *kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych*. Zazwyczaj kwota łączna subwencji ogólnej ustalana jest w kolejnych ustawach budżetowych na poziomie o kilka procent wyższym niż w roku poprzednim.

Każdą z części subwencji ogólnej dzieli się pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego według innego mechanizmu (algorytmu), inny jest też mechanizm wyznaczania globalnej kwoty poszczególnych części subwencji ogólnej, gdyż:

- łączna kwota części oświatowej wyznaczana jest w zasadzie arbitralnie, a ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego określa jedynie minimalny poziom tej kwoty,
- łączna kwota części wyrównawczej jest sumą wypłat z tego tytułu dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, którym wypłata ta przysługuje na mocy ustawy,
- łączna kwota części równoważącej jest sumą wpłat do budżetu, do których zobowiązane są te gminy i powiaty, które w roku T-2, gdzie T jest rokiem, na który opracowywany jest budżet, uzyskały najwyższe dochody podatkowe na jednego mieszkańca,
- łączna kwota części regionalnej jest sumą wpłat do budżetu, do których zobowiązane są te województwa, które w roku T-2, gdzie T jest rokiem, na który opracowywany jest budżet, uzyskały najwyższe dochody podatkowe na jednego mieszkańca,

przy czym wykaz rodzajów dochodów zaliczanych do dochodów podatkowych dla gmin, powiatów i województw określony został odpowiednio w art. 20 ust. 3, art. 22 ust. 3 i art. 24 ust. 3 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Dla powiatów i województw wykaz ten ogranicza się do udziałów we wpływach z podatków dochodowych.

Algorytmy podziału części wyrównawczej, równoważącej i regionalnej opisane zostały bezpośrednio w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, algorytm podziału części oświatowej określony jest w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw edukacji, wydawanym w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych.

W budżecie państwa na rok 2014 na subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego przeznaczono ok. 51,2 mld zł, czyli ok. 15,7% wydatków budżetu państwa i ok. 3% PKB. Na część

oświatową przeznaczono 77,1% ogólnej kwoty subwencji ogólnej¹⁶, na część wyrównawczą – 17,3%, na część równoważącą – 3,1%, a na część regionalną – 1,8%. Pozostałą kwotę (ok. 0,7%) stanowiło tzw. uzupełnienie subwencji (rezerwa). Taka struktura subwencji ogólnej wskazuje na to, że przy jej podziale w stosunkowo małym stopniu bierze się pod uwagę wyrównawczą funkcję subwencji.

2.1. Subwencja oświatowa

Od prawie 20 lat utrwaliła się praktyka corocznego wydawania nowego rozporządzenia opisującego sposób wyliczania części oświatowej subwencji ogólnej, choć z ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego nie wynika konieczność tak częstych zmian mechanizmu subwencji oświatowej. Kolejne rozporządzenia nie zmieniają ogólnego charakteru algorytmu subwencyjnego, choć na ogół w kolejnych latach do rozporządzenia wprowadzane są kolejne modyfikacje. Wyraźny jest w szczególności trend zwiększania liczby wyróżnionych grup uczniów i wychowanków placówek oświatowych, wykorzystywanych w algorytmie wyliczania subwencji oświatowej do określania rozmiarów zadań oświatowych wykonywanych przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego. Wydaje się przy tym, iż od pewnego momentu zwiększanie liczby wyróżnionych grup nie poprawia już w dający się zauważyć sposób jakości algorytmu, powodując jednocześnie coraz większą jego złożoność i nieprzejrzystość. Problemem stała się też weryfikacja danych przekazywanych przez jednostki samorządu terytorialnego jako podstawa do wyliczania subwencji oświatowej i liczne przypadki nieprawidłowości w tych danych..

Opisywany poniżej algorytm pochodzi z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2014¹⁷.

Zgodnie z tym rozporządzeniem wysokość subwencji oświatowej dla wybranej jednostki samorządu terytorialnego ustala się według wzoru:

$$SO_i = A \cdot U_{pi} \quad i = 1, 2, \dots, 2875$$

gdzie:

A – tzw. normatyw finansowy, określający wielkość subwencji przypadającą na jednego ucznia przeliczeniowego, jednolity dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ($i = 1, 2, \dots, 2875$ ¹⁸);

U_{pi} – przeliczeniowa liczba uczniów, obliczana w opisany poniżej sposób.

Bardzo złożony jest sposób wyznaczania przeliczeniowej liczby uczniów **U_{pi}** . Wylicza się ją ze wzoru:

$$U_{pi} = (U_{ri} + U_{ui} + U_{zi}) \cdot D_i \quad i = 1, 2, \dots, 2875$$

gdzie:

U_{ri} – statystyczna liczba uczniów w jednostce samorządu terytorialnego, ustalona na podstawie danych systemu informacji oświatowej, z uwzględnieniem współczynników określających budżetowe koszty kształcenia w szkołach dla dorosłych, w porównaniu z kosztami kształcenia w szkołach dla dzieci i młodzieży:

$$U_{ri} = S_{ai} + 0,7S_{bi} + 0,35S_{ci} \quad i = 1, 2, \dots, 2875$$

¹⁶ W budżecie państwa na rok 2015 udział subwencji oświatowej jest jeszcze wyższy i wynosi 78,6%.

¹⁷ Dz. U. z 2013 r. poz. 1687. Obecnie obowiązuje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 grudnia 2015 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2016 (Dz.U. z 2015 r. poz. 2294). W swej ogólnej konstrukcji nie różni się ono od rozporządzenia z 2013 r.

¹⁸ Faktyczna liczba jednostek samorządu terytorialnego wynosiła w 2015 r. 2809, w tym gmin – 2479. Miasta na prawach powiatu są jednak – dla potrzeb algorytmu naliczania subwencji oświatowej – traktowane jak dwie jednostki (miasto i powiat) i dla każdej z tych jednostek naliczana jest odrębnie subwencja. Obecnie liczba gmin jest o jeden mniejsza.

gdzie S_{ai} oznacza liczbę uczniów szkół dla dzieci i młodzieży (publicznych i niepublicznych) oraz szkół dla dorosłych kształcących w trybie dziennym, S_{bi} jest liczbą uczniów w publicznych szkołach dla dorosłych kształcących w trybie zaocznym lub wieczorowym, a S_{ci} oznacza liczbę uczniów w szkołach niepublicznych dla dorosłych;

U_{ui} – uzupełniająca liczba uczniów,

U_{zi} – przeliczeniowa liczba wychowanków albo dzieci i młodzieży uprawnionych lub korzystających w bazowym roku szkolnym z wykonywanych przez jednostkę samorządu terytorialnego zadań pozaszkolnych,

D_i – wskaźnik korygujący, uwzględniający różnice w kosztach wykonywania zadań oświatowych w różnych jednostkach samorządu terytorialnego, wynikające z prowadzenia szkół wiejskich (charakteryzujących się wyższymi kosztami przypadającymi na jednego ucznia) i z różnic w strukturze zatrudnienia nauczycieli według stopnia ich awansu zawodowego:

$$D_i = \min\{0,87; 0,2 + 0,8 \cdot \frac{V_s \cdot \alpha_{si} + V_k \cdot \alpha_{ki} + V_m \cdot \alpha_{mi} + V_d \cdot \alpha_{di}}{V_s \cdot \alpha_s^* + V_k \cdot \alpha_k^* + V_m \cdot \alpha_m^* + V_d \cdot \alpha_d^*} (1 + 0,12 \cdot \frac{L_{wi}}{L_i})\} \quad i = 1, 2, \dots, 2875$$

gdzie:

V_s – średnie wynagrodzenie nauczyciela stażysty, określone zgodnie z art. 30 ust. 3 ustawy z dnia o systemie oświaty,

V_k – średnie wynagrodzenie nauczyciela kontraktowego,

V_m – średnie wynagrodzenie nauczyciela mianowanego,

V_d – średnie wynagrodzenie nauczyciela dyplomowanego,

α_{si} – udział nauczycieli stażystów w ogólnej liczbie nauczycieli zatrudnionych w i-tej jednostce samorządu terytorialnego ($i = 1, 2, \dots, 2875$);

α_{ki} – udział nauczycieli kontraktowych w ogólnej liczbie nauczycieli zatrudnionych w i-tej jednostce samorządu terytorialnego ($i = 1, 2, \dots, 2875$);

α_{mi} – udział nauczycieli mianowanych w ogólnej liczbie nauczycieli zatrudnionych w i-tej jednostce samorządu terytorialnego ($i = 1, 2, \dots, 2875$);

α_{di} – udział nauczycieli dyplomowanych w ogólnej liczbie nauczycieli zatrudnionych w i-tej jednostce samorządu terytorialnego ($i = 1, 2, \dots, 2875$);

α_s – udział nauczycieli stażystów w ogólnej liczbie nauczycieli zatrudnionych we wszystkich jednostkach samorządu terytorialnego;

α_k – udział nauczycieli kontraktowych w ogólnej liczbie nauczycieli zatrudnionych we wszystkich jednostkach samorządu terytorialnego;

α_m – udział nauczycieli mianowanych w ogólnej liczbie nauczycieli zatrudnionych we wszystkich jednostkach samorządu terytorialnego;

α_d – udział nauczycieli dyplomowanych w ogólnej liczbie nauczycieli zatrudnionych we wszystkich jednostkach samorządu terytorialnego;

L_{wi} – liczba uczniów w szkołach zlokalizowanych na terenach wiejskich i w miastach do 5000 mieszkańców w i-tej jednostce samorządu terytorialnego ($i = 1, 2, \dots, 2875$);

L_i – liczba uczniów w szkołach w i-tej jednostce samorządu terytorialnego ($i = 1, 2, \dots, 2875$).

Wzór na D_i skonstruowany jest w ten sposób, że:

- dla jednostek samorządu terytorialnego, w których wszystkie szkoły położone są w miastach, a struktura zatrudnienia nauczycieli według stopnia awansu zawodowego odpowiada średniej dla całej Polski, wartość D_i wynosi 1;
- wartość D_i rośnie wraz ze wzrostem udziału uczniów szkół położonych na wsi i w małych miastach w ogólnej liczbie uczniów w jednostce samorządu terytorialnego,
- wartość D_i rośnie wraz ze wzrostem udziału nauczycieli z wyższymi stopniami awansu zawodowego w ogólnej liczbie zatrudnionych nauczycieli.

Koncepcja przeliczeniowej liczby mieszkańców polega na tym, by łączną liczbę uczniów i innych osób będących beneficjentami usług edukacyjnych w jednostce samorządu terytorialnego sprowadzić do „wspólnego mianownika finansowego” przez zastosowanie opisanego powyżej współczynnika D_i

i współczynników przeliczeniowych zastosowanych do różnych grup uczniów, słuchaczy i wychowanków placówek edukacyjnych. W takim ujęciu normatyw finansowy A powinien oznaczać (lecz – jak się dalej okaże – nie oznacza) standardowy koszt usług edukacyjnych przypadający na jednego ucznia przeliczeniowego.

Podstawowy koszt wykonywania zadań edukacyjnych wyliczany jako:

$$A \cdot U_{ri} \cdot D_i \quad i = 1, 2, \dots, 2875$$

jest dodatkowo korygowany przez uwzględnienie faktu, że koszty związane z niektórymi grupami uczniów lub pewnymi rodzajami usług edukacyjnych są wyższe od kosztów standardowych. Korekta ta jest dokonywana przez dodanie do podstawowego kosztu wykonywania zadań edukacyjnych wielkości U_{ui} i U_{zi} obliczanych według wzorów:

$$U_{ui} = \sum_{k=1}^{31} r_k \cdot N_{ki} \quad i = 1, 2, \dots, 2875$$

$$U_{zi} = \sum_{k=32}^{45} r_k \cdot N_{ki} \quad i = 1, 2, \dots, 2875$$

gdzie:

r_k – waga przypisywana dodatkowym kosztom ponoszonym na jedną osobę na zadania edukacyjne w k -tej wyróżnionej grupie uczniów (wychowanków), $k = 1, 2, \dots, 45$

N_{ki} – liczebność k -tej wyróżnionej grupy w i -tej jednostce samorządu terytorialnego, $k = 1, 2, \dots, 45$, $i = 1, 2, \dots, 2875$

Jeśli na przykład dla grupy oznaczonej indeksem $k = 13$, czyli uczniów oddziałów sportowych przyjęto $r_{13} = 0,2$, to oznacza to, że za każdego ucznia takiego oddziału do wymiaru subwencji oświatowej zalicza się 1,2 „przeliczeniowego ucznia”. Jako jedną z grup uczniów, dla których stosowane są zwiększone przeliczniki są uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów dla dzieci i młodzieży zlokalizowanych na terenach wiejskich lub w miastach do 5000 mieszkańców, którym przyznano dodatkowy przelicznik r_1 wynoszący 0,38.

Jak widać, kluczową rolę w wyznaczeniu wielkości subwencji oświatowej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego odgrywa współczynnik A (normatyw finansowy), który – dla zachowania logiki całego algorytmu powinien odpowiadać przeciętnemu kosztowi kształcenia jednego ucznia w szkołach dla dzieci i młodzieży, bez uwzględniania korekt zwiększających te koszty. Tak jednak nie jest, gdyż zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 grudnia 2013 r. wartość normatywu A oblicza się według wzoru

$$A = \frac{SO}{U_p} = \frac{SO}{\sum_{j=1}^{2875} D_j \cdot (U_{rj} + U_{uj} + U_{zj})}$$

gdzie SO jest ustaloną z góry kwotą subwencji oświatowej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, a U_p – łączną liczbą uczniów przeliczeniowych dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego. Innymi słowy, wartość normatywu A ustalana jest tak, by z góry przyjęta kwota łączna subwencji oświatowych wystarczyła na pokrycie subwencji oświatowej wszystkim jednostkom. W konsekwencji uznać trzeba, że algorytm podziału subwencji oświatowej nie prowadzi do wyznaczenia standardowych kosztów wykonywania zadań oświatowych przez jednostki samorządu terytorialnego, a jest jedynie mechanizmem „sprawiedliwego” podziału arbitralnie ustalonej kwoty pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego.

Zauważyć też należy, że wysokość subwencji oświatowej dla konkretnej jednostki samorządu terytorialnego nie zależy od sytuacji dochodowej jednostki, a jedynie od opisanych powyżej parametrów opisujących liczbę uczniów (w różnych przekrojach) i strukturę zatrudnienia nauczycieli.

Poważnym problemem konstrukcji subwencji oświatowej jest sposób wyznaczenia subwencji oświatowej dla jednostek prowadzących szkoły położone na wsi i w małych miastach. Są to zazwyczaj szkoły charakteryzujące się wyższymi od przeciętnych kosztami przypadającymi na jednego ucznia. Decyduje o tym kilka, równolegle działających czynników.

Po pierwsze, zgodnie z art. 54 ust. 3 i 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela¹⁹:

- nauczycielowi zatrudnionemu na terenie wiejskim oraz w mieście liczącym do 5000 mieszkańców i posiadającemu kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela, przysługuje nauczycielski dodatek mieszkaniowy, którego wysokość uzależniona jest od stanu rodzinnego nauczyciela i może być zróżnicowana w zależności od miejscowości, w której nauczyciel jest zatrudniony,
- nauczycielowi zatrudnionemu na terenie wsi lub w mieście liczącym do 5000 mieszkańców, przysługuje odrębny dodatek w wysokości 10% wynagrodzenia zasadniczego, a organ prowadzący szkołę może podwyższyć ten dodatek nauczycielowi zatrudnionemu na terenie wiejskim, na którym występuje deficyt kadr.

Po drugie, szkoły położone w małych miejscowościach charakteryzują się zazwyczaj mniejszą liczebnością oddziałów szkolnych (klas), co zwiększa wydatki przypadające na jednego ucznia.

Po trzecie, znaczna część szkół wiejskich znajduje się w złym stanie technicznym, spowodowanym niedostatkami środków na bieżące remonty i właściwe utrzymanie budynków.

Po czwarte, przeciętnie niższy poziom wykształcenia dorosłych na terenach wiejskich sprawia, że dzieci rozpoczynają naukę szkolną z mniejszym zasobem wiedzy otrzymanej w domach, co ma konsekwencje dla przebiegu nauki szkolnej, zwłaszcza w jej pierwszych latach.

Wszystkie te czynniki sprawiają, że wpisane w mechanizm subwencji oświatowej preferencje dla szkół w małych miejscowościach (dodatkowy współczynnik 0,38 dla uczniów szkół w małych miejscowościach, zwiększenie o 12% subwencji na szkoły wiejskie i szkoły w małych miastach) jest preferencją pozorną, gdyż przeciętne koszty na jednego ucznia w tych szkołach przewyższają przeciętne koszty utrzymania szkół w większych miastach w stopniu, którego nie wyrównują preferencje subwencyjne.

Przyjęty w konstrukcji subwencji oświatowej mechanizm wyrównawczy zmniejsza więc niedobór środków, który przy równym traktowaniu wszystkich gmin byłby odczuwany przez szkoły we wsiach i małych miastach, lecz niedoboru tego w pełni nie pokrywa. Oznacza to, że w istocie rzeczy subwencja oświatowa skonstruowana została z naruszeniem zasady zapewnienia jednakowych warunków nauki dla wszystkich dzieci, niezależnie od ich miejsca zamieszkania. Wagę tego problemu potwierdzają dane Centralnej Komisji Egzaminacyjnej²⁰, z których widoczne są – szczególnie w szkołach podstawowych – znaczące różnice między poziomem wiedzy uczniów szkół wiejskich i miejskich. Sygnalizowany tu problem niedostatecznego finansowania szkół w małych miejscowościach ma nieco inny charakter niż opisany wcześniej problem niekorzystnego dla obszarów wiejskich podziału środków NFZ – tam problem polegał na tym, że obowiązujący schemat podziału w ogóle abstrahował od specyfiki obszarów wiejskich, natomiast w przypadku subwencji oświatowej problem szkół wiejskich został co prawda dostrzeżony, lecz przyjęty sposób jego załatwienia problemu nie rozwiązał, powodując jednocześnie nieefektywne wykorzystanie znaczących kwot środków publicznych.

2.2. Subwencja wyrównawcza

Część wyrównawcza jest drugą co do wielkości częścią subwencji ogólnej. Różni się ona od subwencji oświatowej – tak pod względem funkcji, jak i sposobów jej podziału pomiędzy jednostki

¹⁹ Dz. U. z 2014 r. poz. 191.

²⁰ *Osiągnięcia uczniów kończących szkołę podstawową w roku szkolnym 2014. Sprawozdanie ze sprawdzianu 2014*, Centralna Komisja Egzaminacyjna, Warszawa 2014. Z danych tych wynika, że przeciętny wynik testu dla szóstoklasistów w 2014 był w gminach wiejskich o 11,1% niższy niż w miastach liczących powyżej 100.000 mieszkańców. Niewiele lepszy wynik (9,7% mniej niż w dużych miastach) osiągnęli uczniowie z miast do 5000 mieszkańców. Mniejsze były już różnice w wynikach testów gimnazjalnych – w gimnazjach wiejskich średni wynik testu na zakończenie gimnazjum był o 7% gorszy od wyniku uczniów z gimnazjów w większych miastach.

samorządu terytorialnego. Funkcją subwencji wyrównawczej jest zwiększenie potencjału finansowego tych jednostek samorządu terytorialnego, których inne źródła dochodów (dochody własne, udziały w podatkach dochodowych, dotacje, pozostałe części subwencji ogólnej) są niewystarczające dla zapewnienia finansowania zadań publicznych przypisanych jednostkom samorządu terytorialnego.

Subwencja wyrównawcza składa się z dwóch odrębnych kwot, rozdzielanych według innych mechanizmów wyrównawczych. **Kwota podstawowa** przeznaczona jest dla tych jednostek samorządu terytorialnego, których podstawowe dochody (w przeliczeniu na jednego mieszkańca) są niższe od ustalonego w ustawie progu. Kwota podstawowa wyliczana jest według odrębnych algorytmów dla gmin, powiatów i województw, z tym, że ogólne zasady konstrukcji tych trzech algorytmów są identyczne. Algorytmy dla gmin, powiatów i województw różnią się natomiast:

- zestawem dochodów uwzględnianych przy ustalaniu podstawowych dochodów jednostek,
- określeniem progu dochodowego, poniżej którego jednostka samorządu terytorialnego uzyskuje prawo do otrzymania środków z kwoty podstawowej subwencji wyrównawczej,
- wzorami określającymi wielkość należnej subwencji.

Kwota uzupełniająca subwencji wyrównawczej jest z założenia przeznaczona dla jednostek samorządu terytorialnego, które – z różnych powodów – muszą ponosić wyższe od przeciętnych koszty wykonywania niektórych zadań publicznych. Wybór jednostek samorządu terytorialnego uprawnionych do otrzymania środków z kwoty uzupełniającej następuje na podstawie wartości jednej zmiennej, innej dla każdego rodzaju jednostek samorządu terytorialnego, której wartości – zdaniem projektodawców ustawy – decydują o tym, jak znaczne środki dana jednostka samorządu terytorialnego musi przeznaczyć na wykonywanie swych zadań.

Mechanizm podziału kwoty uzupełniającej składa się z trzech odrębnych części odnoszących się do gmin, powiatów i województw. Dla każdego rodzaju jednostek samorządu terytorialnego wybrano inną zmienną, której wartość – jeśli przekroczy określoną w ustawie wartość progową – ma stanowić sygnał wskazujący na podwyższone koszty (w przeliczeniu na jednego mieszkańca) wykonywania zadań publicznych przypisanych tej jednostce. Zmiennymi tymi są:

- dla gmin – gęstość zaludnienia, z tym, że w podziale części uzupełniającej nie mogą uczestniczyć gminy o dochodach podatkowych na jednego mieszkańca wyższych od 150% średniej krajowej,
- dla powiatów – stopa bezrobocia,
- dla województw – liczba ludności, przy czym subwencję uzupełniającą otrzymują tylko województwa, w których dochody podatkowe *per capita* przekraczają 125% średniej krajowej.

Wybór tych zmiennych wydaje się dość przypadkowy. Wskazać można wiele innych zmiennych, które silniej niż wymienione powyżej determinują sytuację finansową jednostek samorządowych. Powoduje to istotne wątpliwości co do celowości utrzymywania mechanizmu kwot uzupełniających. Wątpliwości budzi zwłaszcza uznanie stopy bezrobocia za podstawowy parametr określający sytuację społeczną w powiecie. Nie do końca jest też jasne dlaczego o podziale kwoty uzupełniającej dla województw decydować ma wyłącznie liczba mieszkańców województwa.

2.3. Subwencja równoważąca

Subwencja regionalna planowana jest w wysokości kwot obowiązkowych wpłat gmin i powiatów o najwyższych dochodach, przy czym kwota pochodząca z wpłat gmin rozdzielana jest pomiędzy gminy, a kwota pochodząca z wpłat powiatów – między powiaty i miasta na prawach powiatu.

Subwencja równoważąca rozdzielana jest pomiędzy gminy, które:

- ponoszą wyższe od przeciętnych wydatki na dodatki mieszkaniowe, przyznawane i wypłacane przez gminy na podstawie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych²¹,

²¹ Dz. U. z 2013 r. poz. 966 z późn. zm.

- uzyskują niskie dochody z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz z tytułu podatku rolnego i podatku leśnego, przy czym subwencję równoważącą z tego tytułu mogą otrzymać jedynie gminy wiejskie i miejsko-wiejskie.

W celu dokonania podziału subwencji równoważającej między uprawnione gminy kwoty, w łącznej kwocie subwencji równoważającej dla gmin wyróżnia się trzy składowe:

- 1) 50% łącznej kwoty jest rozdzielane gminy miejskie, w których wydatki na dodatki mieszkaniowe, wykonane w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, były wyższe od 80% średnich wydatków na dodatki mieszkaniowe wszystkich gmin miejskich, w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin;
- 2) 25% łącznej kwoty jest rozdzielane między gminy wiejskie i miejsko-wiejskie, w których wydatki na dodatki mieszkaniowe, wykonane w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, były wyższe od 90% średnich wydatków na dodatki mieszkaniowe wszystkich gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, wykonanych w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin;
- 3) 25% łącznej kwoty jest rozdzielane między gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie, w których suma dochodów za rok poprzedzający rok bazowy z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz dochodów z podatku rolnego i z podatku leśnego, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, jest niższa od 80% średnich dochodów z tych samych tytułów we wszystkich gminach wiejskich i miejsko-wiejskich.

Algorytmy podziału każdej z trzech wskazanych powyżej części subwencji równoważającej dla gmin zostały określone w art. 21a ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Sens tych algorytmów sprowadza się do podziału danej kwoty pomiędzy gminy uprawnione do uzyskania dochodów z tego tytułu:

- dla pierwszych dwóch części subwencji równoważającej – proporcjonalnie do wielkości nadwyżki wydatków (liczonej w kwotach łącznych) ponad określone powyżej wartości progowe,
- dla części trzeciej – proporcjonalnie do różnicy uzyskanych w poprzednim roku dochodów i ustalonej wielkości progowej.

Jak widać, mechanizm podziału subwencji równoważającej łączy w sobie cechy obu części (kwot) subwencji wyrównawczej, co może budzić zastrzeżenia co do potrzeby jej utrzymywania jako odrębnej części subwencji ogólnej.

Wydaje się, że celowe byłoby rozważenie możliwości jednoczesnej rezygnacji z subwencji równoważającej i regionalnej oraz z obowiązkowych wpłat tzw. „janosikowego”. Wymagałoby to oczywiście odpowiednich zmian dostosowawczych w algorytmach podziału subwencji wyrównawczej lub – co naszym zdaniem byłoby rozwiązaniem najlepszym – konstrukcji nowego systemu subwencyjnego. Za takim rozwiązaniem przemawiają również inne argumenty, opisane szerzej w ostatnim rozdziale raportu.

Jeszcze bardziej złożony jest algorytm podziału subwencji równoważającej dla powiatów. Dzieli się ją między powiaty po uprzednim wyodrębnieniu pięciu jej części:

- 1) 9% łącznej kwoty dzieli się pomiędzy powiaty, które w roku poprzedzającym rok bazowy nie były objęte obowiązkiem dokonywania wpłat „janosikowego”, lub dla których taka wpłata była ustalona w kwocie niższej od 1 miliona zł – oznacza to zbiorowość niemal wszystkich powiatów;
- 2) 7% łącznej kwoty dzieli się powiaty, w których w roku budżetowym nie działa powiatowy urząd pracy, a zadania tej jednostki są realizowane przez inny powiat;
- 3) 30% łącznej kwoty dzieli się między powiaty, w których długość dróg powiatowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca powiatu jest wyższa od średniej długości dróg powiatowych w kraju w przeliczeniu na jednego mieszkańca kraju;
- 4) 30% łącznej kwoty dzieli się między miasta na prawach powiatu proporcjonalnie do długości dróg wojewódzkich i krajowych znajdujących się w granicach tych miast;
- 5) 24% łącznej kwoty dzieli się między powiaty, w których kwota planowanych dochodów powiatu na rok budżetowy jest niższa od kwoty planowanych dochodów powiatu w roku bazowym.

Sposób wykorzystania subwencji równoważącej dla powiatów budzi podobne wątpliwości jak podział subwencji równoważącej dla gmin. Łatwo zauważyć, że algorytm podziału ustalony został tak, by objąć nim możliwie wiele powiatów – z założenia w podziale uczestniczą bowiem wszystkie miasta na prawach powiatu i niemal wszystkie powiaty „ziemskie”.

2.4. Subwencja regionalna

Subwencja regionalna planowana jest w wysokości kwot obowiązkowych wpłat województw o najwyższych dochodach, co w praktyce oznacza, iż jest ona w przybliżeniu równa wielkości tzw. „janosikowego”, do którego zapłaty zobowiązane jest województwo mazowieckie. Jej funkcja jest identyczna jak funkcja subwencji równoważącej.

Początkowo (po uchwaleniu w 2003 r. ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego) mechanizm podziału subwencji regionalnej składa się z pięciu odrębnych algorytmów, według których dzielone były procentowo określone w ustawie części ogólnej kwoty subwencji regionalnej. Algorytm podziału każdej z tych pięciu części określał:

- województwa upoważnione do uczestnictwa w podziale danej części subwencji regionalnej,
- schemat podziału kwoty danej części subwencji regionalnej między uprawnione województwa.

Procentowy podział subwencji regionalnej na części przedstawiał się następująco:

- 20% dzielone jest między województwa, w których stopa bezrobocia jest o co najmniej 10% wyższa od przeciętnej stopy bezrobocia dla całego kraju,
- 40% dzielone jest między województwa, w których powierzchnia dróg wojewódzkich, w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa, jest wyższa od powierzchni dróg wojewódzkich w kraju, w przeliczeniu na jednego mieszkańca kraju,
- 10% dzielone jest pomiędzy województwa, w których poziom produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca jest niższy od 75% PKB na jednego mieszkańca w skali całego kraju,
- 30% dzieli się między województwa w celu uzupełnienia dochodów w związku ze zmianą finansowania zadań, z uwzględnieniem sytuacji finansowej województwa, a w szczególności wydatków związanych z realizacją zadań z zakresu regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich, przy czym sposób podziału 30% subwencji regionalnej miał określić, w drodze rozporządzenia wydanego po zasięgnięciu opinii reprezentacji jednostek samorządu terytorialnego, minister właściwy do spraw finansów publicznych.

W 2006 r. przepisy odnoszące się do podziału 30% subwencji regionalnej²² zostały przez Trybunał Konstytucyjny uznane za niezgodne z Konstytucją²³, czego konsekwencją były kilkakrotne zmiany zasad podziału subwencji regionalnej pomiędzy województwa. W latach 2009–2014 pulę 30% subwencji regionalnej dzielono pomiędzy województwa w ten sposób, że:

- kwotę stanowiącą 15% części regionalnej dzielono między województwa z uwzględnieniem wydatków bieżących na regionalne kolejowe przewozy pasażerskie,
- kwotę stanowiącą 15% części regionalnej dzielono między województwa, w których kwota planowanych dochodów na rok budżetowy z tytułu części wyrównawczej i kwot wchodzących w skład pierwszych trzech części regionalnej, pomniejszona o wpłaty „janosikowego” była niższa od takiej samej wielkości z poprzedniego roku.

Obecnie obowiązuje (na lata 2015–2016) podział subwencji regionalnej opisany w art. 70b ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Zgodnie z tymi przepisami:

²² Art. 25, ust. 8 i 9 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

²³ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego (K 34/04) z dnia 25 lipca 2006 r., Dz. U. Nr 141, poz. 1011. Trybunał uznał, że przepisy art. 25 ust. 8 i 9 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego są niezgodne z art. 167 ust. 1 i 4 Konstytucji. Trybunał zakwestionował fakt, iż przepisy art. 25 ust. 8 i 9 upoważniają Ministra Finansów do uznaniowego uzupełniania dochodów samorządów uboższych w związku z bliżej nieokreśloną zmianą finansowania zadań, nie zawierając przy tym nie zawiera jednak żadnych kryteriów – zasad, w myśl których wykonywane być winno owo dzielenie (Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór urzędowy: <http://otkzu.trybunal.gov.pl/2006/7A/86>)

- 52% subwencji regionalnej dzielone jest pomiędzy województwa, w których stopa bezrobocia jest większa od 110% stopy bezrobocia dla całego kraju,
- 48% subwencji regionalnej dzieli się pomiędzy województwa, których dochody podatkowe za rok poprzedzający rok bazowy, powiększone o część wyrównawczą subwencji ogólnej i kwotę z podziału 52% części regionalnej, są, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, niższe od 125% średniej wielkości dochodów samorządów województw (na jednego mieszkańca) z udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych i od osób prawnych.

Pominiemy opisy algorytmów – w niektórych przypadkach dość złożonych – podziału poszczególnych części subwencji regionalnej. Są one określone w art. 70b ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Do 2014 r. różnorodność tytułów do otrzymania subwencji regionalnej, a także sposób konstrukcji mechanizmu podziału części związanej z przewozami regionalnymi sprawiały, że subwencję regionalną otrzymywały wszystkie województwa. Wysokość subwencji była jednak bardzo silnie zróżnicowana – w 2013 r. największą subwencję regionalną otrzymało województwo podkarpackie (99,5 mln zł, czyli ok. 46,76 zł na jednego mieszkańca) i województwo dolnośląskie (78,2 mln zł, ok. 26,84 zł na jednego mieszkańca), najmniejszą – województwo łódzkie (5,5 mln zł, czyli 2,20 zł na jednego mieszkańca) i województwo małopolskie (7,1 mln zł, 2,11 zł na jednego mieszkańca).

W 2015 r. struktura podziału subwencji regionalnej uległa dość zasadniczym zmianom. Według danych Ministerstwa Finansów²⁴ obejmujących podział 90% subwencji regionalnej (bez części uzależnionej od poziomu PKB na jednego mieszkańca), w 2015 r. subwencję regionalną otrzymało 14 województw (bez dolnośląskiego i mazowieckiego²⁵), przy czym:

- kwotowo największe części subwencji regionalnej przypadły województwom: podkarpackiemu (23,4%), kujawsko-pomorskiemu (11,7%), lubelskiemu (10,6%) i warmińsko-mazurskiemu (9,1%),
- w przeliczeniu na jednego mieszkańca najwięcej otrzymały województwa: podkarpackie (31,97 zł), warmińsko-mazurskie (18,42 zł), podlaskie (18,32 zł) i kujawsko-pomorskie (16,26 zł).

Z informacji o podziale subwencji regionalnej na rok 2016 wynika, że rozpiętości kwot subwencji regionalnej będą w 2016 r. mniejsze niż w roku 2015. Największą kwotę na jednego mieszkańca otrzyma, podobnie jak w roku 2015, województwo podkarpackie, lecz wysokość subwencji na jednego mieszkańca będzie o ok. 23% mniejsza niż w roku 2015. Subwencja regionalna pozostaje przy tym istotnym źródłem dochodów województw. W 2015 r. wypłacone województwom kwoty subwencji regionalnej stanowiły ok. 17% wszystkich subwencji ogólnych dla województw, przy czym dla niektórych województw udział subwencji regionalnej w ogólnej kwocie subwencji ogólnej przekroczył 20%. Widoczne jest, że nowe zasady podziału subwencji regionalnej zostały silniej niż w latach poprzednich skoncentrowane w województwach o najmniejszym potencjale dochodowym.

2.5. Podsumowanie

W obecnym stanie prawnym istnienie subwencji ogólnej jest koniecznością – nie jest bowiem możliwe, by dochody własne jednostek samorządu terytorialnego, udziały w podatkach dochodowych oraz dochody transferowane do jednostek samorządu terytorialnego z budżetu państwa zapewniły wszystkim jednostkom samorządu terytorialnego wykonywania podstawowych zadań publicznych, które – zgodnie z konstytucyjną zasadą pomocniczości – powinny być wykonywane przez jednostki samorządu terytorialnego. Dotyczy to zwłaszcza gmin, na których spoczywa odpowiedzialność za wykonywanie podstawowych zadań publicznych służących zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców.

²⁴ Roczne kwoty subwencji, wpłat i udziałów w PIT dla poszczególnych gmin, powiatów i województw na 2015 r., opublikowane na stronie www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzety-jednostek-samorządu-terytorialnego/kwoty-i-wskazniki

²⁵ W 2016 r. subwencji regionalnej nie otrzymuje tylko województwo mazowieckie, będące zarazem jedynym województwem dokonującym wpłat na subwencję regionalną

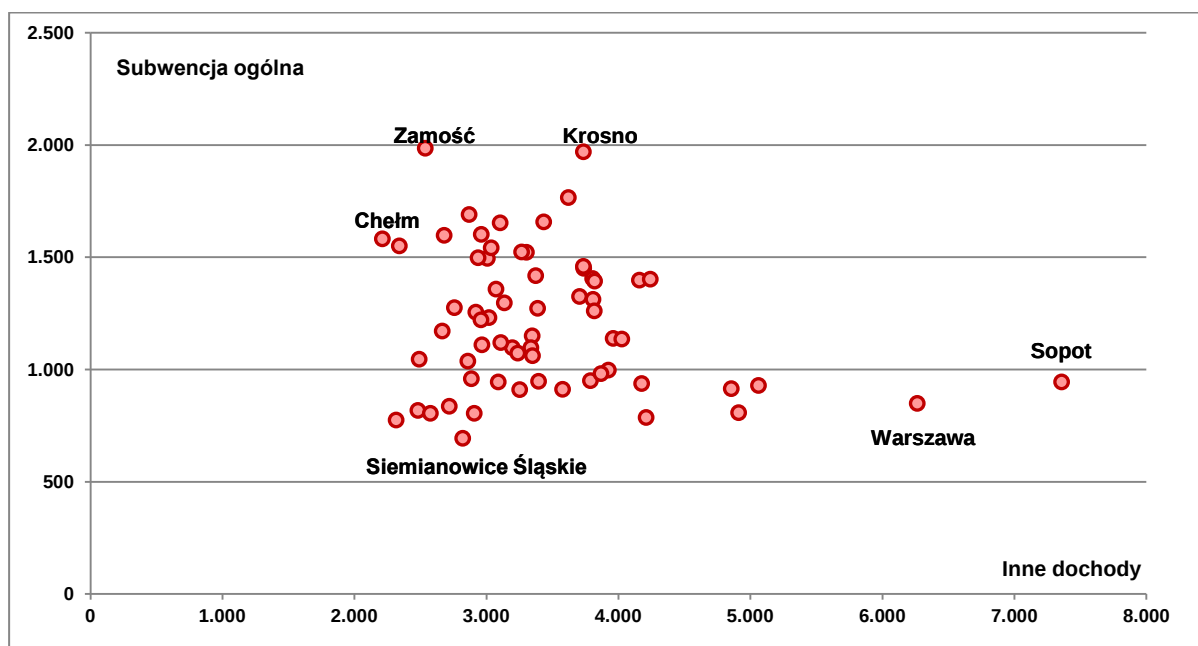
Sytuacja taka jest efektem równoczesnego działania co najmniej kilku czynników, z których – jako naszym zdaniem najważniejsze – wymienić należy:

- specyficzny system opodatkowania rolnictwa, powodujący silne ograniczenie dochodów własnych nawet tych gmin wiejskich, które położone są na obszarach intensywnej produkcji rolniczej,
- słaby rozwój usług na terenach wiejskich, powodujący przesunięcie znaczącej części dochodów podatkowych z działalności usługowej do miast,
- nadmierne rozdrobnienie terytorialne, powodujące to, iż większość z prawie 1700 gmin wiejskich i miejsko-wiejskich charakteryzuje się bardzo niskim poziomem dochodów własnych i dużymi brakami w infrastrukturze oraz znikomym wykorzystaniu mechanizmów partnerstwa publiczno-prywatnego, które mogłyby przyczynić się w znaczący sposób do poprawy stanu infrastruktury,
- sztywne regulacje w kluczowych dla działalności samorządowej obszarach (takich jak np. edukacja i pomoc społeczna), utrudniające poszukiwanie racjonalnych metod obniżenia kosztów wykonywania zadań publicznych,
- słabość instytucjonalna administracji samorządowej w większości małych gmin, utrudniająca im np. pozyskiwanie środków unijnych i innych źródeł zewnętrznego finansowania zadań publicznych,
- wyraźne od wielu lat niekorzystne trendy zmian sytuacji demograficznej na obszarach wiejskich,
- brak w systemie dochodów samorządowych mechanizmów stymulujących większą dbałość o rozwój własnej bazy dochodowej.

W efekcie mamy do czynienia z bardzo dużym rozwarstwieniem dochodowym jednostek samorządu terytorialnego i bardzo dużą asymetrią rozkładu dochodów samorządowych.

Subwencja ogólna w swoim obecnym kształcie nie wypełnia jednak podstawowej funkcji, dla której została stworzona – nie jest bowiem skutecznym narzędziem wyrównywania potencjału finansowego jednostek samorządu terytorialnego, co więcej – w pewnych przypadkach dysproporcje dochodowe zwiększają się z powodu różnic w wielkościach naliczanej dla poszczególnych jednostek samorządowych. Fakt ten ilustruje rysunek 2, na którym na danych z 2013 r. pokazano proporcje kwot subwencji ogólnej i pozostałych dochodów budżetowych wszystkich miast na prawach powiatu. Warto porównać i zanalizować wielkości subwencji ogólnej dla trzech miast – Warszawy, Zamościa i Sopotu. Widzimy, że w obowiązującym systemie są i wygrani (jak Zamość lub Krosno), i przegrani – jak Sopot.

Rysunek 2. Subwencja ogólna i inne dochody miast na prawach powiatu w 2013 r.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

Podstawową przyczyną, dla której subwencja ogólna nie może być skutecznym instrumentem wyrównywania dysproporcji dochodowych jest konstrukcja subwencji oświatowej, przyznawanej

wszystkim jednostkom samorządu terytorialnego niezależnie od ich sytuacji finansowej i angażującej przy tym przeważającą część kwoty przeznaczonej na subwencję ogólną. Jest oczywiste, że kwota pozostająca z subwencji ogólnej po odliczeniu wydatków na subwencję oświatową – a jest to ok. 11,7 mld zł – jest niewystarczająca wobec skali dysproporcji dochodowych, jakie obserwujemy w finansach samorządowych.

Za słabą stronę obecnego systemu subwencyjnego uznać też należy niewielki wpływ, jaki na wysokość subwencji ogólnej dla konkretnej jednostki mają czynniki związane z obiektywnie uzasadnionymi potrzebami wydatkowymi. Z kwoty 11,7 mld zł, jaka pozostaje w subwencji ogólnej po odliczeniu subwencji oświatowej większość służy wyrównywaniu różnic w dochodach, tak więc tylko niewielka część subwencji ogólnej może być wykorzystana na zmniejszenie zróżnicowania potencjału finansowego jednostek wynikającego z obiektywnie wyższych potrzeb wydatkowych. Niedostatki mechanizmu subwencyjnego muszą więc prowadzić do obniżenia standardu wykonywania usług publicznych w znacznej części jednostek samorządu terytorialnego.

Rozwiązaniem tej sytuacji powinny być zasadnicze zmiany w sposobach obliczania wielkości subwencji ogólnej dla gmin. Sugerowane kierunki takich zmian przedstawiliśmy w podsumowaniu raportu.

3. Fundusz Pracy

Fundusz Pracy jest państwowym funduszem celowym działającym na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy²⁶. Finansuje on zadania związane z promocją zatrudnienia i przeciwdziałaniem bezrobociu, a także świadczenia pieniężne należne bezrobotnym. Szczegółowy wykaz zadań, które mogą być finansowane środkami Funduszu Pracy określony został w art. 108 ustawy powołującej Fundusz. Głównym źródłem przychodów Funduszu Pracy jest opłacana przez pracodawców składka, której wysokość – w proporcji do kwoty wypłacanych wynagrodzeń stanowiących podstawę ustalenia składki na ubezpieczenie społeczne – określana jest corocznie w ustawie budżetowej. Od kilku lat stopa składki na Fundusz Pracy wynosi 2,45%.

Osobliwość organizacji Funduszu Pracy polega na tym, że chociaż formalnie jest państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw pracy, zasadniczą część zadań Funduszu wykonują jednostki samorządu terytorialnego – powiaty i województwa, do nich też trafić musi większość środków Funduszu, którego roczne przychody przekroczyły w ostatnich latach kwotę 10 mld zł. Ponad połowę wydatków Funduszu stanowią świadczenia pieniężne wypłacane bezrobotnym:

- zasiłki dla bezrobotnych,
- świadczenia przedemerytalne,
- zasiłki przedemerytalne.

Poza jednostkami samorządu terytorialnego ze środków Funduszu Pracy korzystają też wojewodowie i Ochotnicze Hufce Pracy. Stosunkowo niewielka część zadań realizowana jest bezpośrednio lub zlecana przez pracowników Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

System podziału środków Funduszu Pracy pomiędzy województwa samorządowe i powiaty jest dość złożony. Opiera się on na następujących zasadach:

- środki Funduszu Pracy na wypłatę zasiłków i innych obligatoryjnych świadczeń są przekazywane samorządom województw i powiatów do wysokości faktycznych potrzeb;
- środki Funduszu Pracy na zadania z zakresu promocji zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu oraz inne nieobligatoryjne zadania Funduszu przekazywane są województwom w kwotach ustalonych zgodnie z algorytmem, który – w drodze rozporządzenia – Rada Ministrów, w podziale na:

²⁶ Dz. U. z 2016 r., poz. 645, z późn. zm.

- a) środki dla powiatów na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej,
- b) środki dla powiatów na finansowanie innych zadań fakultatywnych,
- c) środki dla województw;
- środki dla powiatów rozdziela zarząd województwa według kryteriów określonych przez sejmik województwa, który ustalając te kryteria powinien wziąć pod uwagę w szczególności:
 - a) liczbę bezrobotnych,
 - b) stopę bezrobocia,
 - c) strukturę bezrobocia,
 - d) kwoty środków Funduszu Pracy przeznaczone w powiecie na realizację projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego;
 - e) efektywność działań urzędów pracy na rzecz aktywizacji bezrobotnych.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy rozstrzyga przy tym, iż ustalając algorytm podziału środków Rada Ministrów winna uzależnić wysokości kwot środków na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 75% od liczby bezrobotnych i stopy bezrobocia, a w 25% – od efektywności działań na rzecz aktywizacji bezrobotnych. Algorytm podziału środków ma też ustalić wysokość i przeznaczenie rezerwy będącej w dyspozycji ministra właściwego do spraw pracy.

Do końca 2014 r. obowiązywało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2009 r. w sprawie algorytmu ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie²⁷, a podział kwot Funduszu Pracy na zadania nieobligatoryjne dokonywany był zgodnie ze wzorem:

$$Ap_n = 0,9 \cdot Pa \cdot \frac{(1,3 \cdot Ldw_n + Law_n + 0,8 \cdot Lpw_n) \cdot Wk_n \cdot Wo_n}{\sum_{j=1}^{16} (1,3 \cdot Ldw_j + Law_j + 0,8 \cdot Lpw_j) \cdot Wk_j \cdot Wo_j} \quad n=1,2,...,16$$

gdzie:

- Ap_n – kwota środków Funduszu Pracy, jaka może być wydatkowana na finansowanie zadań w województwie wymienionych w § 2 ust. 1 pkt 1,
- Pa – określona w planie Funduszu Pracy kwota środków na realizację w roku budżetowym zadań, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 1, pomniejszona o kwotę ustaloną na realizację tych zadań przez ministra, samorządy województw i Ochotnicze Hufce Pracy oraz pomniejszona o planowaną kwotę przychodów ze środków Unii Europejskiej z tytułu realizacji projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego,
- Ldw_n – liczba bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat, zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa, według stanu na 30 września roku poprzedzającego rok, dla którego jest ustalana wysokość środków Funduszu Pracy, zwanego dalej "rokiem poprzednim",
- Law_n – liczba bezrobotnych do 25. roku życia zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa, według stanu na dzień 30 września roku poprzedniego,
- Lpw_n – liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa, zmniejszona o liczbę bezrobotnych powyżej 50. roku życia (Ldw) oraz bezrobotnych do 25. roku życia (Law), według stanu na 30 września roku poprzedniego,
- Wk_n – współczynnik korygujący wynoszący 1,0 dla województwa o najniższej stopie bezrobocia, według stanu na 30 września roku poprzedniego, i zwiększony dla pozostałych województw o 0,002 za każdą 0,1 punktu procentowego stopy bezrobocia w województwie ponad stopę bezrobocia w województwie o najniższej stopie bezrobocia,
- Wo_n – współczynnik korygujący ustalony jako iloraz liczby wyrejestrowanych bezrobotnych (odpływ) w powiatowych urzędach pracy województwa w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień 1 października roku poprzedniego do liczby nowo zarejestrowanych w tym okresie bezrobotnych (napływ) w powiatowych urzędach pracy województwa,

²⁷ Tekst pierwotny: Dz.U. Nr 123, poz. 1019, z późn. zm., tekst jednolity – Dz.U. z 2014 r. poz. 352.

U_n – wskaźnik ustalony jako iloraz kwoty środków Funduszu Pracy przeznaczonej w województwie w roku poprzednim na realizację projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego powiększonej o kwotę przychodów Funduszu Pracy ze środków Unii Europejskiej uzyskaną w roku poprzednim z tytułu realizacji w województwie tych projektów oraz kwoty środków Funduszu Pracy przeznaczonej w roku poprzednim na realizację we wszystkich województwach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego powiększonej o kwotę przychodów Funduszu Pracy ze środków Unii Europejskiej uzyskaną w roku poprzednim z tytułu realizacji we wszystkich województwach tych projektów,

Algorytm ten został zastąpiony przez nowe zasady podziału środków Funduszu, określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 25 sierpnia 2014 r. w sprawie algorytmu ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie²⁸.

Nowe zasady podziału wydają się nieco bardziej przejrzyste, chociaż nadal bardzo skomplikowane. Na nowy mechanizm podziału środków Funduszu Pracy składają się trzy algorytmy:

- podziału na województwa środków przeznaczonych na wykonywanie przez powiaty programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej,
- podziału na województwa środków przeznaczonych na wykonywanie przez powiaty innych, przypisanych im zadań Funduszu Pracy,
- podziału na województwa środków przeznaczonych na wykonywanie przez województwa przypisanych im zadań Funduszu Pracy,

przy czym podział zadań powiatowych na wskazane powyżej grupy dokonany został w rozporządzeniu przed odwołanie się do treści art. 108 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy – podział ten dokonany jest poprawnie, lecz wątpliwości budzić może konieczność wprowadzenia takich ograniczeń w posługiwaniu się środkami Funduszu.

Algorytm podziału **na województwa** środków przeznaczonych na wykonywanie przez powiaty programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej określony jest wzorem:

$$Ap_n = Pa \cdot \left(0,75 \cdot \frac{B_n \cdot K_n}{\sum_{j=1}^{16} B_j \cdot K_j} + 0,05 \cdot \frac{S_n}{\sum_{j=1}^{16} S_j} + 0,1 \cdot \frac{E_n}{\sum_{j=1}^{16} E_j} + 0,1 \cdot \frac{N_n}{\sum_{j=1}^{16} N_j} \right)$$

gdzie:

- Ap_n – kwota środków Funduszu Pracy, jaka może być wydatkowana na finansowanie zadań w województwie wymienionych w § 2 ust. 1 pkt 1,
- Pa – określona w planie Funduszu Pracy łączna kwota środków na realizację w danym roku budżetowym zadań, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 1, pomniejszona o kwotę ustaloną na realizację tych zadań przez ministra, samorządy województw i Ochotnicze Hufce Pracy oraz rezerwę ministra,
- B_n – średnia miesięczna liczba bezrobotnych, według stanu na koniec miesiąca, zarejestrowanych w danym województwie w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień 1 września roku poprzedzającego rok, dla którego jest ustalana wysokość środków Funduszu Pracy, zwanego dalej „rokiem poprzednim”,
- K_n – współczynnik korygujący wynoszący 1 dla województwa o najniższej średniej stopie bezrobocia z okresu 12 miesięcy poprzedzających dzień 1 września roku poprzedniego i zwiększony dla pozostałych województw o 0,002 za każdą 0,1 punktu procentowego stopy bezrobocia w województwie ponad stopę bezrobocia w województwie o najniższej stopie bezrobocia,
- S_n – średnia miesięczna liczba osób wyłączonych z ewidencji bezrobotnych w województwie pomniejszona o średniomiesięczną liczbę osób rejestrujących się w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień 1 września roku poprzedniego po zastosowaniu działań aktywiza-

²⁸ Dz. U. z 2014 r. poz. 1294

- cyjnych powiązanych z subsydiowaniem kosztów zatrudnienia, w tym wyposażenia stanowisk pracy i finansowania kosztów podjęcia działalności gospodarczej,
- E_n – średnia miesięczna liczba osób wyłączonych z ewidencji bezrobotnych pomniejszona o średniomiesięczną liczbę osób rejestrujących się po zastosowaniu działań aktywizacyjnych o charakterze edukacyjnym (szkolenie, staż oraz przygotowanie zawodowe dorosłych) w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień 1 września roku poprzedniego,
- N_n – średnia miesięczna liczba osób wyłączonych z ewidencji bezrobotnych w związku z podjęciem pracy niesubsydiowanej w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień 1 września roku poprzedniego po zastosowaniu działań urzędów pracy niemających charakteru edukacyjnego oraz niezwiązanych z subsydiowaniem zatrudnienia.

Decydującą rolę odgrywa w tym algorytmie liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w poszczególnych województwach. Interesującym pomysłem jest wprowadzenie współczynników K_n , dzięki którym preferencyjnie traktowane są województwa charakteryzujące się wyższą stopą bezrobocia – istotnie w tych województwach prowadzenie działań z zakresu promocji zatrudnienia i aktywnego przeciwdziałania bezrobociu może być trudniejsze. Inną kwestią jest jednak skala tych preferencji.

Dla przykładowych obliczeń przyjęliśmy dane o stopie bezrobocia z października 2014 r. Najwyższą stopę bezrobocia – 18,1% – odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim, najniższą – 7,7% – w województwie wielkopolskim. Wyliczony dla województwa wielkopolskiego wskaźnik K_n wynosi – z założenia – 1,000, dla województw śląskiego i małopolskiego, w których stopa bezrobocia była równa 9,6% – 1,038, dla województwa warmińsko-mazurskiego – 1,208. Liczby te zdają się potwierdzać tezę o tendencji do „spłaszczania” preferencji w niemal wszystkich algorytmach podziału.

Podział **na województwa** środków przeznaczonych na wykonywanie przez powiaty innych, przypisanych im zadań Funduszu Pracy odbywa się zgodnie ze wzorem

$$Pp_n = 0,95 \cdot Pi \cdot \frac{Bw_n}{B} \quad n=1,2,...,16$$

gdzie:

- Pp_n – kwota środków Funduszu Pracy, jaka może być wydatkowana w danym roku budżetowym na finansowanie zadań w województwie wymienionych w § 2 ust. 1 pkt 2,
- Pi – kwota środków przewidziana w planie Funduszu Pracy na finansowanie zadań wymienionych w § 2 ust. 1 pkt 2, pomniejszona o kwoty przeznaczone na finansowanie zadań wykonywanych przez ministra, samorządy województw, wojewodów oraz Ochotnicze Hufce Pracy,
- Bw_n – średnia miesięczna liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa, w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień 1 września roku poprzedniego, liczona ze stanów na koniec każdego miesiąca,
- B – średnia miesięczna liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy ogółem w kraju, w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień 1 września roku poprzedniego, liczona ze stanów na koniec każdego miesiąca.

Jeszcze mniej skomplikowany jest wzór, według którego dzielone są środki na wykonywanie przez województwa przypisanych im zadań Funduszu Pracy:

$$Kw_n = 0,95 \cdot Pb \cdot LU_n \quad n=1,2,...,16$$

gdzie:

- Kw_n – kwota środków Funduszu Pracy, jaka może być wydatkowana na finansowanie zadań w województwie wymienionych w § 2 ust. 2 pkt 1, realizowanych przez samorząd województwa,
- Pb – kwota środków przewidziana w planie Funduszu Pracy na finansowanie zadań realizowanych przez samorządy województw,
- LU_n – udział liczby powiatowych urzędów pracy w województwie do liczby powiatowych urzędów pracy na terenie kraju, według stanu na dzień 31 sierpnia roku poprzedniego,

jednak uzasadnienie takiego, bardzo mechanicznego schematu podziału środków jest bardzo trudne.

Za przykład uchwały sejmiku wojewódzkiego, określającej zasady podziału środków Funduszu Pracy służyć może uchwała nr LIV/827/14 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 października 2014 r. w sprawie określenia kryteriów ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz innych fakultatywnych zadań realizowanych w przez powiaty 2015 roku²⁹. W przyjętym mechanizmie podziału widać zarówno wpływy rozporządzenia z 2009 r., jak i próbę powtórzenia sposobu podziału przyjętego w nowym rozporządzeniu.

4. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) jest państwowym funduszem celowym działającym na podstawie ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych³⁰. Jest jedynym państwowym funduszem celowym posiadającym – na zasadzie wyjątku – osobowość prawną³¹.

PFRON czerpie środki głównie ze składek opłacanych przez pracodawców zatrudniających więcej niż 25 osób, u których wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest niższy niż 6%. PFRON otrzymuje również stałą dotację z budżetu państwa. W ustawie budżetowej na rok 2015 przychody PFRON zaplanowano w kwocie prawie 4,7 mld zł. Największą część swych środków (w 2014 r. – ponad 3,1 mld zł, na rok 2015 zaplanowano na ten cel ok. 3,2 mld zł) PFRON przeznacza na udzielane przedsiębiorcom dofinansowanie do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych. Bezpośrednio ze środków PFRON są również realizowane wydatki na:

- programy zlecane przez PFRON, w tym na programy wyrównujące różnice między regionami,
- refundację składek na ubezpieczenie społeczne osobom niepełnosprawnym prowadzącym działalność gospodarczą i niepełnosprawnym rolnikom,
- koszty funkcjonowania PFRON,
- refundację gminom skutków stosowania ustawowych zwolnień podatkowych dla prowadzących zakłady pracy chronionej lub zakłady aktywności zawodowej.

Część swych zadań PFRON wykonuje przy pomocy jednostek samorządu terytorialnego szczebla powiatowego i wojewódzkiego. Zadania te obejmują:

- dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie tej działalności przez osoby niepełnosprawne prowadząca działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne,
- 1) zwrot kosztów:
- a) adaptacji pomieszczeń zakładu pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych, w szczególności poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla tych osób, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności,
 - b) adaptacji lub nabycia urządzeń ułatwiających osobie niepełnosprawnej wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy,
 - c) zakupu i autoryzacji oprogramowania na użytek pracowników niepełnosprawnych oraz urządzeń technologii wspomagających lub przystosowanych do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności,
 - d) rozpoznania przez służby medycyny pracy potrzeb związanych z przystosowaniem stanowisk pracy do potrzeb osób niepełnosprawnym pracodawcom, którzy zatrudnili osoby niepełnosprawne;

²⁹ Zob. <http://wup.torun.pl/2014/10/31/uchwala-sejmiku-wojewodztwa-kujawsko-pomorskiego-w-sprawie-okreslenia-kryteriow-ustalania-kwot-srodkow-funduszu-pracy-na-2015-rok/>

³⁰ Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.

³¹ Por. art. 45 ust. 2a ustawy powołującej PFRON.

- 2) dofinansowanie:
 - a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
 - d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - e) rehabilitacji dzieci i młodzieży,
 - f) usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika;
- 3) dofinansowanie kosztów tworzenia i funkcjonowania zakładów aktywności zawodowej;
- 4) dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
- 5) inicjowanie i organizowanie szkolenie dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych lub innych osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu;
- 6) kierowanie osób niepełnosprawnych na szkolenia;
- 7) refundację części kosztów szkoleń dla niepełnosprawnych organizowanych przez pracodawców,
- 8) opracowanie i realizację wojewódzkich programów dotyczących wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych.

W 2015 r. na te cele przeznaczono i wykorzystano w PFRON ok. 914 mln zł.

Podział środków przekazywanych na te zadania jednostkom samorządu terytorialnego określają algorytmy określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym³². Podział środków na województwa określa następujący wzór:

$$S_w = (F - \sum_{j=1}^{16} H_j) \cdot \frac{1}{2} \cdot \left(\frac{B_w}{\sum_{j=1}^{16} B_j} + \frac{N_w}{\sum_{j=1}^{16} N_j} \right) + H_w \quad w = 1, 2, \dots, 16$$

gdzie:

- S_w – roczna wysokość środków Funduszu dla województwa w przeznaczonych na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej, które są finansowane ze środków Funduszu,
- F – kwota środków przewidzianych w planie finansowym Funduszu na dany rok na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej przez samorządy wojewódzkie,
- B_w – liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i osób niepełnosprawnych poszukujących pracy w województwie w , wyliczona jako średnia z trzech ostatnich miesięcy, według stanu na koniec miesiąca na podstawie dostępnych danych GUS,
- N_w – liczba osób niepełnosprawnych w województwie w , gdzie:

$$N_w = N_{dw} + N_{mw}$$

N_{dw} – liczba osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej w województwie w , gdzie:

$$N_{dw} = D_w \cdot b_d$$

- D_w – liczba osób w wieku 15 lat i więcej w województwie w na podstawie dostępnych danych GUS,
- b_d – wskaźnik częstości niepełnosprawności orzeczonej wśród osób w wieku 15 lat i więcej w województwie w według dostępnych danych GUS,
- N_{mw} – liczba niepełnosprawnych dzieci w wieku 0-14 lat w województwie w , gdzie:

$$N_{mw} = M_w \cdot a_m$$

- M_w – liczba dzieci w wieku 0-14 lat w województwie w na podstawie dostępnych danych GUS,
- a_m – wskaźnik częstości niepełnosprawności orzeczonej wśród osób w wieku 0-14 lat w kraju według dostępnych danych GUS,

³² Dz. U. Nr 88, poz. 808 z późn. zm.

H_w – środki przeznaczone na dofinansowanie kosztów działania zakładów aktywności zawodowej dla województwa w wyliczone według wzoru:

$$H_w = U_w \cdot K$$

U_w – liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zatrudnionych w zakładach aktywności zawodowej, wynikająca z podpisanych umów, których stroną jest województwo w do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego rok, na który jest obliczany algorytm,

K – kwota 18500 zł – na dofinansowanie kosztów rocznego pobytu jednego zatrudnionego pracownika niepełnosprawnego w zakładzie aktywności zawodowej.

Sposób podziału środków PFRON między województwa nie budzi większych zastrzeżeń. Warto jednak zwrócić uwagę na dwie charakterystyczne cechy opisanego powyżej algorytmu.

1. Z algorytmu wynika, że za zadanie priorytetowe dla województw uznaje się finansowe wsparcie zakładów aktywności zawodowej (ZAZ). Wynika to z faktu, iż częściowe finansowanie kosztów utworzenia i funkcjonowania ZAZ jest ustawowym obowiązkiem PFRON i samorządów województw³³. Ustawowa konstrukcja finansowania działalności ZAZ budzi zresztą poważne zastrzeżenia, gdyż ustawa określa jedynie maksymalny poziom finansowania tych kosztów przez PFRON, natomiast wyznacza minimalny poziom finansowania z budżetu samorządu województwa.
2. Rozporządzenie nie określa sposobu, w jaki wyznaczona ma być wielkość F , czyli łączna pula środków, jaką w danym roku PFRON zamierza przeznaczyć na finansowanie zadań województw. Z logiki algorytmu wynika jedynie, że spełniony musi być warunek

$$F > \sum_{j=1}^{16} H_j$$

Przyjęcie konkretnej wartości F zależy więc od tego, w jaki sposób PFRON chce ukształtować proporcje między zadaniami realizowanymi z własnej inicjatywy i zadaniami, których wybór – poza wskazanym już priorytetem dla dofinansowania kosztów działania zakładów aktywności zawodowej – PFRON pozostawia władzom samorządowym.

Środki dla powiatów przydzielane są według algorytmu opisanego następującym wzorem:

$$S_p = (R - \sum_{j=1}^L W_j - \sum_{j=1}^L Z_j) \cdot \frac{1}{2} \cdot \left(\frac{B_p}{\sum_{j=1}^L B_j} + \frac{N_p}{\sum_{j=1}^L N_j} \right) + W_p + Z_p \quad p = 1, 2, \dots, L$$

gdzie:

S_p – roczna wysokość środków Funduszu dla powiatu p przeznaczonych na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej, które są finansowane ze środków Funduszu,

R – kwota środków przewidzianych w planie finansowym Funduszu na dany rok na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej przez samorządy powiatowe,

B_p – liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i osób niepełnosprawnych poszukujących pracy w powiecie p , wyliczona jako średnia z trzech ostatnich miesięcy, według stanu na koniec miesiąca na podstawie dostępnych danych GUS,

L – liczba powiatów,

N_p – liczba osób niepełnosprawnych w powiecie p , gdzie:

$$N_p = N_{dp} + N_{mp}$$

N_{dp} – liczba osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej w powiecie p , gdzie:

$$N_{dp} = D \cdot a_d$$

a_d – wskaźnik częstości niepełnosprawności orzeczonej wśród osób w wieku 15 lat i więcej w powiecie p według dostępnych danych GUS,

³³ Por. art. 29 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

D_p – liczba osób w wieku 15 lat i więcej w powiecie p na podstawie dostępnych danych GUS,
 N_{mp} – liczba niepełnosprawnych dzieci w wieku 0–14 lat w powiecie p , gdzie:

$$N_{mp} = M_p \cdot a_m$$

M_p – liczba dzieci w wieku 0–14 lat w powiecie p , na podstawie dostępnych danych GUS,
 a_m – wskaźnik częstości niepełnosprawności orzeczonej wśród dzieci w wieku 0–14 lat w kraju na podstawie dostępnych danych GUS,
 Z_p – kwota zobowiązań z tytułu realizacji umów z zakresu rehabilitacji zawodowej zawartych przez powiat p do dnia 31 grudnia 2002 r., przypadających do zapłaty w danym roku,
 W_p – środki przeznaczone na dofinansowanie zobowiązań dotyczących kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej na 2009 r. i lata następne dla powiatu p wyliczone według wzoru:

$$W_p = U_p \cdot T$$

gdzie:

U_p – liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej wynikająca z podpisanych umów przez powiat p do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego rok, na który jest obliczany algorytm,
 T – kwota w wysokości 14796 zł – na dofinansowanie kosztów rocznego pobytu jednego uczestnika w warsztacie terapii zajęciowej.

Jak widać, algorytm dla powiatów zbudowany został podobnie jak algorytm, z tym, że wydatkami priorytetowymi dla powiatów mają być wydatki związane z realizacją dawno zawartych umów z zakresu rehabilitacji zawodowej oraz z dofinansowaniem kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej.

Opisane powyżej algorytmy podziału środków nie budzą zastrzeżeń jako instrument finansowania tych zadań, które zostały wskazane jako finansowane z tej części środków PFRON. Odrębnym – i być może ważniejszym – problemem pozostaje jednak kwestia, czy działania na rzecz osób niepełnosprawnych powinny być tak mocno scentralizowane (środki dla jednostek samorządu terytorialnego stanowią tylko ok. 20% wszystkich wydatków PFRON. Dyskusji wymaga również to, czy dofinansowanie wynagrodzeń osób niepełnosprawnych jest tak efektywne, by uzasadniało to przeznaczenie dwóch trzecich wszystkich środków PFRON na finansowanie tego jednego zadania.

5. Budżety wojewodów

Inny charakter ma mechanizm podziału środków budżetu państwa między budżety wojewodów. Wydatki tych budżetów stanowią dość istotną część wszystkich wydatków budżetu państwa – w 2015 r. wydatki budżetów wojewodów stanowiły 9,5% wydatków „krajowego budżetu państwa” oraz 8,1% wydatków budżetu państwa liczonego łącznie z wydatkami budżetu środków europejskich.

Nie istnieje formalny algorytm podziału środków budżetowych pomiędzy budżety wojewodów, nie ma też ustalonych reguł wyznaczania łącznej kwoty przeznaczonej na wydatki tych budżetów. Mimo to sposób określania wydatków wojewodów ma wszelkie cechy algorytmu regionalnego podziału środków publicznych gdyż:

- wszyscy wojewodowie mają identyczny (w sensie przedmiotowym) zakres kompetencji i zadań, co oznacza, że uprawnione jest porównywanie przyznanych im środków,
- limity wydatków wojewodów ustalane są najpierw w Ministerstwie Finansów i jeśli nawet procedura ustalania tych limitów nie jest formalnie zdefiniowana, to celowa może być próba odtworzenia kryteriów rządzących tym procesem i dokonanie ich oceny,
- struktura zadań wojewodów pozwala na wskazanie cech województw, które powinny wpływać na wielkość budżetów wojewodów i warto podjąć próbę weryfikacji zależności między danymi liczbowymi charakteryzującymi te cechy, a wielkością środków przyznawanych poszczególnym wojewodom.

W strukturze wydatków budżetów wojewodów dominują dotacje dla jednostek samorządu terytorialnego, na które w budżecie państwa na rok 2015 przeznaczono z budżetów wojewodów ok. 25,7 mld zł, co stanowiło 80% wszystkich wydatków budżetów wojewodów, z czego 72,7% wydatków budżetów wojewodów przypadało na dotacje do zadań bieżących, a ok. 7,3% – na dotacje inwestycyjne. Niemal całą kwotę dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego stanowią dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej zlecone jednostkom samorządu terytorialnego na podstawie ustaw. Wielokrotnie krytykowaliśmy utrzymywanie tego mechanizmu, postulując przekształcenie zadań zleconych na mocy ustaw w obligatoryjne zadania własne jednostek samorządu terytorialnego.

Z pozostałych wydatków budżetów wojewodów wskazać należy wydatki bieżące jednostek organizacyjnych podległych wojewodom, w tym urzędów wojewódzkich (11,4% wszystkich wydatków, w tym ok. 7,6% na wynagrodzenia wraz z pochodnymi). Tylko 1% wydatków stanowiły w budżetach wojewodów środki na własne inwestycje, a 0,8% – na dotacje dla innych podmiotów.

5.1. Dotacje na zadania zlecone dla jednostek samorządu terytorialnego

Istotne znaczenie dla dalszych rozważań ma działowa struktura dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego wypłacanych z budżetów wojewodów. W dotacjach na zadania bieżące największe kwoty wydatkowano w 2015 r. w następujących działach:

- pomoc społeczna – 65,3% dotacji dla JST,
- bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa – 9,1%,
- rolnictwo – 5,6%,
- ochrona zdrowia – 5,5%,
- transport i łączność – 4,4%.

W znacznie mniejszych kwotowo dotacjach inwestycyjnych większość stanowiły w 2015 r. dotacje na inwestycje w działach „Transport i łączność” (60,4% dotacji inwestycyjnych – głównie na inwestycje drogowe) i rolnictwo (26,8%).

Biorąc pod uwagę opisaną powyżej strukturę wydatków budżetów wojewodów, a także fakt znacznego zróżnicowania wielkości województw, widoczne zarówno w danych o wielkości powierzchni, jak i o liczbie ludności, a także w danych opisujących stopień rozwoju społeczno-gospodarczego, należałoby oczekiwać, że kwoty przeznaczone dla budżetów poszczególnych wojewodów będą wyraźnie skorelowane z liczbą mieszkańców województwa oraz z danymi określającymi sytuację społeczną w województwie – za tym przemawia przede wszystkim bardzo wysoki udział środków na pomoc społeczną. Spróbujemy hipotezę o takim właśnie zestawie zweryfikować posługując się danymi o wydatkach budżetów wojewodów w latach 2011–2015. Ze względu na nadzorcze zadania wojewodów wobec samorządu terytorialnego celowe wydaje się też zbadanie wpływu, jaki na wielkość limity środków przyznawanych wojewodom ma liczba jednostek samorządu terytorialnego w poszczególnych województwach.

Zamieszczone w tabeli 5 dane o wydatkach budżetów na jednego mieszkańca nie wskazują na silny związek między liczbą mieszkańców a limitami wydatków ustalanych dla poszczególnych wojewodów. W 2011 r. kwoty wydatków na jednego mieszkańca w budżetach wojewodów rozproszone były od 550,3 zł w województwie śląskim do wyższej o prawie 86% kwoty 1022,8 zł w województwie warmińsko-mazurskim, czyli od 74,8% do 139,1% średniej krajowej.

Podobny rozrzut obserwujemy w danych za rok 2015 – tu kwoty przypadające na jednego mieszkańca zmieniają się od 76,5% średniej krajowej dla województwa śląskiego do 143,2% w województwie warmińsko-mazurskim. Wyraźne jest zróżnicowanie dynamik wzrostu wydatków pomiędzy województwami. Uwagę zwraca przypadek województwa podkarpackiego, w którym w 2015 r. wydatki na jednego mieszkańca były tylko o ok. 4,1% większe niż w roku 2011 i aż o 8% mniejsze niż w roku 2010 – jest to głównie efekt wysokich dotacji przekazanych samorządom z województwa podkarpackiego w 2010 r.

Charakterystyczne jest i to, że we wszystkich województwach, których stolicami są wielkie metropolie, wydatki budżetów wojewodów na jednego mieszkańca są mniejsze od średniej krajowej. Ponieważ są to województwa o względnie dobrej sytuacji społeczno-gospodarczej, potwierdzałoby to przypuszczenie o silnym związku wielkości wydatków budżetów wojewodów z sytuacją materialną mieszkańców.

Tabela 5. Wydatki budżetów wojewodów na jednego mieszkańca w latach 2011–2015

Województwa	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
	Zł					Średnia dla Polski = 100				
OGÓŁEM	735,3	737,5	777,2	818,2	837,4	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	707,5	707,2	764,4	809,0	795,8	96,2	95,9	98,4	98,9	95,0
Kujawsko-Pomorskie	805,3	811,5	874,4	916,6	954,4	109,5	110,0	112,5	112,0	114,0
Lubelskie	858,2	864,7	930,8	942,3	965,5	116,7	117,2	119,8	115,2	115,3
Lubuskie	933,0	919,0	961,2	1028,2	1065,7	126,9	124,6	123,7	125,7	127,3
Łódzkie	671,0	676,8	724,8	769,7	786,0	91,3	91,8	93,3	94,1	93,9
Małopolskie	716,8	687,3	713,6	744,6	742,6	97,5	93,2	91,8	91,0	88,7
Mazowieckie	600,4	603,0	632,3	670,0	711,0	81,7	81,8	81,4	81,9	84,9
Opolskie	721,4	720,3	777,5	831,3	861,3	98,1	97,7	100,0	101,6	102,9
Podkarpackie	927,6	901,3	906,1	959,5	965,9	126,2	122,2	116,6	117,3	115,3
Podlaskie	864,7	870,7	941,6	1000,9	1041,8	117,6	118,0	121,2	122,3	124,4
Pomorskie	745,8	816,8	831,7	852,1	879,6	101,4	110,7	107,0	104,1	105,0
Śląskie	550,3	553,7	605,0	627,8	640,8	74,8	75,1	77,8	76,7	76,5
Świętokrzyskie	907,8	888,9	936,5	1023,6	1058,9	123,5	120,5	120,5	125,1	126,5
Warmińsko-Mazurskie	1022,8	1057,7	1102,7	1196,7	1199,1	139,1	143,4	141,9	146,3	143,2
Wielkopolskie	688,7	689,5	713,5	764,1	778,8	93,7	93,5	91,8	93,4	93,0
Zachodniopomorskie	855,1	849,5	877,8	902,6	930,0	116,3	115,2	112,9	110,3	111,1

Źródło: dane Ministerstwa Finansów

Do podobnych wniosków prowadzą dane z tabeli 6, w której przedstawiono dane o przypadających na jednego mieszkańca wydatkach na dotacje dla jednostek samorządu terytorialnego. Widoczne jest, że niżej rozwinięte województwa charakteryzują się większymi dotacjami przypadającymi na jednego mieszkańca. Wydaje się to dość oczywiste w sytuacji, gdy największą pozycję w dotacjach dla jednostek samorządu terytorialnego – a przez to i w budżetach wojewodów – stanowią dotacje dla jednostek samorządu terytorialnego finansujące zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej.

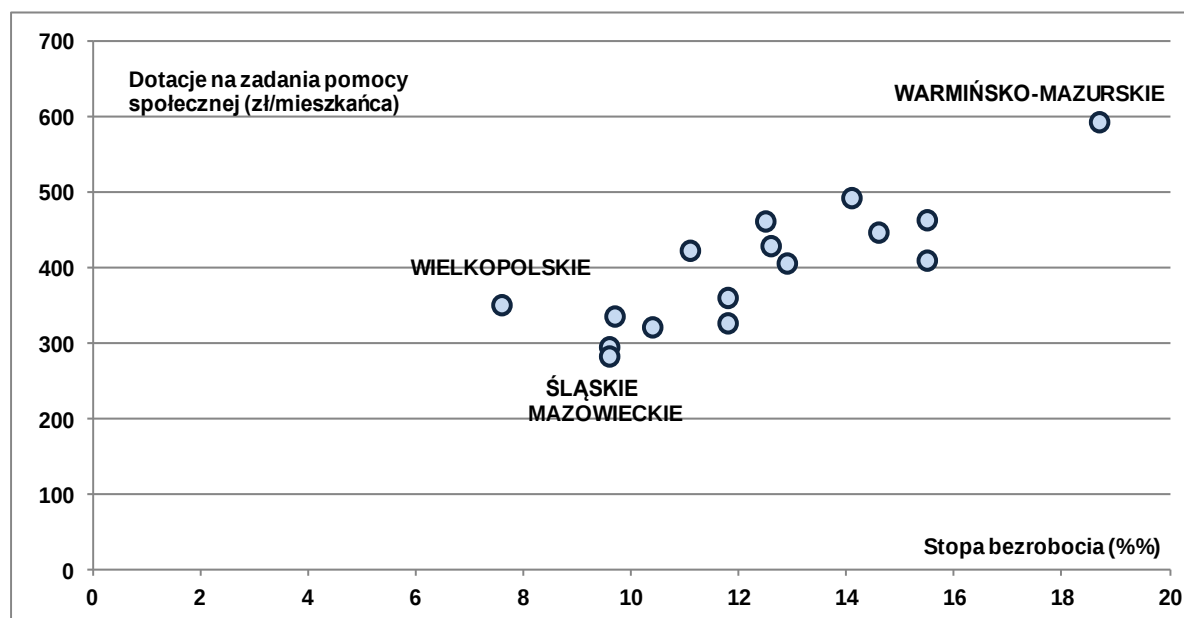
Tabela 6. Wydatki budżetów wojewodów na dotacje dla jednostek samorządu terytorialnego na jednego mieszkańca w latach 2011–2015

Województwa	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
	zł					Średnia dla Polski = 100				
OGÓŁEM	568,35	563,36	599,88	641,24	660,14	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	552,62	545,46	578,53	625,12	629,25	97,2	96,8	96,4	97,5	95,3
Kujawsko-Pomorskie	628,68	639,92	699,73	746,49	765,85	110,6	113,6	116,6	116,4	116,0
Lubelskie	645,77	638,47	677,49	734,95	772,67	113,6	113,3	112,9	114,6	117,0
Lubuskie	705,20	691,34	721,30	781,24	808,40	124,1	122,7	120,2	121,8	122,5
Łódzkie	519,48	517,30	561,54	602,97	612,77	91,4	91,8	93,6	94,0	92,8
Małopolskie	583,14	555,40	574,21	596,35	589,23	102,6	98,6	95,7	93,0	89,3
Mazowieckie	458,85	463,63	485,96	523,26	560,25	80,7	82,3	81,0	81,6	84,9
Opolskie	550,65	536,65	587,77	633,49	659,08	96,9	95,3	98,0	98,8	99,8
Podkarpackie	716,95	678,67	713,92	761,08	771,05	126,1	120,5	119,0	118,7	116,8
Podlaskie	616,61	611,75	652,79	706,84	748,29	108,5	108,6	108,8	110,2	113,4
Pomorskie	572,01	584,63	629,49	673,40	703,58	100,6	103,8	104,9	105,0	106,6
Śląskie	435,39	436,47	487,33	503,41	510,67	76,6	77,5	81,2	78,5	77,4
Świętokrzyskie	740,94	726,33	764,45	829,36	852,42	130,4	128,9	127,4	129,3	129,1
Warmińsko-Mazurskie	791,20	813,11	854,40	921,54	948,48	139,2	144,3	142,4	143,7	143,7
Wielkopolskie	519,39	512,07	545,23	592,70	609,12	91,4	90,9	90,9	92,4	92,3
Zachodniopomorskie	649,34	643,29	668,69	709,87	737,81	114,3	114,2	111,5	110,7	111,8

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

Interesujących danych dostarcza zestawienie informacji o wydatkach budżetów wojewodów (przeliczonych na jednego mieszkańca) i wartości zmiennych charakteryzujących sytuację społeczną w województwie. Na rysunku 3 dane o wydatkach budżetów wojewodów na dotacje dla jednostek samorządu terytorialnego w 2014 r. zestawiono z pochodzącymi z danych GUS wartościami stopy bezrobocia z końca tego samego roku.

Rysunek 3. Wydatki budżetów wojewodów na dotacje do pomocy społecznej dla jednostek samorządu terytorialnego i stopa bezrobocia w 2014 r.

Źródło: dane GUS i Ministerstwa Finansów

Wyraźnie widoczna jest dodatnia korelacja wielkości wydatków na dotacje i stopy zagrożenia ubóstwem, związana z rozmiarami niezbędnych wydatków na pomoc społeczną. Obserwację tę potwierdzają obliczenia – współczynnik korelacji pomiędzy wielkością (*per capita*) dotacji z budżetów wojewodów dla jednostek samorządu terytorialnego i stopą bezrobocia wynosi (dla roku 2014) 0,851, a współczynnik korelacji pomiędzy wielkością (na jednego mieszkańca) dotacji na pomoc społeczną i stopą bezrobocia – 0,818.

Powody tak silnej korelacji wydają się jasne – co prawda zadania związane z przeciwdziałaniem bezrobociu nie należą formalnie do jednostek samorządu terytorialnego, jednak trzeba wziąć pod uwagę, że tylko 13,3% zarejestrowanych bezrobotnych posiadało w końcu 2014 r. prawo do zasiłku dla bezrobotnych³⁴, wyższe bezrobocie musi niemal automatycznie przekładać się na większą liczbę osób uprawnionych do świadczeń z pomocy społecznej, a przez to – na wielkość dotacji otrzymywanych z budżetu wojewody.

Mniej wyraziste relacje między sytuacją społeczną a rozmiarami dotacji do pomocy społecznej przynosi analiza relacji między kwotami dotacji i wartościami współczynnika (stopy) zagrożenia relatywnym ubóstwem³⁵, przedstawiona na rysunku 4. Dodatnia korelacja – choć również widoczna – jest już znacznie niższa (dla 2014 r. – 0,767). Dla poszczególnych województw stopa relatywnego ubóstwa wynosiła – przy średniej dla Polski równej 16,2% – od 11,4% dla województwa mazowieckiego do 26,0% dla województwa warmińsko-mazurskiego³⁶.

³⁴ Dla poszczególnych województw wskaźnik ten wynosił od 8,04% w województwie lubelskim do 16,68% w województwie warmińsko-mazurskim – por. *Bezrobocie rejestrowane. I – IV kwartał*, GUS, Warszawa 2015

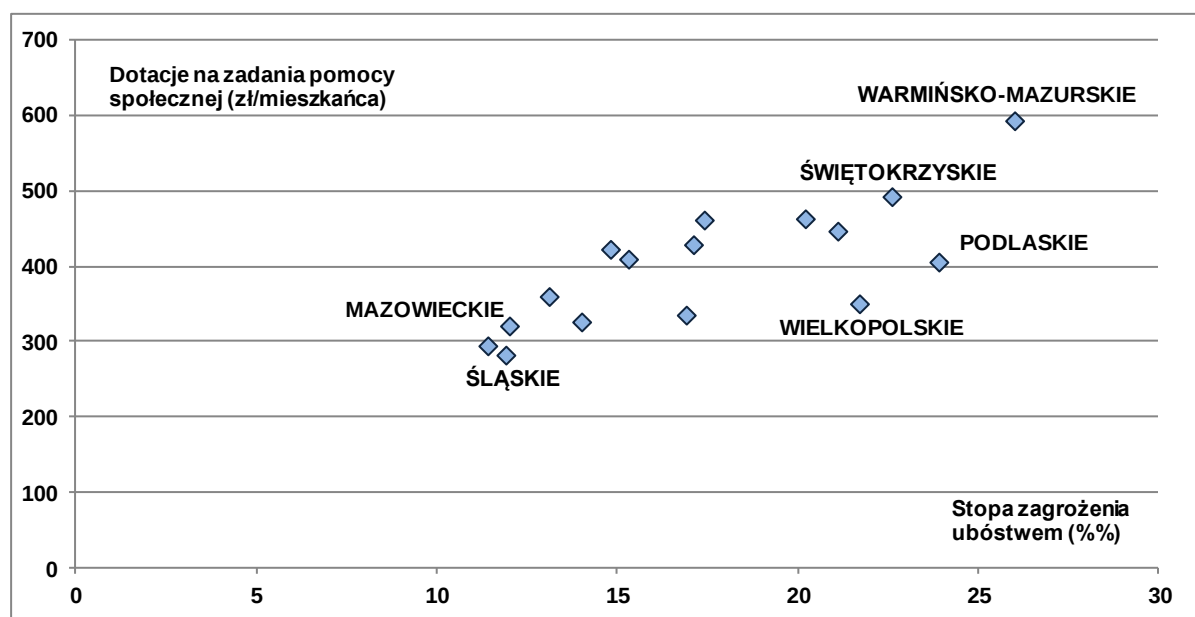
³⁵ Zgodnie z metodologią GUS za osoby zagrożone relatywnym ubóstwem uważa się osoby w gospodarstwach domowych, w których wydatki są mniejsze od 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych – por. *Ubóstwo w Polsce w świetle badań GUS*, GUS, Warszawa 2013.

³⁶ *Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2014 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych)*, informacja sygnalna GUS, Warszawa 2015, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/ubostwo-ekonomiczne-w-polsce-w-2014-r-14,2.html>

Zwrócić warto uwagę na grupę województw, w których przy bardzo podobnych wielkościach (ok. 400 zł na jednego mieszkańca województwa) dotacji do pomocy społecznej stopy relatywnego ubóstwa są zróżnicowane od ok. 15% do 25%, przy średniej stopie dla Polski wynoszącej 16,2%. Wynika stąd, że za podstawę różnicowania wielkości dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego do pomocy społecznej – a przez to i różnicowania wydatków budżetów wojewodów – przyjęto w praktyce zróżnicowanie stóp bezrobocia, w znacznie mniejszym stopniu uwzględniając inne mierniki obrazujące sytuację społeczną i poziom życia mieszkańców w poszczególnych województwach.

Interesującym tematem do analizy całej strategii polityki społecznej jest również bardzo niski, bo dla roku 2014 wynoszący 0,506, współczynnik korelacji pomiędzy stopą bezrobocia a stopą a relatywnego ubóstwa.

Rysunek 4. Wydatki budżetów wojewodów na dotacje do pomocy społecznej dla jednostek samorządu terytorialnego i stopa zagrożenia relatywnym ubóstwem w 2014 r.

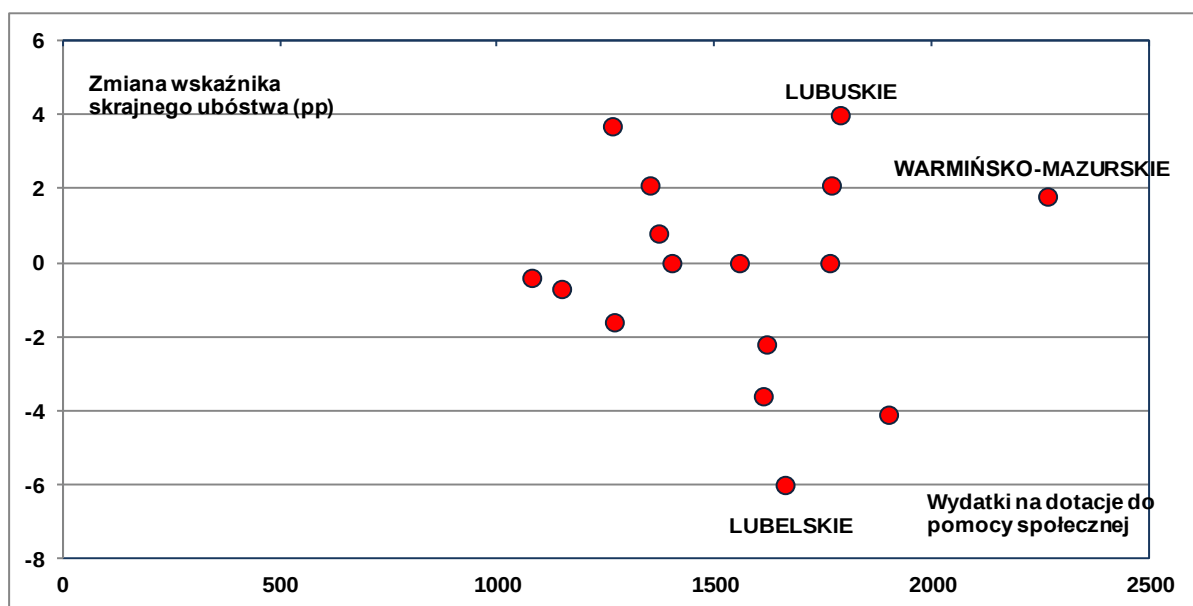
Źródło: dane GUS i Ministerstwa Finansów

Do refleksji nad efektywnością podziału środków na pomoc społeczną powinien też skłaniać kolejny wykres, na którym zestawiono – dla wszystkich województw – przypadające na jednego mieszkańca kwoty dotacji na zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej, wypłacone w latach 2011–2014 (oś pozioma, tysiące złotych) ze zmianami, w tym samym okresie, współczynnika skrajnego ubóstwa oś pionowa, wyskalowana w punktach procentowych), czyli wskaźnika określającego procent ludności województwa w gospodarstwach domowych, w których dochody na osobę były mniejsze od określonego przez GUS progu dochodowego (minimum egzystencji), zmieniającego się w czasie i zróżnicowanego dla różnych typów gospodarstw domowych³⁷. Analiza wykresu prowadzi do dwóch istotnych wniosków:

- nie istnieje wyraźna zależność pomiędzy rozmiarami wydatków na pomoc społeczną, a zmianami zachodzącymi w poziomie życia ludności,
- mimo tego, iż w całym okresie lat 2011–2014 standardowe miary zamożności społeczeństwa, takie jak produkt krajowy brutto, rozporządzalne dochody czy wielkość spożycia liczone na jednego mieszkańca Polski rosły, to aż w dziesięciu województwach zakres skrajnego ubóstwa zwiększył się – można szacować, iż liczba osób w gospodarstwach domowych żyjących z dochodów poniżej minimum egzystencji wzrosła w ciągu czterech lat z ok. 2,6 miliona osób do ponad 2,8 miliona osób, czyli ok. 7,4% całej populacji Polski.

³⁷ Na przykład dla roku 2014 minimum egzystencji dla gospodarstw jednoosobowych ustalono na poziomie 540 zł, a dla gospodarstw domowych typu „2 + 2” – 1458 zł – por. aneks tabelaryczny do opracowania *Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2014 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych)*, informacja sygnałna GUS, Warszawa 2015

Rysunek 5. Wydatki budżetów wojewodów na dotacje do pomocy społecznej dla jednostek samorządu terytorialnego i zmiana współczynników skrajnego ubóstwa w latach 2011 – 2014

Źródło: dane GUS i Ministerstwa Finansów

5.2. Wydatki administracyjne

Odrębny problem stanowi zróżnicowanie ujmowanych w budżetach wojewodów wydatków administracyjnych, a więc wydatków bieżących urzędu wojewódzkiego i innych urzędów podległych wojewodzie. Wykazują one bardzo znaczne zróżnicowanie – od ok. 62 zł w województwie śląskim do ponad 146 zł w budżecie wojewody podlaskiego.

Tabela 7. Wydatki bieżące jednostek budżetowych w budżetach wojewodów na jednego mieszkańca w latach 2011–2015

Województwa	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
	zł					Średnia dla Polski = 100				
OGÓŁEM	86,70	88,56	89,53	90,48	92,01	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	77,08	77,01	78,04	79,50	80,78	88,9	87,0	87,2	87,9	87,8
Kujawsko-Pomorskie	91,55	87,63	88,33	89,41	90,55	105,6	99,0	98,7	98,8	98,4
Lubelskie	106,22	105,10	107,85	107,12	108,48	122,5	118,7	120,5	118,4	117,9
Lubuskie	111,19	117,29	111,99	111,65	117,70	128,3	132,4	125,1	123,4	127,9
Łódzkie	88,10	92,64	97,84	96,08	98,96	101,6	104,6	109,3	106,2	107,6
Małopolskie	70,11	71,69	74,18	74,41	77,73	80,9	81,0	82,9	82,2	84,5
Mazowieckie	78,92	79,51	83,30	82,56	81,56	91,0	89,8	93,0	91,3	88,6
Opolskie	97,15	100,06	101,28	99,65	103,51	112,1	113,0	113,1	110,1	112,5
Podkarpackie	90,36	94,23	94,96	95,05	96,26	104,2	106,4	106,1	105,1	104,6
Podlaskie	126,07	135,27	132,82	140,62	146,72	145,4	152,7	148,4	155,4	159,5
Pomorskie	88,65	94,36	85,28	85,35	86,01	102,3	106,6	95,3	94,3	93,5
Śląskie	58,90	60,73	60,28	62,60	62,49	67,9	68,6	67,3	69,2	67,9
Świętokrzyskie	92,34	94,07	99,24	99,69	101,66	106,5	106,2	110,8	110,2	110,5
Warmińsko-Mazurskie	120,61	124,02	123,48	126,92	130,76	139,1	140,0	137,9	140,3	142,1
Wielkopolskie	94,57	95,02	97,38	101,71	103,18	109,1	107,3	108,8	112,4	112,1
Zachodniopomorskie	97,23	99,80	99,84	100,30	102,18	112,2	112,7	111,5	110,9	111,1

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

Środki europejskie stanowią znikomą część budżetów wojewodów. W całym pięcioleciu 2011–2015 wydatki budżetów środków europejskich stanowiły zaledwie ok. 1,7% wszystkich wydatków budżetów

województw. Od roku 2011 udział środków europejskich w wydatkach budżetów województw dość wyraźnie wzrósł, osiągając w 2015 r. poziom prawie 2%. Zróżnicowanie udziałów wydatków budżetu środków europejskich w budżetach województw jest znacznie większe niż w przypadku środków krajowych – w 2013 r. wydatki budżetu środków europejskich w budżecie wojewody podlaskiego były – po przeliczeniu na jednego mieszkańca – ośmiokrotnie większe niż w budżecie wojewody śląskiego, podczas gdy w budżecie krajowym analogiczna proporcja jest mniejsza niż 2 : 1.

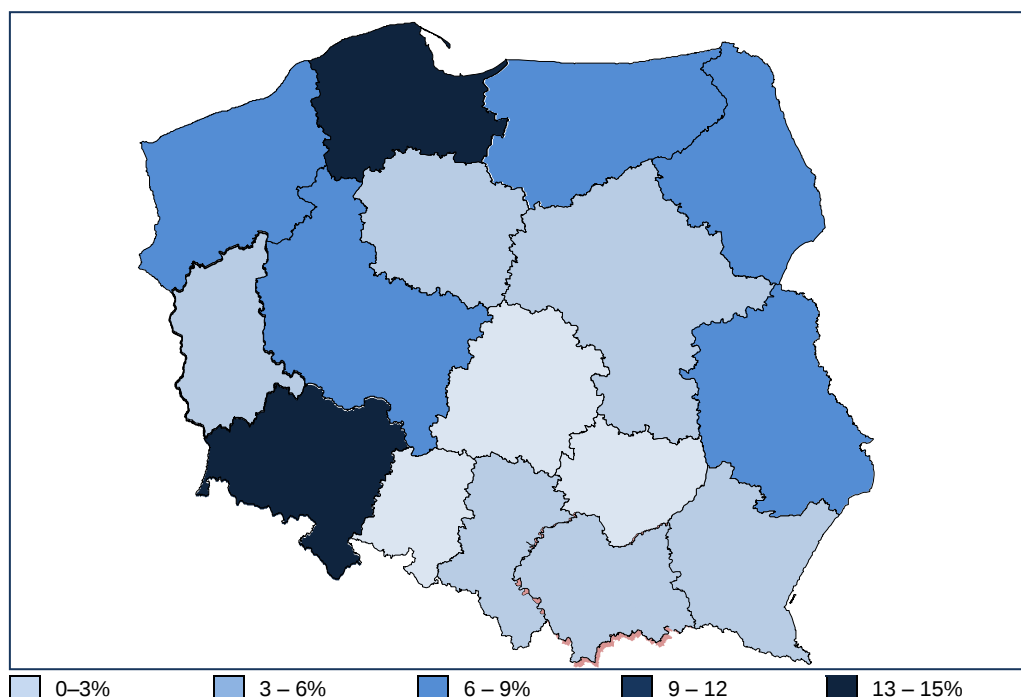
Tabela 8. Wydatki budżetu środków europejskich w budżetach województw na jednego mieszkańca w latach 2011–2015

Województwa	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
	zł					Średnia dla Polski = 100				
OGÓŁEM	10,81	13,36	15,23	18,09	16,72	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	11,07	18,96	38,48	38,65	16,13	102,3	141,9	252,7	213,6	96,5
Kujawsko-Pomorskie	13,28	11,11	11,04	11,45	21,50	122,8	83,1	72,5	63,3	128,6
Lubelskie	15,30	15,03	19,31	23,53	11,29	141,5	112,5	126,8	130,0	67,5
Lubuskie	23,55	19,02	27,70	35,08	33,41	217,7	142,4	181,9	193,9	199,9
Łódzkie	5,02	5,09	3,96	9,26	12,77	46,5	38,1	26,0	51,2	76,4
Małopolskie	4,71	2,57	5,04	12,21	15,02	43,6	19,3	33,1	67,5	89,9
Mazowieckie	6,84	3,56	4,50	7,73	9,46	63,2	26,6	29,6	42,7	56,6
Opolskie	2,22	8,10	10,65	20,88	22,62	20,5	60,6	70,0	115,4	135,3
Podkarpackie	15,66	13,63	7,71	20,27	21,97	144,8	102,0	50,6	112,0	131,4
Podlaskie	18,84	16,46	48,90	53,38	51,20	174,2	123,2	321,1	295,0	306,3
Pomorskie	18,93	62,18	42,93	26,53	23,50	175,0	465,4	281,9	146,6	140,6
Śląskie	2,14	3,71	4,17	6,57	9,67	19,8	27,8	27,4	36,3	57,9
Świętokrzyskie	7,45	3,27	4,85	18,28	27,09	68,9	24,5	31,8	101,1	162,1
Warmińsko-Mazurskie	15,29	20,70	28,75	41,46	28,33	141,3	154,9	188,8	229,1	169,4
Wielkopolskie	15,07	17,32	10,43	12,29	9,52	139,4	129,6	68,5	67,9	56,9
Zachodniopomorskie	22,92	19,35	25,14	13,70	13,48	212,0	144,9	165,1	75,7	80,6

Źródło: dane Ministerstwa Finansów

Na zamieszczonym poniżej rysunku zauważyć warto koncentrację wydatków unijnych w województwach północnych, a także relatywnie duże udziały województw wschodnich.

Rysunek 6. Procentowy podział wydatków europejskich między budżety województw w latach 2010 –2014

Źródło: dane Ministerstwa Finansów

Podsumowując, głównym czynnikiem różnicującym poziom wydatków na jednego mieszkańca jest zróżnicowanie skali bezrobocia. Wydaje się ponadto, że:

- celowe byłoby uwzględnienie przy projektowaniu podziału środków budżetowych innych wskaźników sytuacji społeczno-gospodarczej,
- wyjaśnienia wymagają mocno zróżnicowane wskaźniki wydatków administracyjnych, trudne do wyjaśnienia obiektywnymi przesłankami.

Obecna struktura podziału między województwa wydatków administracyjnych wojewodów jest prawdopodobnie efektem podejmowanych w różnych latach decyzji zwiększających wydatki budżetowe na cele administracyjne. Z tego względu celowe wydaje się przeprowadzenie głębszej analizy tych wydatków i – jeśli wyniki analizy będą wskazywały na istnienie takiej potrzeby – dokonanie odpowiednich korekt. Problem wydaje się pilny przede wszystkim z tego powodu, iż przeprowadzenie redukcji zbędnych wydatków administracyjnych może zająć kilka lat. Celowe wydaje się również – o czym piszemy szerzej w końcowej części raportu – dokonanie rzetelnej analizy konieczności utrzymywania statusu zadań zleconych (zamiast obligatoryjnych zadań własnych) dla wszystkich zadań zleconych z zakresu pomocy społecznej

6. Regionalne izby obrachunkowe i samorządowe kolegia odwoławcze

Sposób podziału środków budżetowych na finansowanie działalności regionalnych izb obrachunkowych (RIO) i samorządowych kolegiów odwoławczych (SKO) bardzo przypomina sposób, w jaki ustalane są kwoty wydatków budżetów wojewodów – nie ma formalnych reguł podziału środków, widoczne są też znaczne różnice w finansowaniu poszczególnych instytucji. Finansowa skala problemu jest jednak inna niż w przypadku budżetów wojewodów, gdyż w 2014 r. wydatki wszystkich 16 regionalnych izb obrachunkowych wyniosły 120,6 mln zł (średnio 7,54 mln zł na jedną regionalną izbę obrachunkową), a wydatki 49 samorządowych kolegiów odwoławczych – 122,5 mln zł (średnio 2,50 mln zł na jedno kolegium), co razem stanowi mniej niż 0,1% wszystkich wydatków budżetu państwa. O randze problemu decydują tu jednak inne względy. Zarówno RIO, jak i SKO odgrywają bardzo ważną rolę w sprawowaniu nadzoru nad działalnością finansową jednostek samorządu terytorialnego i zakłócenia w ich funkcjonowaniu spowodowane niedoborem środków finansowych mogą mieć poważne konsekwencje.

Nie ma ustalonych reguł określania wielkości wydatków RIO i SKO. W praktyce podstawowymi przesłankami do ustalenia planu wydatków dla tych instytucji są:

- wielkość budżetu w poprzednim roku,
- zmiany stanu zatrudnienia,

przy czym o ile kwoty wydatków SKO ustalane są bezpośrednio w ustawie budżetowej (dla każdego SKO utworzono odrębną część budżetową), to podział środków pomiędzy RIO następuje dopiero w trakcie roku budżetowego. Wynika to stąd, że wydatki wszystkich RIO ujmowane są w jednej części budżetowej, której dysponentem jest Minister – Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

7. Uczelnie publiczne

W roku akademickim 2014/2015 działały w Polsce 434 uczelnie, w tym:

- 132 uczelnie publiczne,
- 302 uczelnie niepubliczne – o cztery mniej niż rok wcześniej o 19 mniej niż w roku akademickim 2012/2013.

Studiowało w nich 1.469,4 tysięcy studentów i doktorantów, w tym prawie 930 tysięcy na studiach stacjonarnych. Liczba studentów maleje – w roku akademickim 2005/2006 w polskich uczelniach studiowało 1.954 tysięcy studentów i doktorantów, co oznacza, że na przestrzeni dziesięciolecia liczba studentów zmniejszyła się o ok. 21%, przy praktycznie stałej liczbie studentów stacjonarnych i spadku liczby studentów niestacjonarnych o 39%. Tylko pomiędzy rokiem 2013 i 2014 liczba studentów zmniejszyła się o 80 tysięcy.

W uczelniach zatrudnionych było ponad 169 tysięcy osób, w tym – ponad 96,5 tysiąca nauczycieli akademickich.

Widoczne są wyraźne różnice pomiędzy uczelniami publicznymi i niepublicznymi. Wskazać należy w szczególności na następujące wskaźniki³⁸:

- ponad 75% ogólnej liczby studentów studiowało na uczelniach publicznych, przy czym dla studiów stacjonarnych wskaźnik udziału uczelni publicznych wynosił 91,6%, a dla studiów niestacjonarnych – 48,0% – oznacza to, że już więcej niż połowa studentów „niestacjonarnych” studiuje w uczelniach publicznych,
- w uczelniach publicznych udział studentów studiów stacjonarnych w ogólnej liczbie studentów wynosił ok. 77%, w uczelniach niepublicznych – ok. 22%;
- średnia liczba studentów uczelni publicznej wynosiła 8411 (w tym 6448 na studiach stacjonarnych), a średnia liczba studentów uczelni niepublicznej – 1189, w tym na studiach stacjonarnych – 259;
- w uczelniach publicznych na jednego nauczyciela akademickiego przypadało średnio 15,2 studenta, w uczelniach niepublicznych – 27,5, w tym studentów studiów stacjonarnych: w uczelniach publicznych – 10,2, a w uczelniach niepublicznych – sześciu studentów.

W przychodach uczelni dominują przychody związane z działalnością dydaktyczną – według danych z 2014 r. wpływy z działalności naukowo-badawczej stanowiły 14,9% przychodów uczelni publicznych i tylko 4,3% przychodów uczelni niepublicznych. Większość przychodów uczelni z działalności naukowo-badawczej pochodziło przy tym ze środków publicznych, w tym głównie z dotacji udzielanych z budżetu państwa ze środków na naukę. Ze sprzedaży prac naukowo-badawczych pochodziło tylko ok. 1,7% przychodów uczelni publicznych i ok. 0,4% przychodów uczelni niepublicznych.

Zgodnie z art. 99 Prawa o szkolnictwie wyższym uczelnia może pobierać opłaty tylko za usługi edukacyjne związane z:

- kształceniem studentów na studiach niestacjonarnych oraz uczestników niestacjonarnych studiów doktoranckich;
- powtarzaniem określonych zajęć na studiach stacjonarnych oraz stacjonarnych studiach doktoranckich z powodu niezadowalających wyników w nauce;
- prowadzeniem studiów w języku obcym;
- prowadzeniem zajęć nieobjętych planem studiów, w tym zajęć uzupełniających efekty kształcenia niezbędne do podjęcia studiów drugiego stopnia na określonym kierunku;
- prowadzeniem studiów podyplomowych, kursów doszkalających oraz szkoleń;
- przeprowadzaniem potwierdzania efektów uczenia się.

Oznacza to, że – w odróżnieniu od uczelni niepublicznych – uczelnie publiczne nie pobierają opłat za studia stacjonarne, będące – jak pokazały to przytoczone powyżej dane – podstawową formą kształcenia w uczelniach publicznych. Dane o finansach uczelni w 2014 r. wyraźnie pokazują, że dotacje budżetowe są – wobec braku opłat za studia dzienne i bardzo nieznacznych przychodów ze sprzedaży efektów prac naukowo-badawczych – zasadniczym źródłem finansowania działalności uczelni publicznych. W 2014 r. dotacje budżetowe stanowiły prawie 63% wszystkich przychodów uczelni publicznych, a ich przeważającą część stanowiły dotacje finansujące działalność dydaktyczną. Odnotować należy jednak i to, że opłaty związane z działalnością dydaktyczną stanowiły w 2014 r. ponad 20% przychodów uczelni publicznych.

³⁸ Por. *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2015*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015; *Szkoły wyższe i ich finanse w 2014 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015.

Tabela 9. Finanse uczelni w 2014 r.

Treść	Ogółem		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
	mln zł	Struktura (%)	mln zł	Struktura (%)	mln zł	Struktura (%)
PRZYCHODY	22.540,2	100,0	19.952,3	100,0	2.587,9	100,0
w tym:						
Dotacje na działalność dydaktyczną	12.009,8	53,3	11.787,3	59,1	222,5	8,6
Oplaty za zajęcia dydaktyczne	3.599,8	16,0	1.859,0	9,3	1.740,8	67,3
Inne przychody z działalności dydaktycznej	1.821,8	8,1	1.673,0	8,4	148,8	5,7
Dotacje na działalność badawczą	2.406,1	10,7	2.343,0	11,7	63,1	2,4
Sprzedaż prac i usług badawczo-rozwojowych	355,0	1,6	347,8	1,7	7,3	0,3
Pozostałe przychody operacyjne	1.804,0	8,0	1.475,5	7,4	328,5	12,7
KOSZTY	22.145,0	100,0	19.533,0	100,0	2.611,9	100,0
w tym:						
Koszty działalności dydaktycznej	18.165,2	82,0	15.949,8	81,7	2.215,4	84,8
Koszty działalności badawczej	3.052,4	13,8	2.930,5	15,0	121,9	4,7
WYNIK	396,6	x	419,5	x	-22,9	x
OBCIĄŻENIA WYNIKU	3,8	x	2,9	x	0,9	x
WYNIK NETTO	392,8	x	416,6	x	-23,8	x
<i>Przychody na 1 studenta</i>	15.339,9	x	17.971,7	x	7.205,0	x
<i>Koszty na 1 studenta</i>	15.070,9	x	17.594,0	x	7.271,9	x

Źródło: Szkoły wyższe i ich finanse w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015

Zgodnie z art. 94, 94b i 97 ustawy z dnia Prawa o szkolnictwie wyższym uczelnia publiczna może otrzymywać środki na:

- 1) zadania związane z:
 - a) kształceniem studentów studiów stacjonarnych,
 - b) kształceniem uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich,
 - c) kształceniem kadr naukowych,
 - d) utrzymaniem uczelni, w tym na remonty;
- 2) zadania uczelni wojskowej związane z obroną narodową;
- 3) zadania uczelni służb państwowych związane z bezpieczeństwem obywateli i ochroną ludności;
- 4) zadania uczelni artystycznej związane z działalnością kulturalną w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej;
- 5) zadania uczelni morskiej związane z utrzymaniem statków szkolnych i specjalistycznych ośrodków szkoleniowych dla kadr morskich;
- 6) zadania uczelni kształcącej personel lotniczy dla lotnictwa cywilnego, związane z utrzymaniem powietrznych statków szkolnych i specjalistycznych ośrodków szkoleniowych kadr powietrznych;
- 7) zadania związane z bezzwrotną pomocą materialną dla studentów w zakresie określonym w art. 173 ust. 1 oraz dla doktorantów w zakresie określonym w art. 199 ust. 1;
- 8) zadania związane ze świadczeniami zdrowotnymi, wykonywanymi w ramach kształcenia studentów studiów stacjonarnych;
- 9) zadania związane z prowadzeniem podyplomowego kształcenia w celu zdobywania specjalizacji przez lekarzy, lekarzy dentystów, lekarzy weterynarii, farmaceutów, pielęgniarki i położne oraz przez diagnostów laboratoryjnych;
- 10) dofinansowanie lub finansowanie kosztów realizacji inwestycji,
- 11) zadania związane ze stwarzaniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia;
- 12) dofinansowanie zadań projakościowych;
- 13) finansowanie badań naukowych i prac rozwojowych prowadzonych w uczelni,

przy czym zasady finansowania badań i prac rozwojowych zostały określone w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki³⁹.

Za osobiwość systemu dotowania uczelni publicznych uznać należy sformułowaną w art. 93 Prawa o szkolnictwie wyższym zasadę, zgodnie z którą:

³⁹ Dz. U. z 2014 r. poz. 1620.

- wydatki budżetu państwa planowane na finansowanie działalności uczelni publicznych, w części dotyczącej wynagrodzeń waloryzowane są corocznie, co najmniej o średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej ustalony w ustawie budżetowej na dany rok budżetowy,
- wydatki budżetu państwa planowane na finansowanie działalności uczelni publicznych, w części nie dotyczącej wynagrodzeń waloryzowane są corocznie, co najmniej o średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług ustalony w ustawie budżetowej na dany rok budżetowy.

Osobliwość tego przepisu polega na tym, że działa on niezależnie od tego, w jaki sposób zmienia się liczba uczelni i rozmiary ich działania, mierzone na przykład liczbą kształconych studentów i zakresem prowadzonych badań. Zauważyć też należy, że opisane dalej procedury ustalania wysokości dotacji dla uczelni nie pozwalają na formalne wyodrębnienie w przyznawanych uczelniom kwotach „części placowej” i „części pozapłacowej”, co oznacza, że przytoczony powyżej przepis nie daje precyzyjnej odpowiedzi o poziom wymaganej waloryzacji.

W 2014 r. na dotacje podmiotowe dla uczelni wydano z budżetu państwa 13.510,7 mln zł, z czego 12.988,5 mln zł (96,1%) stanowiły dotacje dla uczelni publicznych. Z kwoty tej największą część (11.409,1 mln zł) przeznaczono na dotacje do działalności dydaktycznej, a 1.723,1 mln zł – na dotacje na pomoc materialną dla studentów. W układzie resortowym największe dotacje do działalności uczelni wypłacone zostały z budżetu Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego (10.461,5 mln zł) oraz z budżetu Ministra Zdrowia (1.595,1 mln zł), przy czym z budżetu Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego wypłacane są nie tylko dotacje dla uczelni (akademickich i zawodowych) nadzorowanych przez tego ministra, ale również wszystkie dotacje dla uczelni niepublicznych, część dotacji dla uczelni nadzorowanych przez ministrów obrony narodowej i spraw wewnętrznych, a także wszystkie dotacje na zadania projakościowe.

Tabela 10. Dotacje podmiotowe dla uczelni w 2014 r. według resortów i rodzajów dotacji

Treść	Dotowana działalność				
	Ogółem	Zadania uczelni wojskowych i uczelni służb państwowych	Działalność dydaktyczna	Pomoc materialna dla studentów i doktorantów	Zadania projakościowe
mln zł					
Ogółem	13.510,7	255,6	11.409,1	1.723,1	122,9
Uczelnie niepubliczne	522,2	–	202,7	307,7	11,8
Uczelnie publiczne	12.988,5	255,6	11.206,3	1.415,4	111,2
Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju ¹	137,8	–	125,9	11,9	0,0
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	536,8	–	511,7	25,2	0,0
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	10.461,5	–	9.072,9	1.277,4	111,2
Ministerstwo Obrony Narodowej	159,4	159,4	–	–	–
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	97,8	96,1	–	1,7	–
Ministerstwo Zdrowia	1.595,1	–	1.495,9	99,2	–
2013 = 100					
Ogółem	109,8	112,8	111,3	102,0	94,6
Uczelnie niepubliczne	104,2	x	117,1	95,5	192,7
Uczelnie publiczne	110,1	112,8	111,2	103,5	89,8
Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju ¹	121,4	x	126,3	86,9	x
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	118,5	x	119,8	99,9	0,0
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	111,4	x	112,4	105,8	97,7
Ministerstwo Obrony Narodowej	59,4	119,3	x	x	0,0
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	103,6	103,6	x	103,2	x
Ministerstwo Zdrowia	108,1	x	109,1	102,4	0,0

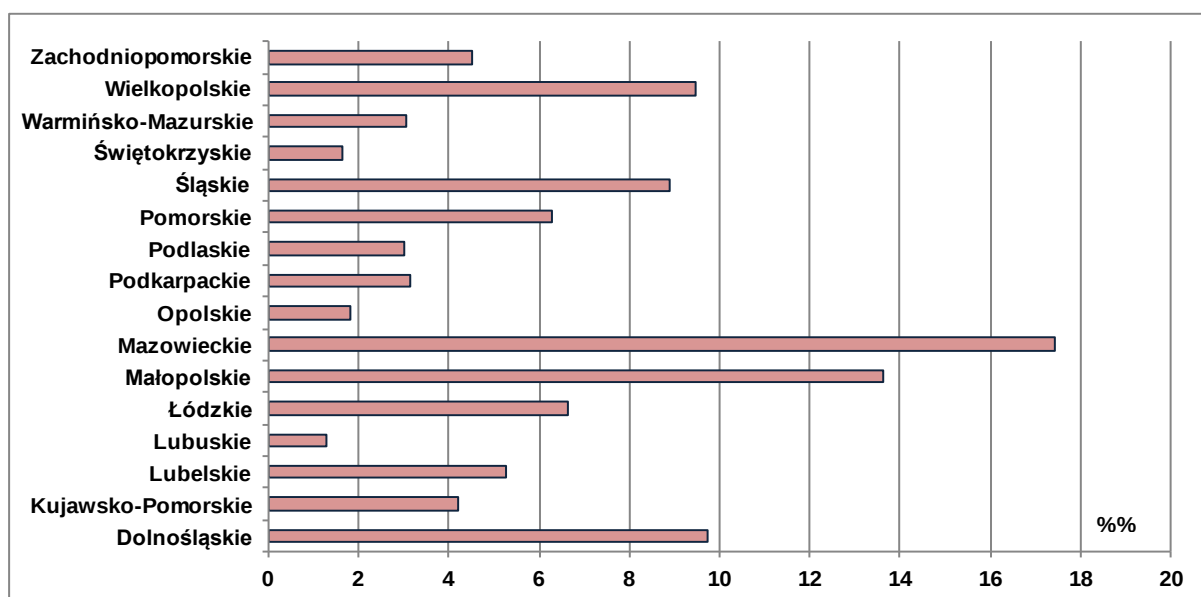
¹ Część dotacji dla szkół morskich została w 2014 r. przekazana z budżetu działu administracji rządowej „Transport”

Źródło: opracowanie własne na podstawie obwieszczeń właściwych ministrów o udzielonych dotacjach podmiotowych

Silna koncentracja największych uczelni publicznych w kilku ośrodkach akademickich powoduje, że wynikający z opisanych poniżej algorytmów podział dotacji na województwa (a dokładniej – pomiędzy uczelnie mające siedzibę w poszczególnych województwach) jest bardzo nierównomierny. Na dwa województwa z największymi ośrodkami akademickimi w kraju (mazowieckie, małopolskie) przypada

31% wszystkich dotacji podmiotowych, na trzy ostatnie województwa – niespełna 5%. Nie ma jednak podstaw, by taki rozkład dotacji kwestionować.

Rysunek 7. Dotacje podmiotowe dla uczelni publicznych w 2013 r. według województw

Źródło: opracowanie własne na podstawie obwieszczeń właściwych ministrów o udzielonych dotacjach podmiotowych

O pozycji poszczególnych województw decydują największe ośrodki akademickie. Widać to wyraźnie na danych odnoszących się do województw z najwyższymi kwotami dotacji podmiotowych – w województwie mazowieckim na uczelnie warszawskie przypada 91,8% dotacji podmiotowych dla wszystkich uczelni mających siedzibę w województwie mazowieckim, w województwie małopolskim wskaźnik udziału dotacji podmiotowych dla uczelni z wiodącego ośrodka akademickiego w województwie do łącznej kwoty dotacji podmiotowych dla uczelni z terenu danego województwa jest jeszcze wyższy i wynosi 94%.

W zamieszczonej poniżej tabeli przedstawiono wybrane dane o największych – pod względem liczby studentów – ośrodkach akademickich w Polsce. Analizując te dane warto pamiętać, że w Polsce jest 118 miast będących siedzibami wyższych uczelni.

Tabela 11. Największe ośrodki akademickie w 2013 r.

Miasto	Studenci					Dotacje podmiotowe na działalność dydaktyczną uczelni publicznych (tys. zł)		
	Ogółem	Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne		Ogółem	Działalność dydaktyczna	Pomoc materialna
		Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne			
Warszawa	265.182	122.632	51.071	21.639	69.840	1.889.253,3	1.718.196,1	171.057,2
Kraków	172.848	108.301	37.766	10.168	16.613	1.512.869,8	1.339.206,2	173.663,7
Poznań	132.944	75.644	23.234	1.452	32.614	1.017.142,9	919.143,1	97.999,7
Wrocław	126.534	71.257	24.859	7.784	22.634	1.081.101,8	984.092,9	97.009,0
Łódź	94.702	52.125	15.670	2.813	24.094	773.295,6	697.394,2	75.901,4
Gdańsk	79.700	49.563	13.023	2.450	14.664	643.460,6	574.508,9	68.951,7
Lublin	73.926	40.731	13.508	11.896	7.791	554.176,0	472.705,5	81.470,5
Katowice	67.420	38.520	10.525	3.961	14.414	543.442,5	491.691,4	51.751,2
Szczecin	44.226	30.731	8.398	200	4.897	453.521,7	412.804,6	40.717,2
Rzeszów	42.545	26.301	9.010	2.862	4.372	279.453,8	221.503,2	57.950,6
Białystok	36.555	22.898	13.657	847	5.575	292.866,2	253.333,8	39.532,4
Udział uczelni z 11 miast w populacji wszystkich uczelni	73,3	74,1	73,9	83,0	68,2	76,6	77,4	77,2

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, GUS i Ministerstwa Finansów

Koncentrację wydatków na szkolnictwo wyższe potwierdza również analiza przeprowadzona na poziomie uczelni akademickich, z uwzględnieniem wszystkich najważniejszych transferów środków publicznych finansujących działalność uczelni.

Publiczne uczelnie akademickie otrzymują środki publiczne zarówno w formie dotacji z budżetu państwa, jak też z innych instytucji sektora finansów publicznych, w tym w szczególności z Narodowego Centrum Nauki (NCN) i Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (NCBR). Analiza danych za rok 2014 wskazuje na wyraźną koncentrację tych środków. Większość dotacji budżetowych trafia do kilku uczelni, uczelnie te również niejednokrotnie otrzymują najwięcej środków z NCN. Wyjątkiem są jedynie środki z NCBR, które są kierowane głównie do uczelni technicznych.

Łączna kwota najważniejszych dotacji dla publicznych uczelni akademickich wyniosła w 2014 r. 13,6 mld zł, z czego niemal 10% trafiło do dwóch największych i najsilniejszych uniwersytetów w Polsce: Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz Uniwersytetu Warszawskiego. Druga pozycja Uniwersytetu Warszawskiego wynika przede wszystkim z faktu, iż uczelnia krakowska otrzymała w 2014 roku bardzo wysoką dotację inwestycyjną. Przyznano jej 120,0 mln zł (w ramach programu wieloletniego o nazwie „Budowa Kampusu 600-lecia Odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego”), co stanowiło niemal jedną trzecią wszystkich dotacji inwestycyjnych przyznanych publicznym uczelniom akademickich w tym roku.

Ponad 78% całkowitego dofinansowania przypadało na dotację na działalność dydaktyczną. Wśród uczelni akademickich otrzymujących najwięcej środków ze źródeł publicznych udział tej dotacji w strukturze dofinansowania wynosił od 59,8% (Uniwersytet Jagielloński) do 81,6% (Politechnika Śląska). Biorąc pod uwagę dane o wszystkich uczelniach zauważyć można dużo wyższy udział dotacji na działalność dydaktyczną w uczelniach artystycznych (ponad 90%). Uczelnią o najniższym udziale tej dotacji w całkowitym dofinansowaniu ze środków publicznych była Wojskowa Akademia Techniczna (48,4%), co było spowodowane faktem, iż dla tej uczelni bardzo ważnym źródłem finansowania są środki z NCBR (37,5%).

Tabela 12. Publiczne uczelnie akademickie, którym w 2014 roku przyznano najwięcej środków ze źródeł publicznych

Treść	Dotacja na działalność dydaktyczną	Dotacja na pomoc materialną dla studentów	Dotacja statutowa	Dotacja na zadania pro-jakościowe	Dotacja inwestycyjna ¹	NCN	NCBR	RAZEM
tys. zł								
OGÓŁEM	10.653.587	1.295.315	525.254	116.243	374.816	497.718	115.474	13.578.407
Uniwersytet Jagielloński	409.533	41.197	21.620	12.679	120.000	79.879	223	685.131
Uniwersytet Warszawski	495.781	37.764	32.230	8.904	4.531	70.525	3.192	652.926
Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu	375.657	40.321	19.280	5.210	44.725	44.124	796	530.112
Politechnika Warszawska	363.048	41.539	25.348	4.001	14.058	18.025	7.120	473.139
Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie	346.694	48.955	25.196	2.830	5.220	19.736	6.818	455.448
Politechnika Wrocławska	350.699	33.995	22.456	5.690	7.050	25.059	2.748	447.697
Uniwersytet Łódzki	284.060	44.192	9.156	3.695	—	14.880	—	355.982
Politechnika Śląska w Gliwicach	276.263	25.382	16.763	2.610	123	10.866	6.515	338.523
Uniwersytet Wrocławski	261.496	25.035	13.245	5.666	1.100	27.885	294	334.721
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	250.374	44.185	10.854	2.492	411	3.866	100	312.282
Uniwersytet Śląski w Katowicach	231.070	24.576	13.836	2.853	3.874	9.684	—	285.895
Uniwersytet Gdański	219.760	29.959	12.170	3.256	4.240	13.610	1.109	284.104

¹ Razem z dotacjami na restrukturyzację jednostek naukowych: 742 tys. zł dla Uniwersytetu Warszawskiego i 95 tys. zł dla Uniwersytetu Łódzkiego. Łączna kwota wypłaconych w 2014 r. dotacji na restrukturyzację wyniosła 5.061 tys. zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie .obwieszczeń ministrów o udzielonych dotacjach oraz materiałów sprawozdawczych NCN i NCBR.

Stopień koncentracji wydatków jest silnie uzależniony od rodzaju dotacji (grantów) przyznawanych uczelniom. Jest on największy w przypadku grantów NCN i dotacji inwestycyjnych, a także – czego nie pokazuje zamieszczona powyżej tabela – w przypadku grantów NCBR. Znacznie bardziej

rozproszone są natomiast dotacje na działalność dydaktyczną oraz tzw. dotacje statutowe, służące utrzymaniu potencjału badawczego uczelni.

7.1. Dotacje na działalność dydaktyczną

Dotacje podmiotowe wypłacane z budżetu państwa stanowią najważniejsze źródło finansowania kosztów działalności dydaktycznej uczelni publicznych. Są one wypłacane z budżetów ministrów nadzorujących poszczególne uczelnie według ściśle określonych zasad ujętych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Do końca 2015 r., a więc w okresie, z którego pochodzą prezentowane dalej dane liczbowe, zasady ustalania wysokości dotacji na działalność dydaktyczną uczelni publicznych były określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 lutego 2012 r. w sprawie sposobu podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych⁴⁰, w znaczący sposób zmodyfikowane w 2013 r.. Od początku 2015 r. obowiązuje już nowe rozporządzenie o tej samej nazwie, wydane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w dniu 27 marca 2015 r.⁴¹ i tylko w niewielu miejscach różniące się od rozporządzenia z 8 lutego 2012 r. Dlatego – by zachować spójność prezentowanych algorytmów i wyników ich stosowania, opis algorytmu podziału dotacji na zadania dydaktyczne rozpoczniemy od omówienia tego właśnie rozporządzenia.

W rozporządzeniu określono algorytmy podziału pomiędzy uczelnie publiczne środków na:

- zadania związane z kształceniem studentów studiów stacjonarnych, kształceniem uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich, kształceniem kadr naukowych oraz z utrzymaniem uczelni, w tym na remonty,
- zadania uczelni wojskowej związane z obroną narodową,
- zadania uczelni służb państwowych związane z bezpieczeństwem obywateli i ochroną ludności,
- zadania uczelni artystycznej związane z działalnością kulturalną w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej,
- zadania uczelni morskiej związane z utrzymaniem statków szkolnych i specjalistycznych ośrodków szkoleniowych dla kadr morskich,
- zadania uczelni kształcącej personel lotniczy dla lotnictwa cywilnego, związane z utrzymaniem powietrznych statków szkolnych i specjalistycznych ośrodków szkoleniowych kadr powietrznych,
- zadania związane ze świadczeniami zdrowotnymi, wykonywanymi w ramach kształcenia studentów studiów stacjonarnych w podstawowej jednostce organizacyjnej uczelni medycznej lub innej uczelni publicznej, w której prowadzone jest kształcenie na kierunkach medycznych pod bezpośrednim nadzorem nauczycieli akademickich posiadających kwalifikacje do wykonywania zawodu medycznego właściwego ze względu na treści kształcenia,
- zadania związane z prowadzeniem podyplomowego kształcenia w celu zdobywania specjalizacji przez lekarzy, lekarzy dentystów, lekarzy weterynarii, farmaceutów, pielęgniarki i położne oraz przez diagnostów laboratoryjnych,
- dofinansowanie lub finansowanie kosztów realizacji inwestycji,

a także algorytmy podziału – między wszystkie uczelnie publiczne i niepubliczne – dotacji na:

- zadania związane z restrukturyzacją uczelni i innych placówek naukowych,
- zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom, będącym osobami niepełnosprawnymi warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia,
- zadania związane z bezzwrotną pomocą materialną dla studentów – z dotacji tej mogą być również finansowane remonty domów studenckich i stołówek.

Spośród wszystkich dotacji otrzymywanych z budżetu państwa największe znaczenie dla uczelni publicznych ma tzw. dotacja podstawowa, służąca finansowaniu zadań związanych z kształceniem

⁴⁰ Tekst jednolity z dnia 10 marca 2014 r.: Dz. U. z 2014 r. poz. 789; wersja pierwotna: Dz. U. z 2012 r. poz. 202.

⁴¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 463.

studentów studiów stacjonarnych (w tym – studiów doktoranckich), kształceniem kadr naukowych oraz z utrzymaniem uczelni.

Przy ustalaniu dotacji podstawowej obowiązują następujące zasady ogólne:

- 1) dotacje ustalane są oddzielnie dla grup uczelni nadzorowanych przez poszczególnych ministrów,
- 2) dotacje ustalane są oddzielnie dla uczelni akademickich i nieakademickich⁴².

Ministrami nadzorującymi uczelnie publiczne są ministrowie właściwi do spraw:

- obrony narodowej – nadzorujący uczelnie wojskowe,
- wewnętrznych – nadzorujący uczelnie policyjne i pożarnicze,
- zdrowia – nadzorujący uczelnie i wydziały medyczne uniwersytetów,
- kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – nadzorujący uczelnie artystyczne,
- gospodarki morskiej – nadzorujący uczelnie morskie,
- szkolnictwa wyższego – nadzorujący pozostałe uczelnie publiczne.

Ogólny schemat podziału dotacji podstawowej pomiędzy uczelnie przedstawia się następująco:

- 1) z ogólnej kwoty D^c przeznaczonej na dotację podstawową dla danej grupy uczelni (ani rozporządzenie, ani ustawa nie określają precyzyjnie sposobu wyznaczenia tej kwoty), wyodrębnia się część odpowiadającą tzw. *stałej przeniesienia* (obecnie jest to 65%) i tę część rozdziela się pomiędzy uczelnie proporcjonalnie do kwot dotacji podstawowej, jakie otrzymały one w poprzednim roku;
- 2) pozostałą część kwoty D^c rozdziela się najpierw – zgodnie z przyjętymi wagami – na pięć części, z których każdą rozdziela się pomiędzy uczelnie proporcjonalnie do wartości *składników*:
 - studencko-doktoranckiego,
 - kadrowego,
 - dostępności kadry, od 2015 r. nazywanego składnikiem proporcjonalnego rozwoju kształcenia,
 - badawczego,
 - uprawnień,
 - wymiany zagranicznej,określających dla każdej uczelni jej cechy istotne z punktu widzenia rozmiarów prowadzonej działalności dydaktycznej i jej jakości.

W ramach każdej wyodrębnionej grupy uczelni dotację podstawową D_i ($i = 1, 2, \dots, n$, gdzie n jest liczbą uczelni w danej grupie) dla każdej uczelni oblicza się według wzoru:

$$D_i = D^c \cdot C \cdot \frac{D_i^p}{D^{cp}} + (1 - C) \cdot D^c \cdot (\alpha_s \cdot S_i + \alpha_k \cdot K_i + \alpha_d \cdot D_i + \alpha_b \cdot B_i + \alpha_u \cdot U_i + \alpha_w \cdot W_i)$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- D^c – kwotę zasadniczej części dotacji podstawowej dla grupy uczelni w danym roku,
- D_i – kwotę zasadniczej części dotacji podstawowej dla i -tej uczelni w danym roku,
- D_i^p – kwotę zasadniczej części dotacji podstawowej dla i -tej uczelni w poprzednim roku (w warunkach porównywalnych z danym rokiem),
- D^{cp} – kwotę zasadniczej części dotacji podstawowej dla grupy uczelni w poprzednim roku (w warunkach porównywalnych z danym rokiem),
- C – stałą przeniesienia z roku poprzedniego,
- α_s – wagę składnika studencko-doktoranckiego,
- S_i – oznacza składnik studencko-doktorancki i -tej uczelni,
- α_k – wagę składnika kadrowego,
- K_i – składnik kadrowy i -tej uczelni,
- α_d – wagę składnika dostępności kadry,
- J_i – składnik dostępności kadry i -tej uczelni,
- α_b – wagę składnika badawczego,

⁴² Uczelniami akademickimi są uczelnie prowadzące badania naukowe, w których co najmniej jedna jednostka organizacyjna posiada prawo nadawania stopnia doktora – por. art. 2 pkt 22 Prawa o szkolnictwie wyższym

- B_i – składnik badawczy i -tej uczelni,
 α_u – wagę składnika uprawnień,
 U_i – składnik uprawnień i -tej uczelni,
 α_w – wagę składnika wymiany,
 α_i – składnik wymiany i -tej uczelni.

Wartości składników, na podstawie których dokonuje się podziału między uczelnie odpowiednich części łącznej kwoty dotacji podstawowej wylicza się, dla każdej uczelni na podstawie następujących wzorów:

1) składnik studencko-doktorancki:

$$S_i = \frac{\sum_{j=1}^x (ks_j \cdot LS_{ji}) + \sum_{d=1}^y (kd_d \cdot 5 \cdot Lds_{di}) + \sum_{d=1}^y (ks_d \cdot 3 \cdot Ld_{di}) + 1,5 \cdot LSc_i}{\sum_{j=1}^n (\sum_{k=1}^x (ks_k \cdot LS_{kj}) + \sum_{d=1}^y (kd_d \cdot 5 \cdot Lds_{dj}) + \sum_{d=1}^y (ks_d \cdot 3 \cdot Ld_{dj}) + 1,5 \cdot LSc_j)}$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- ks_k – wskaźnik kosztochłonności kierunków studiów stacjonarnych, ustalony zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 96 ust. 1 pkt 1 ustawy⁴³,
 x – liczbę kierunków studiów,
 $LS_{k,i}$ – liczbę studentów studiów stacjonarnych, w tym studentów, o których mowa w art. 99 ust. 1a ustawy (z wyłączeniem studentów, o których mowa w art. 99 ust. 1 pkt 1a ustawy, oraz osób po ostatnim roku studiów bez egzaminu dyplomowego), na k -tym kierunku studiów,
 kd_d – wskaźnik kosztochłonności stacjonarnych studiów doktoranckich w d -tej dziedzinie nauki, ustalony zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 96 ust. 1 pkt 1 ustawy,
 y – liczbę dziedzin nauki,
 Ld_{di} – liczbę uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich (z wyłączeniem pracowników uczelni) w d -tej dziedzinie nauki w i -tej uczelni publicznej, nie pobierających stypendiów doktoranckich albo pobierających środki finansowe w wysokości kwoty zwiększenia stypendium doktoranckiego, z tym że w odniesieniu do uczelni wojskowych dotyczy to tylko osób cywilnych,
 Lds_i – liczbę uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich (z wyłączeniem osób pozostających z i -tą uczelnią publiczną w stosunku pracy) w d -tej dziedzinie nauki w i -tej uczelni publicznej, pobierających stypendia doktoranckie (z wyłączeniem osób uwzględnionych w ramach parametru Ldd,i), z tym że w odniesieniu do uczelni wojskowych dotyczy to tylko osób cywilnych,
 Lsc_i – liczbę cudzoziemców – uczestników rocznych kursów przygotowawczych do podjęcia nauki w języku polskim w jednostkach wyznaczonych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, którym przysługują uprawnienia osób odbywających studia wyższe, wynikającą z danych Biura Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej;

2) składnik kadrowy:

$$K_i = \frac{2,5 \cdot L_i^{prof} + 2 \cdot L_i^{dr-hab} + 1,5 \cdot L_i^{dr} + L_i^{mgr} + 4 \cdot LZ_i^{prof60} + 5 \cdot L_i^{profz}}{\sum_{j=1}^n (2,5 \cdot L_j^{prof} + 2 \cdot L_j^{dr-hab} + 1,5 \cdot L_j^{dr} + L_j^{mgr} + 4 \cdot LZ_j^{prof60} + 5 \cdot L_j^{profz})}$$

gdzie:

⁴³ Obecnie obowiązuje rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 lutego 2012 r. w sprawie sposobu i trybu ustalania wskaźników kosztochłonności dla poszczególnych kierunków studiów stacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia, jednolitych studiów magisterskich oraz obszarów kształcenia, a także dla stacjonarnych studiów doktoranckich (Dz. U. z 2015 r., poz. 998). Wskaźniki kosztochłonności mogą być ustalane na poziomie od 1,0 do 3,0 i wynoszą:

- dla nauk teologicznych, społecznych i prawnych – 1,0,
- dla nauk ekonomicznych i humanistycznych – 1,5
- dla nauk matematycznych, nauk o Ziemi, nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej – 2,0,
- dla nauk rolniczych i leśnych, nauk biologicznych, nauk o sztuce, nauk technicznych, fizycznych i chemicznych oraz dla nauk z obszaru sztuki – 2,5
- dla nauk medycznych, farmaceutycznych i weterynaryjnych – 3,0.

- L_i^{prof} – przeciętna liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych w roku poprzedzającym rok przyznania dotacji podstawowej (w przeliczeniu na pełne etaty), posiadających tytuł naukowy profesora lub tytuł profesora sztuki, wynikającą z danych nadesłanych przez i -tą uczelnię publiczną,
- L_i^{dr-hab} – przeciętna liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych w roku poprzedzającym rok przyznania dotacji podstawowej (w przeliczeniu na pełne etaty), posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego lub stopień doktora habilitowanego sztuki,
- L_i^{dr} – przeciętna liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych w roku poprzedzającym rok przyznania dotacji podstawowej (w przeliczeniu na pełne etaty), posiadających stopień naukowy doktora lub stopień doktora sztuki,
- L_i^{mgr} – przeciętna liczbę nauczycieli akademickich zatrudnionych w roku poprzedzającym rok przyznania dotacji podstawowej (w przeliczeniu na pełne etaty) posiadających tytuł zawodowy magistra lub równorzędnny, wynikającą z danych nadesłanych przez i -tą uczelnię publiczną,
- $LZ_i^{prof,60}$ – liczba profesorów z zagranicy (cudzoziemców), którzy przeprowadzili w poprzednim roku akademickim co najmniej 60 godzin zajęć (z wyłączeniem pracowników uczelni oraz profesorów z zagranicy (cudzoziemców) uwzględnionych w $LZ^{profz,i}$,
- L_i^{profz} – liczba profesorów z zagranicy (cudzoziemców), którzy przeprowadzili w poprzednim roku akademickim co najmniej 60 godzin zajęć (z wyłączeniem pracowników uczelni) w okresie dłuższym niż 3 miesiące,

3) składnik dostępności kadry:

$$D_i = \frac{\frac{Sk_i^{1,5}}{Sk_i + P_i \cdot m} \cdot \sqrt{P_i}}{\sum_{j=1}^n \left(\frac{Sk_j^{1,5}}{Sk_j + P_j \cdot m} \cdot \sqrt{P_j} \right)}$$

gdzie:

- P_i – przeciętna liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych w roku poprzedzającym rok przyznania dotacji podstawowej (w przeliczeniu na pełne etaty)
- Sk_i – suma kalkulacyjnych liczb studentów i uczestników studiów doktoranckich w i -tej uczelni publicznej określana według wzoru:

$$Sk_i = 2 \cdot L_{s,i,2} + 1,2 \cdot L_{sn,i,2} + 0,6 \cdot L_{sn,i,1} + 2,5 \cdot L_{d,i} + 1,5 \cdot L_{dn,i}$$

- $L_{s,i,2}$ – liczba studentów studiów stacjonarnych drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich,
- $L_{sn,i,2}$ – liczba studentów studiów niestacjonarnych drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich
- $L_{s,i,1}$ – liczba studentów studiów stacjonarnych pierwszego stopnia,
- $L_{sn,i,1}$ – liczba studentów studiów niestacjonarnych pierwszego stopnia w i -tej uczelni publicznej,
- $L_{d,i}$ – liczba uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich (z wyłączeniem pracowników danej uczelni), z tym że w odniesieniu do uczelni wojskowych dotyczy to tylko doktorantów cywilnych,
- $L_{dn,i}$ – liczba uczestników niestacjonarnych studiów doktoranckich (z wyłączeniem pracowników danej uczelni)
- m – parametr modelowej dostępności nauczycieli akademickich dla studentów i uczestników studiów doktoranckich,

4) składnik badawczy:

$$B_i = \frac{LG_{kraj,i} + 2 \cdot LG_{zagr,i}}{\sum_{j=1}^n (LG_{kraj,j} + 2 \cdot LG_{zagr,j})}$$

gdzie:

$LG_{kraj,i}$ – liczba projektów realizowanych w roku poprzedzającym rok przyznania dotacji podstawowej, w ramach zadań, o których mowa w art. 5 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – z wyłączeniem projektów realizowanych w ramach programów lub inicjatyw międzynarodowych, jak również liczbę projektów własnych i promotorских, finansowanych lub dofinansowanych z części budżetu państwa będącej w dyspozycji ministra właściwego do spraw nauki,

$LG_{zagr,i}$ – liczba projektów w ramach programów międzynarodowych w i -tej uczelni publicznej, realizowanych w roku poprzedzającym rok przyznania dotacji podstawowej, jak również liczbę projektów realizowanych w ramach programów, inicjatyw lub przedsięwzięć międzynarodowych, finansowanych lub dofinansowanych z części budżetu państwa będącej w dyspozycji ministra właściwego do spraw nauki,

5) składnik uprawnień:

$$U_i = \frac{2 \cdot LU_{hab,i} + LU_{dr,i}}{\sum_{j=1}^n (2 \cdot LU_{hab,j} + LU_{dr,j})}$$

gdzie:

$LU_{hab,i}$ – liczba uprawnień do nadawania stopnia doktora habilitowanego lub stopnia doktora habilitowanego sztuki,

$LU_{dr,i}$ – liczba uprawnień do nadawania stopnia doktora lub doktora sztuki,

6) składnik wymiany międzynarodowej:

$$W_i = \frac{SW_i + 3 \cdot SP_i}{\sum_{j=1}^n (SW_j + 3 \cdot SP_j)}$$

gdzie:

SW_i – liczbę studentów i uczestników studiów doktoranckich i -tej uczelni publicznej, wyjeżdżających w poprzednim roku akademickim za granicę w ramach wymiany międzynarodowej na kształcenie trwające co najmniej jeden semestr, ,

SP_i – liczba studentów i uczestników studiów doktoranckich, przyjeżdżających w poprzednim roku akademickim z zagranicy w ramach wymiany międzynarodowej na kształcenie trwające co najmniej jeden semestr.

W tabeli 13 przedstawiono wartości stałych przeniesienia, wag składników i współczynników modelowej dostępności nauczycieli akademickich stosowanych we wszystkich algorytmach opisanych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 lutego 2012 r.

Tabela 13. Stałe przeniesienia i wagi składników dla obliczenia dotacji podstawowej

Typ uczelni	Stała przeniesienia	Studenci i doktoranci	Kadra	Dostępność kadry	Działalność badawcza	Uprawnienia do nadawania stopni	Wymiana zagraniczna	Modelowa dostępność nauczycieli akademickich
Uczelnie akademickie ¹	0,6500	0,1225	0,1050	0,0525	0,0350	0,0175	0,0175	13,0
Uczelnie zawodowe ¹	0,6500	0,1225	0,1225	0,1050	0,000	0,000	0,0000	8,0
Uczelnie medyczne	0,6500	0,1225	0,1225	0,0175	0,0350	0,0350	0,0175	6,0
Uczelnie artystyczne	0,6500	0,1575	0,1400	0,0175	0,0175	0,0175	0,0000	5,6
Uczelnie morskie	0,6500	0,1225	0,1225	0,0350	0,0350	0,0350	0,0000	15,0

¹ Łącznie z uczelniami wojskowymi

Źródło: obliczenia własne na podstawie rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 8 lutego 2012 r. (Dz. U. z 2014 r., poz. 789)

Od kilku lat mechanizm podziału dotacji podstawowej jest modyfikowany, jednak zasadnicze cechy algorytmu podziału pozostają niezmiennie. Niezmiennie pozostają też zastrzeżenia zgłaszane pod

adresem obowiązujących zasad dotowania zarówno ze strony uczelni, jak i ekspertów z dziedziny prawa finansowego i finansów publicznych. Spróbujemy krótko przedstawić najważniejsze z tych zastrzeżeń.

Po pierwsze, mechanizm dotacyjny jest bardzo nieelastyczny. Decyduje o tym przede wszystkim fakt, iż najwyższe wagi we wzorze określającym wielkość dotacji dla konkretnej uczelni przypisano stałej przeniesienia oraz liczbie studentów i pracowników, co oznacza, że raz przyznana dotacja musi „przenieść się” bez dużych zmian na kilka kolejnych lat. Formuła dotacyjna nie daje również ministrom możliwości dostatecznie aktywnego oddziaływania na liczbę i strukturę przyjęć na studia. Ustanowiony w art. 8 Prawa o szkolnictwie wyższym mechanizm umożliwiający ministrom nadzorującym uczelnie blokowanie większego niż 2% wzrostu liczby studentów przyjmowanych na kolejny rok akademicki wydaje się być zdecydowanie niewystarczający.

Po drugie, sposób obliczania dotacji praktycznie całkowicie abstrahuje od jakości kształcenia oraz od rozmiarów i jakości prowadzonej działalności badawczej. Wynika to zarówno z wag, jakie przyznano składnikom mogącym być uważane za mierniki oceny aktywności i jakości działalności naukowej, jak i z doboru zmiennych mających obrazować potencjał badawczy – trudno uznać liczenie realizowanych projektów badawczych „na sztuki” za dobry miernik prowadzonej działalności badawczej.

Po trzecie, składnik dostępności kadry, który w założeniu miał powodować dostosowanie stanu zatrudnienia nauczycieli akademickich do potrzeb wynikających z liczby studentów, w praktyce jest nieistotny, gdyż:

- zmiany wartości tego składnika po przekroczeniu „normatywnego” stanu zatrudnienia w bardzo niewielkim stopniu wpływają na wartość składnika dostępności,
- negatywne skutki spadku wartości składnika dostępności niweluje wzrost wartości składnika kadrowego.

Po czwarte, opisany w rozporządzeniu algorytm jest w istocie rzeczy algorytmem podziału pewnej kwoty pomiędzy uczelnie bez związku z faktycznymi kosztami kształcenia. Warto zauważyć, że gdyby wszystkie uczelnie publiczne zmniejszyły na przykład o 10% liczbę przyjmowanych studentów, to praktycznie nie miałyby to wpływu na wysokość dotacji otrzymywanych dotacji, chociaż zmniejszenie liczby przyjęć niewątpliwie mogłoby spowodować zmniejszenie kosztów kształcenia. Mechanizm waloryzacji łącznej kwoty dotacji nie wymusza jednak na uczelniach dążenia do ograniczania kosztów, w tym – dążenia do dostosowania zatrudnienia do rozmiarów prowadzonej działalności.

Po piąte wreszcie – wątpliwości budzi fakt uznania *a priori*, że środki publiczne na kształcenie studentów i doktorantów będą wykorzystane najlepiej wtedy, gdy zostaną skierowane w całości do uczelni państwowych. Uważamy, że lepszym rozwiązaniem byłoby oparcie finansowania kształcenia studentów na zasadzie konkursowego kontraktowania przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego i przez pozostałe ministerstwa nadzorujące cywilne szkoły wyższe kształcenia określonej liczby studentów na wskazanych kierunkach studiów. Byłoby to rozszerzenie na wszystkie kierunki studiów mechanizmu finansowania obowiązującego obecnie w stosunku do tzw. kierunków zamawianych. Rozwiązanie takie miałoby kilka istotnych zalet:

- wzmocniłoby konkurencję między uczelniami, wzmacniając jednocześnie pozycję najlepszych szkół niepublicznych,
- dałoby Ministerstwu większe możliwości aktywnego oddziaływania na strukturę kierunków kształcenia,
- dałoby też Ministerstwu możliwość promowania kształcenia – głównie w uczelniach zawodowych – w regionach odczuwających obecnie niedostatek kadr z wyższym wykształceniem.

Kryteria wyboru ofert uczelni powinny być zróżnicowane dla studiów „zawodowych” i „akademickich” i powinny być powiązane przede wszystkim (a może nawet wyłącznie) z oferowanym poziomem merytorycznym i warunkami kształcenia, a nie z parametrami finansowymi, takimi jak najniższa oferowana cena za wykształcenie jednego studenta na określonym kierunku – próba minimalizacji kosztów może tu prowadzić do fatalnych rezultatów. Dotacje powinny być w takim trybie przyznawane na okresy wieloletnie, odpowiadające czasowi trwania studiów. Wymagałoby to zapewnienia szkolnictwu wyższemu stabilnego finansowania z budżetu państwa, co zresztą i dziś gwarantuje formuła walo-

ryzacji dotacji na działalność dydaktyczną. Rozważenia wymagałaby wówczas możliwość prowadzenia przez uczelnie publiczne „ponadkontraktowych” odpłatnych studiów stacjonarnych – co oznaczałoby usankcjonowanie już dość obecnie powszechnej praktyki.

Nowe rozporządzenie w sprawie dotacji podmiotowych dla uczelni zachowało wszystkie kluczowe systemu dotacyjnego cechy obowiązującego do końca 2014 r. Z ważniejszych zmian wymienić należy:

- zmianę nazwy i zmianę konstrukcji składnika dostępności kadry, nazwanego teraz składnikiem proporcjonalnego rozwoju kształcenia,
- niewielkie zmiany wag przypisywanych poszczególnym składnikom.

Tabela 14. Stałe przeniesienia i wagi składników dla obliczenia dotacji podstawowej od 2015 r.

Typ uczelni	Stała przeniesienia	Studenci i doktoranci	Kadra	Proporcjonalny rozwój kształcenia ²	Działalność badawcza	Uprawnienia do nadawania stopni	Wymiana zagraniczna	Modelowa dostępność nauczycieli akademickich
Rozporządzenie z 27 marca 2015 r.								
Uczelnie akademickie ¹	0,6500	0,1225	0,1225	0,0350	0,0350	0,0175	0,0175	
Uczelnie zawodowe ¹	0,6500	0,1225	0,1225	0,1050	0,0000	0,0000	0,0000	
Uczelnie medyczne	0,6500	0,1225	0,1225	0,0350	0,0350	0,0175	0,0175	
Uczelnie artystyczne	0,7000	0,1350	0,1290	0,0150	0,0060	0,0150	0,0000	
Uczelnie morskie	0,6500	0,1225	0,1225	0,0350	0,0350	0,0175	0,0175	
Zmiana w stosunku do rozporządzenia z 8 lutego 2012 r.								
Uczelnie akademickie ¹	0,0000	0,0000	0,0175	-0,0175	0,0000	0,0000	0,0000	13,0
Uczelnie zawodowe ¹	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	8,0
Uczelnie medyczne	0,0000	0,0000	0,0000	0,0175	0,0000	-0,0175	0,0000	6,0
Uczelnie artystyczne	0,0500	-0,0225	-0,0110	-0,0025	-0,0115	-0,0025	0,0000	5,6
Uczelnie morskie	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	-0,0175	0,0175	15,0

¹ Łącznie z uczelniami wojskowymi

² W rozporządzeniu z 2012 r. – „Dostępność kadry”

Źródło: obliczenia własne na podstawie rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 27 marca 2015 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 463)

Największe wątpliwości budzi zmiana konstrukcji miary dla składnika proporcjonalnego rozwoju kształcenia. W rozporządzeniu z marca 2015 r. jest ona definiowana wzorem:

$$D_i = \frac{\sqrt{P_i + Z \cdot K_i} \cdot \sqrt{2 \cdot Ls_i + Ll_i + 2,5 \cdot Ld_i}}{\sum_{j=1}^n (\sqrt{P_j + Z \cdot K_j} \cdot \sqrt{2 \cdot Ls_j + Ll_j + 2,5 \cdot Ld_j})}$$

gdzie:

n – liczba uczelni,

P_i – liczba nauczycieli akademickich (w przeliczeniu na pełne etaty) zatrudnionych w i-tej uczelni jako w pierwszym miejscu zatrudnienia,

K_i – liczba pozostałych nauczycieli akademickich (w przeliczeniu na pełne etaty) zatrudnionych w i-tej uczelni,

Ls_i – liczba studentów studiów stacjonarnych drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich,

Ll_i – liczba studentów studiów stacjonarnych pierwszego stopnia,

Ld_i – liczba uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich.

Zastrzeżenia budzą dwie cechy tego miernika. Po pierwsze, wartość składnika proporcjonalnego rozwoju rośnie tak samo wówczas, gdy liczbę nauczycieli akademickich zwiększymy o 1% bez zmiany liczby i struktury studentów, jak i wtedy, gdy bez zmiany w kadrze nauczającej o 1% zwiększymy liczbę studentów. Zauważmy też, że wzrost liczby studentów studiów niestacjonarnych dokonywany bez zwiększenia zatrudnienia kadry nauczającej nie zmienia wartości liczbowej składnika.

W rozporządzeniu z 2012 r. składnik dostępności kadry zdefiniowany został w taki sposób, że wzrost liczby nauczycieli akademickich dokonywany przy stałej liczbie studentów zwiększał wartość miernika aż do momentu, w którym przekroczony został wskaźnik zakładanej liczby studentów na jednego nauczyciela akademickiego. Dalszy wzrost zatrudnienia nie powodował już zwiększania wartości

miernika dostępności kadry. Taka koncepcja mierzenia poprawności relacji liczby nauczycieli akademickich do liczby studentów miała uzasadnienie: uczelnia była premiowana za to, iż liczba studentów na jednego nauczyciela nie jest zbyt duża, nie premujemy natomiast nadmiernego wzrostu zatrudnienia. Dla nowego miernika takiej jasnej interpretacji nie można już – niestety – znaleźć.

Według bardzo podobnych zasad budowane są algorytmy innych rodzajów dotacji finansujących szczególne zadania uczelni, wymienione na s. 53. Nie będziemy ich szczegółowo opisywać.

W 2014 r. uczelnie otrzymały z budżetu państwa dotacje na działalność dydaktyczną w łącznej wysokości ok. 11,8 mld zł⁴⁴, z czego ok. 99,9% przypadło uczelniom publicznym.

Tabela15. Dotacje na działalność dydaktyczną w 2014 r. według województw i rodzajów uczelni

Województwa	Ogółem	Uczelnie publiczne				Uczelnie niepubliczne
		Ogółem	Cywilne uczelnie akademickie	Uczelnie MON i MSW	Uczelnie zawodowe	
tys. zł						
OGÓŁEM	11.716,4	11.699,0	10.737,6	391,7	569,7	17,4
Dolnośląskie	1.148,6	1.146,8	1.041,7	40,9	64,2	1,9
Kujawsko-Pomorskie	498,6	497,8	487,3	—	10,5	0,9
Lubelskie	749,8	749,3	655,1	39,6	54,6	0,6
Lubuskie	133,9	133,8	103,5	—	30,3	0,1
Łódzkie	776,4	775,2	761,6	5,8	7,7	1,3
Małopolskie	1.621,3	1.620,5	1.539,8	—	80,8	0,8
Mazowieckie	2.058,6	2.051,6	1.812,1	212,4	27,1	7,0
Opolskie	199,7	199,6	166,4	—	33,2	0,1
Podkarpackie	328,5	328,2	249,3	—	78,9	0,3
Podlaskie	307,9	307,7	280,6	—	27,0	0,3
Pomorskie	756,4	755,4	719,6	35,8	—	1,0
Śląskie	1.005,7	1.004,8	980,1	—	24,6	0,9
Świętokrzyskie	172,8	172,2	169,7	—	2,5	0,6
Warmińsko-Mazurskie	332,4	332,1	252,9	57,2	22,0	0,3
Wielkopolskie	1.112,6	1.111,3	1.014,7	—	96,6	1,3
Zachodniopomorskie	513,0	512,8	503,2	—	9,6	0,2
Polska ogółem = 100						
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	9,8	9,8	9,7	10,4	11,3	10,7
Kujawsko-Pomorskie	4,3	4,3	4,5	—	1,8	5,0
Lubelskie	6,4	6,4	6,1	10,1	9,6	3,2
Lubuskie	1,1	1,1	1,0	—	5,3	0,4
Łódzkie	6,6	6,6	7,1	1,5	1,4	7,3
Małopolskie	13,8	13,9	14,3	—	14,2	4,4
Mazowieckie	17,6	17,5	16,9	54,2	4,8	40,2
Opolskie	1,7	1,7	1,5	—	5,8	0,7
Podkarpackie	2,8	2,8	2,3	—	13,9	1,6
Podlaskie	2,6	2,6	2,6	—	4,7	1,6
Pomorskie	6,5	6,5	6,7	9,1	—	5,7
Śląskie	8,6	8,6	9,1	—	4,3	5,4
Świętokrzyskie	1,5	1,5	1,6	—	0,4	3,4
Warmińsko-Mazurskie	2,8	2,8	2,4	14,6	3,9	1,8
Wielkopolskie	9,5	9,5	9,4	—	17,0	7,2

⁴⁴ Nie ma zgodności pomiędzy różnymi źródłami podającymi łączną kwotę dotacji na zadania dydaktyczne wypłaconych w 2014 r.:

- według sprawozdania z wykonania budżetu państwa za rok 2014 kwota ta wyniosła 11.883,9 tys. zł,
- według danych GUS o finansach szkół wyższych uczelnie otrzymały z budżetu państwa 12.009,8 mln zł,
- suma wielkości dotacji na zadania dydaktyczne podanych przez właściwych ministrów w obwieszczeniach o przyznanych i wypłaconych dotacjach wynosi 11.728,3.

Odchylenia są względnie niewielkie ($\pm 1,2\%$ od wielkości ze sprawozdania budżetowego), lecz fakt, iż wielkości tych nie można było uzgodnić, budzi niepokój. Najbardziej wiarygodna wydaje się wielkość z ewidencji budżetowej, posługujemy się jednak danymi z obwieszczeń ministrów, gdyż tylko w nich znaleźć można kwoty dotacji dla poszczególnych uczelni.

Źródło: obliczenia własne

Jak należało oczekiwać, największa część dotacji trafiła do województw, w których znajdują się największe i najważniejsze ośrodki akademickie w Polsce, a więc do województw mazowieckiego i małopolskiego. Zwracają uwagę bardzo niskie udziały kwot dotacji dydaktycznych trafiających do województw lubuskiego, opolskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego. Województwa te mają kilka wspólnych cech:

- mają niewielką liczbę ludności,
- ich miasta wojewódzkie również są relatywnie małe,
- są położone pomiędzy województwami ze znacznie większymi ośrodkami akademickimi.

7.2. Pomoc materialna dla studentów i doktorantów

W odróżnieniu od opisanych powyżej dotacji podstawowych, dotacje podmiotowe na pomoc materialną dla studentów i doktorantów przysługują zarówno uczelniom publicznym, jak i innym jednostkom naukowym:

- uczelniom niepublicznym,
- instytutom naukowym Polskiej Akademii Nauk,
- instytutom badawczym,
- międzynarodowym instytutom naukowym,

prowadzącym studia na poziomie licencjackim i magisterskim lub studia doktoranckie.

Ze środków na pomoc materialną finansowane są:

- zapomogi i stypendia socjalne, w tym – stypendia specjalne dla osób niepełnosprawnych,
- stypendia ministra za wybitne osiągnięcia,
- stypendia rektora dla najlepszych studentów.

Uczelnie publiczne mogą z dotacji na pomoc materialną dla studentów i doktorantów dofinansować remonty domów oraz stołówek studenckich.

Podstawą do podziału kwot ustalonych w budżecie państwa na pomoc materialną dla studentów i doktorantów jest rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 lutego 2015 r. w sprawie sposobu podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych oraz jednostek naukowych na pomoc materialną dla studentów i doktorantów⁴⁵, w kilku istotnych kwestiach różniące się od poprzedzającego go rozporządzenia z 2011 r.

Zgodnie z obowiązującym od roku 2015 rozporządzeniem kwota przeznaczona w budżetach poszczególnych ministrów na pomoc materialną dla studentów i doktorantów ma być dzielona pomiędzy uprawnione jednostki w następujący sposób:

- 1) 20% całkowitej kwoty dzielone jest między uczelnie publiczne proporcjonalnie do liczby studentów i doktorantów zamieszkujących w domach studenckich macierzystych uczelni;
- 2) na tzw. *podziały uzupełniające i korygujące* (co w istocie rzeczy oznacza rezerwę środków) można było przeznaczyć do 5% łącznej kwoty – kwota ta może być następnie zwiększona o opisane poniżej zmniejszenia dotacji;
- 3) pozostała kwota przeznaczona na pomoc materialną rozdzielana jest na trzy części, z których:
 - a) pierwsza dzielona jest między uprawnione instytucje proporcjonalnie do liczby wszystkich studentów i doktorantów;
 - b) druga dzielona jest pomiędzy uczelnie i jednostki naukowe proporcjonalnie do wartości liczb stanowiących iloraz liczby studentów i doktorantów uprawnionych w danej instytucji do stypendium socjalnego i kwoty normatywu maksymalnego średniego dochodu na jedną osobę w rodzinie, przy którym student (doktorant) może ubiegać się o stypendium socjalne,

⁴⁵ Dz. U. z 2015 r. poz. 260; z późn. zm. Rozporządzenie obowiązuje od dnia 26 lutego 2015 r.

- c) trzecia dzielona jest proporcjonalnie do liczby niepełnosprawnych studentów i doktorantów w poszczególnych uczelniach i jednostkach naukowych.

Łączna kwota wyliczona zgodnie z punktami 1 i 3 jest następnie korygowana (zmniejszana), gdy:

- 1) w uczelni publicznej przewidywany stan funduszu pomocy materialnej dla studentów i doktorantów w części pochodzącej z dotacji, na koniec roku poprzedzającego rok przyznania dotacji jest wyższy niż 30% kwoty dotacji z roku poprzedniego,
- 2) w uczelni niepublicznej lub w jednostce naukowej przewidywany stan funduszu pomocy materialnej dla studentów i doktorantów w części pochodzącej z dotacji, na koniec roku poprzedzającego rok przyznania dotacji jest wyższy niż 10% kwoty dotacji z roku poprzedniego.

Kwota, o jaką w takich przypadkach zmniejsza się należną dotację równa jest różnicy stanu funduszu pomocy materialnej dla studentów i doktorantów w części pochodzącej z dotacji i:

- dla uczelni publicznych i jednostek naukowych – 30% dotacji z roku poprzedniego,
- dla uczelni niepublicznych – 10% dotacji z roku poprzedniego.

Jest to rozwiązanie w oczywisty sposób niekorzystne tak dla studentów uczelni niepublicznych, jak i dla tych uczelni.

Do końca 2014 r. obowiązywał przepis, na mocy którego część środków na dotacje dzielona proporcjonalnie do liczby studentów mogących w poszczególnych uczelniach ubiegać się o stypendia socjalne nie mogła stanowić mniej niż 60% całej kwoty pozostałej do podziału po wyłączeniu kwot na domy studenckie oraz kwoty na podziały uzupełniające i korygujące. Od 2015 r. ograniczenie to zostało zniesione, co pozwala podzielić większą część kwoty przeznaczonej na pomoc materialną dla studentów proporcjonalnie do liczby wszystkich studentów

Wysokość dochodu na osobę w rodzinie studenta uprawniającą do ubiegania się o stypendium socjalne ustala w każdej uczelni rektor w porozumieniu z uczelnianym organem samorządu studenckiego, przy czym – zgodnie z art. 179 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym – wysokość ta nie może być niższa niż 1,30 kwoty, o której mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁴⁶, oraz wyższa niż 1,30 sumy kwot określonych w art. 5 ust. 1 i art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych⁴⁷.

Analiza opisanego powyżej algorytmu podziału środków na pomoc materialną dla studentów i doktorantów pokazuje, że im niższa będzie kwota stanowiąca próg dochodu uprawniającego do ubiegania się o stypendium socjalne (a więc im bardziej rygorystyczne będą warunki przyznawania tych stypendiów), tym wyższa będzie należna uczelni dotacja. Ustanowienie zbyt ostrych warunków dostępu do stypendiów socjalnych może jednak spowodować, iż przyznanej uczelni kwoty nie będzie można w pełni wykorzystać, co w ostatecznym efekcie zniweluje efekt ustalenia niskiej kwoty granicznego dochodu. Przyjęty w rozporządzeniu mechanizm obliczania dotacji zachęca więc do dostosowania warunków ubiegania się o stypendia socjalne do konkretnych warunków każdej uczelni.

Ani ustawa, ani rozporządzenie nie zawierają żadnych wytycznych co do wielkości całkowitych kwot przeznaczanych w poszczególnych częściach budżetu państwa na pomoc materialną dla studentów i doktorantów. Może to z jednej strony powodować niedostosowanie tych kwot do założeń polityki społecznej państwa, z drugiej zaś – nieuzasadnione różnicowanie dostępności do stypendiów dla studentów studiujących w uczelniach podległych różnym ministrom.

W 2014 r. na pomoc materialną dla studentów i doktorantów przeznaczono z budżetu państwa kwotę 1.762,1 mln zł, z czego 1.723,1 mln zł rozdzielono – w formie dotacji podmiotowych – pomiędzy uczelnie i jednostki naukowe. Większość tej kwoty – prawie 81% – otrzymały uczelnie publiczne. Największe dotacje – przekraczające 30 mln zł – otrzymało 12 uczelni:

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie –	48.954.900 zł
Uniwersytet Łódzki –	44.191.600 zł

⁴⁶ Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.

⁴⁷ Dz. U. z 2016 r. poz. 1518, z późn. zm.

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie –	42.717.400 zł
Politechnika Warszawska –	41.538.800 zł
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie –	41.197.400 zł
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu –	40.320.500 zł
Uniwersytet Warszawski –	37.764.100 zł
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie –	35.152.300 zł
Politechnika Wrocławska –	33.994.700 zł
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu –	33.323.800 zł
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie –	32.723.400 zł
Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza –	32.242.200 zł

Dotacje dla tych uczelni stanowiły łącznie 26,9% wszystkich dotacji na pomoc materialną.

Tabela 16. Dotacje na pomoc materialną dla studentów i doktorantów w 2014 r. według województw

Województwa	Ogółem		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
	tys. zł	Struktura (%)	tys. zł	Struktura (%)	tys. zł	Struktura (%)
OGÓŁEM	1.723,1	100,0	1.448,9	100,0	274,2	100,0
Dolnośląskie	136,3	7,9	111,6	7,7	24,7	9,0
Kujawsko-Pomorskie	89,8	5,2	73,2	5,1	16,6	6,1
Lubelskie	134,6	7,8	120,5	8,3	14,1	5,2
Lubuskie	23,1	1,3	22,7	1,6	0,4	0,1
Łódzkie	105,4	6,1	82,1	5,7	23,3	8,5
Małopolskie	220,3	12,8	205,4	14,2	15,0	5,5
Mazowieckie	285,4	16,6	219,1	15,1	66,3	24,2
Opolskie	34,8	2,0	32,3	2,2	2,5	0,9
Podkarpackie	96,9	5,6	80,8	5,6	16,1	5,9
Podlaskie	59,6	3,5	50,2	3,5	9,4	3,4
Pomorskie	101,7	5,9	84,3	5,8	17,4	6,3
Śląskie	120,5	7,0	104,3	7,2	16,2	5,9
Świętokrzyskie	51,2	3,0	37,0	2,6	14,2	5,2
Warmińsko-Mazurskie	54,1	3,1	49,0	3,4	5,1	1,9
Wielkopolskie	148,1	8,6	119,9	8,3	28,2	10,3
Zachodniopomorskie	61,4	3,6	56,7	3,9	4,7	1,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie obwieszczeń (komunikatów) ministrów o dotacjach podmiotowych udzielonych w 2013 r.

Interesujących obserwacji dostarcza zestawienie wielkości dotacji, jakie w poszczególnych województwach przypadały na jednego studenta studiów stacjonarnych.

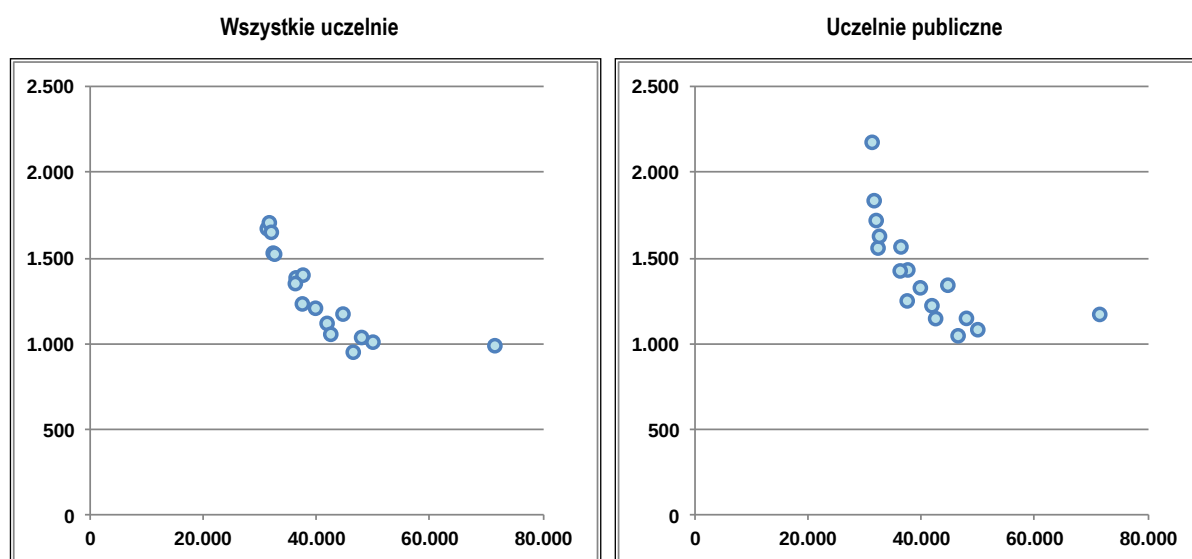
Tabela 17. Dotacje na pomoc materialną dla studentów i doktorantów w 2014 r. według województw – w przeliczeniu na jednego studenta

Województwa	Ogółem		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
	zł	Polska = 100	zł	Polska = 100	zł	Polska = 100
OGÓŁEM	1.172,7	100,0	1.341,0	100,0	704,9	100,0
Dolnośląskie	1.008,7	86,0	1.081,4	80,6	776,4	110,1
Kujawsko-Pomorskie	1.384,1	118,0	1.564,7	116,7	917,2	130,1
Lubelskie	1.671,3	142,5	2.175,3	162,2	569,9	80,8
Lubuskie	1.399,9	119,4	1.430,2	106,6	635,7	90,2
Łódzkie	1.118,3	95,4	1.221,4	91,1	861,5	122,2
Małopolskie	1.206,7	102,9	1.325,8	98,9	540,7	76,7
Mazowieckie	987,9	84,2	1.170,6	87,3	671,8	95,3
Opolskie	1.350,6	115,2	1.424,6	106,2	807,1	114,5
Podkarpackie	1.705,6	145,4	1.834,6	136,8	1.261,7	179,0
Podlaskie	1.528,5	130,3	1.558,0	116,2	1.387,2	196,8
Pomorskie	1.054,6	89,9	1.146,2	85,5	771,0	109,4
Śląskie	950,1	81,0	1.045,7	78,0	598,5	84,9
Świętokrzyskie	1.522,4	129,8	1.626,9	121,3	1.303,3	184,9
Warmińsko-Mazurskie	1.649,8	140,7	1.718,8	128,2	1.198,5	170,0
Wielkopolskie	1.035,8	88,3	1.147,6	85,6	732,8	104,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie obwieszczeń (komunikatów) ministrów o dotacjach podmiotowych udzielonych w 2014 r. oraz danych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego o liczbie studentów (*Dane wstępne dotyczące szkolnictwa wyższego. Stan w dniu 30.XI.2014 r.*, strona internetowa GUS: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/dane-wstepne-dotyczace-szkolnictwa-wyzszego-stand-w-dniu-30-xi-2014-r-8,2.html>)

Wielkości pomocy materialnej dla studentów uczelni poszczególnych województw – przeliczone na jednego studenta – są silnie skorelowane z wielkościami PKB na jednego mieszkańca. Obrazują to zamieszczone poniżej wykresy, z których lewy ilustruje korelację wydatków na pomoc materialną dla studentów wszystkich uczelni w województwie z PKB *per capita*, a prawy – korelację wydatków na pomoc materialną dla studentów uczelni publicznych w województwie z tymi samymi wielkościami PKB. Na osi pionowej obu wykresów odłożono wielkości wydatków na pomoc materialną (w złotych na jednego studenta), a na osi poziomej – wartość PKB na jednego mieszkańca (również w złotych).

Rysunek 8. Korelacja wojewódzkich wskaźników wielkości pomocy materialnej dla studentów (na jednego studenta) i wartości PKB na jednego mieszkańca w 2014 r.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych, kategoria: Rachunki Regionalne) oraz danych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (*Dane wstępne dotyczące szkolnictwa wyższego. Stan w dniu 30.XI.2014 r.*, strona internetowa GUS: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/dane-wstepne-dotyczace-szkolnictwa-wyzszego-stand-w-dniu-30-xi-2014-r-8,2.html>)

Kształt wykresów jest zgodny z oczekiwaniami – skoro bowiem najważniejszym kryterium podziału środków jest liczba osób uprawnionych do otrzymania pomocy, to należało się spodziewać, że największe kwoty pomocy materialnej trafiać będą do województw, w których poziom PKB na osobę i związany z tym poziom dochodów osobistych będzie niski. Fakt, iż w województwie mazowieckim (na obu wykresach pierwszy punkt od prawej) proporcja rozmiarów pomocy materialnej dla studentów i wielkości PKB na jednego mieszkańca jest wyraźnie inna niż dla pozostałych województw ma swe źródło w dużej liczbie studentów z innych województw studiujących w Warszawie.

7.3. Dotacje na działalność badawczą

Finansowanie nauki ze środków publicznych odbywa się głównie w formie:

- dotacji podmiotowych i celowych przekazywanych jednostkom naukowym z budżetu państwa,
- grantów na projekty badawcze przyznawanych przez Narodowe Centrum Nauki oraz Narodowe Centrum Badań i Rozwoju,
- dotacje wypłacane ze środków Funduszu Nauki i Technologii Polskiej.

Zasady finansowania nauki ze środków budżetu państwa w części „Nauka” oraz, będących w Dyspozycji ministra właściwego do spraw nauki określa ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach

finansowania nauki⁴⁸. Zgodnie z ustawą jednostkami naukowymi nazywane są podmioty prowadzące w sposób ciągły badania naukowe lub prace rozwojowe. Jednostkami naukowymi są w szczególności:

- podstawowe jednostki organizacyjne uczelni w rozumieniu statutów tych uczelni,
- jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk,
- instytuty badawcze oraz międzynarodowe instytuty naukowe działające na terytorium Polski,
- Polska Akademia Umiejętności.

Działalnością statutową jest realizacja, określonych w statucie jednostki naukowej, zadań związanych z prowadzonymi w sposób ciągły badaniami naukowymi lub pracami rozwojowymi. Środki finansowe na tę działalność przeznaczane są na:

- utrzymanie potencjału badawczego jednostki naukowej (w tym np. działania niezbędne do rozwoju specjalności naukowych lub kierunków badawczych oraz rozwoju kadry naukowej, utrzymanie infrastruktury badawczej, koszty związane z zatrudnieniem niezbędnej kadry naukowej i inżynierjno-technicznej⁴⁹) – dotacje na utrzymanie potencjału badawczego stanowią zasadniczą część dotacji na finansowanie nauki wypłacanych z budżetu państwa;
- koszty restrukturyzacji jednostek naukowych w ustalonym ustawowo zakresie⁵⁰;
- utrzymanie specjalnego urządzenia badawczego w jednostce naukowej oraz utrzymanie specjalnego urządzenia badawczego z zakresu infrastruktury informatycznej nauki w jednostce naukowej lub w uczelni;
- działalność związaną z zapewnieniem dostępu do informacji naukowej;
- działalność wyszczególnionych ustawowo jednostek i instytutów polegającą na prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich, finansowanych w wewnętrznym trybie konkursowym.

W zależności od rodzaju finansowanych zadań środki przekazywane są w formie dotacji podmiotowej lub dotacji celowej, przy czym dotacje na utrzymanie potencjału badawczego jednostek naukowych przekazywane są w formie dotacji podmiotowych.

Wielkość dotacji na utrzymanie potencjału badawczego jednostki naukowej oraz na zadania służące rozwojowi młodych naukowców zależy m.in. od dokonywanej okresowo sformalizowanej oceny jakości działalności naukowej lub badawczo-rozwojowej jednostek. Jednostki naukowe dzielone są na cztery kategorie:

- A+ – poziom wiodący,
- A – poziom bardzo dobry,
- B – poziom zadowalający, z rekomendacją wzmocnienia działalności naukowej, badawczo-rozwojowej lub stymulującej innowacyjność gospodarki,
- C – poziom niezadowalający.

Prawną podstawę ocen jednostek naukowych stanowi rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 lipca 2012 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym⁵¹, które od 1 stycznia 2017 r. zostanie zastąpione przez rozporządzenie o tym samym tytule z dnia 27 października 2015 r.⁵²

Z dniem 25 maja 2015 r. weszły w życie przepisy zmieniające zasady dotowania jednostek, którym przyznano kategorię C. Zgodnie z nowymi przepisami jednostka zaliczona do kategorii C:

- otrzymuje dotację na utrzymanie potencjału badawczego w wysokości połowy dotacji ustalonej na podstawie opisanego poniżej algorytmu,
- może otrzymywać dotacje na finansowanie kosztów restrukturyzacji nie dłużej niż przez dwa lata po przyznaniu kategorii C,

⁴⁸ Dz. U. z 2014 r. poz. 1620, ze zm.

⁴⁹ W uczelniach nie są uwzględniane koszty utrzymania potencjału badawczego związanego z działalnością dydaktyczną oraz koszty związane z zatrudnieniem pracowników naukowo-dydaktycznych zajmujących się działalnością dydaktyczną.

⁵⁰ Do dnia 25 maja 2015 r. koszty te zaliczano do kosztów utrzymania potencjału badawczego jednostki naukowej.

⁵¹ Dz. U. z 2014 r. poz. 1126, z późn. zm.

⁵² Dz. U. z 2015 r. poz. 2015

- tylko na rok następujący po roku przyznania kategorii C może otrzymać dotację na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych, służących rozwojowi młodych naukowców.
- jeśli przy kolejnej ocenie zostanie ponownie zaliczona do kategorii C, to do czasu uzyskania wyższej kategorii nie będzie otrzymywała środków na działalność statutową.

Dotacja na utrzymanie potencjału badawczego

Wielkość środków przyznawanych na utrzymanie potencjału badawczego jednostki naukowej zależy m.in. od:

- kategorii jednostki naukowej, przyznanej na podstawie oceny jakości działalności naukowej lub badawczo-rozwojowej,
- rodzaju jednostki naukowej,
- współczynnika kosztochłonności badań dla dziedziny, w której jednostka prowadzi badania naukowe, z uwzględnieniem rodzaju jednostki naukowej (ogłaszanego w formie komunikatu w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie ministra właściwego do spraw nauki),
- liczby osób, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, zatrudnionych w jednostce naukowej przy prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych na podstawie stosunku pracy.

Od dnia 1 października 2010 r. do dnia 24 maja 2015 r. szczegółowe zasady przyznawania tych środków regulowało rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 listopada 2010 r.⁵³, od 22 września 2015 r. moc obowiązującą posiada rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 11 września 2015 r. w sprawie sposobu ustalania wysokości dotacji i rozliczania środków finansowych na utrzymanie potencjału badawczego oraz na badania naukowe lub prace rozwojowe oraz zadania z nimi związane, służące rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich⁵⁴.

Początkowo kwotę przeznaczoną w budżecie państwa na pokrycie kosztów związanych z utrzymaniem potencjału badawczego, tzw. dotację bazową, (F), obliczano według wzoru:

$$F = C - (R + U + M + p \cdot \sum_{j=1}^m W_j) \quad i = 1, 2, \dots, m$$

gdzie:

- C** – wysokość określonych w budżecie państwa środków na finansowanie działalności statutowej jednostek naukowych w danym roku;
- R** – wysokość środków finansowych wydzielonych przez ministra właściwego do spraw nauki na pokrycie kosztów związanych z restrukturyzacją jednostek naukowych w danym roku, utrzymanie i poszerzanie naukowych baz danych, systemu udostępniania w formie elektronicznej naukowych baz danych i publikacji naukowych w danym roku, zwiększenia środków finansowych na utrzymanie potencjału badawczego (łącznie z Polską Akademią Umiejętności)⁵⁵;
- U** – wysokość środków finansowych wydzielonych przez ministra właściwego do spraw nauki na utrzymanie specjalnych urządzeń badawczych w danym roku;
- M** – wysokość środków finansowych wydzielonych przez ministra właściwego do spraw nauki na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich w danym roku;
- p** – współczynnik przeniesienia, ogłaszany corocznie przez ministra właściwego do spraw nauki w formie komunikatu w Biuletynie Informacji Publicznej (współczynnik ustalany był w przedziale 0,6-0,9 i przykładowo w 2011 r. wynosił 0,9, a w 2014 r. – 0,77):

⁵³ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 listopada 2010 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na naukę na finansowanie działalności statutowej (Dz.U. z 2014 r. poz. 90, z późn. zm.).

⁵⁴ Dz. U. poz. 1443.

⁵⁵ W pierwotnej wersji rozporządzenia zmienna **R** oznaczała wyłącznie środki na pokrycie kosztów związanych z restrukturyzacją, środki na finansowanie innych zadań uwzględniane były w zmiennej **E**. Zostały one połączone pod koniec listopada 2010 r.

$$p \in [\min(\frac{C}{\sum_{j=1}^m w_j}; 0,6); 0,9] \quad i = 1, 2, \dots, m$$

w_i – wysokość dotacji bazowej dla i-tej jednostki naukowej w roku poprzedzającym rok, na który ma być przyznana dotacja, bez dotacji przyznawanych w przypadku sytuacji nadzwyczajnych spowodowanych awarią lub zdarzeniem losowym.

Dla jednostki naukowej, której przyznano po raz pierwszy kategorię, lub jednostki naukowej, której kategoria została zmieniona w algorytmie zamiast dotacji bazowej uwzględniano iloczyn liczby pracowników tej jednostki oraz średniej dotacji przypadającej na jednego zatrudnionego przy prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych w grupie jednostek posiadających tę samą kategorię naukową, prowadzących badania w tej samej dziedzinie i należących do tego samego rodzaju jednostek.

Wysokość dotacji bazowej B_i dla i-tej jednostki naukowej w danym roku obliczano według wzoru:

$$B_i = \frac{S_i}{\sum_{j=1}^m S_j} \cdot F + p \cdot w_i \quad i = 1, 2, \dots, m$$

gdzie:

- m – liczba jednostek naukowych objętych dotacją,
- S_i – nominalny poziom odniesienia dotacji bazowej dla i-tej jednostki naukowej w danym roku, obliczony według wzoru:

$$S_i = q_i \cdot w_i \cdot \sum_{j=1}^I k^j \cdot N_i^j \quad i = 1, 2, \dots, m$$

gdzie:

- q_i – współczynnik przypisany kategorii i-tej jednostki naukowej; wynoszący:
 - 1,50 – dla jednostek kategorii A+,
 - 1,00 – dla jednostek kategorii A,
 - 0,75 – dla jednostek kategorii B,
 - 0,40 – dla jednostek kategorii C;
- w_i – współczynnik przypisany i-tej jednostce naukowej z grup wymienionych ustawowo:
 - 1,0 – dla jednostek naukowych Polskiej Akademii Nauk oraz dla międzynarodowych instytutów naukowych,
 - 0,7 – dla instytutów badawczych,
 - 0,4 – dla podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni oraz dla innych jednostek organizacyjnych, posiadających osobowość prawną i siedzibę w Polsce, a także przedsiębiorców o statusie centrum badawczo-rozwojowego;
- I – liczba dziedzin;
- k^j – współczynnik kosztochłonności badań dla j-tej dziedziny, ogłaszany w formie komunikatu w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw nauki; wskaźniki ustalano na poziomie od 1,0 (np. nauki prawne, nauki teologiczne) do 3,0 (np. nauki medyczne, nauki farmaceutyczne);
- N_i^j – liczba osób w i-tej jednostce naukowej w j-tej dziedzinie naukowej, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, zatrudnionych w jednostce naukowej przy prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych na podstawie stosunku pracy.

Minister właściwy do spraw nauki mógł zwiększyć w trakcie roku budżetowego wielkość środków przeznaczoną na dotację bazową dla grupy jednostek naukowych, biorąc pod uwagę specyfikę i uwarunkowania ich działalności naukowej lub badawczo-rozwojowej oraz znaczenie tej grupy dla realizowanej polityki oraz rozwoju naukowego, gospodarczego i kulturalnego państwa. Przy podziale tych środków między jednostki w grupie uwzględniano ich kategorie naukowe. Wysokość zwiększenia

dotacji bazowej dla każdej jednostki naukowej w grupie nie mogła być większa niż 35% kwoty wynikającej z iloczynu wysokości dotacji bazowej dla tej jednostki naukowej z roku poprzedzającego rok przyznania zwiększenia i współczynnika przeniesienia przyjętego na dany rok.

Wysokość dotacji bazowej dla Polskiej Akademii Umiejętności ustalał minister właściwy do spraw nauki po zasięgnięciu opinii zespołu właściwego dla nauk humanistycznych, społecznych, nauk o sztuce i twórczości artystycznej, z uwzględnieniem znaczenia działalności Akademii dla rozwoju nauki oraz wysokości dotacji bazowej z wcześniejszego roku.

Niezależnie od dotacji bazowej jednostka naukowa mogła jednorazowo otrzymać środki na utrzymanie potencjału badawczego w określonych w rozporządzeniu przypadkach, w tym m.in.: wystąpieniu niezależnych od jednostki sytuacji nadzwyczajnych spowodowanych awarią lub zdarzeniem losowym, czy też konieczności pilnego wykonania badań naukowych lub prac rozwojowych szczególnie istotnych dla realizacji polityki naukowej, naukowo-technicznej lub innowacyjnej państwa. W zależności od powodu przyznania tych środków ich wysokość ograniczono do 25% dotacji bazowej lub nie ograniczono żadnymi limitami (w przypadku sytuacji nadzwyczajnych). Środki te nie były uwzględniane przy ustalaniu dotacji bazowej na następny rok.

Pod koniec 2014 roku wprowadzono zmiany w algorytmie przyznawania środków na dotację bazową dla jednostek naukowych, kolejne modyfikacje zostały wprowadzone w nowym rozporządzeniu z 2015 roku. Po tych zmianach całkowita wielkość środków na utrzymanie potencjału badawczego (F), będąca sumą środków dla Polskiej Akademii Nauk, instytutów badawczych, uczelni i innych jednostek ($F_{PAN} + F_{IB} + F_U + I_{inne}$) jest definiowana następująco:

$$F = C - (R + U + M)$$

gdzie:

C – wysokość środków finansowych zaplanowanych w budżecie państwa w części 28 - Nauka na finansowanie działalności statutowej jednostek naukowych w danym roku;

R – wysokość środków finansowych ustalonych przez ministra na pokrycie: kosztów restrukturyzacji jednostek naukowych w danym roku, zapewnienia dostępu do informacji naukowej, utrzymania potencjału badawczego z tytułów, o których mowa w § 9 ust. 1 i § 10 ust. 1 rozporządzenia, kosztów utrzymania potencjału badawczego Polskiej Akademii Umiejętności;

U – wysokość środków finansowych ustalonych przez ministra na utrzymanie specjalnych urządzeń badawczych w danym roku;

M – wysokość środków finansowych ustalonych przez ministra na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich w danym roku,

rezygnując ze współczynnika przeniesienia.

Wysokość dotacji bazowej B_i dla i -tej jednostki naukowej w danym roku jest obliczana według wzoru:

$$B_i = \frac{S_i}{\sum_{i=1}^n S_i} \cdot F_p$$

gdzie:

n – liczba jednostek naukowych tego samego rodzaju;

F_p – kwota przeliczeniowa, służąca do ustalenia dotacji bazowej dla poszczególnych rodzajów jednostek naukowych, przy czym wysokość dotacji jest powiązana z wysokością dotacji jednostkowej B_{iN} ;

S_i – nominalny poziom odniesienia dotacji bazowej dla i -tej jednostki naukowej w danym roku, obliczony według wzoru:

$$S_i = q_i \cdot \sum_{j=1}^l k_j \cdot N_{ij}^{sr}$$

gdzie:

- q_i – współczynnik przypisany kategorii naukowej i-tej jednostki naukowej (współczynniki te praktycznie nie uległy zmianie w stosunku do poprzedniego rozporządzenia, jedynie dla jednostek kategorii B współczynnik został obniżony z 0,75 do 0,7);
- I – liczba dziedzin nauki lub sztuki;
- k_j – współczynnik kosztochłonności badań naukowych lub prac rozwojowych dla j-tej dziedziny nauki lub sztuki;
- N_{ij}^{sr} – średnia liczbę osób w i-tej jednostce naukowej w j-tej dziedzinie nauki lub sztuki z ostatnich dwóch lat poprzedzających rok przyznania dotacji bazowej, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, zatrudnionych w jednostce naukowej przy prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych na podstawie stosunku pracy, ustaloną na podstawie złożonych przez pracowników pisemnych oświadczeń o wyrażeniu zgody na zaliczenie do tej liczby, obliczoną według wzoru:

$$N_{ij}^{sr} = \frac{N_{ij}^r + N_{ij}^{r-1}}{2}$$

gdzie:

- N_{ij}^r – liczba osób w i-tej jednostce naukowej w j-tej dziedzinie nauki lub sztuki, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, zatrudnionych w jednostce naukowej przy prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych na podstawie stosunku pracy w roku poprzedzającym rok przyznania dotacji bazowej, ustaloną na podstawie złożonych przez pracowników pisemnych oświadczeń o wyrażeniu zgody na zaliczenie do tej liczby,
- N_{ij}^{r-1} – liczba osób w i-tej jednostce naukowej w j-tej dziedzinie nauki lub sztuki, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, zatrudnionych w jednostce naukowej przy prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych na podstawie stosunku pracy w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku, ustaloną na podstawie złożonych przez pracowników pisemnych oświadczeń o wyrażeniu zgody na zaliczenie do tej liczby,

przy czym wysokość środków finansowych przeznaczonych na dotacje bazowe dla poszczególnych rodzajów jednostek naukowych jest równa sumie jednostkowych dotacji bazowych dla poszczególnych rodzajów jednostek naukowych.

Dotacja bazowa dla jednostki naukowej (**dotacja jednostkowa B_{iN}**), w przeliczeniu na jednego zatrudnionego przy prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych, obliczana jest według wzoru:

$$B_{iN} = \frac{B_i}{\sum_{j=1}^I k_j N_{ij}^{sr}}$$

Wprowadzono uzależnienie wysokości dotacji bazowej dla jednostki naukowej od dotacji jednostkowej B_{iN} . I tak, jeśli dla jednostki naukowej kategorii A+ i A dotacja jednostkowa B_{iN} :

- a) jest niższa niż wartość dotacji jednostkowej B_{iN} z roku poprzedzającego rok przyznania dotacji, dotację bazową ustala się w takiej wysokości, że dotacja jednostkowa B_{iN} jest równa wartości dotacji jednostkowej B_{iN} z roku poprzedzającego rok przyznania dotacji;
- b) dla jednostki z kategorią A+ jest wyższa niż 160% a dla jednostki z kategorią A jest wyższa niż 140% wartości dotacji jednostkowej B_{iN} z roku poprzedzającego rok przyznania dotacji, dotację bazową ustala się w takiej wysokości, że dotacja jednostkowa B_{iN} jest równa odpowiednio 160% lub 140% wartości dotacji jednostkowej B_{iN} z roku poprzedzającego rok przyznania dotacji.

W przypadku jednostki naukowej posiadającej kategorię naukową **B**, jeśli dotacja jednostkowa B_{iN} :

- a) jest niższa niż 90% wartości dotacji jednostkowej B_{IN} z roku poprzedzającego rok przyznania dotacji, dotację bazową ustala się w takiej wysokości, że dotacja jednostkowa B_{IN} jest równa 90% wartości dotacji jednostkowej B_{IN} z roku poprzedzającego rok przyznania dotacji,
- b) jest wyższa niż 120% wartości dotacji jednostkowej B_{IN} z roku poprzedzającego rok przyznania dotacji, dotację bazową ustala się w takiej wysokości, że dotacja jednostkowa B_{IN} jest równa 120% wartości dotacji jednostkowej B_{IN} z roku poprzedzającego rok przyznania dotacji.

Ograniczenia dotyczące wysokości dotacji jednostkowej B_{IN} nie są stosowane do jednostek naukowych, które posiadają kategorię C lub posiadały kategorię C i uzyskały wyższą kategorię po ponownej kompleksowej ocenie działalności naukowej lub badawczo-rozwojowej albo też nie otrzymały dotacji w roku poprzedzającym rok przyznania dotacji. Ograniczenia dotyczące ustalonych limitów wartości dotacji jednostkowej B_{IN} (w zależności od kategorii jednostki naukowej: 160%, 140% lub 120% dotacji z roku poprzedzającego) nie są też stosowane w sytuacji zwiększenia przez ministra w ciągu roku budżetowego kwoty przeznaczonej na dotacje bazowe dla określonego rodzaju jednostek naukowych.

W ocenie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego do 2019 r. ponad 90% jednostek naukowych tego samego rodzaju i tej samej kategorii będzie otrzymywać zbliżoną lub wyrównaną dotację jednostkową, a zróżnicowanie będzie wynikać jedynie z odmiennych kategorii naukowych⁵⁶.

Ustawa o zasadach finansowania nauki dopuszcza zwiększenie dotacji na utrzymanie potencjału badawczego w przypadku szczególnych potrzeb jednostki naukowej, wynikających z prowadzonych przez jednostkę naukową badań naukowych lub prac rozwojowych lub w szczególnych sytuacjach wynikających ze zdarzeń losowych⁵⁷.

Kwota dotacji na utrzymanie potencjału badawczego dla Polskiej Akademii Umiejętności ustalana jest przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Dotacja na utrzymanie potencjału badawczego jest najważniejszą częścią dotacji statutowej. W latach 2012–2015 przeznaczono na nią łącznie niemal 6,5 mld zł, z czego najwyższe kwoty – 1.620 mln zł i 1.740 mln zł przypadały odpowiednio na rok 2012 i 2015. Najwyższe dotacje kierowane są do jednostek zlokalizowanych w województwie mazowieckim. W analizowanym okresie trafiało tam średnio 46,8% wszystkich środków przeznaczanych na ten cel. Co ciekawe, najwyższy udział dotacji dla tego województwa (47,7%) przypadał na rok 2013, w którym całkowita kwota przekazanych dotacji na utrzymanie potencjału badawczego była najniższa.

Drugim pod względem wartości dotacji na utrzymanie potencjału badawczego jest województwo małopolskie. W latach 2012–2014 przekazano tam dotacje stanowiące średnio 12,5% całego dofinansowania; w roku 2015 udział ten się zwiększył do 13,4%. Najmniej środków na utrzymanie potencjału badawczego kierowano do trzech województw: lubuskiego, świętokrzyskiego i opolskiego; średnia wartość dotacji dla jednostek naukowych tam umiejscowionych wynosiła w latach 2012–2015 od 0,2% do 0,4%.

Tabela 18. Dotacje na utrzymanie potencjału badawczego w latach 2012–2015, według województw

Województwa	2012	2013	2014	2015
	tys. zł			
POLSKA OGÓŁEM	1.619.841	1.550.450	1.567.227	1.739.965
Dolnośląskie	85.703	79.310	93.545	106.386
Kujawsko-Pomorskie	16.938	15.862	17.605	20.510
Lubelskie	75.603	70.173	67.145	72.879
Lubuskie	3.302	2.900	3.786	4.394
Łódzkie	90.565	83.935	77.058	79.164
Małopolskie	201.941	190.650	198.218	233.164

⁵⁶ Ocena skutków regulacji do projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie sposobu ustalania wysokości dotacji i rozliczania środków finansowych na utrzymanie potencjału badawczego oraz na badania naukowe lub prace rozwojowe oraz zadania z nimi związane, służące rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich, strona internetowa Rządowego Centrum Legislacji: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12273001/katalog/12292385#12292385>

⁵⁷ Art. 18 ust. 6 i 7 ustawy o zasadach finansowania nauki.

Mazowieckie	751.627	739.612	731.368	805.143
Opolskie	5.512	5.055	5.680	6.648
Podkarpackie	8.008	7.191	8.015	10.116
Podlaskie	15.288	13.942	16.547	20.288
Pomorskie	61.627	56.859	56.339	57.681
Śląskie	125.469	118.297	122.370	134.668
Świętokrzyskie	3.951	3.608	4.959	6.173
Warmińsko-Mazurskie	27.617	27.433	27.955	37.522
Wielkopolskie	125.232	117.074	115.798	122.556
Zachodniopomorskie	21.458	18.551	20.840	22.674

Źródło: opracowanie własne na podstawie komunikatów Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o przyznanych dotacjach ze środków finansowych na naukę na finansowanie utrzymania potencjału badawczego za lata 2012–2015.

Ponad 98% ogółu dotacji na utrzymanie potencjału badawczego zasila instytuty badawcze, uczelnie publiczne oraz Polską Akademię Nauk. O ile jednak kwoty przeznaczone dla jednostek naukowych PAN w latach 2012–2015 rosły z roku na rok, o tyle zarówno w przypadku instytutów badawczych, jak i uczelni publicznych odnotowano – odpowiednio w 2013 r. i 2014 r. – ok. 15-procentowy spadek dotacji w porównaniu do roku poprzedzającego.

Tabela 19. Dotacje na utrzymanie potencjału badawczego w latach 2012-2015, według rodzajów jednostek

Treść	2012	2013	2014	2015
tys. zł				
OGÓŁEM	1.619.841	1.550.450	1.567.227	1.739.965
Instytuty badawcze	511.877	513.738	454.244	528.338
Polska Akademia Nauk	502.645	518.546	558.198	607.121
Uczelnie publiczne	582.731	497.816	524.750	572.366
Uczelnie niepubliczne	10.644	9.428	13.338	15.622
Inne jednostki	11.944	10.922	16.697	16.518
%				
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0
Instytuty badawcze	31,6	33,1	29,0	30,4
Polska Akademia Nauk	31,0	33,4	35,6	34,9
Uczelnie publiczne	36,0	32,1	33,5	32,9
Uczelnie niepubliczne	0,7	0,6	0,9	0,9
Inne jednostki	0,7	0,7	1,1	0,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie komunikatów Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o przyznanych dotacjach ze środków finansowych na naukę na finansowanie utrzymania potencjału badawczego za lata 2012–2015.

Wielkość środków na utrzymanie potencjału badawczego przekazywanych poszczególnym podmiotom jest mocno zróżnicowana. Biorąc pod uwagę łączne kwoty dotacji w latach 2012–2015 najwyższe dotacje, w kwocie przekraczającej 100 mln zł, trafiły do pięciu podmiotów: Uniwersytetu Warszawskiego, Instytutu Fizyki Jądrowej PAN, Uniwersytetu Warszawskiego, Akademii Górniczo-Hutniczej oraz Politechniki Warszawskiej. Grupę dziesięciu podmiotów o najwyższych łącznych kwotach dotacji zamyka Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN, który w latach 2012–2015 otrzymał 80,4 mln zł. Środki przekazane tej grupie, stanowiły 16,5% całkowitej kwoty dotacji przekazanej na utrzymanie potencjału badawczego w analizowanym okresie.

Tabela 20. Podmioty otrzymujące najwyższe dotacje na utrzymanie potencjału badawczego

Treść	2012	2013	2014	2015	2012-2015	
tys. zł					% ogółu	
Uniwersytet Jagielloński	35.121	29.691	32.217	37.896	134.926	2,1
Instytut Fizyki Jądrowej PAN	24.534	25.504	31.317	48.775	130.130	2,0
Uniwersytet Warszawski	32.206	26.886	30.862	32.945	122.900	1,9
Akademia Górniczo-Hutnicza	32.692	26.556	25.196	25.149	109.592	1,7
Politechnika Warszawska	31.498	26.379	25.348	24.608	107.833	1,7
Instytut Biologii Doświadczalnej PAN	24.240	24.826	25.524	22.456	97.047	1,5
Instytut Biochemii i Biofizyki PAN	21.311	21.828	26.067	27.165	96.371	1,5
Instytut Fizyki PAN	23.090	23.914	24.879	24.091	95.974	1,5

Politechnika Wrocławska	26.595	22.027	22.456	20.242	91.320	1,4
Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN	17.146	17.659	21.331	24.304	80.441	1,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie komunikatów Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o przyznanych dotacjach ze środków finansowych na naukę na finansowanie utrzymania potencjału badawczego za lata 2012–2015.

Dotacje w łącznej kwocie od 40 mln zł do 80 mln zł otrzymały 34 podmioty, wśród nich m.in. Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Centrum Onkologii – Instytut im. M. Skłodowskiej-Curie, Politechnika Śląska, Główny Instytut Górnictwa i Instytut Ogrodnictwa. Środki, jakie przekazano tej grupie podmiotów stanowiły 28,8% całkowitej dotacji przekazanej w latach 2012–2015 na utrzymanie potencjału badawczego. Taka struktura – 12,2% wszystkich podmiotów otrzymało dotacje stanowiące 44,7% całości przekazanych środków na ten cel – oznacza silną koncentrację wyższych dotacji.

Większość podmiotów otrzymuje mniejsze dotacje. Jednostek, które w latach 2012–2015 otrzymały środki w wysokości od 10 do 40 mln zł było 134. Łączna wielkość dotacji im przekazanych stanowiła 46,6% wszystkich dotacji na utrzymanie potencjału badawczego. Dotacje mniejsze niż 10 mln zł otrzymały w latach 2010–2015 183 podmioty, angażując 8,7% ogółu dotacji na ten cel.

Dotacja na zadania służące rozwojowi młodych naukowców

Dotacje na działalność związaną z prowadzeniem badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich, są przyznawane:

- podstawowym jednostkom organizacyjnym uczelni,
- jednostkom naukowym Polskiej Akademii Nauk,
- instytutom badawczym,
- działającym na terytorium Polski międzynarodowym instytutom naukowym utworzonym na podstawie odrębnych przepisów.

Środki te rozdzielane są zgodnie z algorytmem uwzględniającym m.in. kategorię jednostki naukowej, liczbę stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego nadanych w jednostce młodym naukowcom, liczbę zatrudnionych młodych naukowców, liczbę uczestników studiów doktoranckich prowadzonych w jednostce. Algorytm podziału dotacji jest określany w drodze rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Od 2010 roku wysokość dotacji T_i dla i -tej jednostki naukowej na finansowanie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich obliczano według wzoru:

$$T_i = \frac{H_i}{\sum_{j=1}^m H_j} \cdot M \quad i = 1, 2, \dots, m$$

gdzie:

- m – liczba jednostek naukowych objętych dotacją,
- M – kwota wydzielona ze środków na finansowanie działalności statutowej w danym roku, przeznaczona na finansowanie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich,
- H_i – nominalny poziom odniesienia dotacji dla i -tej jednostki naukowej w danym roku, obliczany w następujący sposób:

$$H_i = q_i \cdot \sum_{j=1}^l k^j \cdot L_i^j \quad i = 1, 2, \dots, m$$

gdzie:

- q_i – współczynnik przypisany kategorii i -tej jednostki naukowej,
- k^j – współczynnik kosztowności badań dla j -tej dziedziny,
- l – liczba dziedzin,

L_i^j – przeliczeniowa liczba stopni doktora i doktora habilitowanego nadanych młodym naukowcom w i-tej jednostce naukowej, rozumianych jako osoby prowadzące działalność naukową, które nie ukończyły 35 roku życia, w j-tej dyscyplinie naukowej:

$$L_i^j = \alpha \cdot (G_i^j + 3 \cdot P_i^j) + E_i^j + 3 \cdot D_i^j \quad i = 1, 2, \dots, m; j = 1, 2, \dots, l$$

gdzie dla i-tej jednostki naukowej oraz j-tej dziedziny:

- G_i^j – liczba stopni naukowych doktora nadanych młodym naukowcom w i-tej jednostce naukowej w ostatnich dwóch latach poprzedzających rok złożenia wniosku;
- P_i^j – liczba stopni naukowych doktora habilitowanego nadanych młodym naukowcom w i-tej jednostce naukowej w ostatnich dwóch latach poprzedzających rok złożenia wniosku;
- E_i^j – liczba uczestników studiów doktoranckich prowadzonych w i-tej jednostce naukowej w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku, z zastrzeżeniem, że uczestnik studiów doktoranckich może być liczony tylko raz w ciągu roku, a uczestniczenie w studiach jest nie krótsze niż 3 miesiące;
- D_i^j – liczba młodych naukowców zatrudnionych nie krócej niż 3 miesiące w i-tej jednostce naukowej w ostatnich dwóch latach poprzedzających rok złożenia wniosku, którzy uzyskali stopień naukowy poza zatrudniającą ich jednostką w ostatnich dwóch latach poprzedzających rok złożenia wniosku;
- α – współczynnik ogłaszany przez ministra właściwego do spraw nauki w formie komunikatu w Biuletynie Informacji Publicznej.

Od lipca 2011 r. w obliczaniu wielkości L uwzględnia się także zmienną O – liczbę młodych naukowców mających otwarty przewód doktorski i nieuczestniczących w studiach doktoranckich.

Nowe rozporządzenie z września 2015 r. wprowadziło kolejne zmiany w definiowaniu wskaźnika L_i^j . Obecnie oznacza on sumę: przeliczeniowej liczby stopni doktora i doktora habilitowanego, nadanych w i-tej jednostce naukowej młodym naukowcom, w j-tej dyscyplinie naukowej, liczby: uczestników studiów doktoranckich w j-tej dyscyplinie naukowej, prowadzonych w i-tej jednostce naukowej, młodych naukowców zatrudnionych w i-tej jednostce naukowej, niebędących uczestnikami studiów doktoranckich i mających otwarty przewód doktorski, młodych naukowców zatrudnionych w i-tej jednostce naukowej, prowadzących badania naukowe lub prace rozwojowe w j-tej dyscyplinie nauki lub sztuki, oraz przeliczeniowej liczby młodych naukowców zatrudnionych w i-tej jednostce naukowej, którzy uzyskali stopień naukowy poza zatrudniającą jednostką w j-tej dyscyplinie nauki lub sztuki, obliczoną według wzoru:

$$L_i^j = \alpha \cdot (G_i^j + 3 \cdot P_i^j) + (E_i^j + O_i^j + Z_i^j + 3 \cdot D_i^j) \quad i = 1, 2, \dots, m; j = 1, 2, \dots, l$$

gdzie dla i-tej jednostki naukowej oraz j-tej dziedziny:

- G_i^j – liczba stopni doktora nadanych młodym naukowcom w i-tej jednostce naukowej w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku,
- P_i^j – liczba stopni doktora habilitowanego nadanych młodym naukowcom w i-tej jednostce naukowej w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku,
- E_i^j – liczba uczestników studiów doktoranckich prowadzonych w i-tej jednostce naukowej w roku akademickim, w którym składany jest wniosek,
- O_i^j – liczba młodych naukowców zatrudnionych w i-tej jednostce naukowej, według stanu na dzień złożenia wniosku, mających otwarty przewód doktorski i niebędących uczestnikami studiów doktoranckich,
- Z_i^j – liczba młodych naukowców zatrudnionych i-tej jednostce naukowej, według stanu na dzień złożenia wniosku,
- D_i^j – liczba młodych naukowców zatrudnionych w i-tej jednostce naukowej, według stanu na dzień złożenia wniosku, którzy w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku uzyskali stopień doktora lub doktora habilitowanego poza jednostką naukową, w której są zatrudnieni,

α – współczynnik ustalony przez ministra w komunikacie ogłaszającym w Biuletynie Informacji Publicznej.

Niewielką zmianę wprowadzono także w wartości współczynnika q przypisanego jednostkom naukowym kategorii B – został on obniżony z 0,75 do 0,7. Pozostałe współczynniki nie uległy zmianom.

Nie zmieniono minimalnej kwoty dotacji – jeśli wysokość dotacji wyliczona z algorytmu podziału dotacji bazowej lub algorytmu podziału dotacji na zadania służące rozwojowi młodych naukowców jest niższa niż 3 tys. zł, wysokość należnej dotacji określa się na 3 tys. zł. Celowość przyjęcia takiego rozwiązania jest wątpliwa, zwłaszcza dla jednostek naukowych z niższych kategorii. Przyznawanie dotacji w wysokości kilku lub kilkunastu tysięcy złotych nie stanowi poważnego obciążenia dla budżetu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, lecz tak rozproszone środki nie mogą dać efektów uzasadniających wydatkowanie jakichkolwiek środków publicznych.

Dotacje na pozostałe rodzaje działalności statutowej

Sposób przyznawania środków na pozostałe rodzaje działalności statutowej reguluje obecnie rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 11 września 2015 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na utrzymanie specjalnego urządzenia badawczego, specjalnego urządzenia badawczego z zakresu infrastruktury informatycznej nauki, zapewnienia dostępu do informacji naukowej, w tym do Wirtualnej Biblioteki Nauki, oraz na pokrycie kosztów restrukturyzacji jednostek naukowych⁵⁸. Przy przyznawaniu tych środków pod uwagę brane są w szczególności następujące kryteria:

- poziom naukowy prac lub zadań oraz ich znaczenie dla rozwoju nauki;
- praktyczna użyteczność wyników prac lub zadań oraz ich znaczenie dla rozwoju innowacyjności i gospodarki;
- znaczenie realizacji prac lub zadań dla rozwoju międzynarodowej współpracy w zakresie nauki i techniki;
- możliwość współfinansowania przewidzianych do realizacji prac lub zadań z innych źródeł niż środki finansowe na naukę.

W zależności od rodzaju dofinansowanej działalności uwzględniane są ponadto inne kryteria, których szczegółowy wykaz zamieszczono w rozporządzeniu.

W przypadku środków na **utrzymanie specjalnego urządzenia badawczego** oraz **specjalnego urządzenia badawczego w zakresie infrastruktury informatycznej nauki** o ich przyznaniu decydować będzie dodatkowo m.in.

- znaczenie specjalnego urządzenia badawczego dla rozwoju badań naukowych lub prac rozwojowych;
- zakres i stopień wykorzystania specjalnego urządzenia badawczego do realizacji badań naukowych lub prac rozwojowych;
- potencjał organizacyjny i ludzki jednostki naukowej oraz doświadczenie związane z obsługą i wykorzystaniem specjalnego urządzenia badawczego w działalności naukowej lub badawczo-rozwojowej;
- kategoria naukowa jednostki naukowej.

Środki finansowe na utrzymanie specjalnego urządzenia badawczego lub specjalnego urządzenia badawczego w zakresie infrastruktury informatycznej nauki są przyznawane na okres nie dłuższy niż trzy lata.

Dotacje dofinansujące działalność jednostek naukowych lub uczelni związaną z zapewnieniem **dostępu do informacji naukowej**, w szczególności do systemów udostępniających informacje o wynikach badań naukowych, publikacjach i monografiach, w tym do Wirtualnej Biblioteki Nauki, uzależnione są m.in. od:

⁵⁸ Dz. U. z 2015, poz. 1462.

- liczby jednostek naukowych korzystających z informacji naukowej oraz liczby pracowników naukowych zatrudnionych w tych jednostkach;
- zakresu tematycznego informacji naukowej;
- zasięgu udostępnianej informacji naukowej.

Przy przyznawaniu dotacji na **restrukturyzację** uwzględnia m.in.:

- planowany zakres i cel restrukturyzacji, a także jej wpływ na jakość badań naukowych i prac rozwojowych jednostki;
- potencjał naukowy jednostki;
- strukturę zatrudnienia oraz planowaną reorganizację;
- harmonogram restrukturyzacji;
- prawidłowość i zasadność wykorzystania wcześniej przyznanych środków na działalność statutową.

8. Granty Narodowego Centrum Nauki

Największa część publicznych środków na naukę wydatkowana jest za pośrednictwem dwóch podległych ministrowi właściwemu do spraw nauki instytucji pozabudżetowych: Narodowego Centrum Nauki oraz opisanego w kolejnym rozdziale Narodowego Centrum Badań i Rozwoju

Narodowe Centrum Nauki (NCN) jest agencją wykonawczą w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁵⁹, powołaną do wspierania działalności naukowej w zakresie badań podstawowych, rozumianych jako *oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie praktyczne zastosowanie lub użytkowanie*. Prawną podstawę działania NCN stanowią:

- ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki⁶⁰, powołująca do życia NCN i określająca podstawowe zasady jej działania,
- ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki⁶¹.

Podstawowa działalność NCN polega na przyznawaniu grantów naukowych poprzez organizowane przez siebie konkursy.

Działalność NCN i konkursy krajowe są w całości finansowane z dotacji z budżetu państwa (ponad 900 milionów zł dotacji na 2015⁶²). Roczny plan działalności przygotowuje dyrektor NCN i w terminie do 31⁶³ marca przekazuje Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego do akceptacji. Plan zawiera informacje o planowanych konkursach, alokację środków na każdy z konkursów, informacje o nadzorze nad trwającymi i zakończonymi projektami oraz plany dotyczące działalności biura NCN. Plan przed złożeniem do Ministerstwa musi zostać zatwierdzony przez Radę NCN, która w ramach swojej działalności określa alokację kwot dla poszczególnych dyscyplin lub grup dyscyplin.

Tematyka badań jest przez Narodowe Centrum Nauki określana trzystopniowo. Pierwszym szczeblem podziału jest podział na grupy nauk. NCN wyróżnia trzy grupy:

- nauki humanistyczne, społeczne i o sztuce (oznaczane w materiałach NCN skrótem HS),
- nauki ścisłe i techniczne (ST),
- nauki o życiu (NZ),

podzielone dalej na 25 paneli.

⁵⁹ Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.

⁶⁰ Dz. U. z 2016 r. poz. 1071.

⁶¹ Dz. U. z 2014 r. poz. 1620

⁶² Plan finansowy NCN na 2015 r. http://www.ncn.gov.pl/userfiles/file/inne_dokumenty/2015_plan_finansowy_ncn.pdf

⁶³ Art. 11 pkt 7 ustawy o Narodowym Centrum Nauki.

Każdy panel jest podzielony na od 8 do 25 dyscyplin nauki dokładnie definiujących cel projektu⁶⁴. NCN organizuje kilka rodzajów konkursów, przy czym głównym kryterium określającym możliwość ubiegania się o grant w konkursie danego typu jest charakter zespołu badawczego, a nie dyscyplina naukowa, której dotyczą zgłaszane projekty badawcze.

Podstawowymi konkursami są **Opus**, **Preludium** i **Sonata**. O ile **Opus** jest konkursem ogólnie dostępnym, to **Preludium** i **Sonata** są skierowane do młodych naukowców, odpowiednio przed i po uzyskaniu

PANELE NCN	
Nauki humanistyczne, społeczne i o sztuce (HS)	
HS1	Fundamentalne pytania o naturę człowieka i otaczającej go rzeczywistości: filozofia, nauki o poznaniu, religioznawstwo, teologia
HS2	Kultura i twórczość kulturowa: literaturoznawstwo, bibliotekoznawstwo, językoznawstwo, kulturoznawstwo, nauki o sztuce
HS3	Wiedza o przeszłości: historia, archeologia, etnologia, antropologia kulturowa
HS4	Jednostka, instytucje, rynki: ekonomia, finanse, zarządzanie, demografia
HS5	Normy i władza: prawo, nauki o polityce, polityka regionalna i społeczna
HS6	Człowiek i życie społeczne: psychologia, pedagogika, socjologia
Nauki ścisłe i techniczne (ST)	
ST1	Nauki matematyczne: wszystkie dziedziny matematyki, teoretyczne oraz stosowane, a także podstawy matematyczne informatyki, fizyka matematyczna i statystyka matematyczna
ST2	Podstawowe składniki materii: fizyka cząstek elementarnych, jądrowa, plazmy, atomowa, molekularna, gazów i optyczna
ST3	Fizyka fazy skondensowanej: struktura, własności elektronowe, płyny, nanonauka
ST4	Chemia analityczna i fizyczna: chemia analityczna, metody teoretyczne w chemii, chemia fizyczna/fizyka chemiczna
ST5	Synteza i materiały: otrzymywanie materiałów, związki struktury z właściwościami, nowoczesne materiały o założonych właściwościach, architektura (makro)molekularna, chemia organiczna, chemia nieorganiczna
ST6	Informatyka i technologie informacyjne: technologie i systemy informacyjne, informatyka, obliczenia naukowe, systemy inteligentne
ST7	Inżynieria systemów i komunikacji: elektronika, telekomunikacja, optoelektronika
ST8	Inżynieria procesów i produkcji: modelowanie, projektowanie, sterowanie, konstrukcje i procesy budowlane, inżynieria materiałowa, systemy energetyczne
ST9	Astronomia i badania kosmiczne: astrofizyka, astrochemia, astrobiologia, Układ Słoneczny, układy planetarne, astronomia gwiazdowa, galaktyczna i pozagalaktyczna, badania kosmiczne, instrumenty
ST10	Nauki o Ziemi: nauki geologiczne, nauki o atmosferze i klimacie, geochemia, geodezja, geoekologia, geofizyka, geografia fizyczna, geoinformatyka, geologia planetarna, gleboznawstwo, górnictwo, oceanologia chemiczna i fizyczna, zmiany i ochrona środowiska
Nauki o życiu (NZ)	
NZ1	Podstawowe procesy życiowe na poziomie molekularnym: biologia molekularna, biologia strukturalna, biotechnologia
NZ2	Genetyka, genomika: genetyka molekularna, genomika, proteomika, bioinformatyka, biologia systemowa, epidemiologia molekularna
NZ3	Biologia na poziomie komórki: biologia komórkowa, biologia rozwoju i starzenia, neurobiologia
NZ4	Biologia na poziomie tkanek i organizmów: budowa i czynność układów, narządów i organizmów ludzi i zwierząt, medycyna doświadczalna, podstawy chorób układu nerwowego
NZ5	Choroby niezakaźne ludzi i zwierząt: przyczyny, mechanizmy, rozpoznawanie i leczenie chorób, zatruc i urazów (z wyjątkiem chorób układu nerwowego)
NZ6	Immunologia i choroby zakaźne ludzi i zwierząt: odporność, choroby immunologiczne, immunoterapia, choroby zakaźne i inwazyjne, mikrobiologia, transplantologia, alergologia
NZ7	Zdrowie publiczne: epidemiologia, choroby cywilizacyjne i społeczne zagrożenia środowiskowe dla zdrowia ludzi i zwierząt, medycyna i weterynaryjna ochrona zdrowia publicznego, medycyna pracy, nauki o lekach

⁶⁴ http://ncn.gov.pl/userfiles/file/konkursy_ogloszone_2014-09-15/sonata-zal5.pdf. Na przykład dla panelu HS4 – *Jednostka, instytucje, rynki: ekonomia, finanse, zarządzanie, demografia* wyróżniono 15 dyscyplin: **HS4_1** – Makroekonomia (w tym: równowaga ekonomiczna, wzrost gospodarczy, wahania koniunkturalne w globalnej gospodarce, ekonomia pracy); **HS4_2** – Mikroekonomia i ekonomia instytucjonalna; **HS4_3** – Ekonometria i metody statystyczne; **HS4_4** – Dynamika ludności i procesy demograficzne; **HS4_5** – Ludność, gospodarka, rozwój społeczno-ekonomiczny, rozwój zrównoważony; **HS4_6** – Rynki finansowe, bankowość, finanse przedsiębiorstw, finanse publiczne; **HS4_7** – Ekonomia behawioralna, konsumpcja i zachowania konsumentów, marketing; **HS4_8** – Zarządzanie organizacjami, zarządzanie strategiczne, koncepcje i metody zarządzania, logistyka; **HS4_9** – Zarządzanie zasobami ludzkimi, zatrudnienie i płace; **HS4_10** – Gospodarka publiczna, infrastruktura społeczna, administracja publiczna; **HS4_11** – Warunki i jakość życia, dochody, ubóstwo; **HS4_12** – Ekonomia międzynarodowa; **HS4_13** – Geografia społeczno-ekonomiczna; **HS4_14** – Urbanistyka, gospodarka przestrzenna; **HS4_15** – Inne zagadnienia pokrewne.

NZ8	Podstawy wiedzy o życiu na poziomie środowiskowym: biologia ewolucyjna, biologia populacyjna, biologia środowiskowa, systematyka
NZ9	Podstawy stosowanych nauk o życiu: rolnictwo, leśnictwo, ogrodnictwo, rybactwo, żywienie i żywność, biotechnologia środowiskowa

doktoratu. Konkursy z tej grupy są realizowane dwa razy rocznie z terminami składania dokumentów ustalonymi na czerwiec i grudzień. Każdy z konkursów posiada swój, oddzielny budżet na każdą z edycji. Okres realizacji projektów badawczych realizowanych na podstawie powyższych konkursów wynosi od 12 do 36 miesięcy.

Drugą grupę konkursów tworzą **Sonata Bis**, **Harmonia**, **Maestro** i **Symfonia**. Wszystkie te programy są przeznaczone dla osób z odpowiednim stażem naukowym. Program **Harmonia** jest skierowany do naukowców planujących współpracę międzynarodową w ramach projektu badawczego; **Symfonia** jest konkursem na międzydziedzinowe projekty badawcze, **Maestro** jest konkursem dla doświadczonych naukowców na interdyscyplinarne i innowacyjne projekty skutkujące odkryciami naukowymi a **Sonata Bis** jest skierowana do osób będących co najmniej dwa, lecz nie więcej niż 12 lat po doktoracie i tworzących nowy zespół naukowy. W zależności od konkursu czas realizacji badań wynosi od 12 do 60 miesięcy. Nie ma stałego, ściśle ustalonego kalendarza ogłaszania tych konkursów; zazwyczaj są ogłaszane raz do roku lub raz na dwa lata.

Trzecią grupę stanowią konkursy **Etiuda** i **Fuga**. Pierwszy z nich jest konkursem na stypendia doktoranckie; Fuga jest konkursem na staże po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. Konkursy te są ogłaszane raz do roku od 2013 r.

Oprócz tego, w 2013 roku zorganizowany został konkurs w ramach programu **Tango** dla projektów zakładających wdrożenie w praktyce gospodarczej i społecznej wyników badań podstawowych. Była to jedyna edycja tego konkursu przeprowadzona w ramach działalności NCN⁶⁵.

Jedynym narzuconym, przez ustawę ograniczeniem podziału środków NCN na poszczególne rodzaje grantów, jest konieczność przeznaczenia minimum 20% środków na wsparcie osób rozpoczynających karierę naukową (programy Preludium, Sonata, Etiuda oraz Fuga). Pozostałych 80% środków będących w dyspozycji Narodowego Centrum Nauki, Rada NCN rozdziela według własnego uznania. Co istotne, Rada NCN, dokonuje alokacji środków w układzie grup (nauki humanistyczne, społeczne i o sztuce; nauki ścisłe i techniczne oraz nauki o życiu), a dyrektor NCN w planie działalności dokonuje alokacji na poszczególne konkursy. Oprócz konkursów krajowych NCN organizuje, współorganizuje lub wspiera projekty międzynarodowe. Są to projekty nieregularne, finansowane z różnych źródeł i w większości jednorazowe.

Kluczową rolę w procedurze wyboru wniosków do finansowania przez NCN odgrywają eksperci z Korpusu Ekspertów powoływane przez Radę NCN spośród wybitnych naukowców polskich i zagranicznych⁶⁶. Eksperti nie uczestniczą jednak w podejmowaniu ostatecznych decyzji o akceptacji lub o odrzuceniu wniosku.

W latach 2011–2014 NCN rozpatrzył pozytywnie ponad 8600 wniosków o finansowanie projektów badawczych dla 298 beneficjentów, a łączna kwota dofinansowania przez NCN zaakceptowanych wniosków przekroczyła 3,3 mld zł. W tych samych latach NCN wypłacił beneficjentom kwotę ok. 2.958 mln zł, a na koniec 2014 r. zobowiązania NCN wynikające z podpisanych umów o dofinansowanie wynosiły 1.102,7 mln zł. Roczne wydatki NCN na granty badawcze wynosiły więc – średnio ok. 750 mln zł, czyli były znacznie mniejsze od wydatków na opisane powyżej dotacje na utrzymanie potencjału badawczego podkreślić warto, iż mimo stosowania dość złożonych i kosztownych

⁶⁵ Wspieranie projektów polegających na praktycznym wykorzystaniu wyników badań podstawowych odbywa się obecnie w ramach wspólnego przedsięwzięcia NCN i NCBR o tej samej nazwie i jest finansowane ze środków NCBR. Wyniki pierwszego konkursu w ramach wspólnego przedsięwzięcia TANGO zostały ogłoszone w lutym 2016 r.

⁶⁶ Więcej na temat procedury powoływania ekspertów i ich udziału w opiniowaniu wniosków znaleźć można w publikacji NCN: *Wspieramy polską naukę*, NCN, Kraków 2012.

procedur konkursowych oraz mimo dużego napływu wniosków, koszty funkcjonowania NCN nie przekraczają 4% wypłacanych dotacji.

Wybór wniosków do finansowania z NCN odbywa się w warunkach silnej konkurencji. Dla przykładu, na konkursy, ogłoszone w roku 2013 i 2014, które rozstrzygane były w roku 2014, zgłoszono łącznie 11900 wniosków, z których do dofinansowania z NCN zakwalifikowano 1804, czyli ok. 15,2% wniosków zgłoszonych.

Rozbieżności w kwotach przyznanych i wypłaconych grantów, a także występowanie w ewidencji NCN dużych zobowiązań wynika z faktu, iż większość zawieranych przez NCN umów grantowych ma charakter umów wieloletnich i tylko część wypłat następuje w tym samym roku, w którym NCN zaakceptował finansowanie projektu badawczego i zawarł z beneficjentem odpowiednią umowę. W polityce NCN widać dość wyraźne preferencje dla nauk ścisłych i technicznych. Zaakceptowane wnioski z tej grupy nauk dominują nie tylko w statystyce liczby przyznanych grantów, ale także – co zresztą wydaje się dość naturalne – w wielkości środków przeznaczanych na granty z poszczególnych grup nauk. Średnie dofinansowanie grantów z grupy nauk ścisłych i technicznych, a także nauk o życiu (tu statystykę kosztów „podbijają” przede wszystkim wydatki z dziedziny nauk medycznych) jest więcej niż dwukrotnie wyższe od średniego dofinansowania projektów z dziedziny nauk humanistycznych i społecznych.

Tabela 21. Wnioski o finansowanie badań podstawowych zaakceptowane przez NCN w latach 2011–2014 według grup nauk

Grupy nauk	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	Liczba zaakceptowanych wniosków				%%	
Ogółem	1870	2493	2444	1804	8611	100,0
Nauki humanistyczne, społeczne i o sztuce	531	730	747	594	2602	30,2
Nauki o życiu	556	731	736	537	2560	29,7
Nauki ścisłe i techniczne	783	1032	961	673	3449	40,1
	Kwota dofinansowania (tys. zł)				%%	
Ogółem	510.293,6	1.027.447,9	1.004.234,5	760.315,1	3.302.291,0	100,0
Nauki humanistyczne, społeczne i o sztuce	64.625,5	147.673,2	173.302,3	136.488,4	522.089,5	15,8
Nauki o życiu	187.584,1	389.159,1	376.509,1	301.020,1	1.254.272,4	38,0
Nauki ścisłe i techniczne	258.083,9	490.615,5	454.423,0	322.806,6	1.525.929,0	46,2
	Średnie dofinansowanie na jeden wniosek (zł)				%%	
Ogółem	272,9	412,1	410,9	421,5	383,5	100,0
Nauki humanistyczne, społeczne i o sztuce	121,7	202,3	232,0	229,8	200,6	52,3
Nauki o życiu	337,4	532,4	511,6	560,6	490,0	127,8
Nauki ścisłe i techniczne	329,6	475,4	472,9	479,7	442,4	115,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów sprawozdawczych NCN

Nie dysponujemy klarownymi kryteriami pozwalającymi na ocenę struktury wydatków NCN według grup nauk czy też dyscyplin wiedzy, chociaż zwraca uwagę niski udział wydatków na nauki humanistyczne, społeczne i nauki o sztuce. Kwestia oceny ukształtowanych przez NCN proporcji wydatkowych wykracza jednak poza zakres tego opracowania. Dotyczy to również oceny efektywności wydatków NCN na poszczególne projekty. Jest przy tym oczywiste, że dokonywanych przez NCN wydatków publicznych nie można mierzyć bezpośrednimi, krótkoterminowymi efektami finansowymi.

Największymi beneficjentami NCN są uczelnie. W latach 2011–2014 prawie 75% przyjętych do finansowania zadań badawczych stanowiły projekty realizowane w wyższych uczelniach. Udział uczelni w ogólnej kwocie dofinansowań wniosków w tych latach 68,8%. Niższy udział w kwocie przyznanych środków niż w liczbie zaakceptowanych wniosków świadczy o tym, że średnia kwota dofinansowania projektów uczelnianych zgłoszonych do finansowania przez NCN jest niższa od przeciętnej kwoty grantu dla innych jednostek naukowych takich jak placówki naukowe PAN i instytuty badawcze.

Tabela 22. Wnioski o finansowanie badań podstawowych zaakceptowane przez NCN w latach 2011–2014 według rodzajów jednostek

Grupy nauk	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	Liczba wniosków					%%
Ogółem	1870	2488	2433	1804	8595	100,0
Uczelnie	1361	1835	1858	1360	6414	74,6
Jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk	385	494	447	345	1671	19,4
Instytuty badawcze	90	130	107	84	411	4,8
Inne podmioty	34	29	21	15	99	1,2
	Kwota dofinansowania (tys. zł)					%%
Ogółem	510.293,6	1.027.447,9	1.004.234,5	760.315,1	3.302.291,0	100,0
Uczelnie	328.176,4	728.787,2	701.308,5	513.985,5	2.272.257,6	68,8
Jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk	133.640,6	229.258,9	245.021,4	186.306,8	794.227,7	24,1
Instytuty badawcze	43.068,5	61.933,1	49.670,0	55.391,0	210.062,6	6,4
Inne podmioty	5.408,1	6.740,8	6.261,5	4.631,8	23.042,1	0,7
	Średnie dofinansowanie na 1 wniosek (zł)					%%
Ogółem	272,9	413,0	412,8	421,5	384,2	100,0
Uczelnie	241,1	397,2	377,5	377,9	354,3	92,2
Jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk	347,1	464,1	548,1	540,0	475,3	123,7
Instytuty badawcze	478,5	476,4	464,2	659,4	511,1	133,0
Inne podmioty	159,1	232,4	298,2	308,8	232,7	60,6

Źródło: dane ze strony internetowej NCN (www.ncn.gov.pl/statystyki/)

Dominację grantów dla uczelni w strukturze wydatków NCN potwierdzają dane z tabeli 23, w której zestawiono kwoty przyznanych grantów dla 20 instytucji naukowych, które w latach 2011 – 2014 otrzymały największe dofinansowanie z NCN. Na liście tej znajdziemy 15 uczelni – osiem „klasycznych” uniwersytetów, sześć politechnik i jedną uczelnię medyczną oraz pięć instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk.

Tabela 23. Wnioski o finansowanie badań podstawowych zaakceptowane przez NCN w latach 2011–2014 według wybranych jednostek

Jednostki	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	Przyznane dofinansowanie (tys. zł)					%%
Ogółem	510.293,6	1.027.447,9	1.004.234,5	760.315,1	3.302.291,0	100,0
Uniwersytet Jagielloński	44.824,7	111.444,1	115.867,0	79.878,6	352.014,4	10,7
Uniwersytet Warszawski	34.198,3	94.957,7	108.236,3	70.524,7	307.917,1	9,3
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	16.175,3	48.153,3	43.969,8	44.123,5	152.421,9	4,6
Akademia Górniczo-Hutnicza im. S. Staszica w Krakowie	23.071,5	38.673,6	23.630,0	19.735,8	105.110,8	3,2
Uniwersytet Wrocławski	9.008,0	33.321,8	33.121,9	27.885,0	103.336,7	3,1
Politechnika Warszawska	22.705,0	27.576,5	25.229,3	18.024,9	93.535,7	2,8
Politechnika Wrocławska	13.095,2	22.651,0	27.481,2	25.059,1	88.286,4	2,7
Uniwersytet Gdański	9.754,5	30.338,6	20.603,4	13.610,1	74.306,7	2,3
Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN	10.336,0	19.885,7	32.293,9	11.396,9	73.912,5	2,2
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	8.698,0	18.440,0	21.058,1	13.818,2	62.014,3	1,9
Politechnika Łódzka	9.906,7	19.437,2	23.567,1	7.417,3	60.328,4	1,8
Politechnika Śląska	8.284,4	24.452,0	14.109,8	10.866,1	57.712,3	1,7
Uniwersytet Łódzki	11.138,4	14.013,9	17.459,2	14.879,6	57.491,0	1,7
Uniwersytet Śląski w Katowicach	6.691,3	21.893,0	15.074,8	9.684,2	53.343,3	1,6
Instytut Fizyki PAN	5.583,9	14.136,5	21.599,6	8.355,8	49.675,8	1,5
Instytut Farmakologii PAN	1.146,7	7.363,8	23.701,0	12.575,3	44.786,9	1,4
Instytut Biochemii i Biofizyki PAN	6.670,8	13.347,7	10.980,4	12.577,9	43.576,8	1,3
Politechnika Gdańska	6.153,0	13.447,9	13.150,3	9.387,2	42.138,5	1,3
Uniwersytet Medyczny w Łodzi	8.606,2	14.769,7	10.722,9	7.621,8	41.720,6	1,3
Instytut Chemii Bioorganicznej PAN	4.970,4	5.093,9	16.343,8	14.295,9	40.703,9	1,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NCN

Wymienione powyżej uczelnie i instytuty uzyskały w analizowanych latach decyzje o dofinansowaniu ich badań na łączną kwotę 1.904,3 mln zł, czyli ok. 57,7% całej kwoty rozdysponowanej przez NCN w tych latach. W tabeli 23 wyraźnie widać też jaką pozycję w finansowaniu nauki osiągnęły dwa największe polskie uniwersytety – w latach 2011 – 2014 do uczelni tych trafiło 20% wszystkich środków przyznanych przez NCN, a liczba zaakceptowanych wniosków obu uniwersytetów o finansowanie

ich projektów badawczych przekroczyła 1700. W uzupełnieniu danych z tabeli 23 warto dodać, iż największymi beneficjentami NCN spoza kręgu uczelni i instytutów PAN były w latach 2011 – 2014:

- Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie⁶⁷, zajmujący w rankingu beneficjentów 21. miejsce z dofinansowaniem odpowiadającym 1,13% środków podzielonych przez NCN,
- Narodowe Centrum Badań Jądrowych, mające status instytutu badawczego i zajmujące w tym rankingu miejsce 41, z dofinansowaniem na poziomie 0,47% środków podzielonych przez NCN.

W konkursach organizowanych przez NCN lokalizacja instytucji ubiegających się o dofinansowanie nie odgrywa roli – dostęp do poszczególnych konkursów nie ma ograniczeń terytorialnych, nie są też stosowane – przynajmniej formalnie – żadne preferencje formalne, chociaż w praktyce wyższy prestiż dużych ośrodków naukowych i największych uczelni może mieć pewne znaczenie przy podejmowaniu decyzji o przyznaniu dofinansowania. Obiektywnie działającym czynnikiem jest przy tym fakt, że znaczna część najlepszej kadry naukowej zgromadzona jest właśnie w tych prestiżowych ośrodkach. Dlatego przedstawione poniżej dane o rozkładzie terytorialnym zaakceptowanych wniosków o dofinansowanie obrazują raczej rozmieszczenie potencjału badawczego w Polsce, niż politykę NCN.

Tabela 24. Wnioski o finansowanie badań podstawowych zaakceptowane przez NCN w latach 2011–2014 według województw

Województwa	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				Struktura(%%)	
Ogółem	510.293,6	1.027.447,9	1.004.234,5	760.315,1	3.302.291,0	100,0
Dolnośląskie	37.254,9	83.589,1	79.178,9	72.417,5	272.440,4	8,3
Kujawsko-Pomorskie	11.276,2	23.388,6	23.615,6	18.453,4	76.733,7	2,3
Lubelskie	10.446,0	14.257,1	26.943,9	22.756,6	74.403,6	2,3
Lubuskie	678,7	2.489,5	2.334,3	1.545,3	7.047,8	0,2
Łódzkie	36.031,3	64.893,4	62.178,8	42.307,2	205.410,6	6,2
Małopolskie	94.048,1	198.173,8	210.119,5	143.189,0	645.530,4	19,5
Mazowieckie	187.368,3	347.532,1	348.834,6	278.393,1	1.162.128,1	35,2
Opolskie	1.652,5	2.707,2	3.216,7	869,7	8.446,0	0,3
Podkarpackie	2.863,1	1.722,2	4.685,9	3.244,4	12.515,5	0,4
Podlaskie	5.796,0	8.737,9	10.710,1	10.561,7	35.805,7	1,1
Pomorskie	27.402,3	70.021,7	51.351,5	31.765,9	180.541,4	5,5
Śląskie	24.168,8	64.753,9	46.811,6	29.402,9	165.137,2	5,0
Świętokrzyskie	445,3	3.266,8	3.320,1	649,0	7.681,2	0,2
Warmińsko-Mazurskie	13.516,1	19.112,6	8.290,6	7.837,5	48.756,8	1,5
Wielkopolskie	50.683,3	101.219,9	109.623,7	91.820,3	353.347,2	10,7
Zachodniopomorskie	6.662,9	21.582,3	13.018,7	5.101,6	46.365,5	1,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów (wykazów umów) otrzymanych z NCN

Zasadniczym problemem związanym z funkcjonowaniem NCN jest kwestia podziału środków pomiędzy dotacje podmiotowe wypłacane ze środków na naukę z budżetu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego i granty rozdzielane przez NCN. W ukształtowanych po roku 2010 proporcjach środki na dotacje przekazywane wszystkim uczelniom akademickim z budżetu państwa są dwukrotnie większe niż środki stawiane do dyspozycji NCN i rozdzielane przez tę instytucję w trybie konkursowym w warunkach ogromnej przewagi „popytu” na te granty (wniosków składanych do NCN) nad „podażą”, której wielkość określa wysokość budżetowej dotacji dla NCN, będącej praktycznie jedynym źródłem finansowania grantów przyznawanych przez NCN. Taka struktura dysponowania publicznymi środkami na naukę z jednej strony wzmacnia samodzielność poszczególnych uczelni, uniezależniając w większym stopniu program badawczy uczelni od decyzji zewnętrznych instytucji – decyduje o tym zarówno inny, zalgorytmizowany, sposób wyznaczania wielkości dotacji podmiotowych dla uczelni,

⁶⁷ Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej działa na podstawie Porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Organizacją Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO) w sprawie utworzenia i funkcjonowania Międzynarodowego Instytutu Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie, sporządzonego w Paryżu dnia 26 maja 1995 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 109, poz. 521) oraz na podstawie ustawy z dnia 26 czerwca 1997 r. o Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie (Dz. U. Nr 106, poz. 674). Ma status państwowej jednostki organizacyjnej z osobowością prawną.

ograniczający uznaniowość administracji, jak i fakt, że sposób wykorzystania dotacji należy do kompetencji władz uczelni i jej jednostek organizacyjnych. Jednocześnie jednak, im mniejszą część ogólnej puli środków publicznych na naukę otrzymują do dyspozycji NCN oraz Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, tym mniejsze są możliwości prowadzenia aktywnej polityki naukowej i solidnego finansowania najważniejszych przedsięwzięć badawczych. Pewne jest przy tym, że zmiana obecnych proporcji podziału środków na naukę na korzyść NCN spowodowałaby jeszcze większą niż dotychczas koncentrację środków w najsilniejszych ośrodkach. Wobec ogólnie niskiego poziomu finansowania nauki w Polsce i dużym zróżnicowaniu poziomu naukowego polskich uczelni należałoby to uznać za argument przemawiający za dokonaniem takich zmian proporcji podziału środków na naukę.

9. Granty Narodowego Centrum Badań i Rozwoju

Podobnie jak Narodowe Centrum Nauki Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBR), jest również agencją wykonawczą Ministerstwa Nauk i Szkolnictwa Wyższego. Powołane do istnienia w 2007 roku, NCBR realizuje zadania z zakresu *polityki naukowej naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa*. Podstawową formą działalności NCBR jest finansowanie projektów badawczo-wdrożeniowych, wybieranych w drodze organizowanych w NCBR konkursów. Od 2010 r. NCBR działa na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju⁶⁸.

NCBR pośredniczy w przyznawaniu rocznie grantów w kwocie około 4,3 mld zł. W 2014 r. NCBR dysponował kwotą ok. 1,6 mld zł środków (przekazywanych z budżetu państwa) oraz 2,7 mld zł środków europejskich. NCBR jest instytucją pośredniczącą dla osi priorytetowych Badania i rozwój nowoczesnych technologii oraz Infrastruktura sfery B+R w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka. Pamiętać należy, że znajdujące się w dyspozycji NCBR środki europejskie nie są ujmowane w planie finansowym NCBR. Wynikają stąd istotne rozbieżności pomiędzy prowadzoną przez NCBR ewidencją zawartych umów i wynikających stąd zobowiązań, a kwotami wydatków i zobowiązań wykazywanymi w sprawozdaniach NCBR sporządzanych na potrzeby rozliczenia przez Radę Ministrów wykonania budżetu państwa, budżetu środków europejskich oraz innych planów finansowych uchwalanych przez Sejm w ustawie budżetowej.

Podobnie jak w przypadku NCN, w NCBR również funkcjonuje rada naukowa. Jej głównym zadaniem jest przygotowywanie planu rocznego dla strategicznych programów badań naukowych za wyjątkiem tych, dotyczących obronności i bezpieczeństwa państwa. Rada naukowa zajmuje również stanowisko w sprawie rocznego planu działalności i finansowego, przygotowywanego przez dyrektora NCBR. Rada NCBR składa się z trzydziestu aktywnych naukowców, z których dziesięciu rekomendują środowiska naukowe i akademickie, dziesięciu środowiska społeczno-gospodarcze i finansowe oraz dziesięciu ministrów resortów związanych z działalnością NCBR. W strukturze NCBR funkcjonuje także Komitet Sterujący. Jego zadania są zbieżne z zadaniami rady naukowej, lecz odnoszą się wyłącznie do badań naukowych i prac rozwojowych na rzecz obronności i bezpieczeństwa Państwa.

Podział środków na zadania badawcze NCBR odbywa się dwuetapowo. W pierwszym etapie ogólna pula środków dzielona pomiędzy rodzaje projektów finansowanych przez NCBR. Drugim etapem jest kwalifikacja wniosków do finansowania w ramach wyróżnionych rodzajów projektów. Etap ten realizowany jest albo w postaci okresowo, ale nieregularnie organizowanych konkursów, albo w trybie ciągłego naboru wniosków i ich sukcesywnego rozpatrywania aż do wyczerpania dostępnej puli środków.

Obecnie w NCBR wyróżnia się cztery główne typy projektów:

- projekty strategiczne,
- projekty związane z bezpieczeństwem i obronnością Polski,

⁶⁸ Dz. U. z 2016 r. poz. 900, z późn. zm.

- projekty krajowe,
- projekty międzynarodowe,

Projekty strategiczne to *wysokobudżetowe programy wynikające z polityki naukowej i innowacyjnej państwa, służące rozwojowi społecznemu i gospodarczemu Polski*. Dla projektów strategicznych Rada Naukowa określa programy strategiczne określające priorytety dostępu do środków NCBR. Podstawą określenia programów strategicznych są *strategiczne, interdyscyplinarne kierunki badań naukowych i prac rozwojowych* ustalone w Krajowym Programie Badań⁶⁹ przyjętym przez Radę Ministrów w 2011 r.:

- *Nowe technologie w zakresie energetyki,*
- *Choroby cywilizacyjne, nowe leki oraz medycyna regeneracyjna,*
- *Zaawansowane technologie informacyjne, telekomunikacyjne i mechatroniczne,*
- *Nowoczesne technologie materiałowe,*
- *Środowisko naturalne, rolnictwo i leśnictwo,*
- *Spółeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków*⁷⁰.

Konkursy na dotacje ze środków na projekty strategiczne są rozpisywane nieregularnie. Beneficjentami tych konkursów, ze względu na ich charakter, są najczęściej duże przedsiębiorstwa i ważniejsze ośrodki naukowe.

Drugim typem projektów są te, związane z bezpieczeństwem i obronnością Polski. Jak już zaznaczono wcześniej, są to jedyne badania, nad którymi nadzór sprawuje Komitet Sterujący. Badania te Realizowane są w porozumieniu z ministrami odpowiedzialnymi za obronę narodową i sprawy wewnętrzne. Beneficjentami NCBR są zarówno ośrodki naukowe wojskowe jak i cywilne – państwowe i prywatne.

Trzecim typem projektów są projekty krajowe. Jest to grupa ponad 20 różnego typu programów, które obejmują swoim zasięgiem całe spektrum działań NCBR. Nabory (konkursy) do programów są realizowane nieregularnie. Ich skala jest różna, a skierowane są, w zależności od programu, do małych i średnich przedsiębiorstw, ośrodków naukowych, instytutów badawczych jak i międzynarodowych koncernów. Szczególnym typem projektów krajowych są projekty realizowane w ramach tzw. wspólnych przedsięwzięć, kierowanych wspólnie przez NCBR i podmioty zewnętrzne⁷¹.

Ostatnią grupę stanowią projekty międzynarodowe. W zależności od projektu, NCBR „może być instytucją zarządzającą lub partnerską (jest to generalnie uzależnione od tego kto jest głównym sponsorem projektu). Konkursy na projekty międzynarodowe kierowane są zarówno do krajowych jak i zagranicznych naukowców. Tak jak w przypadku innych konkursów, te również są organizowane nieregularnie. Budżety projektów międzynarodowych są bardzo zróżnicowane i wynoszą od kilkuset tysięcy złotych do ponad 600 mln euro.

Ustawa o NCBR nie narzuca alokacji środków na poszczególne typy projektów. Podział środków w ramach puli ustalonej dla wyróżnionych typów projektów odbywa się na zasadzie konkursów wniosków. NCBR nie stosuje żadnych kryteriów podziału środków pomiędzy regiony Polski.

Plan działalności oraz plan finansowy na rok następny dyrektor NCBR przygotowuje i przedkłada do zatwierdzenia Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego do dnia 31 grudnia roku poprzedniego, po uprzednim zaopiniowaniu tych dokumentów przez Radę Naukową i Komitet Sterujący.

Największą część środków krajowych NCBR wykorzystywał w ostatnich latach na programy krajowe (ok. 53% łącznej kwoty dofinansowań NCBR w umowach zawartych w latach 2011– 2014) oraz na programy z zakresu obronności i bezpieczeństwa (34%).

⁶⁹ Uchwała Nr 164/2011 Rady Ministrów z dnia 16 sierpnia 2011 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Badań, tekst dostępny na stronie <http://www.bip.nauka.gov.pl/krajowy-program-badan/>

⁷⁰ W Krajowym Programie Badań za priorytetowy kierunek badań uznano również bezpieczeństwo i obronność państwa.

⁷¹ NCBR prowadzi obecnie pięć wspólnych przedsięwzięć: BLUE GAS – Polski Gaz Łupkowy – z Agencją Rozwoju Przemysłu, CuBR – z KGHM Miedź Polska S.A., GEKON – Generator Koncepcji Ekologicznych z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, RID – Rozwój Innowacji Drogowych – z Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad oraz TANGO – z Narodowym Centrum Nauki. To ostatnie przedsięwzięcie służy finansowaniu projektów wdrażających do praktyki efekty badań podstawowych. .

Podobnie jak w przypadku NCN, największa część środków NCBR trafia do publicznych uczelni. Podmiotowa struktura beneficjentów NCBR różni się jednak wyraźnie od struktury beneficjentów NCN.

Tabela 25. Dotacje wypłacone w latach 2011–2014 przez NCBR, według grup beneficjentów

Grupy beneficjentów	2011	2012	2013	2014	2011–2014	Umowy obowiązuje w końcu 2014 r.
	mln zł					
Ogółem	3.165,6	1.207,7	1.141,2	380,5	5.894,9	5.846,7
Uczelnie publiczne	1.192,0	486,5	402,9	115,5	2.196,9	2.018,4
Podmioty komercyjne	1.077,0	348,7	479,9	184,1	2.089,6	2.490,3
Instytuty badawcze	625,3	270,7	184,3	48,1	1.128,4	935,0
Jednostki naukowe PAN	203,7	70,2	62,5	25,0	361,3	308,0
Inne podmioty	41,2	9,7	10,1	7,3	68,3	65,6
Uczelnie niepubliczne	26,4	22,0	1,6	0,4	50,4	29,2
	Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Uczelnie publiczne	37,7	40,3	35,3	30,4	37,3	34,5
Podmioty komercyjne	34,0	28,9	42,0	48,4	35,4	42,6
Instytuty badawcze	19,8	22,4	16,1	12,6	19,1	16,0
Jednostki naukowe PAN	6,4	5,8	5,5	6,6	6,1	5,3
Inne podmioty	1,3	0,8	0,9	1,9	1,2	1,1
Uczelnie niepubliczne	0,8	1,8	0,1	0,1	0,9	0,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów (wykazów umów) otrzymanych z NCBR

O ile w NCN niemal wszystkie środki przekazane zostały jednostkom naukowym, to w NCBR ponad 35% wydatków zrealizowanych w latach 2011–2014 stanowiły granty dla podmiotów komercyjnych, w tym głównie do dużych przedsiębiorstw produkcyjnych. Udział tych grantów w całości wydatków NCBR ma przy tym tendencję wzrostową, o czym świadczą zarówno rosnące z roku na rok współczynniki udziału grantów dla podmiotów komercyjnych w wydatkach NCBR, jak i fakt, że udział tej grupy beneficjentów w łącznej kwocie aktywnych w końcu 2014 r. umów o dofinansowanie ze środków publicznych w dyspozycji NCBR był wyższy od udziału firm komercyjnych w wydatkach NCBR z czterech poprzednich lat.

Dla sposobu dysponowania środkami NCBR charakterystyczna jest z jednej strony bardzo wyraźna koncentracja wydatków na największych, najsilniejszych podmiotach ze sfery nauki i przemysłu. W grupie uczelni tymi najsilniejszymi podmiotami są: Wojskowa Akademia Techniczna i kilka cywilnych politechnik, a w grupie instytucji komercyjnych – duże przedsiębiorstwa produkcyjne, bezpośrednio lub pośrednio związane z produkcją na rzecz obronności kraju.

W zestawieniu umów o granty obowiązujących w dniu 31 grudnia 2014 r. i obejmującym umowy z 644 podmiotami na łączną kwotę dofinansowania z NCBR wynoszącą prawie 5.846,7 mln zł, co daje przeciętną dotację na jednego beneficjenta wynoszącą (za lata 2011 – 2014) ok. dofinansowanie do projektów realizowanych przez 20 podmiotów z największą kwotą dofinansowania z NCBR wynosi 2.711,4 mln zł, czyli ok. 46,3% całkowitej kwoty ujętej z analizowanym zestawieniem. Wśród tych 20 podmiotów znajduje się dziewięć uczelni, osiem podmiotów komercyjnych (przedsiębiorstw), dwa instytuty badawcze i jeden instytut Polskiej Akademii Nauk.

Przeciętne dofinansowanie przypadające na podmiot, który w latach 2011–2014 otrzymał środki z NCBR wyniosło 9.078 tys. zł, a więc nieco mniej niż w NCN, gdzie analogiczna średnia wynosiła – dla tych samych lat – ok. 11.085 tys. zł.

Tabela 26. Podmioty z największymi kwotami dofinansowania z NCBR w zestawieniu umów obowiązujących w dniu 31 grudnia 2014 r.

Podmioty	Dofinansowanie		
	tys. zł	Ogółem = 100	Narastająco
Ogółem umowy z NCBR obowiązujące w dniu 31 grudnia 2014 r.	5.846.687,1	100,0	100,0

w tym:

Wojskowa Akademia Techniczna	610.303,6	10,4	10,4
PIT-RADWAR S.A.	400.389,6	6,8	17,2
Politechnika Warszawska	181.313,1	3,1	20,3
Akademia Górniczo-Hutnicza im. St. Staszica	163.149,8	2,8	23,1
Huta Stalowa Wola S.A.	160.161,5	2,7	25,9
Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.	151.170,4	2,6	28,5
Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego PZL-Rzeszów S.A.	124.994,7	2,1	30,6
Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Urządzeń Mechanicznych OBRUM Sp. z o.o.	108.770,9	1,9	32,5
Politechnika Gdańska	100.362,2	1,7	34,2
Politechnika Wrocławska	89.651,5	1,5	35,7
Szkoła Główna Służby Pożarniczej	76.539,7	1,3	37,0
Politechnika Śląska	76.538,6	1,3	38,3
RADMOR S.A.	68.000,0	1,2	39,5
Uniwersytet Warszawski	67.713,3	1,2	40,7
Centralny Instytut Ochrony Pracy	66.566,7	1,1	41,8
Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych	64.251,4	1,1	42,9
Stem Cells Spin S.A.	57.008,4	1,0	43,9
Politechnika Łódzka	51.860,9	0,9	44,8
Instytut Chemii Bioorganicznej PAN	47.309,9	0,8	45,6
Wojskowe Zakłady Mechaniczne S.A.	45.350,0	0,8	46,3

Źródło: strona internetowa NCBR

Podobny obraz koncentracji wydatków NCBR na niewielkiej grupie podmiotów widzimy gdy analizujemy nie kwoty z zawartych umów, lecz wypłaty środków faktycznie dokonane w ostatnich latach.

Tabela 27. Podmioty z największymi wypłatami dofinansowania z NCBR w latach 2011–2014

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014
	tys. zł				
Ogółem	436,2	1.207,7	1.141,2	380,5	3.165,6
w tym:					
Wojskowa Akademia Techniczna	18,9	121,6	94,4	54,9	289,8
Akademia Górniczo-Hutnicza im. St. Staszica	13,5	58,0	43,6	6,8	122,0
Politechnika Warszawska	18,7	58,4	30,6	7,1	114,8
PIT-RADWAR S.A.	0,0	107,9	0,0	1,5	109,4
Politechnika Gdańska	8,4	26,2	28,9	5,1	68,6
Huta Stalowa Wola S.A.	28,2	0,0	16,0	20,5	64,7
Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego PZL-Rzeszów S.A.	0,0	7,9	34,4	18,1	60,4
Politechnika Wrocławska	10,9	28,7	16,8	2,7	59,2
Szkoła Główna Służby Pożarniczej	17,5	6,3	28,4	4,4	56,6
Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych	0,3	47,1	3,1	0,0	50,5
Uniwersytet Warszawski	11,3	19,9	12,7	3,2	47,1
Politechnika Śląska	10,5	8,2	19,7	6,5	44,9
Centralny Instytut Ochrony Pracy	32,2	0,0	1,2	10,5	43,9
Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.	0,0	10,0	27,9	4,0	41,9
OBR Urządzeń Mechanicznych OBRUM Sp. z o.o.	0,0	0,0	38,0	0,0	38,0
Stem Cells Spin S.A.	0,0	0,0	37,6	0,0	37,6
Politechnika Łódzka	7,3	13,8	13,4	1,2	35,7
Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie	5,8	12,3	10,4	0,8	29,3
Politechnika Rzeszowska	3,8	16,7	7,1	0,3	27,8
Politechnika Poznańska	8,4	13,2	2,7	1,9	26,2

Źródło: strona internetowa NCBR

Koncentracja wydatków NCBR na wybranych podmiotach musi znaleźć swoje odzwierciedlenie również w rozkładzie wydatków według województw, co wyraźnie pokazują dane zawarte w tabeli x. Widzimy, że prawie połowa wydatków NCBR kierowana jest do podmiotów województwa mazowieckiego. Zauważyć też warto istotne różnice w udziałach środków NCBR kierowanych do uczelni i innych podmiotów w takich województwach jak podkarpackie (tu decydują dotacje dla Huty

Stalowa Wola) i śląskie oraz dla województwa małopolskiego, w którym proporcje są odwrotne – do uczelni trafia więcej środków niż do innych podmiotów.

Tabela 28. Umowy o dofinansowanie z NCBR obowiązujące w dniu 31 grudnia 2014 r. według województw i rodzajów podmiotów

Województwa	Ogółem	Uczelnie	Inne podmioty	Ogółem	Uczelnie	Inne podmioty
	mln zł			Ogółem = 100		
Ogółem	5.846,7	2.030,0	3.816,7	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	233,8	113,0	120,8	4,0	5,6	3,2
Kujawsko	66,3	40,5	25,8	1,1	2,0	0,7
Lubelskie	83,6	22,4	61,3	1,4	1,1	1,6
Lubuskie	22,2	1,6	20,6	0,4	0,1	0,5
Łódzkie	203,9	63,2	140,7	3,5	3,1	3,7
Małopolskie	440,8	223,9	216,9	7,5	11,0	5,7
Mazowieckie	2.811,7	1.001,6	1.810,1	48,1	49,3	47,4
Opolskie	19,8	5,3	14,5	0,3	0,3	0,4
Podkarpackie	384,6	35,3	349,3	6,6	1,7	9,2
Podlaskie	25,3	13,7	11,6	0,4	0,7	0,3
Pomorskie	393,9	174,2	219,7	6,7	8,6	5,8
Śląskie	614,7	107,3	507,4	10,5	5,3	13,3
Świętokrzyskie	53,0	16,2	36,8	0,9	0,8	1,0
Warmińsko	43,0	42,7	0,2	0,7	2,1	0,0
Wielkopolskie	353,5	99,3	254,2	6,0	4,9	6,7
Zachodniopomorskie	96,5	69,7	26,8	1,7	3,4	0,7

Źródło: dane sprawozdawcze NCBR

Skupienie finansowania NCBR na stosunkowo niewielkiej grupie silnych podmiotów nie powinno budzić zastrzeżeń – jeśli efektem takiej polityki będą widoczne efekty wdrożeniowe. Niestety, informacje publikowane przez NCBR nie dają dostatecznie dobrej podstawy do oceny skuteczności i efektywności wykorzystania środków NCBR. Dotyczy to zarówno największych projektów finansowanych przez NCBR, jak i bardzo dużej grupy niewielkich grantów kierowanych do wielu podmiotów bez silnego zaplecza badawczo-rozwojowego.

10. Finansowanie kultury z budżetu państwa

Zdecydowaną większość instytucji kultury stanowią instytucje samorządowe, dla których głównym źródłem finansowania ich wydatków są dotacje z budżetów odpowiednich jednostek samorządu terytorialnego. Znaczne środki na kulturę są jednak również ujęte w budżecie państwa. Większość tych środków przeznaczana jest na:

- dotacje podmiotowe na działalność bieżącą oraz dotacje celowe na inwestycje dla tzw. narodowych instytucji kultury, czyli dla państwowych instytucji kultury wpisanych do rejestru prowadzonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacje celowe przyznawane państwowym instytucjom kultury na konkretne przedsięwzięcia,
- dotacje dla instytucji współprowadzonych z jednostkami samorządu terytorialnego,
- dotacje celowe (granty) na przedsięwzięcia z zakresu kultury, udzielane w ramach tzw. programów ministra.

10.1. Dotacje z budżetu państwa dla instytucji kultury

Ustalanie wysokości dotacji dla instytucji kultury nie ma charakteru sformalizowanej procedury, lecz odbywa się na zasadach indywidualnego rozpatrywania zadań i potrzeb finansowych każdej z dotowanych instytucji. Nie wydaje się zresztą, by zasadne było podejmowanie prób formalizacji kalkulacji tych dotacji, gdyż dotacje te są przyznawane stosunkowo małej liczbie instytucji, mocno zróżnicowanych pod względem wielkości, funkcji i możliwości pozyskiwania własnych przychodów.. Istotne byłoby natomiast zapewnienie tym instytucjom w miarę stabilnej i przewidywalnej podstawy finansowej dla ich działalności – na przykład w formie okresowo uchwalanego wieloletniego programu finansowania kluczowych instytucji kultury.

W roku 2011 z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dotowano 44 instytucje kultury wpisane do rejestru prowadzonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁷²:

- 19 muzeów,
- osiem centrów kultury i sztuki oraz galerii,
- osiem instytucji zaliczonych do grupy „pozostałych instytucji kultury” (Dom Pracy Twórczej w Wigrach, Dom Pracy Twórczej w Radziejowicach, FilMOTEKA Narodowa w Warszawie, Instytut Teatralny im. Z. Raszewskiego w Warszawie, Europejskie Centrum Muzyki K. Pendereckiego w Łusławicach, Instytut Muzyki i Tańca w Warszawie, Żydowski Instytut Historyczny, Narodowy Instytut Audiowizualny,
- sześć teatrów, filharmonii i orkiestr,
- dwa ośrodki ochrony i dokumentacji zabytków,
- jedną bibliotekę.

Po roku 2011 na liście narodowych instytucji kultury dokonano tylko dwóch zmian – wykreślono zlikwidowany Dom Pracy Twórczej w Wigrach i dodano Centrum Technologii Audiowizualnych – dawną Wytwórnę Filmów Dokumentalnych we Wrocławiu. Ponadto działające przed 2011 r. ośrodki ochrony i dokumentacji zabytków: Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków oraz Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych zostały przekształcone w nowe instytucje: Narodowy Instytut Dziedzictwa oraz Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Dotacje podmiotowe kierowane były również do instytucji współprowadzonych z jednostkami samorządu terytorialnego wpisanych do rejestrów prowadzonych przez odpowiednie jednostki samorządu terytorialnego – głównie do samorządów województw.

Nie wszystkie instytucje kultury wpisane do rejestru MKiDN otrzymywały dotacje budżetowe – w latach 2011–2014 dotacji z budżetu państwa na zadania bieżące nie otrzymały na przykład zespoły filmowe oraz niektóre instytucje wspólne.

O roli budżetowego finansowania instytucji kultury świadczy przy tym fakt, iż w 2014 r. dotacje ze środków publicznych (budżet państwa, fundusze celowe, budżety jednostek samorządu terytorialnego) pokrywały ok. 88,8% wydatków państwowych instytucji kultury oraz ok. 81,9 wydatków samorządowych instytucji kultury, przy czym w łącznych wydatkach instytucji kultury udział sektora rządowego (państwowych instytucji kultury) wynosił w przybliżeniu 17%. W latach 2011–2014 na dotacje podmiotowe (bieżące) przeznaczono z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego kwotę ok. 2,3 mld zł, przy czym roczne wypłaty tych dotacji systematycznie rosły – od 522,7 mln zł w roku 2011 do 606,8 mln zł w roku 2014. Charakterystyczne jest przy tym, iż w całym tym okresie utrzymywały się bardzo stabilne proporcje finansowania wyróżnionych w klasyfikacji budżetowej grup instytucji kultury.

Tabela 29. Dotacje podmiotowe dla instytucji kultury wpisanych do rejestru prowadzonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w latach 2011 – 2014

Rozdziały (rodzaje instytucji)	2011	2012	2013	2014	2011 – 2014
	tys. zł				
RAZEM	522.717,0	580.807,0	597.877,0	606.784,0	2.308.185,0

⁷² Rejestr ten obejmuje łącznie 54 instytucje – 44 instytucje narodowe, dla których Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego jest jedynym organem nadzorczym oraz 10 instytucji prowadzonych wspólnie przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i właściwe terytorialnie jednostki samorządu terytorialnego. Opisywane poniżej dotacje otrzymywały zarówno instytucje narodowe, jak i instytucje wspólne.

92101	Instytucje kinematografii	0,0	0,0	3.000,0	3.000,0	6.000,0
92106	Teatry dramatyczne i lalkowe	101.525,0	107.852,0	111.852,0	111.352,0	432.581,0
92108	Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele	42.019,0	43.059,0	43.059,0	45.362,0	173.499,0
92110	Galerie i biura wystaw artystycznych	6.609,0	10.496,0	10.496,0	10.496,0	38.097,0
92113	Centra kultury i sztuki	80.187,0	91.178,0	95.444,0	97.217,0	364.026,0
92114	Pozostałe instytucje kultury	28.026,0	28.426,0	29.526,0	29.802,0	115.780,0
92116	Biblioteki	49.991,0	53.504,0	55.524,0	55.524,0	214.543,0
92118	Muzea	194.368,0	223.116,0	221.878,0	226.633,0	865.995,0
92119	Ośrodki ochrony i dokumentacji zabytków	19.992,0	23.176,0	27.098,0	27.398,0	97.664,0
		Ogółem = 100				
RAZEM		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
92101	Instytucje kinematografii	0,0	0,0	0,5	0,5	0,3
92106	Teatry dramatyczne i lalkowe	19,4	18,6	18,7	18,4	18,7
92108	Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele	8,0	7,4	7,2	7,5	7,5
92110	Galerie i biura wystaw artystycznych	1,3	1,8	1,8	1,7	1,7
92113	Centra kultury i sztuki	15,3	15,7	16,0	16,0	15,8
92114	Pozostałe instytucje kultury	5,4	4,9	4,9	4,9	5,0
92116	Biblioteki	9,6	9,2	9,3	9,2	9,3
92118	Muzea	37,2	38,4	37,1	37,3	37,5
92119	Ośrodki ochrony i dokumentacji zabytków	3,8	4,0	4,5	4,5	4,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie obwieszczeń Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o dotacjach podmiotowych udzielonych w latach 2011–2014

Równie stabilne – mimo niestosowania sformalizowanych algorytmów podziału środków – były proporcje podziału dotacji dla instytucji kultury pomiędzy województwa. Stabilność tę – jak również zróżnicowanie wielkości środków dla poszczególnych województw – uznać należy za naturalny efekt nierównomiernego rozkładu terytorialnego narodowych instytucji kultury oraz wyraźnych różnic w zapotrzebowaniu na środki budżetowe instytucji kultury różnego typu.

Tabela 30. Dotacje podmiotowe dla instytucji kultury wpisanych do rejestru prowadzonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w latach 2011–2014 według województw

Województwa	2011	2012	2013	2014	2011–2014
tys. zł					
Ogółem	522.717	580.807	597.877	606.784	2.308.185
Dolnośląskie	0	0	3.000	3.000	6.000
Lubelskie	4.100	5.623	5.585	6.646	21.954
Małopolskie	79.508	84.402	86.052	87.382	337.344
Mazowieckie	374.578	414.576	427.434	431.553	1.648.141
Podlaskie	2.150	400	0	0	2.550
Pomorskie	22.794	29.727	29.727	29.751	111.999
Śląskie	21.197	24.928	24.928	27.301	98.354
Wielkopolskie	18.390	21.151	21.151	21.151	81.843
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	0,0	0,0	0,5	0,5	0,3
Lubelskie	0,8	1,0	0,9	1,1	1,0
Małopolskie	15,2	14,5	14,4	14,4	14,6
Mazowieckie	71,7	71,4	71,5	71,1	71,4
Podlaskie	0,4	0,1	0,0	0,0	0,1
Pomorskie	4,4	5,1	5,0	4,9	4,9
Śląskie	4,1	4,3	4,2	4,5	4,3
Wielkopolskie	3,5	3,6	3,5	3,5	3,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie obwieszczeń (komunikatów) Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o dotacjach udzielonych w latach 2011–2014.

Zwraca uwagę bardzo silna koncentracja wydatków w pięciu zaledwie województwach – mazowieckim, małopolskim, podlaskim, pomorskim, na które we wszystkich analizowanych latach przypadało ok. 90% wszystkich dotacji wypłacanych omawianym instytucjom kultury z budżetu państwa. W województwach tych ulokowane było aż 39 spośród 44 dotowanych instytucji, z czego tylko w województwie mazowieckim 27, a w województwie małopolskim – osiem. Oznacza to, że w pozostałych

województwach finansowanie instytucji kultury niemal w całości obciążało budżety samorządowe wszystkich szczebli. Takie są zresztą ogólne proporcje finansowania publicznych instytucji kultury – są one w znacznie większym stopniu finansowane z budżetów samorządowych niż z budżetu państwa, podczas gdy udział własnych przychodów tych instytucji w finansowaniu ich wydatków wynosi ok. 6% dla instytucji państwowych i ok. 8% dla instytucji samorządowych⁷³

Największe kwotowo dotacje otrzymały w latach 2011–2014 (łącznie) następujące instytucje kultury:

Teatr Wielki – Opera Narodowa w Warszawie –	282,8 mln zł
Biblioteka Narodowa w Warszawie –	214,5 mln zł
Instytut Adama Mickiewicza w Warszawie –	126,3 mln zł
Muzeum Narodowe w Warszawie –	119,5 mln zł
Muzeum Narodowe w Krakowie –	110,4 mln zł
Filharmonia Narodowa w Warszawie –	104,1 mln zł
Teatr Narodowy w Warszawie –	93,2 mln zł
Muzeum Narodowe w Poznaniu –	81,8 mln zł
Zamek Królewski w Warszawie –	81,7 mln zł
Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie –	78,5 mln zł.

Dotacje wypłacone tym 10 instytucjom stanowiły łącznie 56% wszystkich dotacji podmiotowych dla instytucji wpisanych do rejestru Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Uzupełnieniem dotacji podmiotowych, stanowiących dla państwowych instytucji kultury podstawowe, stabilne źródło ich finansowania są udzielane tym instytucjom z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dotacje celowe na zadania bieżące i inwestycyjne. Ich łączna kwota jest w poszczególnych latach porównywalna z kwotą dotacji podmiotowych, jednak ze względu na ich charakter – przyznawane są na konkretne zadania, a ich wykaz i kwoty ustalane są corocznie, bez żadnego formalnego algorytmu – nie mogą być dla instytucji kultury głównym źródłem finansowania ich zadań.

Tabela 31. Dotacje celowe dla państwowych instytucji kultury wpisanych do rejestru prowadzonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w latach 2012–2015 według województw

Województwa	2012	2013	2014	2015	2012 – 2015	
	tys. zł					%%
Ogółem	45.903,3	71.297,4	112.438,0	121.239,0	350.877,7	100,0
Dolnośląskie	0,0	560,2	1.043,0	20.100,0	21.703,2	6,2
Lubelskie	908,2	1.150,0	89,0	0,0	2.147,2	0,6
Lubuskie	0,0	220,0	150,0	0,0	370,0	0,1
Małopolskie	3.979,5	2.572,7	18.016,0	5.300,0	29.868,2	8,5
Mazowieckie	41.015,5	62.314,5	91.140,0	94.339,0	288.809,0	82,3
Podkarpackie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pomorskie	0,0	4.000,0	2.000,0	0,0	6.000,0	1,7
Śląskie	0,0	0,0	0,0	1.500,0	1.500,0	0,4
Świętokrzyskie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wielkopolskie	0,0	480,0	0,0	0,0	480,0	0,1
Zadania z zakresu mecenatu państwa		313.886,6	187.388,0	372.863,0	x	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Sprawozdania z wykonania budżetu państwa w części 24 - kultura i ochrona dziedzictwa narodowego i dziale 921 – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego za 2012 rok* (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa 2013) oraz obwieszczeń Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o dotacjach podmiotowych udzielonych w latach 2012–2015

Dotacje celowe do zadań bieżących państwowych instytucji kultury w ostatnich latach szybko rosną, lecz nadal muszą być traktowane jedynie jako uzupełnienie podstawowego źródła przychodów, jakim jest dotacja podmiotowa. Przyznawane są – najczęściej na podstawie wniosków instytucji kultury – na finansowanie lub dofinansowanie konkretnych zadań. W przypadku większych instytucji normalną praktyką jest udzielanie im w jednym roku kilku różnych dotacji celowych. Wskazać można również instytucje, które dotacje celowe otrzymują corocznie – w latach 2011–2014 były to: Instytut Książki,

⁷³ Dane z bilansów dochodów i wydatków sektora finansów publicznych z lat 2010–2015, opracowanych w Instytucie Badań i Analiz Finansowych WSiLz w Rzeszowie.

Instytut Teatralny, Muzeum Historii Polski, Muzeum Łazienki Królewskie, Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum Pałac w Wilanowie, Narodowe Centrum Kultury i Narodowy Instytut Audiowizualny.

Dotacje celowe dla instytucji kultury nie są jedynymi dotacjami celowymi na wydatki bieżące wypłacanymi z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego – w takiej samej formie są również przekazywane opisane dalej dotacje przyznawane w ramach tzw. programów Ministra.

Abstrahując od doboru zadań wspieranych dotacjami stwierdzić należy, że sam mechanizm finansowania państwowych instytucji kultury poprzez dotacje celowe budzi pewne wątpliwości. Dotyczą one dwóch kwestii:

- relacji pomiędzy dotacjami podmiotowymi i dotacjami celowymi,
- finansowania poprzez dotacje celowe udzielane formalnie państwowym instytucjom kultury dotacji udzielanych z budżetu Ministra innym podmiotom.

Analiza zadań, na finansowanie których udzielane są dotacje celowe wskazuje, że z wyjątkiem opisanego dalej przypadku pośredniego dotowania przez ministra podmiotów spoza kręgu państwowych instytucji kultury dotacje celowe są udzielane na zadania należące do zakresu statutowych zadań instytucji otrzymujących dotacje. Nie jest zatem jasne dlaczego niektóre z zadań tych instytucji powinny być finansowane ze środków dotacji podmiotowej i z przychodów własnych, inne zaś – czasem kluczowe dla działalności instytucji kultury – wymagają dodatkowego finansowania w formie dotacji celowych. Wydaje się przy tym, że normalną praktyką jest składanie wniosków o dofinansowanie tych zadań, które nie tylko dla instytucji, ale i szerzej – dla kultury narodowej, mają największe znaczenie, a więc takich zadań, które w pierwszej kolejności powinny być sfinansowane z „pewnych”, a więc stałych źródeł finansowania instytucji. Włączenie do systemu finansowania państwowych instytucji kultury dotacji celowych przyznawanych obok dotacji podmiotowych rozszerza możliwości oddziaływania przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na funkcjonowanie państwowych instytucji kultury, lecz jednocześnie ogranicza swobodę działania tych instytucji.

Znaczącą część przekazywanych państwowym instytucjom kultury dotacji celowych przeznaczona jest na dotacje dla innych instytucji. Oznacza to przekazanie tym instytucjom części zadań i obowiązków ministra. Wydaje się, że rozwiązanie takie nie jest prawidłowe. Pośrednie dotowanie powoduje niejasności co do tego, kto ponosi odpowiedzialność za kontrolę prawidłowości rozliczenia środków budżetowych przekazanych w formie dotacji celowych.

Dotacje inwestycyjne dla państwowych i samorządowych instytucji kultury pochłaniają znacznie mniejsze środki niż dotacje do zadań bieżących – w ostatnich czterech latach średnia roczna kwota dotacji celowych na zadania inwestycyjne wyniosła ok. 278,2 mln zł, podczas gdy średnia roczna kwota dotacji podmiotowych była dwukrotnie wyższa i wyniosła ok. 577,1 mln zł.

Charakterystyczną cechą dotacji na inwestycje instytucji kultury jest ich bardzo silna koncentracja na małej liczbie zadań – najczęściej związanych z tworzeniem nowych instytucji. W latach 2012 – 2015 aż 42% (nieco ponad 420 mln zł) wszystkich dotacji na zadania inwestycyjne państwowych instytucji kultury przeznaczono na budowę Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, ok. 6,7% (67,3 mln zł) – dla Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, ok. 6,5% (65,5 mln zł) – na budowę Muzeum Historii Żydów Polskich „POLIN” w Warszawie, a ponad 5% (50,5 mln zł) – na inwestycje Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu. Wymienione powyżej zadania inwestycyjne są już albo zakończone, albo bliskie zakończenia. Należy się więc spodziewać, że w kolejnych latach struktura terytorialnego rozmieszczenia dotacji będzie już zasadniczo inna od struktury z analizowanych lat 2012–2015.

Tabela 32. Dotacje celowe na zadania inwestycyjne instytucji kultury wpisanych do rejestru prowadzonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w latach 2012–2015 według województw

Województwa	2012	2013	2014	2015	2012 – 2015
	tys. zł				
Ogółem	173.292	279.797	265.941	282.274	1.001.304
Dolnośląskie	1.939	2.411	3.200	3.100	10.650

Lubelskie		1.500	3.750	5.000	10.250
Łódzkie	244	4.977	0		5.221
Małopolskie	31.155	3.845	8.300	4.150	47.450
Mazowieckie	82.217	60.255	58.445	83.637	284.554
Podkarpackie			500	500	1.000
Pomorskie	54.043	162.556	155.746	145.057	517.402
Śląskie	739	14.980	19.000	17.000	51.719
Warmińsko-Mazurskie			0	0	0
Wielkopolskie	2.956	4.000	5.000	2.830	14.786
Zachodniopomorskie		2.273	0	0	2.273
Nierozdzielone		23.000	12.000	21.000	56.000
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	1,1	0,9	1,2	1,1	1,1
Lubelskie	0,0	0,5	1,4	1,8	1,0
Łódzkie	0,1	1,8	0,0	0,0	0,5
Małopolskie	18,0	1,4	3,1	1,5	4,7
Mazowieckie	47,4	21,5	22,0	29,6	28,4
Podkarpackie	0,0	0,0	0,2	0,2	0,1
Pomorskie	31,2	58,1	58,6	51,4	51,7
Śląskie	0,4	5,4	7,1	6,0	5,2
Warmińsko-Mazurskie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wielkopolskie	1,7	1,4	1,9	1,0	1,5
Zachodniopomorskie	0,0	0,8	0,0	0,0	0,2
Nierozdzielone	0,0	8,2	4,5	7,4	5,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Sprawozdania z wykonania budżetu państwa w części 24 – Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego i dziale 921 – Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego za 2012 rok*, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa 2013 oraz obwieszczeń Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie wykazu jednostek wraz z kwotami dotacji celowych na wydatki majątkowe przyznanych poszczególnym jednostkom na 2013 r. (Dz. Urz. MKiDN, poz. 14), z dnia 10 marca 2015 r. w sprawie wykazu jednostek wraz z kwotami dotacji celowych na wydatki majątkowe przyznanych poszczególnym jednostkom na 2014 r. (Dz. Urz. MKiDN, poz. 8); z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykazu jednostek wraz z kwotami dotacji celowych na wydatki inwestycyjne przyznanych poszczególnym jednostkom na 2015 r. (Dz. Urz. MKiDN, poz. 19)

O ile fakt, że największa część dotacji inwestycyjnych dla instytucji kultury trafiła do województwa pomorskiego, wynikał przede wszystkim z przeznaczenia bardzo dużych kwot na budowę nowego muzeum, to wysoki udział województwa mazowieckiego ma swe źródło w dużej liczbie państwowych instytucji kultury w tym województwie. W latach 2012–2015 dotacje inwestycyjne (na ogół – poza muzeum w Sulejówku – niezbyt duże) otrzymywało, zależnie od roku, od 17 do 19 instytucji kultury zlokalizowanych w Warszawie i w innych miejscowościach województwa.

Nie ma formalnego algorytmu podziału dotacji inwestycyjnych pomiędzy instytucje kultury, a przyznawanie dotacji odbywa się na podstawie wewnętrznych procedur przyjętych w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

10.2. Dotacje dla instytucji współprowadzonych

Z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wypłacane są również dotacje dla instytucji współprowadzonych przez Ministra i jednostki samorządu terytorialnego, wpisanych do rejestrów prowadzonych przez odpowiednie jednostki samorządu terytorialnego. Dotacje te, stosunkowo mało znaczące w budżecie kultury, otrzymuje w ostatnich latach ok. 30 instytucji, głównie teatrów i muzeów. Zarówno zakres podmiotowy tych dotacji, jak i kwoty przyznawane w kolejnych latach poszczególnym instytucjom nie zmieniają się istotnie z roku na rok – wynika to z faktu, iż podstawą wypłacania tych dotacji są umowy zawierane przez Ministra z poszczególnymi jednostkami samorządowymi.

Z przedstawionych poniżej danych widzimy, że w odróżnieniu od narodowych instytucji kultury, których większość skupiona jest zaledwie w kilku województwach, instytucje współprowadzone zlokalizowane są we wszystkich województwach. Zwraca jedynie uwagę szczególna pozycja województwa dolnośląskiego, do którego kierowana jest największa część omawianych dotacji.

Tabela 33. Dotacje podmiotowe dla instytucji kultury prowadzonych wspólnie przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i jednostki samorządu terytorialnego w latach 2012–2015 według województw

Województwa	2012	2013	2014	2015	2012 – 2015	
	tys. zł				%%	
Ogółem	72.673,0	74.558,0	78.758,0	84.058,0	310.047,0	100,0
Dolnośląskie	18.342,0	18.342,0	19.342,0	19.842,0	75.868,0	24,5
Kujawsko	6.659,0	6.859,0	6.859,0	6.859,0	27.236,0	8,8
Lubelskie	2.640,0	2.940,0	2.940,0	2.940,0	11.460,0	3,7
Lubuskie	1.468,0	1.468,0	1.468,0	1.468,0	5.872,0	1,9
Łódzkie	4.188,0	4.188,0	4.188,0	4.588,0	17.152,0	5,5
Małopolskie	500,0	500,0	1.500,0	1.500,0	4.000,0	1,3
Mazowieckie	9.931,0	9.931,0	9.931,0	11.431,0	41.224,0	13,3
Opolskie	1.468,0	1.468,0	1.468,0	1.468,0	5.872,0	1,9
Podkarpackie	3.440,0	3.440,0	3.440,0	4.040,0	14.360,0	4,6
Podlaskie	4.215,0	5.600,0	5.800,0	5.800,0	21.415,0	6,9
Pomorskie	7.847,0	7.847,0	9.847,0	10.847,0	36.388,0	11,7
Śląskie	1.495,0	1.495,0	1.495,0	2.295,0	6.780,0	2,2
Świętokrzyskie	3.240,0	3.240,0	3.240,0	3.240,0	12.960,0	4,2
Warmińsko	2.527,0	2.527,0	2.527,0	3.027,0	10.608,0	3,4
Wielkopolskie	2.686,0	2.686,0	2.686,0	2.686,0	10.744,0	3,5
Zachodniopomorskie	2.027,0	2.027,0	2.027,0	2.027,0	8.108,0	2,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie obwieszczeń (komunikatów) Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o dotacjach podmiotowych udzielonych w latach 2012–2015

W naszej ocenie mechanizm finansowania współprowadzonych instytucji kultury, a właściwie sama koncepcja współprowadzenia budzi istotne wątpliwości. Nie odnoszą się one do kwot dotacji przyznawanych dotowanym instytucjom (w niektórych przypadkach celowe wydawałoby się nawet dość znaczące ich zwiększenie), lecz do samej koncepcji wspólnego zarządzania instytucjami kultury oraz do faktu, iż nigdy nie zostały w czytelny sposób sformułowane kryteria podejmowania przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego współfinansowania instytucji pozostających faktycznie pod kontrolą jednostek samorządowych. Nie ma również jasnej koncepcji podziału instytucji współprowadzonych na te, które wpisane są do rejestrów samorządowych i te, które Minister wpisał do swego rejestru.

10.3. Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Sposób udzielania dotacji w ramach tzw. programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego różni się wyraźnie od metod stosowanych przy ustalaniu opisanych powyżej dotacji podmiotowych dla państwowych i współprowadzonych instytucji kultury. W programach Ministra dotacje są przydzielane w drodze konkursów, przebiegających według ściśle określonych zasad, dostępnych – tak jak i rozstrzygnięcia konkursów – na stronie internetowej Ministerstwa. Konkursy mają charakter otwarty – mogą w nich uczestniczyć podmioty działające w różnych formach organizacyjnych. W kryteriach konkursu czynniki regionalne (lokalizacja podmiotu ubiegającego się o dotację) nie są uwzględniane.

Podstawę prawną programów ministra tworzą przepisy czterech ustaw:

- ustawy o z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej⁷⁴, która w art. 5, art. 9 i art. 9a stanowi, że:
 - a) podmioty prowadzące działalność kulturalną (w tym osoby fizyczne) mogą otrzymywać dotacje celowe na realizację zadań państwowych,
 - b) organizacje pozarządowe prowadzące działalność kulturalną mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw

⁷⁴ Dz. U. z 2012 r. poz. 406, z późn. zm.

- kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, na zadania objęte mecenatem państwa, w tym dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji,
- c) instytucje kultury, dla których organizatorami są jednostki samorządu terytorialnego, mogą otrzymywać dotacje celowe na zadania objęte mecenatem państwa, w tym dotacje na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji, z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego,
 - d) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, zakres zadań objętych mecenatem państwa, szczegółowy tryb składania wniosków o udzielenie dotacji oraz ich przekazywania i rozliczania;
- ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego⁷⁵, która w art. 43 ust. 1 i 2 stanowi, że jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje na zadania objęte mecenatem państwa w dziedzinie kultury, a minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, zakres zadań objętych mecenatem państwa w dziedzinie kultury, na które jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje, sposób i tryb przyznawania tych dotacji, w tym tryb i terminy składania oraz kryteria oceny wniosków o ich przyznanie;
 - ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych⁷⁶, ustanawiającej – w art. 87 – wpłaty na rzecz Funduszu Promocji Kultury (FPK) i zobowiązującej ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do określenia – w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych – szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z FPK, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków;
 - ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁷⁷, upoważniającej ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do określenia szczegółowych warunków i trybu udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru oraz sposobu prowadzenia dokumentacji w tym zakresie.

Na podstawie wskazanych powyżej ustaw wydane zostały rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

- z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków⁷⁸,
- Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 1 września 2005 r. w sprawie zadań objętych mecenatem państwa, szczegółowego trybu składania wniosków o udzielenie dotacji oraz trybu przekazywania i rozliczania udzielonych dotacji⁷⁹,
- z dnia 30 czerwca 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu kultury, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Promocji Kultury⁸⁰,
- z dnia 26 czerwca 2012 r. w sprawie zakresu zadań objętych mecenatem państwa w dziedzinie kultury, na które jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje, oraz sposobu i trybu przyznawania tych dotacji⁸¹.

Wykaz programów ustalany jest przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oddzielnie na każdy rok, jednak w praktyce zestawy programów z kolejnych lat różnią się między sobą nieznacznie. Stabilność zestawu programów uzasadnia fakt, że warunki konkursów prowadzonych w ramach poszczególnych programów przewidują zarówno możliwość przyznania dotacji na dany rok budżetowy, jak i – w przypadku przedsięwzięć wieloletnich – udzielenie promesy na przyznanie dotacji w kolejnych latach.

⁷⁵ Dz. U. z 2016 r. poz. 198, z późn. zm..

⁷⁶ Dz. U. z 2016 r. poz. 1071.

⁷⁷ Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.

⁷⁸ Dz. U. z 2014 r., poz. 399.

⁷⁹ Dz. U. Nr 177, poz. 1474, z późn. zm.

⁸⁰ Dz. U. Nr 118, poz. 797.

⁸¹ Dz. U. z 2012 r. poz. 737.

Ogólne zasady prowadzenia konkursów na przyznanie dotacji z programów Ministra określa wydawane corocznie zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Obecnie obowiązuje zarządzenie z dnia 29 września 2015 r. w sprawie wytycznych do programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rok 2016⁸². Na podstawie tego zarządzenia regulaminy konkursów są opracowywane i ogłaszane na stronie internetowej Ministerstwa⁸³ i w Biuletynie Informacji Publicznej.

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rok 2015

• Wydarzenia artystyczne - Priorytet 1. Muzyka - Priorytet 2. Teatr i taniec - Priorytet 3. Film - Priorytet 4. Promocja kultury polskiej za granicą - Priorytet 5. Sztuki wizualne • Kolekcje - Priorytet 1. Zamówienia kompozytorskie - Priorytet 2. Narodowe kolekcje sztuki współczesnej - Priorytet 3. Regionalne kolekcje sztuki współczesnej - Priorytet 4. Kolekcje muzealne • Promocja literatury i czytelnictwa - Priorytet 1. Literatura - Priorytet 2. Czasopisma - Priorytet 3. Promocja czytelnictwa - Priorytet 4. Partnerstwo społeczno-publiczne • Edukacja - Priorytet 1. Edukacja kulturalna - Priorytet 2. Edukacja artystyczna - Priorytet 3. Edukacja medialna i informacyjna	• Obserwatorium kultury • Dziedzictwo kulturowe - Priorytet 1. Ochrona zabytków - Priorytet 2. Wspieranie działań muzealnych - Priorytet 3. Kultura ludowa i tradycyjna - Priorytet 4. Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą - Priorytet 5. Ochrona zabytków archeologicznych - Priorytet 6. Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego - Priorytet 7. Miejsca pamięci narodowej • Rozwój infrastruktury kultury - Priorytet 1. Infrastruktura kultury - Priorytet 2. Infrastruktura szkolnictwa artystycznego - Priorytet 3. Infrastruktura domów kultury • Promesa MKiDN • Kultura dostępna • Promocja kultury polskiej za granicą – Promesa
--	--

Kwoty środków przeznaczonych na poszczególne programy ustalane są przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach limitów wydatków przyznanych Ministrowi w ustawie budżetowej. W ostatnich latach na dotacje z programów Ministra przeznaczano ok. 7–8% środków ujętych w budżecie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i ok. 15% środków przeznaczonych w tym budżecie na finansowanie zadań z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Za organizację i przeprowadzenie konkursów odpowiedzialne są *instytucje zarządzające*, którymi mogą być albo departamenty Ministerstwa, albo powiązane z Ministerstwem jednostki, mające status instytucji kultury, lecz w swojej działalności łączące różne funkcje – od czynności administracyjnych, poprzez działalność dokumentacyjną i promocyjną, aż do prowadzenia działalności kulturalnej⁸⁴. Możliwość przyznawania dotacji za pośrednictwem takich instytucji wynika z treści art. 28 ust. 1a ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, stanowiącym, że *państwowe instytucje kultury, których organizatorem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, mogą za jego zgodą udzielać dofinansowania, w tym wydatków inwestycyjnych, podmiotom prowadzącym działalność w dziedzinie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego*.

Typowy przebieg konkursu obejmuje cztery etapy:

- ocenę formalną,
- ocenę punktową, której podlegają wnioski nie zawierające uchybień i błędów formalnych,
- przyznanie przez Ministra dofinansowania (dotacji) na podstawie rekomendacji dyrektora instytucji zarządzającej;
- rozpatrzenie odwołań od wyników konkursu i – ewentualnie – przyznanie dofinansowania dla wybranych zadań w trybie odwoławczym.

⁸² Dz. Urz. MKiDN poz. 39.

⁸³ <http://mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2016.php>.

⁸⁴ Instytucjami takimi są m.in. Instytut Adama Mickiewicza, Narodowy Instytut Fryderyka Chopina, Narodowe Centrum Kultury, Instytut Książki, Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszeńskiego, Instytut Audiowizualny. Nieco inne funkcje – i większą autonomię – ma Polski Instytut Sztuki Filmowej. Tak zwane instytuty resortowe wnoszą istotny wkład merytoryczny w działalność Ministerstwa, ale cały układ organizacyjny resortu, jest mało przejrzysty, a łączenie w jednej instytucji działalności kulturalnej i funkcji administracyjnych wydaje się rozwiązaniem nie do końca szczęśliwym, chociaż ma również swoje dobre strony.

Oceny punktowe ustalają powoływane przez Ministra zespoły sterujące, złożone z przewodniczącego (który na ogół jest pracownikiem Ministerstwa lub instytucji podległej Ministrowi) oraz z zewnętrznych ekspertów. W tabeli 34 przedstawiono podział pomiędzy województwa dotacji przyznanych w ramach programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w roku 2014.

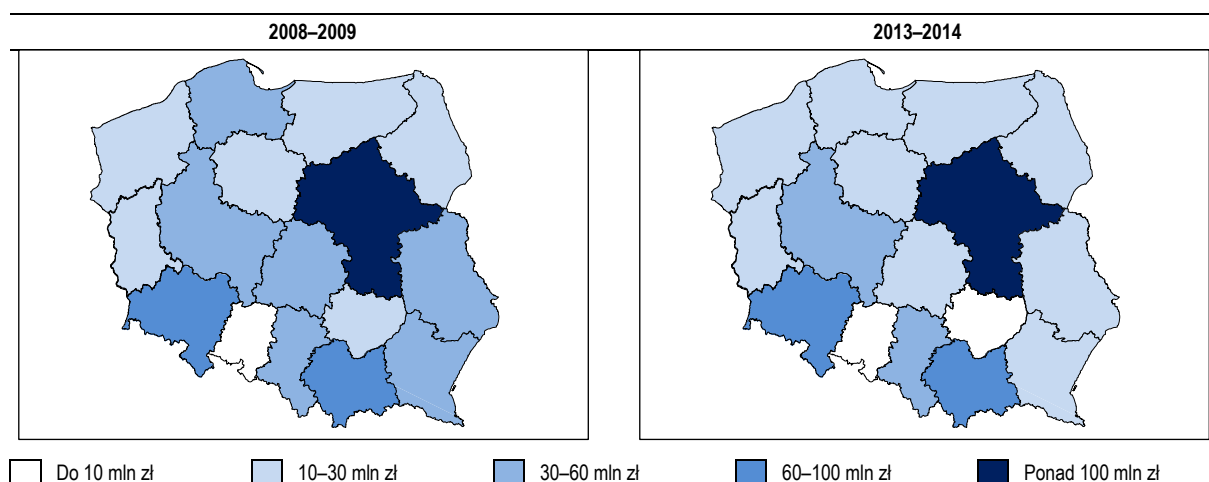
Tabela 34. Dotacje przyznane w ramach programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2014 r.

Województwa	Programy Ministra					Razem
	Dziedzictwo narodowe	Infrastruktura kultury	Wydarzenia artystyczne	Pozostałe programy		
	tys. zł					
OGÓŁEM	109.534,3	50.416,2	55.221,2	54.795,4	269.967,1	100,0
Dolnośląskie	23.258,9	4.155,9	4.890,0	6.262,5	38.567,3	14,3
Kujawsko-Pomorskie	5.121,2	1.725,0	1.760,0	1.484,5	10.090,7	3,7
Lubelskie	3.054,9	2.490,0	2.055,0	2.082,2	9.682,1	3,6
Lubuskie	5.364,2	682,0	505,0	139,9	6.691,1	2,5
Łódzkie	3.172,4	2.215,0	3.150,0	2.451,0	10.988,4	4,1
Małopolskie	11.346,0	4.535,0	11.105,0	8.770,6	35.756,6	13,2
Mazowieckie	12.119,2	15.478,4	16.502,0	19.873,9	63.973,5	23,7
Opolskie	3.855,0	530,0	340,0	340,0	5.065,0	1,9
Podkarpackie	3.708,0	3.994,2	1.120,0	1.100,6	9.922,8	3,7
Podlaskie	2.505,3	2.092,0	795,0	968,2	6.360,4	2,4
Pomorskie	6.150,7	1.415,0	3.484,2	2.710,2	13.760,1	5,1
Śląskie	4.779,8	4.275,0	4.555,0	2.512,7	16.122,5	6,0
Świętokrzyskie	1.758,9	1.410,0	480,0	823,5	4.472,4	1,7
Warmińsko-Mazurskie	8.561,4	2.199,2	490,0	986,1	12.236,6	4,5
Wielkopolskie	8.113,0	1.950,0	2.690,0	2.872,4	15.625,4	5,8
Zachodniopomorskie	6.665,5	1.269,5	1.300,0	1.417,1	10.652,1	3,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie obwieszczeń (komunikatów) ministrów o dotacjach podmiotowych udzielonych w 2014 r.

Kwota rozdzielonych dotacji była w 2014 r. znacznie mniejsza niż w roku poprzednim, gdy wyniosła ona ponad 327,9 mln zł, przy rozkładzie na województwa bardzo podobnym do tego z 2014 r. Prezentowane powyżej proporcje podziału dotacji pomiędzy województwa nie są wynikiem z góry ustalonych preferencji dla wybranych województw. Efektem braku z góry ustalonych proporcji międzywojewódzkich są bardzo duże zróżnicowania kwot, jakie w poszczególnych programach przyznawane są podmiotom z różnych województw. Interesujący jest przy tym fakt, iż chociaż proporcje międzywojewódzkie kształtowane są corocznie przez merytoryczne oceny zgłaszanych do finansowania projektów – w zasadzie w każdym roku innych – to proporcje podziału są bardzo stabilne.

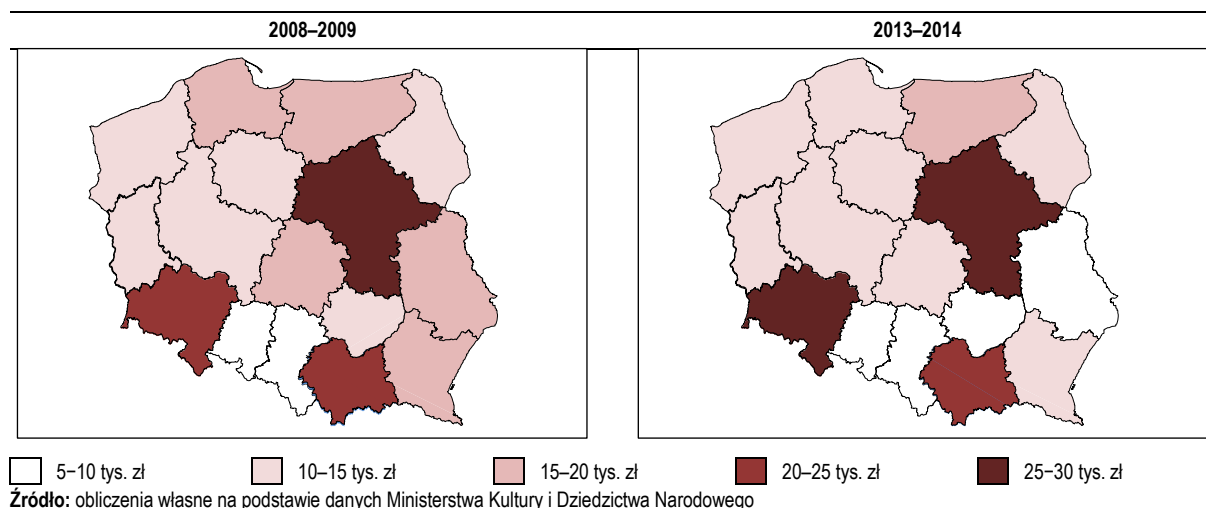
Rysunek 9. Dotacje z programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego przyznane w latach 2008–2009 i 2013–2014 według województw

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Różnice między województwami stają się mniej dramatyczne gdy kwoty dotacji odniesiemy – jak na rysunku 10 – do liczby mieszkańców poszczególnych województw. Rozpiętości są jednak nadal znaczne, gdyż w analizowanym przez nas okresie dotacje dla podmiotów z województwa świętokrzyskiego wyniosły średnio 8,06 zł na jednego mieszkańca, a dotacje dla podmiotów z województwa dolnośląskiego – 29,02 zł na jednego mieszkańca.

Rysunek 10. Dotacje z programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego przyznane w latach 2008–2009 i 2013–2014 według województw, w przeliczeniu na jednego mieszkańca

11. Sądy powszechne

Na system sądów powszechnych w Polsce składa się – według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r.:

- 11 sądów apelacyjnych,
- 45 sądów okręgowych,
- 242 sądy rejonowe⁸⁵.

Podział kraju na obszary właściwości terytorialnej poszczególnych sądów nie pokrywa się z podziałem administracyjnym – obowiązuje tylko (z pewnymi wyjątkami w dużych miastach) zasada, że obszary poszczególnych gmin wchodzą w całości do obszaru właściwości terytorialnej odpowiedniego sądu rejonowego. Gminy z jednego powiatu mogą natomiast należeć do obszarów właściwości różnych sądów okręgowych. Nie ma przy tym publicznie dostępnych danych, które pozwoliłyby racjonalnie skonwertować dane o wydatkach sądów powszechnych na układ wojewódzki⁸⁶.

Na zamieszczonej poniżej mapie przedstawiono obszary właściwości terytorialnej wszystkich sądów okręgowych. Pogrubioną linią zaznaczono granice obszarów właściwości sądów apelacyjnych.

Rysunek 11. Właściwość terytorialna sądów apelacyjnych i okręgowych

⁸⁵ *Mały Rocznik Statystyczny Polski 2015*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015, s. 80–81.

⁸⁶ Teoretycznie uproszczonego podziału wydatków sądów powszechnych na województwa można byłoby dokonać przyjmując jako zasadę zaliczanie wydatków poszczególnych sądów do województwa, w którym znajduje się jego siedziba. Metoda taka byłaby jednak bardzo pracochłonna, gdyż konieczne byłoby sięgnięcie do niepublikowanych sprawozdań wszystkich sądów.

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości – <http://isws.ms.gov.pl/pl/porownania-krajowe/>

W sądach powszechnych zatrudnionych jest prawie 50 tys. osób, w tym – prawie 10 tys. sędziów, a łączne roczne wydatki sądów powszechnych stanowią ok. 2% wydatków budżetu państwa.

System budżetowy sądów jest złożony. Zgodnie z art. 176 § 1 i art. 177 – 178 ustawy z dnia 21 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych⁸⁷:

- dochody i wydatki sądów powszechnych stanowią w budżecie państwa odrębną część,
- dysponentem tej części budżetowej jest Minister Sprawiedliwości,
- dyrektor sądu apelacyjnego wykonuje zadania i kompetencje dysponowania budżetem sądów na obszarze apelacji oraz sprawuje kontrolę gospodarki finansowej i gospodarowania mieniem Skarbu Państwa przez te sądy,
- projekt planu dochodów i wydatków sądów powszechnych przedkłada Ministrowi Finansów Minister Sprawiedliwości, uwzględniając projekty opracowane przez dyrektorów sądów apelacyjnych oraz uwagi i zastrzeżenia Krajowej Rady Sądownictwa.

Budżet sądów powszechnych podlega przepisom art. 139 ust. 2 ustawy o finansach publicznych, co oznacza, że projekt przedłożony przez Ministra Sprawiedliwości musi być bez zmian włączony do rządowego projektu ustawy budżetowej.

W rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2009 r. w sprawie klasyfikacji części budżetowych oraz określenia ich dysponentów⁸⁸ oprócz części 15/00 – Sądy powszechne

⁸⁷ Dz. U. z 2015 r. poz. 133, z późn. zm.

⁸⁸ Dz. U. z 2016 r. poz. 1026.

uwzględniono również części oznaczone symbolami od 15/01 do 15/12, przy czym części od 15/02 do 15/12 odpowiadają poszczególnym sądom apelacyjnym. Zarówno w rządowym projekcie ustawy budżetowej, jak i w uchwalanej ustawie plany dochodów i wydatków sądów powszechnych z obszaru każdej z 11 apelacji traktowane są jak odrębna część budżetowa.

Zasadniczą większość wydatków sądów stanowią bieżące wydatki jednostek budżetowych, obejmujące w szczególności wynagrodzenia sędziów i innych pracowników sądów oraz wydatki sądów na zakup towarów i usług. Z budżetów sądów są także finansowane szybko rosnące w ostatnich latach uposażenia sędziów w stanie spoczynku (dla lat 2010–2015 średnioroczny wzrost wypłat z tego tytułu wynosił 4,3%) oraz inwestycje.

Tabela 35. Wydatki sądów powszechnych w latach 2010–2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010–2015	
	tys. zł						Ogółem=100	
SĄDY POWSZECHNE OGÓŁEM	5.743.773	5.876.697	6.006.223	6.176.663	6.390.997	6.562.700	36.757.054	100,0
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	355.251	371.716	362.952	392.121	413.833	438.077	2.333.949	6,3
Wydatki bieżące jednostek budżetowych	4.984.495	5.115.561	5.231.950	5.430.746	5.590.961	5.758.472	32.112.184	87,4
Inwestycje	404.027	389.421	411.321	353.797	386.204	366.151	2.310.921	6,3

Źródło: dane Ministerstwa Finansów

Wydatki sądów powszechnych wykazują znaczne zróżnicowanie tak co do kwot, jak i co do dynamiki wzrostu w ostatnich latach.

Tabela 36. Wydatki sądów powszechnych w latach 2010–2015 według części budżetowych

Części budżetowe	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
	tys. zł					2010 = 100	Polska=100	
SĄDY POWSZECHNE OGÓŁEM	5.743.773	5.876.697	6.006.223	6.177.461	6.465.672	6.556.218	114,2	100,0
w tym:								
Sąd Apelacyjny w Warszawie	704.259	653.402	685.347	666.613	718.676	746.400	106,0	12,3
Sąd Apelacyjny w Katowicach	696.520	683.632	682.684	699.311	739.927	761.650	109,4	12,1
Sąd Apelacyjny w Gdańsku	692.547	731.411	799.612	833.386	827.545	842.979	121,7	12,1
Sąd Apelacyjny w Poznaniu	487.663	515.104	522.938	542.729	528.962	552.381	113,3	8,5
Sąd Apelacyjny w Krakowie	639.568	624.539	648.992	655.311	635.659	692.573	108,3	11,1
Sąd Apelacyjny we Wrocławiu	604.105	638.559	644.248	679.195	663.482	698.155	115,6	10,5
Sąd Apelacyjny w Łodzi	493.077	539.885	539.413	559.676	578.330	593.869	120,4	8,6
Sąd Apelacyjny w Rzeszowie	261.459	272.661	252.738	258.945	259.120	277.355	106,1	4,6
Sąd Apelacyjny w Białymstoku	320.160	362.687	369.645	378.194	395.475	414.718	129,5	5,6
Sąd Apelacyjny w Lublinie	499.912	495.917	496.649	527.107	554.058	564.388	112,9	8,7
Sąd Apelacyjny w Szczecinie	343.672	358.646	363.231	372.476	382.728	411.749	119,8	6,0

Źródło: dane Ministerstwa Finansów

Na różnice w tempie wzrostu wydatków na poszczególne sądy apelacyjne niewątpliwie wpływają zmiany wydatków inwestycyjnych. Nie jest to jednak przyczyna jedyna, o czym świadczy zamieszczona poniżej tabela, w której przedstawiono – w analogicznym układzie jak w tabeli 36 – dane o wydatkach bieżących jednostek budżetowych, a więc o bieżących kosztach funkcjonowania sądów. Widzimy, że choć rozpiętości w dynamikach wzrostu wydatków w poszczególnych sądach apelacyjnych nie są już tak duże jak w przypadku dynamik wszystkich wydatków, lecz różnice są nadal wyraźne. Zwrócić też warto uwagę na fakt, iż na przestrzeni lat 2010–2015 całkowite wydatki sądów powszechnych wzrosły o 14,2%, co daje średnioroczny wzrost – w ujęciu nominalnym – o ok. 2,7%, a w ujęciu realnym (po uwzględnieniu inflacji) – ok. 1,1% rocznie, podczas gdy w tym samym okresie realna wartość wszystkich wydatków publicznych rosła o ok. 0,6% rocznie, a realna wartość wydatków budżetu państwa – o ok. 0,7% rocznie. Preferencje budżetowe dla sądów nie były więc zbyt silne i nie tworzyły warunków do znaczącej poprawy ich funkcjonowania.

Tabela 37. Wydatki bieżące sądów powszechnych w latach 2010–2015

Części budżetowe	2010	2011	2012	2013	2014	2015
------------------	------	------	------	------	------	------

	tys. zł						2010 = 100	Polska=100
SĄDY POWSZECHNE OGÓŁEM	4.983.517	5.115.259	5.231.950	5.430.364	5.590.961	5.757.446	115,5	100,0
w tym:	579.986	517.707	553.426	595.584	632.939	669.345	115,4	11,6
Sąd Apelacyjny w Warszawie	597.834	613.624	619.107	636.251	656.009	671.461	112,3	11,7
Sąd Apelacyjny w Katowicach	631.120	647.612	652.998	677.494	706.536	730.078	115,7	12,7
Sąd Apelacyjny w Gdańsku	432.412	436.772	453.321	467.488	480.594	499.638	115,5	8,7
Sąd Apelacyjny w Poznaniu	544.686	555.567	579.516	597.014	590.147	604.576	111,0	10,5
Sąd Apelacyjny w Krakowie	538.613	560.896	563.198	582.202	599.738	623.967	115,8	10,8
Sąd Apelacyjny we Wrocławiu	427.763	485.194	490.826	510.094	526.350	529.856	123,9	9,2
Sąd Apelacyjny w Łodzi	221.690	227.950	229.729	236.269	244.639	248.864	112,3	4,3
Sąd Apelacyjny w Rzeszowie	293.508	325.087	329.610	336.994	347.230	356.232	121,4	6,2
Sąd Apelacyjny w Białymstoku	401.131	420.135	434.378	455.067	459.092	463.722	115,6	8,1
Sąd Apelacyjny w Lublinie	314.775	324.715	325.840	335.907	347.686	359.708	114,3	6,2
Sąd Apelacyjny w Szczecinie	4.983.517	5.115.259	5.231.950	5.430.364	5.590.961	5.757.446	115,5	100,0

Źródło: dane Ministerstwa Finansów

Głównym czynnikiem decydującym o podziale między sądy apelacyjne wydatków budżetowych przeznaczonych na finansowanie funkcjonowania sądów powszechnych są – wobec niedokonywania zmian w projektach budżetów sądów w toku sejmowej procedury budżetowej – potrzeby zgłaszane przez sądy apelacyjne. Nie jest to jednak efektywny mechanizm alokacji środków publicznych. Świadczy o tym dobitnie porównanie – bazujące na danych publikowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości – wybranych wskaźników opisujących funkcjonowanie sądów powszechnych w obszarach działalności poszczególnych sądów apelacyjnych.

Tabela 38. Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność sądów powszechnych w 2015 roku

Sądy apelacyjne	Średni czas trwania sprawy (lata)	Odsetek spraw trwających		Wskaźnik opanowania wpływu	Średni czas trwania egzekucji komorniczej (miesiące)	Liczba spraw na jednego sędziego ¹
		ponad rok	ponad 3 lata			
Sąd Apelacyjny w Warszawie	6,99	14,33	3,16	96,59	10,00	1.006,5
Sąd Apelacyjny w Katowicach	5,31	8,64	1,13	99,90	12,85	1.141,9
Sąd Apelacyjny w Gdańsku	5,63	9,32	0,94	97,33	8,97	1.220,3
Sąd Apelacyjny w Poznaniu	5,12	8,43	1,01	98,46	9,69	1.172,3
Sąd Apelacyjny w Krakowie	4,98	8,30	0,89	97,02	11,34	1.169,5
Sąd Apelacyjny we Wrocławiu	5,06	8,01	0,87	99,26	10,72	1.112,4
Sąd Apelacyjny w Łodzi	5,43	9,19	1,08	99,85	6,45	1.114,1
Sąd Apelacyjny w Rzeszowie	4,42	6,52	0,49	95,03	12,28	1.272,6
Sąd Apelacyjny w Białymstoku	4,47	7,26	0,38	99,41	10,35	1.111,9
Sąd Apelacyjny w Lublinie ²	5,39	9,13	1,19	98,85	11,50	4.597,9
Sąd Apelacyjny w Szczecinie	5,06	8,58	1,10	101,13	10,66	1.095,0

¹Dane z roku 2013

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości

O nie w pełni efektywnym podziale środków publicznych między sądy apelacyjne świadczy też bardzo duże zróżnicowanie wynagrodzeń pracowników sądów. Według opublikowanego w 2014 r. raportu Artura Ryciaka⁸⁹, różnice pomiędzy sądami w wynagrodzeniach pracowników sądów zajmujących takie same stanowiska sięgały w 2013 r. 80%. Sugeruje to potrzebę bardziej aktywnego podejścia do propozycji budżetowych zgłaszanych przez sądy apelacyjne.

12. Transport

⁸⁹ A. Ryciak, *Wynagradzanie pracowników sądów powszechnych*, w: A. Ryciak (red.), *Zatrudnianie pracowników sądów z perspektywy prawa pracy i zarządzania*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014.

W związku z napływem znaczących środków z Unii Europejskiej zasadniczą część publicznych wydatków na transport stanowią nakłady na budowę i modernizację infrastruktury transportowej. O ile w przypadku transportu drogowego mamy do czynienia z uzupełnieniem sieci drogowej o nowe drogi, to polityka kolejowa państwa jest bierna, polega bowiem głównie na modernizacji już istniejących linii. Pomimo szybkiego rozwoju obszarów metropolitalnych inwestycje takie jak Pomorska Kolej Metropolitalna należą do rzadkości.

Do szczegółowej analizy wybraliśmy procedury podziału między województwa środków sektora rządowego przeznaczonych na realizację zadań z zakresu budowy, przebudowy i utrzymania dróg publicznych. Udział dróg krajowych w całości sieci dróg publicznych, mierzącej w Polsce 416 tysięcy kilometrów jest stosunkowo niewielki gdyż wynosi niespełna 5%, a udział w sieci dróg publicznych z utwardzoną nawierzchnią – niespełna 7%. Udział sektora rządowego w finansowaniu zadań związanych z budową, przebudową, remontami, utrzymaniem i ochroną dróg jest jednak wielokrotnie wyższy od udziału dróg krajowych w sieci dróg publicznych, gdyż drogi krajowe są drogami o relatywnie wysokim standardzie, obsługują znaczącą część ruchu, a przez to wymagają wyższych nakładów zarówno na inwestycje (tu istotną rolę odgrywa realizowany obecnie program budowy dróg krajowych), jak i na bieżące utrzymanie.

W przypadku infrastruktury kolejowej sytuacja jest inna niż w przypadku dróg – Polskie Koleje Państwowe Polskie Linie Kolejowe – spółka należąca do Skarbu Państwa i PKP – są praktycznie monopolistą w zakresie infrastruktury kolejowej.

Zarządcami dróg publicznych, finansującymi ich budowę i utrzymanie, są:

- Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad – centralny organ administracji rządowej wykonujący zadania zarządcy i realizujący budżet państwa w zakresie dróg krajowych oraz drogowych spółek specjalnego przeznaczenia (w przypadku płatnych autostrad koszty budowy i utrzymania mogą ponosić prywatni koncesjonariusze w zamian za pobieranie opłat za przejazd)⁹⁰,
- odpowiednie jednostki samorządu terytorialnego.

Utrzymanie dróg publicznych – poza drogami krajowymi – należy do zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. W miastach na prawach powiatu do zadań miasta należy również zarządzanie drogami krajowymi, z wyłączeniem autostrad i dróg ekspresowych. Jednostki samorządu terytorialnego finansują z własnych środków utrzymanie i budowę dróg, którymi zarządzają. Administracja rządowa nie finansuje budowy dróg lokalnych poza wyjątkami, o których napiszemy w dalszej części rozdziału.

Polska znajduje się wciąż w fazie budowy podstawowego układu sieci drogowej. Sieć zbudowana przed 1989 r. nie przystawała do potrzeb transportowych państwa wysoko rozwiniętego. W Polsce było zaledwie 224 km autostrad, w tym 130 km wybudowane przez rząd III Rzeczy, oraz 98 km dróg ekspresowych. Sytuacja finansowa państwa w latach 90. również nie sprzyjała finansowaniu dużych projektów infrastrukturalnych. Dopiero napływ środków europejskich w połowie ubiegłego dziesięciolecia umożliwił przyspieszenie budowy podstawowej sieci drogowej. Jeszcze w 2005 r. użytkowano 552 km autostrad i 258 km dróg ekspresowych. W końcu 2014 r. długość użytkowanych autostrad wynosiła już 1556 km, a długość dróg ekspresowych – 1448 km. Do zakończenia budowy planowanej sieci dróg szybkiego ruchu w Polsce brakuje zatem jeszcze około 4,5 tys. km. O ile w przypadku autostrad wykonano już większość prac, gdyż w użytkowaniu znajduje się, według danych na koniec 2014 r., około 78% ich planowanej długości, to w przypadku dróg ekspresowych do użytku oddano około 26%.

Tabela 39. Rozwój sieci autostrad i dróg ekspresowych w Polsce w latach 2003 – 2014 według województw

Województwa	Stan na	Przyrosty	Stan na
-------------	---------	-----------	---------

⁹⁰ Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o finansowaniu infrastruktury transportu lądowego (Dz. U. Nr 267, poz. 2251, z późn. zm.), zadania w zakresie budowy, przebudowy, remontu, utrzymania i ochrony dróg krajowych oraz zarządzania nimi są finansowane przez ministra właściwego do spraw transportu za pośrednictwem Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad albo drogowych spółek specjalnego przeznaczenia.

	koniec 2003 r.	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	koniec 2014 r.
	Km												
OGÓŁEM	631	154	25	151	33	224	154	161	275	610	309	278	3.004
Dolnośląskie	150	0	0	8	0	0	49	5	23	46	0	5	286
Kujawsko-Pomorskie	23	0	12	0	0	23	10	0	53	14	44	21	200
Lubelskie	0	4	0	0	0	0	0	0	0	8	35	32	79
Lubuskie	18	0	0	0	10	16	0	16	89	0	46	37	232
Łódzkie	18	0	0	58	0	2	0	0	0	204	12	113	405
Małopolskie	53	7	4	0	0	12	24	3	0	58	-1	15	173
Mazowieckie	21	17	0	0	13	34	21	18	10	75	33	-3	238
Opolskie	85	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	88
Podkarpackie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	89	21	123
Podlaskie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	23	0	33
Pomorskie	39	0	0	0	0	65	0	16	0	18	0	0	138
Śląskie	93	19	7	40	7	20	15	10	34	41	0	8	292
Świętokrzyskie	24	0	0	0	0	0	6	0	25	0	3	0	57
Warmińsko-Mazurskie	3	0	0	0	3	50	2	0	14	69	0	0	141
Wielkopolskie	56	104	3	46	0	2	15	13	9	54	26	31	358
Zachodniopomorskie	50	0	0	0	0	0	13	81	18	0	0	-1	160

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Według obecnie obowiązującego planu, określonego w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 października 2015 r. zmieniającego rozrządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych, docelową sieć dróg szybkiego ruchu w Polsce określono na około 7500 km, w tym około 2000 km autostrad⁹¹. Planowy układ dróg szybkiego ruchu nie zmienił się znacząco w okresie ostatnich dwudziestu lat. W 1996 r. planowano docelowo wybudować 6770 km dróg szybkiego ruchu, w tym około 2600 km autostrad⁹². Z czasem zrezygnowano jednak z tak długiej sieci autostrad, wydłużając za to planowaną długość dróg ekspresowych. O ile większość dróg szybkiego ruchu w układzie równoleżnikowym została już wybudowana lub jest w trakcie budowy (z wyjątkiem wschodniego odcinka autostrady A2, kilku dróg ekspresowych we wschodniej Polsce oraz drogi ekspresowej A10 ze Szczecina do Wołomina), to większość dróg ekspresowych w układzie Północ-Południe jest dopiero planowana do realizacji. Najgorzej wygląda sytuacja drogowa w Polsce Wschodniej, gdzie budowa dróg szybkiego ruchu w układzie południkowym jest dopiero planowana.

Z Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.) wynika, że w okresie tym zaplanowano dokończenie budowy sieci dróg szybkiego ruchu w Polsce⁹³. Pojawiają się jednak głosy ekspertów, że w tak krótkim okresie nie będzie to jednak możliwe⁹⁴.

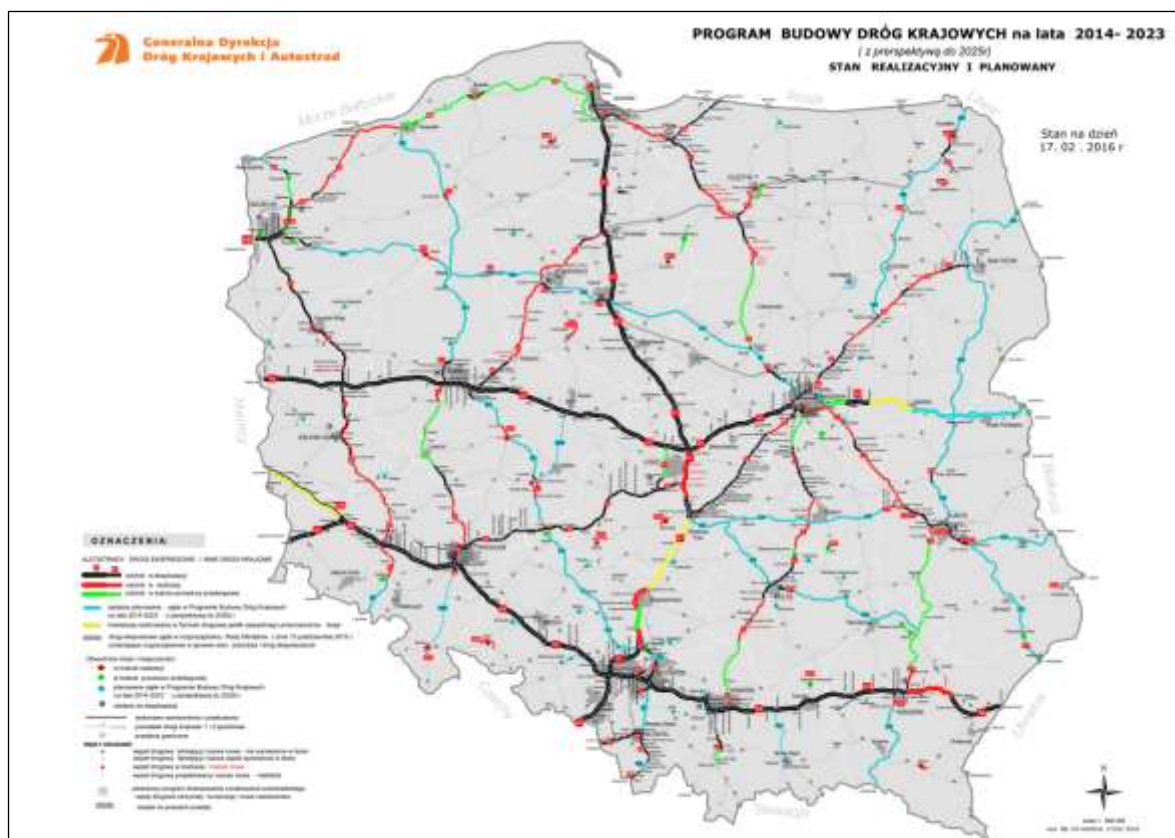
Rysunek 12. Program budowy dróg krajowych na lata 2014–2023

⁹¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1734.

⁹² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 1996 r. w sprawie ustalenia sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. nr 12, poz. 63).

⁹³ Uchwała nr 156/2015 Rady Ministrów z dnia 8 września 2015 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą "Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.)". http://mib.gov.pl/2-program_budowy_drog_krajowych.htm

⁹⁴ Program budowy dróg krajowych do poprawki — <http://www.polskieradio.pl/42/3168/Artykul/1567556,Program-budowy-drog-krajowych-do-poprawki>

Źródło: strona internetowa GDDKiA

Źródłami finansowania budowy dróg krajowych są:

- rezerwa celowa ustalana corocznie w budżecie państwa a także środki przypisane do części budżetowej *Transport*,
- środki Krajowego Funduszu Drogowego (KFD),
- środki z budżetu Unii Europejskiej.

Zgodnie z wcześniejszymi założeniami środki z KFD i z budżetu Unii Europejskiej miały być wykorzystywane przez Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA) na finansowanie zadań inwestycyjnych, związanych z budową i przebudową dróg krajowych. Środki krajowe, pochodzące z budżetu państwa, miały być przeznaczone na finansowanie remontów i utrzymania dróg. W ten sposób miało nastąpić rozdzielanie źródeł finansowania zadań bieżących od zadań inwestycyjnych.

Tak się jednak nie stało. W 2013 r. z Krajowego Funduszu Drogowego przeznaczono na remonty 165 mln zł, a jednocześnie wydatki inwestycyjne z budżetu państwa wyniosły 428 mln zł. Dane te wskazują, że finansowanie dróg krajowych odbywa się według nieprzejrzystych reguł, zależnych od uznaniowości osób zarządzających środkami na budowę i utrzymanie tych dróg. Wskazuje na to również odmowa przekazania nam informacji o zasadach podziału środków między regionalne oddziały GDDKiA przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad, uzasadniana zbyt dużą pracochłonnością w przygotowaniu odpowiednich danych.

W latach 2009–2014 obserwowaliśmy zarówno spadek średniej wartości wskaźnika natychmiastowych potrzeb remontowych na drogach krajowych, jak i spadek wartości tego wskaźnika w województwach o najgorszym stanie dróg krajowych. Od 2009 roku do 2015 roku łączny wskaźnik natychmiastowych potrzeb remontowych na drogach krajowych w zarządzie GDDKiA obniżył się z 19% do 13% ich łącznej długości. Tak istotnego zmniejszenia się udziału dróg znajdujących się w złym stanie technicznym w łącznej długości dróg krajowych nie wyjaśnia wyłącznie przyrost nowych dróg o dobrym stanie nawierzchni. Z raportów o stanie technicznym sieci dróg krajowych wynika, że długość dróg w złym stanie zmniejszyła się o 629 km, czyli prawie o 19%.

Tabela 40. Wskaźnik natychmiastowych potrzeb remontowych¹ na drogach krajowych w latach 2009, 2011, 2012 i 2015 według województw

Województwa	2009	2011	2013	2015
	%			
POLSKA OGÓŁEM	19	17	12	13,5
Dolnośląskie	14	15	20	15,3
Kujawsko-Pomorskie	26	25	16	17
Lubelskie	19	20	15	17,2
Lubuskie	12	8	15	23,3
Łódzkie	21	17	14	9,6
Małopolskie	27	19	06	11,3
Mazowieckie	18	21	09	13,2
Opolskie	20	16	08	11,3
Podkarpackie	17	21	14	11
Podlaskie	12	21	10	10,6
Pomorskie	17	17	06	7,3
Śląskie	21	13	09	14,9
Świętokrzyskie	18	13	10	12,9
Warmińsko-Mazurskie	21	13	11	7,1
Wielkopolskie	23	24	14	18,3
Zachodniopomorskie	14	13	11	23,3

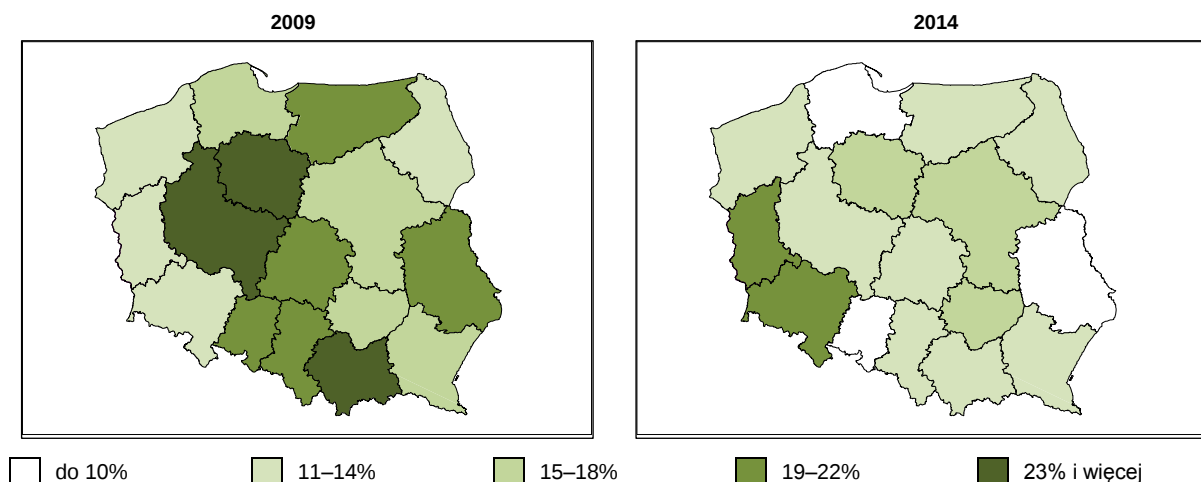
¹ Udział dróg krajowych wymagających natychmiastowych remontów w łącznej długości dróg krajowych.

Źródło: Raporty o stanie technicznym sieci dróg krajowych na koniec 2009, 2011, 2013 i 2015 roku, GDDKiA

W 2009 r. największe, w stosunku do łącznej długości dróg krajowych zarządzanych przez GDDKiA, potrzeby remontowe występowały w województwie małopolskim (27%), a w pięciu innych województwach przekraczały 20%. W 2015 r. wszystkie województwa – poza zachodniopomorskim i lubuskim – uzyskały wartość wskaźnika natychmiastowych potrzeb remontowych niższą od 20%. Dane te wskazują na stopniowe obniżanie się potrzeb remontowych, nie dotyczy to jednak wszystkich województw. W dwóch województwach – dolnośląskim i lubuskim – wskaźnik natychmiastowych potrzeb remontowych wzrósł od roku 2009 do 2015, zaś w województwie podlaskim stan dróg się nie zmienił. W ten sposób województwa dolnośląskie i lubuskie stały się regionami o najwyższych potrzebach remontowych, chociaż jeszcze w 2009 r. należały do województw o najlepszych drogach w kraju. Wyraźnie poprawiła się jakość dróg w województwie pomorskim i warmińsko-mazurskim.

Zmiany te nie oznaczają większych preferencji dla województw Polski Wschodniej, bowiem oprócz wspomnianego braku zmian w województwie podlaskim, także stan dróg krajowych w województwie świętokrzyskim w 2014 r. był podobny do stanu z 2009 r., a wskaźnik natychmiastowych potrzeb remontowych należał do wysokich. Powyższe dane potwierdzają, że podział środków na remonty dróg krajowych między województwa jest dosyć przypadkowy, a dużą rolę odgrywa uznaniowość.

Rysunek 13. Wskaźnik natychmiastowych potrzeb remontowych na drogach krajowych w roku 2009 i 2014

Źródło: dane z Raportów o stanie technicznym sieci dróg krajowych na koniec 2009 i 2014 roku, GDDKiA

W dniu 28 października 2008 r. został ustanowiony uchwałą Rady Ministrów program wieloletni pod nazwą „Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych 2008–2011”⁹⁵. Program ten cieszył się tak dużym zainteresowaniem samorządów, że zdecydowano się na uruchomienie jego drugiej edycji. W dniu 6 września 2011 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Narodowy program przebudowy dróg lokalnych – Etap II. Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój”⁹⁶.

Nowy program zawiera algorytm podziału środków publicznych między województwa oparty na czterech kryteriach: liczbie mieszkańców, powierzchni, długości sieci dróg lokalnych oraz wielkości PKB na mieszkańca. Przy ustalonej łącznej kwocie dotacji D , dotacje dla poszczególnych województw oblicza się według następujących wzorów:

$$D_{1w} = \frac{D}{3} \cdot \frac{\frac{L_w}{L} + \frac{P_w}{P}}{2} \quad D_{2w} = \frac{D}{3} \cdot \frac{\frac{DL}{DL} + \frac{DLU_w}{DLU}}{2} \quad D_{3w} = \frac{1}{\sum_{j=1}^{16} \frac{PKBM_w}{PKBM_j}}$$

$$D_w = D_{1w} + D_{2w} + D_{3w} \quad w = 1, 2, \dots, 16$$

gdzie:

- D – łączna kwota dotacji dla wszystkich województw,
- D_w – dotacja dla województwa o numerze w ,
- D_{1w} – składowa dotacji dla województwa „ w ” uzależniona od powierzchni i ludności województwa,
- D_{2w} – składowa dotacji dla województwa „ w ” uzależniona od długości sieci dróg lokalnych,
- D_{3w} – składowa dotacji dla województwa „ w ” uzależniona od poziomu PKB na jednego mieszkańca,
- L – liczba mieszkańców Polski,
- L_w – liczba mieszkańców województwa „ w ”,
- P – powierzchnia Polski,
- P_w – powierzchnia województwa „ w ”,
- DL – długość sieci dróg lokalnych w Polsce,
- DL_w – długość sieci dróg lokalnych w województwie „ w ”,
- DLU – długość sieci utwardzonych dróg lokalnych w Polsce,
- DLU_w – długość sieci utwardzonych dróg lokalnych w województwie „ w ”,
- $PKBM$ – produkt krajowy brutto na jednego mieszkańca w Polsce,
- $PKBM_w$ – produkt krajowy brutto na jednego mieszkańca w województwie „ w ”.

Wybór czterech kryteriów podziału dotacji na realizację programu, którymi są: liczba mieszkańców, powierzchnia, długość sieci dróg lokalnych oraz wielkość PKB w przeliczeniu na mieszkańca, należy ocenić jako znacznie lepszą metodę od pierwotnie zastosowanej w pierwszym etapie programu, kiedy po prostu podzielono środki po równo między województwa, nie zważając na to, że województwo mazowieckie, śląskie lub wielkopolskie jest znacznie większe pod względem liczby mieszkańców, powierzchni i liczby jednostek od województwa opolskiego lub lubuskiego.

W poniższej tabeli zaprezentowano udziały województw w łącznej kwocie dotacji z budżetu państwa przeznaczonej na realizację programu przebudowy dróg lokalnych, wynikające z opisanego powyżej algorytmu.

⁹⁵ Uchwała Nr 233/2008 Rady Ministrów z dnia 28 października 2008 r. w sprawie ustanowienia Programu Wieloletniego pod nazwą „Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych 2008–2011”.

⁹⁶ Uchwała Nr 174/2011 Rady Ministrów z dnia 6 września 2011 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Narodowy program przebudowy dróg lokalnych – Etap II Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój”, zmieniona uchwałą nr 199/2012 Rady Ministrów z dnia 27 listopada 2012 r. i uchwałą nr 194/2013 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. i uchwałą nr 36/2014 Rady Ministrów z dnia 25 marca 2014 r. Teksty przytoczonych powyżej uchwał dotyczących programu przebudowy dróg lokalnych dostępne są np. na stronie internetowej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego: <http://www.mazowieckie.pl/pl/urząd/urząd-województwi/województwo/programy-przebudowy-dro/nppl-etap-ii-bezpiecz-nabor-wnioskow-o-dofin-1/12002,Dokumenty-do-pobrania-dotyczace-Programu-i-naboru.html>

Tabela 41. Podział między województwa dotacji z budżetu państwa na realizację „Narodowego programu przebudowy dróg lokalnych – Etap II Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój”

Województwo	Dane źródłowe					Udziały			
	Ludność	Obszar	Drogi lokalne		PKB na 1 mieszkańca	D1	D2	D3	D
			ogółem	utwardzone					
POLSKA	38.167	312.679	337.053	221.385	33.475	100,00	100,00	100,00	100,00
Dolnośląskie	2.877	19.947	18.666	14.567	35.989	6,96	6,06	5,11	6,04
Kujawsko-Pomorskie	2.069	17.972	22.517	12.318	28.926	5,58	6,12	6,36	6,02
Lubelskie	2.157	25.122	27.148	16.321	23.219	6,84	7,71	7,92	7,49
Lubuskie	1.010	13.988	10.249	5.754	28.709	3,56	2,82	6,41	4,26
Łódzkie	2.542	18.219	21.631	15.615	31.140	6,24	6,74	5,91	6,30
Małopolskie	3.298	15.183	25.680	19.976	28.878	6,75	8,32	6,37	7,15
Mazowieckie	5.222	35.558	45.056	27.634	52.770	12,53	12,93	3,49	9,65
Opolskie	1.031	9.412	8.692	6.740	28.379	2,86	2,81	6,48	4,05
Podkarpackie	2.102	17.846	15.751	12.299	23.101	5,61	5,11	7,96	6,23
Podlaskie	1.190	20.187	17.734	9.631	24.434	4,79	4,81	7,53	5,71
Pomorskie	2.230	18.310	17.590	9.154	31.754	5,85	4,68	5,79	5,44
Śląskie	4.641	12.333	22.725	18.415	36.126	8,05	7,53	5,09	6,89
Świętokrzyskie	1.270	11.711	14.993	11.145	26.763	3,54	4,74	6,87	5,05
Warmińsko-Mazurskie	1.427	24.173	18.090	9.209	24.814	5,74	4,76	7,41	5,97
Wielkopolskie	3.408	29.826	35.644	22.345	34.934	9,23	10,33	5,26	8,28
Zachodniopomorskie	1.693	22.892	14.887	10.264	30.357	5,88	4,53	6,06	5,49

Źródło: uchwała Rady Ministrów Nr 174/2011 z dnia 6 września 2011 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Narodowy program przebudowy dróg lokalnych – Etap II. Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój”, Uzasadnienie, s. 20-21.

Mimo przyjęcia bardziej racjonalnych kryteriów podziału środków, również w drugim etapie programu nie ustrzeżono się jednak od kontrowersyjnych rozwiązań. Ustalając podział części D3, opartej na kryterium PKB w przeliczeniu na mieszkańca, pominięto kwestię liczby mieszkańców. A zatem w przypadku województwa o niskim PKB w przeliczeniu na mieszkańca i bardzo małej liczbie mieszkańców oraz w przypadku województwa o takim samym PKB i bardzo dużej liczbie mieszkańców kwota D3 będzie równa. Z tego względu w województwie o małej liczbie jednostek samorządu terytorialnego i małej liczbie mieszkańców część ta będzie znacznie silniej oddziaływała na sytuację finansową jednostek, gdyż będzie dzielona między mniej jednostek niż w dużym województwie. Oznacza to, że część D3, mimo że jest formalnie oparta na kryterium PKB w przeliczeniu na mieszkańca, zależy również od wielkości województwa, premiując mniejsze regiony. Jednocześnie jednak przy obliczaniu części D1 premiowano większe województwa, co wskazuje, że cele realizacji programu są ze sobą częściowo sprzeczne.

Wątpliwości może również budzić zastosowanie podobnego kryterium przy obliczeniu części D1 i D2 dla poszczególnych województw. W części D1 wzięto bowiem pod uwagę powierzchnię województwa, a w części D2 – długość dróg. Niewątpliwie przesłanką do wprowadzenia kryterium powierzchni jest zakładana większa długość dróg w dużych województwach, można zatem zgłosić wątpliwość, czy uzasadnione było przyjęcie kryterium powierzchni województwa w sytuacji, gdy przy podziale dotacji uwzględniono już długość dróg gminnych i powiatowych.

W przypadku kryterium liczby mieszkańców można rozważać, czy nie byłoby bardziej zasadne przyjęcie zamiast niego liczby zarejestrowanych samochodów.

Wątpliwości budzi jednak przede wszystkim celowość ustanowienia rządowego programu przebudowy dróg lokalnych w sytuacji, gdy wciąż nie rozwiązano kwestię budowy i przebudowy dróg o znacznie większym, ponadlokalnym znaczeniu, istotnych dla poprawy spójności społecznej w wymiarze krajowym i regionalnym. Mimo że brakuje środków na budowę istotnych dróg tranzytowych, środki z budżetu państwa przeznaczają się na przebudowę dróg o zasięgu gminnym i powiatowym, o znacznie mniejszym natężeniu ruchu.

W pierwszej wersji „Narodowego programu przebudowy dróg lokalnych – Etap II Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój”, zawartej w uchwale Nr 174/2011 Rady Ministrów z dnia 6 września 2011 r., na realizację programu zaplanowano kwotę 3 200 mln zł, z tego w pierwszym roku 200 mln zł, a w dalszych latach po 1 mld zł. Okazało się jednak, że przyjęcie założenia o pięciokrotnym zwiększeniu

kwoty od drugiego roku realizacji programu było zbyt optymistyczne. Zgodnie z treścią znowelizowanej uchwały Nr 36/2014 Rady Ministrów z dnia 25 marca 2014 r. na realizację programu przeznaczono 2 400 mln zł, czyli o 800 mln zł mniej niż w pierwszej wersji uchwały. Największe kwoty przyznano gminom i powiatom z województwa mazowieckiego (łącznie 231,5 mln zł), wielkopolskiego i lubelskiego, a najmniejsze – gminom i powiatom z województwa opolskiego i lubuskiego (po około 130 mln zł). Taki podział nie oznacza, że samorządy z województwa mazowieckiego są w tym systemie preferowane, należy bowiem wziąć także pod uwagę powierzchnię tego województwa.

Tabela 42. Dotacje na realizację „Narodowego programu przebudowy dróg lokalnych – Etap II Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój” według województw

Województwa	Uchwała Rady Ministrów z dnia 6 września 2011 r.					Uchwała Rady Ministrów z dnia 25 marca 2014 r.				
	Ogółem	2012	2013	2014	2015	Ogółem	2012	2013	2014	2015
mln zł										
POLSKA	3.200,0	200,0	1.000,0	1.000,0	1.000,0	2.400,0	200,0	500,0	700,0	1.000,0
Dolnośląskie	193,3	12,1	60,4	60,4	60,4	145,0	12,1	30,2	42,3	60,4
Kujawsko-Pomorskie	192,7	12,0	60,2	60,2	60,2	144,5	12,0	30,1	42,1	60,2
Lubelskie	239,7	15,0	74,9	74,9	74,9	179,8	15,0	37,5	52,4	74,9
Lubuskie	136,4	8,5	42,6	42,6	42,6	102,3	8,5	21,3	29,8	42,6
Łódzkie	201,4	12,6	63,0	63,0	63,0	151,1	12,6	31,5	44,1	63,0
Małopolskie	228,7	14,3	71,5	71,5	71,5	171,5	14,3	35,7	50,0	71,5
Mazowieckie	308,6	19,3	96,5	96,5	96,5	231,5	19,3	48,2	67,5	96,5
Opolskie	129,6	8,1	40,5	40,5	40,5	97,2	8,1	20,2	28,3	40,5
Podkarpackie	199,3	12,5	62,3	62,3	62,3	149,4	12,5	31,1	43,6	62,3
Podlaskie	182,6	11,4	57,1	57,1	57,1	136,9	11,4	28,5	39,9	57,1
Pomorskie	174,0	10,9	54,4	54,4	54,4	130,5	10,9	27,2	38,1	54,4
Śląskie	220,5	13,8	68,9	68,9	68,9	165,4	13,8	34,5	48,2	68,9
Świętokrzyskie	161,6	10,1	50,5	50,5	50,5	121,2	10,1	25,3	35,4	50,5
Warmińsko-Mazurskie	191,0	11,9	59,7	59,7	59,7	143,3	11,9	29,9	41,8	59,7
Wielkopolskie	264,9	16,6	82,8	82,8	82,8	198,6	16,6	41,4	57,9	82,8
Zachodniopomorskie	175,6	11,0	54,9	54,9	54,9	131,7	11,0	27,4	38,4	54,9

Źródło: Uchwała Nr 174/2011 Rady Ministrów z dnia 6 września 2011 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Narodowy program przebudowy dróg lokalnych – Etap II. Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój”, załącznik, str. 11, Uchwała Nr 36/2014 Rady Ministrów z dnia 25 marca 2014 r. zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Narodowy program przebudowy dróg lokalnych – Etap II Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój”, str. 2.

Przyjęcie wyżej opisanej metody podziału środków prowadzi do bardzo wyraźnego zróżnicowania jednostkowych kwot wydatków – dotacja na 1 kilometr dróg lokalnych w województwie opolskim jest ponad dwukrotnie wyższa od dotacji na 1 kilometr dróg lokalnych w województwie mazowieckim. Podobną przewagę nad województwem mazowieckim, ale pod względem dotacji na 1 kilometr dróg lokalnych utwardzonych, utrzymało województwo lubuskie.

Drugim źródłem finansowania dróg lokalnych z budżetu państwa jest rezerwa subwencji ogólnej. Rezerwa ta jest przeznaczona na dofinansowanie:

- inwestycji na drogach publicznych powiatowych i wojewódzkich oraz na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych w granicach miast na prawach powiatu,
- utrzymania rzecznych przepraw promowych o średnim natężeniu ruchu w skali roku powyżej 2000 pojazdów na dobę, wskazanych przez ministra właściwego do spraw transportu – w kwocie nie mniejszej niż w roku bazowym,
- remontu, utrzymania, ochrony i zarządzania drogami krajowymi i wojewódzkimi w granicach miast na prawach powiatu⁹⁷.

Wysokość rezerwy na drogowe zadania inwestycyjne nie może być mniejsza od odpowiedniej kwoty przyjętej w ustawie budżetowej na rok bazowy i skorygowanej w przypadku zmiany zakresu tych zadań. Rezerwą subwencji na zadania inwestycyjne dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, po zasięgnięciu opinii reprezentacji jednostek samorządu terytorialnego.

⁹⁷ Art. 26 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Ustawa nie określa kryteriów podziału środków rezerwy subwencji. W 2014 roku środki z rezerwy subwencji na dofinansowanie inwestycji na drogach publicznych powiatowych i wojewódzkich oraz na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych w granicach miast na prawach powiatu trafiły do 133 jednostek samorządu terytorialnego – 10 samorządów województw, 20 miast na prawach powiatu i 103 powiatów. Łącznie przekazano 299,0 mln zł, średnia kwota dofinansowania wyniosła 2,2 mln zł, przy rozpiętości od 78 tys. zł do 56,4 mln zł. Zakres podmiotowy dofinansowania objął 63% województw, 30% miast na prawach powiatu i 33% powiatów.

Druga część rezerwy subwencji, kierowana na utrzymania rzecznych przepraw promowych oraz remontu, utrzymania, ochrony i zarządzania drogami krajowymi i wojewódzkimi w granicach miast na prawach powiatu, jest znacznie bardziej ukierunkowana. W 2014 roku środki na te zadania otrzymało 12 miast na prawach powiatu. Miastom tym przekazano łącznie 37,0 mln zł, z czego trzy czwarte otrzymało Świnoujście.

Z powyższych danych wynika, że ze środków będących w dyspozycji instytucji podsektora rządowego wspierane są przede wszystkim inwestycje w zakresie budowy dróg krajowych i autostrad oraz – w mniejszym zakresie – inwestycje w przebudowę dróg lokalnych. Koncepcję programu przebudowy dróg lokalnych, wspieranego ze środków budżetu państwa, należy jednak ocenić negatywnie. Zgodnie z zasadą pomocniczości samorządy województw zajmują się programowaniem rozwoju regionalnego i to one realizują programy rozwojowe na swoim obszarze. Tworzenie instrumentów wsparcia rozwoju pominięciem budżetów województw, powoduje złamanie tej zasady. Może się okazać, że budżet państwa wspiera przebudowę dróg lokalnych, podczas gdy w skali danego województwa znacznie ważniejsza jest budowa albo przebudowa dróg wojewódzkich o złym stanie nawierzchni oraz o znacznie większym natężeniu ruchu niż objęte dofinansowaniem rządowym drogi lokalne.

Wraz z budową nowych dróg szybkiego ruchu istnieje potrzeba uzupełnienia sieci drogowej drogami wojewódzkimi, spinającymi drogi krajowe oraz omijającymi miasta. Okazuje się jednak, że województwa dysponują niewystarczającymi środkami na rozbudowę sieci drogowej o zasięgu regionalnym. Łączna długość dróg wojewódzkich w 2013 r. była zaledwie o 3 km większa niż w roku 2005. Z tego powodu działanie rządu ustanawiające Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych uznać należy za niecelowe z punktu widzenia interesów państwa.

Rozbudowa sieci dróg krajowych oraz dużo skromniejsze inwestycje w drogi wojewódzkie nie doprowadziły do zniwelowania różnic pomiędzy województwami pod względem gęstości dróg krajowych i wojewódzkich, czyli dróg o znaczeniu ponadlokalnym.

Tabela 43. Drogi krajowe i wojewódzkie w latach 2005 i 2013 według województw

Województwa	2005	2013	2005	2013	2005	2013
	km		km na 100 km ²		Polska=100	
Polska	46.763,6	47.775,3	15,0	15,3	100,0	100,0
Dolnośląskie	3.732,2	3.826,9	18,7	19,2	125,1	125,6
Kujawsko-Pomorskie	2.782,1	2.903,7	15,5	16,2	103,5	105,7
Lubelskie	3.277,9	3.294,9	13,0	13,1	87,2	85,8
Lubuskie	2.427,1	2.504,1	17,4	17,9	116,0	117,2
Łódzkie	2.464,1	2.646,3	13,5	14,5	90,4	95,1
Małopolskie	2.417,6	2.489,6	15,9	16,4	106,4	107,3
Mazowieckie	5.348,3	5.449,2	15,0	15,3	100,6	100,3
Opolskie	1.769,6	1.762,9	18,8	18,7	125,7	122,6
Podkarpackie	2.437,6	2.542,5	13,7	14,2	91,3	93,2
Podlaskie	2.220,5	2.217,9	11,0	11,0	73,6	71,9
Pomorskie	2.654,1	2.702,8	14,5	14,8	97,0	96,6
Śląskie	2.559,6	2.645,6	20,8	21,5	138,8	140,4
Świętokrzyskie	1.838,2	1.842,4	15,7	15,7	105,0	103,0
Warmińsko-Mazurskie	3.237,2	3.238,4	13,4	13,4	89,5	87,7
Wielkopolskie	4.378,6	4.453,7	14,7	14,9	98,2	97,7
Zachodniopomorskie	3.218,9	3.254,4	14,1	14,2	94,0	93,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS: *Transport drogowy w Polsce w latach 2005-2009*, GUS, Warszawa 2010, str. 82, 84-87 *Transport drogowy w Polsce w latach 2012 i 2013*, GUS, Warszawa 2014, str. 108, 110-112.

Pomiędzy 2005 r. a 2013 r. gęstość tych dróg w województwach: lubelskim, podlaskim i warmińsko-mazurskim nie uległa istotnej zmianie, poprawiła się jedynie gęstość dróg ponadlokalnych w województwie podkarpackim. W porównaniu ze średnią dla Polski gęstość dróg ponadlokalnych w wyżej wymienionych trzech województwach była niższa w 2013 r. niż w 2005 r. Wskazuje to na regionalny rozkład preferencji przy budowie dróg krajowych, zgodnie z którym większość środków kierowano do województw z zachodniej oraz środkowej Polski. Co ciekawe, również w stosunkowo gęsto zaludnionym województwie mazowieckim (trzecie miejsce w Polsce) przyrost gęstości dróg ponadlokalnych był niższy niż średnio w innych województwach, mimo że województwo to pod względem gęstości dróg ponadlokalnych znajdowało się w 2005 r. dopiero na ósmym miejscu wśród polskich regionów. W największym stopniu w tym okresie zwiększyła się gęstość dróg ponadlokalnych w województwie łódzkim.

Warto także zwrócić uwagę, że pod względem gęstości dróg publicznych o twardej nawierzchni województwo warmińsko-mazurskie nie tylko nie zmniejszyło dystansu do innych województw, ale dystans ten w latach 2005 – 2013 jeszcze bardziej się powiększył. Stosunkowo niewielkie inwestycje drogowe realizowano również w województwie lubuskim oraz w województwie zachodniopomorskim.

Tabela 44. Drogi publiczne utwardzone w latach 2005 i 2013 według województw

Województwa	2005	2013	2005	2013	2005	2013
	km	km	km na 100 km ²	km na 100 km ²	Polska=100	Polska=100
Polska	253.781,4	285.165,1	81,2	91,2	100,0	100,0
Dolnośląskie	18.098,7	18.856,5	90,7	94,5	111,7	103,6
Kujawsko-Pomorskie	14.109,5	16.700,7	78,5	92,9	96,7	101,9
Lubelskie	18.158,3	21.223,9	72,3	84,5	89,0	92,7
Lubuskie	8.056,4	8.475,8	57,6	60,6	70,9	66,4
Łódzkie	16.489,9	19.373,3	90,5	106,3	111,5	116,6
Małopolskie	21.915,6	24.131,3	144,3	158,9	177,7	174,2
Mazowieckie	29.566,6	35.375,2	83,1	99,5	102,3	109,1
Opolskie	8.362,7	8.496,2	88,9	90,3	109,5	99,0
Podkarpackie	14.030,3	15.897,8	78,6	89,1	96,8	97,7
Podlaskie	11.013,1	12.553,8	54,6	62,2	67,2	68,2
Pomorskie	11.498,6	12.851,3	62,9	70,2	77,5	77,0
Śląskie	20.183,1	23.180,1	163,7	188,0	201,6	206,1
Świętokrzyskie	12.084,2	13.478,0	103,2	115,1	127,1	126,2
Warmińsko-Mazurskie	12.352,3	13.079,8	51,1	54,1	62,9	59,3
Wielkopolskie	25.122,2	27.791,8	84,2	93,2	103,7	102,2
Zachodniopomorskie	12.739,9	13.699,6	55,6	59,8	68,5	65,6

Źródło opracowanie własne na podstawie danych GUS: *Transport drogowy w Polsce w latach 2005-2009*, GUS, Warszawa 2010, str. 86–88 *Transport drogowy w Polsce w latach 2012 i 2013*, GUS, Warszawa 2014, str. 111.

Pomiędzy 2005 r. a 2013 r. przewaga województwa z najgęstszą siecią dróg utwardzonych (województwo śląskie) nad województwem o najmniejszej gęstości tych dróg (województwo warmińsko-mazurskie) zwiększyła się, mimo że to właśnie warmińsko-mazurskie było beneficjentem największej pomocy unijnej, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, w formie środków na realizację regionalnych programów operacyjnych.

III. Algorytmy podziału środków z budżetu Unii Europejskiej

Od dziesięciu lat znaczącym źródłem dochodów publicznych są dla Polski środki przekazywane z budżetu Unii Europejskiej. Od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej do końca 2015 r. do Polski wpłynęło łącznie ponad 122 mld euro – trzykrotnie więcej niż w tym czasie Polska wpłaciła do budżetu UE.

Tabela 45. Transfery z budżetu UE do Polski w latach 2004–2015

Treść	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	mln euro											
Transfery ogółem	2.478	4.018	5.269	7.406	7.396	9.258	11.229	14.271	15.439	15.636	17.125	13.054
Środki przedakcesyjne	692	901	487	353	374	153	108	80	24		0	0
Polityka strukturalna	841	775	1.881	4.388	4.779	5.996	7.542	9.725	10.469	10.611	11.949	7.933
Wspólna Polityka Rolna	297	1.542	2.154	2.554	2.083	2.965	3.516	4.326	4.931	4.999	4.976	4.897
Dopłaty bezpośrednie	0	703	812	935	1.038	1.446	1.828	2.395	2.702	3.065	3.154	3.376
PROW	287	662	1.150	1.551	847	1.044	1.572	1.706	1.593	1.696	1.773	1.428
Inne	11	177	193	68	198	475	116	225	146	121	50	93
Pozostałe transfery	647	799	747	111	161	144	63	140	31	25	199	224
	%%											
Transfery ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Środki przedakcesyjne	27,9	22,4	9,2	4,8	5,1	1,7	1,0	0,6	0,2	0,0	0,0	0,0
Polityka strukturalna	33,9	19,3	35,7	59,2	64,6	64,8	67,2	68,1	69,1	67,9	69,8	46,3
Wspólna Polityka Rolna	12,0	38,4	40,9	34,5	28,2	32,0	31,3	30,3	30,5	32,0	29,1	28,6
Dopłaty bezpośrednie	0,0	17,5	15,4	12,6	14,0	15,6	16,3	16,8	18,6	19,6	18,4	19,7
PROW	11,6	16,5	21,8	20,9	11,4	11,3	14,0	12,0	11,0	10,8	10,4	8,3
Inne	0,4	4,4	3,7	0,9	2,7	5,1	1,0	1,6	1,0	0,8	0,3	0,5
Pozostałe transfery	26,1	19,9	14,2	1,5	2,2	1,6	0,6	1,0	0,2	0,2	1,2	1,3

Źródło: J. Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Ocena efektywności wykorzystania pomocy finansowej Unii Europejskiej jako instrumentu polityki spójności społeczno-gospodarczej oraz poprawy warunków życia*, WSiZ, Rzeszów 2013 oraz dane Ministerstwa Finansów za lata 2013–2014 ze strony internetowej <http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/unia-europejska/transfery-finansowe-polska-ue>

Łącznie w latach 2004–2015 wpłynęło ponad 122 mld euro, co oznacza, że średnio do Polski trafiało ponad 10 mld euro, przy czym dla ostatnich lat średnia ta była znacznie wyższa – dla lat 2011–2015 wyniosła ona ok. 15,1 mld euro. Widoczne w tabeli zmniejszenie transferów pomiędzy rokiem 2014 i 2015 jest typowe dla okresów na styku dwóch perspektyw finansowych.

Większość tych środków została wykorzystana na różnego typu inwestycje, wśród których przeważały inwestycje związane z infrastrukturą komunikacyjną. Polska ma od początku znaczną swobodę dysponowania – w ramach unijnych regulacji – otrzymywanymi środkami, w tym – zarządzania ich terytorialnym rozmieszczeniem. Mechanizmy alokacji środków unijnych do poszczególnych województw stały się więc jednym z najważniejszych instrumentów polityki regionalnej.

Mówiąc o podziale środków unijnych między województwa musimy pamiętać, że od 2004 r. funkcjonują równolegle trzy mechanizmy podziału środków:

- część środków jest z góry przypisywana poszczególnym województwom – dotyczy to przede wszystkim regionalnych programów operacyjnych, chociaż również w innych programach finansowanych środkami unijnymi wykorzystywano częściowo mechanizm wstępnego podziału puli środków między województwa,
- druga część – znacznie większa – jest rozdzielana między różne projekty i programy bez ustalenia *a priori* terytorialnego rozkładu ich wykorzystania, choć przyjmowane kryteria wyboru mogą w dość wyraźny sposób preferować niektóre województwa,
- wreszcie środki na dopłaty bezpośrednie dla rolników wypłacane według jednolitych zasad są wszystkim spełniającym warunki do ich otrzymania, co oznacza, że nie można ani bezpośrednio ani pośrednio sterować ich podziałem na województwa.

Ocena mechanizmów podziału środków unijnych pomiędzy województwa powinna zatem prowadzić do odpowiedzi na dwa pytania:

1. **Czy mechanizmy podziału między województwa środków przeznaczonych na finansowanie regionalnych programów operacyjnych i innych środków dzielonych *a priori* między województwa zostały zaprojektowane racjonalnie?**
2. **Jakie są łączne efekty funkcjonowania wszystkich mechanizmów podziału środków unijnych między województwa?**

1. Regionalne programy operacyjne

Począwszy od 2004 r. w schematach podziału środków unijnych wyodrębniano środki na programy o *stricte* regionalnym charakterze. W latach 2004–2006 był to Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR), zarządzany centralnie przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, lecz zorganizowany w taki sposób, że całość środków przeznaczonych na finansowaniu ZPORR została *a priori* podzielona na transze wojewódzkie, a władze wojewódzkie (samorządowe i państwowe) miały istotny udział w zarządzaniu programem, w tym – duży wpływ na dobór projektów finansowanych w ramach programu.

W perspektywie finansowej 2007–2013 zastosowano inny model zarządzania programami regionalnymi. Uruchomiono 16 odrębnych regionalnych programów operacyjnych, dla których instytucjami zarządzającymi były zarządy województw samorządowych, a ponadto – kierowany do pięciu województw Program Operacyjny Rozwoju Polski Wschodniej, zarządzany przez Ministra Rozwoju Regionalnego. W ramach tego programu również wyodrębnione zostały środki dla każdego z województw wschodnich. Ten sam schemat programów operacyjnych powtórzono dla perspektywy finansowej 2014–2020.

Przy podziale puli środków przeznaczonych na programy regionalne zastosowano – tak dla lat 2004 – 2006, jak i dla perspektywy finansowej 2007–2013 następujący algorytm:

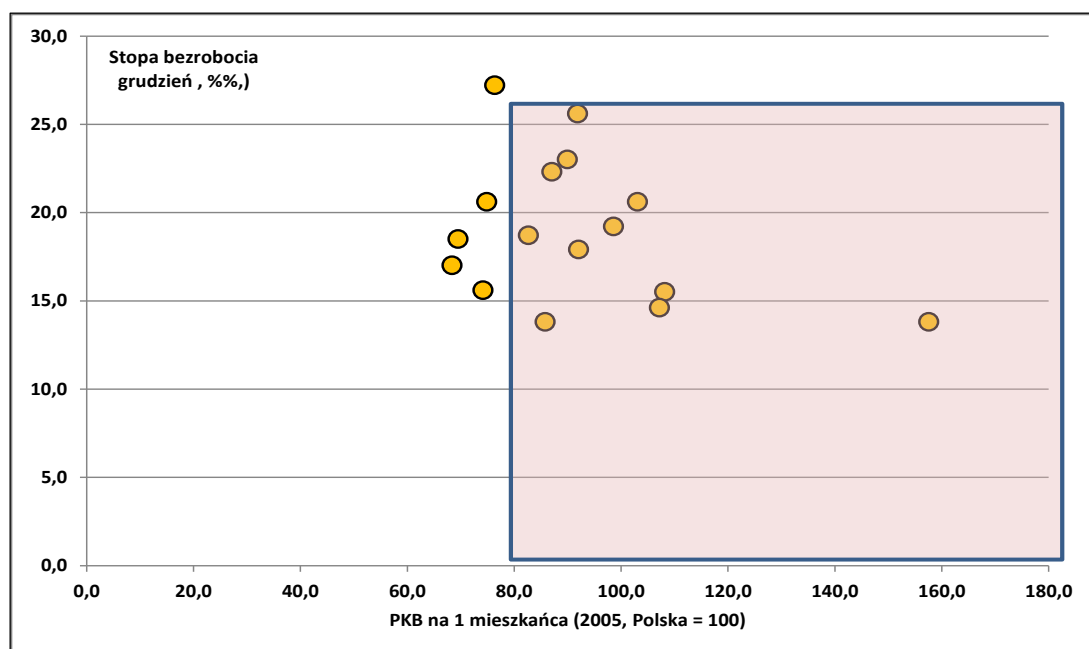
- 80% rozdzielono pomiędzy województwa proporcjonalnie do liczby mieszkańców,
- 10% podzielono biorąc za podstawę poziom produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca ,
- 10% podzielono przyjmując za podstawę wartości wojewódzkich stóp bezrobocia.

Dla perspektywy finansowej 2007–2013 części ogólnej alokacji dzielone według poziomu PKB na jednego mieszkańca i według stóp bezrobocia, przyznane zostały tylko tym województwom, w których:

- poziom PKB na jednego mieszkańca był w roku 2005 niższy od 80% średniego PKB na jednego mieszkańca w całej Polsce,
- stopa bezrobocia w 2005 r. była wyższa od 150% stopy bezrobocia dla całej Polski.

W praktyce oznaczało to – co ilustruje zamieszczony poniżej wykres – że w podziale 10% dla województw, w których PKB na jednego mieszkańca jest niższe od 80% średniej dla całej Polski uczestniczyło pięć województw Polski Wschodniej, natomiast 10% dla województw ze stopą bezrobocia powyżej 150% średniej krajowej przejęło w całości województwo warmińsko-mazurskie. Spowodowało to dość istotne różnice pomiędzy województwami, których sytuacja społeczno-gospodarcza była dość podobna – i tak na przykład w województwie zachodniopomorskim stopa bezrobocia wynosiła w grudniu 2005 r. 25,6%, a w województwie opolskim poziom PKB na jednego mieszkańca odpowiadał w 2005 r. 82,7% średniej krajowej.

Rysunek 14. PKB na jednego mieszkańca i stopa bezrobocia w 2005 r. (według województw)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

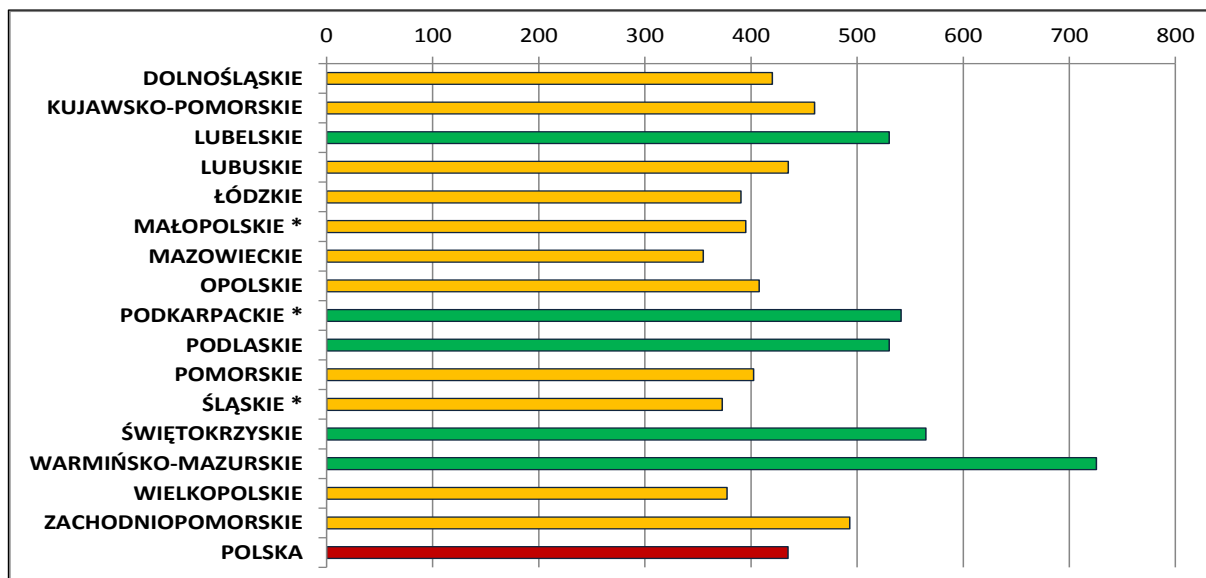
Zastosowany algorytm podziału spowodował podział wszystkich województw w Polsce na trzy grupy:

- województwo warmińsko-mazurskie, jako jedyne korzystające zarówno z puli dzielonej według wartości PKB na jednego mieszkańca i puli dzielonej według poziomu stopy bezrobocia, które dzięki temu osiągnęło wysokość alokacji środków na RPO – w przeliczeniu na jednego mieszkańca – równą 166,9% średniej krajowej,
- pozostałe województwa Polski Wschodniej, którym przyznano środki na RPO – w przeliczeniu na jednego mieszkańca – na poziomie (w zależności od województwa) od 122,0% do 129,9% średniej krajowej,
- pozostałe województwa, ze wskaźnikami alokacji na jednego mieszkańca od 81,7% do 113,4% średniej krajowej.

Dość istotne różnice w wielkościach alokacji środków na RPO w tej trzeciej grupie świadczy o tym, że faktyczny rozkład środków odbiegał od rozkładu wyznaczonego przez opisane powyżej reguły.

Opisane powyżej efekty przyjętego algorytmu podziału środków na RPO w perspektywie 2007–2013 przedstawiono na zamieszczonym poniżej rysunku 14. Analizując te dane należy pamiętać, że oprócz środków finansujących RPO, województwa Polski Wschodniej zasilane były w perspektywie 2007–2013 dodatkowymi środkami z Programu Operacyjnego „Rozwój Polski Wschodniej”, dodatkowo zwiększającymi różnice pomiędzy województwami wschodnimi i resztą Polski. Wspomnieć też należy, że część województw wschodnich miała w latach 2007–2013 poważne problemy z wygospodarowaniem własnych środków na niezbędne współfinansowanie projektów wspieranych ze środków RPO i z Programu Operacyjnego „Rozwój Polski Wschodniej”, Widoczne też są bardzo wyraźne różnice pomiędzy województwami wschodnimi w efektywności wykorzystania środków unijnych – do problemu tego powrócimy w dalsze części opracowania.

Rysunek 15. Środki na RPO w latach 2007–2013 (euro na jednego mieszkańca)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju oraz danych z Bazy Danych Lokalnych GUS

Od tego schematu, nadmiernie spłaszczającego rozkład środków unijnych dla większości województw kosztem silnych preferencji dla niewielkiej grupy województw, formalnie odeszliśmy w perspektywie finansowej 2014–2020, przyjmując dla podziału środków na regionalne programy operacyjne tzw. *algorytm berliński*, wykorzystany w perspektywie finansowej 2014–2020 do podziału środków funduszy strukturalnych UE pomiędzy kraje członkowskie. Algorytm ten, przyjęty na posiedzeniu Rady Europejskiej w dniach 7– 8 lutego 2013 przedstawia się następująco:

Alokacja każdego państwa członkowskiego stanowi sumę alokacji na poszczególne kwalifikujące się regiony danego państwa, obliczoną z zastosowaniem poniższych działań:

- (i) *określenie kwoty bezwzględnej (w EUR) otrzymanej przez pomnożenie liczby ludności danego regionu przez różnicę między PKB na mieszkańca dla tego regionu, mierzonym parytetami siły nabywczej, a średnim PKB na mieszkańca dla UE–27, mierzonym parytetami siły nabywczej;*
- (ii) *przypisanie wartości procentowej powyższej kwocie bezwzględnej w celu określenia puli środków finansowych dla tego regionu; ta wartość procentowa jest zróżnicowana, aby odzwierciedlić względną zamożność – mierzoną parytetami siły nabywczej – państwa członkowskiego, w którym położony jest dany region, w stosunku do średniej UE–27, tzn.:*
 - *dla regionów w państwach członkowskich, których poziom DNB na mieszkańca jest niższy niż 82% średniej UE: 3,15%*
 - *dla regionów w państwach członkowskich, których poziom DNB na mieszkańca mieści się pomiędzy 82% a 99% średniej UE: 2,70%*
 - *dla regionów w państwach członkowskich, których poziom DNB na mieszkańca jest wyższy niż 99% średniej UE: 1,65%;*
- (iii) *do kwoty otrzymanej w ppkt (ii) dodaje się, w stosownych przypadkach, kwotę wynikającą z przydziału premii w wysokości 1 300 EUR na każdego bezrobotnego rocznie, w odniesieniu do liczby bezrobotnych w tym regionie przewyższającej liczbę osób, które byłyby bezrobotne przy zastosowaniu w obliczeniu średniej stopy bezrobocia wszystkich regionów słabiej rozwiniętych w UE;*
- (iv) *nie będzie premii miejskich*⁹⁸.

Odrębne zasady należało – zgodnie z zasadami algorytmu berlińskiego – zastosować do województwa mazowieckiego, w którym poziom dochodu narodowego brutto na jednego mieszkańca przekroczył 75% średniej dla całej Unii Europejskiej, co wyłączało to województwo spod preferencyjnych zasad ustalania środków dla najsłabszych regionów UE.

⁹⁸ Por. pismo Sekretariatu Generalnego Rady do państw członkowskich (EUCO 37/13) z dnia 8 lutego 2013 r. dostępne na stronie Rady: http://www.consilium.europa.eu/register/pl/content/out/?&typ=ENTRY&i=SMPL&DOC_ID=ST-37-2013-INIT

Efekty wykorzystania tych algorytmów – w zestawieniu z wynikami stosowania algorytmów obowiązujących przed rokiem 2014 – przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 46. Alokacje środków unijnych na programy regionalne w latach 2004–2020

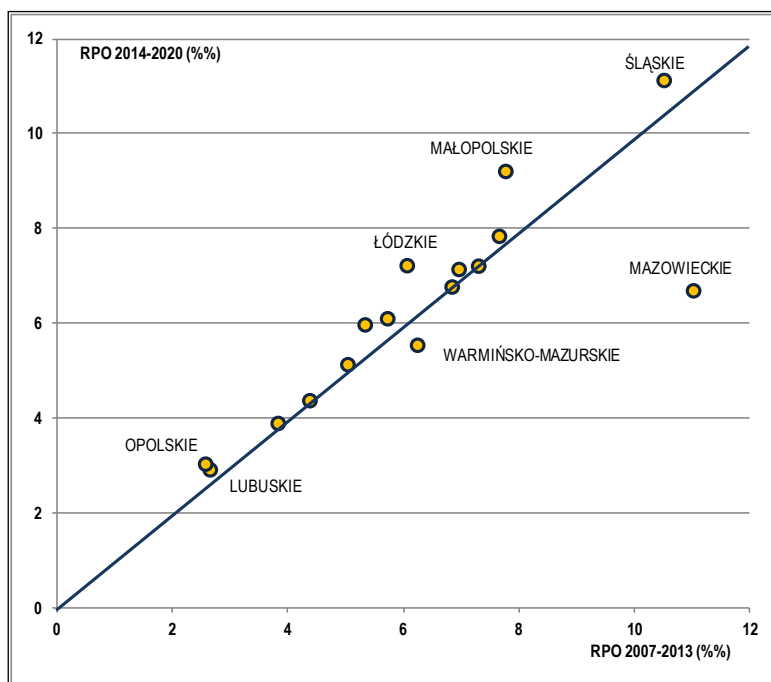
Województwa	ZPORR 2004–2006		RPO 2007–2013		RPO 2014–2020		RAZEM	
	mln euro	%%	mln euro	%%	mln euro	%%	mln euro	%%
Razem	2.760,6	100,0	16.589,7	100,0	31.276,9	100,0	50.627,2	100,00
Dolnośląskie	223,6	8,10	1.213,1	7,31	2.252,5	7,20	3.689,3	7,29
Kujawsko-Pomorskie	142,0	5,14	951,0	5,73	1.903,5	6,09	2.996,5	5,92
Lubelskie	201,0	7,28	1.155,9	6,97	2.231,0	7,13	3.587,8	7,09
Lubuskie	82,5	2,99	439,2	2,65	906,9	2,90	1.428,6	2,82
Łódzkie	157,1	5,69	1.006,4	6,07	2.256,0	7,21	3.419,5	6,75
Małopolskie	185,2	6,71	1.290,3	7,78	2.878,2	9,20	4.353,7	8,60
Mazowieckie	299,9	10,86	1.831,5	11,04	2.089,8	6,68	4.221,2	8,34
Opolskie	76,8	2,78	427,1	2,57	945,0	3,02	1.448,9	2,86
Podkarpackie	192,0	6,96	1.136,3	6,85	2.114,2	6,76	3.442,6	6,80
Podlaskie	110,0	3,98	636,2	3,83	1.213,6	3,88	1.959,8	3,87
Pomorskie	159,6	5,78	885,1	5,34	1.864,8	5,96	2.909,5	5,75
Śląskie	279,8	10,14	1.747,1	10,53	3.476,9	11,12	5.503,8	10,87
Świętokrzyskie	133,1	4,82	725,8	4,38	1.364,5	4,36	2.223,5	4,39
Warmińsko-Mazurskie	182,0	6,59	1.036,5	6,25	1.728,3	5,53	2.946,8	5,82
Wielkopolskie	196,0	7,10	1.272,8	7,67	2.450,2	7,83	3.919,0	7,74
Zachodniopomorskie	140,0	5,07	835,4	5,04	1.601,2	5,12	2.576,7	5,09

Źródło: dane Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju

Widoczne w tabeli różnice udziałów są głównie spowodowane różnicami w liczbie mieszkańców województw. Zwraca też uwagę duża stabilność proporcji podziału.

Zamieszczony poniżej wykres wskazuje, iż formalna zmiana algorytmu podziału środków pomiędzy województwa nie spowodowała istotnych zmian struktury podziału środków RPO pomiędzy województwa, a jedyna widoczna różnica (obniżenie udziału województwa mazowieckiego) i tak została zrekompensowana przez opisane powyżej „pozasystemowe” i nieuwzględnione na wykresie zwiększenie środków dla tego województwa.

Rysunek 16. Udziały województw w podziale środków RPO na lata 2007 – 2013 i 2014 – 2020

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju Regionalnego

Zauważmy, że uwzględnienie na wykresie środków „obiecanych” województwu mazowieckiemu z innych funduszy unijnych spowodowałoby jeszcze większą zbieżność schematów podziału środków na regionalne programy operacyjne w obu rozważanych okresach.

W perspektywie finansowej 2014–2020 dokonano więc podziału województw na dwie grupy: mazowieckie, jako jedyne województwo w Polsce, zaliczono do regionów lepiej rozwiniętych, zaś pozostałe piętnaście województw – do regionów słabiej rozwiniętych, przy czym za granicę rozdzielającą te dwie grupy regionów przyjęto wskaźnik PKB na jednego mieszkańca (liczony z uwzględnieniem parytetu siły nabywczej PPS) równy 80% średniej unijnej. Zgodnie z danymi Eurostatu w 2013 r. PKB na jednego mieszkańca w województwie mazowieckim odpowiadało 107% średniej dla całej UE, w kolejnym województwie – dolnośląskim – 76% (a więc już poniżej 80% średniej unijnej), a w województwach Polski Wschodniej wskaźniki PKB na jednego mieszkańca wynosiły od 48 do 49% średniej dla całej UE.

Przy podziale środków między województwa słabiej rozwinięte uwzględnione następujące kryteria:

- liczbę mieszkańców,
- lukę pomiędzy poziomem PKB w przeliczeniu na mieszkańca a poziomem PKB w przeliczeniu na mieszkańca Unii Europejskiej (UE-27)⁹⁹, przy uwzględnieniu parytetu siły nabywczej,
- stopę bezrobocia w regionie, jeżeli przewyższa średnią stopę bezrobocia we wszystkich regionach słabiej rozwiniętych w UE.

Wielkość alokacji środków unijnych dla słabiej rozwiniętych regionów obliczono w następujący sposób:

- liczbę mieszkańców danego województwa pomnożono przez różnicę pomiędzy średnim PKB w przeliczeniu na mieszkańca UE-27, a PKB w przeliczeniu na mieszkańca tego województwa, przy uwzględnieniu parytetu siły nabywczej¹⁰⁰,
- tak otrzymaną wielkość pomnożono, w przypadku Polski, przez 3,15%,
- do tak obliczonej kwoty dodano po 1300 euro rocznie na każdego bezrobotnego powyżej średniej stopy bezrobocia, występującej w Unii Europejskiej; ten dodatek odnosił się więc tylko do tych województw, które miały wyższą stopę bezrobocia od średniej unijnej.

Na realizację regionalnych programów operacyjnych województwa otrzymają 31,3 mld euro, z czego prawie 29,2 mld euro trafi do piętnastu słabiej rozwiniętych województw. W kwocie tej zawarta jest sześcioprocentowa rezerwa, którą będzie można wykorzystać, jeśli zostaną osiągnięte cele pośrednie programów i priorytetów. Jeżeli cele te nie zostaną osiągnięte, państwo członkowskie może wystąpić z wnioskiem o przesunięcie rezerwy do priorytetów, w których cele pośrednie zostały osiągnięte. Odpowiedni przegląd wyników odbędzie się w 2019 r.

W przypadku województwa mazowieckiego, które jest regionem lepiej rozwiniętym, alokacja funduszy strukturalnych wyniosła 60% alokacji przyznanej temu województwu w perspektywie 2007 – 2013, powiększonej o 3% z tytułu mechanizmu elastyczności¹⁰¹. Przyznanie województwu mazowieckiemu środków unijnych wynika z faktu, że po przejściu z grupy regionów słabiej rozwiniętych do grupy regionów lepiej rozwiniętych województwu temu przysługują środki na stopniowe wygaszenie pomocy unijnej, w wysokości niższej względem poprzedniej perspektywy. Przekazanie województwu mazowieckiemu dodatkowych 3% środków, ujętych innym regionom, uzasadniano tym, że jest ono bardzo mocno zróżnicowane, a słabiej rozwinięte subregiony nie odbiegają pod względem poziomu rozwoju od subregionów z Polski Wschodniej, a także silnym oddziaływaniem Warszawy na resztę kraju. Z innych województw do województwa mazowieckiego przesunięto środki równe ponad 1,5 mld euro.

⁹⁹ Bez Chorwacji.

¹⁰⁰ Uwzględnienie parytetu siły nabywczej powoduje, że poziom PKB na jednego mieszkańca Polski oceniany jest niemal dwukrotnie wyżej niż przy przeliczeniu PKB według oficjalnego kursu złotego do euro.

¹⁰¹ Decyzja o przesunięciu 3% środków od piętnastu regionów słabiej rozwiniętych do województwa mazowieckiego została podjęta na podstawie art. 93 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 347 str. 384).

W rezultacie teoretyczna alokacja środków unijnych dla województwa mazowieckiego wyniesie 3,8 mld euro. Władze tego regionu będą zarządzać kwotą 2,1 mld EURO, realizując regionalny program operacyjny. Pozostałe 1,7 mld EURO, czyli około 45% łącznej alokacji dla województwa mazowieckiego, będą stanowiły środki przeznaczone na realizację programów krajowych, w których trzeba będzie dokonać takiego podziału środków, aby odpowiednia ich część trafiła – bezpośrednio lub pośrednio – do tego województwa. Pisząc „pośrednio”, mamy na myśli projekty o zasięgu ogólnokrajowym lub projekty o zasięgu kilku województw. W przypadku takich projektów dokonuje się teoretycznego przypisania środków do województw, których projekt dotyczył, w równej części.

A zatem jeżeli województwo mazowieckie uczestniczyło w korzyściach z projektu ogólnopolskiego, to przypisuje się mu alokację w wysokości jednej szesnastej wszystkich wydatków unijnych przyznanych na finansowanie tego projektu. Taki sposób podziału środków wskazuje, że Unia Europejska oraz Rada Ministrów, ustalając zasady podziału środków pomiędzy województwa na realizację regionalnych programów operacyjnych zgodnie z algorytmem berlińskim oraz z góry przyporządkowując część środków na realizację programów krajowych do województwa mazowieckiego, wybrały dosyć mechaniczny sposób alokacji, nastawiony na możliwie równomierny podział środków. Mniej istotne były natomiast takie zagadnienia, jak realizacja spójnego, ponadregionalnego modelu rozwoju, osiągnięcie celów rozwojowych na poziomie całego kraju oraz zapewnienie województwom środków niezbędnych do osiągnięcia wybranych celów rozwojowych na poziomie regionalnym, wyznaczanych i monitorowanych na poziomie centralnym.

2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) jest realizowanym od 2004 roku programem, finansowanym głównie środkami z budżetu Unii Europejskiej, którego zasadniczym celem jest wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. W warunkach polskich cel ten realizowany jest przede wszystkim przez działania na rzecz:

- zwiększenia konkurencyjności polskiego rolnictwa,
- poprawy warunków życia i gospodarowania na obszarach wiejskich.

Obecna edycja PROW, zatwierdzonego przez Komisję Europejską dnia 12 grudnia 2014 r., jest trzecią z kolei. Poprzednie PROW obejmowały lata 2004–2006 oraz 2007–2013 i pewne płatności wynikające z zobowiązań zaciągniętych przy realizacji tych programów są nadal realizowane¹⁰².

Unijne finansowanie PROW odbywa się obecnie w ramach wyodrębnionego w budżecie UE Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), działającego na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005¹⁰³. W prawie polskim podstawą dla PROW jest ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013¹⁰⁴.

Rozporządzenie 1305/2013 nie zawiera formalnej definicji obszarów wiejskich. Zgodnie z art. 50 tego rozporządzenia *do celów niniejszego rozporządzenia instytucja zarządzająca określa „obszar wiejski” na poziomie programu*. Dopuszczono też, by w należycie uzasadnionych przypadkach państwa członkowskie ustaliły odrębną definicję dla działania lub rodzaju operacji.

¹⁰² Dotyczy to w szczególności rent strukturalnych przyznanych w ramach programów PROW 2004–2006 i PROW 2007–2013 oraz płatności z programu PROW 2007–2013, które zgodnie z unijnymi przepisami mogą być dokonywane do końca 2015 r.

¹⁰³ Dz. Urz. UE L Nr 347 z dnia 20 grudnia 2013 r.

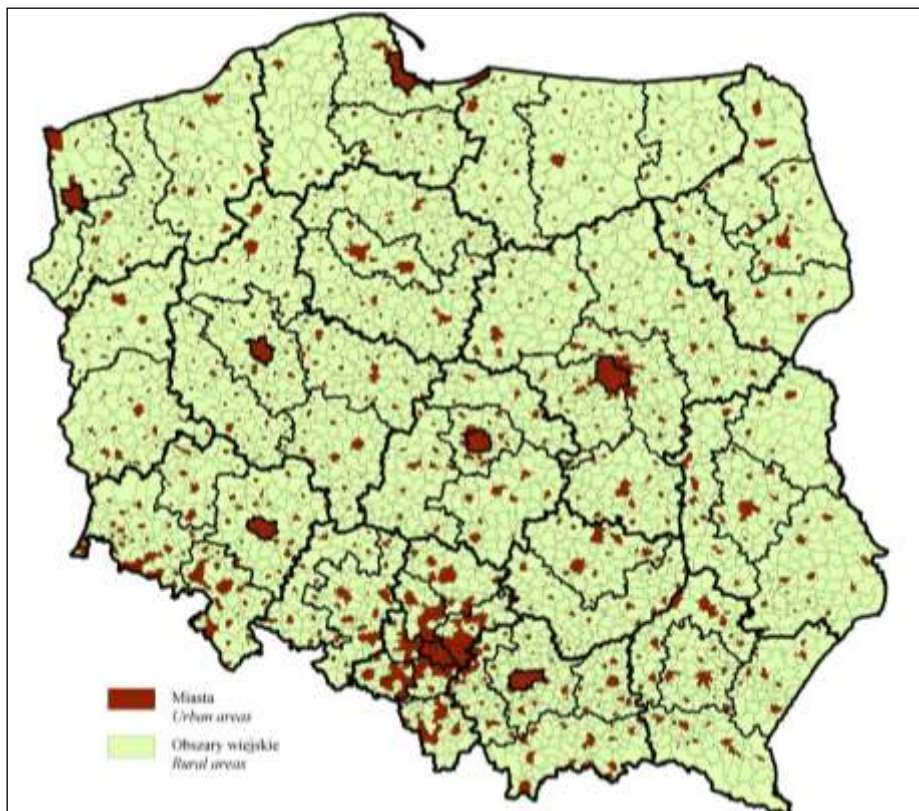
¹⁰⁴ Dz. U. z 2016 r. poz. 1387, z późn. zm.

. W Polsce przyjęto, że obszary wiejskie obejmują:

- obszary wszystkich gmin wiejskich,
- obszary wsi w gminach miejsko-wiejskich.

Oznacza to, że z 2478 gmin w Polsce do obszarów wiejskich zalicza się w całości obszar 1563 gmin i części obszaru następnych 611 gmin.

Rysunek 17. Obszary wiejskie w Polsce

Źródło: Obszary wiejskie w Polsce, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa – Olsztyn 2011, s. 129

Przyjęcie takiego kryterium wyodrębnienia ma swoje zalety (jest przede wszystkim proste), lecz ma też poważne wady. Warto na przykład zauważyć, że zgodnie z taką definicją obszarów wiejskich do obszarów miejskich należą niemal całe Karkonosze i cała Mierzeja Wiślana, natomiast do terenów wiejskich zalicza się praktycznie zrośnięty z Warszawą i mocno zurbanizowany Raszyn (gęstość zaludnienia – prawie 500 osób na kilometr kwadratowy).

Według danych z publikacji GUS wydanej w 2011 r.¹⁰⁵, obszar wiejski obejmował ok. 93,2% powierzchni Polski, a na obszarach wiejskich zamieszkiwało ok. 38,5% ludności Polski – prawie 15 milionów osób. Gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich wynosiła więc ok. 51 osób na kilometr kwadratowy, przy gęstości zaludnienia w miastach wynoszącej 1088 osób na kilometr kwadratowy. W oczywisty sposób wpływa to na takie kwestie jak organizacja sieci szkolnej, koszty zapewnienia właściwej infrastruktury komunalnej, czy też zapewnienie dostępu do podstawowej opieki medycznej możliwie blisko miejsca zamieszkania.

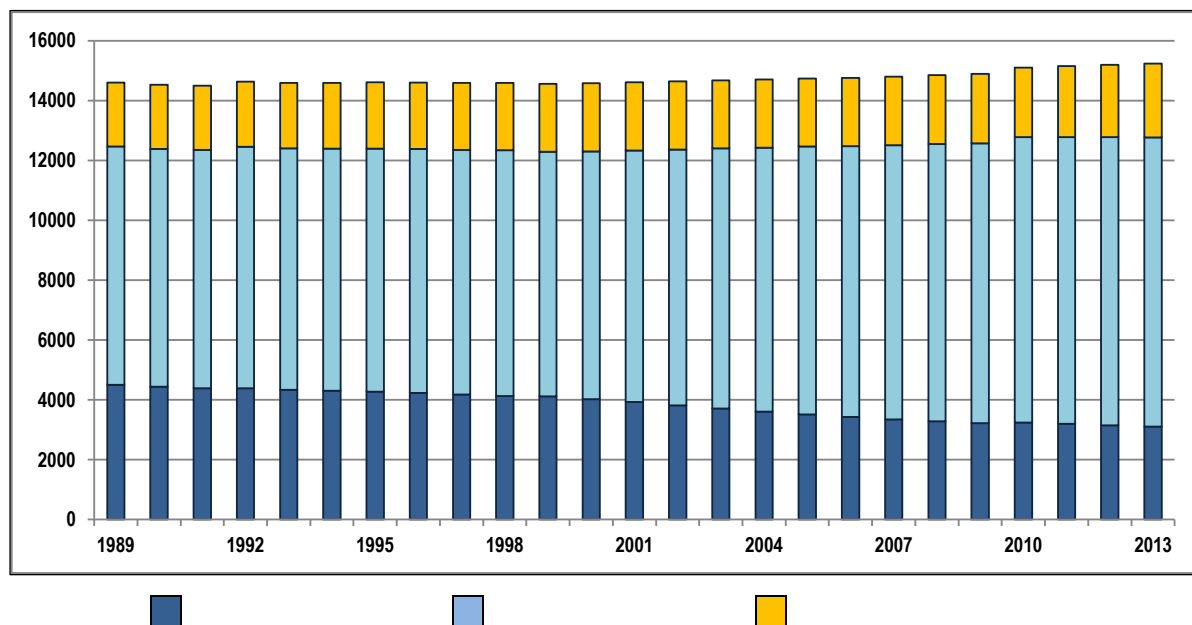
Według nowszych danych¹⁰⁶ odsetek ludności wiejskiej zwiększył się do 39,7% – głównie na skutek ujemnego przyrostu naturalnego w miastach. Udział ludności wiejskiej w całej ludności województw jest mocno zróżnicowany – od 22,7% w województwie śląskim do 58,7% w województwie podkarpackim. Przewagę ludności wiejskiej nad ludnością miejską wykazują jeszcze województwa: lubelskie, małopolskie i świętokrzyskie.

¹⁰⁵ Obszary wiejskie w Polsce, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa – Olsztyn 2011.

¹⁰⁶ Baza Danych Lokalnych GUS za rok 2014.

Wyraźne są niekorzystne zmiany w strukturze demograficznej ludności wiejskiej. Na przestrzeni ostatnich 25 lat aż o jedną trzecią zmalał udział dzieci młodzieży (0 – 17 lat) w ogólnej liczbie mieszkańców wsi, rośnie też udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Na niektórych obszarach trwa od wielu lat zmniejszanie się bezwzględnej liczby mieszkańców.

Rysunek 18. Struktura wiekowa ludności wiejskiej w latach 1989–2013

Źródło: dane GUS o strukturze ludności, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/struktura-ludnosc-d-2013-r-,16,1.html>

O wadze, jaką dla rozwoju kraju ma rozwój obszarów wiejskich rozstrzygają nie tylko rozmiary Obszarów wiejskich, ale i fakt, iż na terenach wiejskich wiele najpoważniejszych problemów społeczno-gospodarczych występuje ze znacznie większą siłą niż w miastach. Dla scharakteryzowania sytuacji obszarów wiejskich można w szczególności wskazać:

- spowodowany wieloletnimi zaniedbaniami słaby stan infrastruktury technicznej i społecznej,
- słaby rozwój usług,
- wyższy niż w miastach (zwłaszcza dużych) poziom bezrobocia,
- trudna sytuacja finansowa gmin wiejskich – zasadnicza linia podziału między gminami biednymi i bogatymi przebiega w Polsce nie między bogatymi i i biednymi regionami, lecz pomiędzy wsiami i małymi miastami, a dużymi miastami,
- duże rozdrobnienie rolnictwa i niski poziom techniczny większości gospodarstw rolnych,
- pogarszająca się struktura demograficzna,
- braki kwalifikowanych kadr.

2.1. PROW 2004–2006

Pierwszy Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich obejmował formalnie lata 2004 – 2006, lecz faktycznie uruchomiony został w roku 2005. Został on zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej z dnia 6 września 2004 r. Nr C(2004) 3373 i ogłoszony w Polsce w obwieszczeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 listopada 2004 r. w sprawie planu rozwoju obszarów wiejskich¹⁰⁷. Struktura zadań obejmowała dwa podstawowe priorytety:

- wzrost konkurencyjności gospodarstw,
- zrównoważony rozwój obszarów wiejskich,

¹⁰⁷ M. P. Nr 56, poz. 958.

podzielone na 7 działań. Ponadto w ramach PROW 2004–2006 przewidziano środki na pomoc techniczną, a także środki na uzupełnienie dopłat obszarowych i kontynuację zadań realizowanych w ramach przedakcesyjnego programu SAPARD.

Na realizację PROW 2004–2006 przeznaczono kwotę 3.592,4 mln euro, z czego 2.866,4 mln euro miało pochodzić ze środków budżetowych Unii Europejskiej. Początkowa ustalona struktura podziału środków PROW na priorytety i działania ulegała w trakcie realizacji istotnym zmianom, polegającym na zmniejszeniu alokacji na 9 działań i przesunięciu prawie 400 mln euro zwolnionych środków na realizację zadania „Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE”, w ramach którego można było otrzymać dofinansowanie zakupu wyposażenia gospodarstw rolnych w urządzenia do składowania nawozów naturalnych, gospodarstw mleczarskich w schładzalnik mleka, dojarkę i system dostarczania wody dla krów oraz ferm kur niosek w klatki o odpowiedniej wielkości i wyposażenie klatek.

Schemat priorytetów i działań PROW 2004–2006 i zmiany w podziale środków przedstawiono w tabeli 47.

Tabela 47. Priorytety i działania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004–2006

Priorytety i działania	Alokacja			
	Pierwotna		Po zmianach	
	Ogółem	UE	Ogółem	UE
Priorytet A. Wzrost konkurencyjności gospodarstw	1.042,2	833,6	881,8	705,3
1. Renty strukturalne	640,5	512,4	534,8	427,8
2. Wspieranie gospodarstw niskotowarowych	376,3	301,0	340,6	272,4
3. Grupy producentów rolnych	25,4	20,2	6,4	5,1
Priorytet B. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich	1.670,9	1.336,5	1.883,9	1.505,9
4. Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania	976,8	781,4	944,7	754,7
5. Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt	348,9	279,0	208,3	166,6
6. Zalesianie gruntów rolnych	101,8	81,4	100,0	79,9
7. Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE	243,4	194,7	630,9	504,7
Inne działania	879,3	696,3	826,7	655,3
8. Pomoc techniczna	34,0	27,1	29,8	23,7
9. Uzupełnienie dopłat obszarowych	705,3	564,2	677,6	542,1
10. Program SAPARD	140,0	105,0	119,3	89,5
RAZEM	3.592,4	2.866,4	3.592,4	2.866,4

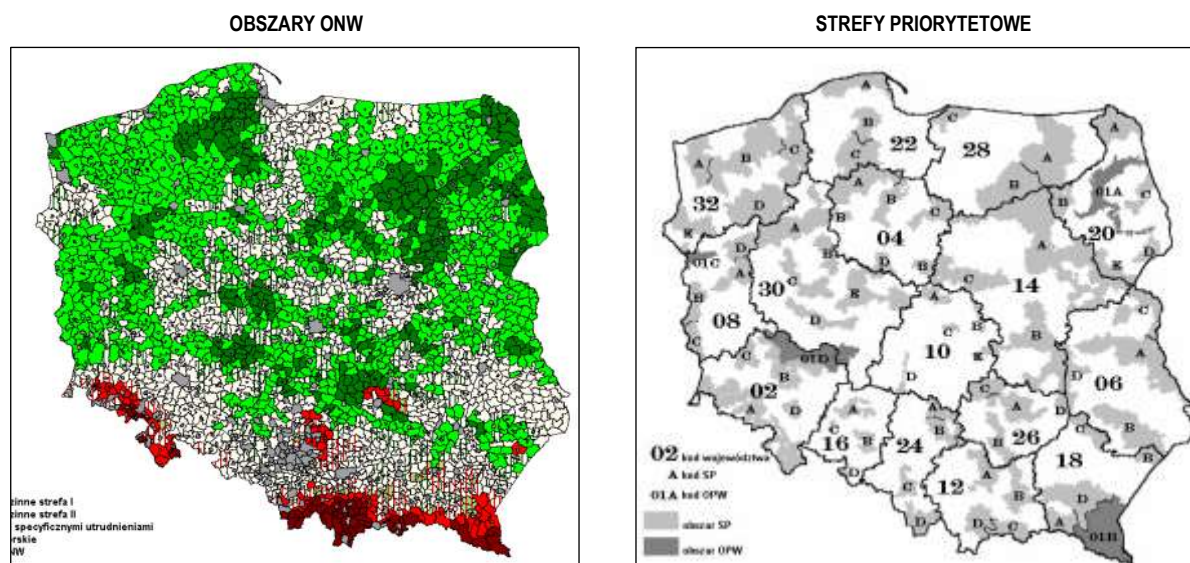
Źródło: Orientacyjna Zbiórca Tabela Finansowa Planu w mln EUR zmieniona po realokacji środków nr 4/2008 (10), grudzień 2008 r., Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2008 .www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/Plan-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich/Dokumenty-PROW; Program Operacyjny Rozwój Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 PO ROW 2007–2013. Wstępny projekt W-02/IX/05, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2005 – www.fundusze-strukturalne.gov.pl/informator/npr2/po/rolnik.pdf

Jak widać choćby z analizy działań tworzących strukturę PROW, cały program nastawiony był zdecydowanie na wspieranie rolnictwa, a nie na rozwój infrastruktury terenów wiejskich. Miało to wyraźny wpływ na terytorialny rozkład rozdysponowania środków PROW. Przy wyborze projektów do finansowania w ramach PROW 2004–2006 nie stosowano żadnych z góry ustalonych kluczy podziału środków pomiędzy województwa. Wprowadzone natomiast zostały inne ograniczenia, wynikające z charakteru działań i przyjętej strategii, takie jak na przykład:

- ograniczenie zasięgu działania 4 „Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania”, do obszarów formalnie uznanych za obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania,
- ustalenie minimalnych rozmiarów gospodarstwa mogącego się ubiegać o środki w ramach działania 7 (dostosowanie do standardów UE),
- ograniczenie zasięgu działania 5 do wybranych (głównie pod kątem ochrony przyrody i krajo-brazu) stref priorytetowych, obejmujących ok. 32% powierzchni kraju.

Opisywane dalej proporcje terytorialnego rozkładu wydatków PROW są więc wynikiem niezależnie dokonywanych wyborów wniosków o dofinansowanie w poszczególnych działaniach wyodrębnionych w ramach PROW. Jest przy tym oczywiste, że przyjęte dla PROW cele i strategia jego spowodowały, że kryteria dostępu do środków PROW stawiały niektóre województwa w uprzywilejowanej sytuacji.

Rysunek 19. Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania i strefy priorytetowe

Źródło: serwis internetowy **Obszary o Niekorzystnych Warunkach**, prowadzony wspólnie przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Pulawach, <http://www.lfa.iung.pulawy.pl/linki.html>; *Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich*, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2004, <http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/Plan-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich/Dokumenty-PROW> (załączniki C i E)

W toku realizacji PROW 2004–2006 rozdysponowano 14.212,5 mln zł. Największe kwoty trafiły do województw o dużej powierzchni – mazowieckiego (prawie 2,4 mld zł) i wielkopolskiego (ponad 1,8 mld zł), najmniejsze – do województw południowych, lecz lepszy obraz strategii wykorzystania środków PROW daje porównanie wskaźników względnych, odnoszących kwoty środków przekazywanych województwom do liczby mieszkańców na terenach wiejskich, liczby osób w rolniczych gospodarstwach domowych oraz do powierzchni użytków rolnych.

Zestawienie wydatków zrealizowanych w ramach PROW 2004–2006 (do końca 2008 r.) i wskazanych powyżej danych o obszarach wiejskich w poszczególnych województwach przedstawiono w tabeli 48.

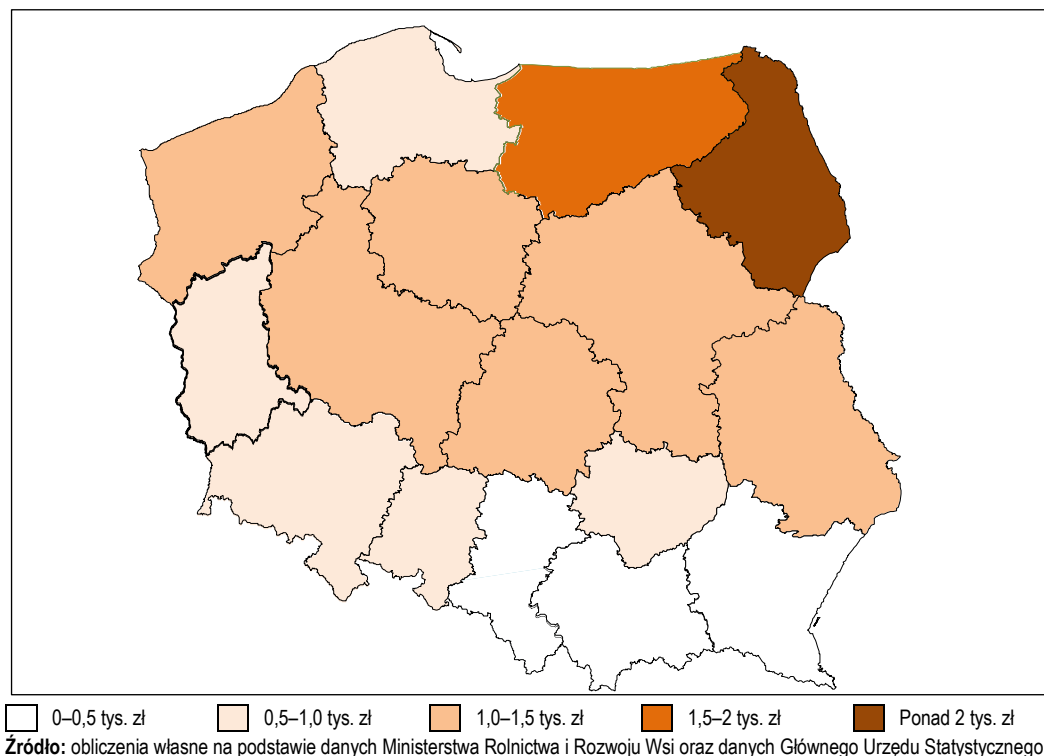
Tabela 48. Wydatki PROW 2004–2006 w latach 2004–2008

Województwa	Ludność obszarów wiejskich	Powierzchnia użytków rolnych	Gospodarstwa rolne	Średnia powierzchnia gospodarstwa	Wydatki PROW			
					Ogółem	Na jedną osobę na terenach wiejskich	Na 1 ha użytków rolnych	Na jedno gospodarstwo
	Osoby	tys. ha		ha	mln zł		zł	
Polska ogółem	14.847.695	16.177,1	1.786.681,2	9,05	14.212,5	957,22	878,56	7.954,70
Dolnośląskie	849.314	971,3	75.060	12,94	563,0	662,84	579,61	7.500,18
Kujawsko-Pomorskie	808.456	1.055,5	73.557	14,35	1.166,0	1.442,20	1.104,68	15.851,00
Lubelskie	1.155.800	1.572,1	211.551	7,43	1.188,2	1.028,04	755,83	5.616,64
Lubuskie	365.906	485,6	31.032	15,65	330,9	904,21	681,27	10.661,77
Łódzkie	910.204	1.107,9	152.545	7,26	1.094,5	1.202,50	987,95	7.175,08
Małopolskie	1.669.820	715,5	195.195	3,67	532,9	319,12	744,78	2.729,97
Mazowieckie	1.839.990	2.194,5	270.624	8,11	2.371,8	1.289,05	1.080,79	8.764,31
Opolskie	491.443	558,0	36.777	15,17	289,6	589,35	519,08	7.875,39
Podkarpackie	1.240.030	767,6	177.608	4,32	515,3	415,52	671,28	2.901,10
Podlaskie	481.397	1.124,6	92.361	12,18	1.254,5	2.605,96	1.115,46	13.582,59
Pomorskie	744.408	770,1	51.027	15,09	692,3	929,97	899,00	13.566,94
Śląskie	1.010.606	457,8	95.517	4,79	284,4	281,42	621,17	2.977,51
Świętokrzyskie	696.552	594,8	110.349	5,39	578,8	830,96	973,18	5.245,23
Warmińsko-Mazurskie	572.094	1.008,4	46.524	21,67	905,0	1.581,93	897,51	19.452,61
Wielkopolskie	1.482.776	1.818,2	129.851	14,00	1.838,7	1.240,04	1.011,30	14.160,10
Zachodniopomorskie	528.899	975,4	37.104	26,29	606,7	1.147,10	622,02	16.351,37

Źródło: Wstępna analiza realizacji Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Zespół-Komitet do Spraw Monitorowania Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Warszawa 2009 www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/Plan-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich/Komitet-Monitorujacy-PROW oraz obliczenia własne

Największe zróżnicowanie wykazują wydatki przeliczone na jednego mieszkańca obszarów wiejskich. W województwie podlaskim, które w takim ujęciu otrzymało najwięcej środków PROW, średnia na jedną osobę stanowiła 926% średniej z województwa śląskiego, zamykającego ten ranking, przewyższając też więcej niż czterokrotnie średnie wydatki PROW na jednego mieszkańca obszarów wiejskich w województwie opolskim. Pokazuje to, że w istocie rzeczy mechanizm podziału środków PROW premiował obszary mało zurbanizowane, a nie regiony z silnym rolnictwem.

Rysunek 20. Wydatki PROW 2004–2006 na jednego mieszkańca obszarów wiejskich

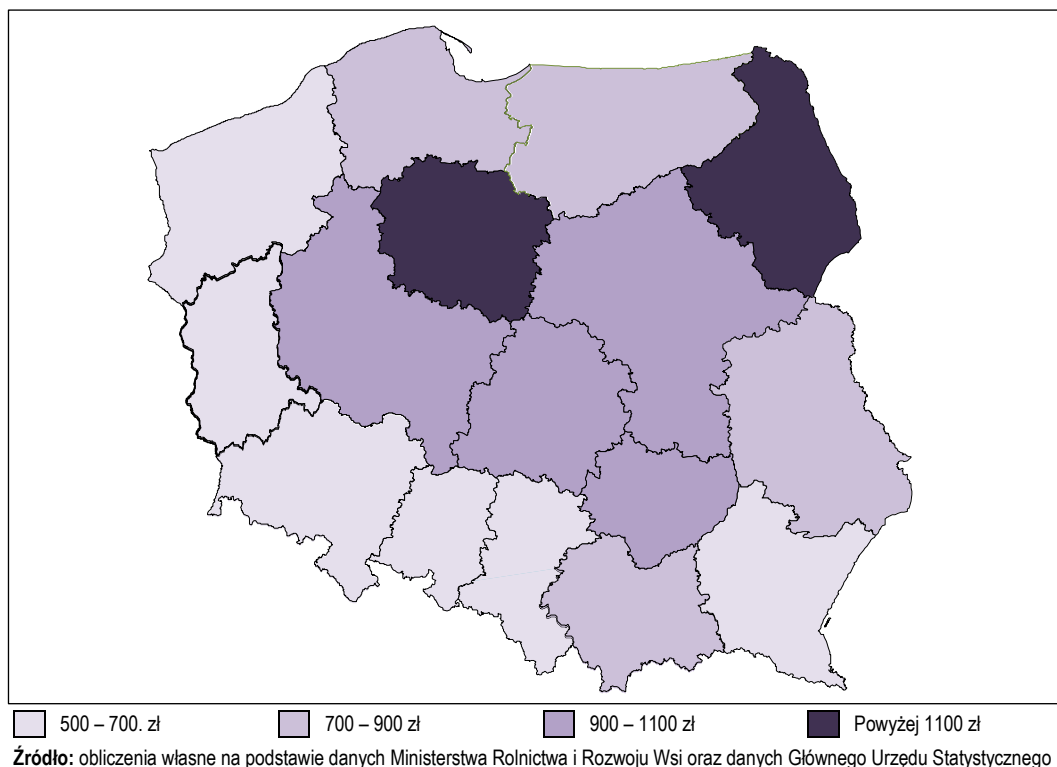

Zarówno samo zróżnicowanie wskaźników wydatków na jednego mieszkańca obszarów wiejskich, jak i dominującą pozycję województwa podlaskiego (a także – w pewnym stopniu – silną pozycję sąsiedniego województwa warmińsko-mazurskiego) można łatwo wyjaśnić analizując dane z tabeli 48 oraz rozmieszczenie terenów preferowanych przy podziale środków PROW. Zauważyć należy, że:

- praktycznie całe województwo podlaskie zostało zaliczone do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania, a znaczna jego część objęta jest również strefami priorytetowymi, do których kierowane były środki na przedsięwzięcia rolno środowiskowe;
- województwo podlaskie charakteryzuje się ponadto znacznie wyższą od średniej krajowej przeciętną powierzchnią gospodarstwa rolnego, co oznacza, że dla większości gospodarstw z tego województwa dostępne były środki na dostosowanie gospodarstw do standardów UE,
- województwo podlaskie ma najniższą w kraju liczbę osób zamieszkujących na wsi przypadającą na jedno gospodarstwo rolne i najniższą w kraju liczbę ludności terenów wiejskich na 1 hektar użytków rolnych, co wobec faktu, że środki PROW były rozdysponowywane według norm i stawek na jedno gospodarstwo (albo na jeden hektar) w oczywisty sposób wpływa na podwyższenie wskaźnika wydatków na jedną osobę.

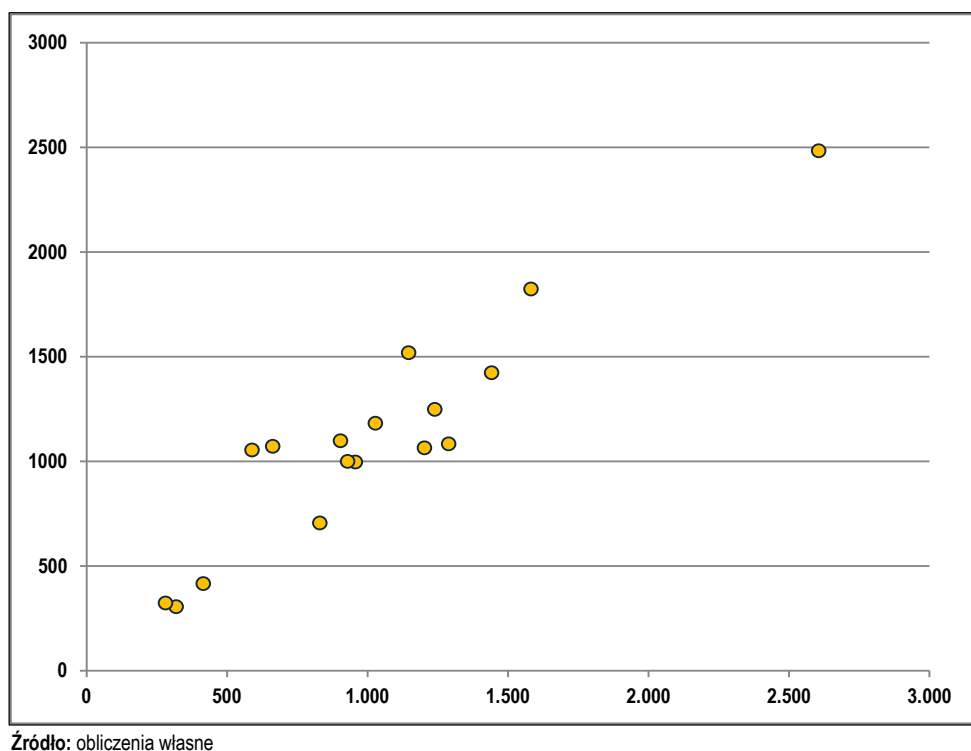
Wskazane powyżej przyczyny wysokich wydatków PROW na jednego mieszkańca województwa podlaskiego i dużego zróżnicowania średnich wydatków PROW na jednego mieszkańca obszarów wiejskich pomiędzy różnymi województwami potwierdza zamieszczona poniżej mapa, na której zilustrowano relacje wydatków PROW nie do liczby mieszkańców, ale do powierzchni użytków rolnych. Województwo podlaskie zachowuje tu swą pozycję, lecz zróżnicowanie wskaźników wojewódzkich jest zdecydowanie mniejsze – relacja skrajnych wartości wskaźników (dla województw: podlaskiego i opolskiego) wynosi tu „tylko” 2,15 : 1.

Rysunek 21. Wydatki PROW 2004–2006 na jeden hektar użytków rolnych

Równoległe z dotacjami do zadań ujętych w PROW do rolników trafiały w latach 2004–2008 również płatności z tytułu dopłat bezpośrednich (obszarowych), których łączna wartość była nieco większa od wszystkich środków przekazanych w ramach PROW 2004–2006. Uderzająca jest przy tym zgodność rozkładu kwot wypłacanych w ramach PROW (w przeliczeniu na jednego mieszkańca obszarów wiejskich) i kwot wypłacanych rolnikom z tytułu dopłat bezpośrednich.

Rysunek 22. Płatności z tytułu PROW i z tytułu dopłat bezpośrednich w latach 2004–2008 według województw, w przeliczeniu na jednego mieszkańca obszarów wiejskich

Nie dokonujemy w tym miejscu oceny prawidłowości strategii wspierania rozwoju obszarów wiejskich przyjętej w PROW, która zresztą była wśród ekspertów dość niejednolita. Można jednak stwierdzić, że PROW na lata 2004–2006 jest dobrym przykładem celowego podziału środków między województwa bez wprowadzania sztywnych kluczy udziału poszczególnych województw w podziale łącznej kwoty.

PROW 2004 – 2006 znacznie silniej oddziaływał na sytuację finansową ludności wiejskiej niż na poziom rolnictwa i stan zagospodarowania obszarów wiejskich. Specyfika polskiego systemu podatkowego powoduje, że wyższe dochody rolników w minimalnym stopniu wpływają na poprawę sytuacji finansowej gmin wiejskich i powiatów. Z tego powodu wątpliwości budzi fakt pominięcia w PROW 2004–2006 jakichkolwiek działań na rzecz poprawy infrastruktury wiejskiej.

2.2. PROW 2007–2013

Kontynuacją PROW 2004–2006 był Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, zatwierdzony przez Komisję Europejską w dniu 24 lipca 2007 r.

Struktura PROW 2007–2013 jest bardziej złożona niż w przypadku PROW 2004 – 2006. Jest to efekt zarówno zwiększenia finansowych rozmiarów programu, jak i rozszerzenia jego zakresu rzeczowego, w tym – wprowadzenie zadań związanych z rozbudową sieci usług na terenach wiejskich oraz z *odnową i rozwojem wsi*. Przedsięwzięcia realizowane w ramach PROW 2007 – 2013 zostały podzielone na cztery osie, w ramach których wyróżniono działania oraz – w ramach działań – schematy.

Tabela 49. Osie i działania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013

Oś	Działania	Alokacja (mln euro)	
		Ogółem	UE
Oś 1 – gospodarcza	1. Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie 2. Ułatwianie startu młodym rolnikom 3. Renty strukturalne 4. Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów 5. Modernizacja gospodarstw rolnych 6. Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej 7. Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa 8. Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności 9. Działania informacyjne i promocyjne 10. Zobowiązania z okresu 2004-2006 dla działań „Wspieranie gospodarstw niskotowarowych”	7.187,5	5.390,6
Oś 2 – środowiskowa	1. Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarczych 2. Program rolnośrodowiskowy (Płatności rolnośrodowiskowe) 3. Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne 4. Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych	5.546,0	4.436,8
Oś 3 – społeczna	1. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej 2. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw 3. Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej 4. Odnowa i rozwój wsi	3.430,2	2.572,6
Oś 4 – Leader	1. Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju 2. Wdrażanie projektów współpracy 3. Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja	787,5	630,0
Pomoc techniczna		266,6	200,00
RAZEM		17.217,8	13.230,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (PROW 2007–2013)*, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2014

Podstawę prawną realizacji PROW na lata 2007–2013 tworzyły:

- rozporządzenie Rady 1290/2005 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej¹⁰⁸.

¹⁰⁸ Dz. Urz. UE L 209 z 11.8.2005, str. 1–25.

- rozporządzenie Rady 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)¹⁰⁹,
- ustawa z dnia 7 marca 2007 roku o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013¹¹⁰.

Uzgodniony z Komisją Europejską Program Rozwoju Obszarów Wiejskich został ogłoszony w obwieszczeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2007 r. w sprawie Programu Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013¹¹¹.

Na lata 2007–2013 Polsce przyznano z budżetu Unii Europejskiej na rozwój obszarów wiejskich kwotę ponad 13,2 mld euro. Ustalono też, że krajowy wkład finansowy do zadań realizowanych w ramach PROW 2007 – 2013 wyniesie nie mniej niż 4 miliardy euro.

W PROW 2007 – 2013 zastosowano różne sposoby podziału środków przypisanych do wyliczonych powyżej osi i działań. Pewne części środków PROW rozdzielano w drodze scentralizowanego postępowania kwalifikacyjnego, dla innych działań przyjęto zasadę wstępnego podziału środków między województwa. Szacujemy, że w ten sposób podzielono z góry na województwa prawie 54% wszystkich środków przewidzianych na finansowanie zadań w ramach PROW 2007–2013, w tym – środki na wszystkie wydatki z osi 3 i 4.

Akty prawne dotyczące podziału środków PROW były często zmieniane. Pierwszym aktem prawnym dotyczącym podziału środków PROW 2007–2013 było rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 października 2007 r. w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013¹¹². Określono w nim podział na województwa – ale tylko na rok 2007 – kwot przeznaczonych na realizację trzech działań:

- „Ułatwianie startu młodym rolnikom”,
- „Modernizacja gospodarstw rolnych”,
- „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”,

przeznaczając na te działania łącznie ok. 470 mln euro, czyli mniej niż 3% wszystkich środków PROW.

W kolejnych rozporządzeniach zastępujących rozporządzenie z dnia 19 października 2007 r.¹¹³, zakres działań, do których ma być stosowany z góry ustalony podział środków był stopniowo rozszerzany, obejmując dalsze lata i kolejne działania. Ostatecznie schemat wstępnego podziału środków na województwa zastosowany został w odniesieniu do ośmiu z osiemnastu działań osi 1 – 3:

- „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”,
- „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”,
- „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”,
- „Odnowa i rozwój wsi”,
- „Ułatwianie startu młodym rolnikom”,
- „Renty strukturalne”,
- „Modernizacja gospodarstw rolnych”,
- „Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa”

oraz do wszystkich działań osi 4 – „Leader”.

Zasady podziału środków na wymienione powyżej działania określają następujące dokumenty¹¹⁴:

¹⁰⁹ Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1–40.

¹¹⁰ Dz. U. Nr 64, poz. 427, z późn. zm.

¹¹¹ M.P. Nr 94, poz. 1035.

¹¹² Dz. U. Nr 201, poz. 1460.

¹¹³ Były to rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie podziału środków Programu Obszarów Wiejskich na lata 2007– 2013:

- z dnia 27 lutego 2008 r. (Dz. U. Nr 34, poz. 199 z późn. zm.),
- z dnia 18 marca 2009 r. (Dz. U. Nr 48, poz. 308 z późn. zm.),
- z dnia 18 stycznia 2013 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 119, tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 1780, z późn. zm.).

¹¹⁴ Wszystkie uchwały Komitetu Monitorującego dostępne są na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi pod adresem: <http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/PROW-2007-2013/Komitet-monitorujacy/Uchwal-y-Komitetu-Monitorujacego-PROW-2007-2013>

- uchwała Nr 2/2007 Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 pomiędzy województwa w ramach działań: „*Ułatwienie startu młodym rolnikom*” oraz „*Modernizacja gospodarstw rolnych*”;
- uchwała Nr 3/2007 Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 pomiędzy województwa w ramach działania: „*Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej*”;
- uchwała Nr 4/2007 Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 pomiędzy województwa w ramach działań: „*Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej*” oraz „*Odnowa i rozwój wsi*”;
- uchwała Nr 5/2007 Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 pomiędzy województwa w ramach działania: „*Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw*”;
- uchwała Nr 6/2007 Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 pomiędzy województwa w ramach działań osi IV Leader: „*Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju*”, „*Wdrażanie projektów współpracy*” oraz „*Funkcjonowanie lokalnej grupy działania*” („*Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja*”);
- uchwała Nr 7/2007 Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 pomiędzy województwa w ramach działania „*Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa*” schemat I „*Scalanie gruntów*”;
- uchwała Nr 9/2007 Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 pomiędzy województwa w ramach działania „*Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa*” schemat II „*Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi*”;
- uchwała Nr 28 Komitetu Monitorującego Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 10 lipca 2009 r. - w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 pomiędzy województwa w ramach działania „*Renty strukturalne*”.

Z formalnego punktu widzenia uchwały Komitetu Monitorującego stanowiły tylko rekomendację dla Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, do którego zadań należało określenie limitów środków dla poszczególnych województw. Analiza rozporządzeń Ministra wskazuje, iż rekomendacje Komitetu były wdrażane bez zmian.

Ułatwianie startu młodym rolnikom

Środki na działanie „Ułatwianie startu młodym rolnikom” podzielone zostały na województwa według wzoru:

$$S_k = 0,8 \cdot \frac{0,15 \cdot E_{k(2-4)} + E_{k(>4)}}{\sum_{j=1}^{16} (0,15 \cdot E_{j(2-4)} + E_{j(>4)})} + 0,2 \cdot \frac{U_k}{\sum_{j=1}^{16} U_j} \quad k = 1, 2, \dots, 16$$

w którym:

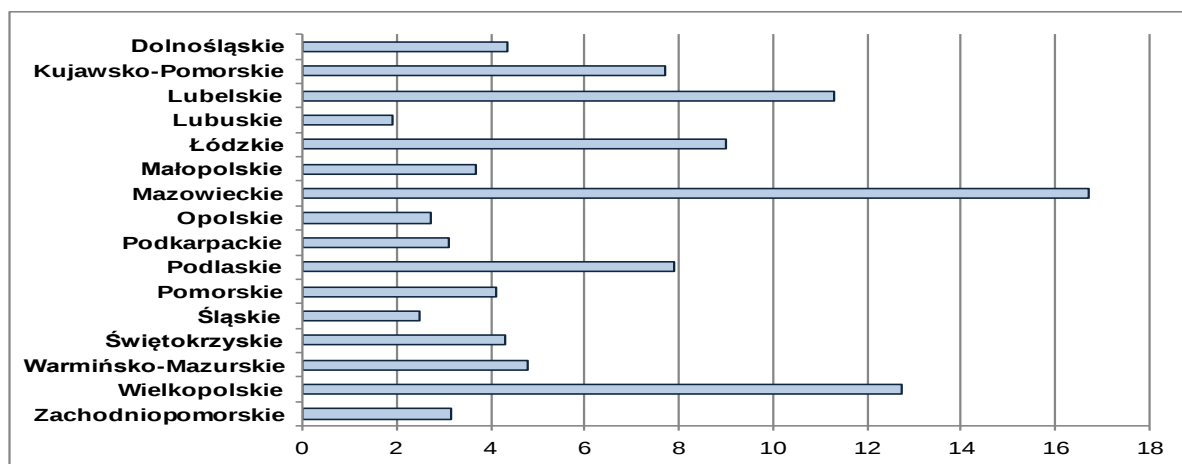
S_k – udział k-tego województwa w podziale środków na ułatwianie startu młodym rolnikom,

- $E_{k(2-4)}$ – liczba gospodarstw w województwie, których wartość ekonomiczna zawiera się w przedziale od 2 do 4 ESU¹¹⁵,
 $E_{k(>4)}$ – liczba gospodarstw w województwie, których wartość ekonomiczna przekracza 4 ESU,
 U_k – powierzchnia użytków rolnych w k-tym województwie.

Analiza wzoru określającego sposób podziału środków na ułatwienie startu młodym rolnikom pokazuje, że przyjęty algorytm jest przede wszystkim korzystny dla województw o dużej powierzchni użytków rolnych. Fakt uzależnienia kwoty dla województwa tylko od liczby gospodarstw wykazujących określoną produktywność, a nie od potencjału tych gospodarstw sprzyja przy tym województwom, w których przeciętna wielkość gospodarstwa nie jest zbyt duża – efektem są bardzo małe limity środków przyznanych województwom opolskiemu i lubuskiemu.

Zwrócić też należy uwagę na to, iż przyjęty algorytm bardzo silnie wiąże kwoty przypisywane poszczególnym województwom ze wskaźnikami *standardowej nadwyżki bezpośredniej*, będącym i podstawą do wyznaczania wartości ESU dla pojedynczych gospodarstw rolnych. Wszystkie te czynniki powodują, że zróżnicowanie limitów dla województw generowane przez opisany powyżej algorytm jest bardzo duże – limit przyznany województwu mazowieckiemu jest prawie dziewięciokrotnie wyższy niż dla województwa lubuskiego.

Rysunek 23. Limity środków na działanie „Ułatwianie startu młodym rolnikom” w PROW 2007–2013

Źródło: rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 lipca 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 149, poz. 943)

Renty strukturalne

Środki na działanie „Renty strukturalne” podzielone zostały na województwa według wzoru:

$$S_k = 0,7 \cdot \frac{N_k}{\sum_{j=1}^{16} E_j} + 0,3 \cdot \frac{L_k}{\sum_{j=1}^{16} L_j} \quad k = 1, 2, \dots, 16$$

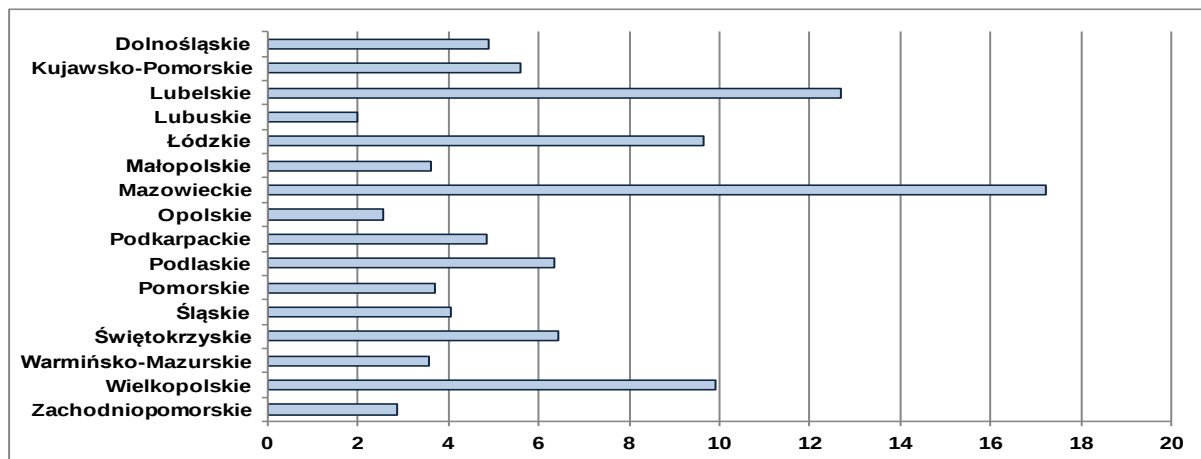
gdzie:

- S_k – udział k-tego województwa w podziale środków na renty strukturalne,
 N_k – liczba mieszkańców obszarów wiejskich w województwie w wieku od 45 do 64 lat,
 L_k – liczba gospodarstw o powierzchni od 3 do 50 hektarów w województwie.

¹¹⁵ ESU - (ang.: *European Size Unit*) przedstawia ekonomiczną wielkość gospodarstwa obliczoną na podstawie standardowych nadwyżek bezpośrednich. **Nadwyżka bezpośrednia** – wartość produkcji uzyskana w ciągu roku z 1 hektara uprawy lub od jednego zwierzęcia, pomniejszona o koszty bezpośrednie poniesione na wytworzenie tej produkcji. 1 ESU odpowiada w przybliżeniu wartości dodanej gospodarstwa w wysokości ok. 1200 euro. Szczegółowe dane do obliczania wartości ESU znaleźć można na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi www.minrol.gov.pl/pol/Media/Files/Tabela-ESU.doc. Przyjęty algorytm różnicuje wartości średniej nadwyżki uzyskiwanej z różnego rodzaju działalności rolniczej w zależności od położenia gospodarstwa rolnego. Na przykład nadwyżka z uprawy jednego hektara pszenicy jest w województwie pomorskim wyceniana na 306 euro, a w województwie podlaskim – na 238 euro.

Taki sposób podziału środków w oczywisty sposób preferuje województwa o dużej liczbie mieszkańców i stosunkowo małych rozmiarach przeciętnego gospodarstwa. W algorytmie nie występują natomiast żadne parametry opisujące zapotrzebowanie (albo przynajmniej potencjalne zapotrzebowanie) na taką formę pomocy dla rolnictwa. Jest to kolejny przykład dość mechanicznego podziału środków.

Rysunek 24. Limity środków na działanie „Renty strukturalne” w PROW 2007–2013

Źródło: rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 stycznia 2013 r. w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz.U. z 2014 r. poz. 1780, z późn. zm.)

Modernizacja gospodarstw rolnych

Środki na modernizację gospodarstw rolnych zostały podzielone na województwa w takich samych proporcjach, jak środki na działanie „Ułatwienie startu młodym rolnikom”.

Poprawianie i rozwijanie infrastruktury

Działanie „Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa” było jedynym, dla którego podziału środków pomiędzy województwa dokonano odrębnie dla poszczególnych schematów ustanowionych w ramach danego działania. W działaniu „Poprawianie i rozwijanie infrastruktury” ustanowiono dwa schematy:

- „Scalanie gruntów”,
- „Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi”.

Algorytm podziału środków na scalanie gruntów określony został uchwałą Komitetu Monitorującego Nr 7/2007, a środków na gospodarowanie zasobami wodnymi – uchwałą Nr 9/2007. W obu uchwałach założono, że podział środków przeznaczonych na całe działanie pomiędzy oba schematy zostanie dokonany przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi przed zastosowaniem obu określonych w uchwałach algorytmów podziału.

Podział środków na scalanie gruntów miał być dokonany według wzoru

$$U_k = \frac{P_k \cdot Tr_k}{\sum_{j=1}^{16} P_j \cdot Tr_j} \quad k = 1, 2, \dots, 16$$

gdzie:

- U_k – udział k-tego województwa w podziale środków na scalanie gruntów,
- P_k – powierzchnia gruntów zgłoszonych do scalenia w k-tym województwie,
- Tr_k – wskaźnik zróżnicowania terenu województwa k, wynoszący:
 - 1,12 dla województw o najbardziej rozdrobnionych gruntach i trudnych warunkach topograficznych: lubelskiego, podkarpackiego, małopolskiego, śląskiego i świętokrzyskiego,
 - 1,00 dla pozostałych województw.

Bardziej złożony algorytm przyjęto dla podziału środków na gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi. Udział k-tego województwa w puli środków na ten schemat wyliczany był ze wzoru:

$$A_k = 0,3 \cdot \frac{M_k}{\sum_{j=1}^{16} M_j} + 0,2 \cdot \frac{R_k}{\sum_{j=1}^{16} R_j} + 0,2 \cdot \frac{S_{sk} \cdot UR_k}{\sum_{j=1}^{16} S_{sj} \cdot R_j} + 0,2 \cdot \frac{W_k}{\sum_{j=1}^{16} W_j} + 0,1 \cdot \frac{P_k}{\sum_{j=1}^{16} P_j} \quad k = 1, 2, \dots, 16$$

gdzie:

- A_k – udział k-tego województwa w podziale środków na gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi,
- M_k – powierzchnia zmeliorowana w k-tym województwie, na której urządzenia melioracji wodnych szczegółowych wymagają modernizacji,
- R_k – długość rzek i kanałów w k-tym województwie wymagających modernizacji,
- S_{sk} – wskaźnik zagrożenia suszą, wynoszący dla województw:
 - lubuskiego, łódzkiego, mazowieckiego i wielkopolskiego – 2,0,
 - kujawsko-pomorskiego, podlaskiego i zachodniopomorskiego – 1,73,
 - lubelskiego, pomorskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego – 1,55,
 - dolnośląskiego – 1,36,
 - 1,00 dla pozostałych województw,
- UR_k – powierzchnia użytków rolnych w k-tym województwie,
- W_k – długość wałów przeciwpowodziowych wymagających modernizacji w k-tym województwie,
- P_k – wydajność stacji pomp wymagających modernizacji w k-tym województwie.

Przyjęty sposób podziału środków nie wydaje się w pełni logiczny. Skoro bowiem w większości przypadków wyliczenie wskaźników składających się na syntetyczne mierniki A_k ($k = 1, 2, \dots, 16$) opiera się na rozeznaczonych potrzebach modernizacji obiektów i urządzeń gospodarki wodnej, to lepszym rozwiązaniem było ustalenie kolejności (pilności) modernizacji tych obiektów i dokonanie podziału środków na tej podstawie.

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

Podział pomiędzy województwa środków na to działanie określony w uchwale nr 3/2007 Komitetu Monitorującego. Algorytm określony w załączniku do uchwały uzależnia procentową wielkość kwoty przypadającej na dane województwo od wartości syntetycznego miernika liczebności grupy docelowej gospodarstw, obliczanego ze wzoru:

$$S_k = 0,5 \cdot \left(\frac{PR_k}{\sum_{j=1}^{16} PR_j} + \frac{E_{k(2-4)}}{\sum_{j=1}^{16} E_{j(2-4)}} \right) \quad k = 1, 2, \dots, 16$$

gdzie:

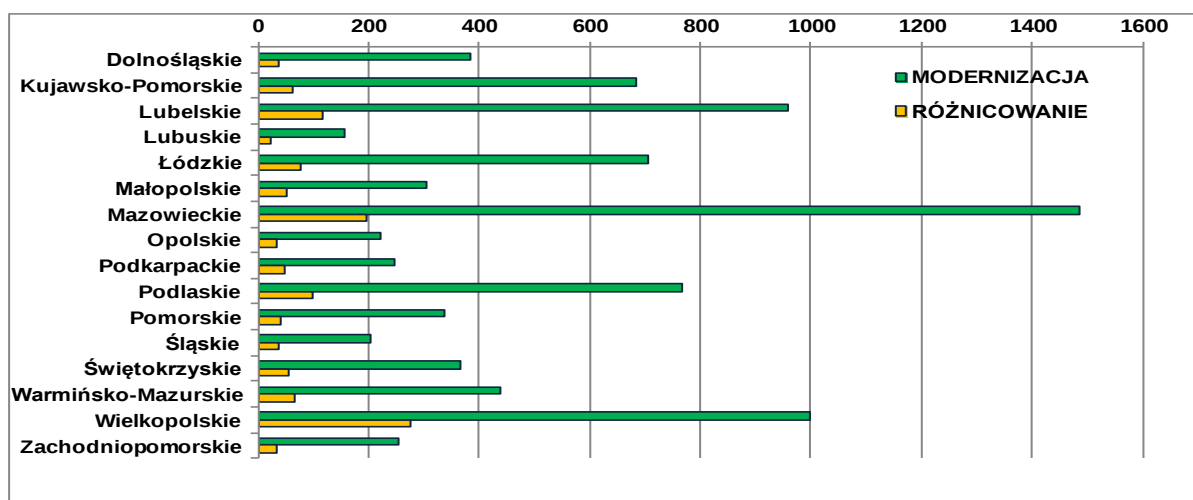
- S_k – udział k-tego województwa w podziale środków na różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- PR_k – liczba mieszkańców województwa pracujących w rolnictwie,
- $E_{k(2-4)}$ – liczba działających w województwie gospodarstw o wartości wskaźnika ESU¹¹⁶ z przedziału od 2 do 4.

Deklarowanym założeniem tego algorytmu miało być uznanie za beneficjentów tego działania gospodarstw słabszych. Działanie to miało więc być dopełnieniem działania „Modernizacja Gospodarstw rolnych”, kierowanego do gospodarstw o większym potencjale dochodowym. Zamieszczony poniżej wykres, na którym zestawiono przyznane województwom środki na modernizację gospodarstw rolnych (słupki zielone) i na wsparcie działalności pozarolniczej (słupki żółte) pokazuje, że obok województw, w których jedno z tych działań wyraźnie dominuje (tak jest na przykład w województwach wielko-

¹¹⁶ Por. opis algorytmu dla działania „Ułatwianie startu młodym rolnikom”.

polskim i lubelskim) są też województwa – jak na przykład mazowieckie – w których preferencje dla jednego z działań nie są wyraźne.

Rysunek 25. Porównanie podziału środków na modernizację gospodarstw rolnych i na różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

Źródło: obliczenia własne

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

Zgodnie z uchwałą nr 5/2007 Komitetu Monitorującego udział poszczególnych województw w podziale kwoty na tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw ustalony został na poziomie udziału mieszkańców województwa zamieszkujących w gminach wiejskich i miastach do 5000 mieszkańców w ogólnej liczbie mieszkańców takich gmin w Polsce. Przyjęto więc – podobnie jak w przypadku innych działań – kryterium niezbyt silnie związane z zapotrzebowaniem na dany typ pomocy.

Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej

Algorytm ustalający podział środków na poszczególne województwa w ramach tego działania został opublikowany w uchwale nr 4/2007 Komitetu Monitorującego. Udział poszczególnych województw w kwocie przeznaczonej na działanie określony został wzorem:

$$S_k = \frac{1}{3} \cdot \left(\frac{PK_k}{\sum_{j=1}^{16} PK_j} + \frac{LW_k}{\sum_{j=1}^{16} LW_j} + \frac{LG_k}{\sum_{j=1}^{16} LG_j} \right) \quad k = 1, 2, \dots, 16$$

gdzie:

S_k – udział k-tego województwa w podziale środków na podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej,

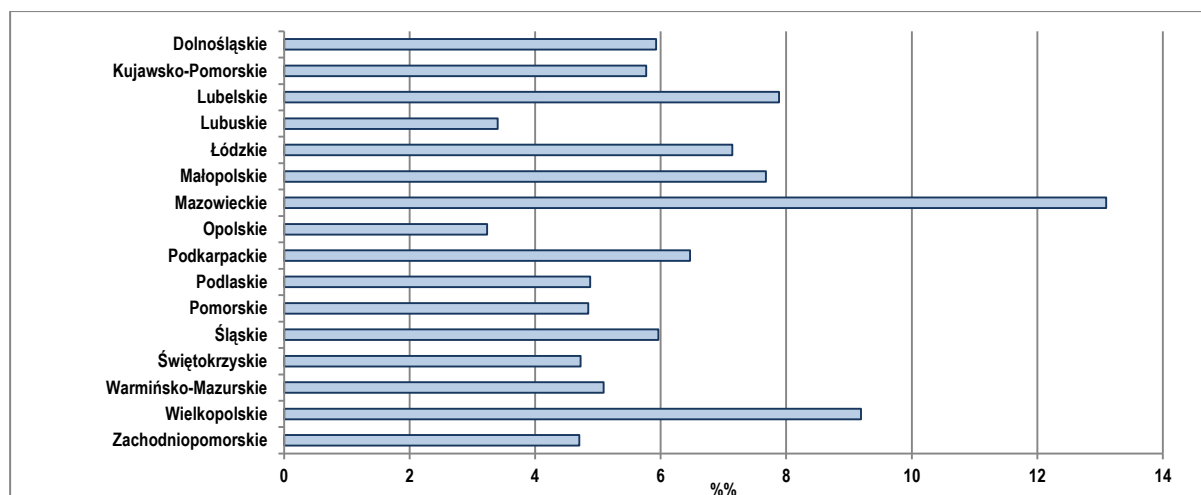
PK_k – powierzchnia k-tego województwa,

LW_k – liczba mieszkańców wsi i miast do 5000 mieszkańców w k-tym województwie,

LG_k – liczba gmin wiejskich, miejsko-wiejskich oraz gmin miejskich do 5000 mieszkańców w k-tym województwie.

Charakterystyczne dla tego algorytmu jest całkowite pominięcie czynników obrazujących aktualny stan (jakość, dostępność) usług świadczonych na terenach wiejskich w poszczególnych województwach. Przyjęte kryteria – wybitnie formalne – nie dają więc możliwości skierowania środków na to działanie tam, gdzie jakość i dostępność usług są na terenach wiejskich najslabsze. Algorytm premiował województwa o dużej powierzchni i dużej liczbie mieszkańców. W efekcie największe środki skierowane zostały do dwóch województw, o względnie dobrze rozwiniętej sieci usług, a znacznie mniejsze środki przypadły województwom, w których dostępność usług jest istotnym problemem rozwojowym.

Rysunek 26. Wydatki na działanie „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej

Źródło: obliczenia własne

Wątpliwości budzi też uznanie za jedno z kryteriów podziału liczby gmin wiejskich, miejsko-wiejskich i małych gmin miejskich. Przyjęcie takiego kryterium stanowi bowiem wyraźny sygnał zniechęcający do łączenia się małych gmin w jednostki silniejsze organizacyjnie i finansowo, mogące dzięki temu bardziej efektywnie rozwiązywać swoje problemy.

Odnowa i rozwój wsi

Podział środków na działanie „Odnowa i rozwój wsi” dokonany został – zgodnie z uchwałą Nr 4/2007 Komitetu Sterującego – według identycznego algorytmu jak dla działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”

Oś IV

Środki na działania objęte osią 4 (wdrażanie lokalnych strategii rozwoju, wspieranie lokalnych grup działania) zostały rozdzielone między województwa proporcjonalnie do liczby mieszkańców znajdujących się w danym województwie:

- gmin wiejskich,
- gmin miejsko-wiejskich, z wyłączeniem miast powyżej 20 tysięcy mieszkańców,
- gmin miejskich o liczbie mieszkańców mniejszej niż 5000.

Jak widać, również w tym przypadku zastosowano – bez wyraźnego uzasadnienia – bardzo formalne kryteria podziału.

Podsumowanie

Na zakończenie przeglądu algorytmów stosowanych w PROW do podziału środków na województwa, zanalizujemy łączne skutki funkcjonowania przyjętych schematów podziału środków – zarówno tych opisanych powyżej, jak i tych, w których wybór beneficjentów odbywał się bez określania *a priori* sposobu podziału środków PROW pomiędzy województwa.

Zgodnie z danymi Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w latach 2007–2013 ze środków PROW wypłacono kwotę ok. 49,5 mld zł. Z kwoty tej najwięcej środków trafiło do województw:

- mazowieckiego – 14,6% całej kwoty wydatków PROW,
- wielkopolskiego – 11,6%,
- lubelskiego – 9,5%,

a najmniej do województw opolskiego (2,2%) oraz lubuskiego i śląskiego (po ok. 2,8%).

Tabela 50. Wydatki PROW w latach 2007–2013 według województw

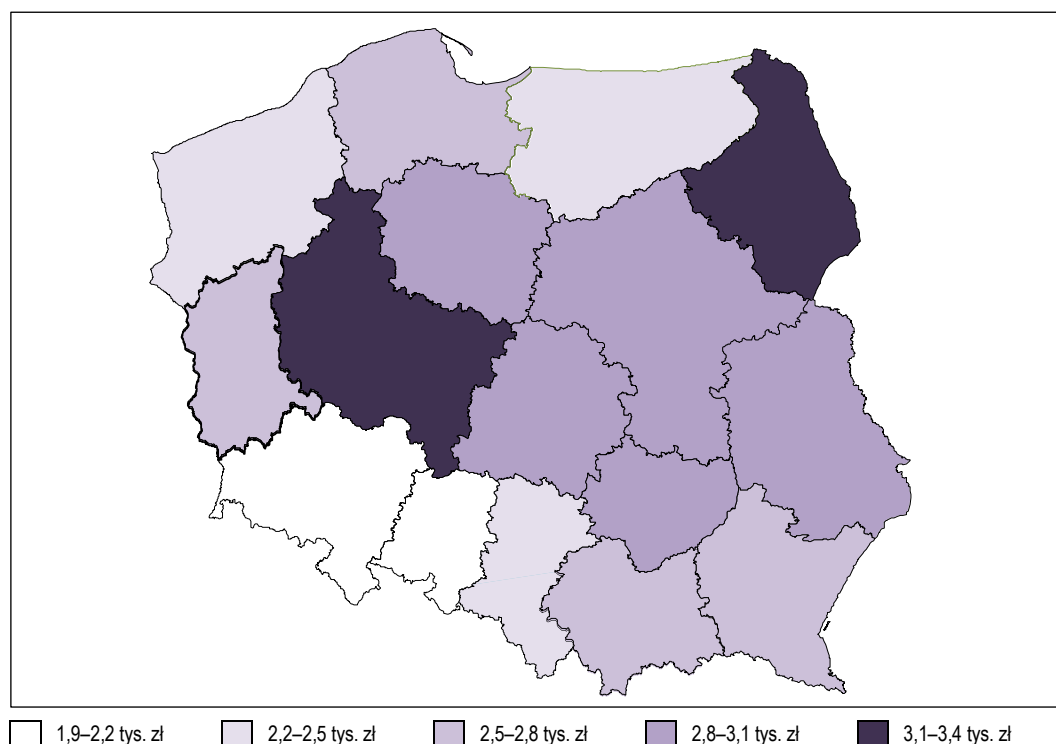
Województwa	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007–2013	
	mln zł							Polska=100	
POLSKA OGÓŁEM	130,0	4.710,0	6.540,0	8.420,0	9.960,0	9.257,7	10.446,9	49.464,6	100,0
Dolnośląskie	6,0	216,5	300,6	387,0	457,8	402,6	585,4	2.355,9	4,8
Kujawsko-Pomorskie	8,6	312,3	433,6	558,3	660,4	608,8	670,5	3.252,6	6,6
Lubelskie	12,8	464,2	644,6	829,9	981,7	868,0	898,3	4.699,5	9,5
Lubuskie	3,7	132,7	184,2	237,2	280,5	198,3	331,7	1.368,3	2,8
Łódzkie	9,0	327,2	454,3	585,0	691,9	690,3	737,6	3.495,4	7,1
Małopolskie	5,5	198,1	275,0	354,1	418,9	441,2	462,4	2.155,2	4,4
Mazowieckie	18,9	684,4	950,3	1.223,5	1.447,2	1.449,4	1.438,6	7.212,2	14,6
Opolskie	2,9	106,0	147,2	189,5	224,2	180,8	257,1	1.107,8	2,2
Podkarpackie	5,7	207,0	287,4	370,0	437,6	408,4	475,1	2.191,2	4,4
Podlaskie	10,8	391,0	542,9	699,0	826,9	792,1	713,6	3.976,3	8,0
Pomorskie	5,9	212,7	295,3	380,2	449,8	430,8	510,8	2.285,5	4,6
Śląskie	3,4	124,9	173,4	223,3	264,1	247,7	323,9	1.360,7	2,8
Świętokrzyskie	6,0	216,8	301,0	387,5	458,4	417,0	416,4	2.202,9	4,5
Warmińsko-Mazurskie	7,7	277,3	385,0	495,7	586,4	536,2	655,5	2.943,8	6,0
Wielkopolskie	15,6	563,6	782,6	1.007,5	1.191,8	1.049,5	1.127,2	5.737,7	11,6
Zachodniopomorskie	6,3	229,4	318,5	410,1	485,1	365,3	624,9	2.439,7	4,9
Nierozdzielone	1,3	46,0	63,9	82,3	97,3	171,3	217,8	679,9	1,4

Źródło: obliczenia własne

Bardzo duże rozpiętości w kwotach wykorzystanych środków PROW mają swe źródło zarówno w różnicach wielkości województw, jak i w układzie preferencji, jaki ukształtował się w PROW zgodnie z algorytmami przyjętymi dla podziału poszczególnych części środków PROW.

Rozpiętości międzywojewódzkie zmniejszają się bardzo, gdy porównujemy wskaźniki środków przypadających na jeden hektar użytków rolnych – dla wszystkich województw wskaźniki te zawierają się w przedziale od 1938 zł w województwie opolskim do 3362 zł (74% więcej) w województwie podlaskim. Zauważyć trzeba, że rozkład wskaźników wydatków PROW na jeden hektar dość wyraźnie odbiega od rozmieszczenia głównych obszarów produkcji rolnej w Polsce.

Rysunek 27. Wydatki PROW 2007–2013 na jeden hektar użytków rolnych

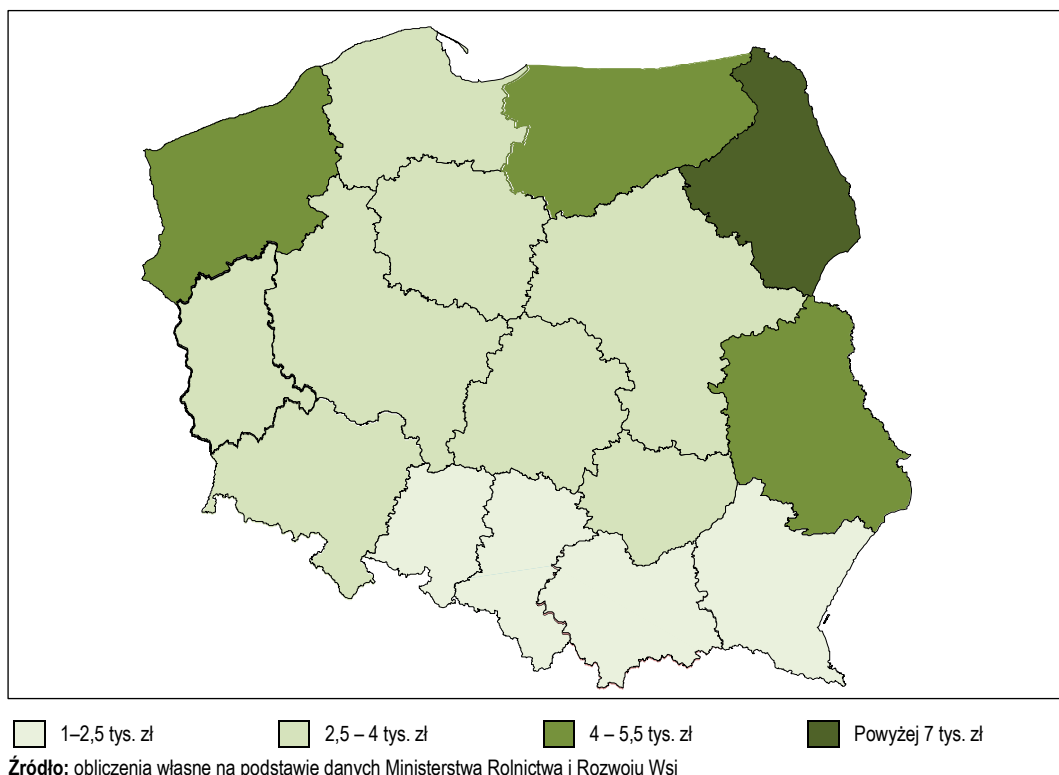

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Brak silnej korelacji pomiędzy wskaźnikami obrazującymi znaczenie rolnictwa dla poszczególnych województw a proporcjami podziału środków PROW oznacza, że struktura podziału środków PROW pomiędzy województwa kształtowana była przez różne czynniki, niekoniecznie silnie związane z rolnictwem. Jest to wyraźnie widoczne, gdy rozkład wydatków przypadających na jeden hektar użytków rolnych zestawimy z zamieszczonym poniżej wykresem pokazującym wielkość środków PROW, jakie poszczególne województwa otrzymały na jednego mieszkańca obszarów wiejskich. Tu różnice między województwami są znacznie większe niż w przypadku wielkości środków PROW na jeden hektar – w województwie podlaskim na jednego mieszkańca obszarów wiejskich przypadło 8355,7 zł, w województwie małopolskim – 1257,4 zł, czyli ok. 15% kwoty z województwa podlaskiego.

Zauważyć przy tym można bardzo wyraźne „uporządkowanie terytorialne” – wydatki PROW przypadające na jednego mieszkańca obszarów wiejskich rosną gdy przesuwamy się z południa Polski w kierunku północy i wschodu, bez wyraźnego związku z parametrami odnoszącymi się do rolnictwa. Zwraca również uwagę duże zróżnicowanie wskaźników wydatków PROW na jednego mieszkańca pomiędzy województwami Polski Wschodniej – od 1725,2 zł w województwie podkarpackim do 8335,7 zł (prawie pięciokrotnie więcej) w województwie podlaskim. Rozkład ten dobrze ilustruje tezę o bardziej socjalnej niż produkcyjno-rozwojowej strategii wykorzystania środków PROW.

Rysunek 28. Wydatki PROW w latach 2007–2013 na jednego mieszkańca obszarów wiejskich

Do interesujących wniosków prowadzi też analiza podziału wydatków PROW na osie tematyczne. W tabeli 51 przedstawiono dane o wykorzystaniu środków PROW 2007 – 2013 w okresie dłuższym, niż dla danych prezentowanych w poprzednich tabelach, gdyż obejmującym również płatności dokonane od stycznia do grudnia 2014 r. Dane z tabeli 51 dają więc lepszy obraz kierunków wykorzystania środków PROW i ich podziału między województwa.

Z danych prezentowanych w tabeli 51 widać, że na przedsięwzięcia PROW ukierunkowane wyraźnie na zwiększenie potencjału produkcyjnego i dochodowego rolnictwa przeznaczono mniej niż 50% wszystkich środków dostępnych w ramach PROW – takie były zresztą od początku założenia dotyczące struktury PROW. Odnotować warto, że wynikowy podział wydatków między osie tematyczne jest i tak bardziej korzystny dla przedsięwzięć gospodarczych niż to zakładano przy uruchamianiu programu.

Tabela 51. Wydatki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013

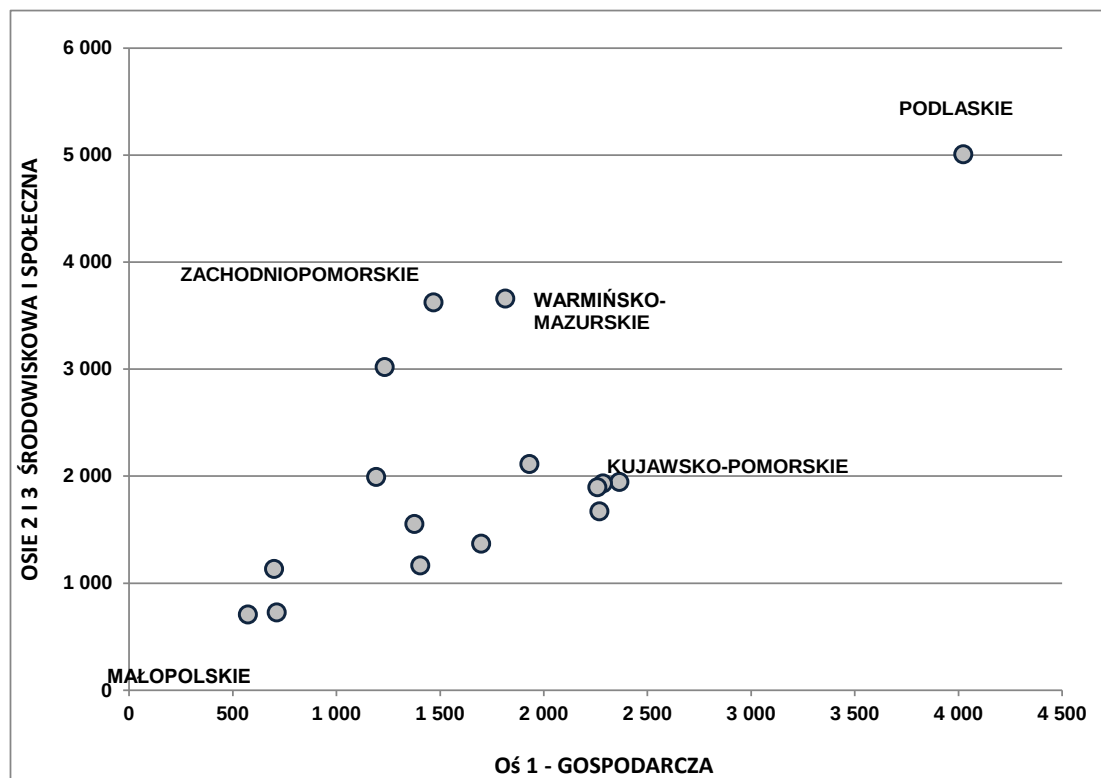
Województwa	Osie				Pozostałe ¹	Razem	
	I	II	III	IV			
	Gospodarcza	Środowiskowa	Spoleczna	Leader			
	ml zł						Ogółem = 100
POLSKA OGÓŁEM	24.940,8	19.586,5	8.140,5	1.544,5	2.900,8	57.113,1	100,0
Dolnośląskie	1.219,2	954,7	420,5	110,9	39,1	2.744,4	4,8
Kujawsko-Pomorskie	1.973,6	1.191,6	431,4	88,6	80,4	3.765,7	6,6
Lubelskie	2.652,8	1.507,9	735,1	118,5	382,0	5.396,4	9,4
Lubuskie	463,3	896,6	237,3	57,8	14,0	1.668,9	2,9
Łódzkie	2.085,0	1.035,6	499,7	93,0	262,0	3.975,4	7,0
Małopolskie	983,5	626,8	583,9	140,0	202,6	2.536,7	4,4
Mazowieckie	4.288,0	2.671,1	924,3	159,6	325,7	8.368,7	14,7
Opolskie	678,5	334,9	228,2	47,3	18,6	1.307,4	2,3
Podkarpackie	874,9	832,2	583,1	138,5	143,7	2.572,4	4,5
Podlaskie	1.914,7	1.930,4	451,7	56,6	103,3	4.456,7	7,8
Pomorskie	944,3	1.200,1	377,5	70,5	50,2	2.642,6	4,6
Śląskie	737,1	320,8	429,9	72,4	38,7	1.598,9	2,8
Świętokrzyskie	1.192,8	588,1	373,0	85,5	279,9	2.519,3	4,4
Warmińsko-Mazurskie	1.071,3	1.690,5	469,4	68,0	35,3	3.334,6	5,8
Wielkopolskie	2.974,5	2.172,7	1.081,7	177,2	131,4	6.537,6	11,4
Zachodniopomorskie	789,1	1.632,2	313,8	60,0	23,4	2.818,5	4,9
Nierozdzielone na województwa	98,3				770,5	868,9	1,5

¹ Pomoc techniczna (nierozdzielona na województwa) i wspieranie gospodarstw niskotowarowych (przypisane do województw)

Źródło dane Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, prezentowane (oddzielnie dla każdego działania) na stronie internetowej ARiMR: <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/wdrazane-programy-i-dzialania-dane-liczbowe/program-rozwoju-obszarow-wiejskich-2007-2013.html>

Na prezentowanym poniżej wykresie przedstawiono zrealizowane w poszczególnych województwach wydatki PROW zaliczane do pierwszych trzech osi tematycznych, przy czym na osi poziomej oznaczono wydatki (przeliczone na jednego mieszkańca obszarów wiejskich) zaliczane do osi 1 (gospodarczej), a na osi pionowej – wydatki zaliczane do osi 2 i 3 (środowiskowej i społecznej).

Rysunek 29. Wydatki PROW 2007–2013 według osi i województw

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Wykres ten pokazuje dwie istotne cechy algorytmu podziału środków PROW:

- preferencyjne potraktowanie przy podziale środków z osi środowiskowej i społecznej czterech województw, charakteryzujących się wysokim bezrobociem, lecz niemających kluczowego znaczenia dla produkcji rolnej, przy czym zauważyć należy, że nie zostały tak preferencyjnie potraktowane województwa świętokrzyskie i podkarpackie, w których stopa bezrobocia jest wyższa niż w województwie podlaskim,
- wysoka korelacja rozmiarów środków przyznawanych z osi gospodarczej oraz z osi społecznej i środowiskowej, co oznacza, że płatności „środowiskowo-społeczne” kierowano głównie tam, gdzie kierowane były środki osi gospodarczej.

Naszym zdaniem oznacza to brak jasnej strategii wykorzystania PROW w ujęciu regionalnym – nie wyróżniono bowiem obszarów, gdzie główny nacisk powinien być położony na wspieranie działań prowadzących do zwiększenia konkurencyjności rolnictwa, ani obszarów, na których największe znaczenie mają działania związane z pozarolniczym rozwojem obszarów wiejskich. Jest to – jak się wydaje – efekt nie do końca jasnej, nawet w odniesieniu do PROW na lata 2014–2020, strategii działań na rzecz obszarów wiejskich.

Wątpliwości co do tego, jaki powinien być zasadniczy kierunek działań finansowanych ze środków dostępnych w ramach PROW, może być przytoczona w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 opinia stanowiąca część zaleceń zawartych w ewaluacji *ex ante* PROW na lata 2014–2020:

„Precyzując ukierunkowanie PROW stwierdzono, że będzie on zorientowany głównie na rolnictwo. Zgadając się ze zdefiniowanymi potrzebami rozwojowymi rolnictwa nie można zaakceptować sformułowania, że rolnictwo jest szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju obszarów wiejskich. Świadczą o tym wskaźniki makroekonomiczne, jak np. blisko 4% udział w PKB, czy około 13,0% odsetek zatrudnionych w rolnictwie, jak i wyniki badań IRWiR PAN z ostatnich lat wskazujące, że na polskiej wsi już ponad 60% mieszkańców deklaruje brak jakichkolwiek związków z produkcją rolniczą, a co za tym idzie nie uzyskuje dochodów z prowadzenia produkcji rolniczej. Jednocześnie tylko około 15% rolników deklaruje, że rolnictwo jest ich głównym źródłem dochodów. W tym świetle dla rozwoju obszarów wiejskich nie mniej istotne są kwestie związane z poza rolniczym rozwojem wsi”¹¹⁷.

Sposób, w jaki Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi ustosunkowało się do tej sugestii („Ze względu na ograniczony budżet konieczne jest ukierunkowanie programu na najważniejsze cele”, „zgodnie z analizą SWOT i przyjętymi celami, program jest ukierunkowany głównie na poprawę konkurencyjności rolnictwa”) sugeruje, że socjalne ukierunkowanie PROW będzie podstawą strategii rozwoju obszarów wiejskich również w obecnej edycji PROW.

2.3. PROW 2014–2020

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich dla Polski na lata 2014–2020 został zatwierdzony przez Komisję Europejską w dniu 12 grudnia 2014 r. Całkowite wydatki na przedsięwzięcia realizowane w ramach tego programu ustalono na kwotę ok. 13.513,3 mln euro, z czego 8.598,3 mln euro (63,63% ogólnej kwoty) ma pochodzić z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

W ramach PROW 2014–2020 wyróżniono sześć priorytetów:

- P1 – „Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich”,
- P2 – „Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych”,
- P3 – „Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie”,

¹¹⁷ Por. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020, Warszawa 2014, s. 20. Ewaluację *ex ante* PROW na lata 2014–2020 przeprowadziło konsorcjum, którego liderem był Instytut Rozwoju Wsi i rolnictwa PAN.

- P4 – „Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa”,
- P5 – „Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę nisko-emisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym”,
- P6 – „Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich”

oraz 16 działań:

- M01 – Transfer wiedzy i działalność informacyjna,
- M02 – Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i usługi z zakresu zastępstw,
- M03 – Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych,
- M04 – Inwestycje w środki trwałe,
- M05 – Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich środków zapobiegawczych,
- M06 – Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej,
- M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich,
- M08 – Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów,
- M09 – Tworzenie grup i organizacji producentów,
- M10 – Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne,
- M11 – Rolnictwo ekologiczne,
- M13 – Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami,
- M16 – Współpraca,
- M19 – Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność),
- M20 – Pomoc techniczna z inicjatywy państw członkowskich,
- M113 – Wcześniejsza emerytura (zobowiązania z tytułu rent strukturalnych),

przy czym – odmiennie niż w PROW 2007–2013 – niektóre działania nie zostały jednoznacznie przypisane do wymienionych powyżej priorytetów.

W zatwierdzonym programie określono wstępny, indykatywny podział środków na priorytety, nie wskazano jednak działań, na które środki powinny być z góry podzielone pomiędzy województwa. W kwestii podziału środków pomiędzy województwa ustalono jedynie, że:

- celem zapewnienia odpowiedniej dystrybucji środków Programu pomiędzy poszczególne regiony kraju, zastosowany będzie mechanizm tworzenia tzw. „kopert wojewódzkich” dla wybranych działań lub poddziałań,
- kryteria podziału środków będą ustanowione w oparciu o system mierzalnych wskaźników charakteryzujących sytuację i skalę potrzeb poszczególnych regionów w zakresie odpowiednich instrumentów wsparcia (np. struktura agrarna, środowisko),
- dla uwzględnienia zróżnicowania regionalnego przewiduje się także możliwość zróżnicowania w poszczególnych województwach niektórych kryteriów wyboru operacji w ramach wybranych działań lub poddziałań, stosownie do specyficznych potrzeb danego województwa¹¹⁸.

Dnia 12 października 2015 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wydał rozporządzenie w sprawie wysokości limitów środków dostępnych w poszczególnych województwach lub latach w ramach określonych działań lub poddziałań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020¹¹⁹. Wskazane w nim zostały przydzielone poszczególnym województwom środki na wybrane rodzaje wydatków wyodrębnione w ramach działań, z których składa się PROW na lata 2014–2020.

Limity takie ustanowiono na:

- wszystkie środki przypisane do działania M07 (Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich),

¹¹⁸ Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2014

¹¹⁹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1755, z późn. zm.

- środki na scalenia gruntów
- środki na premie dla młodych rolników,

na łączną kwotę ok. 1,541 mln euro, czyli ok. 17,9% całego dofinansowania PROW 2014–2020 ze środków budżetowych UE.

Tabela 52. Środki przyznane Polsce na dofinansowanie realizacji PROW 2014–2020

Nr	Działania / poddziałania / operacje	Środki EFRROW	Środki publiczne ogółem
		mln euro	
1	Transfer wiedzy i działalność informacyjna	36,9	58,0
2	Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i usługi z zakresu zastępstw	47,7	75,0
3	Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych	21,0	33,0
4	Inwestycje w środki trwałe	2.120,2	3.332,1
	<i>Modernizacja gospodarstw rolnych</i>	1.527,8	2.401,1
	<i>Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000</i>	39,1	61,5
	<i>Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach OSN</i>	23,9	37,5
	<i>Przetwórstwo i marketing produktów rolnych</i>	441,0	693,1
	<i>Scalanie gruntów</i>	88,4	139,0
5	Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich środków zapobiegawczych	264,0	415,0
6	Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej	1.406,1	2.209,9
	<i>Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa</i>	82,7	130,0
	<i>Premie dla młodych rolników</i>	456,8	718,0
	<i>Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej</i>	263,4	413,9
	<i>Restrukturyzacja małych gospodarstw</i>	561,8	883,0
	<i>Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych</i>	41,4	65,0
7	Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich	684,0	1.075,0
	<i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i>	47,7	75,0
	<i>Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów</i>	636,3	1.000,0
8	Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów	191,5	301,0
9	Tworzenie grup i organizacji producentów	256,4	403,0
10	Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne	753,4	1.184,1
11	Rolnictwo ekologiczne	445,4	700,0
13	Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami	1.378,2	2.166,0
16	Współpraca	36,9	58,0
19	Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (	467,7	735,0
20	Pomoc techniczna z inicjatywy państw członkowskich	132,5	208,3
113	Wcześniejsza emerytura	356,3	560,0
RAZEM		8.598,3	13.513,3

Źródło: Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW). Skrócona wersja programu, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2014

W tym samym rozporządzeniu ustalono także – dla wybranych rodzajów operacji – limity wydatków dla województwa mazowieckiego, a dla niektórych innych – limity wojewódzkie na lata 2015 i 2016. Rozporządzenie z dnia 12 października 2015 r. zawiera kwoty odpowiednich limitów, nie ma w nim natomiast informacji wskazujących na algorytm wyznaczania tych limitów. Zasady tego podziału nie zostały również określone uchwałami Komitetu Monitorującego.

3. Program Operacyjny „Rozwój Polski Wschodniej”

Program Operacyjny „Rozwój Polski Wschodniej” (PO RPW) został uruchomiony w perspektywie finansowej 2007–2013 jako instrument dodatkowego wsparcia rozwoju województw charakteryzu-

jących się najniższym w Polsce – i przed wstąpieniem do UE Bułgarii i Rumunii – najniższym w Unii Europejskiej poziomem rozwoju, mierzonego wielkością produktu krajowego na jednego mieszkańca.

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), wydzielonych z regionalnych programów operacyjnych, a także ze środków dotacji z budżetu państwa. Alokacja z EFRR na realizację programu wynosiła 2.161,6 mln euro. W pierwszym wariancie podziału Rada Europejska zgodziła się przekazać Polsce dodatkowe środki na rozwój województw z najniższym poziomem PKB na mieszkańca w wysokości 882 mln euro. Środki te miały zostać podzielone proporcjonalnie do liczby mieszkańców ustalonej na koniec 2002 roku. W dalszych pracach nad wsparciem dla województw z Polski Wschodniej rozwinęto koncepcję oddzielnego programu operacyjnego, zwiększając pulę dostępnych środków pomocowych o dalsze 1.279,6 mln euro pochodzące z EFRR. Środki te przesunięto z regionalnych programów operacyjnych.

Ze względu na wcześniejsze ustalenia związane z podziałem kwoty 882 mln euro proporcjonalnie do liczby ludności oraz w związku z wydzieleniem kwoty 64,8 mln euro na pomoc techniczną dla województw, nowo stworzony algorytm podziału środków dotyczył wyłącznie pozostałej kwoty, równej 1.214,9 mln euro. Kwota ta miała być podzielona między województwa Polski Wschodniej w następujący sposób:

- 20% kwoty – proporcjonalnie do liczby mieszkańców,
- 20% kwoty – proporcjonalnie do odwrotności wskaźników PKB na jednego mieszkańca w latach 2001 – 2003,
- 30% kwoty – proporcjonalnie do odwrotności wskaźników gęstości zaludnienia,
- 30% kwoty – proporcjonalnie do stóp bezrobocia ustalonych na podstawie prowadzonego przez GUS badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL¹²⁰).

Po uwzględnieniu wcześniejszego podziału kwoty 882 mln zł proporcjonalnie do liczby mieszkańców, układ wag przypisanych wymienionym powyżej kryteriom przedstawiał się – w odniesieniu do całej alokacji na Program Rozwoju Polski Wschodniej, następująco:

- liczba mieszkańców – 54,088%
- PKB na jednego mieszkańca – 11,478%,
- gęstość zaludnienia i stopa bezrobocia – po 17,217%.

Podział kwoty według kryterium PKB polegał na obliczeniu PKB na mieszkańca w latach 2001–2003 dla każdego województwa Polski Wschodniej¹²¹ i przyrównaniu do łącznego PKB na mieszkańca w tych województwach. Sposób podziału kwoty związanej z poziomem PKB na jednego mieszkańca przedstawiono w tabeli 53.

Tabela 53. Algorytm podziału środków w PO Rozwój Polski Wschodniej według kryterium PKB na mieszkańca w latach 2001–2003

Województwa	PKB na mieszkańca		Odwrotność PKB na mieszkańca	Suma odwrotności	Waga 20%	
	tys zł	Polska Wschodnia = 1			%%	
Polska Wschodnia	15651,0	1,0000	1,0000	4,9562	100,00	20,00
Lubelskie	15049,4	0,9616	1,0400	1,0400	20,98	4,20
Podkarpackie	14944,0	0,9548	1,0473	1,0473	21,13	4,23
Podlaskie	16347,3	1,0445	0,9574	0,9574	19,32	3,86
Świętokrzyskie	16434,8	1,0501	0,9523	0,9523	19,21	3,84
Warmińsko-mazurskie	16316,0	1,0425	0,9592	0,9592	19,35	3,87

Źródło: Informacje uzyskane w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego.

¹²⁰ Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) to realizowane jest przez GUS jako **badanie stałe, reprezentacyjne**, którego podmiotem są **gospodarstwa domowe oraz osoby w wieku 15 lat i więcej**, będące członkami tych gospodarstw. Badanie prowadzone jest metodą wywiadu bezpośredniego z wykorzystaniem dwóch kwestionariuszy – jednego wspólnego dla wszystkich członków gospodarstwa domowego oraz indywidualnych kwestionariuszy skierowanych do poszczególnych osób gospodarstwa domowego, które ukończyły 15 rok życia – por. <http://form.stat.gov.pl/BadaniaAnkietowe/2013/bael.htm>.

¹²¹ Nie jest jasne dlaczego za podstawę obliczeń przyjęto dane z lat 2001–2003, chociaż w roku 2007 były już znane późniejsze dane. Być może chciano w ten sposób odnieść się do stanu sprzed akcesji Polski do UE.

W analogiczny sposób dokonano podziału środków według kryterium gęstości zaludnienia.

Tabela 54. Algorytm podziału środków w PO Rozwój Polski Wschodniej według kryterium gęstości zaludnienia

Województwa	Ludność	Powierzchnia	Gęstość zaludnienia	Odwrotność	Suma odwrotności	Waga 30%	
	tys.	km ²	Polska Wschodnia = 1			w %%	
Polska Wschodnia	8.191,2	99.032	1,0000	1,0000	5,2011	100,02	5,49
Lubelskie	2.179,6	25.114	1,0508	0,9516	0,9516	18,30	4,07
Podkarpackie	2.098,3	17.844	1,4189	0,7048	0,7048	13,55	8,02
Podlaskie	1.199,7	20.180	0,7197	1,3894	1,3894	26,72	4,33
Świętokrzyskie	1.285,0	11.691	1,3309	0,7514	0,7514	14,45	8,10
Warmińsko-mazurskie	1.428,6	24.203	0,7123	1,4039	1,4039	27,00	30,01

Źródło: Informacje uzyskane w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego.

Współczynniki podziału środków zgodnie z kryterium stopy bezrobocia obliczono w sposób identyczny jak przy kryterium PKB i gęstości zaludnienia – proporcjonalnie do odwrotności wielkości stóp bezrobocia w poszczególnych województwach.

Tabela 55. Algorytm podziału środków w PO Rozwój Polski Wschodniej według kryterium stopy bezrobocia na podstawie danych z badania BAEL w 2005 roku

Województwa	Stopa bezrobocia		Suma stóp bezrobocia		Waga 30%
	w %%	Polska Wschodnia=100		w %%	
Polska Wschodnia	18,11	100,00	467,15	100,00	30,00
Lubelskie	14,3	78,96	78,96	16,90	5,07
Podkarpackie	16,6	91,66	91,66	19,62	5,89
Podlaskie	14,3	78,96	78,96	16,90	5,07
Świętokrzyskie	19,0	104,91	104,91	22,46	6,74
Warmińsko-mazurskie	20,4	112,64	112,64	24,11	7,23

Źródło: Informacje uzyskane w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego.

Wydaje się, że taki sposób uwzględnienia zróżnicowania stóp bezrobocia nie jest poprawny, gdyż pomija całkowicie znaczenie bezwzględnej liczby bezrobotnych. W efekcie z podziału części kwoty przypisanej do wskaźnika stopy bezrobocia województwa lubelskie i podlaskie miały otrzymać tyle samo, choć w województwie podlaskim liczba bezrobotnych była w roku 2005 dwukrotnie mniejsza niż w województwie lubelskim.

Zgodnie z opisanymi powyżej algorytmami ostateczny podział środków pomiędzy pięć województw Polski Wschodniej ukształtował się w sposób przedstawiony w tabeli 56. Zauważmy, że nie przewidziano w nim puli środków na projekty, których zasięg terytorialny wykracza poza jedno województwo, chociaż potrzebę realizacji takich programów można było przewidzieć.

Tabela 56. Podział środków PO Rozwój Polski Wschodniej

Wyszczególnienie	Podział kwoty 882 mln euro		Podział kwoty 1214,8 mln euro		Razem	
	Ludność ¹	Proporcje podziału	Ludność ²	Proporcje podziału	Ogółem ³	Na jednego mieszkańca
	tys.	%%	tys.	%%	mln euro	euro
Polska Wschodnia	8.238	100,00	8.191,2	100,00	2096,8	256,0
Lubelskie	2.199	26,69	2.179,6	20,09	479,5	220,0
Podkarpackie	2.104	25,54	2.098,3	19,29	459,6	219,0
Podlaskie	1.209	14,68	1.199,7	19,88	371,0	309,2
Świętokrzyskie	1.297	15,74	1.285,0	18,06	358,2	278,8
Warmińsko-mazurskie	1.429	17,35	1.428,6	22,69	428,6	300,0

¹ Według stanu na dzień 31 XII 2002 r.

² Według stanu na dzień 31 XII 2005 r.

³ Bez wydatków na pomoc techniczną w wysokości 64,8 mln euro

Źródło: Zestawienie metodologii algorytmów, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego; materiał publikowany na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Okazało się, że środki z Unii Europejskiej zaangażowane w realizację PO RPW będą nieco wyższe i wyniosą 2.387,7 mln euro¹²². Oprócz niej program zasilą środki krajowe w wysokości 401,26 mln euro, z czego ok. 51% stanowi dotacja z budżetu państwa, a resztę – środki jednostek samorządu terytorialnego.

Ustalony wcześniej podział środków pomiędzy pięć województw nie był przestrzegany. W konkursach na realizację projektów zawartych w pięciu osiach priorytetowych wybierano projekty najlepsze, niezależnie od tego, z którego województwa Polski Wschodniej pochodziły, bez uwzględnienia ustalonych wcześniej proporcji podziału środków pomiędzy województwa. Porównanie pierwotnego podziału i podziału ustalonego na podstawie umów o dofinansowanie z PO RPW, zawartych do końca 2013 r. przedstawiono w tabeli 57.

Tabela 57. Podział środków PO Rozwój Polski Wschodniej

Województwa	Podział pierwotny				Podział faktyczny			
	Kwota		Na 1 mieszkańca		Kwota		Na 1 mieszkańca	
	mln euro	%%	euro	Ogółem = 100	mln euro	%%	euro	Ogółem = 100
Polska Wschodnia	2.096,8	100,0	255,8	100,0	2.308,0	100,0	281,6	100,0
Lubelskie	479,5	22,9	222,4	86,9	646,0	29,4	299,6	106,4
Podkarpackie	459,6	21,9	215,8	84,4	546,0	24,8	256,4	91,1
Podlaskie	371,0	17,7	310,5	121,4	375,0	17,0	313,8	111,4
Świętokrzyskie	358,2	17,1	247,6	96,8	278,0	12,6	219,2	77,8
Warmińsko-mazurskie	428,6	20,4	337,9	132,1	356,0	16,2	246,0	87,4
Ponadregionalne	–	–	–	0,0	107,0	4,9	x	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju

Kontynuację PO RPW stanowi „Program Operacyjny Polska Wschodnia” na lata 2014–2020 (PO PW), zatwierdzony przez Komisję Europejską w grudniu 2014 r.

Tabela 58. Osie priorytetowe i priorytety inwestycyjne Programu Operacyjnego „Polska Wschodnia”

Osie priorytetowe	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe
PRZEDSIĘBIORCZA POLSKA WSCHODNIA	Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia; Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	Większa liczba innowacyjnych przedsiębiorstw typu startup w Polsce Wschodniej Zwiększona aktywność MŚP z Polski Wschodniej na rynkach międzynarodowych Zwiększona aktywność MŚP z Polski Wschodniej w zakresie prowadzenia działalności innowacyjnej
NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA	Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	Zwiększone wykorzystanie transportu miejskiego w miastach wojewódzkich i ich obszarach funkcjonalnych
PONADREGIONALNA INFRASTRUKTURA KOLEJOWA	Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu	Zwiększona dostępność miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych w zakresie infrastruktury drogowej. Zwiększona dostępność Polski Wschodniej w zakresie infrastruktury kolejowej
POMOC TECHNICZNA		

Źródło: opracowanie własne na podstawie Programu Operacyjnego „Polska Wschodnia”

W Programie „Polska Wschodnia” nie przewidziano stosowania kluczy wojewódzkich do podziału środków przyznanych na realizację tego programu. Należy to uznać za rozwiązanie prawidłowe, uzasadnione charakterem zadań przewidzianych do realizacji w ramach PO PW – są to przede wszystkim duże projekty infrastrukturalne, więc podział środków w ramach PO PW powinien przede

¹²² Wartość ustalona po przeglądzie realizacji Programu w 2011 r. Por. Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007 - 2013 za 2013 r. – dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju: http://www.polskawschodnia.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Documents/Sprawozdanie_roczne_PORPW_2013.pdf

wszystkim uwzględniać koszty tych programów. Jeśli – na przykład – za jeden z celów programu uznaje się zwiększenie *dostępności miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych w zakresie infrastruktury drogowej*, to jedynym rozsądnym sposobem podziału środków na zadania służące realizacji tego celu jest ustalenie szczegółowego zakresu działań dla każdego z pięciu miast wojewódzkich i przydział środków odpowiednio do kosztów ich realizacji.

4. Program Operacyjny „Kapitał Ludzki”

Program Operacyjny „Kapitał Ludzki” na lata 2007 – 2013 został ustanowiony na podstawie decyzji Komisji Europejskiej z dnia 28 września 2007 r. nr K (2007) 4547.

Zgodnie z treścią dokumentu definiującego zasady działania PO KL, program ten *wpisuje się w cel główny NSRO 2007–2013, realizując przede wszystkim drugi cel horyzontalny, tj. poprawę jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej. PO Kapitał Ludzki realizuje ten cel za pośrednictwem celu głównego programu, który został sformułowany jako wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej.*

Za cele strategiczne PO Kapitał Ludzki uznano:

- 1) podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo,
- 2) zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego,
- 3) poprawę zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce,
- 4) upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy,
- 5) zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa,
- 6) wzrost spójności terytorialnej.

Stopień realizacji celu głównego miał być mierzony przy pomocy dwóch wskaźników:

- wskaźnika zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym (15–64 lata), którego wartość miała się zwiększyć z 54,5% do 60%,
- wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym po transferach socjalnych, który miał zmniejszyć się z 21% do 14%¹²³.

Cele PO KL miały być realizowane w ramach 10 priorytetów, z których sześć stanowiło komponent centralny, a cztery pozostałe – komponent regionalny.

PODZIAŁ PRIORYTETÓW PO KL NA KOMPONENT REGIONALNY I CENTRALNY

KOMPONENT CENTRALNY	KOMPONENT REGIONALNY
I. ZATRUDNIENIE I INTEGRACJA SPOŁECZNA II. ROZWÓJ ZASOBÓW LUDZKICH I POTENCJAŁU ADAPTACYJNEGO PRZEDSIĘBIORSTW ORAZ POPRAWA STANU ZDROWIA OSÓB PRACUJĄCYCH III. WYSOKA JAKOŚĆ SYSTEMU OŚWIATY IV. SZKOLNICTWO WYŻSZE I NAUKA V. DOBRE RZĄDZENIE X. POMOC TECHNICZNA	VI. RYNEK PRACY OTWARTY DLA WSZYSTKICH VII. PROMOCJA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ VIII. REGIONALNE KADRY GOSPODARKI IX. ROZWÓJ WYKSZTAŁCENIA I KOMPETENCJI W REGIONACH

¹²³ Z danych GUS i Eurostatu wynika, że do końca 2013 zrealizowane zostało zadanie zwiększenia wskaźnika zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym do poziomu 60%. Nie udało się natomiast zrealizować drugiego celu, gdyż na koniec 2013 r. wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym po transferach socjalnych wynosił 17,3%.

Łączna wielkość środków EFS zaangażowanych w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki (PO KL) w latach 2007–2013 wynosiła 9.707,2 mln euro – w toku realizacji Programu kwota ta została zwiększona do 10.007,4 mln euro. Przyjęto, że około 60% środków zostanie przeznaczone na komponent regionalny programu przekazywany do województw (EFS^{KR}), zaś pozostałe 40% zasili działania sektorowe, prowadzone przez odpowiednie ministerstwa.

Zasady podziału pomiędzy województwa kwoty przeznaczonej na komponent regionalny zostały określone w POKL w następujący sposób:

- 97% dzielone jest pomiędzy wszystkie województwa, na podstawie pięciu kryteriów:
 - a) liczby mieszkańców,
 - b) liczby małych i średnich przedsiębiorstw,
 - c) liczby zarejestrowanych bezrobotnych,
 - d) liczby osób utrzymujących się z rolnictwa na 100 ha ziem uprawnych, korygowanych liczbą osób utrzymujących się z rolnictwa,
 - e) poziomu PKB na mieszkańca;
- pozostałe 3% rozdzielane jest, proporcjonalnie do liczby ludności, pomiędzy województwa Polski Wschodniej.

Wielkości należnych województwom udziałów w komponencie regionalnym PO KL wyznacza się według wzoru:

$$EFS_i = EFS^{KR} \cdot (0,97 \cdot A_i + 0,03 \cdot A_i^{PW} \cdot \frac{L_i}{L^{PW}}) \quad i = 1, 2, \dots, 16$$

gdzie:

EFS_i – kwota przyznawana i-temu województwu w ramach podziału 97% kwoty komponentu regionalnego ($i = 1, 2, \dots, 16$);

EFS^{KR} – kwota komponentu regionalnego;

A_i – udział i-tego województwa w podziale 97% kwoty komponentu regionalnego ($i = 1, 2, \dots, 16$);

A_i^{PW} – zmienna wskaźnikowa, przyjmująca wartość 1 dla województw Polski Wschodniej i wartość 0 dla pozostałych województw ($i = 1, 2, \dots, 16$);

L_i – liczba mieszkańców województwa ($i = 1, 2, \dots, 16$);

L^{PW} – łączna liczba mieszkańców województw Polski Wschodniej,

przy czym wskaźniki A_i oblicza się według wzoru

$$A_i = 0,4 \cdot w_i^L + 0,15 \cdot w_i^P + 0,25 \cdot w_i^B + 0,1 \cdot w_i^R + 0,1 \cdot w_i^K \quad i = 1, 2, \dots, 16$$

gdzie:

w_i^L – udział liczby mieszkańców województwa w liczbie mieszkańców Polski,

w_i^P – stosunek liczby małych i średnich przedsiębiorstw (według liczby pracujących od 10 do 249 osób) w województwie do całkowitej liczby tych przedsiębiorstw w kraju,

w_i^B – udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych w województwie w całkowitej liczbie bezrobotnych w kraju,

w_i^R – stosunek liczby osób utrzymujących się z rolnictwa w województwie do liczby osób utrzymujących się z rolnictwa w Polsce na 100 ha ziem uprawnych, korygowany przez wskaźnik liczby osób utrzymujących się z rolnictwa na 100 ha ziem uprawnych, zgodnie ze wzorem

$$w_i^R = \frac{\frac{R_i}{R^K} \cdot \frac{R_i}{Z_i}}{\sum_{j=1}^{16} (\frac{R_j}{R^K} \cdot \frac{R_j}{Z_j})} \quad i = 1, 2, \dots, 16$$

gdzie:

R_j – liczba osób utrzymujących się z pracy we własnym gospodarstwie rolnym w danym województwie,

- R^K – liczba osób utrzymujących się z pracy we własnym gospodarstwie rolnym w Polsce, a Z_i – liczba hektarów ziem uprawnych w województwie
- w_i^K – wskaźnik zróżnicowania poziomu PKB na mieszkańca, określony wzorem:

$$w_i^K = \frac{2 \cdot \frac{L_i}{L^K} - \frac{PKB_i}{PKB^K}}{\sum_{j=1}^{16} (2 \cdot \frac{L_j}{L^K} - \frac{PKB_j}{PKB^K})} \quad i = 1, 2, \dots, 16$$

gdzie L_i oznacza ludność i-tego województwa, L^K – ludność Polski, PKB_i – produkt krajowy brutto wytworzony w i-tym województwie, a PKB^K – produkt krajowy brutto w Polsce.

Można łatwo sprawdzić, że wskaźnik w_i^K został skonstruowany w taki sposób, że wyższej relacji PKB (na jednego mieszkańca) w województwie do krajowej średniej PKB na mieszkańca, odpowiada niższa wartość wskaźnika.

Tabela 59 przedstawia efekty zastosowania opisanego powyżej mechanizmu do podziału środków komponentu regionalnego PO KL. Widać, że przy podziale środków priorytetowo potraktowane zostały województwa, które już w punkcie startowym dysponowały wysokim – jak na polskie stosunki – kapitałem ludzkim. Oznacza to, że inaczej niż w przypadku poprzednika PO KL – Programu Operacyjnego „Rozwój Zasobów Ludzkich” z lat 2004–2006, PO KL ukierunkowany został nie na problemy społeczne, lecz na rozwój kadr dla gospodarki. Przypomnieć należy, że tylko globalne kwoty przypisane poszczególnym województwom zostały ustalone na podstawie opisanego powyżej algorytmu. Podział tych kwot na priorytety komponentu lokalnego uzgadniany był pomiędzy władzami samorządu województwa i Ministerstwem Rozwoju Regionalnego w ramach prac nad kontraktami wojewódzkimi, co doprowadziło do bardzo wyraźnego zróżnicowania struktur podziału środków PO KL między priorytety.

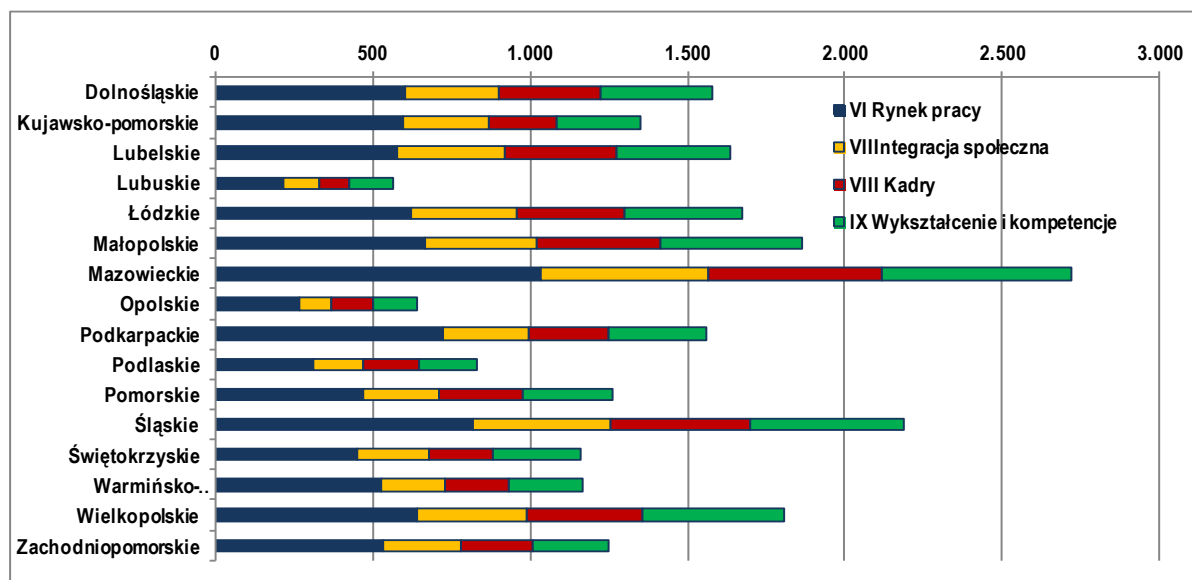
Tabela 59. Podział środków komponentu regionalnego PO „Kapitał Ludzki” na lata 2007–2013

Województwa	Priorytety				Razem	Polska = 100
	VI	VII	VIII	IX		
	Rynek pracy	Integracja społeczna	Kadry	Wykształcenie i kompetencje		
	mln zł					
POLSKA OGÓŁEM	9.045,5	4.492,8	4.551,5	5.148,5	23.238,2	100,0
Dolnośląskie	601,5	297,8	327,0	351,1	1.577,5	6,8
Kujawsko-Pomorskie	592,9	273,6	215,7	265,1	1.347,3	5,8
Lubelskie	575,9	342,5	358,4	360,1	1.636,9	7,0
Lubuskie	215,2	112,7	99,7	134,8	562,5	2,4
Łódzkie	620,5	334,1	345,5	371,1	1.671,1	7,2
Małopolskie	666,6	355,3	389,0	453,0	1.864,0	8,0
Mazowieckie	1.034,8	530,7	549,6	603,2	2.718,4	11,7
Opolskie	267,7	98,7	132,7	139,6	638,7	2,7
Podkarpackie	722,2	274,6	252,4	311,1	1.560,4	6,7
Podlaskie	311,6	159,9	175,0	186,8	833,3	3,6
Pomorskie	469,8	243,4	263,0	286,1	1.262,3	5,4
Śląskie	816,4	439,8	445,6	484,5	2.186,3	9,4
Świętokrzyskie	449,9	227,8	201,5	279,7	1.158,9	5,0
Warmińsko-Mazurskie	523,3	208,2	202,0	233,3	1.166,9	5,0
Wielkopolskie	642,0	347,7	364,8	453,3	1.807,7	7,8
Zachodniopomorskie	535,1	245,6	229,5	235,8	1.246,0	5,4
Nierozdzielone na województwa	2,6	1,9	0,7	3,0	8,2	0,0

Źródło Szczegółowy opis priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007–2013, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2015

Podział środków PO KL na priorytety w poszczególnych województwach przedstawia poniższy wykres. Zwraca uwagę bardzo duże zróżnicowanie kwot przeznaczanych na priorytet VII – „Integracja społeczna” i wyraźną korelację między rozmiarami kwot przeznaczanych w ramach PO KL na integrację społeczną, a kapitałem ludzkim poszczególnych regionów – najwięcej środków trafić ma do najsilniejszych województw. Widoczne jest też relatywnie małe zróżnicowanie udziałów środków przeznaczanych na priorytet VI – „Rynek pracy”.

Rysunek 30. Podział środków Programu Operacyjnego „Kapitał Ludzki” na województwa

Źródło: obliczenia własne

Nasze wątpliwości budzi sposób podziału priorytetów PO KL na część regionalną i centralną. W kilku przypadkach komponenty: centralny i regionalny wyodrębniono nieco na siłę (np. w przypadku integracji społecznej), w przypadkach niektórych priorytetów (np. związanych z kadrami dla regionów – priorytety VIII i IX) scentralizowanie procesu kwalifikacji wniosków dałoby lepsze rezultaty niż dokonanie a priori ich podziału na województwa..

5. Terytorialny rozkład wykorzystania środków Unii Europejskiej

Jako podsumowanie analizy algorytmów podziału środków unijnych przedstawimy zbiorcze zestawienie podziału między województwa wszystkich środków unijnych, których wykorzystanie można przypisać konkretnemu województwu.

Analizę rozkładu środków unijnych między województwa, wraz z oceną wpływu tych środków na rozwój społeczno-gospodarczy województw przedstawiliśmy¹²⁴ po raz pierwszy w roku 2013, wykorzystując dostępne dane za lata 2004–2011. Obecnie zakres czasowy analizy został rozszerzony o dwa kolejne lata (2012–2013) i uzupełniony o niektóre dane z lat 2007–2011, które nie były dostępne gdy powstawał nasz pierwszy raport o wykorzystaniu środków unijnych. Jest to aktualizacja istotna, gdyż w tych dwóch latach do Polski wpłynęło ok. 40% wszystkich środków, przekazanych Polsce z budżetu Unii Europejskiej od 2004 roku. Uprzedzając późniejsze wnioski można jednak stwierdzić, że zasadnicze wnioski z analizy przeprowadzonej dwa lata temu pozostają nadal aktualne.

W zestawieniu ujęto następujące kategorie wydatków:

- 1) z funduszy przedakcesyjnych UE wydatki ponoszone w ramach programów SAPARD i PHARE,
- 2) z funduszy strukturalnych UE i z Funduszu Spójności wydatki:
 - finansowane środkami Funduszu Spójności, łącznie z wydatkami ujętymi pierwotnie w programie ISPA,
 - ponoszone w ramach sektorowych programów operacyjnych (SPO) ustanowionych dla perspektywy finansowej 2004–2006 (SPO „Restrukturyzacja i Modernizacja

¹²⁴ J. Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Ocena efektywności wykorzystania pomocy finansowej Unii Europejskiej jako instrumentu polityki spójności społeczno-gospodarczej oraz poprawy warunków życia*, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2013.

- Sektora Żywnościowego oraz Rozwoju Obszarów Wiejskich”, SPO „Rozwój Zasobów Ludzkich”, SPO „Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw”, SPO „Infrastruktura Transportowa i Gospodarka Morska”, SPO „Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb”,
- ponoszone w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR),
 - ponoszone w ramach programów operacyjnych (PO) ustanowionych dla perspektywy finansowej 2007–2013 (PO „Rozwój kapitału ludzkiego”, PO „Innowacyjna gospodarka”, PO „Infrastruktura i środowisko”, PO „Rozwój Polski Wschodniej”, PO „Pomoc Techniczna”, szesnaście regionalnych programów operacyjnych – RPO),
- 3) w ramach finansowania przedsięwzięć Wspólnej Polityki Rolnej wydatki na:
- dopłaty bezpośrednie,
 - zadania realizowane w ramach Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2004–2006 i 2007–2013,
 - zadania realizowane w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”,

które – według naszych szacunków – stanowiły łącznie ok. 94–95% wszystkich wydatków sfinansowanych środkami budżetu UE w latach 2004–2013. Z pominiętych przez nas ważniejszych wydatków wymienić należy:

- wydatki ponoszone w ramach programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej (dawniej INTERREG) i programów EQUAL,
- wydatki z Funduszy Migracyjnych,
- wydatki na interwencje rynkowe w ramach Wspólnej Polityki Rolnej.

Pominęliśmy także wydatki finansowane ze środków przyznanych Polsce bezpośrednio po przystąpieniu do UE w 2004 roku, w ramach takich programów jak *Transition Facility*, *Instrument Schengen* oraz *Instrument Płynności*. Przyczyną pominięcia tych wydatków był albo brak wiarygodnych danych o podziale środków na województwa (tak było np. w przypadku środków na interwencje na rynkach rolnych), albo specyficzny charakter pomijanego programu – tak jak w przypadku Instrumentu Płynności, z którego środki zostały przekazane bezpośrednio do budżetu państwa bez wskazywania konkretnych zadań do sfinansowania z tych środków i bez konieczności ich szczegółowego rozliczenia wydatkami na konkretne zadania. Szacujemy, że wydatki poniesione w ramach wyżej wymienionych programów wyniosły w latach 2004–2011 ok. 3,0–3,5 mld euro, czyli ok. 12 mld zł.

Zgodnie z konwencją przyjętą w sprawozdaniach sporządzanych w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego (a także w sprawozdaniach z realizacji programów rozwoju obszarów wiejskich) za podstawowe kryterium przypisania wydatku do danego województwa przyjęto lokalizację siedziby beneficjenta. W przypadku dużych projektów inwestycyjnych, obejmujących więcej niż jedno województwo, w sprawozdaniach z wykonania odpowiednich programów operacyjnych wydatki zostały szacunkowo podzielone pomiędzy poszczególne województwa. Stosuje się to w szczególności do dużych inwestycji drogowych i kolejowych. Taki sposób przypisywania środków unijnych do właściwych województw nie ułatwia analizy regionalnego zróżnicowania efektywności środków unijnych. Podana metoda podziału jest bowiem opisana w sposób nieprecyzyjny i niejednoznaczny – w wyjaśnieniach Ministerstwa Rozwoju Regionalnego nie podano ani ścisłego określenia pojęcia „duże projekty inwestycyjne”, ani sposobu dokonywania szacunkowego podziału wartości projektu pomiędzy województwa.

Zestawienie przypisanych poszczególnym województwom wydatków finansowanych środkami UE zostało opracowane na podstawie dokumentów przygotowanych i udostępnianych przez:

- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego,
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- Ministerstwo Finansów,
- Narodowy Bank Polski,
- Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Agencję Rynku Rolnego.

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (wcześniej: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego) w ramach sprawozdawczości z wykorzystania funduszy strukturalnych opracowuje i publikuje okresowe (roczne, półroczne i kwartalne) sprawozdania dotyczące unijnych programów operacyjnych (PO „Kapitał Ludzki”, PO „Infrastruktura i Środowisko”, PO „Innowacyjna Gospodarka”, PO „Rozwój Polski Wschodniej”, PO „Pomoc Techniczna” oraz regionalne programy operacyjne). Każdy półroczny raport z realizacji programów operacyjnych, dla których Ministerstwo Rozwoju Regionalnego jest (lub było) instytucją zarządzającą, w załączniku 2b w tabeli 2¹²⁵ pokazuje stan wykorzystania środków europejskich w ujęciu wojewódzkim. Raporty roczne są tworzone w inny sposób i nie zawierają danych w podziale na województwa. W naszym opracowaniu wykorzystaliśmy następujące sprawozdania i raporty opracowane w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego:

- 1) sprawozdania z realizacji Programu Operacyjnego „Kapitał Ludzki” za II półrocze za lata 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 oraz 2013 r.¹²⁶,
- 2) sprawozdania okresowe z realizacji Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” za II półrocze za lata 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 oraz 2013 r.¹²⁷,
- 3) sprawozdania okresowe z realizacji Programu Operacyjnego „Innowacyjna Gospodarka” za II półrocze za lata 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 oraz 2013 r.¹²⁸,
- 4) sprawozdania okresowe z realizacji Programu Operacyjnego „Rozwój Polski Wschodniej” za II półrocze za lata 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 oraz 2013 r.¹²⁹,
- 5) *Wykorzystanie środków UE w ramach strategii wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004–2006 oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007–2013*¹³⁰.

Dane dotyczące wydatków dokonywanych w ramach programów finansujących zadania Wspólnej Polityki Rolnej pochodzą z następujących materiałów publikowanych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Agencję Rynku Rolnego:

- 1) miesięczne sprawozdania z realizacji PROW na lata 2007–2013¹³¹,
- 2) wykaz beneficjentów, którzy otrzymali pomoc finansową w ramach PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013, za lata 2007, 2008, 2009, 2010 i 2011¹³² oraz Informacje tygodniowe¹³³
- 3) *Płatności bezpośrednie – kampanie 2004–2014 – stan na dzień 22.12.2014*¹³⁴,
- 4) informacji Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na temat realizacji PROW 2007–2013¹³⁵.

Część danych dotyczących podziału środków w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich została oszacowana na podstawie informacji o całkowitych kwotach wypłaconych w województwach oraz całkowitych kwotach wypłaconych w kolejnych latach. Przyjęta metoda szacowania rozkładu wydatków może powodować pewne przesunięcia wydatków pomiędzy latami, bez zmiany globalnych kwot wydatkowanych przez wszystkie lata w ramach PROW w poszczególnych województwach.

Dane dotyczące rozliczeń programów europejskich z lat 2004–2006 zostały zaczerpnięte z publikacji Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową dotyczących regionalnego (wojewódzkiego) rozkładu dochodów i wydatków publicznych za lata 2004–2009, prowadzone od 2002 roku na zlecenie Ministerstwa Gospodarki, a później – Ministerstwa Rozwoju Regionalnego¹³⁶.

¹²⁵ Wszystkie półroczne sprawozdania z wykonania programów operacyjnych sporządzane były według jednolitego wzoru.

¹²⁶ <http://www.efs.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/default.aspx?zakladka=1&strona=1#zakladka=1&strona=1>

¹²⁷ <http://www.pois.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/default.aspx>

¹²⁸ <http://www.poig.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/default.aspx>

¹²⁹ <http://www.polskawschodnia.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/default.aspx#zakladka=2&strona=1>

¹³⁰ https://www.funduszeuropejskie.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Sprawozdania/strony/Sprawozdania_roczne_i_polroczne.aspx

¹³¹ <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/wdrazane-programy-i-dzialania-dane-liczbowe/program-rozwoju-obszarow-wiejskich-2007-2013.html>

¹³² <http://www.minrol.gov.pl/pol/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/PO-RYBY-2007-2013/Kontrola-monitoring-sprawozdawczosc-PO-RYBY-2007-2013>

¹³³ <http://bit.ly/2fvMsMW>

¹³⁴ <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/wdrazane-programy-i-dzialania-dane-liczbowe/zrealizowane-platnosci-obszarowe.html>

¹³⁵ <http://www.minrol.gov.pl/pol/Media/Files/Zielona-ksiazeczka-9-marca-2012-r.-2>

¹³⁶ E. Malinowska-Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Przestrzenne zróżnicowanie dochodów i wydatków publicznych w Polsce w latach 2004–2005*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2007; J. Mackiewicz-Lyziak, W. Misiąg, M. Tomalak, *Dochody i wydatki publiczne w latach 2006–2007. Analiza regionalna*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2009; J. Mackiewicz-Lyziak, E. Malinowska-Misiąg, W. Misiąg, R. Osiński, M. Tomalak, *Dochody i wydatki publiczne w latach 2008–2009. Analiza regionalna*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2011

Informacje dotyczące przepływów finansowych Polska – Unia Europejska są regularnie (co miesiąc) publikowane przez Ministerstwo Finansów w opracowaniach zatytułowanych *Skumulowane przepływy finansowe między RP a UE*, udostępnianych na stronie internetowej Ministerstwa Finansów¹³⁷. Dane dotyczące aktualnych oraz historycznych kursów złotego względem euro zostały przygotowane na podstawie materiałów publikowanych przez Narodowy Bank Polski.

5.1. Podstawowe dane

Zgodnie z wymienionymi powyżej sprawozdaniami, w latach 2004–2013 wydatki, finansowane środkami budżetowymi UE w ramach analizowanych przez nas 19 kategorii wydatków, wyniosły łącznie ponad 333,6 mld zł.

Tabela 60. Wydatki finansowane środkami budżetu UE w latach 2004 – 2013

Treść	2004–2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2004–2013
mln zł									
Ogółem	31.661,4	17.776,3	17.930,6	27.765,5	45.099,9	57.989,6	68.911,9	66.495,4	333.630,6
Fundusze przedakcesyjne ¹	5.712,0	–	–	–	–	–	–	–	5.712,0
Fundusze strukturalne	14.693,8	13.946,1	9.295,5	15.991,5	28.462,0	37.859,7	46.642,5	41.357,7	208.248,8
Programy regionalne ²	4.374,3	3.976,9	2.207,3	5.837,6	13.686,6	12.836,1	11.873,4	11.330,3	66.122,6
Kapitał ludzki ³	1.510,3	1.848,2	705,9	3.267,3	4.481,0	4.247,2	3.285,4	4.927,0	27.578,5
Infrastruktura ⁴	4.205,0	4.568,2	3.808,4	5.552,0	6.739,1	15.981,3	23.993,6	18.573,0	83.420,6
Pozostałe	4.604,3	3.552,8	2.573,8	1.334,5	3.555,3	4.795,1	7.490,0	6.527,4	31.127,1
Wspólna Polityka Rolna	11.255,7	3.830,2	8.635,1	11.774,0	16.637,8	20.129,9	22.269,4	25.137,6	119.669,8
PROW	3.755,6	130,0	4.710,0	6.540,0	8.420,0	9.960,0	9.257,7	10.446,9	53.220,2
Dopłaty bezpośrednie	7.213,3	3.642,3	3.925,1	5.085,6	7.909,1	9.568,7	12.406,8	14.064,0	63.815,0
Rybołówstwo	286,7	57,8	–	148,4	308,7	601,2	604,9	626,7	2.634,6
Ogółem = 100									
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusze przedakcesyjne ¹	18,0	–	–	–	–	–	–	–	1,7
Fundusze strukturalne	46,4	78,5	51,8	57,6	63,1	65,3	67,7	62,2	62,4
Programy regionalne ²	13,8	22,4	12,3	21,0	30,3	22,1	17,2	17,0	19,8
Kapitał ludzki ³	4,8	10,4	3,9	11,8	9,9	7,3	4,8	7,4	8,3
Infrastruktura ⁴	13,3	25,7	21,2	20,0	14,9	27,6	34,8	27,9	25,0
Pozostałe	14,5	20,0	14,4	4,8	7,9	8,3	10,9	9,8	9,3
Wspólna Polityka Rolna	35,6	21,5	48,2	42,4	36,9	34,7	32,3	37,8	35,9
PROW	11,9	0,7	26,3	23,6	18,7	17,2	13,4	15,7	16,0
Dopłaty bezpośrednie	22,8	20,5	21,9	18,3	17,5	16,5	18,0	21,2	19,1
Rybołówstwo	0,9	0,3	–	0,5	0,7	1,0	0,9	0,9	0,8
zł na jednego mieszkańca									
Ogółem	830,5	466,4	470,2	727,5	1.180,6	1.504,7	1.788,4	1.727,3	8.695,5
Fundusze przedakcesyjne ¹	149,8	–	–	–	–	–	–	–	149,8
Fundusze strukturalne	385,4	365,9	243,7	419,0	745,1	982,4	1.210,4	1.074,3	5.426,3
Programy regionalne ²	114,7	104,3	57,9	152,9	358,3	333,1	308,1	294,3	1.723,7
Kapitał ludzki ³	70,0	86,0	37,4	85,6	117,3	110,2	85,3	128,0	719,7
Infrastruktura ⁴	110,3	119,9	99,9	145,5	176,4	414,7	622,7	482,5	2.171,7
Pozostałe	90,4	55,7	48,6	35,0	93,1	124,4	194,4	169,6	811,1
Wspólna Polityka Rolna	295,2	100,5	226,4	308,5	435,5	522,3	577,9	653,0	3.119,4
PROW	98,5	3,4	123,5	171,4	220,4	258,4	240,3	271,4	1.387,3
Dopłaty bezpośrednie	189,2	95,6	102,9	133,2	207,0	248,3	322,0	365,3	1.663,6
Rybołówstwo	7,5	1,5	–	3,9	8,1	15,6	15,7	16,3	68,6

¹ Po 2006 r. kontynuowane projekty finansowane funduszami przedakcesyjnymi zostały przejęte do finansowania ze środków Funduszu Spójności

² Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego. Regionalne Programy Operacyjne i PO „Rozwój Polski Wschodniej”

³ PO „Rozwój Zasobów Ludzkich” (2004–2006) i PO „Kapitał Ludzki” (2007–2013)

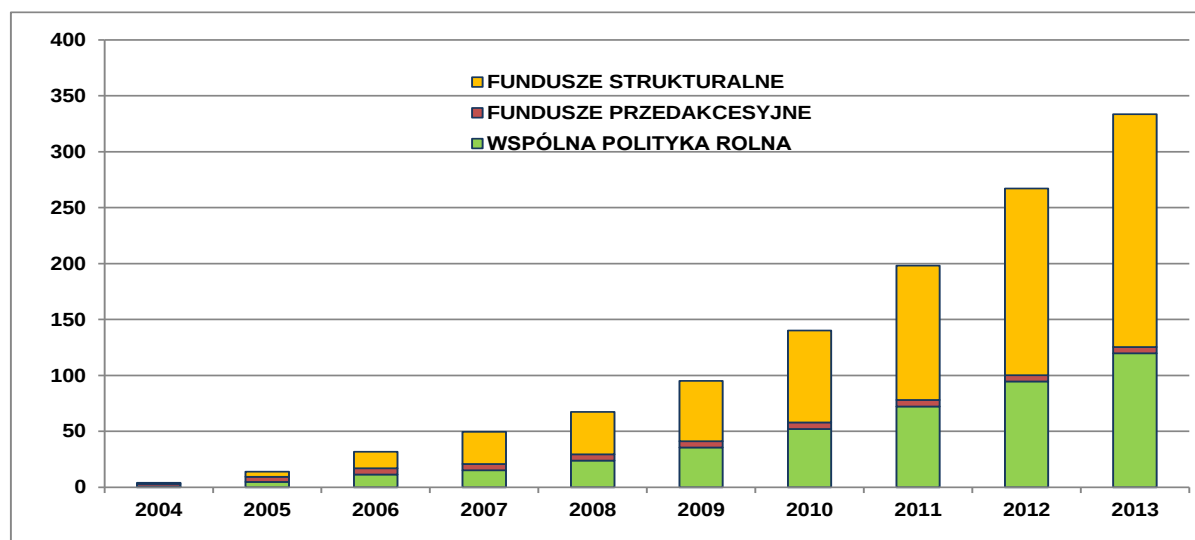
⁴ PO „Transport”, (2004–2006), PO „Infrastruktura i Środowisko” (2007–2013), Fundusz Spójności

Źródło: obliczenia własne

¹³⁷<http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/unia-europejska/transfery-finansowe-polska-ue>. Pod tym adresem Ministerstwo Finansów udostępnia zawsze aktualny raport miesięczny. Ponadto pod adresem <http://www.archbip.mf.gov.pl/bip/1021.html> znaleźć można archiwalne zestawienia z danymi na grudzień poprzednich lat.

Proporcje wydatków na Wspólną Politykę Rolną i na politykę strukturalną UE zmieniały się, przy czym ogólną tendencją jest stopniowy wzrost udziału wydatków strukturalnych. Dobrze ilustruje to wykres pokazujący narastające (skumulowane) kwoty wydatków otrzymanych przez Polskę z budżetu UE.

Rysunek 31. Wydatki publiczne finansowane środkami UE w latach 2004–2013 (narastająco, w mld zł)

Źródło: obliczenia własne

Przyczyną zmian w proporcjach wydatków strukturalnych i wydatków na WPR jest – z jednej strony – zmieniający się – w pierwszych latach po akcesji – udział UE w finansowaniu dopłat dla rolników (co stopniowo zwiększało udział wydatków na WPR w całkowitej kwocie wydatków finansowanych środkami unijnymi), z drugiej zaś – zmiany kwot wydatków strukturalnych wynikające z trybu rozliczeń w obu perspektywach finansowych. Wyraźny „dołek” w wydatkach strukturalnych w 2008 roku wynikał stąd, że kończyły się już rozliczenia programów finansowanych ze środków przyznanych Polsce na lata 2004–2006 (poza programami finansowanymi z Funduszu Spójności, rozliczanymi do końca 2010 r.), a niewielkie były jeszcze wydatki na projekty realizowane w nowej perspektywie finansowej.

W następnej tabeli przedstawiono rozkład wydatków w podziale na województwa. Kwoty wydatków w poszczególnych województwach są mocno zróżnicowane – od ok. 45,7 mld zł w województwie mazowieckim do 7,8 mld zł – sześciokrotnie mniej – w województwie opolskim.

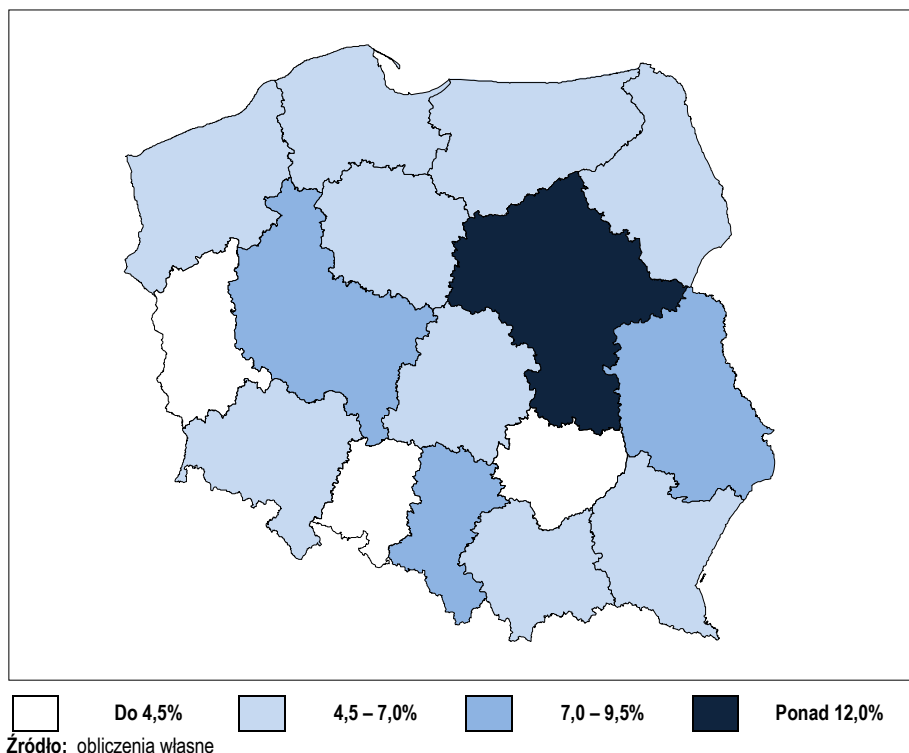
Tabela 61. Wydatki finansowane środkami budżetu UE w latach 2004–2013 według województw

Województwa	2004–2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2004–2013
	mln zł								
Polska	31.661,4	17.776,3	17.930,6	27.765,5	45.099,9	57.989,6	68.911,9	66.495,4	333.630,6
Dolnośląskie	2.292,2	1.127,5	1.042,4	1.556,0	2.153,8	3.226,0	4.337,2	6.624,4	22.359,4
Kujawsko-Pomorskie	2.070,3	934,7	1.097,2	1.387,8	2.419,2	2.853,0	3.067,2	3.194,3	17.023,7
Lubelskie	2.177,9	1.179,2	1.531,0	1.813,0	3.143,5	3.875,0	5.135,9	5.343,2	24.198,8
Lubuskie	1.111,6	346,0	414,0	1.338,5	1.135,0	1.440,7	1.758,4	1.712,0	9.256,3
Łódzkie	2.046,4	1.218,6	1.412,6	1.486,6	2.395,7	3.494,7	5.775,8	4.396,1	22.226,7
Małopolskie	1.675,6	769,6	687,7	1.226,6	2.647,7	3.495,2	4.534,2	4.134,9	19.171,5
Mazowieckie	3.821,4	2.154,0	2.397,1	4.061,8	6.962,6	8.182,4	9.848,1	8.271,5	45.699,0
Opolskie	825,4	467,9	503,4	776,5	1.178,1	1.222,4	1.378,4	1.486,1	7.838,2
Podkarpackie	1.447,1	642,1	706,4	1.276,1	2.728,9	4.173,2	4.578,5	3.726,0	19.278,2
Podlaskie	1.949,6	698,0	985,3	1.421,8	2.177,0	2.783,6	3.030,9	2.276,8	15.322,9
Pomorskie	1.854,8	1.285,2	1.229,7	1.477,0	2.624,8	2.976,6	4.640,2	4.050,8	20.139,0
Śląskie	1.982,6	1.571,4	1.206,8	1.844,3	4.089,0	4.770,9	4.246,5	4.034,3	23.745,8
Świętokrzyskie	1.159,2	482,3	588,2	954,9	2.101,5	2.396,6	2.555,8	2.294,2	12.532,7
Warmińsko-Mazurskie	1.796,9	802,1	961,5	1.311,9	2.660,1	3.653,9	3.865,3	3.267,0	18.318,7
Wielkopolskie	3.835,9	1.512,8	1.855,2	2.502,0	3.661,3	5.023,5	5.617,6	6.028,2	30.036,5
Zachodniopomorskie	1.614,5	1.030,8	1.082,1	2.111,8	1.819,4	2.643,5	2.605,4	3.219,1	16.126,6
Ogólnopolskie	0,0	1.554,0	229,8	1.218,9	1.202,1	1.778,6	1.936,6	2.436,6	10.356,6

Źródło: obliczenia własne

O tak dużej rozpiętości kwot przeznaczonych dla poszczególnych województw decyduje fakt, iż trzy wskazane powyżej województwa otrzymały środki wyraźnie różniące się (*in plus* lub *in minus*) od przeciętnego „przydziału” środków, wynoszącego ok. 20,9 mld zł – dla dziewięciu z szesnastu województw kwoty wydatków mieszczą się w przedziale od 7,6 mld zł do 11,4 mld zł, czyli od 2 do 4% łącznej kwoty rozdzielonej na województwa.

Rysunek 32. Wydatki finansowane środkami budżetu UE w latach 2004–2013 według województw (w procentach kwoty rozdzielonej na województwa)

Zupełnie inaczej przedstawia się rozkład wydatków finansowanych środkami z budżetu UE, gdy pod uwagę weźmiemy nie globalne kwoty wydatków w województwach, lecz kwoty przypadające na jednego mieszkańca. Wskaźniki wydatków na jednego mieszkańca są istotne z trzech powodów:

- po pierwsze, polskie województwa są mocno zróżnicowane pod względem liczby mieszkańców – ludność najludniejszego województwa (mazowieckiego) była w 2003 roku o 409,1% większa niż w województwie o najmniejszej liczbie mieszkańców (lubuskim) – w roku 2013 rozpiętość była jeszcze większa, gdyż liczba mieszkańców województwa mazowieckiego przewyższała o 429,3% liczbę mieszkańców województwa opolskiego¹³⁸;
- po drugie, znaczna część środków z pomocy unijnej została *a priori* podzielona pomiędzy województwa, a liczba mieszkańców województwa była jednym z podstawowych kryteriów tego podziału – tak było na przykład przy podziale środków Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, przy podziale środków pomiędzy regionalne programy operacyjne, a także przy podziale części środków Programu Operacyjnego „Kapitał Ludzki” i przy podziale środków na niektóre działania realizowane w ramach obu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich – zróżnicowanie wskaźników wydatków przypadających w województwach na jednego mieszkańca dobrze oddaje więc priorytety rządzące alokacją środków pomocowych,
- po trzecie – znacząca część mierników, za pomocą których oceniamy stopień realizacji celów programów finansowanych z udziałem środków unijnych, ma postać wskaźników na jednego mieszkańca – w takich przypadkach oczywiste jest, że dla oceny efektywności wykorzystania środków z budżetu UE powinniśmy posługiwać się wielkościami wydatków na jednego mieszkańca.

¹³⁸ Województwo opolskie jest jednym z sześciu województw, w których liczba mieszkańców w 2013 roku była mniejsza niż w roku 2003. Liczba mieszkańców tego województwa zmniejszyła się w ciągu 10 lat o prawie 5%.

W rankingu województw według wielkości wydatków unijnych poniesionych w latach 2004–2011 i przeliczonych na jednego mieszkańca pierwsze dwa miejsca – z wyraźną przewagą nad następnymi województwami – zajmują województwa podlaskie i warmińsko-mazurskie, a dwa ostatnie miejsca zajmują województwa: małopolskie i śląskie.

Tabela 62. Wydatki finansowane środkami budżetu UE w latach 2004 – 2013 na jednego mieszkańca według województw

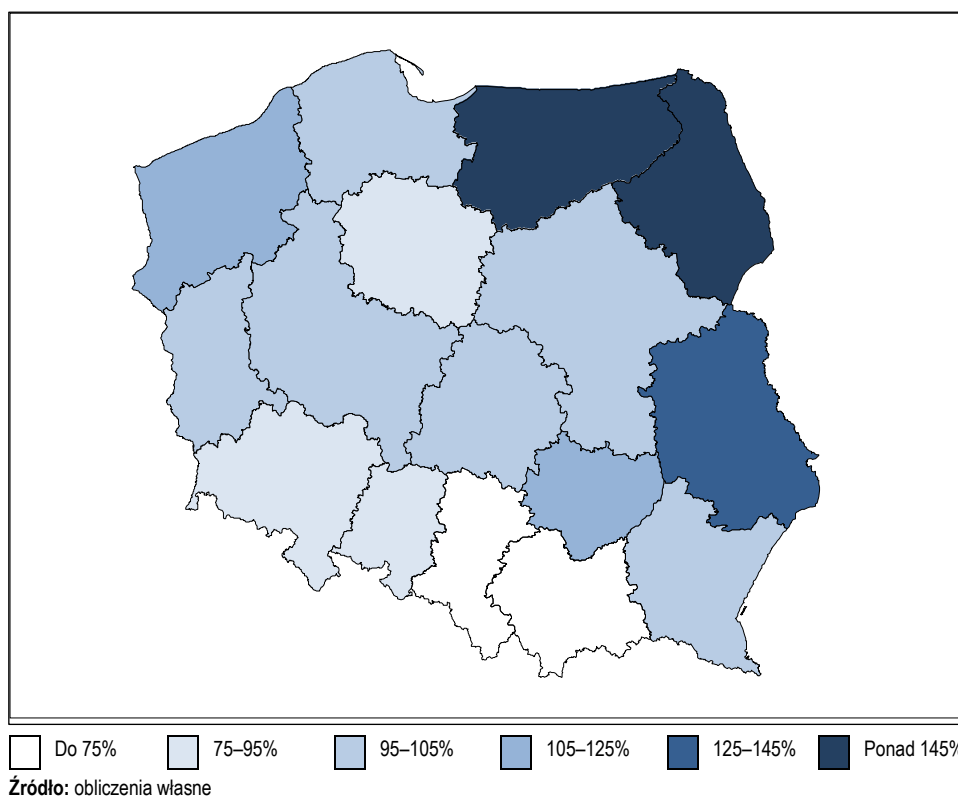
Województwa	2004–2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2004–2013
zł									
Polska	830,1	466,4	470,2	727,5	1.180,6	1.504,7	1.788,4	1.727,3	8.695,2
Dolnośląskie	794,1	392,0	362,3	540,9	748,4	1.106,1	1.488,2	2.276,4	7.708,4
Kujawsko-Pomorskie	1.001,5	452,3	530,6	670,7	1.168,9	1.359,6	1.463,1	1.526,5	8.173,3
Lubelskie	1.000,5	543,0	708,2	840,5	1.460,8	1.784,2	2.371,5	2.478,1	11.186,8
Lubuskie	1.101,8	342,8	410,3	1.325,2	1.122,7	1.408,1	1.718,3	1.676,0	9.105,2
Łódzkie	795,7	476,0	554,2	584,9	945,3	1.379,3	2.287,8	1.749,3	8.772,4
Małopolskie	512,7	235,8	209,2	371,9	799,9	1.044,4	1.351,8	1.230,4	5.756,1
Mazowieckie	740,0	415,7	460,6	777,8	1.328,0	1.548,1	1.857,5	1.555,7	8.683,4
Opolskie	790,0	451,9	487,3	753,0	1.145,4	1.205,5	1.364,5	1.479,5	7.677,2
Podkarpackie	689,8	304,8	336,4	607,2	1.297,3	1.960,4	2.149,6	1.749,9	9.095,4
Podlaskie	1.627,4	583,6	827,0	1.195,1	1.832,0	2.317,7	2.528,5	1.905,3	12.816,6
Pomorskie	842,7	582,3	554,1	662,3	1.171,6	1.303,5	2.026,2	1.764,4	8.907,1
Śląskie	423,6	337,5	259,8	397,4	882,0	1.031,2	920,0	877,1	5.128,7
Świętokrzyskie	903,9	376,0	462,2	751,8	1.659,9	1.875,1	2.006,1	1.809,0	9.843,9
Warmińsko-Mazurskie	1.258,7	561,3	673,8	919,3	1.863,8	2.515,4	2.664,4	2.257,9	12.714,6
Wielkopolskie	1.136,2	447,2	546,0	734,1	1.070,7	1.453,8	1.622,6	1.738,7	8.749,3
Zachodniopomorskie	953,3	609,7	639,2	1.247,3	1.074,6	1.534,5	1.513,5	1.872,8	9.444,9
Ogólnopolskie	0,0	40,8	6,0	31,9	31,5	46,2	50,3	63,3	269,9
Średnia dla Polski = 100									
Polska	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	95,7	84,1	77,1	74,4	63,4	73,5	83,2	131,8	88,7
Kujawsko-Pomorskie	120,6	97,0	112,8	92,2	99,0	90,4	81,8	88,4	94,0
Lubelskie	120,5	116,4	150,6	115,5	123,7	118,6	132,6	143,5	128,7
Lubuskie	132,7	73,5	87,3	182,2	95,1	93,6	96,1	97,0	104,7
Łódzkie	95,9	102,1	117,9	80,4	80,1	91,7	127,9	101,3	100,9
Małopolskie	61,8	50,6	44,5	51,1	67,8	69,4	75,6	71,2	66,2
Mazowieckie	89,1	89,1	98,0	106,9	112,5	102,9	103,9	90,1	99,9
Opolskie	95,2	96,9	103,6	103,5	97,0	80,1	76,3	85,7	88,3
Podkarpackie	83,1	65,4	71,6	83,5	109,9	130,3	120,2	101,3	104,6
Podlaskie	196,1	125,1	175,9	164,3	155,2	154,0	141,4	110,3	147,4
Pomorskie	101,5	124,9	117,8	91,0	99,2	86,6	113,3	102,1	102,4
Śląskie	51,0	72,4	55,2	54,6	74,7	68,5	51,4	50,8	59,0
Świętokrzyskie	108,9	80,6	98,3	103,3	140,6	124,6	112,2	104,7	113,2
Warmińsko-Mazurskie	151,6	120,4	143,3	126,4	157,9	167,2	149,0	130,7	146,2
Wielkopolskie	136,9	95,9	116,1	100,9	90,7	96,6	90,7	100,7	100,6
Zachodniopomorskie	114,8	130,7	135,9	171,5	91,0	102,0	84,6	108,4	108,6
Ogólnopolskie	–	8,7	1,3	4,4	2,7	3,1	2,8	3,7	3,1

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS i Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju

W zestawieniu wydatków na jednego mieszkańca powyżej średniej krajowej uplasowały się wszystkie województwa Polski Wschodniej, które – jak wiemy – były preferencyjnie traktowane przy podziale środków na programy regionalne. Widać też, że stosunkowo małe środki (na jednego mieszkańca) kierowane były do województw silnie zurbanizowanych i takich, których centrami są duże metropolie (Katowice, Kraków, Gdańsk, Wrocław).

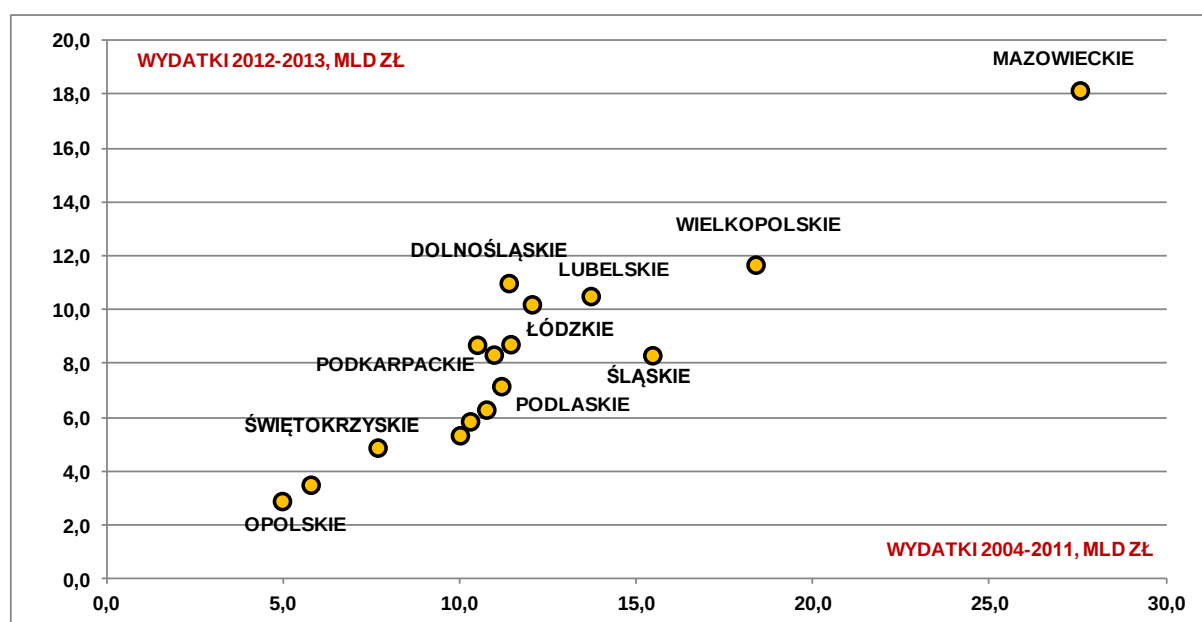
Na zamieszczonym poniżej wykresie (kartogramie) widzimy też, że regiony północne i wschodnie otrzymały większe środki unijne na jednego mieszkańca niż województwa z południowej granicy. Tendencja ta jest szczególnie dobrze widoczna gdy porównujemy środki przekazywane województwom Polski Wschodniej, które w podziale środków unijnych również traktowane były preferencyjnie. Główną przyczyną takiego rozkładu wydatków są korzystne dla województw północno-wschodnich algorytmy podziału znacznej części środków obu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Rysunek 33. Wydatki finansowane środkami budżetu UE w latach 2004 – 2013 według województw (na jednego mieszkańca, średnia dla Polski = 100)

Szybki wzrost napływu środków unijnych w latach 2012–2013 (na te lata przypada ponad 40% ogólnej kwoty wydatków z lat 2004–2013) spowodował dość istotne zmiany w proporcjach podziału środków pomiędzy województwa. Z zamieszczonego poniżej rysunku 34 odczytać możemy, że głównymi beneficjentami zmiany regionalnej struktury wydatków unijnych były województwa: dolnośląskie (w latach 2012–2013) wydatki unijne były tu niemal takie same jak w całym okresie 2004–2011), lubelskie, łódzkie oraz nieoznaczone na rysunku województwo małopolskie.

Rysunek 34. Wydatki finansowane środkami budżetu UE według województw w latach 2004–2011 i 2012 – 2013

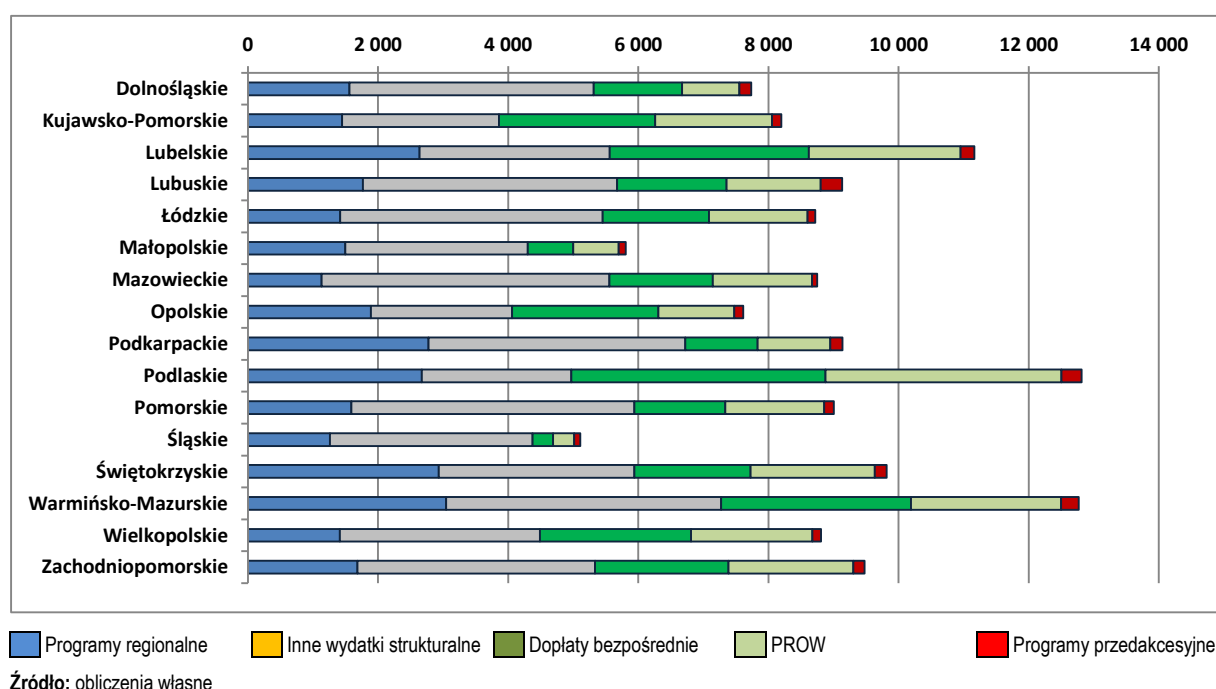

Źródło: obliczenia własne

Opisany powyżej rozkład wielkości wydatków unijnych na jednego mieszkańca nie jest wynikiem pojedynczej decyzji, kształtującej regionalny rozkład pomocy unijnej, lecz wynika z decyzji podejmowanych odrębnie przy dzieleniu na regiony środków finansujących poszczególne rodzaje unijnego wsparcia dla Polski. Gdy analizujemy strukturę wydatków w poszczególnych województwach widzimy, że województwa różnią się nie tylko wielkością pomocy przypadającej na jednego mieszkańca, ale i strukturą tej pomocy. Ilustruje to zamieszczony poniżej wykres, na którym przedstawiono wydatki przypadające na jednego mieszkańca wszystkich województw, z wyróżnieniem:

- wydatków ponoszonych w ramach programów regionalnych,
- pozostałych wydatków finansowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności,
- wydatków na dopłaty bezpośrednie,
- wydatków na realizację obu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich (2004–2006, 2007–2013) oraz programu wsparcia rybołówstwa realizowanego w latach 2007 – 2013,
- programów przedakcesyjnych.

Rysunek 35. Wydatki finansowane środkami budżetu UE w latach 2004–2013 według województw i rodzajów wydatków (w zł na jednego mieszkańca)

Wydatki na zadania Wspólnej Polityki Rolnej (dopłaty bezpośrednie, PROW) są zróżnicowane znacznie silniej niż wydatki ponoszone na programy finansowane z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Widzimy też, że przy podziale środków na programy regionalne decydującym czynnikiem było to, czy województwo jest położone w Polsce Wschodniej – zarówno w ramach tej grupy województw, jak i wśród pozostałych województw zróżnicowanie wydatków *per capita* jest mało znaczące.

Zwróćmy też uwagę na rozkład wydatków w czasie – prawie 58% wszystkich wydatków zostało poniesionych w latach 2011–2013, z czego w latach 2012–2013 – ponad 40%.

5.2. Wydatki strukturalne

W całej grupie wydatków ujmowanych w ogólnopolskich programach finansowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności uwagę zwraca z jednej strony duża koncentracja tych wydatków (na trzy województwa, do których trafiło najwięcej środków, czyli na województwa mazowieckie, śląskie i wielkopolskie) przypada prawie jedna trzecia całej kwoty wydatków, z drugiej zaś – dość

wyrównany rozkład wydatków mierzonych na jednego mieszkańca. Najważniejsze dane o rozkładzie wydatków strukturalnych przedstawiono poniżej w tabeli 63.

Tabela 63. Wydatki na jednego mieszkańca, finansowane środkami funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE w latach 2004–2011

Województwa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2004–2011
	mln zł								
Polska	978	3.951	10.052	14.004	9.295	15.992	28.462	37.860	120.593
Dolnośląskie	192	367	675	890	575	932	1.268	2.168	7.067
Kujawsko-Pomorskie	42	271	488	636	470	548	1.242	1.430	5.128
Lubelskie	3	254	530	816	680	666	1.494	1.895	6.338
Lubuskie	80	140	297	245	177	1.016	684	897	3.537
Łódzkie	61	207	681	969	827	697	1.293	2.166	6.902
Małopolskie	54	283	594	646	363	790	2.011	2.727	7.467
Mazowieckie	226	412	1.112	1.663	1.205	2.452	4.724	5.484	17.277
Opolskie	10	94	293	321	243	431	689	633	2.714
Podkarpackie	17	168	480	511	364	813	2.068	3.379	7.801
Podlaskie	8	202	412	421	311	511	919	1.258	4.043
Pomorskie	53	295	634	1.097	821	838	1.700	1.872	7.311
Śląskie	189	335	806	1.484	992	1.555	3.673	4.260	13.295
Świętokrzyskie	0	148	359	355	240	485	1.429	1.590	4.606
Warmińsko-Mazurskie	13	182	464	549	423	584	1.617	2.406	6.238
Wielkopolskie	23	336	1.650	1.031	788	1.069	1.652	2.620	9.168
Zachodniopomorskie	6	256	574	817	631	1.450	879	1.414	6.028
Ogólnopolskie	0	0	0	1.553	184	1.155	1.120	1.660	5.671

Źródło: obliczenia własne

Stosunkowo niewielkie zróżnicowanie wydatków strukturalnych na jednego mieszkańca wynika przede wszystkim ze stabilizującego działania algorytmów podziału środków między województwa, obowiązujących w Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (2004–2006) i przy podziale środków regionalnych programów operacyjnych na lata 2007–2013. Zarówno w ZPORR, jak i w RPO przeważająca część środków została rozdzielona między województwa proporcjonalnie do liczby ludności. W taki sposób dzielono też na województwa 58,2% środków Programu Operacyjnego „Kapitał Ludzki”¹³⁹.

Czynnikami różnicującymi wydatki strukturalne per capita dla poszczególnych województw są zatem trzy mechanizmy:

- sposób podziału pomiędzy województwa środków tych programów operacyjnych, w których nie ustalono *a priori* – jak np. w PO „Infrastruktura i Środowisko”, czy w PO „Innowacyjna Gospodarka” – podziału dostępnych w programie środków pomiędzy województwa,
- preferencje dla województw Polski Wschodniej (w tym – wyodrębnienie odrębnego programu operacyjnego),
- nierównomierne wykorzystanie do końca roku 2013 dostępnych limitów finansowania – ten mechanizm, najmniej istotny, pominiemy w dalszej analizie.

W efekcie działania tych mechanizmów relacja wydatków na jednego mieszkańca w województwach o największych i najmniejszych wydatkach na jednego mieszkańca wynosi – dla całego badanego okresu (2004–2011) 1,925 : 1, podczas gdy dla całości środków UE relacja ta wynosiła 2,637 : 1. W obrębie całej grupy wydatków strukturalnych najsilniejsze zróżnicowanie wojewódzkich wskaźników wydatków na jednego mieszkańca odnotowano w podziale środków na programy infrastrukturalne – tu relacja skrajnych wskaźników wydatków na mieszkańca wyniosła 3,366 : 1, przy czym największe wydatki na jednego mieszkańca odnotowano w województwie mazowieckim, a więc w województwie o dużej liczbie mieszkańców. W całym okresie od 2004 roku wydatki infrastrukturalne (w ujęciu bezwzględnym) w województwie mazowieckim były 17 razy większe niż w województwie opolskim i 12 razy większe niż w województwie podlaskim.

¹³⁹ Por. W. Misiąg, M. Tomalak, *Analiza algorytmów podziału środków publicznych z punktu widzenia polityki regionalnej*, IBnGR, Warszawa 2009.

Tabela 64. Wydatki na jednego mieszkańca, finansowane środkami funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE w latach 2004–2011

Województwa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2004–2011
zł na jednego mieszkańca									
Polska	25,61	103,54	263,65	367,41	243,75	418,98	745,08	982,39	3.150,41
Dolnośląskie	66,36	127,00	234,29	309,27	199,98	323,82	440,77	743,32	2.444,80
Kujawsko-Pomorskie	20,21	130,84	236,29	307,97	227,42	265,03	600,19	681,48	2.469,43
Lubelskie	1,60	116,40	244,00	375,84	314,45	308,96	694,15	872,32	2.927,72
Lubuskie	79,61	139,19	294,55	243,13	174,95	1.006,07	676,23	876,67	3.490,39
Łódzkie	23,48	80,45	265,56	378,61	324,35	274,20	510,31	855,03	2.711,99
Małopolskie	16,47	86,60	181,67	197,81	110,48	239,48	607,56	814,71	2.254,78
Mazowieckie	43,84	79,97	215,03	320,90	231,52	469,50	900,98	1.037,56	3.299,30
Opolskie	9,69	89,44	281,55	310,30	235,45	417,80	669,51	624,41	2.638,15
Podkarpackie	8,09	80,27	228,89	242,60	173,50	387,00	983,24	1.587,32	3.690,91
Podlaskie	6,99	168,04	344,73	351,88	261,40	429,70	773,51	1.047,55	3.383,81
Pomorskie	24,23	134,27	287,78	497,04	370,12	375,63	758,72	820,00	2.897,68
Śląskie	40,30	71,39	172,66	318,68	213,56	335,05	792,36	920,91	2.864,92
Świętokrzyskie	0,00	115,56	280,33	276,67	188,62	381,70	1.128,53	1.244,37	3.615,78
Warmińsko-Mazurskie	8,94	127,32	325,30	383,93	296,69	409,27	1.132,98	1.656,20	4.340,62
Wielkopolskie	6,76	99,67	488,32	304,83	231,87	313,51	483,13	758,23	2.686,32
Zachodniopomorskie	3,82	151,38	339,32	483,48	372,78	856,34	519,24	820,56	3.546,91
Ogólnopolskie	0,00	0,00	0,00	40,74	4,82	30,26	29,31	43,08	148,21
Średnia dla Polski = 100									
Polska	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	259,1	122,7	88,9	84,2	82,0	77,3	59,2	75,7	77,6
Kujawsko-Pomorskie	78,9	126,4	89,6	83,8	93,3	63,3	80,6	69,4	78,4
Lubelskie	6,2	112,4	92,5	102,3	129,0	73,7	93,2	88,8	92,9
Lubuskie	310,8	134,4	111,7	66,2	71,8	240,1	90,8	89,2	110,8
Łódzkie	91,7	77,7	100,7	103,0	133,1	65,4	68,5	87,0	86,1
Małopolskie	64,3	83,6	68,9	53,8	45,3	57,2	81,5	82,9	71,6
Mazowieckie	171,1	77,2	81,6	87,3	95,0	112,1	120,9	105,6	104,7
Opolskie	37,8	86,4	106,8	84,5	96,6	99,7	89,9	63,6	83,7
Podkarpackie	31,6	77,5	86,8	66,0	71,2	92,4	132,0	161,6	117,2
Podlaskie	27,3	162,3	130,8	95,8	107,2	102,6	103,8	106,6	107,4
Pomorskie	94,6	129,7	109,2	135,3	151,8	89,7	101,8	83,5	92,0
Śląskie	157,3	69,0	65,5	86,7	87,6	80,0	106,3	93,7	90,9
Świętokrzyskie	0,0	111,6	106,3	75,3	77,4	91,1	151,5	126,7	114,8
Warmińsko-Mazurskie	34,9	123,0	123,4	104,5	121,7	97,7	152,1	168,6	137,8
Wielkopolskie	26,4	96,3	185,2	83,0	95,1	74,8	64,8	77,2	85,3
Zachodniopomorskie	14,9	146,2	128,7	131,6	152,9	204,4	69,7	83,5	112,6
Ogólnopolskie	0,0	0,0	0,0	11,1	2,0	7,2	3,9	4,4	4,7

Źródło: obliczenia własne

5.3. Wydatki na Wspólną Politykę Rolną

Wydatki na Wspólną Politykę Rolną UE (WPR) finansowane środkami budżetowymi UE wyniosły w latach 2004–2013 prawie 120 mld zł, co stanowi ok. 36% wszystkich środków UE wykorzystanych w tych latach w Polsce. Ponad 53% środków na WPR pochłonęły dopłaty bezpośrednie dla rolników, a ponad 44% – wydatki finansujące programy rozwoju obszarów wiejskich.

Rozrzut wydatków na zadania Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) jest znacznie większy niż w przypadku wydatków strukturalnych. Z prawie 120 mld zł, jakie od 2004 roku wydano w Polsce na zadania WPR¹⁴⁰, ponad 35% wykorzystano w trzech województwach: mazowieckim, wielkopolskim i lubelskim. Wydatki na WPR w województwie mazowieckim były ponad pięć razy większe niż w województwie śląskim i w województwie lubuskim. Zwróćmy uwagę jak różne – pod względem liczby ludności,

¹⁴⁰ Przypomnijmy, że zidentyfikowane przez nas wydatki WPR, które można rozdzielić na województwa obejmują tylko dopłaty bezpośrednie i wydatki dokonywane w ramach Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich, nie obejmują natomiast wydatków Agencji Rynku Rolnego na interwencje na rynkach rolnych i na inne zadania ARR. W latach 2004–2013 na ten cel otrzymaliśmy z budżetu UE ok. 1,4 mld euro, czyli ok. 3,5% wszystkich środków na zadania związane z rolnictwem i rozwojem obszarów wiejskich.

zagospodarowania przestrzennego, struktury gospodarki, stopnia urbanizacji i wielu innych cech istotnych dla podziału środków publicznych na rolnictwo – są oba województwa z najmniejszymi wydatkami na WPR.

Tabela 65. Wydatki finansowane środkami Wspólnej Polityki Rolnej UE w latach 2004 – 2013

Województwa	2004–2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2004 –2013
	mln zł								
Polska	11.255,7	3.830,2	8.635,1	11.774,0	16.637,8	20.129,9	22.269,4	25.137,6	119.669,8
Dolnośląskie	542,2	238,0	467,0	624,4	885,4	1.058,0	1.187,0	1.471,3	6.473,4
Kujawsko-Pomorskie	969,9	301,1	626,9	839,4	1.177,1	1.423,0	1.572,9	1.798,4	8.708,8
Lubelskie	937,0	363,1	851,2	1.146,5	1.649,8	1.980,5	2.343,9	2.423,9	11.696,0
Lubuskie	257,9	100,9	237,5	322,4	451,3	543,8	541,4	716,5	3.171,7
Łódzkie	800,1	249,8	585,9	789,7	1.102,4	1.328,3	1.504,8	1.672,2	8.033,3
Małopolskie	393,2	125,2	324,6	436,7	636,6	768,6	912,9	1.025,7	4.623,5
Mazowieckie	1.647,2	496,0	1.192,2	1.610,0	2.238,9	2.698,3	3.073,1	3.294,4	16.250,1
Opolskie	287,1	148,1	260,2	345,7	489,5	589,2	633,3	763,0	3.516,2
Podkarpackie	388,7	131,5	342,1	462,7	660,6	794,2	899,8	1.027,4	4.707,1
Podlaskie	958,0	277,8	673,9	910,6	1.257,8	1.525,5	1.683,7	1.723,3	9.010,6
Pomorskie	693,6	223,4	408,2	639,3	925,0	1.104,1	1.161,8	1.369,1	6.524,6
Śląskie	211,2	89,6	214,7	289,4	415,7	510,4	562,6	678,2	2.971,8
Świętokrzyskie	418,0	128,5	348,2	470,1	672,8	806,1	904,7	967,5	4.715,8
Warmińsko-Mazurskie	755,0	256,1	538,1	727,9	1.043,0	1.248,1	1.342,9	1.582,2	7.493,4
Wielkopolskie	1.388,0	486,2	1.067,4	1.433,5	2.009,3	2.403,4	2.604,5	2.892,0	14.284,3
Zachodniopomorskie	608,6	213,4	451,0	661,9	940,3	1.229,9	1.156,4	1.497,5	6.759,0
Ogólnopolskie	0,0	1,3	46,0	63,9	82,3	118,4	183,6	235,0	730,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Jeszcze większe są różnice w wydatkach WPR na jednego mieszkańca – od ok. 4460 zł w województwie podlaskim do ok. 362 zł w województwie śląskim, co oznacza proporcję wydatków w „skrajnych” województwach równą 12,809 : 1. Tak duże rozpiętości dość łatwo wyjaśnić – skala wydatków unijnych na rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich nie jest ściśle związana ani z liczbą ludności województwa, ani z jego powierzchnią. Większe znaczenie mają takie wielkości charakteryzujące województwa jak:

- działowa struktura pracujących, a w szczególności udział pracujących w rolnictwie w ogólnej liczbie pracujących,
- stopień urbanizacji,
- udział użytków rolnych w powierzchni województwa,
- struktura własnościowa gruntów rolnych,
- stan infrastruktury obszarów wiejskich,
- liczba i struktura gospodarstw rolnych.

Należy też pamiętać, że ponad połowę wydatków na zadania związane z unijną WPR stanowią wydatki na dopłaty bezpośrednie. Są to wydatki, na których rozmieszczenie organy administrujące środkami unijnymi praktycznie nie mają wpływu – dopłaty bezpośrednie są płatnościami obligacyjnymi i ich wielkość zależy z jednej strony od obowiązujących w UE zasad ustalania wymiaru należnych dopłat, z drugiej – od liczby złożonych wniosków i powierzchni gospodarstw, których te wnioski dotyczą. Analiza rozkładu wojewódzkich mierników wydatków WPR na jednego mieszkańca powinna więc być uzupełniona o inne wskaźniki, wiążące lepiej wydatki WPR z celami tej polityki, w tym w szczególności z:

- rozmiarami produkcji rolnej,
- efektywnością wykorzystania zasobów, w tym – z poprawą struktury agrarnej,
- wspieraniem proekologicznych zmian w rolnictwie,
- poprawą infrastruktury obszarów wiejskich,
- warunkami i poziomem życia na obszarach wiejskich.

Przeprowadzenie takiej analizy byłoby szczególnie przydatne w odniesieniu do wydatków realizowanych w ramach PROW.

Tabela 66. Wydatki finansowane środkami Wspólnej Polityki Rolnej UE w latach 2004 – 2013 na jednego mieszkańca według województw

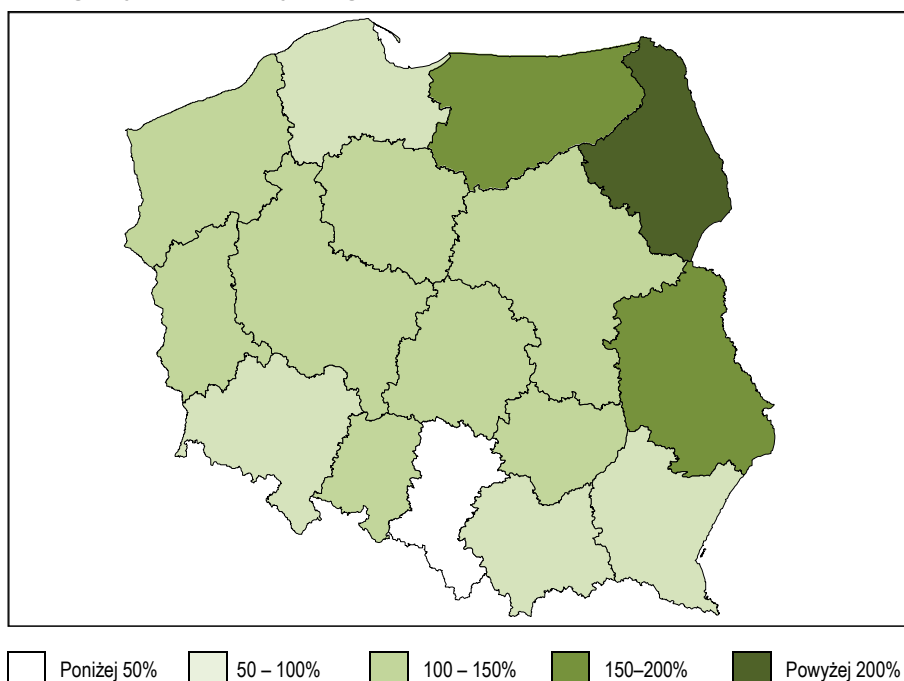
Województwa	2004–2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2004–2013
Zł									
Polska	295,1	100,5	226,4	308,5	435,5	522,3	577,9	653,0	3.119,3
Dolnośląskie	187,9	82,7	162,3	217,1	307,7	362,8	407,3	505,6	2.233,3
Kujawsko-Pomorskie	469,2	145,7	303,2	405,7	568,8	678,2	750,3	859,4	4.180,4
Lubelskie	430,5	167,2	393,7	531,5	766,7	911,9	1.082,3	1.124,2	5.408,0
Lubuskie	255,6	99,9	235,4	319,2	446,4	531,5	529,1	701,4	3.118,5
Łódzkie	311,2	97,6	229,9	310,7	435,0	524,3	596,1	665,4	3.170,0
Małopolskie	120,3	38,4	98,7	132,4	192,3	229,6	272,2	305,2	1.389,2
Mazowieckie	318,8	95,7	229,1	308,3	427,0	510,5	579,6	619,6	3.088,7
Opolskie	274,7	143,0	251,9	335,2	475,9	581,1	626,9	759,7	3.448,4
Podkarpackie	185,3	62,5	162,9	220,2	314,1	373,1	422,5	482,5	2.223,0
Podlaskie	800,0	232,3	565,6	765,4	1.058,5	1.270,2	1.404,6	1.442,2	7.538,6
Pomorskie	315,1	101,2	183,9	286,7	412,9	483,5	507,3	596,4	2.887,1
Śląskie	45,1	19,3	46,2	62,4	89,7	110,3	121,9	147,4	642,3
Świętokrzyskie	326,0	100,2	273,6	370,1	531,4	630,7	710,1	762,9	3.704,9
Warmińsko-Mazurskie	528,9	179,3	377,1	510,0	730,8	859,2	925,7	1.093,5	5.204,5
Wielkopolskie	411,1	143,7	314,2	420,6	587,6	695,5	752,3	834,2	4.159,2
Zachodniopomorskie	359,3	126,2	266,4	390,9	555,4	713,9	671,8	871,2	3.955,2
Ogólnopolskie	0,0	0,0	1,2	1,7	2,2	3,1	4,8	6,1	19,0
Średnia dla Polski = 100									
Polska	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	63,7	82,3	71,7	70,4	70,6	69,5	70,5	77,4	71,6
Kujawsko-Pomorskie	159,0	145,0	133,9	131,5	130,6	129,8	129,8	131,6	134,0
Lubelskie	145,9	166,4	173,9	172,3	176,0	174,6	187,3	172,2	173,4
Lubuskie	86,6	99,5	104,0	103,5	102,5	101,7	91,6	107,4	100,0
Łódzkie	105,4	97,1	101,5	100,7	99,9	100,4	103,1	101,9	101,6
Małopolskie	40,8	38,2	43,6	42,9	44,2	44,0	47,1	46,7	44,5
Mazowieckie	108,0	95,3	101,2	99,9	98,0	97,7	100,3	94,9	99,0
Opolskie	93,1	142,4	111,2	108,7	109,3	111,3	108,5	116,3	110,5
Podkarpackie	62,8	62,1	72,0	71,4	72,1	71,4	73,1	73,9	71,3
Podlaskie	271,1	231,1	249,8	248,1	243,0	243,2	243,0	220,9	241,7
Pomorskie	106,8	100,7	81,2	92,9	94,8	92,6	87,8	91,3	92,6
Śląskie	15,3	19,2	20,4	20,2	20,6	21,1	21,1	22,6	20,6
Świętokrzyskie	110,5	99,7	120,8	120,0	122,0	120,7	122,9	116,8	118,8
Warmińsko-Mazurskie	179,2	178,4	166,5	165,3	167,8	164,5	160,2	167,5	166,8
Wielkopolskie	139,3	143,0	138,7	136,3	134,9	133,2	130,2	127,7	133,3
Zachodniopomorskie	121,8	125,6	117,7	126,7	127,5	136,7	116,2	133,4	126,8
Ogólnopolskie	0,0	0,0	0,5	0,5	0,5	0,6	0,8	0,9	0,6

Źródło: obliczenia własne

Rysunek 36, obrazujący terytorialne rozmieszczenie wydatków związanych ze Wspólną Polityką Rolną jest bardzo podobny do rysunku 32, na którym pokazano wskaźniki wartości na jednego mieszkańca wszystkich wydatków finansowanych z budżetu UE – największe wielkości wydatków na jednego mieszkańca osiągają województwa północno-wschodniej Polski i województwa lubelskiego, najmniejsze środki (na jednego mieszkańca) trafiają do województw położonych wzdłuż południowej granicy Polski. Potwierdza to sformułowaną wcześniej tezę, iż o zróżnicowaniu wydatków unijnych na jednego mieszkańca decydują przede wszystkim wydatki na dopłaty bezpośrednie i na rozwój obszarów wiejskich.

Zwróćmy uwagę, że dwie skrajne klasy wyróżnione na prezentowanym wykresie obejmują po jednym województwie, wyraźnie różniącym się od województw zajmujących sąsiednie pozycje w rankingu wydatków WPR na jednego mieszkańca. W województwie śląskim wydatki WPR na jednego mieszkańca równe były 19,8% średniej krajowej, podczas gdy w kolejnym województwie – małopolskim – wskaźnik ten wynosił już 43,5%. Na drugim końcu skali przoduje województwo podlaskie z wydatkami na jednego mieszkańca równymi 253,3% średniej krajowej, podczas gdy w kolejnym województwach – lubelskim i warmińsko-mazurskim – wydatki na jednego mieszkańca równe były już znacznie mniejsze, chociaż i tak dużo wyższe od średniej ogólnopolskiej, wynosząc odpowiednio 173,4% dla województwa lubelskiego i 166,8% średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego.

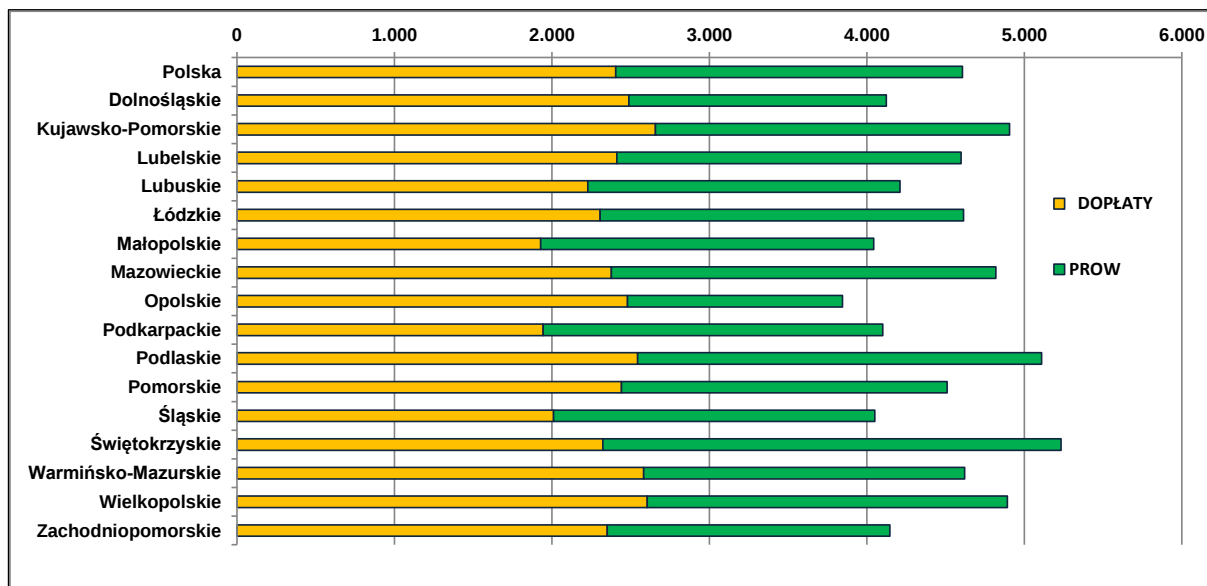
Rysunek 36. Wydatki finansowane środkami na Wspólną Politykę Rolną w latach 2004–2011 według województw (na jednego mieszkańca, średnia dla Polski = 100)

Źródło: obliczenia własne

Na wykresie przedstawione zostały wydatki na zadania związane z WPR, przypadające w poszczególnych województwach na 1 hektar użytków rolnych, utrzymywanych we właściwej kulturze rolnej.

Rysunek 37. Wydatki finansowane środkami na Wspólną Politykę Rolną w latach 2004–2011 według województw (zł na hektar użytków rolnych)

Źródło: obliczenia własne

Zróżnicowanie kwot na 1 hektar użytków jest znacznie mniejsze niż zróżnicowanie kwot wydatków WPR przeliczonych na jednego mieszkańca, gdyż maksymalna wartość tego wskaźnika (5624 zł w województwie świętokrzyskim) jest tylko o 40% większa od wielkości minimalnej (4048 zł dla województwa lubuskiego).

Z wykresu na rysunku 37 wyraźnie widać, że o zróżnicowaniu kwot (na jeden hektar) kierowanych do poszczególnych województw decyduje przede wszystkim rozkład kwot dzielonych w ramach PROW –

o ile w dopłatach bezpośrednich wielkości przeciętnych dla województwa kwot przypadających na jeden hektar zmieniają się 80,2% do 110,2% średniej krajowej, to w przypadku PROW rozrzut średnich wojewódzkich jest znacznie większy – od 62,0% dla województwa opolskiego do 132,1% dla województwa świętokrzyskiego.

5.4. Wykorzystanie środków UE a wzrost gospodarczy

Analizując dane dotyczące wpływu pomocy unijnej na tempo wzrostu gospodarczego w Polsce stwierdziliśmy, między innymi że:

- założenia NSRO odnoszące się do wzrostu gospodarczego Polski w latach 2007–2013 oraz w latach 2011–2013 nie zostały spełnione,
- nie można wykazać korelacji pomiędzy tempem wzrostu PKB w poszczególnych województwach a rozmiarami środków budżetowych UE wykorzystanych w tych województwach,
- tempo wzrostu gospodarczego w Polsce było w ostatnich latach bardzo silnie uzależnione od tempa wzrostu w krajach UE,
- tempo wzrostu PKB w latach 2004–2013 w poszczególnych województwach było silnie, dodatnio skorelowane z wielkością PKB na jednego mieszkańca danego województwa w roku 2003.

Przytoczone powyżej fakty uzasadniają niewątpliwie stwierdzenie, iż efektywność wykorzystania środków pochodzących z budżetu UE była w analizowanym okresie niższa od zakładanej. Od stwierdzenia niższej efektywności ważniejsze jest jednak ustalenie przyczyn takiego stanu rzeczy i wyjaśnienie zaskakującego braku możliwego do zaobserwowania związku pomiędzy wydatkami ze środków europejskich i wartościami wskaźników charakteryzujących sytuację społeczno-gospodarczą.

Jest oczywiste, że wykorzystywane przez Polskę środki europejskie są tylko jednym z czynników kształtujących tempo wzrostu gospodarczego. Na niższe niż przewidywano wyniki ogromny wpływ mają czynniki zewnętrzne¹⁴¹. Trzeba też pamiętać, że docelowe wskaźniki wykonania NSRO ustalone były w roku 2006, gdy sytuacja na rynkach światowych była zupełnie inna, a polska gospodarka znajdowała się w fazie szybkiego wzrostu. Zmiany, jakie w gospodarce światowej, w tym szczególnie dla nas istotne zmiany wszyskim w krajach Unii Europejskiej, nakazywały rewizję pierwotnie przyjętych założeń i przyjęcie bardziej realistycznych celów.

Mniej korzystny od zakładanego okazał się też przebieg procesów przebiegających wewnątrz kraju. Od wielu lat niezbędna, lecz realizowana w bardzo opieszale i niekonsekwentny reforma polskich finansów publicznych spowodowała szybkie narastanie deficytu sektora finansów publicznych i długu publicznego. W bezpośredni sposób ograniczyło to, przez rosnący udział wydatków sztywnych w bilansie sektora finansów publicznych) możliwości finansowania procesów rozwojowych środkami krajowymi i przerzucenie ciężaru tego finansowania na programy wspierane środkami europejskimi.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że wydatki finansowane środkami europejskimi stanowią stosunkowo niewielką część wszystkich ponoszonych w Polsce wydatków publicznych. W całym okresie od wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, a dokładniej – w latach 2004–2013, udział wydatków finansowanych środkami budżetu UE w latach 2004–2011 w łącznej kwocie wydatków publicznych wyniósł 4,8%, stopniowo rosnąc od 0,9% w roku 2004 do 8,7% w roku 2011 i ok. 10–11% (ostateczne dane nie są jeszcze znane) w roku 2012¹⁴². Ze względu jednak na obciążenie dochodów publicznych kosztami finansowania kosztownego systemu ubezpieczeń społecznych, wysokich wydatków na bieżące funkcjonowanie edukacji i innych kluczowych działów sfery budżetowej, a także rosnących szybciej niż dochody publiczne kosztów obsługi długu publicznego, środki europejskie zwolna stają się

¹⁴¹ Por. wykres na s. 16.

¹⁴² Jeszcze większe znaczenie mają środki unijne dla słabiej rozwiniętych regionów. Według naszych szacunków w 2011 r. Wydatki finansowane środkami pochodzącymi z budżetu UE stanowiły w województwie warmińsko-mazurskim 19,2% wydatków publicznych, w podlaskim – 17,9%, w podkarpackim – 17,2%, w świętokrzyskim – 15%, a w lubelskim – 14%. W wydatkach publicznych według województw nie uwzględniono wydatków uznanych za „ogólnopństwowe”, takie jak wydatki na obronę narodową, bezpieczeństwo publiczne, wymiar sprawiedliwości, obsługę długu publicznego, składki do UE i wydatki placówek zagranicznych.

głównym źródłem finansowania przedsięwzięć o charakterze rozwojowym. Brak znaczącego wsparcia tych przedsięwzięć środkami krajowymi obniża skuteczność działań władzy publicznej na rzecz szybszego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Oprócz czynników zewnętrznych, istnieją również jednak czynniki wewnętrzne, związane bezpośrednio z procesami zarządzania środkami europejskimi i negatywnie oddziałujące na skuteczność i efektywność wykorzystania tych środków. Wymieńmy przynajmniej najważniejsze z nich.

1. Ustalając szczegółowe kierunki i zasady wykorzystania środków unijnych dopuszczono do tego, by znaczna część tych środków przeznaczona została na finansowanie zadań, które mogły być finansowane ze środków budżetowych UE, lecz które w polskich warunkach nie dawały efektów sprzyjających osiągnięciu strategicznych celów unijnej pomocy. Dotyczy to zarówno dopłat bezpośrednich (z których zrezygnować nie można było), jak i części projektów drogowych, które same w sobie, bez wsparcia innymi działaniami prorozwojowymi, nie mogły dać efektów w postaci wyższego tempa wzrostu, licznych inwestycji budujących prestiż władz lokalnych bez realnego wpływu na możliwości rozwojowe, a także znacznej części tzw. projektów miękkich.

Jedną z przyczyn dość zasadniczego odejścia od wyraźnych priorytetów rozwojowych był silny nacisk na finansowanie środkami europejskimi inwestycji poprawiających lokalną infrastrukturę techniczną i społeczną. Wykorzystanie środków UE dało tu widoczne efekty, przyczyniając się do poprawy warunków życia mieszkańców wielu miejscowości i regionów – i to uznać należy za realne, wymierne korzyści z unijnej pomocy dla Polski. Kosztem było jednak zmniejszenie prorozwojowych efektów, jakie można było uzyskać dzięki unijnej pomocy.

2. Realizacja projektów finansowanych w ramach perspektywy finansowej 2007–2013 rozpoczęła się z dużym opóźnieniem (cały rok 2007 był praktycznie stracony), a wiele ważnych projektów przebiegało wolniej niż planowano¹⁴³. Oznacza to, że znacząca część rejestrowanych wydatków ponoszonych w ramach programów operacyjnych i PROW związana jest z projektami, które nie zostały jeszcze zakończone i nie mogą dawać efektów popytowych. Wpływ środków unijnych na gospodarkę został ograniczony niemal wyłącznie do efektów popytowych.
3. Efekty popytowe są przy tym znacznie mniejsze niż wynikałoby z rozmiarów wydatków ponoszonych w Polsce ze środków europejskich. Nie przekładają się bowiem na korzystne dla naszej gospodarki efekty popytowe:
 - środki na import produktów wykorzystywanych przy realizacji projektów,
 - transferowane za granicę zyski zagranicznych wykonawców projektów unijnych.

Podsumowując, za główne przyczyny niskiej efektywności – mierzonej wartościami wskaźników przyjętych za kryteria oceny NSRO i PROW – wykorzystania pomocy unijnej uznać należy:

- niezgodność faktycznie realizowanej strategii wykorzystania środków europejskich z formalnie deklarowanymi celami polityki rozwojowej,
- niedostateczną dbałość o oszczędne i efektywne wykorzystanie środków europejskich w indywidualnych projektach finansowanych z udziałem środków europejskich,
- mniej korzystne warunki zewnętrzne, w jakich realizowana była w ostatnich latach ta polityka,
- brak reform systemowych racjonalizujących wydatki publiczne i dzięki temu umożliwiających przeznaczenie większej części krajowych dochodów publicznych na działania prorozwojowe,
- opóźnienia w realizacji projektów finansowanych środkami europejskimi.

Zasygnalizować też należy poważne trudności z dostępem do pełnych danych umożliwiających ocenę efektywności wykorzystania środków budżetowych UE. Publikowane zbiorcze dane o stanie realizacji poszczególnych programów operacyjnych nie zawierają bowiem wielu informacji istotnych dla analizy skuteczności i efektywności wykorzystania środków unijnych.

¹⁴³ Charakterystyczne jest stwierdzenie, zawarte w sprawozdaniu z wykonania Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” za rok 2011 (piąty rok realizacji Programu): „...do końca grudnia 2011 r. zakończyła się realizacja zaledwie kilku projektów inwestycyjnych w kluczowych dla PO liś sektorach, tj. sektorach o najwyższej przyznanej alokacji (w obszarze transportu, środowiska i energetyki), zatem wartości większości wskaźników pochodzących z systemu sprawozdawczości beneficjentów pozostają zerowe (Sprawozdanie roczne z realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowiska 2011, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012)

5.5. Wykorzystanie środków UE a wzrost poziomu spójności społecznej

Nie udało się również osiągnąć określonych w najważniejszych dokumentach programowych celów odnoszących się do zwiększenia spójności terytorialnej i społecznej. Świadczy o tym zarówno niewykonanie większości podstawowych wskaźników NSRO określających te cele, jak i opisane w poprzednim rozdziale zmiany wartości wybranych wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego, jasno wskazujące na fakt, iż na przestrzeni ostatnich ośmiu lat nie udało się w istotny sposób zmniejszyć różnic między mniej zasobnymi województwami, do których zaliczyć należy w szczególności wszystkie województwa Polski Wschodniej, a województwami, które w momencie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej dysponowały lepszą infrastrukturą i większym potencjałem rozwojowym. Za sukces można oczywiście uznać fakt zmniejszenia luki pomiędzy poziomem rozwoju województw Polski Wschodniej, a średnim poziomem rozwoju w całej Unii Europejskiej. Musimy jednak pamiętać, że poprawa relacji PKB na jednego mieszkańca w Polsce Wschodniej do średniej wartości PKB *per capita* w całej Unii Europejskiej jest w mniej więcej w takim samym stopniu efektem wzrostu PKB w Polsce (i jej województwach) i bardzo wolnego wzrostu PKB w przeważającej liczbie krajów UE.

O niepowodzeniu działań, które – przynajmniej w założeniu – ukierunkowane były na wzrost spójności terytorialnej, zdecydowało kilka nakładających się na siebie przyczyn.

Po pierwsze, programując działania finansowane środkami z funduszy strukturalnych, przeceniono samoistne efekty rozbudowy podstawowej infrastruktury technicznej i (w mniejszym stopniu) społecznej. Rozbudowa i modernizacja dróg, zakup taboru dla lokalnych operatorów transportu zbiorowego, budowa wodociągów i kanalizacji, rewitalizacja miast, nawet inwestycje w sieci internetowe nie mogły same z siebie, bez spełnienia innych warunków, przyczynić się do znaczącego przyspieszenia rozwoju biedniejszych regionów Polski. Zabrakło bardziej kompleksowego podejścia, usuwającego nie tylko bariery wynikające z niedostatecznej infrastruktury, lecz również inne bariery wzrostu – takie jak np. odczuwany przez większość słabszych ekonomicznie województw niedostatek wysoko kwalifikowanych kadr, czy brak zaplecza naukowo-badawczego, i usług biznesowych. Inwestorów nie udało się przekonać, że słabo rozwinięte, choć wyposażone w bardzo duże środki unijne regiony są atrakcyjnym miejscem dla inwestycji. Nie sprawdził się więc model ukierunkowania unijnego wsparcia regionów biedniejszych na budowę podstawowej infrastruktury, a regionów bardziej rozwiniętych – na wzmocnienie kapitału ludzkiego i zwiększenie innowacyjności podmiotów komercyjnych. Być może lepsze efekty dałoby nawet zastosowanie odwrotnej taktyki.

Po drugie – organy władzy publicznej uległy – tak na szczeblu lokalnym, jak i centralnym, naciskom na przeznaczenie znacznej części środków na przedsięwzięcia służące szybkiej poprawie warunków życia, lecz dających znikome efekty podażowe. Osiągnęliśmy w ten sposób zauważalny postęp w kwestii warunków życia (co oczywiście również ma swe znaczenie), lecz jednocześnie drastycznie ograniczyliśmy zdolności do uruchamiania przedsięwzięć o prorozwojowym charakterze. Ograniczenie to wynikało zarówno z faktu, iż środki przyznane poszczególnym województwom były ściśle limitowane, więc ich przeznaczenie na poprawę podstawowej infrastruktury redukowało możliwości podejmowania innych zadań, jak i z tego, że rozbudowana infrastruktura wymaga odpowiedniego zwiększenia wydatków na jej utrzymanie, co dodatkowo zmniejsza potencjał rozwojowy regionów.

Po trzecie, znaczna część instytucji publicznych z biedniejszych regionów miała trudności z wygospodarowaniem środków na krajowy wkład do projektów wspieranych z budżetu UE. Z jednej strony spowolniło to tempo realizacji programów, z drugiej – co wydaje się dość groźne – spowodowało, że posiadanie środków na współfinansowanie realizacji proponowanych projektów stało się mocnym argumentem za wyborem takich projektów do finansowania, nawet jeśli merytoryczna jakość projektu (z punktu widzenia deklarowanych celów wykorzystania środków UE) była wątpliwa. Mechanizm ten – pogoń za możliwie wysokim stopniem absorpcji środków unijnych – wiąże się z problemem negatywnych skutków stosowania sztywnych kluczy terytorialnego podziału puli dostępnych środków.

Po czwarte, programując wykorzystanie środków europejskich w mniej rozwiniętych regionach w zbyt małym stopniu brano pod uwagę specyficzne cechy, mocne strony i potencjalne możliwości poszcze-

gólnych regionów. Przyjęty system gospodarowania środkami strukturalnymi wydawał się sprzyjać takiemu podejściu, dając władzom województw samorządowych możliwości – choć oczywiście ograniczone – kształtowania regionalnych programów operacyjnych.

Po piąte, przedsięwzięcia finansowane środkami europejskimi w praktyce nie były koordynowane z działaniami finansowanymi w całości środkami krajowymi. Zmniejszało to zarówno skuteczność i efektywność interwencji unijnej, jak i efektywność posługiwania się środkami krajowymi.

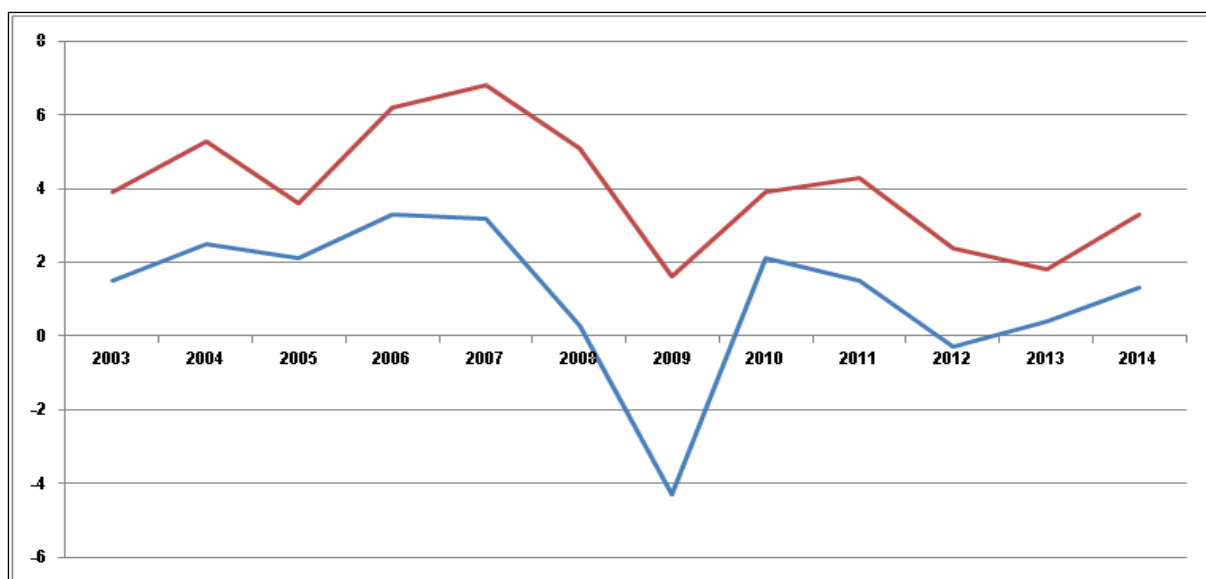
5.6. Podsumowanie

Analizując opisane powyżej dane stwierdziliśmy, między innymi że:

- nie można wykazać korelacji pomiędzy tempem wzrostu PKB w poszczególnych województwach a rozmiarami środków budżetowych UE wykorzystanych w tych województwach,
- tempo wzrostu gospodarczego w Polsce było w ostatnich latach bardzo silnie uzależnione od tempa wzrostu w krajach UE,
- tempo wzrostu PKB w latach 2004–2011 w poszczególnych województwach było silnie, dodatnio skorelowane z wielkością PKB na jednego mieszkańca danego województwa w roku 2003.

Oznacza to, że efektywność wykorzystania środków pochodzących z budżetu UE była w latach 2007–2013 niższa od zakładanej. Jest przy tym oczywiste, że wykorzystywane przez Polskę środki europejskie są tylko jednym z czynników kształtujących tempo wzrostu gospodarczego. Na niższe niż przewidywano wyniki ogromny wpływ mają czynniki zewnętrzne, co dobrze ilustruje zamieszczony poniżej wykres.

Rysunek 38. Tempo wzrostu PKB w Polsce i w Unii Europejskiej w latach 2003–2014

Źródło: dane Eurostatu o dynamice wzrostu PKB w UE i dane GUS

Trzeba pamiętać, że docelowe wskaźniki wykonania NSRO ustalone były w roku 2006, gdy sytuacja na rynkach światowych była zupełnie inna, a polska gospodarka znajdowała się w fazie szybkiego wzrostu. Mniej korzystny od zakładanego okazał się też przebieg procesów wewnątrz kraju. Brak zasadniczych reform w sektorze spowodował szybkie narastanie deficytu sektora finansów publicznych i długu publicznego, a w efekcie – ograniczenie możliwości finansowania procesów rozwojowych środkami krajowymi i przerzucenie tego ciężaru na programy wspierane środkami europejskimi.

IV. Wydatki publiczne w układzie regionalnym

Opisane powyżej algorytmy podziału środków publicznych są jednym z najważniejszych – chociaż nie jedynym i nie najważniejszym – mechanizmów kształtujących strukturę podziału środków pomiędzy regiony (województwa). Struktura ta – często pomijana w analizach finansów publicznych – ma jednak dla polityki regionalnej państwa, a w efekcie – także dla społeczno-gospodarczego rozwoju regionów ogromne znaczenie, gdyż:

- po pierwsze – rozmiary środków publicznych kierowanych do poszczególnych regionów stanowią istotny czynnik kształtowania popytu, tworząc silniejsze lub słabsze bodźce do rozwoju gospodarczego regionów,
- po drugie – od rozmiarów środków publicznych kierowanych do poszczególnych regionów uzależniona jest szeroko rozumiana jakość usług publicznych (standard wykonania, dostępność, niezawodność) świadczonych w tych regionach,
- po trzecie – od rozmiarów środków publicznych kierowanych do poszczególnych regionów zależą również możliwości wyrównywania międzyregionalnych dysproporcji w stanie infrastruktury technicznej i społecznej, od czego uzależnione są z kolei możliwości przyspieszenia wzrostu gospodarczego i poprawy jakości usług publicznych.

Celowe byłoby więc przedstawienie podziału pomiędzy województwa wszystkich wydatków publicznych będącego skumulowanym efektem działania zarówno opisanych wcześniej algorytmów, jak i wpływu na rozkład wydatków publicznych innych czynników, takich jak np. rozkład dochodów osobistych decydujący o trafiających do poszczególnych województw kwotach udziału z podatku dochodowego od osób fizycznych, rozkład wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych, czy też struktura dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego. Warto w tym miejscu przypomnieć, że przez sektor finansów publicznych przepływa corocznie ok. 42% produktu krajowego brutto i że podział wydatków publicznych między województwa tylko w niewielkim stopniu determinowany jest rozmiarami dochodów publicznych pozyskiwanych w poszczególnych województwach. Oznacza to, że reguły podziału środków publicznych obowiązujące w sektorze finansów publicznych są istotnym czynnikiem kształtującym rozmiary PKB wykorzystywanego w poszczególnych województwach.

Obowiązujący system statystyki i sprawozdawczości sektora finansów publicznych nie daje niestety możliwości sporządzenia kompletnego zestawienia dochodów i wydatków publicznych w układzie województw. Co więcej, dla części instytucji publicznych rozkładu takiego nie można ustalić również na podstawie dostępnych materiałów analitycznych – takich jak sprawozdania z działalności, czy informacje publikowane z własnej inicjatywy w Biuletynie Informacji Publicznej. Pełnego rozkładu wojewódzkiego wydatków publicznych nie można ustalić nawet dla budżetu państwa i budżetu środków europejskich. Uważamy to za poważną lukę w systemie sprawozdawczości finansów publicznych i znaczące naruszenie zasad przejrzystości finansów publicznych. Pogłębienie analizy

rozkładu dochodów i wydatków publicznych pomiędzy województwa wydaje się przy tym jednym z oczywistych warunków zapewnienia spójności, skuteczności i efektywności prowadzonej przez państwo polityki regionalnej.

Wobec braku oficjalnych statystyk podstawą dla analizy terytorialnego rozkładu wydatków publicznych mogą być tylko niezależnie wykonywane ekspertyzy, mające z konieczności charakter mniej lub bardziej dokładnych szacunków. Prezentowane w dalszej części tego rozdziału dane pochodzą z dwóch tego typu źródeł:

- z prac prowadzonych na zlecenie Ministerstwa Gospodarki, a następnie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR) w latach 2003–2011, których efektem były sporządzone dla lat 1999–2009 szacunki rozkładu dochodów i wydatków publicznych według województw¹⁴⁴, przy czym – ze względu na pewne niejasności metodologiczne odnoszące się do wyników z lat 1999–2000 w niniejszym opracowaniu odwoływać się będziemy tylko do wyników dla lat 2001–2009
- z przeprowadzonych w Instytucie Badań i Analiz Finansowych na potrzeby niniejszego badania szacunkowych obliczeń podziału między województwa wydatków publicznych w latach 2010–2013.

Przy obliczeniach dla lat 2010–2013 staraliśmy się – w takim stopniu, w jakim było to możliwe w tym projekcie badawczym – przyjąć założenia i metodologię obliczeń zgodną z tymi, jakie obowiązywały w pracach prowadzonych we wcześniejszych latach przez IBnGR. Z istotnych założeń przyjętych do prezentowanych poniżej obliczeń wymienić należy następujące:

- 1) analizowane były wydatki sektora finansów publicznych w układzie skonsolidowanym, czyli bez uwzględniania wydatków dokonywanych na rzecz innych jednostek sektora finansów publicznych
- 2) za podstawę przypisania wydatku do konkretnego województwa przyjęto lokalizację siedziby jednostki sektora finansów publicznych, która dokonywała ostatecznego wydatku przy czym – jeśli było to możliwe oddziały dużych instytucji „sieciowych”, takich jak Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa czy Narodowy Fundusz Zdrowia, traktowane były jako oddzielne jednostki,
- 3) z analizy wyłączono, jako „wydatki ogólnopaństwowe”, wydatki na:
 - obronę narodową, bezpieczeństwo publiczne i wymiar sprawiedliwości (sądy i więznictwo),
 - obsługę długu publicznego,
 - wpłaty do budżetu Unii Europejskiej,
 - utrzymanie placówek zagranicznych,
- 4) wydatki, których na podstawie dostępnych danych nie można było rozdzielić na województwa wykazywane były w sposób jawny jako „wydatki nierozdzielone”, bez ich przypisywania konkretnym województwom.

Wyniki otrzymane z szacunków dla lat 2010–2013 były dodatkowo korygowane na podstawie danych Ministerstwa Finansów o dochodach i wydatkach publicznych w tych latach. Korekt takich nie

¹⁴⁴ Wyniki badań prowadzonych w IBnGR zostały opublikowane w raportach: Wojciech Misiąg (red.), Marta Mackiewicz, Elżbieta Malinowska-Misiąg, Marcin Tomalak, *Dochody i wydatki publiczne. Analiza regionalna*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa 2005; M. Mackiewicz, E. Malinowska-Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Przestrzenne zróżnicowanie dochodów i wydatków publicznych w Polsce w roku 2003*, niepublikowany raport dla Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, IBnGR, Warszawa 2005; Elżbieta Malinowska-Misiąg, Wojciech Misiąg (red.), Marcin Tomalak, *Przestrzenne zróżnicowanie dochodów i wydatków publicznych w Polsce w latach 2004–2005*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008, http://www.archiwum.ewaluacja.gov.pl/Wyniki/Documents/npr_002.pdf Joanna Mackiewicz-Lyziak, Wojciech Misiąg (red.), Marcin Tomalak, *Dochody i wydatki publiczne w latach 2006–2007. Analiza regionalna*, opracowanie wykonane w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2009; Joanna Mackiewicz-Lyziak, Elżbieta Malinowska-Misiąg, Wojciech Misiąg (kierownik projektu), Rafał Osiński, Marcin Tomalak, *Dochody i wydatki publiczne w latach 2008–2009. Analiza regionalna*, opracowanie wykonane w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011.

Na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego opracowana została również ekspertyza dotycząca regionalnego rozkładu wydatków publicznych w latach 2010–2011 – por. Marek Chrzanowski (red.), *Dochody i wydatki sektora finansów publicznych w przekroju regionalnym w latach 2004–2011 ze szczególnym uwzględnieniem wydatków strukturalnych*, MCC Grupa sp. z o.o., Warszawa 2013. Opracowanie to nie ma jednak żadnej wartości, gdyż wyniki dla lat 2010–2011 pochodzą głównie z ekstrapolacji wcześniejszych danych, nawet jeśli łatwo dostępne były informacje prezentujące szczegółowo regionalny rozkład wydatków w latach 2010–2011.

dokonywano w rachunkach IBnGR, w związku z czym wykazywane w raportach IBnGR łączne kwoty wydatków publicznych różnią się (średnio o ok. 2,6%) od kwot z oficjalnej statystyki Ministerstwa Finansów. Dla wyeliminowania wpływu tego faktu na prezentowane wyniki w tabelach zawartych w tym rozdziale skorygowaliśmy podawane w raportach IBnGR kwoty wydatków nierozliczonych, powiększając je o różnice łącznych ocen wydatków w obliczeniach IBnGR i w statystyce publikowanej przez GUS i Ministerstwo Finansów).

W oszacowaniach przeprowadzonych dla lat 2010–2013 wykorzystano w szczególności dane pochodzące z:

- publikowanych przez ZUS dane o terytorialnym rozkładzie wypłat emerytur, rent i innych świadczeń z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- publikowane przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dane o terytorialnym rozkładzie wypłat emerytur i rent z Funduszu Emerytalno-Rentowego KRUS,
- pochodzących z Ministerstwa Finansów baz danych o wydatkach budżetowych jednostek samorządu terytorialnego oraz o wydatkach samorządowych jednostek gospodarki budżetowej, a także o wydatkach związków jednostek samorządu terytorialnego i podlegających im jednostek gospodarki pozabudżetowej,
- publikowanych przez Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia danych o wydatkach Narodowego Funduszu Zdrowia i jego oddziałów wojewódzkich,
- danych Ministerstwa Pracy i Spraw Socjalnych o wydatkach Funduszu Pracy,
- zestawień prezentowanych w sprawozdaniach rocznych Narodowego Centrum Nauki i Narodowego Centrum Badań i Rozwoju,
- pochodzących z Ministerstwa Rozwoju Regionalnego oraz z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa danych o terytorialnym rozkładzie wydatków publicznych finansowanych środkami z budżetu Unii Europejskiej,
- obwieszczeń i komunikatów Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o dotacjach udzielonych uczelniom na działalność dydaktyczną i pomoc materialną dla studentów i doktorantów,
- obwieszczeń i komunikatów Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o dotacjach udzielonych ze środków na naukę na utrzymanie potencjału badawczego placówek naukowych¹⁴⁵,
- obwieszczeń Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o dotacjach podmiotowych i o celowych dotacjach inwestycyjnych udzielonych narodowym instytucjom kultury oraz instytucjom kultury prowadzonym przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wspólnie z odpowiednimi jednostkami samorządu terytorialnego,
- udostępnionych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego informacji o wynikach konkursów grantowych prowadzonych przez to ministerstwo,
- pochodzących z Ministerstwa Finansów baz danych o wydatkach budżetu państwa i budżetu środków europejskich, z których wykorzystano przede wszystkim informacje o wydatkach ogólnopaństwowych, o wydatkach instytucji centralnych oraz o wydatkach budżetów wojewodów.

W tabeli 67 wyniki obliczeń przeprowadzonych w IBAF dla lat 2010–2013 przedstawiono w układzie głównych segmentów sektora finansów publicznych. Widzimy, iż ponad trzy czwarte wszystkich wydatków publicznych koncentruje się w budżecie państwa (łącznie z budżetem środków europejskich)¹⁴⁶, budżetach jednostek samorządu terytorialnego i w wypłatach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Z tabeli 67 można także odczytać skalę wydatków, których nie udało się – poza wydatkami ogólnopaństwowymi, których kwoty rosną szybciej niż kwoty wszystkich wydatków publicznych – przypisać konkretnym województwom. Dla całego okresu 2010–2013 wydatki nierozliczone stanowiły ok. 4,1% wszystkich wydatków publicznych ujętych w zestawieniach Ministerstwa Finansów, w tym dla roku 2013 – 3,3%. Można więc zakładać, że rozliczenie tej kwoty nie spowodowałoby istotnych zmian rozkładzie wydatków publicznych według województw.

¹⁴⁵ W obliczeniach pominęliśmy mające mniejsze znaczenie inne dotacje udzielane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego ze środków na naukę, takich jak dotacje na utrzymanie aparatury badawczej, popularyzację nauki czy na współpracę zagraniczną.

¹⁴⁶ Przypomnieć warto, że zgodnie z ustawą o finansach publicznych – chociaż niezgodnie z praktyką ostatnich lat – budżet środków europejskich stanowi część budżetu państwa, a nie odrębny od niego plan finansowy.

Tabela 67. Wydatki sektora finansów publicznych w latach 2010–2013 według podmiotów sektora finansów publicznych

Województwa	2010	2011	2012	2013	2010–2013
	mln zł				
Ogółem	635.774,3	660.082,1	689.280,6	699.177,5	2.684.314,5
Budżet państwa i budżet środków europejskich	176.702,5	189.868,7	208.969,4	206.699,5	782.240,1
w tym: wydatki ogólnopaństwowe	102.335,7	107.102,4	116.826,2	121.755,3	448.019,7
wydatki nierozdzielone na województwa	20.986,6	20.281,4	18.292,7	16.718,5	76.279,2
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	157.159,7	162.899,2	171.101,5	180.355,8	671.516,2
Jednostki samorządu terytorialnego	153.339,2	158.551,9	156.644,8	159.481,7	628.017,6
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	63.287,1	66.068,9	67.033,1	70.297,4	266.686,5
Uczelnie publiczne	20.900,3	22.252,1	22.141,7	21.924,3	87.218,4
Fundusz Emerytalno-Rentowy KRUS	14.272,8	14.192,2	14.774,7	15.348,6	58.588,3
Instytucje kultury	6.527,7	7.202,7	6.876,0	6.871,3	27.477,7
Fundusz Pracy	10.858,2	7.522,5	8.223,5	9.475,7	36.079,9
w tym: wydatki nierozdzielone na województwa	2.486,5	1.722,7	1.883,2	2.169,9	8.262,3
Inne jednostki	32.726,8	31.523,9	33.515,9	28.723,2	126.489,8
w tym: wydatki nierozdzielone na województwa	12.156,8	13.865,7	14.812,4	10.752,6	51.587,5
	Ogółem = 100				
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Budżet państwa i budżet środków europejskich	27,8	28,8	29,6	29,6	28,9
w tym: wydatki ogólnopaństwowe	16,1	16,2	16,9	17,3	16,7
w tym: wydatki nierozdzielone na województwa	1,4	0,5	0,3	0,3	0,6
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	24,7	24,7	25,8	25,8	25,3
Jednostki samorządu terytorialnego	23,6	24,3	22,7	22,7	23,3
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	10,0	10,0	10,1	10,1	10,0
Uczelnie publiczne	3,3	3,4	3,1	3,1	3,2
Fundusz Emerytalno-Rentowy KRUS	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2
Instytucje kultury	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0
Fundusz Pracy	1,7	1,1	1,4	1,4	1,4
w tym: wydatki nierozdzielone na województwa	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Inne jednostki	5,7	4,4	4,3	4,3	4,6
w tym: wydatki nierozdzielone na województwa	4,2	3,0	3,1	2,7	3,2

Źródło: szacunki własne

Struktura wydatków publicznych w układzie głównych podmiotów sektora finansów publicznych wykazuje stabilność. Zmiany udziału poszczególnych województw w ogólnej kwocie wydatków publicznych mają więc swe źródło głównie w przesunięciach następujących wewnątrz wydatków wyróżnionych podmiotów i segmentów¹⁴⁷ (takich jak budżet państwa) sektora finansów publicznych, a nie w zmianach struktury podmiotowej – pokażemy dalej, że rozkłady regionalne wydatków różnych instytucji publicznych istotnie różnią się między sobą.

Najważniejsze wejściowe dane liczbowe będące podstawą opisywanego dalej szacunków IBAF, a także bardziej szczegółowe wyniki tych szacunków przedstawione zostały w aneksach do niniejszego opracowania.

Zbiorcze dane obrazujące rozmiary wydatków ogólnopaństwowych oraz wydatków, które na podstawie dostępnych danych można było przyporządkować właściwym województwom przedstawiono w tabeli 68. Widzimy, że mimo iż obliczenia IBAF prowadzone były w sposób nieco uproszczony w stosunku do metodologii zaproponowanej wcześniej przez IBnGR, skala wydatków rozliczonych na województwa w szacunkach IBAF jest – głównie dzięki możliwości dostępu do takich danych, których w badaniach IBnGR nie można jeszcze było uwzględnić – podobna jak w oszacowaniach wykonanych dla lat 2001 – 2009 w IBnGR. Daje to podstawy, by dane z szacunków IBnGR i IBAF traktować dalej jako spójne szeregi danych dla lat 2001–2013. Zwrócić też warto uwagę na rosnący udział wydatków ogólnopaństwowych, spowodowany głównie wzrostem kosztów obsługi długu publicznego i składek do budżetu UE, a także koniecznością utrzymania określonego ustawowo wzrostu wydatków na obronę narodową.

¹⁴⁷ Używamy tego pojęcia dla podkreślenia, że takie wielkości jak wydatki budżetu państwa, wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego, czy też wydatki uczelni publicznych są agregatami wielkości wydatków wielu jednostek samodzielnie podejmujących decyzje wydatkowe.

Tabela 68. Wydatki publiczne w latach 2001–2013 według szacunków IBnGR i IBAF

Treść	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	mld zł												
Wydatki ogółem	327,4	339,6	351,5	376,3	397,4	428,6	474,0	525,3	580,0	635,8	660,1	689,3	699,2
Rozdzielone	266,9	272,9	280,1	295,4	309,2	332,3	355,5	425,2	464,7	495,4	527,8	546,9	555,4
Ogólnopństwowe	45,0	49,9	56,6	63,3	71,5	76,4	83,4	83,2	97,0	102,3	107,1	116,8	120,7
Nierozdzielone	15,5	16,8	14,8	17,6	16,6	19,8	35,1	16,9	18,4	35,6	35,9	35,0	29,6
	%%												
Wydatki ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Rozdzielone	81,5	80,4	79,7	78,5	77,8	77,5	75,0	80,9	80,1	77,9	80,0	79,3	79,4
Ogólnopństwowe	13,7	14,7	16,1	16,8	18,0	17,8	17,6	15,8	16,7	16,1	16,2	16,9	17,3
Nierozdzielone	4,7	4,9	4,2	4,7	4,2	4,6	7,4	3,2	3,2	5,6	5,4	5,1	4,2
	PKB = 100												
Wydatki ogółem	42,0	41,9	41,6	40,6	40,3	40,2	39,9	41,1	42,6	44,0	42,1	42,3	42,2
Rozdzielone	34,2	33,7	33,1	31,9	31,4	31,2	30,0	33,3	34,1	34,3	33,7	33,6	33,5
Ogólnopństwowe	5,8	6,2	6,7	6,8	7,3	7,2	7,0	6,5	7,1	7,1	6,8	7,2	7,3
Nierozdzielone	2,0	2,1	1,7	1,9	1,7	1,9	3,0	1,3	1,4	2,5	2,3	2,1	1,8

Źródło: szacunki IBnGR i IBAF

Najważniejsze wyniki oszacowań rozkładu wydatków w latach 2010 – 2013 przedstawiono w tabelach 69–70. W tabeli 69 zamieszczono dane o podziale pomiędzy województwa bezwzględnych kwot wydatków publicznych Pokazują one duże zróżnicowanie udziałów województw w podziale środków publicznych – od 12,5% w województwie mazowieckim do 1,8% w województwie opolskim i 2,0% w województwie lubuskim. Tak duże zróżnicowanie udziałów ma swe źródło przede wszystkim w zróżnicowaniu wielkości województw mierzonej liczbą mieszkańców lub ich powierzchnią – liczba mieszkańców województwa mazowieckiego jest cztery i pół razy większa niż województw opolskiego i lubuskiego.

Tabela 69. Wydatki sektora finansów publicznych w latach 2010–2013 według województw

Województwa	2010	2011	2012	2013	2010–2013	
	mln zł				Polska = 100	
POLSKA OGÓŁEM	635.774,3	660.082,1	689.280,6	699.177,5	2.684.314,5	100,0
Dolnośląskie	38.446,8	39.899,9	42.168,4	42.447,1	162.962,3	6,1
Kujawsko-Pomorskie	25.243,8	25.969,3	26.842,9	27.526,8	105.582,8	3,9
Lubelskie	26.459,7	27.538,7	29.156,9	29.793,9	112.949,3	4,2
Lubuskie	12.726,2	12.836,1	13.161,0	13.647,8	52.371,1	2,0
Łódzkie	31.977,5	33.746,9	36.299,9	37.184,4	139.208,8	5,2
Małopolskie	40.404,9	41.843,4	43.716,9	44.660,3	170.625,5	6,4
Mazowieckie	79.791,3	83.072,2	86.005,1	86.388,9	335.257,5	12,5
Opolskie	11.896,8	11.898,0	12.172,3	12.467,0	48.434,0	1,8
Podkarpackie	24.772,0	26.214,1	27.032,7	27.822,3	105.841,2	3,9
Podlaskie	14.976,3	15.705,7	15.982,5	16.350,5	63.015,1	2,3
Pomorskie	28.408,9	29.457,9	31.808,9	31.730,0	121.405,8	4,5
Śląskie	64.386,3	66.169,0	67.300,0	69.977,3	267.832,6	10,0
Świętokrzyskie	16.440,9	16.621,4	17.015,9	17.336,9	67.415,1	2,5
Warmińsko-Mazurskie	18.211,6	19.218,1	19.780,8	20.329,5	77.540,0	2,9
Wielkopolskie	41.776,0	44.028,0	45.567,5	46.379,6	177.751,0	6,6
Zachodniopomorskie	21.889,6	22.891,2	23.454,2	23.738,7	91.973,7	3,4
Wydatki ogólnopństwowe	102.335,7	107.102,4	116.826,2	121.755,3	448.019,7	16,7
Nierozdzielone na województwa	35.630,0	35.869,8	34.988,3	29.641,0	136.129,0	5,1

Źródło: szacunki własne IBAF

Zróżnicowane – i to dość znacznie, chociaż nie tak bardzo jak w przypadku kwot globalnych – są również poziomy wydatków przypadających na jednego mieszkańca. W roku 2013 wydatki publiczne w województwie opolskim odpowiadały niecałemu 15% wydatków w województwie mazowieckim, natomiast wydatki publiczne przypadające na jednego mieszkańca województwa opolskiego stanowiły ok. 76% wydatków publicznych na jednego mieszkańca województwa mazowieckiego. Dla rozkładu wydatków na jednego mieszkańca charakterystyczna jest przy tym wyraźna asymetria – tylko w czterech

województwach (mazowieckim, łódzkim, śląskim i dolnośląskim) średni poziom wydatków na jednego mieszkańca przewyższa średnią krajową.

Tabela 70. Wydatki publiczne na 1 mieszkańca w latach 2010–2013 według województw

Województwa	2010	2011	2012	2013	2010–2013 ¹	
	zł				Polska = 100 ²	
POLSKA OGÓŁEM	16.500,8	17.127,9	17.887,9	18.162,5	69.679,1	100,0
Dolnośląskie	13.179,2	13.680,4	14.469,2	14.586,6	55.915,4	102,0
Kujawsko-Pomorskie	12.028,2	12.376,0	12.804,2	13.154,6	50.363,0	94,0
Lubelskie	12.145,2	12.679,8	13.463,3	13.818,1	52.106,5	96,5
Lubuskie	12.437,4	12.545,5	12.861,1	13.361,0	51.205,1	95,2
Łódzkie	12.577,5	13.319,3	14.378,2	14.796,3	55.071,3	100,8
Małopolskie	12.109,2	12.502,5	13.034,0	13.289,4	50.935,2	94,9
Mazowieckie	15.149,1	15.716,7	16.222,0	16.248,2	63.335,9	112,7
Opolskie	11.695,2	11.734,3	12.049,4	12.412,2	47.891,0	90,5
Podkarpackie	11.641,3	12.314,7	12.691,7	13.066,4	49.714,1	93,1
Podlaskie	12.444,5	13.077,3	13.333,3	13.682,9	52.538,1	97,2
Pomorskie	12.484,7	12.900,3	13.889,9	13.820,8	53.095,8	98,0
Śląskie	13.891,5	14.302,6	14.580,1	15.214,3	57.988,6	105,0
Świętokrzyskie	12.819,0	13.004,6	13.356,3	13.670,1	52.850,0	97,6
Warmińsko-Mazurskie	12.527,0	13.230,2	13.635,4	14.050,2	53.442,8	98,5
Wielkopolskie	12.120,4	12.741,5	13.161,4	13.377,4	51.400,7	95,5
Zachodniopomorskie	12.698,9	13.287,7	13.625,1	13.810,7	53.422,3	98,4
Wydatki ogólnopaństwowe	2.656,0	2.779,1	3.031,8	3.162,8	11.629,8	x
Nierozdzielone na województwa	924,7	930,8	908,0	770,0	3.533,5	x

¹ Kwota w złotych wyliczona jako suma średnich rocznych

² Wskaźniki „Polska=100” obliczono dzieląc przez średnie wydatki na jednego mieszkańca dla całej Polski średnie wojewódzkie powiększone o przypadające na jednego mieszkańca wydatki nierozdzielone i wydatki ogólnopolskie

Źródło szacunki własne

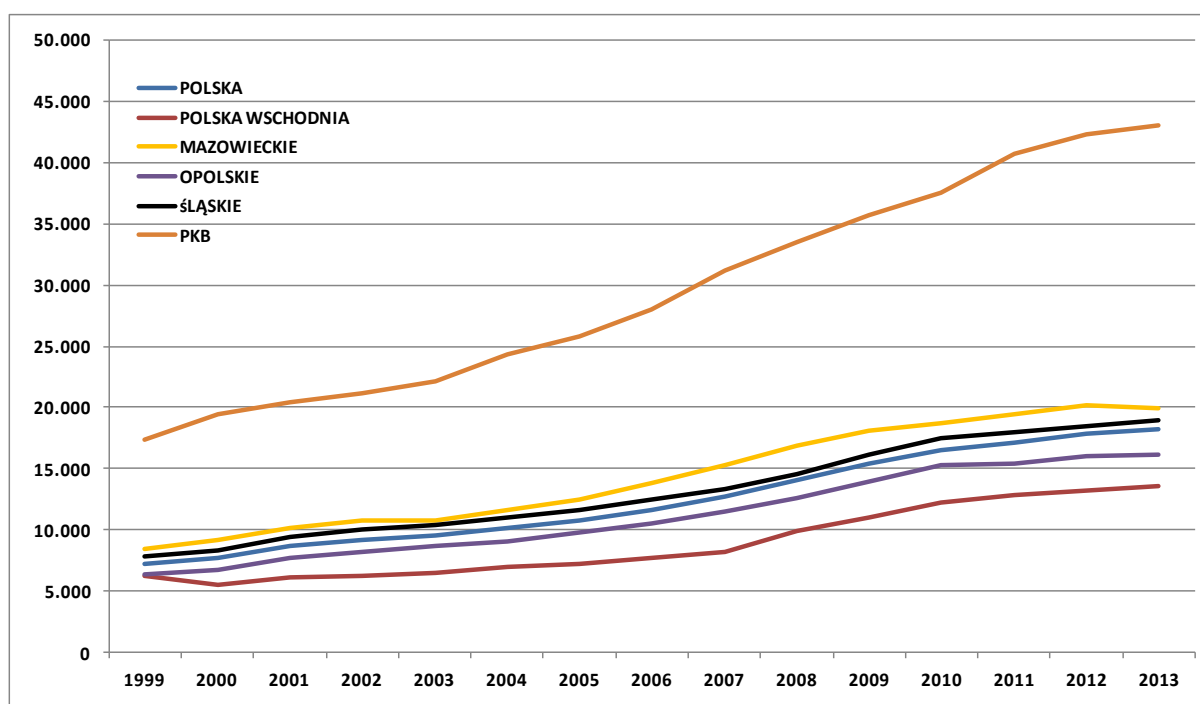
Nie widać też – również gdy analizować będziemy dłuższe okresy – istotnych postępów w zmniejszaniu dysproporcji regionalnych. Dobrze obrazuje to zamieszczony poniżej rysunek 39, na którym – dla lat 2001–2013 – przedstawiono zmiany wydatków sektora finansów publicznych (w kwotach nominalnych) na jednego mieszkańca:

- w całej Polsce,
- w województwie opolskim,
- w województwie śląskim,
- w województwie mazowieckim

oraz – łącznie – w pięciu województwach Polski Wschodniej (podkarpackim, lubelskim, podlaskim, warmińsko-mazurskim i świętokrzyskim), uzupełnione wykresem zmian wartości produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca. Wykres ten pokazuje wyraźnie, że:

- wydatki publiczne rosły w ostatnich kilkunastu latach w tempie niemal identycznym jak produkt krajowy brutto, czego efektem jest utrzymywanie się na mniej więcej stałym poziomie relacji wydatków publicznych do PKB – od 41,1% w 1999 roku poprzez 39,4% w roku 2000 i 44,0% w roku 2010 do 42,2% w 2013 r. i 41,7% w roku 2014,
- najmniejsze wydatki publiczne kierowane są województw o najniższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym – do województw Polski Wschodniej,
- uruchomienie – po roku 2007 – znaczących środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej spowodowało przyspieszenie wzrostu wydatków publicznych, szczególnie widoczne w województwach wschodnich,
- proporcje wydatków na jednego mieszkańca w różnych województwach wykazują bardzo dużą stabilność, co oznacza, że stosowane algorytmy podziału środków publicznych nie prowadzą do istotnego zmniejszania się różnic pomiędzy województwami,
- dzięki wyraźnemu wzrostowi wydatków w latach 2008–2009, bezpośrednio poprzedzający światowy kryzys finansowy i wynikające stąd obniżenie dynamiki polskich wydatków publicznych, województwo mazowieckie stosunkowo mało odczuło spowolnienie wzrostu dochodów i wydatków publicznych.

Rysunek 39. Wydatki publiczne na jednego mieszkańca w wybranych województwach i produkt krajowy brutto *per capita* dla Polski w latach 1999 – 2013

Źródło: oszacowania IBnGR i IBAF

Dokładniejsza analiza danych pokazuje, że we wszystkich województwach Polski Wschodniej, mocno preferowanych między innymi przy podziale środków europejskich, dynamika wzrostu wydatków publicznych jest wyższa od średniej krajowej. Różnice w dynamikach są jednak zbyt małe, by w znaczący sposób zmniejszyć rozpiętości dochodowe pomiędzy województwami wschodnimi i województwami bardziej rozwiniętymi. Trzeba jednak wyraźnie podkreślić, że opisane powyżej zmiany w podziale środków publicznych zachodzą w warunkach szybkiego wzrostu wydatków publicznych *per capita* – w ujęciu realnym – we wszystkich województwach. W latach 2001–2013 realna wartość wydatków w województwie śląskim rosła średnio o 2,9% rocznie, a w województwie warmińsko-mazurskim – średnio o 4,7% rocznie. Między tymi wskaźnikami zawierają się tempa wzrostu wydatków publicznych we wszystkich pozostałych województwach.

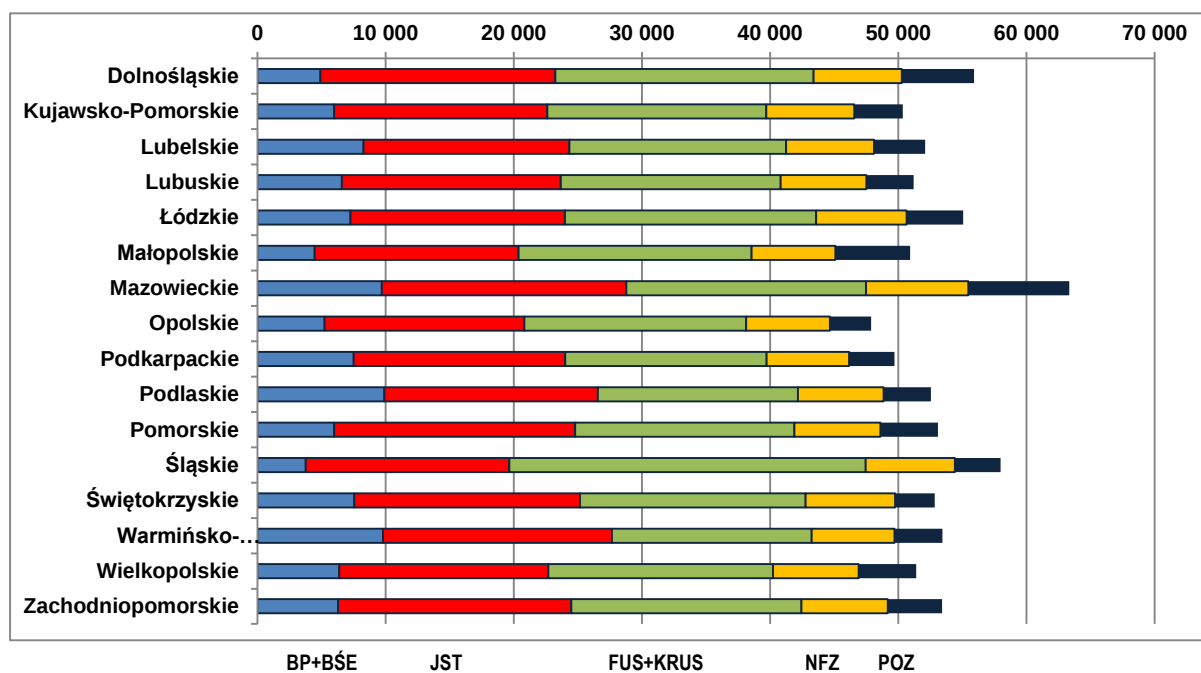
Województwa różnią się między sobą nie tylko wielkością kwot wydatków publicznych na jednego mieszkańca, lecz również strukturą tych wydatków. Jest to istotne z tego powodu, iż różne rodzaje wydatków publicznych w odmienny sposób wpływają na potencjał rozwojowy województw – inaczej działają środki skierowane bezpośrednio na konsumpcję (emerytury, w nieco mniejszym stopniu wynagrodzenia), inaczej środki przeznaczone na finansowanie inwestycji. Zróżnicowanie struktur wydatków publicznych zilustrowano na rysunku 40, na którym dla każdego z województw wyodrębniono wydatki dokonywane przez:

- państwowe jednostki budżetowej, czyli jednostki finansowane z budżetu państwa, łącznie z budżetem środków europejskich,
- jednostki finansowane z budżetów jednostek samorządu terytorialnego,
- Fundusz Ubezpieczeń Społecznych i Fundusz Emerytalno-Rentowy KRUS,
- Narodowy Fundusz Zdrowia i publiczne zakłady opieki zdrowotnej¹⁴⁸,
- pozostałe jednostki sektora finansów publicznych.

Prezentowane są tylko ostateczne wydatki sektora finansów publicznych, co oznacza że w wydatkach przypisywanych poszczególnym województwom nie uwzględniono wydatków na rzecz innych podmiotów sektora finansów publicznych – takich jak składki na ubezpieczenie społeczne.

¹⁴⁸ W ujęciu skonsolidowanym wydatkami NFZ są tylko wydatki na wynagrodzenia oraz zakupy towarów i usług przez biura NFZ oraz wydatki na zakup usług medycznych w podmiotach niezaliczanych do sektora finansów publicznych.

Rysunek 40. Wydatki publiczne na jednego mieszkańca w latach 2010–2013 według województw i instytucji dokonujących wydatków

Źródło: obliczenia własne

Z wykresu widzimy, że najmniej zróżnicowane są wydatki – przypadające na jednego mieszkańca – ponoszone przez NFZ i zakłady opieki zdrowotnej. Jest to efekt działania opisanego wcześniej mechanizmu podziału środków NFZ pomiędzy oddziały wojewódzkie, powodującego silne ujednolicenie wydatków NFZ na jednego mieszkańca, a w konsekwencji – również ujednolicenie wydatków *per capita* publicznych placówek opieki zdrowotnej (SPZOZ), finansowanych z budżetu właściwego oddziału wojewódzkiego NFZ. Zrównanie kwot wydatków na jednego mieszkańca nie musi jednak – jak to wyjaśniliśmy przy omawianiu podziału na województwa środków NFZ – oznaczać ani wyrównania dostępu do usług medycznych, ani wyrównania jakości usług medycznych.

Bardzo silnie zróżnicowane są natomiast wydatki FUS i KRUS, przy czym decydujące znaczenie ma tu rozkład wydatków FUS, kilkunastokrotnie większych od wydatków KRUS. Wysoki udział wydatków funduszy emerytalnych w wydatkach publicznych w województwie śląskim ma swoje źródło z jednej strony w stosunkowo wysokich wynagrodzeniach w tym województwie, z drugiej – w szczególnych regulacjach dotyczących emerytur górniczych. Przykład ten pokazuje, że na rozkład wydatków publicznych pomiędzy województwa i na strukturę wydatków w województwach wpływ mają nie tylko decyzje o bezpośrednim podziale środków publicznych, lecz również inne rozwiązania systemowe, które – nie zawsze w sposób celowy – preferują niektóre województwa.

W zróżnicowaniu terytorialnym wydatków ujmowanych w budżecie państwa¹⁴⁹, budżecie środków europejskich oraz w budżetach jednostek samorządu terytorialnego ważną rolę odgrywa sposób podziału pomiędzy województwa środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej. Z danych przedstawionych w tabeli 71 widzimy, że przypadające na jednego mieszkańca wydatki unijne są zróżnicowane znacznie bardziej niż pozostałe wydatki publiczne, wyraźne są też preferencje, jakie przy podziale środków unijnych z perspektywy finansowej 2007–2013 przyznano województwom wschodnim. Przypomnieć warto, że według naszych szacunków rozpiętość wydatków unijnych z lat 2004–2013 przypadających na jednego mieszkańca województwa najbardziej i najmniej preferowanego przy podziale środków unijnych (czyli województw: podlaskiego i śląskiego) wyraża się relacją 2,5 : 1.

¹⁴⁹ W budżecie państwa ujmowane są środki przeznaczone na współfinansowanie (finansowanie krajowe) wszystkich zadań (projektów, programów) realizowanych z finansowym udziałem środków budżetowych UE oraz finansowane z tych środków wszystkie wydatki na tzw. pomoc techniczną. W budżecie środków europejskich ujmowane są natomiast pozostałe wydatki refundowane ze środków unijnych.

Tabela 71. Wydatki publiczne na 1 mieszkańca , finansowane środkami budżetowymi UE latach 2010–2013 według województw

Województwa	2010	2011	2012	2013	2010–2013	
	Zł				Polska = 100	
POLSKA OGÓŁEM	1.168,6	1.504,7	1.788,4	1.727,3	6.189,0	100,0
Dolnośląskie	738,3	1.106,1	1.488,2	2.276,4	5.609,0	90,6
Kujawsko-Pomorskie	1.152,7	1.359,6	1.463,1	1.526,5	5.502,0	88,9
Lubelskie	1.442,9	1.784,2	2.371,5	2.478,1	8.076,8	130,5
Lubuskie	1.109,3	1.408,1	1.718,3	1.676,0	5.911,7	95,5
Łódzkie	942,3	1.379,3	2.287,8	1.749,3	6.358,7	102,7
Małopolskie	793,5	1.044,4	1.351,8	1.230,4	4.420,1	71,4
Mazowieckie	1.321,9	1.548,1	1.857,5	1.555,7	6.283,2	101,5
Opolskie	1.158,2	1.205,5	1.364,5	1.479,5	5.207,7	84,1
Podkarpackie	1.282,4	1.960,4	2.149,6	1.749,9	7.142,3	115,4
Podlaskie	1.809,0	2.317,7	2.528,5	1.905,3	8.560,5	138,3
Pomorskie	1.153,5	1.303,5	2.026,2	1.764,4	6.247,6	100,9
Śląskie	882,2	1.031,2	920,0	877,1	3.710,5	60,0
Świętokrzyskie	1.638,5	1.875,1	2.006,1	1.809,0	7.328,7	118,4
Warmińsko-Mazurskie	1.829,8	2.515,4	2.664,4	2.257,9	9.267,5	149,7
Wielkopolskie	1.062,3	1.453,8	1.622,6	1.738,7	5.877,3	95,0
Zachodniopomorskie	1.055,5	1.534,5	1.513,5	1.872,8	5.976,3	96,6

Źródło szacunki własne IBAF

Zasadne jest przy tym pytanie, czy przekazanie województwom wschodnim dużych środków unijnych przyczyniło się w znaczący sposób do zmniejszenia dysproporcji rozwojowych występujących pomiędzy polskimi regionami.

V. Wnioski

1. Algorytmy podziału środków publicznych odgrywają znaczącą rolę w kształtowaniu sytuacji społeczno-gospodarczej regionów i – chociaż często taka ich rola nie jest dostrzegana – należą do najważniejszych instrumentów polityki regionalnej. O znaczeniu algorytmów podziału świadczy również fakt, iż – jak ustaliliśmy w naszych wcześniejszych badaniach – *tylko ok. 19% dochodów publicznych przypisane jest a priori województwu, w którym dochody zostały pobrane*¹⁵⁰. Są to w szczególności:
 - dochody własne jednostek samorządu terytorialnego,
 - dochody własne jednostek samorządowej gospodarki pozabudżetowej,
 - przychody „własne” państwowych uczelni i instytucji kultury, czyli przychody ze źródeł innych niż dotacje z budżetu państwa i z państwowych funduszy celowych,
 - inne niż przychody z NFZ i dotacje budżetowe przychody samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej.

Reszta środków publicznych – w skali roku prawie 400 mld zł – może być przedmiotem transferów międzyregionalnych. *Potencjał wydatkowy województw jest więc kształtowany głównie przez procedury redystrybucji środków publicznych, a nie przez poziom dochodów publicznych powstających w tych województwach*¹⁵¹. Tylko część tej kwoty może być jednak dystrybuowana między województwa w sposób dowolny – jako instrumentu polityki regionalnej nie można na przykład traktować wydatków funduszy emerytalnych.
2. W zaproponowanej przez nas klasyfikacji algorytmów podziału środków między województwa największe znaczenie – mierzone kwotami rozdzielanymi według takich algorytmów – mają algorytmy typu A i D, a więc algorytmy, w których a priori dokonuje się – przy pomocy sformalizowanego algorytmu, lub bez takiego algorytmu – podziału ustalonej w pewien sposób puli środków między województwa. Świadczy to – naszym zdaniem – o tym, iż zapewnienie w miarę równego i „sprawiedliwego” podziału środków między województwa uznawane jest za ważniejsze od dążenia do optymalizacji wykorzystania środków publicznych w skali całego kraju.
3. Poszczególne algorytmy podziału środków działają autonomicznie – ze szkodą dla logiki całego systemu finansów publicznych. Co więcej, można wskazać przypadki stosowania w dwóch różnych algorytmach zasad stymulujących przeciwne sobie działania potencjalnych beneficjentów.
4. Nasz raport z 2010 r., poświęcony analizie algorytmów podziału środków z punktu widzenia polityki regionalnej zamknęliśmy następującymi stwierdzeniami:

¹⁵⁰ Por. J. Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Ocena efektywności wykorzystania pomocy finansowej Unii Europejskiej jako instrumentu polityki spójności społeczno-gospodarczej oraz poprawy warunków życia*, WSiLiZ, Rzeszów 2013, s. 13

¹⁵¹ Tamże, s. 13.

- sytuację finansową województw w większym stopniu kształtują przepływy środków publicznych między województwami niż rozkład dochodów publicznych przypisanych a priori do ich wykorzystania w województwie, w którym zostały one pobrane;
- podział środków publicznych pomiędzy województwa dokonywany jest przez wiele niezależnie działających instytucji i nie istnieje żaden formalny (ani nieformalny) mechanizm pozwalający na efektywną koordynację polityki regionalnej;
- znaczna część transferów środków publicznych wpływających na sytuację finansową województw odbywa się bez formalnego sprecyzowania trybu i kryteriów alokacji środków;
- tam, gdzie kryteria takie zostały sformułowane, służą one zmniejszeniu dysproporcji w przepływach środków pieniężnych, a nie do zmniejszenia dysproporcji w poziomie wykonywania zadań publicznych;
- żaden z przeanalizowanych algorytmów przepływów środków do województw nie odwoływał się do kryteriów związanych z jakością wykonywanych zadań;
- procedura budżetowa nie przewiduje sporządzenia jakiegokolwiek dokumentu (ani planistycznego, ani sprawozdawczego) obrazującego przepływy środków od instytucji centralnych do województw;
- system ewidencji i sprawozdawczości obowiązujący dziś w sektorze finansów publicznych nie jest nastawiony na dostarczanie danych do analiz regionalnych;
- największe transfery środków do województw służą finansowaniu wydatków, które nie są traktowane jako wydatki rozwojowe;
- konieczne jest nałożenie na instytucje dokonujące transferów środków do jednostek samorządu terytorialnego i do terenowych instytucji sektora rządowego obowiązku okresowego sporządzania i ogłaszania analiz funkcjonowania stosowanych algorytmów podziału środków.

Stwierdzenia te zachowały w pełni swą aktualność – również w stosunku do algorytmów podziału środków, które zostały zmienione w ostatnich latach.

5. W wielu ważnych algorytmach widoczna jest tendencja do „spłaszczania” rozkładów. Polega to albo na pomijaniu przy ustalaniu formuły podziału czynników, które wpływają na koszty wykonywania zadań, na których finansowanie są przeznaczone rozdzielane środki, lecz których uwzględnienie spowodowałoby znaczące zróżnicowanie kwot przydzielanych poszczególnym województwom, albo uwzględnianie preferencji w taki sposób, że przyznawane dodatkowo kwoty są nieadekwatne do zróżnicowania kosztów wykonywanych zadań. Przykładami takich nadmiernie spłaszczających algorytmów są:
 - cały algorytm podziału subwencji ogólnej, w którym tylko ok. 15% ogólnej kwoty subwencji może służyć wyrównywaniu dysproporcji w potencjale dochodowym lub w kosztach wykonywania niektórych zadań publicznych,
 - przyjęty dla perspektywy finansowej 2007–2013 algorytm podziału środków pomiędzy regionalne programy operacyjne, w którym aż 80% środków rozdzielonych zostało równomiernie (w stałej kwocie na mieszkańca) pomiędzy wszystkie województwa,
 - algorytm podziału subwencji równoważącej dla powiatów.

Spłaszczanie podziałów wydatków w poważny sposób ogranicza możliwość w pełni efektywnego wykorzystania środków publicznych.

6. Zastosowanie w algorytmach podziału środków publicznych wyraźniejszych preferencji dla słabszych regionów powoduje konieczność zwrócenia uwagi na niebezpieczeństwa związane z ograniczeniami możliwości absorpcji i efektywnego wykorzystania zwiększonych transferów środków publicznych. Ma to w szczególności znaczenie przy podziale środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, w przypadku których:
 - wymagane jest zaangażowanie pewnej puli środków własnych,
 - konieczny jest również pewien potencjał organizacyjny, pozwalający sprawnie poruszać się w dość złożonych unijnych (i krajowych) procedurach finansowych związanych z wykorzystaniem środków unijnych.

Niebezpieczeństwo to nie jest teoretyczne – problemy z barierą absorpcji pojawiły się już w latach 2007–2013 przy realizacji Programu Operacyjnego „Rozwój Polski Wschodniej” i przy realizacji regionalnych programów operacyjnych województw wschodnich. Sposobem uniknięcia problem wydaje się przede wszystkim ustanowienie dla tych regionów dodatkowego wsparcia projektów unijnych „zewnętrznych” (transferowanymi spoza województwa) środkami publicznymi, co w praktyce oznacza sfinansowanie z funduszy centralnych części wkładu krajowego. Niezbędne wydają się też działania wzmacniające potencjał organizacyjny potencjalnych beneficjentów środków unijnych.

7. Przejawem dążenia do spłaszczania podziałów jest również tendencja do dzielenia środków publicznych na województwa według z góry zadanych kluczy podziałów nawet w tych przypadkach, gdy lepszą formą byłby otwarty konkurs ofert lub wniosków.
8. Wiele problemów z algorytmami podziału środków publicznych ma swe źródło w nadmiernej centralizacji finansów publicznych. Przeważająca część środków publicznych, która ostatecznie ma być wykorzystana na finansowanie zadań publicznych wykonywanych przez jednostki samorządu terytorialnego lub przez działające na lokalnych rynkach podmioty prywatne najpierw jest przejmowana przez Skarb Państwa i państwowe osoby prawne zaliczane do sektora finansów publicznych, by potem – rozdzielane przy pomocy lepszych lub gorszych algorytmów – trafić z powrotem do poszczególnych regionów. Redystrybucji dochodów publicznych przez instytucje administracji rządowej nie da się całkowicie uniknąć ze względu na takie czynniki jak:
 - zróżnicowanie regionalne dochodów publicznych,
 - znaczące różnice w potencjale dochodowym pomiędzy miastami i gminami wiejskimi,
 - specyficzny system opodatkowania rolnictwa,jednak skalę tej redystrybucji można w istotny sposób ograniczyć.
9. Algorytmy, według których dokonywany jest podział środków pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego powinny odpowiadać zasadom wyrażonym w Europejskiej Karcie Samorządu Lokalnego (EKSL), ratyfikowanej przez Polskę w 1993 r. i stanowiącej w związku z tym część obowiązującego w Polsce systemu prawnego. Zgodnie z art. 9 EKSL:
 - *systemy finansowe, na jakich opierają się zasoby pozostające do dyspozycji społeczności lokalnych, powinny być wystarczająco zróżnicowane i elastyczne, aby mogły w miarę możliwości odpowiadać rzeczywistym zmianom zachodzącym w poziomie kosztów związanych z wykonywaniem uprawnień (ust. 4),*
 - *ochrona społeczności lokalnych, finansowo słabszych, wymaga zastosowania procedur wyrównawczych lub działań równoważących, mających na celu korygowanie skutków nierównego podziału potencjalnych źródeł dochodów, a także wydatków, jakie te społeczności ponoszą, a procedury lub działania tego typu nie powinny ograniczać swobody podejmowania decyzji przez społeczności lokalne w zakresie ich uprawnień własnych (ust. 5);*
 - *o ile jest to możliwe, subwencje przyznane społecznościom lokalnym nie powinny być przeznaczane na finansowanie specyficznych projektów, a przyznanie subwencji nie może zagrażać podstawowej wolności społeczności lokalnej do swobodnego prowadzenia własnej polityki w zakresie przyznanych jej uprawnień.*

Oznacza to konieczność maksymalnego ograniczenia udziału dotacji celowych w strukturze dochodów jednostek samorządu terytorialnego i szczegółowej analizy potrzeby utrzymywania różnego typu ograniczeń przy korzystaniu przez jednostki samorządu terytorialnego ze środków publicznych przekazanych im do dyspozycji. W takim kierunku idą przedstawione dalej propozycje zmian systemu dochodów samorządowych, w tym w szczególności propozycje zniesienia dotacji na zadania zlecone w ich obecnym kształcie oraz propozycje uznania transferów z Funduszu Pracy i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych za dochody jednostek samorządowych, a nie za środki, którymi powiaty i województwa samorządowe zarządzają w imieniu instytucji państwowych. Spełnieniu postulatów wynikających z cytowanych powyżej przepisów EKSL mają też służyć omówione dalej propozycje zmian w systemie subwencji ogólnych dla jednostek samorządu terytorialnego.

10. Trzy najważniejsze algorytmy podziału środków publicznych:
- podziału środków Narodowego Funduszu Zdrowia pomiędzy oddziały wojewódzkie,
 - podziału subwencji ogólnych między jednostki samorządu terytorialnego,
 - podziału środków budżetu państwa pomiędzy budżety wojewodów,
- przy pomocy których corocznie rozdzielana jest na województwa kwota ok. 140 mld zł, czyli ok. 20% wszystkich wydatków publicznych, budzą istotne zastrzeżenia merytoryczne i zdecydowanie wymagają korekt.
11. W algorytmie podziału środków NFZ między oddziały wojewódzkie wątpliwości budzi przede wszystkim fakt, iż autonomizacja oddziałów wojewódzkich nie służy zapewnieniu równego dostępu do świadczeń medycznych finansowanych ze środków publicznych wszystkim osobom upoważnionym do korzystania z tych świadczeń. Niezależnie od tego stosowany algorytm podziału jest na pewno – z punktu widzenia konieczności zapewnienia właściwej opieki medycznej – niekorzystny dla mieszkańców województw mniej zurbanizowanych.
12. Konstrukcja subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego wymaga zasadniczych zmian, a punktem wyjścia do opracowania nowej koncepcji subwencjonowania jednostek samorządu terytorialnego powinno być założenie likwidacji subwencji oświatowej w jej obecnej formie. Zmiany w konstrukcji subwencji ogólnej powinny być jednak powiązane z idącymi znacznie dalej zmianami w systemie dochodów jednostek samorządu terytorialnego.
13. Propozycję takich zmian zgłosiliśmy już kilka lat temu¹⁵². Przyjęliśmy, że nowy system powinien zostać zbudowany w ten sposób, by:
- był w swej konstrukcji prostszy od systemu obecnego,
 - dzięki zwiększeniu udziału dochodów własnych był bardziej motywacyjny niż system obecny,
 - pozwolił jednostkom samorządu terytorialnego na bardziej elastyczne gospodarowanie środkami finansowymi znajdującymi się w ich dyspozycji,
 - zapewnił możliwość wykonywania na przyzwoitym poziomie wszystkich zadań samorządowych jednostkom o najmniejszym potencjale dochodowym,
 - nie powodował znaczących, dodatkowych obciążeń dla budżetu państwa.

Realizacji tych zamierzeń służyć miały następujące zmiany:

- likwidacja zadań zleconych (w obecnej postaci) i uznanie dochodów pobieranych w związku z wykonywaniem obecnych zadań zleconych za dochody własne jednostek samorządu terytorialnego,
- zmiana zasad rozliczeń Funduszu Pracy z jednostkami samorządu terytorialnego, polegająca na uznaniu transferów środków z Funduszu Pracy do jednostek samorządu terytorialnego za dochody tych jednostek,
- ustalenie innych udziałów we wpływach z podatków dochodowych dla gmin wiejskich, a Innych – dla gmin¹⁵³,
- zasadnicza przebudowa subwencji ogólnej.

Zaproponowaliśmy, by nowa subwencja ogólna dla gmin składała się tylko z dwóch części (nazywanych dalej *subwencją A* oraz *subwencją B* i była przyznawana tylko gminom, których sytuacja finansowa wymaga wsparcia finansowego ze strony budżetu państwa.

Zgodnie z naszą propozycją subwencję A będą otrzymywać gminy, których *potencjał dochodowy*, czyli możliwe do uzyskania dochody własne z wybranych, najważniejszych źródeł, będą mniejsze od normatywnego *zapotrzebowania na środki*, czyli kwoty wydatków, które są niezbędne, by

¹⁵² Por. J. Mackiewicz-Lyziak, E. Malinowska-Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Wyrównywanie dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Możliwości wykorzystania w Polsce doświadczeń niemieckich krajów związkowych*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2008.

¹⁵³ W obliczeniach symulacyjnych sprawdzających spójność proponowanej koncepcji dochodów samorządowych przyjmowaliśmy następujące stawki udziałów:

- dla gmin wiejskich i miejsko-wiejskich – 15% PIT i 5% CIT,
- dla gmin miejskich, łącznie z miastami na prawach powiatu – 60% PIT i 7% CIT.

jednostka wykonała przypisane jej zadania publiczne. Wielkość subwencji A dla konkretnej gminy oblicza się ze wzoru

$$W_i^A = \begin{cases} \alpha \cdot (Z_i - P_i) & \text{dla } Z_i > P_i \\ 0 & \text{dla } Z_i \leq P_i \end{cases}, i = 1, 2, \dots, N$$

gdzie W_i^A jest wielkością subwencji A dla i -tej gminy, Z_i oznacza zapotrzebowanie i -tej gminy na środki, P_i oznacza potencjał dochodowy tej gminy, a N – liczbę gmin. Parametr α wskazuje jaką część niedoboru środków zostanie zrekomensowana przez subwencję A. W obliczeniach symulacyjnych przeprowadzonych w 2008 r. przyjęliśmy α równe 0,8.

Proponowaliśmy, by przy wyliczaniu potencjału dochodowego uwzględniać dochody:

- udziałów we wpływach z PIT i CIT,
- dochodów z wszystkich podatków gminnych,
- dochodów ze wskazanych opłat,
- wskazanych dochodów z majątku,

a wielkość potencjału dochodowego gminy obliczać ze wzoru:

$$P_i = (E_i + U_i) \cdot \frac{\sum_{j=1}^N E_j}{\sum_{j=1}^N (E_j + U_j)} \quad i = 1, 2, \dots, N$$

gdzie P_i jest potencjałem dochodowym i -tej gminy, E_i oznacza zrealizowane w gminie dochody z tytułów uwzględnianych w potencjale dochodowym¹⁵⁴, a U_i oznacza kwotę rocznych skutków finansowych udzielonych ulg, zwolnień i odroczeń należności z tytułów uwzględnianych w potencjale dochodowym oraz skutków stosowania niższych od maksymalnych stawek podatków i opłat stanowiących dochody własne gminy.

Proponowaliśmy też, by wielkość Z_i W proponowanym przez nas systemie wyrównywania dochodów, zapotrzebowanie gminy na środki finansowe obliczana była ze wzoru:

$$Z_i = V_i \cdot (\mu_1 + G_i \cdot \mu_2) \quad i = 1, 2, \dots, N$$

gdzie G_i – zmienną wskaźnikową przyjmującą wartość 1 dla gmin będących miastami na prawach powiatu i zero dla pozostałych gmin, natomiast μ_1 i μ_2 są normatywami wydatków odpowiednio na zadania gminne i zadania powiatowe, a V_i oznacza przeliczeniową liczbę mieszkańców równą:

- w gminach, w których liczba mieszkańców jest mniejsza od 10 tys. – 120% faktycznej liczby mieszkańców,
- w gminach, których liczba mieszkańców jest większa lub równa 10 tys., lecz nie większa niż 50 tys. – faktycznej liczbie ludności powiększonej o 2000,
- w pozostałych gminach – faktycznej liczbie mieszkańców powiększonej o 2000 i o 20% nadwyżki liczby mieszkańców ponad 50 tys.

Początkowe (dla pierwszego roku obowiązywania systemu) wartości parametrów μ_1 i μ_2 powinny być określone kwotowo w ustawie wprowadzającej nowy system. W kolejnych latach wartości μ_1 i μ_2 powinny się zmieniać. Można przy tym rozważać dwa sposoby modyfikowania μ_1 i μ_2 :

- ustalić stały sposób waloryzacji,

¹⁵⁴ W pierwszych dwóch latach funkcjonowania nowego systemu konieczne byłoby korygowanie wielkości E_i o skutki finansowe zmian stawek udziałów w PIT i CIT. Zamiast faktycznie zrealizowanych wielkości wpływów z udziałów w PIT i CIT do wyliczenia potencjału dochodowego byłyby brane wielkości faktycznych wpływów pomnożone przez iloraz nowej i starej stawki udziałów. Na przykład, dla gmin miejskich niebędących miastami na prawach powiatu faktyczne wpływy z PIT byłyby mnożone przez liczbę $60/x$, gdzie x jest stawką udziałów obowiązującą w roku bazowym.

- ustalać corocznie μ_1 i μ_2 w drodze negocjacji z przedstawicielami samorządu terytorialnego.

W celu zapewnienia wszystkim jednostkom minimalnego poziomu dochodów, wprowadziliśmy do systemu subwencyjnego uzupełniającą subwencję B, przyznawaną gminom, których dochody na jednego mieszkańca (po wliczeniu subwencji A) będą mniejsze od poziomu minimalnego, ustalonego jako założony procent średnich dochodów wszystkich gmin. Wielkość subwencji B dla konkretnej gminy wyliczana miała być ze wzoru

$$W_i^B = \begin{cases} (\beta - \frac{D_i}{D^*}) \cdot D^* \cdot L_i & \text{dla } D_i < \beta \cdot D^* \\ 0 & \text{dla } D_i > \beta \cdot D^* \end{cases} \quad i = 1, 2, \dots, N$$

gdzie D_i oznacza dochody na jednego mieszkańca (bez subwencji B) w i-tej gminie, D^* jest średnią wartością dochodów na jednego mieszkańca we wszystkich gminach, a parametr β określa procent średnich dochodów wszystkich gmin, który gwarantujemy każdej gminie. W naszych obliczeniach symulacyjnych przyjmowaliśmy, że $\beta = 0,7$.

Zakładaliśmy, że subwencje dla powiatów i województw powinny być ustalane według tych samych zasad ogólnych, które obowiązują przy subwencjonowaniu gmin. Potrzebne będą jednak pewne modyfikacje, dostosowujące system do specyfiki powiatów i województw.

Dotacje celowe z budżetu państwa miałyby stanowić – w możliwie niewielkim zakresie – źródło finansowania wydatków samorządowych na:

- wybrane zadania własne,
 - zadania zlecane jednostkom samorządu terytorialnego w nadzwyczajnych sytuacjach.
14. Weryfikacji wymagają utrwalone proporcje podziału środków budżetu państwa przeznaczonych na wydatki budżetów wojewodów. Rozważenia wymaga zarówno sposób ujęcia w formule subwencyjnej powiązania mechanizmów tego podziału z danymi obrazującymi sytuację społeczno-gospodarczą województwa i poziom życia jego mieszkańców, jak i proporcje wydatków na bieżące utrzymanie urzędów podległych wojewodom.
 15. W algorytmach podziału środków Funduszu Pracy podstawowym problemem jest niejasna konstrukcja ustrojowa Funduszu, będącego formalnie państwowym funduszem celowym, lecz w praktyce wykonującym swe zadania niemal w całości za pośrednictwem jednostek samorządu terytorialnego. Środki Funduszu Pracy są przy tym przekazywane samorządom nie jako część ich dochodów, lecz są kierowane na odrębne rachunki, niepotrzebnie łamiąc zasadę jedności finansów publicznych i znosząc zachęty do efektywnego posługiwania się tymi środkami.
 16. Wadą algorytmów podziału środków Funduszu Pracy jest też przeregulowanie mechanizmów dystrybucyjnych. Najbardziej spektakularnym przykładem jest tu podział środków przekazywanych powiatom na trzy odrębne pule (środki na obligatoryjne świadczenia, środki na programy promocji zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, środki na pozostałe zadania), a także zilustrowany w aneksie 2 sposób przypisania zadań wykonywanych na rzecz Funduszu Pracy przez powiaty do odpowiednich puli środków
 17. Opisane powyżej cechy algorytmów podziału środków Funduszu Pracy powodują, że cały schemat przepływów środków Funduszu Pracy i zasady ich wykorzystywania zachęcają raczej do postawy pasywnej, niż do poszukiwania najbardziej efektywnego rozwiązania lokalnych problemów związanych z rynkiem pracy, zatrudnieniem i bezrobociem. Jeśli bowiem system podziału środków Funduszu Pracy skonstruowany jest tak, że:
 - środki na obligatoryjne świadczenia pieniężne przydzielane są „według potrzeb”, co oznacza, że przy wyższym poziomie bezrobocia do powiatu trafia więcej środków poza pulą dzieloną przy pomocy ustalonego w rozporządzeniu Rady Ministrów;
 - algorytm podziału środków premiuje powiaty, w których liczba bezrobotnych jest największa,

to optymalna – z punktu widzenia możliwości pozyskania jak największych środków Funduszu Pracy – strategia powiatu polega na tym, by tzw. działania aktywne prowadzić w sposób nieefektywny, czyli nieprowadzący do zmniejszenia bezrobocia. Należy przy tym pamiętać, że środki Funduszu Pracy mogą nie tylko służyć przeciwdziałaniu bezrobociu, lecz mogą być również wykorzystywane jako instrument wspierania lokalnych przedsiębiorców – na przykład przez udzielanie dotacji na prace interwencyjne lub zlecanie przedsięwzięć szkoleniowych.

Problemy te rozwiązałyby włączenie transferów z Funduszu Pracy do dochodów powiatów i województw oraz zniesienie zasady oddzielnego finansowania obligatoryjnych świadczeń dla bezrobotnych. W efekcie takich zmian wyższa skuteczność przeciwdziałania bezrobociu oznaczałaby bezpośrednie korzyści finansowe dla jednostek samorządu terytorialnego.

18. Tendencje do spłaszczania rozkładów widoczne są również w mechanizmach podziału pomiędzy województwa środków unijnych, w tym – środków przeznaczonych na finansowanie programów o charakterze lokalnym (regionalne programy operacyjne, program operacyjny dla Polski Wschodniej). Jest to jedna z głównych przyczyn niskiej efektywności wykorzystania środków unijnych dla stworzenia podstaw długookresowego, zrównoważonego wzrostu polskiej Gospodarki, co sygnalizowaliśmy już w naszym wcześniejszym opracowaniu poświęconym temu zagadnieniu¹⁵⁵.
19. Obowiązujący w perspektywie finansowej 2007 – 2013 sposób dystrybucji pomiędzy województwa środków objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich był skomplikowany, niezbyt czytelny i niestabilny – o czym świadczą bardzo liczne zmiany algorytmów podziału środków dokonywane w okresie jego obowiązywania. Celowe wydaje się więc podjęcie próby jego uproszczenia.
20. W świetle opisanych powyżej faktów konieczne wydaje się wzmocnienie koordynacji zasilania województw środkami znajdującymi się w gestii administracji rządowej. Nie rozstrzygając o kształcie mechanizmu koordynacyjnego można stwierdzić, że minimalny zakres koordynacji powinien obejmować obowiązek przedstawiania z projektem ustawy budżetowej prognozy podziału środków sektora rządowego pomiędzy województwa, ograniczony oczywiście do tych środków, co do których sporządzenie takiej prognozy jest możliwe. Postulować również należy wprowadzenie obowiązku prezentacji danych sprawozdawczych o wydatkach całego sektora finansów publicznych w układzie regionalnym¹⁵⁶.
21. Rozważenia wymaga też uporządkowanie finansowania polityki rozwojowej poprzez wdrożenie do systemu zarządzania środkami publicznymi wieloletnich programów rozwoju regionalnego, sporządzanych na podstawie przepisów o programach wieloletnich zawartych w ustawie o finansach publicznych i określających rozmiary i kierunki finansowania ze środków budżetowych przedsięwzięć ujętych w kontraktach regionalnych i w innych dokumentach strategicznych. Ustanowienie wieloletniego programu rozwoju regionalnego zwiększyłoby w znaczący sposób wagę kontraktów regionalnych i pozwoliłoby na lepsze programowanie rozwoju w poszczególnych województwach.
22. W procedurach zarządzania wykorzystaniem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej rekomendować należy:
 - poprawę koordynacji wykorzystania środków unijnych ujmowanych w poszczególnych programach – koordynacja taka potrzebna jest w co najmniej kilku płaszczyznach:
 - a) środków pochodzących z budżetu UE ze środkami krajowymi, w tym w szczególności ze środkami ujętymi w programach wieloletnich,
 - b) środków w dyspozycji Ministra Rozwoju i środków na zadania Wspólnej Polityki Rolnej,
 - c) środków na działania rozwojowe, pochodzących z różnych programów unijnych i ze środków krajowych, wykorzystywanych w poszczególnych województwach;

¹⁵⁵ J. Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, Ocena efektywności wykorzystania pomocy finansowej Unii Europejskiej jako instrumentu polityki spójności społeczno-gospodarczej oraz poprawy warunków życia, WSiLiZ, Rzeszów 2013

¹⁵⁶ Na Radzie Ministrów ciąży już obecnie obowiązek corocznego przedstawiania Sejmowi (w sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa) zestawienia wszystkich dochodów i wydatków sektora finansów publicznych. Obowiązujące obecnie przepisy nie określają jednak szczegółowości takiego zestawienia, a praktyka ostatnich lat wskazuje na stopniowe ograniczanie danych o wydatkach sektora finansów publicznych ujmowanych w rządowym sprawozdaniu budżetowym.

- sporządzanie, na początku perspektywy finansowej, zbiorczego, indykatywnego planu finansowego, obejmującego zarówno środki unijne (z zakresu polityki spójności i WPR), jak i środki krajowe przeznaczone na programy rozwojowe,
 - nadanie innego charakteru programom operacyjnym – powinny one obejmować zarówno zadania finansowane (lub współfinansowane) środkami UE, jak i zadania finansowane środkami budżetu państwa, budżetów samorządowych oraz środkami państwowych instytucji publicznych, których wydatki nie są włączane do budżetu państwa,
 - lepsze rozgraniczenie zadań finansowanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) i programów operacyjnych powiązanych z funduszami strukturalnymi
 - nałożenie na władze województw samorządowych obowiązku zintegrowanego programowania wykorzystania środków pochodzących z budżetu UE oraz środków krajowych przekazywanych województwom samorządowym w formie dotacji z budżetu państwa i z Innych instytucji publicznych sektora rządowego,
 - włączenie wydatków finansowanych środkami europejskimi do budżetu zadaniowego.
23. Zmian wymaga również – naszym zdaniem – sposób zarządzania wykonaniem poszczególnych programów operacyjnych korzystających ze środków UE. Zmiany te powinny służyć bardziej efektywnemu wykorzystaniu środków oddanych do naszej dyspozycji. Dla osiągnięcia tego celu byłoby wskazane:
- wzmocnienie nadzoru instytucji zarządzających nad konkursami przeprowadzanymi w celu wyboru projektów zakwalifikowanych do finansowania z udziałem środków europejskich – wyniki kontroli NIK wskazują bowiem na dość częste przypadki „ręcznego sterowania” konkursami;
 - wzmocnienie nadzoru nad weryfikacją kosztorysów towarzyszących wnioskowi o dofinansowanie projektów środkami unijnymi i konsekwentne egzekwowanie osiągnięcia założonych wskaźników produktu i efektu jako warunków rozliczenia otrzymanych środków,
 - ustalenie i przestrzeganie normatywów kosztów zarządzania projektem, które, bez wyraźnego uzasadnienia, w niektórych projektach realizowanych w ramach NSRO, przekraczały nawet 50% łącznych kosztów projektu.
- Zwiększeniu efektywności wykorzystania środków unijnych służyłoby też niewątpliwie ograniczenie przypadków podziału środków według *a priori* ustalonego klucza wojewódzkiego. Za takim ograniczeniem przemawiają w szczególności słabe efekty wykorzystania takich kluczy podziału środków na województwa do ustalenia kwot przyznanych na realizację regionalnych programów operacyjnych i komponentu lokalnego Programu Operacyjnego „Kapitał Ludzki”.
24. W kwestiach dotyczących ewidencji, monitorowania i sprawozdawczości celowe byłoby:
- ujednolicenie ewidencji projektów i wydatków dokonywanych w ramach programów operacyjnych finansowanych z funduszy strukturalnych UE i ze środków na zadania Wspólnej Polityki Rolnej,
 - ustalenie zasady, że w prowadzonych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego bazach danych o projektach, które uzyskały dofinansowanie ze środków unijnych rejestrować nie tylko fakt podpisania umowy, lecz również dalszy przebieg realizacji projektów, w tym – wnioski o płatności i płatności dokonywane na rzecz beneficjentów,
 - odnotowywanie w prowadzonej ewidencji i w publikowanych sprawozdaniach płatności dokonywanych na rzecz podmiotów zagranicznych
25. Celowe byłoby przywrócenie obowiązującej do końca 2009 roku – na mocy ustawy z dnia 25 czerwca 2005 roku o finansach publicznych¹⁵⁷ – zasady, zgodnie z którą wszystkie środki przekazywane z budżetu UE na finansowanie polityki spójności i WPR stanowiły dochody budżetu państwa, a wszystkie wydatki na projekty i programy wspierane środkami UE są wydatkami budżetu państwa – albo jako wydatki państwowych jednostek budżetowych, albo jako

¹⁵⁷ Dz. U. 2005 nr 249 poz. 2104, z późn. zm. Ustawa z 2005 roku została uchylona – z zachowaniem ważności niektórych przepisów – ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1241, z późn. zm.).

dotacje wypłacane beneficjentom „zewnętrznym”¹⁵⁸ z budżetu państwa. Wprowadzenie takiej reguły, bardzo porządkującej obraz finansów publicznych nie stoi w sprzeczności z koncepcją wyodrębnienia (ale wewnątrz budżetu państwa) budżetu środków europejskich.

26. Wyraźnie odczuwalny jest brak danych o terytorialnym rozkładzie wykorzystania środków publicznych. Zarówno sam problem, jak i propozycje rozwiązania tego problemu zgłaszaliśmy już wielokrotnie, do chwili obecnej nie widać jednak żadnych realnych działań prowadzących do zmiany tej sytuacji. Przypomnieć trzeba, że brak rzetelnych danych o funkcjonowaniu mechanizmów polityki regionalnej oznacza nie tylko problemy w pracach badawczych, ale również niemożność dokonywania rzetelnych ocen stosowanych polityk publicznych. Stworzenie efektywnego systemu gromadzenia, przetwarzania i udostępniania danych o wydatkach publicznych w układzie działowo-terytorialnym¹⁵⁹ jest koniecznym warunkiem wdrożenia postulowanych powyżej rozwiązań dotyczących ustanowienia wieloletniego programu rozwoju regionalnego i wzmocnienia mechanizmów koordynacji działania różnych instytucji i instrumentów służących międzyregionalnej redystrybucji środków publicznych.

¹⁵⁸ Beneficjentami zewnętrznymi są podmioty otrzymujące pomoc z budżetu UE i niebędące państwowymi jednostkami budżetowymi.

¹⁵⁹ Jedynym publicznie dostępnym źródłem informacji o działowej strukturze wydatków publicznych są obecnie publikowane przez Eurostat tabele wydatków publicznych w układzie klasyfikacji funkcji państwa (COFOG).

Literatura cytowana¹⁶⁰

Analiza wykonania budżetu i założeń polityki pieniężnej w roku 2014, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2015

Bezrobocie rejestrowane. I – IV kwartał, GUS, Warszawa 2015

Dane wstępne dotyczące szkolnictwa wyższego. Stan w dniu 30.XI.2014 r., strona internetowa GUS: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/dane-wstepne-dotyczace-szkolnictwa-wyzszego-stand-w-dniu-30-xi-2014-r-8,2.html>

Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lutego 2015 r. o dotacjach przyznanych w 2014 r. ze środków finansowych na naukę na pokrycie kosztów związanych z restrukturyzacją jednostek naukowych (Dz. Urz. MNiSW, poz. 11)

Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 maja 2015 r. o dotacjach przyznanych w drugim półroczu 2014 r. ze środków finansowych na naukę na finansowanie utrzymania potencjału badawczego (Dz. Urz. MNiSW, poz. 32)

Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 maja 2014 r. o przyznanych dotacjach ze środków finansowych na naukę na finansowanie utrzymania potencjału badawczego (Dz. Urz. MNiSW, poz. 36)

Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 maja 2013 r. o przyznanych dotacjach ze środków finansowych na naukę na finansowanie utrzymania potencjału badawczego (Dz. Urz. MNiSW, poz. 36)

Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 lipca 2013 r. o przyznanych dotacjach ze środków finansowych na naukę na finansowanie utrzymania potencjału badawczego (Dz. Urz. MNiSW, poz. 50)

¹⁶⁰ W zestawieniu cytowanej literatury pominięto:

- sprawozdania okresowe (roczne i półroczne) z realizacji Programu Operacyjnego „Kapitał Ludzki” za lata 2007–2013, dostępne na stronie internetowej <http://www.efs.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/default.aspx?zakladka=1&strona=1#zakladka=1&strona=1>
- sprawozdania okresowe (roczne i półroczne) z realizacji Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” za lata 2007–2013, dostępne na stronie internetowej <http://www.pois.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/default.aspx>
- sprawozdania okresowe (roczne i półroczne) z realizacji Programu Operacyjnego „Innowacyjna Gospodarka” za lata 2007–2013, dostępne na stronie internetowej <http://www.pois.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/default.aspx>
- sprawozdania okresowe (roczne i półroczne) z realizacji Programu Operacyjnego „Rozwój Polski Wschodniej” za lata 2007–2013, dostępne na stronie internetowej <http://www.polskawschodnia.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/default.aspx#zakladka=2&strona=1>
- sprawozdania okresowe (roczne i półroczne) z realizacji Narodowego Programu Rozwoju (2004–2006) oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (2007–2013), dostępne na stronie internetowej [https://www.funduszeuropejskie.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Sprawozdania/str\(2007-2013\)ony/Sprawozdania_roczne_i_polroczne.aspx](https://www.funduszeuropejskie.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Sprawozdania/str(2007-2013)ony/Sprawozdania_roczne_i_polroczne.aspx)

J. Mackiewicz-Łyziak, E. Malinowska-Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Wyrównywanie dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Możliwości wykorzystania w Polsce doświadczeń niemieckich krajów związkowych*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2008

E. Malinowska-Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Centralne finansowanie ochrony zdrowia i edukacji w Polsce. Analiza regionalna*, Instytut Badań nad Gospodarką Narodową, Warszawa 2008

Mały Rocznik Statystyczny Polski 2015, GUS, Warszawa 2015

W. Misiąg, *Reforma finansów publicznych. Cele i zadania*, w: J. Chłopecki (red.), *Czas na sanację*, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2003

W. Misiąg, *Zmiany w systemie finansów publicznych niezbędne dla sprawnej realizacji Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007–2013*, Warszawa 2005, www.funduszeuropejskie.gov.pl

W. Misiąg, M. Tomalak, *Analiza algorytmów podziału środków publicznych z punktu widzenia polityki regionalnej*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2010

W. Misiąg, *Długookresowa strategia równoważenia finansów państwa*, w: A. Wiktorow, B. Wyżnikiewicz (red.), *Długofalowe równoważenie finansów publicznych*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową – AXA, Warszawa 2010

W. Misiąg, M. Tomalak, *Koncepcja nowego systemu finansowego samorządu terytorialnego*, ekspertyza zlecona przez MSWiA w ramach projektu systemowego „Zdiagnozowanie samorządu terytorialnego w wybranych aspektach jego funkcjonowania oraz wsparcie reformy decentralizacji administracji publicznej”, Warszawa 2010

W. Misiąg, M. Tomalak, *Zasady podziału środków publicznych między województwa. Rekomendacje dla polityki regionalnej*, niepublikowane, dostępne na stronie internetowej www.mir.gov.pl

J. Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Ocena efektywności wykorzystania pomocy finansowej Unii Europejskiej jako instrumentu polityki spójności społeczno-gospodarczej oraz poprawy warunków życia*, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2013

NCBR 2011, NCBiR, Warszawa 2012

Obszary wiejskie w Polsce, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa – Olsztyn 2011.

Obwieszczenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 stycznia 2012 r. w sprawie wykazu jednostek, którym udzielono w 2011 r. dotacji podmiotowych w ustawowo określonym zakresie z części 38 „Szkolnictwo wyższe” (Dz. Urz. MNiSW, poz. 9)

Obwieszczenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 marca 2013 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2012 r. przyznano dotacje podmiotowe w ustawowo określonym zakresie z części 38 „Szkolnictwo wyższe” oraz kwot tych dotacji (Dz. Urz. MNiSW, poz. 26)

Obwieszczenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 6 lutego 2014 r. w sprawie wykazu jednostek, którym przyznano w 2013 r. dotacje podmiotowe w ustawowo określonym zakresie z części 38 „Szkolnictwo wyższe” (Dz. Urz. MNiSW, poz. 26)

Obwieszczenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 kwietnia 2015 r. w sprawie wykazów jednostek, którym przyznano w 2014 r. dotacje podmiotowe w ustawowo określonym zakresie z części 38 – Szkolnictwo wyższe (Dz. Urz. MNiSW, poz. 21)

Obwieszczenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 kwietnia 2015 r. w sprawie wykazu jednostek, którym przyznano w 2014 r. dotacje celowe z części 38-Szkolnictwo wyższe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji oraz kwot tych dotacji (dz. Urz. MNiSW, poz. 22)

Obwieszczenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 6 lutego 2014 r. w sprawie wykazu jednostek, którym przyznano w 2013 r. dotacje podmiotowe w ustawowo określonym zakresie z części 38 „Szkolnictwo wyższe” (Dz. Urz. MNiSW, poz. 16)

Obwieszczenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 21 marca 2014 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2013 r. przyznano dotacje celowe z części 38 – Szkolnictwo wyższe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji oraz kwot tych dotacji (Dz. Urz. MNiSW, poz. 22)

Obwieszczenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2012 r. przyznano dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji z części 38 – Szkolnictwo wyższe oraz kwot tych dotacji (Dz. Urz. MNiSW, poz. 12)

Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 listopada 2004 r. w sprawie planu rozwoju obszarów wiejskich (Mon. Pol. Nr 56, poz. 958)

Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2007 r. w sprawie Programu Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Mon. Pol. Nr 94, poz. 1035)

Obwieszczenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 marca 2015 r. w sprawie wykazu jednostek wraz z kwotami dotacji celowych na wydatki majątkowe przyznanych poszczególnym jednostkom na 2014 r. (Dz. Urz. MKiDN, poz. 8)

Obwieszczenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 1 kwietnia 2014 r. w sprawie wykazu jednostek wraz z kwotami dotacji podmiotowej i celowej przyznanych poszczególnym jednostkom na 2014 r. (Dz. Urz. MKiDN, poz. 20)

Obwieszczenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 5 kwietnia 2013 r. w sprawie wykazu jednostek wraz z kwotami dotacji podmiotowej i celowej przyznanych poszczególnym jednostkom na 2013 r. (Dz. Urz. MKiDN, poz. 14)

Obwieszczenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie wykazu jednostek wraz z kwotami dotacji celowych na wydatki majątkowe przyznanych poszczególnym jednostkom na 2013 r. (Dz. Urz. MKiDN, poz. 18)

Obwieszczenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 8 czerwca 2012 r. w sprawie wykazu jednostek wraz z kwotami dotacji podmiotowej przyznanych poszczególnym jednostkom na 2012 r. (Dz. Urz. MKiDN, poz. 34)

Obwieszczenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 października 2012 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2011 r. przyznano dotacje wraz z kwotami tych dotacji pomniejszych o zwroty (Dz. Urz. MKiDN, poz. 50)

Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 10 lutego 2015 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2014 r. przyznano dotacje celowe na wydatki majątkowe wraz z kwotami tych dotacji (Dz. Urz. MZ poz. 7)

Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 6 lutego 2014 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2013 r. przyznano dotacje celowe na wydatki majątkowe wraz z kwotami tych dotacji (Dz. Urz. MZ poz. 39)

Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2013 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2012 r. przyznano dotacje celowe na wydatki majątkowe wraz z kwotami tych dotacji (Dz. Urz. MZ poz. 6)

Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 10 lutego 2015 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2014 r. przyznano dotacje podmiotowe wraz z kwotami tych dotacji (Dz. Urz. MZ poz. 4)

Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 19 września 2014 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2014 r. przyznano dotacje podmiotowe wraz z kwotami tych dotacji (Dz. Urz. MZ poz. 67)

Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 6 lutego 2014 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2013 r. przyznano dotacje podmiotowe wraz z kwotami tych dotacji (Dz. Urz. MZ poz. 37)

Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2013 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2012 r. przyznano dotacje podmiotowe wraz z kwotami tych dotacji (Dz. Urz. MZ poz. 5)

Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 30 lipca 2012 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2011 r. przyznano dotacje podmiotowe wraz z kwotami tych dotacji (Dz. Urz. MZ poz. 57)

Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 30 lipca 2012 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2011 r. przyznano dotacje celowe wraz z kwotami tych dotacji (Dz. Urz. MZ poz. 59)

Obwieszczenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 31 grudnia 2014 r. w sprawie wykazu jednostek, którym przyznano dotacje podmiotowe i celowe oraz kwot tych dotacji (Dz. Urz. MON z 2015 r. poz. 1)

Obwieszczenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 31 grudnia 2013 r. w sprawie wykazu jednostek, którym przyznano w 2013 r. dotacje podmiotowe i celowe oraz kwot tych dotacji (Dz. Urz. MON z 2014 r. poz. 14)

Obwieszczenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie wykazu jednostek, którym przyznano w 2012 r. dotacje podmiotowe i celowe oraz kwot tych dotacji (Dz.Urz. MON z 2013 r. poz. 1)

Obwieszczenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 grudnia 2011 r. w sprawie wykazu jednostek, którym przyznano w 2011 r. dotacje podmiotowe i celowe oraz kwot tych dotacji (Dz.Urz. MON poz. 454)

Obwieszczenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2014 r. przyznano dotacje podmiotowe i celowe (Dz.Urz. MliR poz. 39)

Obwieszczenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 4 lipca 2014 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2013 r. przyznano dotacje podmiotowe i celowe (Dz.Urz. MliR poz. 50)

Obwieszczenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 10 maja 2013 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2012 r. przyznano dotacje podmiotowe i celowe (Dz.Urz. MTBiGM poz. 22)

Obwieszczenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 2 maja 2012 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2011 r. przyznano dotacje podmiotowe i celowe (Dz.Urz. MTBiGM poz. 36)

Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15 lipca 2015 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2014 r. przyznano dotacje w części 42 budżetu państwa „Sprawy wewnętrzne” oraz kwot tych dotacji (Dz.Urz. MSW poz. 25)

Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11 września 2014 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2013 r. przyznano dotacje w części 42 budżetu państwa „Sprawy wewnętrzne” oraz kwot tych dotacji (Dz. Urz. MSW poz. 50)

Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 września 2013 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2012 r. przyznano dotacje w części 42 budżetu państwa „Sprawy wewnętrzne” oraz kwot tych dotacji (Dz. Urz. MSW poz. 68)

Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie wykazu jednostek, którym w 2011 r. przyznano dotacje w części 42 budżetu państwa „Sprawy wewnętrzne” oraz kwot tych dotacji (Dz. Urz. MSW poz. 52)

Ocena skutków regulacji do projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie sposobu ustalania wysokości dotacji i rozliczania środków finansowych na utrzymanie potencjału badawczego oraz na badania naukowe lub prace rozwojowe oraz zadania z nimi związane, służące rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich, strona internetowa Rządowego Centrum Legislacji: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12273001/katalog/12292385#12292385>

Osiągnięcia uczniów kończących szkołę podstawową w roku szkolnym 2014. Sprawozdanie ze sprawdzianu 2014, Centralna Komisja Egzaminacyjna, Warszawa 2014

Plan finansowy NCN na 2015 r., strona internetowa NCN

http://www.ncn.gov.pl/userfiles/file/inne_dokumenty/2015_plan_finansowy_ncn.pdf

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW 2014-2020), Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2014

Program budowy dróg krajowych do poprawki –

<http://www.polskieradio.pl/42/3168/Artykul/1567556,Program-budowy-drog-krajowych-do-poprawki>

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (PROW 2007–2013), Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2014

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2014

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW). Skrócona wersja programu, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2014

PROW 2007–2013 – realizacja – strona internetowa ARiMR: <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/wdrazane-programy-i-dzialania-dane-liczbowe/program-rozwoju-obszarow-wiejskich-2007-2013.html>

Prowadzenie kontroli świadczeniodawców oraz weryfikacja wykonania zakontraktowanych świadczeń opieki zdrowotnej przez Narodowy Fundusz Zdrowia, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2013

Raport o stanie technicznym sieci dróg krajowych na koniec 2011 roku, GDDKiA, Warszawa 2012, dostępny na stronie internetowej GDDKiA: <http://www.gddkia.gov.pl/pl/2990/Raporty>

Raport o stanie technicznym sieci dróg krajowych na koniec 2012 roku, GDDKiA, Warszawa 2013, dostępny na stronie internetowej GDDKiA: <http://www.gddkia.gov.pl/pl/2990/Raporty>

Raport o stanie technicznym sieci dróg krajowych na koniec 2013 roku, GDDKiA, Warszawa 2014, dostępny na stronie internetowej GDDKiA: <http://www.gddkia.gov.pl/pl/2990/Raporty>

Raport o stanie technicznym sieci dróg krajowych na koniec 2014 roku, GDDKiA, Warszawa 2015, dostępny na stronie internetowej GDDKiA: <http://www.gddkia.gov.pl/pl/2990/Raporty>

Raport roczny 2012, NCN, Kraków 2011, strona internetowa NCN: <http://ncn.gov.pl/centrum-prasowe/materialy-do-pobrania?language=pl>

Raport roczny NCBR 2012, NCBiR, Warszawa 2013

Raport roczny 2013, NCN, Kraków 2014, strona internetowa NCN: <http://ncn.gov.pl/centrum-prasowe/materialy-do-pobrania?language=pl>

Raport roczny 2013, NCBiR, Warszawa 2014

Raport roczny 2014, NCN, Kraków 2015, strona internetowa NCN: <http://ncn.gov.pl/centrum-prasowe/materialy-do-pobrania?language=pl>

Raport roczny NCN 2014, NCBiR, Warszawa 2015

Roczne kwoty subwencji, wpłat i udziałów w PIT dla poszczególnych gmin, powiatów i województw na 2015 r., strona internetowa Ministerstwa Finansów www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzety-jednostek-samorzadu-terytorialnego/kwoty-i-wskazniki

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015;

A. Ryciak, Wynagradzanie pracowników sądów powszechnych, w: A. Ryciak (red.), Zatrudnianie pracowników sądów z perspektywy prawa pracy i zarządzania, Wolters Kluwer, Warszawa 2014

Skumulowane przepływy finansowe między RP a UE – dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Finansów <http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/unia-europejska/transfery-finansowe-polska-ue>

Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r., Rada Ministrów, Warszawa 2015

Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa w części 24 - kultura i ochrona dziedzictwa narodowego i dziale 921 – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego za 2012 rok, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa 2013

Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007 - 2013 za 2013 r. – dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju: <http://www.polskawschodnia.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/default.aspx>

Sprawozdanie roczne z realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowiska 2011, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012

Sprawozdanie z działalności Narodowego Centrum Nauki w 2011 roku, NCN, Kraków 2012

Statystyki konkursów NCN, strona internetowa NCN: <http://ncn.gov.pl/statystyki/>

Szkoły wyższe i ich finanse w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015.

Transport drogowy w Polsce w latach 2005-2009, GUS, Warszawa 2010

Transport drogowy w Polsce w latach 2012 i 2013, GUS, Warszawa 2014

Ubóstwo w Polsce w świetle badań GUS, GUS, Warszawa 2013

Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2014 r. (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych), informacja sygnałowa GUS, Warszawa 2015, strona internetowa GUS: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/ubostwo-ekonomiczne-w-polsce-w-2014-r-14,2.html>

Wspieramy polską naukę, NCN, Kraków 2012

Zadłużenie SPZOZ, strona internetowa Ministerstwa Zdrowia <http://www.mz.gov.pl/system-ochrony-zdrowia/organizacja-ochrony-zdrowia/zadluzenie-spzoz>

Cytowane akty prawne

Ustawy

Ustawa o z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 r., poz. 406, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie (Dz. U. Nr 106, poz. 674)

Ustawa z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 966, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 198, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1518, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r., poz. 645, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 581, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o finansowaniu infrastruktury transportu lądowego (Dz. U. Nr 267, poz. 2251, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. z 2016 r., poz. 1387, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 471)

Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2014 r. poz. 1620, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2016 r., poz. 1071)

Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2016 r., poz. 900, z późn. zm.)

Rozporządzenia

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. Nr 88, poz. 808 z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 5 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2014 r. poz. 399)

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 1 września 2005 r. w sprawie zadań objętych mecenatem państwa, szczegółowego trybu składania wniosków o udzielenie dotacji oraz trybu przekazywania i rozliczania udzielonych dotacji (Dz. U. Nr 177, poz. 1474, z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 października 2007 r. w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 201, poz. 1460)

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 października 2007 r. w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 201, poz. 1460)

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 lutego 2008 r. w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 34, poz. 199, z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2009 r. w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 48, poz. 308, z późn. zm.)

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2009 r. w sprawie algorytmu ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie (Dz. U. z 2014 r. poz. 352)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 listopada 2009 r. w sprawie szczegółowego trybu i kryteriów podziału środków pomiędzy centralę i oddziały wojewódzkie Narodowego Funduszu Zdrowia z przeznaczeniem na finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej dla ubezpieczonych

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 30 czerwca 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu kultury, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Promocji Kultury (Dz. U. Nr 118, poz. 797)

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 listopada 2010 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na naukę na finansowanie działalności statutowej (Dz. U. z 2014 r. poz. 90).

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 lipca 2011 r. w sprawie sposobu podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych oraz jednostek naukowych na pomoc materialną dla studentów i doktorantów (Dz. U. Nr 160, poz. 957)

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 lutego 2012 r. w sprawie sposobu podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych (Dz. U. z 2014 r., poz. 789)

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 lutego 2012 r. w sprawie sposobu i trybu ustalania wskaźników kosztowności dla poszczególnych kierunków studiów stacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia, jednolitych studiów magisterskich oraz obszarów kształcenia, a także dla stacjonarnych studiów doktoranckich (Dz. U. z 2015 r., poz. 998)

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 czerwca 2012 r. w sprawie zakresu zadań objętych mecenatem państwa w dziedzinie kultury, na które jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje, oraz sposobu i trybu przyznawania tych dotacji (Dz. U. poz. 737)

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 stycznia 2013 r. w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. z 2014 r., poz. 1780)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej (Dz. U. z 2013 r. poz. 1248 z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 października 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki paliatywnej i hospicyjnej (Dz. U. z 2013 r. poz. 1347)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień (Dz. U. z 2013 r. poz. 1386 z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 1413 z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia stomatologicznego (Dz. U. z 2013 r. poz. 1462)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu programów zdrowotnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1505)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu świadczeń wysokospecjalistycznych oraz warunków ich realizacji (Dz. U. z 2013 r. poz. 1445)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2014

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 sierpnia 2014 r. w sprawie algorytmu ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie (Dz. U. poz. 1294)

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 lutego 2015 r. w sprawie sposobu podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych oraz jednostek naukowych na pomoc materialną dla studentów i doktorantów

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 27 marca 2015 r. w sprawie sposobu podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych (Dz. U. poz. 463)

rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 11 września 2015 r. w sprawie sposobu ustalania wysokości dotacji i rozliczania środków finansowych na utrzymanie potencjału badawczego oraz na badania naukowe lub prace rozwojowe oraz zadania z nimi związane, służące rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich (Dz. U. poz. 1443)

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 11 września 2015 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na utrzymanie specjalnego urządzenia badawczego, specjalnego urządzenia badawczego z zakresu infrastruktury informatycznej nauki, zapewnienia dostępu do informacji naukowej, w tym do Wirtualnej Biblioteki Nauki, oraz na pokrycie kosztów restrukturyzacji jednostek naukowych (Dz. U. poz. 1462)

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2015 r. w sprawie wysokości limitów środków dostępnych w poszczególnych województwach lub latach w ramach określonych działań lub poddziałań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 1755)

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 października 2015 r. zmieniającego rozrządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. poz. 1734)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 grudnia 2015 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2016 (Dz. U. z 2015 r. poz. 2294)

Prawo europejskie

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 347 str. 384).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju

Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L Nr 347 z dnia 20 grudnia 2013 r.)

Rozporządzenie Rady 1290/2005 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej (Dz. Urz. UE L 209 z 11.8.2005, str. 1–25.)

Rozporządzenie Rady 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1–40)

Inne

Uchwała Nr 233/2008 Rady Ministrów z dnia 28 października 2008 r. w sprawie ustanowienia Programu Wieloletniego pod nazwą "Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych 2008–2011 – dostępna na stronie internetowej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego:

<http://www.mazowieckie.pl/pl/urzad/urzad-wojewodzki/wojewodztwo/programy-przebudowy-dro/npddl-etap-ii-bezpiecz/nabor-wnioskow-o-dofin-1/12002,Dokumenty-do-pobrania-dotyczace-Programu-i-naboru.html>

Uchwała Nr 164/2011 Rady Ministrów z dnia 16 sierpnia 2011 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Badań, tekst dostępny na stronie internetowej MNiSW: <http://www.bip.nauka.gov.pl/krajowy-program-badan/>

Uchwała Nr 174/2011 Rady Ministrów z dnia 6 września 2011 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Narodowy program przebudowy dróg lokalnych – Etap II Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój” – dostępna na stronie internetowej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego: <http://www.mazowieckie.pl/pl/urzad/urzad-wojewodzki/wojewodztwo/programy-przebudowy-dro/npddl-etap-ii-bezpiecz/nabor-wnioskow-o-dofin-1/12002,Dokumenty-do-pobrania-dotyczace-Programu-i-naboru.html>

Uchwała nr 156/2015 Rady Ministrów z dnia 8 września 2015 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą "Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.), tekst dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa: http://mib.gov.pl/2-program_budowy_drog_krajowych.htm

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 lipca 2006 r. K 30/04 (Dz. U. Nr 141, poz. 1011)

Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 września 2014 r. w sprawie wytycznych do programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rok 2015

Uchwała Nr 3/2007 Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 pomiędzy województwa w ramach działania: „*Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej*”¹⁶¹

Uchwała Nr 4/2007 Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 pomiędzy województwa w ramach działań: „*Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej*” oraz „*Odnowa i rozwój wsi*”

Uchwała Nr 5/2007 Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 pomiędzy województwa w ramach działania: „*Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw*”

Uchwała Nr 6/2007 Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 pomiędzy województwa w ramach działań osi IV Leader: „*Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju*”, „*Wdrażanie projektów współpracy*” oraz

¹⁶¹ Wszystkie uchwały Komitetu Monitorującego dostępne są na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi pod adresem: <http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/PROW-2007-2013/Komitet-monitorujacy/Uchwały-Komitetu-Monitorujacego-PROW-2007-2013>

„Funkcjonowanie lokalnej grupy działania” („Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”)

Uchwała Nr 7/2007 Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 pomiędzy województwa w ramach działania *„Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa” schemat I „Scalanie gruntów”*

Uchwała Nr 9/2007 Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 pomiędzy województwa w ramach działania *„Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa” schemat II „Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi*

Uchwała Nr 28 Komitetu Monitorującego Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 10 lipca 2009 r. - w sprawie przyjęcia kryteriów i zasad podziału środków publicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 pomiędzy województwa w ramach działania „Renty strukturalne”

Aneksy

Aneks 1. Dane źródłowe.....	195
Aneks 2. Zadania Funduszu Pracy uwzględniane w algorytmie podziału środków między powiaty	329
Aneks 3. Rozporządzenia Ministra Zdrowia określające zakres świadczeń gwarantowanych	333

Aneks 1. Dane źródłowe

Wykaz tabel

Tabela I.	Plan finansowy wydatków NFZ na świadczenia opieki zdrowotnej w 2014 r. według województw	197
Tabela II.	Struktura planowanych wydatków NFZ na świadczenia opieki zdrowotnej w 2014 r. według województw	198
Tabela III.	Plan finansowy wydatków NFZ na świadczenia opieki zdrowotnej w 2015 r. według województw	199
Tabela IV.	Struktura planowanych wydatków NFZ na świadczenia opieki zdrowotnej w 2015 r. według województw	200
Tabela V.	Subwencja ogólna	201
Tabela VI.	Subwencja ogólna na osobę	202
Tabela VII.	Subwencja wyrównawcza	203
Tabela VIII.	Subwencja wyrównawcza na osobę	204
Tabela IX.	Subwencja oświatowa	205
Tabela X.	Subwencja oświatowa na osobę	206
Tabela XI.	Subwencja równoważąca / regionalna ogółem	207
Tabela XII.	Subwencja równoważąca / regionalna na osobę	208
Tabela XIII.	Subwencja ogólna w gminach miejskich ogółem	209
Tabela XIV.	Subwencja ogólna w gminach miejskich na osobę	210
Tabela XV.	Subwencja wyrównawcza w gminach miejskich ogółem	211
Tabela XVI.	Subwencja wyrównawcza w gminach miejskich na osobę	212
Tabela XVII.	Subwencja oświatowa w gminach miejskich ogółem	213
Tabela XVIII.	Subwencja oświatowa w gminach miejskich na osobę	214
Tabela XIX.	Subwencja równoważąca w gminach miejskich ogółem	215
Tabela XX.	Subwencja równoważąca w gminach miejskich na osobę	216
Tabela XXI.	Subwencja ogólna w gminach wiejskich ogółem	217
Tabela XXII.	Subwencja ogólna w gminach wiejskich na osobę	218
Tabela XXIII.	Subwencja wyrównawcza w gminach wiejskich ogółem	219
Tabela XXIV.	Subwencja wyrównawcza w gminach wiejskich na osobę	220
Tabela XXV.	Subwencja oświatowa w gminach wiejskich ogółem	221
Tabela XXVI.	Subwencja oświatowa w gminach wiejskich na osobę	222
Tabela XXVII.	Subwencja równoważąca w gminach wiejskich ogółem	223

Tabela XXVIII.	Subwencja równoważąca w gminach wiejskich na osobę	224
Tabela XXIX.	Subwencja ogólna w gminach miejsko-wiejskich ogółem	225
Tabela XXX.	Subwencja ogólna w gminach miejsko-wiejskich na osobę	226
Tabela XXXI.	Subwencja wyrównawcza w gminach miejsko-wiejskich ogółem	227
Tabela XXXII.	Subwencja wyrównawcza w gminach miejsko-wiejskich na osobę	228
Tabela XXXIII.	Subwencja oświatowa w gminach miejsko-wiejskich ogółem	229
Tabela XXXIV.	Subwencja oświatowa w gminach miejsko-wiejskich na osobę	230
Tabela XXXV.	Subwencja równoważąca w gminach miejsko-wiejskich ogółem	231
Tabela XXXVI.	Subwencja równoważąca w gminach miejsko-wiejskich na osobę	232
Tabela XXXVII.	Subwencja ogólna w powiatach ogółem	233
Tabela XXXVIII.	Subwencja ogólna w powiatach na osobę	234
Tabela XXXIX.	Subwencja wyrównawcza w powiatach ogółem	235
Tabela XL.	Subwencja wyrównawcza w powiatach na osobę	236
Tabela XLI.	Subwencja oświatowa w powiatach ogółem	237
Tabela XLII.	Subwencja oświatowa w powiatach na osobę	238
Tabela XLIII.	Subwencja równoważąca w powiatach ogółem	239
Tabela XLIV.	Subwencja równoważąca w powiatach na osobę	240
Tabela XLV.	Subwencja ogólna w miastach na prawach powiatu	241
Tabela XLVI.	Subwencja ogólna w miastach na prawach powiatu na osobę	242
Tabela XLVII.	Subwencja wyrównawcza w miastach na prawach powiatu	243
Tabela XLVIII.	Subwencja wyrównawcza w miastach na prawach powiatu na osobę	244
Tabela XLIX.	Subwencja oświatowa w miastach na prawach powiatu	245
Tabela L.	Subwencja oświatowa w miastach na prawach powiatu na osobę	246
Tabela LI.	Subwencja równoważąca w miastach na prawach powiatu	247
Tabela LII.	Subwencja równoważąca w miastach na prawach powiatu na osobę	248
Tabela LIII.	Subwencja ogólna w województwach samorządowych ogółem	249
Tabela LIV.	Subwencja ogólna w województwach samorządowych na osobę	250
Tabela LV.	Subwencja wyrównawcza w województwach samorządowych ogółem	251
Tabela LVI.	Subwencja wyrównawcza w województwach samorządowych na osobę	252
Tabela LVII.	Subwencja oświatowa w województwach samorządowych	253
Tabela LVIII.	Subwencja oświatowa w województwach samorządowych na osobę	254
Tabela LIX.	Subwencja regionalna w województwach samorządowych	255
Tabela LX.	Subwencja regionalna w województwach samorządowych na osobę	256
Tabela LXI.	Wydatki budżetów wojewodów	257
Tabela LXII.	Wydatki budżetów wojewodów na osobę	258
Tabela LXIII.	Wydatki budżetów wojewodów na dotacje do zadań bieżących	259
Tabela LXIV.	Wydatki budżetów wojewodów na dotacje do zadań bieżących na osobę	260
Tabela LXV.	Wydatki budżetów wojewodów na świadczenia na rzecz osób fizycznych	261
Tabela LXVI.	Wydatki budżetów wojewodów na świadczenia na rzecz osób fizycznych na osobę	262
Tabela LXVII.	Wydatki budżetów wojewodów na jednostki budżetowe	263
Tabela LXVIII.	Wydatki budżetów wojewodów na jednostki budżetowe na osobę	264
Tabela LXIX.	Wydatki budżetów wojewodów na inwestycje własne	265
Tabela LXX.	Wydatki budżetów wojewodów na inwestycje własne na osobę	266
Tabela LXXI.	Wydatki budżetów wojewodów na dotacje inwestycyjne	267
Tabela LXXII.	Wydatki budżetów wojewodów na dotacje inwestycyjne na osobę	268
Tabela LXXIII.	Dotacje na działalność dydaktyczną dla cywilnych państwowych uczelni akademickich udzielone w latach 2011–2014	269

Tabela LXXIV.	Dotacje na działalność dydaktyczną dla państwowych uczelni zawodowych udzielone w latach 2011–2014	272
Tabela LXXV.	Dotacje na pomoc materialną dla studentów dla cywilnych państwowych uczelni akademickich udzielone w latach 2011–2014	273
Tabela LXXVI.	Dotacje na pomoc materialną dla studentów dla państwowych uczelni zawodowych udzielone w latach 2011–2014	276
Tabela LXXVII.	Największe dotacje statutowe na utrzymanie potencjału badawczego dla uczelni publicznych w latach 2012–2015	277
Tabela LXXVIII.	Największe dotacje statutowe na utrzymanie potencjału badawczego dla placówek Polskiej Akademii Nauk w latach 2012–2015	278
Tabela LXXIX.	Największe dotacje statutowe na utrzymanie potencjału badawczego dla instytutów badawczych w latach 2012–2015	279
Tabela LXXX.	Największe dotacje statutowe na utrzymanie potencjału badawczego dla uczelni niepublicznych w latach 2012–2015	280
Tabela LXXXI.	Dotacje statutowe na utrzymanie potencjału badawczego innych instytucji naukowych w latach 2012–2015	281
Tabela LXXXII.	Dotacje statutowe na utrzymanie potencjału badawczego instytucji naukowych w latach 2012–2015 według województw i rodzajów instytucji	282
Tabela LXXXIII.	Granty przyznane przez Narodowe Centrum Nauki w latach 2011–2014	283
Tabela LXXXIV.	Największe granty przyznane przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w latach 2011–2014	290
Tabela LXXXV.	Dotacje dla państwowych instytucji kultury nadzorowanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego udzielone w latach 2011–2014	293
Tabela LXXXVI.	100 największych grantów przyznanych w konkursach Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2013 r.	295
Tabela LXXXVII.	100 największych grantów przyznanych w konkursach Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2014 r.	300
Tabela LXXXVIII.	Wydatki Regionalnych Programów Operacyjnych	305
Tabela LXXXIX.	Wydatki Regionalnych Programów Operacyjnych na osobę	306
Tabela XC.	Szacunek wykorzystania środków budżetowych Unii Europejskiej w latach 2010–2013 według programów i województw	307
Tabela XCI.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo dolnośląskie	312
Tabela XCII.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo kujawsko-pomorskie	313
Tabela XCIII.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo lubelskie	314
Tabela XCIV.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo lubuskie	315
Tabela XCV.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo łódzkie	316
Tabela XCVI.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo małopolskie	317
Tabela XCVII.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo mazowieckie	318
Tabela XCVIII.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo opolskie	319
Tabela XCIX.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo podkarpackie	320
Tabela C.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo podlaskie	321
Tabela CI.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo pomorskie	322

Tabela CII.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo śląskie	323
Tabela CIII.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo świętokrzyskie	324
Tabela CIV.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo warmińsko-mazurskie	325
Tabela CV.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo wielkopolskie	326
Tabela CVI.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo zachodniopomorskie	327
Tabela CVII.	Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – Polska ogółem	328

Tabela I. Plan finansowy wydatków NFZ na świadczenia opieki zdrowotnej w 2014 r. według województw

Województwa	Ogółem	Podstawowa opieka zdrowotna	Ambulatoryjna opieka specjalis- tyczna	Leczenie szpitalne	Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień	Leczenie stomato- logiczne	Rehabilitacja lecnicza	Refundacje
mln zł								
NFZ OGÓŁEM	64 492 246	7 728 901	5 589 026	30 810 034	2 328 173	1 781 335	2 094 291	7 952 246
w tym oddziały wojewódzkie:								
Dolnośląski	4 828 866	580 515	419 190	2 331 757	183 918	120 690	158 775	604 339
Kujawsko-pomorski	3 460 525	420 158	279 950	1 731 588	117 458	95 365	86 916	454 708
Lubelski	3 596 406	447 000	289 598	1 757 392	130 267	123 403	110 548	448 949
Lubuski	1 682 543	208 150	159 286	810 245	85 304	42 848	52 539	188 461
Łódzki	4 318 491	517 799	335 335	2 116 214	155 180	118 224	124 667	594 782
Małopolski	5 373 609	664 580	479 105	2 589 808	166 772	182 760	180 995	679 621
Mazowiecki	9 165 376	1 089 175	790 757	4 545 641	361 811	191 891	396 281	1 088 552
Opolski	1 599 187	188 231	133 816	772 904	60 699	46 514	54 380	193 042
Podkarpacki	3 373 020	417 844	288 991	1 612 593	110 869	108 248	138 535	380 000
Podlaski	1 944 124	230 700	193 070	952 365	82 077	64 630	57 129	228 503
Pomorski	3 671 951	455 700	344 189	1 727 398	139 438	104 334	113 956	514 000
Śląski	7 694 800	913 414	752 508	3 601 692	285 885	205 198	240 819	978 210
Świętokrzyski	2 160 298	254 680	169 762	1 060 920	68 614	64 167	70 477	269 781
Warmińsko-mazurski	2 283 048	281 220	203 053	1 102 585	87 781	83 648	71 386	266 059
Wielkopolski	5 614 605	720 000	501 532	2 695 716	199 961	141 788	161 588	694 158
Zachodniopomorski	2 823 358	339 735	248 884	1 401 216	92 139	87 627	75 300	369 081
zł na 1 mieszkańca								
NFZ OGÓŁEM	1 676	201	145	801	60	46	54	207
w tym oddziały wojewódzkie:								
Dolnośląski	1 660	200	144	802	63	41	55	208
Kujawsko-pomorski	1 655	201	134	828	56	46	42	217
Lubelski	1 671	208	135	817	61	57	51	209
Lubuski	1 648	204	156	794	84	42	51	185
Łódzki	1 722	206	134	844	62	47	50	237
Małopolski	1 597	198	142	770	50	54	54	202
Mazowiecki	1 721	205	149	854	68	36	74	204
Opolski	1 595	188	133	771	61	46	54	193
Podkarpacki	1 585	196	136	758	52	51	65	179
Podlaski	1 629	193	162	798	69	54	48	191
Pomorski	1 597	198	150	751	61	45	50	224
Śląski	1 675	199	164	784	62	45	52	213
Świętokrzyski	1 707	201	134	838	54	51	56	213
Warmińsko-mazurski	1 579	195	140	763	61	58	49	184
Wielkopolski	1 618	208	145	777	58	41	47	200
Zachodniopomorski	1 643	198	145	816	54	51	44	215

Tabela II. Struktura planowanych wydatków NFZ na świadczenia opieki zdrowotnej w 2014 r. według województw

Województwa	Ogółem	Podstawowa opieka zdrowotna	Ambulatoryjna opieka specjalis- tyczna	Leczenie szpitalne	Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień	Leczenie stomato- logiczne	Rehabilitacja lecnicza	Refundacje
Wydatki NFZ = 100								
NFZ OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym oddziały wojewódzkie:								
Dolnośląski	7,49	7,51	7,50	7,57	7,90	6,78	7,58	7,60
Kujawsko-Pomorski	5,37	5,44	5,01	5,62	5,05	5,35	4,15	5,72
Lubelski	5,58	5,78	5,18	5,70	5,60	6,93	5,28	5,65
Lubuski	2,61	2,69	2,85	2,63	3,66	2,41	2,51	2,37
Łódzki	6,70	6,70	6,00	6,87	6,67	6,64	5,95	7,48
Małopolski	8,33	8,60	8,57	8,41	7,16	10,26	8,64	8,55
Mazowiecki	14,21	14,09	14,15	14,75	15,54	10,77	18,92	13,69
Opolski	2,48	2,44	2,39	2,51	2,61	2,61	2,60	2,43
Podkarpacki	5,23	5,41	5,17	5,23	4,76	6,08	6,61	4,78
Podlaski	3,01	2,98	3,45	3,09	3,53	3,63	2,73	2,87
Pomorski	5,69	5,90	6,16	5,61	5,99	5,86	5,44	6,46
Śląski	11,93	11,82	13,46	11,69	12,28	11,52	11,50	12,30
Świętokrzyski	3,35	3,30	3,04	3,44	2,95	3,60	3,37	3,39
Warmińsko-Mazurski	3,54	3,64	3,63	3,58	3,77	4,70	3,41	3,35
Wielkopolski	8,71	9,32	8,97	8,75	8,59	7,96	7,72	8,73
Zachodniopomorski	4,38	4,40	4,45	4,55	3,96	4,92	3,60	4,64
Wydatki oddziału na świadczenia opieki zdrowotnej = 100								
NFZ OGÓŁEM	100,0	11,98	8,67	47,77	3,61	2,76	3,25	12,33
w tym oddziały wojewódzkie:								
Dolnośląski	100,0	12,02	8,68	48,29	3,81	2,50	3,29	12,52
Kujawsko-Pomorski	100,0	12,14	8,09	50,04	3,39	2,76	2,51	13,14
Lubelski	100,0	12,43	8,05	48,87	3,62	3,43	3,07	12,48
Lubuski	100,0	12,37	9,47	48,16	5,07	2,55	3,12	11,20
Łódzki	100,0	11,99	7,77	49,00	3,59	2,74	2,89	13,77
Małopolski	100,0	12,37	8,92	48,19	3,10	3,40	3,37	12,65
Mazowiecki	100,0	11,88	8,63	49,60	3,95	2,09	4,32	11,88
Opolski	100,0	11,77	8,37	48,33	3,80	2,91	3,40	12,07
Podkarpacki	100,0	12,39	8,57	47,81	3,29	3,21	4,11	11,27
Podlaski	100,0	11,87	9,93	48,99	4,22	3,32	2,94	11,75
Pomorski	100,0	12,41	9,37	47,04	3,80	2,84	3,10	14,00
Śląski	100,0	11,87	9,78	46,81	3,72	2,67	3,13	12,71
Świętokrzyski	100,0	11,79	7,86	49,11	3,18	2,97	3,26	12,49
Warmińsko-Mazurski	100,0	12,32	8,89	48,29	3,84	3,66	3,13	11,65
Wielkopolski	100,0	12,82	8,93	48,01	3,56	2,53	2,88	12,36
Zachodniopomorski	100,0	12,03	8,82	49,63	3,26	3,10	2,67	13,07

Tabela III. Plan finansowy wydatków NFZ na świadczenia opieki zdrowotnej w 2015 r. według województw

Województwa	Ogółem	Podstawowa opieka zdrowotna	Ambulatoryjna opieka specjalistyczna	Leczenie szpitalne	Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień	Leczenie stomatologiczne	Rehabilitacja lecznicza	Refundacje
mln zł								
NFZ OGÓŁEM	65.061.789	7.778.611	5.281.581	28.441.093	2.106.968	1.750.440	2.011.454	7.785.930
w tym oddziały wojewódzkie:								
Dolnośląski	4.819.757	581.500	389.631	2.137.118	161.212	118.177	143.331	612.239
Kujawsko-Pomorski	3.471.244	423.158	258.468	1.602.177	107.739	93.504	85.996	454.554
Lubelski	3.652.860	452.000	279.600	1.623.284	122.605	120.693	105.400	441.338
Lubuski	1.670.809	209.000	140.000	640.398	80.000	43.000	47.000	182.513
Łódzki	4.406.322	522.799	322.093	1.972.921	131.925	115.470	112.212	580.125
Małopolski	5.478.279	676.864	461.173	2.439.825	153.103	181.874	199.055	646.312
Mazowiecki	9.175.349	1.094.000	767.872	4.352.297	332.070	188.224	383.149	1.072.202
Opolski	1.574.866	188.328	118.950	649.346	47.818	44.893	46.949	189.828
Podkarpacki	3.403.689	421.273	269.585	1.414.731	100.095	104.593	137.661	360.000
Podlaski	1.958.113	234.200	184.000	861.102	75.850	63.300	52.450	223.147
Pomorski	3.667.585	449.000	320.200	1.571.183	132.900	101.200	104.632	505.000
Śląski	7.834.612	923.414	721.938	3.525.315	273.750	201.610	235.361	951.482
Świętokrzyski	2.184.181	257.470	153.840	880.700	60.310	61.210	69.170	259.996
Warmińsko-Mazurski	2.274.670	284.220	185.382	917.517	72.114	81.165	66.872	262.013
Wielkopolski	5.751.860	720.000	481.069	2.580.835	179.788	144.403	154.853	696.100
Zachodniopomorski	2.792.425	341.385	227.780	1.272.344	75.689	87.124	67.363	349.081
zł na 1 mieszkańca								
NFZ OGÓŁEM	1.690,6	202,1	137,2	739,0	54,7	45,5	52,3	202,3
w tym oddziały wojewódzkie:								
Dolnośląski	1.657,2	199,9	134,0	734,8	55,4	40,6	49,3	210,5
Kujawsko-Pomorski	1.660,2	202,4	123,6	766,3	51,5	44,7	41,1	217,4
Lubelski	1.697,6	210,1	129,9	754,4	57,0	56,1	49,0	205,1
Lubuski	1.636,8	204,7	137,2	627,4	78,4	42,1	46,0	178,8
Łódzki	1.756,6	208,4	128,4	786,5	52,6	46,0	44,7	231,3
Małopolski	1.628,4	201,2	137,1	725,2	45,5	54,1	59,2	192,1
Mazowiecki	1.723,2	205,5	144,2	817,4	62,4	35,4	72,0	201,4
Opolski	1.570,8	187,8	118,6	647,7	47,7	44,8	46,8	189,3
Podkarpacki	1.599,1	197,9	126,7	664,7	47,0	49,1	64,7	169,1
Podlaski	1.640,9	196,3	154,2	721,6	63,6	53,0	44,0	187,0
Pomorski	1.595,4	195,3	139,3	683,5	57,8	44,0	45,5	219,7
Śląski	1.705,6	201,0	157,2	767,5	59,6	43,9	51,2	207,1
Świętokrzyski	1.726,1	203,5	121,6	696,0	47,7	48,4	54,7	205,5
Warmińsko-Mazurski	1.573,6	196,6	128,2	634,7	49,9	56,2	46,3	181,3
Wielkopolski	1.657,9	207,5	138,7	743,9	51,8	41,6	44,6	200,6
Zachodniopomorski	1.625,4	198,7	132,6	740,6	44,1	50,7	39,2	203,2

Tabela IV. Struktura planowanych wydatków NFZ na świadczenia opieki zdrowotnej w 2015 r. według województw

Województwa	Ogółem	Podstawowa opieka zdrowotna	Ambulatoryjna opieka specjalis- tyczna	Leczenie szpitalne	Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień	Leczenie stomato- logiczne	Rehabilitacja lecnicza	Refundacje
Wydatki NFZ = 100								
NFZ OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym oddziały wojewódzkie:								
Dolnośląski	7,41	7,48	7,38	7,51	7,65	6,75	7,13	7,86
Kujawsko-Pomorski	5,34	5,44	4,89	5,63	5,11	5,34	4,28	5,84
Lubelski	5,61	5,81	5,29	5,71	5,82	6,90	5,24	5,67
Lubuski	2,57	2,69	2,65	2,25	3,80	2,46	2,34	2,34
Łódzki	6,77	6,72	6,10	6,94	6,26	6,60	5,58	7,45
Małopolski	8,42	8,70	8,73	8,58	7,27	10,39	9,90	8,30
Mazowiecki	14,10	14,06	14,54	15,30	15,76	10,75	19,05	13,77
Opolski	2,42	2,42	2,25	2,28	2,27	2,56	2,33	2,44
Podkarpacki	5,23	5,42	5,10	4,97	4,75	5,98	6,84	4,62
Podlaski	3,01	3,01	3,48	3,03	3,60	3,62	2,61	2,87
Pomorski	5,64	5,77	6,06	5,52	6,31	5,78	5,20	6,49
Śląski	12,04	11,87	13,67	12,40	12,99	11,52	11,70	12,22
Świętokrzyski	3,36	3,31	2,91	3,10	2,86	3,50	3,44	3,34
Warmińsko-Mazurski	3,50	3,65	3,51	3,23	3,42	4,64	3,32	3,37
Wielkopolski	8,84	9,26	9,11	9,07	8,53	8,25	7,70	8,94
Zachodniopomorski	4,29	4,39	4,31	4,47	3,59	4,98	3,35	4,48
Wydatki oddziału na świadczenia opieki zdrowotnej = 100								
NFZ OGÓŁEM	100,0	11,96	8,12	43,71	3,24	2,69	3,09	11,97
w tym oddziały wojewódzkie:								
Dolnośląski	100,0	12,06	8,08	44,34	3,34	2,45	2,97	12,70
Kujawsko-Pomorski	100,0	12,19	7,45	46,16	3,10	2,69	2,48	13,09
Lubelski	100,0	12,37	7,65	44,44	3,36	3,30	2,89	12,08
Lubuski	100,0	12,51	8,38	38,33	4,79	2,57	2,81	10,92
Łódzki	100,0	11,86	7,31	44,77	2,99	2,62	2,55	13,17
Małopolski	100,0	12,36	8,42	44,54	2,79	3,32	3,63	11,80
Mazowiecki	100,0	11,92	8,37	47,43	3,62	2,05	4,18	11,69
Opolski	100,0	11,96	7,55	41,23	3,04	2,85	2,98	12,05
Podkarpacki	100,0	12,38	7,92	41,56	2,94	3,07	4,04	10,58
Podlaski	100,0	11,96	9,40	43,98	3,87	3,23	2,68	11,40
Pomorski	100,0	12,24	8,73	42,84	3,62	2,76	2,85	13,77
Śląski	100,0	11,79	9,21	45,00	3,49	2,57	3,00	12,14
Świętokrzyski	100,0	11,79	7,04	40,32	2,76	2,80	3,17	11,90
Warmińsko-Mazurski	100,0	12,49	8,15	40,34	3,17	3,57	2,94	11,52
Wielkopolski	100,0	12,52	8,36	44,87	3,13	2,51	2,69	12,10
Zachodniopomorski	100,0	12,23	8,16	45,56	2,71	3,12	2,41	12,50

Tabela V. Subwencja ogólna

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	47 183 250	48 348 047	50 657 894	51 257 667	102,47	104,78	101,18
Dolnośląskie	2 971 813	3 044 440	3 210 031	3 280 743	102,44	105,44	102,20
Kujawsko-pomorskie	2 782 095	2 845 095	2 987 897	3 050 859	102,26	105,02	102,11
Lubelskie	3 265 668	3 348 103	3 484 359	3 513 086	102,52	104,07	100,82
Lubuskie	1 291 512	1 312 131	1 360 456	1 369 397	101,60	103,68	100,66
Łódzkie	2 780 870	2 850 065	2 968 002	2 983 134	102,49	104,14	100,51
Małopolskie	4 403 057	4 487 563	4 665 134	4 717 981	101,92	103,96	101,13
Mazowieckie	5 905 651	5 966 338	6 367 841	6 485 490	101,03	106,73	101,85
Opolskie	1 272 685	1 285 793	1 346 010	1 340 251	101,03	104,68	99,57
Podkarpackie	3 476 313	3 493 426	3 572 714	3 539 425	100,49	102,27	99,07
Podlaskie	1 698 929	1 726 852	1 797 752	1 852 262	101,64	104,11	103,03
Pomorskie	2 725 066	2 863 469	3 033 078	3 104 621	105,08	105,92	102,36
Śląskie	4 392 380	4 655 966	4 919 619	4 963 047	106,00	105,66	100,88
Świętokrzyskie	1 906 537	1 907 495	1 979 342	1 994 088	100,05	103,77	100,74
Warmińsko-mazurskie	2 177 651	2 222 953	2 308 651	2 357 263	102,08	103,86	102,11
Wielkopolskie	4 019 580	4 178 375	4 400 034	4 422 486	103,95	105,30	100,51
Zachodniopomorskie	2 113 443	2 159 982	2 256 973	2 283 535	102,20	104,49	101,18
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	6,30	6,30	6,34	6,40			
Kujawsko-pomorskie	5,90	5,88	5,90	5,95			
Lubelskie	6,92	6,93	6,88	6,85			
Lubuskie	2,74	2,71	2,69	2,67			
Łódzkie	5,89	5,89	5,86	5,82			
Małopolskie	9,33	9,28	9,21	9,20			
Mazowieckie	12,52	12,34	12,57	12,65			
Opolskie	2,70	2,66	2,66	2,61			
Podkarpackie	7,37	7,23	7,05	6,91			
Podlaskie	3,60	3,57	3,55	3,61			
Pomorskie	5,78	5,92	5,99	6,06			
Śląskie	9,31	9,63	9,71	9,68			
Świętokrzyskie	4,04	3,95	3,91	3,89			
Warmińsko-mazurskie	4,62	4,60	4,56	4,60			
Wielkopolskie	8,52	8,64	8,69	8,63			
Zachodniopomorskie	4,48	4,47	4,46	4,46			

Tabela VI. Subwencja ogólna na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	1 224,6	1 254,5	1 314,7	1 331,5	102,45	104,79	101,28
Dolnośląskie	1018,7	1043,8	1101,5	1127,4	102,47	105,52	102,36
Kujawsko-pomorskie	1325,6	1355,9	1425,2	1458,0	102,28	105,12	102,29
Lubelskie	1499,0	1541,6	1608,9	1629,3	102,84	104,37	101,27
Lubuskie	1262,2	1282,4	1329,5	1340,6	101,60	103,67	100,84
Łódzkie	1093,8	1124,9	1175,6	1187,0	102,84	104,51	100,97
Małopolskie	1319,6	1340,9	1390,9	1403,9	101,61	103,73	100,94
Mazowieckie	1121,2	1128,8	1201,1	1219,8	100,67	106,40	101,56
Opolskie	1251,1	1268,1	1332,4	1334,4	101,36	105,07	100,15
Podkarpackie	1633,6	1641,1	1677,4	1662,3	100,46	102,21	99,10
Podlaskie	1411,7	1437,9	1499,8	1550,1	101,85	104,30	103,35
Pomorskie	1197,6	1254,0	1324,4	1352,3	104,71	105,62	102,10
Śląskie	947,7	1006,4	1065,8	1079,1	106,20	105,90	101,24
Świętokrzyskie	1486,5	1492,4	1553,7	1572,3	100,40	104,10	101,20
Warmińsko-mazurskie	1497,9	1530,3	1591,4	1629,2	102,16	103,99	102,37
Wielkopolskie	1166,2	1209,2	1270,9	1275,6	103,69	105,10	100,37
Zachodniopomorskie	1226,1	1253,8	1311,1	1328,5	102,26	104,57	101,33
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	83,19	83,20	83,78	84,67			
Kujawsko-pomorskie	108,25	108,08	108,41	109,50			
Lubelskie	122,41	122,88	122,38	122,37			
Lubuskie	103,07	102,22	101,13	100,68			
Łódzkie	89,32	89,66	89,42	89,15			
Małopolskie	107,76	106,88	105,80	105,44			
Mazowieckie	91,56	89,98	91,36	91,61			
Opolskie	102,17	101,08	101,35	100,21			
Podkarpackie	133,40	130,81	127,59	124,84			
Podlaskie	115,28	114,61	114,08	116,41			
Pomorskie	97,79	99,96	100,75	101,56			
Śląskie	77,39	80,22	81,07	81,04			
Świętokrzyskie	121,39	118,96	118,18	118,09			
Warmińsko-mazurskie	122,32	121,98	121,05	122,35			
Wielkopolskie	95,23	96,39	96,67	95,80			
Zachodniopomorskie	100,12	99,94	99,73	99,77			

Tabela VII. Subwencja wyrównawcza

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	9 064 634	8 640 542	8 692 744	8 974 039	95,32	100,60	103,24
Dolnośląskie	443 059	420 646	421 651	439 214	94,94	100,24	104,17
Kujawsko-pomorskie	606 711	552 407	576 102	603 186	91,05	104,29	104,70
Lubelskie	945 931	912 017	947 877	962 742	96,41	103,93	101,57
Lubuskie	276 061	261 847	254 769	257 477	94,85	97,30	101,06
Łódzkie	582 440	523 168	505 598	540 378	89,82	96,64	106,88
Małopolskie	834 721	844 786	857 707	892 081	101,21	101,53	104,01
Mazowieckie	867 620	824 299	831 451	881 929	95,01	100,87	106,07
Opolskie	272 131	241 649	253 524	243 934	88,80	104,91	96,22
Podkarpackie	944 610	907 889	898 824	871 756	96,11	99,00	96,99
Podlaskie	426 244	393 456	399 702	440 946	92,31	101,59	110,32
Pomorskie	422 458	412 138	401 468	441 256	97,56	97,41	109,91
Śląskie	312 806	373 246	314 184	264 130	119,32	84,18	84,07
Świętokrzyskie	507 965	463 437	494 693	499 611	91,23	106,74	100,99
Warmińsko-mazurskie	565 541	536 420	532 382	591 833	94,85	99,25	111,17
Wielkopolskie	614 631	584 641	608 941	624 553	95,12	104,16	102,56
Zachodniopomorskie	441 707	388 496	393 872	419 013	87,95	101,38	106,38
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	4,89	4,87	4,85	4,89			
Kujawsko-pomorskie	6,69	6,39	6,63	6,72			
Lubelskie	10,44	10,56	10,90	10,73			
Lubuskie	3,05	3,03	2,93	2,87			
Łódzkie	6,43	6,05	5,82	6,02			
Małopolskie	9,21	9,78	9,87	9,94			
Mazowieckie	9,57	9,54	9,56	9,83			
Opolskie	3,00	2,80	2,92	2,72			
Podkarpackie	10,42	10,51	10,34	9,71			
Podlaskie	4,70	4,55	4,60	4,91			
Pomorskie	4,66	4,77	4,62	4,92			
Śląskie	3,45	4,32	3,61	2,94			
Świętokrzyskie	5,60	5,36	5,69	5,57			
Warmińsko-mazurskie	6,24	6,21	6,12	6,59			
Wielkopolskie	6,78	6,77	7,01	6,96			
Zachodniopomorskie	4,87	4,50	4,53	4,67			

Tabela VIII. Subwencja wyrównawcza na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	235,3	224,2	225,6	233,1	95,30	100,62	103,34
Dolnośląskie	151,9	144,2	144,7	150,9	94,96	100,32	104,32
Kujawsko-pomorskie	289,1	263,3	274,8	288,3	91,06	104,39	104,89
Lubelskie	434,2	419,9	437,7	446,5	96,71	104,23	102,02
Lubuskie	269,8	255,9	249,0	252,1	94,86	97,28	101,25
Łódzkie	229,1	206,5	200,3	215,0	90,13	96,99	107,37
Małopolskie	250,2	252,4	255,7	265,5	100,90	101,31	103,81
Mazowieckie	164,7	156,0	156,8	165,9	94,67	100,56	105,77
Opolskie	267,5	238,3	251,0	242,9	89,09	105,30	96,77
Podkarpackie	443,9	426,5	422,0	409,4	96,08	98,94	97,02
Podlaskie	354,2	327,6	333,4	369,0	92,50	101,78	110,66
Pomorskie	185,7	180,5	175,3	192,2	97,22	97,13	109,64
Śląskie	67,5	80,7	68,1	57,4	119,54	84,37	84,37
Świętokrzyskie	396,1	362,6	388,3	393,9	91,55	107,09	101,45
Warmińsko-mazurskie	389,0	369,3	367,0	409,0	94,93	99,38	111,46
Wielkopolskie	178,3	169,2	175,9	180,1	94,88	103,95	102,42
Zachodniopomorskie	256,2	225,5	228,8	243,8	88,00	101,46	106,54
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	64,56	64,33	64,13	64,75			
Kujawsko-pomorskie	122,88	117,42	121,82	123,65			
Lubelskie	184,56	187,29	194,02	191,54			
Lubuskie	114,68	114,15	110,36	108,13			
Łódzkie	97,38	92,10	88,77	92,24			
Małopolskie	106,33	112,58	113,36	113,87			
Mazowieckie	70,02	69,56	69,52	71,15			
Opolskie	113,71	106,30	111,25	104,18			
Podkarpackie	188,69	190,23	187,06	175,62			
Podlaskie	150,55	146,12	147,81	158,29			
Pomorskie	78,91	80,50	77,71	82,45			
Śląskie	28,69	35,98	30,17	24,63			
Świętokrzyskie	168,35	161,72	172,13	168,99			
Warmińsko-mazurskie	165,35	164,71	162,68	175,46			
Wielkopolskie	75,80	75,46	77,97	77,27			
Zachodniopomorskie	108,92	100,58	101,43	104,57			

Tabela IX. Subwencja oświatowa

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	35 009 606	36 924 741	39 161 095	39 509 195	105,47	106,06	100,89
Dolnośląskie	2 335 438	2 461 637	2 615 266	2 632 552	105,40	106,24	100,66
Kujawsko-pomorskie	2 003 394	2 121 600	2 246 952	2 279 968	105,90	105,91	101,47
Lubelskie	2 103 946	2 219 548	2 342 784	2 357 497	105,49	105,55	100,63
Lubuskie	911 483	950 327	1 004 023	1 007 137	104,26	105,65	100,31
Łódzkie	2 109 245	2 215 386	2 347 253	2 343 274	105,03	105,95	99,83
Małopolskie	3 323 187	3 468 550	3 680 947	3 701 846	104,37	106,12	100,57
Mazowieckie	4 504 743	4 796 911	5 157 851	5 252 637	106,49	107,52	101,84
Opolskie	928 802	971 384	1 023 732	1 020 408	104,58	105,39	99,68
Podkarpackie	2 246 914	2 327 819	2 434 156	2 450 539	103,60	104,57	100,67
Podlaskie	1 128 001	1 191 126	1 257 860	1 263 766	105,60	105,60	100,47
Pomorskie	2 179 044	2 328 965	2 505 789	2 549 016	106,88	107,59	101,73
Śląskie	3 801 857	4 030 125	4 307 156	4 344 829	106,00	106,87	100,87
Świętokrzyskie	1 259 701	1 317 831	1 367 002	1 379 458	104,61	103,73	100,91
Warmińsko-mazurskie	1 448 997	1 533 110	1 600 510	1 608 910	105,80	104,40	100,52
Wielkopolskie	3 227 292	3 403 818	3 594 334	3 626 092	105,47	105,60	100,88
Zachodniopomorskie	1 497 563	1 586 604	1 675 478	1 691 265	105,95	105,60	100,94
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	6,67	6,67	6,68	6,66			
Kujawsko-pomorskie	5,72	5,75	5,74	5,77			
Lubelskie	6,01	6,01	5,98	5,97			
Lubuskie	2,60	2,57	2,56	2,55			
Łódzkie	6,02	6,00	5,99	5,93			
Małopolskie	9,49	9,39	9,40	9,37			
Mazowieckie	12,87	12,99	13,17	13,29			
Opolskie	2,65	2,63	2,61	2,58			
Podkarpackie	6,42	6,30	6,22	6,20			
Podlaskie	3,22	3,23	3,21	3,20			
Pomorskie	6,22	6,31	6,40	6,45			
Śląskie	10,86	10,91	11,00	11,00			
Świętokrzyskie	3,60	3,57	3,49	3,49			
Warmińsko-mazurskie	4,14	4,15	4,09	4,07			
Wielkopolskie	9,22	9,22	9,18	9,18			
Zachodniopomorskie	4,28	4,30	4,28	4,28			

Tabela X. Subwencja oświatowa na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	908,6	958,1	1 016,3	1 026,3	105,45	106,07	100,99
Dolnośląskie	800,6	844,0	897,4	904,7	105,43	106,32	100,81
Kujawsko-pomorskie	954,6	1011,1	1071,8	1089,6	105,92	106,01	101,66
Lubelskie	965,7	1022,0	1081,8	1093,4	105,82	105,85	101,07
Lubuskie	890,8	928,8	981,1	986,0	104,27	105,63	100,49
Łódzkie	829,6	874,4	929,7	932,4	105,40	106,33	100,29
Małopolskie	996,0	1036,4	1097,5	1101,5	104,06	105,89	100,37
Mazowieckie	855,3	907,5	972,9	987,9	106,11	107,20	101,55
Opolskie	913,1	958,0	1013,4	1015,9	104,92	105,78	100,25
Podkarpackie	1055,9	1093,5	1142,8	1150,9	103,56	104,51	100,70
Podlaskie	937,3	991,8	1049,4	1057,6	105,81	105,80	100,78
Pomorskie	957,6	1019,9	1094,2	1110,3	106,51	107,28	101,47
Śląskie	820,3	871,1	933,1	944,6	106,20	107,12	101,23
Świętokrzyskie	982,2	1031,1	1073,0	1087,7	104,98	104,07	101,37
Warmińsko-mazurskie	996,7	1055,4	1103,3	1112,0	105,89	104,53	100,79
Wielkopolskie	936,3	985,1	1038,2	1045,9	105,20	105,39	100,74
Zachodniopomorskie	868,8	921,0	973,3	983,9	106,01	105,68	101,09
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	88,11	88,09	88,30	88,15			
Kujawsko-pomorskie	105,06	105,53	105,46	106,16			
Lubelskie	106,28	106,66	106,44	106,53			
Lubuskie	98,04	96,94	96,54	96,07			
Łódzkie	91,30	91,26	91,48	90,85			
Małopolskie	109,61	108,17	107,99	107,33			
Mazowieckie	94,13	94,72	95,73	96,26			
Opolskie	100,49	99,99	99,71	98,99			
Podkarpackie	116,21	114,13	112,45	112,13			
Podlaskie	103,16	103,51	103,25	103,04			
Pomorskie	105,39	106,45	107,67	108,18			
Śląskie	90,27	90,92	91,82	92,04			
Świętokrzyskie	108,09	107,61	105,58	105,98			
Warmińsko-mazurskie	109,69	110,16	108,56	108,34			
Wielkopolskie	103,05	102,81	102,15	101,91			
Zachodniopomorskie	95,61	96,12	95,77	95,87			

Tabela XI. Subwencja równoważąca / regionalna ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	2 543 273	2 205 673	2 221 953	2 262 625	86,73	100,74	101,83
Dolnośląskie	141 414	132 109	140 619	181 456	93,42	106,44	129,04
Kujawsko-pomorskie	153 207	159 105	154 564	154 501	103,85	97,15	99,96
Lubelskie	208 905	166 139	168 656	170 757	79,53	101,51	101,25
Lubuskie	101 451	90 097	94 284	96 109	88,81	104,65	101,94
Łódzkie	76 492	85 400	95 816	85 548	111,65	112,20	89,28
Małopolskie	137 121	104 943	93 586	94 996	76,53	89,18	101,51
Mazowieckie	459 527	271 390	231 277	211 188	59,06	85,22	91,31
Opolskie	68 719	62 949	60 683	65 163	91,60	96,40	107,38
Podkarpackie	194 378	188 999	187 022	183 502	97,23	98,95	98,12
Podlaskie	136 904	126 393	129 012	135 647	92,32	102,07	105,14
Pomorskie	116 797	102 085	111 085	100 339	87,40	108,82	90,33
Śląskie	175 083	162 178	192 623	233 225	92,63	118,77	121,08
Świętokrzyskie	111 671	102 825	101 234	103 149	92,08	98,45	101,89
Warmińsko-mazurskie	155 796	146 085	163 167	150 731	93,77	111,69	92,38
Wielkopolskie	163 698	156 655	154 245	153 507	95,70	98,46	99,52
Zachodniopomorskie	142 110	148 322	144 078	142 807	104,37	97,14	99,12
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	5,56	5,99	6,33	8,02			
Kujawsko-pomorskie	6,02	7,21	6,96	6,83			
Lubelskie	8,21	7,53	7,59	7,55			
Lubuskie	3,99	4,08	4,24	4,25			
Łódzkie	3,01	3,87	4,31	3,78			
Małopolskie	5,39	4,76	4,21	4,20			
Mazowieckie	18,07	12,30	10,41	9,33			
Opolskie	2,70	2,85	2,73	2,88			
Podkarpackie	7,64	8,57	8,42	8,11			
Podlaskie	5,38	5,73	5,81	6,00			
Pomorskie	4,59	4,63	5,00	4,43			
Śląskie	6,88	7,35	8,67	10,31			
Świętokrzyskie	4,39	4,66	4,56	4,56			
Warmińsko-mazurskie	6,13	6,62	7,34	6,66			
Wielkopolskie	6,44	7,10	6,94	6,78			
Zachodniopomorskie	5,59	6,72	6,48	6,31			

Tabela XII. Subwencja równoważąca / regionalna na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	66,0	57,2	57,7	58,8	86,71	100,75	101,93
Dolnośląskie	48,5	45,3	48,3	62,4	93,44	106,52	129,24
Kujawsko-pomorskie	73,0	75,8	73,7	73,8	103,87	97,24	100,14
Lubelskie	95,9	76,5	77,9	79,2	79,78	101,81	101,69
Lubuskie	99,1	88,1	92,1	94,1	88,81	104,63	102,12
Łódzkie	30,1	33,7	38,0	34,0	112,03	112,60	89,69
Małopolskie	41,1	31,4	27,9	28,3	76,30	88,98	101,31
Mazowieckie	87,2	51,3	43,6	39,7	58,85	84,96	91,05
Opolskie	67,6	62,1	60,1	64,9	91,90	96,76	108,00
Podkarpackie	91,3	88,8	87,8	86,2	97,20	98,90	98,15
Podlaskie	113,8	105,2	107,6	113,5	92,51	102,27	105,47
Pomorskie	51,3	44,7	48,5	43,7	87,10	108,50	90,10
Śląskie	37,8	35,1	41,7	50,7	92,80	119,04	121,51
Świętokrzyskie	87,1	80,5	79,5	81,3	92,40	98,77	102,35
Warmińsko-mazurskie	107,2	100,6	112,5	104,2	93,84	111,84	92,62
Wielkopolskie	47,5	45,3	44,6	44,3	95,46	98,27	99,38
Zachodniopomorskie	82,4	86,1	83,7	83,1	104,43	97,21	99,26
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	73,44	79,14	83,68	106,09			
Kujawsko-pomorskie	110,59	132,48	127,86	125,62			
Lubelskie	145,27	133,66	135,06	134,74			
Lubuskie	150,21	153,86	159,78	160,08			
Łódzkie	45,58	58,89	65,82	57,92			
Małopolskie	62,26	54,79	48,39	48,09			
Mazowieckie	132,17	89,71	75,65	67,58			
Opolskie	102,34	108,47	104,17	110,38			
Podkarpackie	138,39	155,13	152,27	146,62			
Podlaskie	172,34	183,88	186,65	193,13			
Pomorskie	77,76	78,11	84,12	74,36			
Śląskie	57,23	61,25	72,37	86,27			
Świętokrzyskie	131,91	140,57	137,80	138,38			
Warmińsko-mazurskie	162,35	175,72	195,05	177,24			
Wielkopolskie	71,95	79,21	77,26	75,33			
Zachodniopomorskie	124,90	150,43	145,15	141,35			

Tabela XIII. Subwencja ogólna w gminach miejskich ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	3 279 373,2	3 438 471,0	3 682 720,8	3 683 293,6	104,85	107,10	100,02
Dolnośląskie	403 681	417 040	463 984	416 257	103,31	111,26	89,71
Kujawsko-pomorskie	142 180	148 894	151 827	151 959	104,72	101,97	100,09
Lubelskie	216 649	228 803	234 279	235 105	105,61	102,39	100,35
Lubuskie	82 120	85 220	90 139	89 666	103,77	105,77	99,48
Łódzkie	270 316	282 008	298 610	294 648	104,33	105,89	98,67
Małopolskie	114 217	117 247	123 936	125 567	102,65	105,71	101,32
Mazowieckie	376 052	402 883	440 456	451 260	107,14	109,33	102,45
Opolskie	48 699	50 240	54 538	53 623	103,16	108,56	98,32
Podkarpackie	200 205	210 679	224 911	222 516	105,23	106,76	98,93
Podlaskie	106 242	109 545	114 321	116 331	103,11	104,36	101,76
Pomorskie	308 393	330 303	360 119	372 916	107,10	109,03	103,55
Śląskie	343 581	358 392	390 278	394 726	104,31	108,90	101,14
Świętokrzyskie	93 659	95 785	96 771	97 181	102,27	101,03	100,42
Warmińsko-mazurskie	219 350	232 199	241 261	250 561	105,86	103,90	103,85
Wielkopolskie	220 967	232 799	253 267	261 933	105,35	108,79	103,42
Zachodniopomorskie	133 062	136 435	144 023	149 044	102,54	105,56	103,49
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	12,31	12,13	12,60	11,30			
Kujawsko-pomorskie	4,34	4,33	4,12	4,13			
Lubelskie	6,61	6,65	6,36	6,38			
Lubuskie	2,50	2,48	2,45	2,43			
Łódzkie	8,24	8,20	8,11	8,00			
Małopolskie	3,48	3,41	3,37	3,41			
Mazowieckie	11,47	11,72	11,96	12,25			
Opolskie	1,49	1,46	1,48	1,46			
Podkarpackie	6,10	6,13	6,11	6,04			
Podlaskie	3,24	3,19	3,10	3,16			
Pomorskie	9,40	9,61	9,78	10,12			
Śląskie	10,48	10,42	10,60	10,72			
Świętokrzyskie	2,86	2,79	2,63	2,64			
Warmińsko-mazurskie	6,69	6,75	6,55	6,80			
Wielkopolskie	6,74	6,77	6,88	7,11			
Zachodniopomorskie	4,06	3,97	3,91	4,05			

Tabela XIV. Subwencja ogólna w gminach miejskich na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	85,1	89,2	95,6	95,7	104,83	107,12	100,11
Dolnośląskie	138,4	143,0	159,2	143,0	103,33	111,34	89,85
Kujawsko-pomorskie	67,7	71,0	72,4	72,6	104,74	102,07	100,27
Lubelskie	99,4	105,3	108,2	109,0	105,94	102,69	100,79
Lubuskie	80,3	83,3	88,1	87,8	103,78	105,76	99,66
Łódzkie	106,3	111,3	118,3	117,2	104,69	106,27	99,13
Małopolskie	34,2	35,0	37,0	37,4	102,34	105,48	101,12
Mazowieckie	71,4	76,2	83,1	84,9	106,76	108,99	102,16
Opolskie	47,9	49,5	54,0	53,4	103,50	108,96	98,89
Podkarpackie	94,1	99,0	105,6	104,5	105,20	106,69	98,97
Podlaskie	88,3	91,2	95,4	97,4	103,32	104,56	102,08
Pomorskie	135,5	144,6	157,3	162,4	106,73	108,71	103,29
Śląskie	74,1	77,5	84,6	85,8	104,50	109,14	101,50
Świętokrzyskie	73,0	74,9	76,0	76,6	102,63	101,36	100,88
Warmińsko-mazurskie	150,9	159,9	166,3	173,2	105,94	104,04	104,13
Wielkopolskie	64,1	67,4	73,2	75,5	105,09	108,58	103,28
Zachodniopomorskie	77,2	79,2	83,7	86,7	102,59	105,64	103,64
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	162,58	160,26	166,58	149,50			
Kujawsko-pomorskie	79,60	79,53	75,78	75,90			
Lubelskie	116,84	118,08	113,19	113,96			
Lubuskie	94,30	93,35	92,17	91,74			
Łódzkie	124,92	124,75	123,76	122,54			
Małopolskie	40,22	39,26	38,66	39,05			
Mazowieckie	83,89	85,43	86,93	88,71			
Opolskie	56,25	55,53	56,49	55,80			
Podkarpackie	110,54	110,93	110,49	109,22			
Podlaskie	103,72	102,23	99,79	101,75			
Pomorskie	159,23	162,12	164,54	169,77			
Śląskie	87,09	86,83	88,47	89,69			
Świętokrzyskie	85,80	84,00	79,48	80,09			
Warmińsko-mazurskie	177,27	179,16	174,01	180,99			
Wielkopolskie	75,32	75,51	76,54	78,96			
Zachodniopomorskie	90,70	88,76	87,54	90,63			

Tabela XV. Subwencja wyrównawcza w gminach miejskich ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	272 469,0	276 862,0	253 020,4	267 888,1	101,61	91,39	105,88
Dolnośląskie	54 792	54 877	48 249	47 583	100,16	87,92	98,62
Kujawsko-pomorskie	20 995	21 632	16 419	16 749	103,03	75,90	102,01
Lubelskie	26 895	27 296	21 649	18 895	101,49	79,31	87,28
Lubuskie	9 385	8 520	7 399	8 088	90,79	86,84	109,31
Łódzkie	23 344	23 007	22 805	17 690	98,56	99,12	77,57
Małopolskie	6 936	7 780	6 164	7 145	112,17	79,23	115,92
Mazowieckie	6 983	7 068	6 103	7 686	101,22	86,34	125,94
Opolskie	771	543	409	0	70,48	75,22	0,00
Podkarpackie	9 952	12 523	12 418	8 810	125,83	99,16	70,95
Podlaskie	15 134	14 454	14 609	17 166	95,50	101,08	117,50
Pomorskie	27 955	31 273	31 547	37 916	111,87	100,87	120,19
Śląskie	8 693	7 997	7 963	9 266	91,99	99,58	116,36
Świętokrzyskie	4 764	3 183	928	2 361	66,81	29,14	254,52
Warmińsko-mazurskie	34 828	37 530	37 565	45 012	107,76	100,09	119,82
Wielkopolskie	11 250	12 232	12 782	15 426	108,73	104,50	120,68
Zachodniopomorskie	9 792	6 947	6 012	8 098	70,95	86,53	134,70
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	20,11	19,82	19,07	17,76			
Kujawsko-pomorskie	7,71	7,81	6,49	6,25			
Lubelskie	9,87	9,86	8,56	7,05			
Lubuskie	3,44	3,08	2,92	3,02			
Łódzkie	8,57	8,31	9,01	6,60			
Małopolskie	2,55	2,81	2,44	2,67			
Mazowieckie	2,56	2,55	2,41	2,87			
Opolskie	0,28	0,20	0,16	0,00			
Podkarpackie	3,65	4,52	4,91	3,29			
Podlaskie	5,55	5,22	5,77	6,41			
Pomorskie	10,26	11,30	12,47	14,15			
Śląskie	3,19	2,89	3,15	3,46			
Świętokrzyskie	1,75	1,15	0,37	0,88			
Warmińsko-mazurskie	12,78	13,56	14,85	16,80			
Wielkopolskie	4,13	4,42	5,05	5,76			
Zachodniopomorskie	3,59	2,51	2,38	3,02			

Tabela XVI. Subwencja wyrównawcza w gminach miejskich na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	7,1	7,2	6,6	7,0	101,59	91,40	105,98
Dolnośląskie	18,8	18,8	16,6	16,4	100,18	87,99	98,77
Kujawsko-pomorskie	10,0	10,3	7,8	8,0	103,05	75,97	102,19
Lubelskie	12,3	12,6	10,0	8,8	101,81	79,54	87,66
Lubuskie	9,2	8,3	7,2	7,9	90,79	86,83	109,51
Łódzkie	9,2	9,1	9,0	7,0	98,90	99,47	77,93
Małopolskie	2,1	2,3	1,8	2,1	111,83	79,06	115,69
Mazowieckie	1,3	1,3	1,2	1,4	100,87	86,08	125,58
Opolskie	0,8	0,5	0,4	0,0	70,71	75,50	0,00
Podkarpackie	4,7	5,9	5,8	4,1	125,79	99,10	70,97
Podlaskie	12,6	12,0	12,2	14,4	95,70	101,27	117,87
Pomorskie	12,3	13,7	13,8	16,5	111,48	100,59	119,89
Śląskie	1,9	1,7	1,7	2,0	92,16	99,81	116,77
Świętokrzyskie	3,7	2,5	0,7	1,9	67,04	29,24	255,67
Warmińsko-mazurskie	24,0	25,8	25,9	31,1	107,85	100,23	120,14
Wielkopolskie	3,3	3,5	3,7	4,4	108,45	104,29	120,52
Zachodniopomorskie	5,7	4,0	3,5	4,7	70,99	86,60	134,90
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	265,60	261,91	252,13	234,97			
Kujawsko-pomorskie	141,46	143,50	119,28	115,02			
Lubelskie	174,57	174,94	152,24	125,93			
Lubuskie	129,70	115,92	110,11	113,78			
Łódzkie	129,84	126,40	137,56	101,15			
Małopolskie	29,39	32,36	27,99	30,55			
Mazowieckie	18,75	18,61	17,53	20,77			
Opolskie	10,72	7,46	6,16	0,00			
Podkarpackie	66,13	81,89	88,79	59,46			
Podlaskie	177,84	167,52	185,61	206,43			
Pomorskie	173,73	190,64	209,79	237,32			
Śląskie	26,52	24,06	26,27	28,95			
Świętokrzyskie	52,52	34,66	11,09	26,75			
Warmińsko-mazurskie	338,78	359,64	394,36	447,04			
Wielkopolskie	46,15	49,27	56,22	63,94			
Zachodniopomorskie	80,33	56,13	53,18	67,70			

Tabela XVII. Subwencja oświatowa w gminach miejskich ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	2 930 267,3	3 076 779,9	3 336 101,2	3 329 370,9	105,00	108,43	99,80
Dolnośląskie	339 034	351 858	403 846	359 896	103,78	114,78	89,12
Kujawsko-pomorskie	114 866	119 686	128 228	127 748	104,20	107,14	99,63
Lubelskie	187 253	196 844	209 861	213 979	105,12	106,61	101,96
Lubuskie	69 872	73 533	79 358	78 600	105,24	107,92	99,04
Łódzkie	244 213	254 735	271 655	272 609	104,31	106,64	100,35
Małopolskie	105 321	108 082	115 885	116 764	102,62	107,22	100,76
Mazowieckie	364 852	391 690	427 572	439 205	107,36	109,16	102,72
Opolskie	46 403	48 461	52 774	52 507	104,43	108,90	99,50
Podkarpackie	182 750	191 052	205 034	207 592	104,54	107,32	101,25
Podlaskie	89 107	92 572	97 126	96 709	103,89	104,92	99,57
Pomorskie	274 959	293 082	318 286	323 720	106,59	108,60	101,71
Śląskie	324 151	341 177	372 255	376 754	105,25	109,11	101,21
Świętokrzyskie	88 451	89 864	94 760	93 922	101,60	105,45	99,12
Warmińsko-mazurskie	178 001	187 798	197 973	199 081	105,50	105,42	100,56
Wielkopolskie	202 804	212 476	229 920	235 831	104,77	108,21	102,57
Zachodniopomorskie	118 231	123 869	131 568	134 455	104,77	106,22	102,19
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	115,70	114,36	121,05	108,10			
Kujawsko-pomorskie	39,20	38,90	38,44	38,37			
Lubelskie	63,90	63,98	62,91	64,27			
Lubuskie	23,85	23,90	23,79	23,61			
Łódzkie	83,34	82,79	81,43	81,88			
Małopolskie	35,94	35,13	34,74	35,07			
Mazowieckie	124,51	127,31	128,17	131,92			
Opolskie	15,84	15,75	15,82	15,77			
Podkarpackie	62,37	62,09	61,46	62,35			
Podlaskie	30,41	30,09	29,11	29,05			
Pomorskie	93,83	95,26	95,41	97,23			
Śląskie	110,62	110,89	111,58	113,16			
Świętokrzyskie	30,19	29,21	28,40	28,21			
Warmińsko-mazurskie	60,75	61,04	59,34	59,80			
Wielkopolskie	69,21	69,06	68,92	70,83			
Zachodniopomorskie	40,35	40,26	39,44	40,38			

Tabela XVIII. Subwencja oświatowa w gminach miejskich na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	76,1	79,8	86,6	86,5	104,98	108,44	99,90
Dolnośląskie	116,2	120,6	138,6	123,7	103,81	114,86	89,25
Kujawsko-pomorskie	54,7	57,0	61,2	61,0	104,21	107,24	99,81
Lubelskie	86,0	90,6	96,9	99,2	105,45	106,92	102,41
Lubuskie	68,3	71,9	77,5	76,9	105,24	107,91	99,22
Łódzkie	96,1	100,5	107,6	108,5	104,67	107,02	100,81
Małopolskie	31,6	32,3	34,6	34,7	102,31	106,99	100,56
Mazowieckie	69,3	74,1	80,6	82,6	106,98	108,83	102,43
Opolskie	45,6	47,8	52,2	52,3	104,77	109,30	100,07
Podkarpackie	85,9	89,8	96,3	97,5	104,51	107,25	101,28
Podlaskie	74,0	77,1	81,0	80,9	104,10	105,12	99,88
Pomorskie	120,8	128,3	139,0	141,0	106,22	108,29	101,45
Śląskie	69,9	73,7	80,6	81,9	105,45	109,36	101,57
Świętokrzyskie	69,0	70,3	74,4	74,1	101,95	105,79	99,57
Warmińsko-mazurskie	122,4	129,3	136,5	137,6	105,59	105,56	100,82
Wielkopolskie	58,8	61,5	66,4	68,0	104,50	108,00	102,43
Zachodniopomorskie	68,6	71,9	76,4	78,2	104,83	106,30	102,35
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	152,81	151,11	160,05	143,00			
Kujawsko-pomorskie	71,97	71,44	70,65	70,59			
Lubelskie	113,02	113,52	111,93	114,75			
Lubuskie	89,79	90,02	89,57	88,97			
Łódzkie	126,30	125,93	124,28	125,42			
Małopolskie	41,50	40,45	39,91	40,17			
Mazowieckie	91,08	92,82	93,15	95,51			
Opolskie	59,98	59,86	60,34	60,44			
Podkarpackie	112,92	112,42	111,19	112,73			
Podlaskie	97,36	96,55	93,59	93,58			
Pomorskie	158,88	160,76	160,53	163,04			
Śląskie	91,96	92,37	93,15	94,71			
Świętokrzyskie	90,68	88,07	85,91	85,63			
Warmińsko-mazurskie	161,00	161,94	157,63	159,09			
Wielkopolskie	77,37	77,02	76,70	78,65			
Zachodniopomorskie	90,19	90,06	88,28	90,45			

Tabela XIX. Subwencja równoważąca w gminach miejskich ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	63 459	63 869	69 828	65 547	100,65	109,33	93,87
Dolnośląskie	8 102	8 388	8 647	4 790	103,54	103,09	55,39
Kujawsko-pomorskie	6 318	6 334	6 552	6 884	100,25	103,44	105,06
Lubelskie	2 501	2 040	1 786	1 629	81,55	87,58	91,19
Lubuskie	2 854	2 988	3 018	2 751	104,69	101,01	91,15
Łódzkie	2 604	2 442	2 669	2 627	93,78	109,27	98,44
Małopolskie	1 217	1 083	1 212	1 285	88,94	111,97	105,96
Mazowieckie	4 217	3 802	3 946	3 369	90,14	103,80	85,37
Opolskie	1 525	1 236	1 124	1 115	81,02	90,94	99,25
Podkarpackie	3 221	3 016	3 263	2 653	93,64	108,18	81,28
Podlaskie	2 001	1 943	2 065	1 636	97,10	106,26	79,23
Pomorskie	5 237	5 499	6 937	7 537	105,00	126,15	108,65
Śląskie	6 955	6 888	7 970	8 219	99,03	115,71	103,12
Świętokrzyskie	444	463	715	807	104,28	154,55	112,85
Warmińsko-mazurskie	4 307	4 781	4 769	4 369	111,00	99,74	91,62
Wielkopolskie	6 914	7 882	9 316	10 190	114,01	118,19	109,38
Zachodniopomorskie	5 039	5 083	5 838	5 688	100,88	114,84	97,44
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	127,67	131,34	123,84	73,07			
Kujawsko-pomorskie	99,57	99,18	93,84	105,02			
Lubelskie	39,42	31,94	25,58	24,85			
Lubuskie	44,98	46,78	43,22	41,97			
Łódzkie	41,04	38,24	38,22	40,08			
Małopolskie	19,18	16,95	17,36	19,60			
Mazowieckie	66,46	59,52	56,51	51,40			
Opolskie	24,03	19,35	16,09	17,01			
Podkarpackie	50,76	47,23	46,73	40,47			
Podlaskie	31,54	30,43	29,57	24,96			
Pomorskie	82,53	86,10	99,34	114,98			
Śląskie	109,60	107,84	114,14	125,39			
Świętokrzyskie	6,99	7,24	10,24	12,31			
Warmińsko-mazurskie	67,88	74,86	68,29	66,65			
Wielkopolskie	108,95	123,41	133,41	155,45			
Zachodniopomorskie	79,40	79,59	83,60	86,78			

Tabela XX. Subwencja równoważąca w gminach miejskich na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	1,6	1,7	1,8	1,7	100,62	109,34	93,96
Dolnośląskie	2,8	2,9	3,0	1,6	103,56	103,17	55,47
Kujawsko-pomorskie	3,0	3,0	3,1	3,3	100,27	103,54	105,25
Lubelskie	1,1	0,9	0,8	0,8	81,80	87,83	91,59
Lubuskie	2,8	2,9	2,9	2,7	104,69	100,99	91,31
Łódzkie	1,0	1,0	1,1	1,0	94,11	109,66	98,89
Małopolskie	0,4	0,3	0,4	0,4	88,67	111,72	105,76
Mazowieckie	0,8	0,7	0,7	0,6	89,83	103,48	85,13
Opolskie	1,5	1,2	1,1	1,1	81,28	91,28	99,82
Podkarpackie	1,5	1,4	1,5	1,2	93,60	108,12	81,31
Podlaskie	1,7	1,6	1,7	1,4	97,30	106,46	79,48
Pomorskie	2,3	2,4	3,0	3,3	104,63	125,79	108,37
Śląskie	1,5	1,5	1,7	1,8	99,21	115,97	103,49
Świętokrzyskie	0,3	0,4	0,6	0,6	104,64	155,05	113,36
Warmińsko-mazurskie	3,0	3,3	3,3	3,0	111,09	99,87	91,86
Wielkopolskie	2,0	2,3	2,7	2,9	113,72	117,96	109,23
Zachodniopomorskie	2,9	3,0	3,4	3,3	100,94	114,93	97,58
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	168,62	173,54	163,74	96,67			
Kujawsko-pomorskie	182,79	182,15	172,48	193,20			
Lubelskie	69,71	56,67	45,52	44,37			
Lubuskie	169,36	176,21	162,75	158,16			
Łódzkie	62,19	58,17	58,34	61,40			
Małopolskie	22,15	19,52	19,95	22,45			
Mazowieckie	48,62	43,40	41,07	37,21			
Opolskie	91,03	73,53	61,38	65,21			
Podkarpackie	91,92	85,50	84,55	73,16			
Podlaskie	100,97	97,63	95,06	80,41			
Pomorskie	139,75	145,31	167,16	192,80			
Śląskie	91,11	89,84	95,28	104,94			
Świętokrzyskie	21,01	21,85	30,98	37,37			
Warmińsko-mazurskie	179,90	198,61	181,39	177,33			
Wielkopolskie	121,79	137,64	148,48	172,61			
Zachodniopomorskie	177,49	178,04	187,14	194,35			

Tabela XXI. Subwencja ogólna w gminach wiejskich ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	12 231 128	12 421 312	13 142 994	13 262 081	101,55	105,81	100,91
Dolnośląskie	433 904	442 217	476 578	480 578	101,92	107,77	100,84
Kujawsko-pomorskie	656 109	672 745	716 947	736 790	102,54	106,57	102,77
Lubelskie	1 253 274	1 278 650	1 372 325	1 381 420	102,02	107,33	100,66
Lubuskie	203 633	205 922	218 617	216 321	101,12	106,17	98,95
Łódzkie	810 894	824 387	872 590	873 384	101,66	105,85	100,09
Małopolskie	1 538 824	1 529 771	1 594 758	1 614 109	99,41	104,25	101,21
Mazowieckie	1 710 235	1 745 447	1 842 388	1 872 458	102,06	105,55	101,63
Opolskie	250 412	255 878	269 529	264 614	102,18	105,34	98,18
Podkarpackie	1 179 034	1 165 238	1 205 882	1 184 490	98,83	103,49	98,23
Podlaskie	430 312	426 289	445 966	455 202	99,07	104,62	102,07
Pomorskie	728 888	762 698	831 490	854 133	104,64	109,02	102,72
Śląskie	767 698	804 377	847 319	852 977	104,78	105,34	100,67
Świętokrzyskie	625 892	625 490	652 248	653 353	99,94	104,28	100,17
Warmińsko-mazurskie	461 376	475 859	504 851	518 977	103,14	106,09	102,80
Wielkopolskie	906 726	933 159	996 326	1 009 085	102,92	106,77	101,28
Zachodniopomorskie	273 917	273 185	295 178	294 191	99,73	108,05	99,67
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	3,55	3,56	3,63	3,62			
Kujawsko-pomorskie	5,36	5,42	5,45	5,56			
Lubelskie	10,25	10,29	10,44	10,42			
Lubuskie	1,66	1,66	1,66	1,63			
Łódzkie	6,63	6,64	6,64	6,59			
Małopolskie	12,58	12,32	12,13	12,17			
Mazowieckie	13,98	14,05	14,02	14,12			
Opolskie	2,05	2,06	2,05	2,00			
Podkarpackie	9,64	9,38	9,18	8,93			
Podlaskie	3,52	3,43	3,39	3,43			
Pomorskie	5,96	6,14	6,33	6,44			
Śląskie	6,28	6,48	6,45	6,43			
Świętokrzyskie	5,12	5,04	4,96	4,93			
Warmińsko-mazurskie	3,77	3,83	3,84	3,91			
Wielkopolskie	7,41	7,51	7,58	7,61			
Zachodniopomorskie	2,24	2,20	2,25	2,22			

Tabela XXII. Subwencja ogólna w gminach wiejskich na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	317,4	322,3	341,1	344,5	101,53	105,82	101,00
Dolnośląskie	148,7	151,6	163,5	165,1	101,94	107,85	100,99
Kujawsko-pomorskie	312,6	320,6	342,0	352,1	102,55	106,67	102,96
Lubelskie	575,3	588,7	633,7	640,7	102,34	107,63	101,11
Lubuskie	199,0	201,3	213,6	211,8	101,13	106,15	99,13
Łódzkie	318,9	325,4	345,6	347,5	102,02	106,23	100,55
Małopolskie	461,2	457,1	475,5	480,3	99,11	104,02	101,02
Mazowieckie	324,7	330,2	347,5	352,2	101,70	105,23	101,34
Opolskie	246,2	252,4	266,8	263,5	102,51	105,73	98,74
Podkarpackie	554,1	547,4	566,2	556,3	98,80	103,43	98,26
Podlaskie	357,6	355,0	372,0	380,9	99,27	104,82	102,39
Pomorskie	320,3	334,0	363,1	372,0	104,27	108,71	102,47
Śląskie	165,6	173,9	183,6	185,5	104,97	105,58	101,03
Świętokrzyskie	488,0	489,4	512,0	515,2	100,28	104,62	100,62
Warmińsko-mazurskie	317,4	327,6	348,0	358,7	103,22	106,23	103,07
Wielkopolskie	263,1	270,1	287,8	291,1	102,66	106,56	101,14
Zachodniopomorskie	158,9	158,6	171,5	171,2	99,79	108,13	99,81
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	46,85	47,04	47,94	47,94			
Kujawsko-pomorskie	98,48	99,47	100,27	102,20			
Lubelskie	181,22	182,66	185,78	185,97			
Lubuskie	62,69	62,44	62,63	61,47			
Łódzkie	100,47	100,95	101,33	100,88			
Małopolskie	145,28	141,82	139,40	139,42			
Mazowieckie	102,29	102,46	101,88	102,23			
Opolskie	77,55	78,30	78,22	76,47			
Podkarpackie	174,54	169,84	165,99	161,47			
Podlaskie	112,64	110,13	109,08	110,57			
Pomorskie	100,91	103,63	106,45	107,99			
Śląskie	52,18	53,94	53,82	53,83			
Świętokrzyskie	153,73	151,84	150,10	149,54			
Warmińsko-mazurskie	99,97	101,64	102,03	104,11			
Wielkopolskie	82,87	83,79	84,37	84,48			
Zachodniopomorskie	50,06	49,20	50,27	49,68			

Tabela XXIII. Subwencja wyrównawcza w gminach wiejskich ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	3 965 284	3 871 515	4 075 443	4 204 988	97,64	105,27	103,18
Dolnośląskie	106 602	103 574	113 431	115 816	97,16	109,52	102,10
Kujawsko-pomorskie	204 235	194 997	212 704	229 395	95,48	109,08	107,85
Lubelskie	514 374	504 215	558 128	576 514	98,03	110,69	103,29
Lubuskie	64 342	60 364	65 055	62 948	93,82	107,77	96,76
Łódzkie	289 014	285 068	294 501	302 614	98,63	103,31	102,75
Małopolskie	492 576	491 789	500 079	517 050	99,84	101,69	103,39
Mazowieckie	570 978	556 620	576 661	609 165	97,49	103,60	105,64
Opolskie	71 670	65 311	68 107	64 673	91,13	104,28	94,96
Podkarpackie	421 307	407 935	416 428	401 616	96,83	102,08	96,44
Podlaskie	162 057	155 062	161 597	177 153	95,68	104,21	109,63
Pomorskie	177 212	168 847	183 417	196 731	95,28	108,63	107,26
Śląskie	156 742	162 294	159 523	159 165	103,54	98,29	99,78
Świętokrzyskie	239 616	232 201	242 891	248 823	96,91	104,60	102,44
Warmińsko-mazurskie	151 951	151 993	165 823	179 425	100,03	109,10	108,20
Wielkopolskie	263 728	255 356	272 112	277 732	96,83	106,56	102,07
Zachodniopomorskie	78 881	75 889	84 986	86 169	96,21	111,99	101,39
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	2,69	2,68	2,78	2,75			
Kujawsko-pomorskie	5,15	5,04	5,22	5,46			
Lubelskie	12,97	13,02	13,69	13,71			
Lubuskie	1,62	1,56	1,60	1,50			
Łódzkie	7,29	7,36	7,23	7,20			
Małopolskie	12,42	12,70	12,27	12,30			
Mazowieckie	14,40	14,38	14,15	14,49			
Opolskie	1,81	1,69	1,67	1,54			
Podkarpackie	10,62	10,54	10,22	9,55			
Podlaskie	4,09	4,01	3,97	4,21			
Pomorskie	4,47	4,36	4,50	4,68			
Śląskie	3,95	4,19	3,91	3,79			
Świętokrzyskie	6,04	6,00	5,96	5,92			
Warmińsko-mazurskie	3,83	3,93	4,07	4,27			
Wielkopolskie	6,65	6,60	6,68	6,60			
Zachodniopomorskie	1,99	1,96	2,09	2,05			

Tabela XXIV. Subwencja wyrównawcza w gminach wiejskich na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	102,9	100,5	105,8	109,2	97,61	105,28	103,28
Dolnośląskie	36,5	35,5	38,9	39,8	97,18	109,60	102,25
Kujawsko-pomorskie	97,3	92,9	101,5	109,6	95,49	109,18	108,04
Lubelskie	236,1	232,2	257,7	267,4	98,33	111,01	103,75
Lubuskie	62,9	59,0	63,6	61,6	93,82	107,75	96,94
Łódzkie	113,7	112,5	116,7	120,4	98,98	103,68	103,23
Małopolskie	147,6	146,9	149,1	153,9	99,54	101,46	103,19
Mazowieckie	108,4	105,3	108,8	114,6	97,14	103,28	105,34
Opolskie	70,5	64,4	67,4	64,4	91,42	104,67	95,51
Podkarpackie	198,0	191,6	195,5	188,6	96,79	102,02	96,47
Podlaskie	134,7	129,1	134,8	148,2	95,88	104,41	109,97
Pomorskie	77,9	73,9	80,1	85,7	94,95	108,32	106,99
Śląskie	33,8	35,1	34,6	34,6	103,73	98,52	100,13
Świętokrzyskie	186,8	181,7	190,7	196,2	97,24	104,94	102,91
Warmińsko-mazurskie	104,5	104,6	114,3	124,0	100,11	109,24	108,49
Wielkopolskie	76,5	73,9	78,6	80,1	96,58	106,35	101,92
Zachodniopomorskie	45,8	44,1	49,4	50,1	96,26	112,07	101,54
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	35,51	35,35	36,80	36,44			
Kujawsko-pomorskie	94,56	92,50	95,93	100,36			
Lubelskie	229,42	231,10	243,67	244,78			
Lubuskie	61,10	58,73	60,11	56,42			
Łódzkie	110,46	112,00	110,29	110,24			
Małopolskie	143,44	146,27	140,97	140,85			
Mazowieckie	105,34	104,83	102,84	104,89			
Opolskie	68,46	64,12	63,74	58,95			
Podkarpackie	192,38	190,76	184,86	172,67			
Podlaskie	130,85	128,52	127,46	135,72			
Pomorskie	75,67	73,60	75,73	78,45			
Śląskie	32,86	34,92	32,68	31,68			
Świętokrzyskie	181,54	180,85	180,26	179,61			
Warmińsko-mazurskie	101,56	104,16	108,08	113,52			
Wielkopolskie	74,35	73,56	74,31	73,34			
Zachodniopomorskie	44,47	43,85	46,68	45,89			

Tabela XXV. Subwencja oświatowa w gminach wiejskich ogółem

WOJEWÓDZTWO	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	8 027 678	8 340 164	8 867 512	8 883 584	103,89	106,32	100,18
Dolnośląskie	321 908	335 983	358 763	360 437	104,37	106,78	100,47
Kujawsko-pomorskie	446 595	467 760	495 906	500 906	104,74	106,02	101,01
Lubelskie	725 700	751 040	793 253	788 217	103,49	105,62	99,37
Lubuskie	137 916	143 935	152 199	152 654	104,36	105,74	100,30
Łódzkie	512 505	529 092	566 930	561 994	103,24	107,15	99,13
Małopolskie	962 518	995 536	1 059 937	1 063 509	103,43	106,47	100,34
Mazowieckie	1 120 150	1 167 070	1 240 205	1 242 000	104,19	106,27	100,14
Opolskie	176 631	187 794	199 336	198 552	106,32	106,15	99,61
Podkarpackie	718 247	722 436	760 039	758 009	100,58	105,21	99,73
Podlaskie	259 707	262 236	274 295	268 856	100,97	104,60	98,02
Pomorskie	545 281	586 534	639 543	650 275	107,57	109,04	101,68
Śląskie	604 485	634 648	681 589	687 993	104,99	107,40	100,94
Świętokrzyskie	366 578	376 952	397 610	394 054	102,83	105,48	99,11
Warmińsko-mazurskie	302 725	316 848	330 707	331 886	104,67	104,37	100,36
Wielkopolskie	633 206	666 462	709 868	718 522	105,25	106,51	101,22
Zachodniopomorskie	193 525	195 837	207 331	205 719	101,19	105,87	99,22
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	4,01	4,03	4,05	4,06			
Kujawsko-pomorskie	5,56	5,61	5,59	5,64			
Lubelskie	9,04	9,01	8,95	8,87			
Lubuskie	1,72	1,73	1,72	1,72			
Łódzkie	6,38	6,34	6,39	6,33			
Małopolskie	11,99	11,94	11,95	11,97			
Mazowieckie	13,95	13,99	13,99	13,98			
Opolskie	2,20	2,25	2,25	2,24			
Podkarpackie	8,95	8,66	8,57	8,53			
Podlaskie	3,24	3,14	3,09	3,03			
Pomorskie	6,79	7,03	7,21	7,32			
Śląskie	7,53	7,61	7,69	7,74			
Świętokrzyskie	4,57	4,52	4,48	4,44			
Warmińsko-mazurskie	3,77	3,80	3,73	3,74			
Wielkopolskie	7,89	7,99	8,01	8,09			
Zachodniopomorskie	2,41	2,35	2,34	2,32			

Tabela XXVI. Subwencja oświatowa w gminach wiejskich na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	208,3	216,4	230,1	230,8	103,87	106,34	100,28
Dolnośląskie	110,3	115,2	123,1	123,9	104,40	106,86	100,62
Kujawsko-pomorskie	212,8	222,9	236,6	239,4	104,76	106,12	101,19
Lubelskie	333,1	345,8	366,3	365,6	103,81	105,92	99,80
Lubuskie	134,8	140,7	148,7	149,4	104,37	105,73	100,48
Łódzkie	201,6	208,8	224,6	223,6	103,59	107,53	99,59
Małopolskie	288,5	297,5	316,0	316,5	103,12	106,24	100,14
Mazowieckie	212,7	220,8	233,9	233,6	103,82	105,94	99,86
Opolskie	173,6	185,2	197,3	197,7	106,66	106,54	100,18
Podkarpackie	337,5	339,4	356,8	356,0	100,55	105,14	99,76
Podlaskie	215,8	218,4	228,8	225,0	101,18	104,80	98,32
Pomorskie	239,6	256,9	279,3	283,2	107,19	108,72	101,42
Śląskie	130,4	137,2	147,7	149,6	105,18	107,64	101,30
Świętokrzyskie	285,8	294,9	312,1	310,7	103,19	105,82	99,56
Warmińsko-mazurskie	208,2	218,1	228,0	229,4	104,75	104,51	100,62
Wielkopolskie	183,7	192,9	205,0	207,2	104,99	106,31	101,08
Zachodniopomorskie	112,3	113,7	120,4	119,7	101,25	105,95	99,37
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	52,96	53,23	53,49	53,67			
Kujawsko-pomorskie	102,13	103,01	102,79	103,73			
Lubelskie	159,88	159,79	159,17	158,41			
Lubuskie	64,69	65,00	64,63	64,76			
Łódzkie	96,75	96,49	97,58	96,91			
Małopolskie	138,45	137,45	137,32	137,14			
Mazowieckie	102,07	102,03	101,65	101,23			
Opolskie	83,34	85,58	85,75	85,66			
Podkarpackie	162,00	156,82	155,06	154,26			
Podlaskie	103,58	100,90	99,44	97,50			
Pomorskie	115,01	118,69	121,35	122,74			
Śląskie	62,60	63,39	64,17	64,82			
Świętokrzyskie	137,18	136,28	135,62	134,64			
Warmińsko-mazurskie	99,94	100,79	99,06	99,40			
Wielkopolskie	88,17	89,12	89,10	89,81			
Zachodniopomorskie	53,89	52,53	52,34	51,86			

Tabela XXVII. Subwencja równoważąca w gminach wiejskich ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	147 093	140 930	149 050	135 451	95,81	105,76	90,88
Dolnośląskie	1 635	1 783	1 444	1 371	109,06	80,97	94,95
Kujawsko-pomorskie	5 279	4 840	6 737	6 223	91,68	139,20	92,36
Lubelskie	12 435	12 703	18 611	16 271	102,15	146,52	87,43
Lubuskie	869	837	870	610	96,32	103,94	70,16
Łódzkie	7 383	7 992	9 065	7 571	108,24	113,43	83,51
Małopolskie	34 530	30 988	25 844	23 750	89,74	83,40	91,90
Mazowieckie	18 523	17 294	17 428	16 295	93,37	100,77	93,50
Opolskie	1 248	1 219	1 300	882	97,66	106,69	67,85
Podkarpackie	20 884	22 574	23 243	20 586	108,09	102,96	88,57
Podlaskie	8 312	6 885	8 803	8 884	82,84	127,85	100,92
Pomorskie	6 368	5 768	5 585	5 704	90,58	96,84	102,12
Śląskie	1 233	1 606	1 553	1 159	130,24	96,67	74,63
Świętokrzyskie	10 658	9 658	9 690	8 488	90,61	100,33	87,60
Warmińsko-mazurskie	6 700	6 559	7 602	7 650	97,90	115,90	100,63
Wielkopolskie	9 523	8 961	9 644	8 527	94,09	107,62	88,42
Zachodniopomorskie	1 512	1 265	1 632	1 481	83,66	129,02	90,75
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	1,11	1,27	0,97	1,01			
Kujawsko-pomorskie	3,59	3,43	4,52	4,59			
Lubelskie	8,45	9,01	12,49	12,01			
Lubuskie	0,59	0,59	0,58	0,45			
Łódzkie	5,02	5,67	6,08	5,59			
Małopolskie	23,47	21,99	17,34	17,53			
Mazowieckie	12,59	12,27	11,69	12,03			
Opolskie	0,85	0,86	0,87	0,65			
Podkarpackie	14,20	16,02	15,59	15,20			
Podlaskie	5,65	4,89	5,91	6,56			
Pomorskie	4,33	4,09	3,75	4,21			
Śląskie	0,84	1,14	1,04	0,86			
Świętokrzyskie	7,25	6,85	6,50	6,27			
Warmińsko-mazurskie	4,55	4,65	5,10	5,65			
Wielkopolskie	6,47	6,36	6,47	6,30			
Zachodniopomorskie	1,03	0,90	1,09	1,09			

Tabela XXVIII. Subwencja równoważąca w gminach wiejskich na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	3,8	3,7	3,9	3,5	95,79	105,78	90,96
Dolnośląskie	0,6	0,6	0,5	0,5	109,08	81,03	95,09
Kujawsko-pomorskie	2,5	2,3	3,2	3,0	91,70	139,33	92,53
Lubelskie	5,7	5,8	8,6	7,5	102,47	146,94	87,81
Lubuskie	0,8	0,8	0,9	0,6	96,33	103,92	70,29
Łódzkie	2,9	3,2	3,6	3,0	108,61	113,84	83,90
Małopolskie	10,3	9,3	7,7	7,1	89,47	83,22	91,72
Mazowieckie	3,5	3,3	3,3	3,1	93,04	100,46	93,23
Opolskie	1,2	1,2	1,3	0,9	97,97	107,08	68,24
Podkarpackie	9,8	10,6	10,9	9,7	108,05	102,90	88,60
Podlaskie	6,9	5,7	7,3	7,4	83,01	128,09	101,24
Pomorskie	2,8	2,5	2,4	2,5	90,26	96,56	101,86
Śląskie	0,3	0,3	0,3	0,3	130,48	96,89	74,90
Świętokrzyskie	8,3	7,6	7,6	6,7	90,93	100,65	88,00
Warmińsko-mazurskie	4,6	4,5	5,2	5,3	97,98	116,06	100,90
Wielkopolskie	2,8	2,6	2,8	2,5	93,85	107,42	88,30
Zachodniopomorskie	0,9	0,7	0,9	0,9	83,71	129,12	90,88
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	14,68	16,72	12,81	13,39			
Kujawsko-pomorskie	65,89	63,08	83,08	84,51			
Lubelskie	149,52	159,94	222,17	214,47			
Lubuskie	22,24	22,37	21,98	16,98			
Łódzkie	76,07	86,25	92,83	85,61			
Małopolskie	271,07	253,19	199,20	200,85			
Mazowieckie	92,12	89,47	84,98	87,10			
Opolskie	32,13	32,87	33,27	24,96			
Podkarpackie	257,08	290,00	282,12	274,77			
Podlaskie	180,91	156,77	189,85	211,29			
Pomorskie	73,30	69,07	63,05	70,61			
Śląskie	6,97	9,49	8,70	7,16			
Świętokrzyskie	217,68	206,64	196,63	190,21			
Warmińsko-mazurskie	120,71	123,47	135,47	150,26			
Wielkopolskie	72,37	70,91	72,01	69,90			
Zachodniopomorskie	22,97	20,08	24,51	24,49			

Tabela XXIX. Subwencja ogólna w gminach miejsko-wiejskich ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	7 177 518	7 407 947	7 823 513	7 847 727	103,21	105,61	100,31
Dolnośląskie	525 002	527 921	560 777	572 958	100,56	106,22	102,17
Kujawsko-pomorskie	442 328	453 460	485 081	488 387	102,52	106,97	100,68
Lubelskie	243 001	253 818	261 675	260 097	104,45	103,10	99,40
Lubuskie	312 030	316 891	335 021	332 597	101,56	105,72	99,28
Łódzkie	293 244	307 465	325 862	326 899	104,85	105,98	100,32
Małopolskie	811 686	839 264	877 417	893 661	103,40	104,55	101,85
Mazowieckie	607 132	635 820	686 169	692 078	104,73	107,92	100,86
Opolskie	410 115	417 883	437 866	419 286	101,89	104,78	95,76
Podkarpackie	534 936	565 748	587 628	574 719	105,76	103,87	97,80
Podlaskie	215 664	224 486	232 810	233 988	104,09	103,71	100,51
Pomorskie	280 643	290 256	311 492	315 761	103,43	107,32	101,37
Śląskie	253 045	264 405	280 975	278 512	104,49	106,27	99,12
Świętokrzyskie	329 604	334 813	349 936	346 190	101,58	104,52	98,93
Warmińsko-mazurskie	375 337	379 358	403 009	406 944	101,07	106,23	100,98
Wielkopolskie	1 051 579	1 088 761	1 155 598	1 170 837	103,54	106,14	101,32
Zachodniopomorskie	492 171	507 598	532 198	534 814	103,13	104,85	100,49
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	7,31	7,13	7,17	7,30			
Kujawsko-pomorskie	6,16	6,12	6,20	6,22			
Lubelskie	3,39	3,43	3,34	3,31			
Lubuskie	4,35	4,28	4,28	4,24			
Łódzkie	4,09	4,15	4,17	4,17			
Małopolskie	11,31	11,33	11,22	11,39			
Mazowieckie	8,46	8,58	8,77	8,82			
Opolskie	5,71	5,64	5,60	5,34			
Podkarpackie	7,45	7,64	7,51	7,32			
Podlaskie	3,00	3,03	2,98	2,98			
Pomorskie	3,91	3,92	3,98	4,02			
Śląskie	3,53	3,57	3,59	3,55			
Świętokrzyskie	4,59	4,52	4,47	4,41			
Warmińsko-mazurskie	5,23	5,12	5,15	5,19			
Wielkopolskie	14,65	14,70	14,77	14,92			
Zachodniopomorskie	6,86	6,85	6,80	6,81			

Tabela XXX. Subwencja ogólna w gminach miejsko-wiejskich na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	186,3	192,2	203,0	203,9	103,19	105,62	100,41
Dolnośląskie	180,0	181,0	192,4	196,9	100,58	106,30	102,33
Kujawsko-pomorskie	210,8	216,1	231,4	233,4	102,53	107,07	100,87
Lubelskie	111,5	116,9	120,8	120,6	104,78	103,39	99,83
Lubuskie	305,0	309,7	327,4	325,6	101,56	105,70	99,46
Łódzkie	115,3	121,4	129,1	130,1	105,21	106,36	100,78
Małopolskie	243,3	250,8	261,6	265,9	103,09	104,32	101,65
Mazowieckie	115,3	120,3	129,4	130,2	104,36	107,59	100,58
Opolskie	403,2	412,1	433,4	417,4	102,22	105,17	96,31
Podkarpackie	251,4	265,8	275,9	269,9	105,72	103,81	97,83
Podlaskie	179,2	186,9	194,2	195,8	104,30	103,91	100,82
Pomorskie	123,3	127,1	136,0	137,5	103,06	107,01	101,12
Śląskie	54,6	57,2	60,9	60,6	104,68	106,51	99,48
Świętokrzyskie	257,0	262,0	274,7	273,0	101,93	104,85	99,38
Warmińsko-mazurskie	258,2	261,2	277,8	281,2	101,15	106,37	101,24
Wielkopolskie	305,1	315,1	333,8	337,7	103,27	105,93	101,18
Zachodniopomorskie	285,5	294,6	309,2	311,1	103,19	104,93	100,64
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	96,61	94,17	94,77	96,58			
Kujawsko-pomorskie	113,14	112,42	113,97	114,49			
Lubelskie	59,88	60,80	59,51	59,17			
Lubuskie	163,70	161,13	161,25	159,72			
Łódzkie	61,92	63,13	63,57	63,81			
Małopolskie	130,59	130,46	128,84	130,44			
Mazowieckie	61,88	62,58	63,74	63,85			
Opolskie	216,42	214,40	213,48	204,77			
Podkarpackie	134,95	138,26	135,88	132,40			
Podlaskie	96,20	97,24	95,66	96,05			
Pomorskie	66,21	66,13	66,99	67,47			
Śląskie	29,31	29,73	29,98	29,70			
Świętokrzyskie	137,96	136,28	135,29	133,90			
Warmińsko-mazurskie	138,59	135,86	136,83	137,96			
Wielkopolskie	163,78	163,92	164,40	165,66			
Zachodniopomorskie	153,27	153,28	152,27	152,63			

Tabela XXXI. Subwencja wyrównawcza w gminach miejsko-wiejskich ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	1 735 901	1 696 709	1 749 634	1 785 438	97,74	103,12	102,05
Dolnośląskie	124 954	124 995	128 617	137 145	100,03	102,90	106,63
Kujawsko-pomorskie	115 179	111 036	122 205	124 428	96,40	110,06	101,82
Lubelskie	83 379	84 134	87 758	89 098	100,91	104,31	101,53
Lubuskie	70 602	67 567	68 550	68 887	95,70	101,46	100,49
Łódzkie	72 068	68 432	73 324	75 102	94,95	107,15	102,42
Małopolskie	158 591	158 912	158 258	167 940	100,20	99,59	106,12
Mazowieckie	108 518	102 994	104 413	108 397	94,91	101,38	103,82
Opolskie	90 985	83 347	85 725	71 893	91,61	102,85	83,87
Podkarpackie	173 327	177 405	178 747	169 871	102,35	100,76	95,03
Podlaskie	74 962	73 047	72 543	76 739	97,44	99,31	105,78
Pomorskie	76 028	73 339	76 583	81 635	96,46	104,42	106,60
Śląskie	38 336	39 885	38 875	38 562	104,04	97,47	99,20
Świętokrzyskie	89 523	86 547	91 863	91 933	96,68	106,14	100,08
Warmińsko-mazurskie	121 524	116 327	122 537	130 421	95,72	105,34	106,43
Wielkopolskie	210 622	205 062	214 793	219 797	97,36	104,75	102,33
Zachodniopomorskie	127 302	123 680	124 844	133 589	97,15	100,94	107,01
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	7,20	7,37	7,35	7,68			
Kujawsko-pomorskie	6,64	6,54	6,98	6,97			
Lubelskie	4,80	4,96	5,02	4,99			
Lubuskie	4,07	3,98	3,92	3,86			
Łódzkie	4,15	4,03	4,19	4,21			
Małopolskie	9,14	9,37	9,05	9,41			
Mazowieckie	6,25	6,07	5,97	6,07			
Opolskie	5,24	4,91	4,90	4,03			
Podkarpackie	9,98	10,46	10,22	9,51			
Podlaskie	4,32	4,31	4,15	4,30			
Pomorskie	4,38	4,32	4,38	4,57			
Śląskie	2,21	2,35	2,22	2,16			
Świętokrzyskie	5,16	5,10	5,25	5,15			
Warmińsko-mazurskie	7,00	6,86	7,00	7,30			
Wielkopolskie	12,13	12,09	12,28	12,31			
Zachodniopomorskie	7,33	7,29	7,14	7,48			

Tabela XXXII. Subwencja wyrównawcza w gminach miejsko-wiejskich na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	45,1	44,0	45,4	46,4	97,72	103,13	102,15
Dolnośląskie	42,8	42,9	44,1	47,1	100,06	102,98	106,79
Kujawsko-pomorskie	54,9	52,9	58,3	59,5	96,42	110,16	102,01
Lubelskie	38,3	38,7	40,5	41,3	101,22	104,61	101,97
Lubuskie	69,0	66,0	67,0	67,4	95,71	101,44	100,67
Łódzkie	28,3	27,0	29,0	29,9	95,28	107,53	102,90
Małopolskie	47,5	47,5	47,2	50,0	99,90	99,37	105,91
Mazowieckie	20,6	19,5	19,7	20,4	94,58	101,07	103,52
Opolskie	89,4	82,2	84,9	71,6	91,90	103,23	84,35
Podkarpackie	81,5	83,3	83,9	79,8	102,32	100,70	95,06
Podlaskie	62,3	60,8	60,5	64,2	97,65	99,50	106,11
Pomorskie	33,4	32,1	33,4	35,6	96,13	104,12	106,33
Śląskie	8,3	8,6	8,4	8,4	104,24	97,69	99,55
Świętokrzyskie	69,8	67,7	72,1	72,5	97,01	106,49	100,53
Warmińsko-mazurskie	83,6	80,1	84,5	90,1	95,80	105,48	106,71
Wielkopolskie	61,1	59,3	62,0	63,4	97,11	104,54	102,19
Zachodniopomorskie	73,9	71,8	72,5	77,7	97,21	101,02	107,16
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	95,07	97,34	97,19	101,61			
Kujawsko-pomorskie	121,81	120,19	128,38	128,21			
Lubelskie	84,95	87,99	89,25	89,10			
Lubuskie	153,15	149,99	147,53	145,41			
Łódzkie	62,92	61,35	63,96	64,43			
Małopolskie	105,50	107,85	103,92	107,75			
Mazowieckie	45,73	44,26	43,37	43,96			
Opolskie	198,53	186,71	186,89	154,33			
Podkarpackie	180,79	189,30	184,82	172,01			
Podlaskie	138,26	138,15	133,28	138,46			
Pomorskie	74,16	72,95	73,65	76,67			
Śląskie	18,36	19,58	18,55	18,08			
Świętokrzyskie	154,93	153,80	158,80	156,29			
Warmińsko-mazurskie	185,54	181,90	186,03	194,34			
Wielkopolskie	135,63	134,79	136,63	136,69			
Zachodniopomorskie	163,92	163,07	159,72	167,57			

Tabela XXXIII. Subwencja oświatowa w gminach miejsko-wiejskich ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	5 272 554	5 536 161	5 897 234	5 901 760	105,00	106,52	100,08
Dolnośląskie	377 903	391 099	415 980	417 881	103,49	106,36	100,46
Kujawsko-pomorskie	315 441	330 190	348 618	350 501	104,68	105,58	100,54
Lubelskie	155 847	164 032	169 096	166 919	105,25	103,09	98,71
Lubuskie	234 205	240 430	257 765	255 901	102,66	107,21	99,28
Łódzkie	215 645	230 380	245 488	245 126	106,83	106,56	99,85
Małopolskie	626 375	657 145	704 365	711 021	104,91	107,19	100,95
Mazowieckie	493 615	525 736	570 096	574 619	106,51	108,44	100,79
Opolskie	313 977	326 887	344 739	341 188	104,11	105,46	98,97
Podkarpackie	344 669	370 879	393 599	391 664	107,60	106,13	99,51
Podlaskie	134 306	144 049	153 374	150 570	107,25	106,47	98,17
Pomorskie	197 233	209 698	226 236	225 403	106,32	107,89	99,63
Śląskie	211 593	221 764	239 480	238 133	104,81	107,99	99,44
Świętokrzyskie	231 181	240 943	252 808	249 603	104,22	104,92	98,73
Warmińsko-mazurskie	242 898	252 176	267 530	265 610	103,82	106,09	99,28
Wielkopolskie	824 824	860 563	917 587	930 987	104,33	106,63	101,46
Zachodniopomorskie	352 840	370 193	390 473	386 632	104,92	105,48	99,02
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	7,17	7,06	7,05	7,08			
Kujawsko-pomorskie	5,98	5,96	5,91	5,94			
Lubelskie	2,96	2,96	2,87	2,83			
Lubuskie	4,44	4,34	4,37	4,34			
Łódzkie	4,09	4,16	4,16	4,15			
Małopolskie	11,88	11,87	11,94	12,05			
Mazowieckie	9,36	9,50	9,67	9,74			
Opolskie	5,95	5,90	5,85	5,78			
Podkarpackie	6,54	6,70	6,67	6,64			
Podlaskie	2,55	2,60	2,60	2,55			
Pomorskie	3,74	3,79	3,84	3,82			
Śląskie	4,01	4,01	4,06	4,03			
Świętokrzyskie	4,38	4,35	4,29	4,23			
Warmińsko-mazurskie	4,61	4,56	4,54	4,50			
Wielkopolskie	15,64	15,54	15,56	15,77			
Zachodniopomorskie	6,69	6,69	6,62	6,55			

Tabela XXXIV. Subwencja oświatowa w gminach miejsko-wiejskich na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	136,8	143,7	153,0	153,3	104,98	106,54	100,17
Dolnośląskie	129,5	134,1	142,7	143,6	103,52	106,44	100,61
Kujawsko-pomorskie	150,3	157,4	166,3	167,5	104,69	105,68	100,72
Lubelskie	71,5	75,5	78,1	77,4	105,58	103,38	99,15
Lubuskie	228,9	235,0	251,9	250,5	102,66	107,19	99,46
Łódzkie	84,8	90,9	97,2	97,5	107,20	106,94	100,31
Małopolskie	187,7	196,4	210,0	211,6	104,60	106,95	100,75
Mazowieckie	93,7	99,5	107,5	108,1	106,13	108,11	100,51
Opolskie	308,7	322,4	341,3	339,7	104,45	105,85	99,54
Podkarpackie	162,0	174,2	184,8	183,9	107,57	106,06	99,54
Podlaskie	111,6	119,9	128,0	126,0	107,47	106,68	98,48
Pomorskie	86,7	91,8	98,8	98,2	105,95	107,58	99,38
Śląskie	45,7	47,9	51,9	51,8	105,00	108,23	99,79
Świętokrzyskie	180,3	188,5	198,4	196,8	104,58	105,26	99,18
Warmińsko-mazurskie	167,1	173,6	184,4	183,6	103,90	106,23	99,54
Wielkopolskie	239,3	249,0	265,0	268,5	104,07	106,42	101,32
Zachodniopomorskie	204,7	214,9	226,8	224,9	104,98	105,56	99,16
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	94,66	93,35	93,26	93,67			
Kujawsko-pomorskie	109,84	109,54	108,66	109,26			
Lubelskie	52,28	52,58	51,02	50,50			
Lubuskie	167,27	163,58	164,59	163,41			
Łódzkie	61,98	63,30	63,54	63,62			
Małopolskie	137,18	136,68	137,22	138,01			
Mazowieckie	68,49	69,24	70,26	70,49			
Opolskie	225,55	224,42	222,98	221,57			
Podkarpackie	118,36	121,28	120,75	119,98			
Podlaskie	81,55	83,49	83,60	82,19			
Pomorskie	63,34	63,93	64,55	64,04			
Śląskie	33,36	33,37	33,90	33,77			
Świętokrzyskie	131,72	131,23	129,66	128,37			
Warmińsko-mazurskie	122,10	120,85	120,50	119,74			
Wielkopolskie	174,88	173,36	173,17	175,15			
Zachodniopomorskie	149,58	149,59	148,22	146,72			

Tabela XXXV. Subwencja równoważąca w gminach miejsko-wiejskich ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	125 122	126 746	134 553	130 746	101,30	106,16	97,17
Dolnośląskie	8 538	8 680	9 117	9 021	101,67	105,04	98,94
Kujawsko-pomorskie	11 707	11 575	13 244	13 458	98,87	114,42	101,61
Lubelskie	3 774	3 720	4 153	3 673	98,57	111,62	88,44
Lubuskie	7 223	7 507	7 739	7 484	103,93	103,09	96,70
Łódzkie	5 531	5 317	5 790	5 449	96,13	108,91	94,11
Małopolskie	9 577	9 750	9 975	9 525	101,80	102,31	95,49
Mazowieckie	4 349	4 318	4 169	4 150	99,27	96,55	99,55
Opolskie	5 153	5 103	5 836	5 782	99,03	114,36	99,07
Podkarpackie	10 470	12 395	11 810	9 805	118,39	95,28	83,02
Podlaskie	6 396	6 053	6 430	6 318	94,64	106,23	98,26
Pomorskie	7 382	7 219	7 950	8 261	97,80	110,12	103,91
Śląskie	1 662	1 569	1 694	1 627	94,39	107,95	96,05
Świętokrzyskie	4 326	4 126	3 882	3 175	95,38	94,08	81,80
Warmińsko-mazurskie	10 873	10 814	11 201	10 858	99,45	103,58	96,94
Wielkopolskie	16 132	16 621	18 845	18 860	103,03	113,38	100,08
Zachodniopomorskie	12 028	11 979	12 718	13 301	99,59	106,17	104,59
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	6,82	6,85	6,78	6,90			
Kujawsko-pomorskie	9,36	9,13	9,84	10,29			
Lubelskie	3,02	2,94	3,09	2,81			
Lubuskie	5,77	5,92	5,75	5,72			
Łódzkie	4,42	4,19	4,30	4,17			
Małopolskie	7,65	7,69	7,41	7,29			
Mazowieckie	3,48	3,41	3,10	3,17			
Opolskie	4,12	4,03	4,34	4,42			
Podkarpackie	8,37	9,78	8,78	7,50			
Podlaskie	5,11	4,78	4,78	4,83			
Pomorskie	5,90	5,70	5,91	6,32			
Śląskie	1,33	1,24	1,26	1,24			
Świętokrzyskie	3,46	3,26	2,89	2,43			
Warmińsko-mazurskie	8,69	8,53	8,32	8,30			
Wielkopolskie	12,89	13,11	14,01	14,43			
Zachodniopomorskie	9,61	9,45	9,45	10,17			

Tabela XXXVI. Subwencja równoważąca w gminach miejsko-wiejskich na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	3,2	3,3	3,5	3,4	101,28	106,17	97,27
Dolnośląskie	2,9	3,0	3,1	3,1	101,69	105,12	99,09
Kujawsko-pomorskie	5,6	5,5	6,3	6,4	98,89	114,53	101,80
Lubelskie	1,7	1,7	1,9	1,7	98,87	111,94	88,83
Lubuskie	7,1	7,3	7,6	7,3	103,94	103,07	96,87
Łódzkie	2,2	2,1	2,3	2,2	96,46	109,30	94,55
Małopolskie	2,9	2,9	3,0	2,8	101,50	102,09	95,31
Mazowieckie	0,8	0,8	0,8	0,8	98,92	96,26	99,26
Opolskie	5,1	5,0	5,8	5,8	99,35	114,78	99,65
Podkarpackie	4,9	5,8	5,5	4,6	118,35	95,22	83,05
Podlaskie	5,3	5,0	5,4	5,3	94,83	106,43	98,56
Pomorskie	3,2	3,2	3,5	3,6	97,45	109,81	103,65
Śląskie	0,4	0,3	0,4	0,4	94,57	108,20	96,39
Świętokrzyskie	3,4	3,2	3,0	2,5	95,71	94,39	82,17
Warmińsko-mazurskie	7,5	7,4	7,7	7,5	99,53	103,72	97,19
Wielkopolskie	4,7	4,8	5,4	5,4	102,77	113,16	99,94
Zachodniopomorskie	7,0	7,0	7,4	7,7	99,65	106,25	104,74
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	90,12	90,49	89,59	91,27			
Kujawsko-pomorskie	171,78	167,73	180,92	189,35			
Lubelskie	53,35	52,09	54,91	50,15			
Lubuskie	217,39	223,11	216,59	215,71			
Łódzkie	66,99	63,80	65,68	63,85			
Małopolskie	88,38	88,58	85,17	83,45			
Mazowieckie	25,43	24,84	22,52	22,98			
Opolskie	155,99	153,03	165,44	169,48			
Podkarpackie	151,51	177,05	158,79	135,58			
Podlaskie	163,65	153,24	153,62	155,67			
Pomorskie	99,90	96,13	99,41	105,94			
Śląskie	11,04	10,31	10,51	10,42			
Świętokrzyskie	103,87	98,16	87,26	73,72			
Warmińsko-mazurskie	230,32	226,35	221,11	220,94			
Wielkopolskie	144,13	146,26	155,88	160,17			
Zachodniopomorskie	214,87	211,43	211,58	227,84			

Tabela XXXVII. Subwencja ogólna w powiatach ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	9 749 636	10 098 078	10 221 946	10 278 125	103,57	101,23	100,55
Dolnośląskie	803 697	822 709	823 710	785 457	102,37	100,12	95,36
Kujawsko-pomorskie	532 383	548 490	556 493	566 652	103,03	101,46	101,83
Lubelskie	622 064	640 931	649 505	661 376	103,03	101,34	101,83
Lubuskie	298 105	312 040	303 308	311 527	104,67	97,20	102,71
Łódzkie	590 631	619 091	630 604	637 940	104,82	101,86	101,16
Małopolskie	825 307	848 157	844 272	846 996	102,77	99,54	100,32
Mazowieckie	1 066 701	1 104 694	1 145 769	1 169 983	103,56	103,72	102,11
Opolskie	319 666	329 570	334 656	335 313	103,10	101,54	100,20
Podkarpackie	721 934	732 554	720 389	730 267	101,47	98,34	101,37
Podlaskie	289 439	300 854	299 575	303 668	103,94	99,57	101,37
Pomorskie	587 018	620 997	629 436	643 311	105,79	101,36	102,20
Śląskie	550 688	580 368	593 793	600 204	105,39	102,31	101,08
Świętokrzyskie	477 686	486 386	492 123	500 493	101,82	101,18	101,70
Warmińsko-mazurskie	596 901	615 539	619 656	623 582	103,12	100,67	100,63
Wielkopolskie	935 526	987 534	1 016 245	996 961	105,56	102,91	98,10
Zachodniopomorskie	531 888	548 164	562 413	564 393	103,06	102,60	100,35
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	8,24	8,15	8,06	7,64			
Kujawsko-pomorskie	5,46	5,43	5,44	5,51			
Lubelskie	6,38	6,35	6,35	6,43			
Lubuskie	3,06	3,09	2,97	3,03			
Łódzkie	6,06	6,13	6,17	6,21			
Małopolskie	8,46	8,40	8,26	8,24			
Mazowieckie	10,94	10,94	11,21	11,38			
Opolskie	3,28	3,26	3,27	3,26			
Podkarpackie	7,40	7,25	7,05	7,11			
Podlaskie	2,97	2,98	2,93	2,95			
Pomorskie	6,02	6,15	6,16	6,26			
Śląskie	5,65	5,75	5,81	5,84			
Świętokrzyskie	4,90	4,82	4,81	4,87			
Warmińsko-mazurskie	6,12	6,10	6,06	6,07			
Wielkopolskie	9,60	9,78	9,94	9,70			
Zachodniopomorskie	5,46	5,43	5,50	5,49			

Tabela XXXVIII. Subwencja ogólna w powiatach na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	253,0	262,0	265,3	267,0	103,55	101,24	100,65
Dolnośląskie	275,5	282,1	282,6	269,9	102,39	100,20	95,50
Kujawsko-pomorskie	253,7	261,4	265,5	270,8	103,04	101,55	102,01
Lubelskie	285,5	295,1	299,9	306,7	103,35	101,63	102,28
Lubuskie	291,3	305,0	296,4	305,0	104,68	97,19	102,90
Łódzkie	232,3	244,3	249,8	253,8	105,18	102,22	101,63
Małopolskie	247,3	253,4	251,7	252,0	102,46	99,33	100,13
Mazowieckie	202,5	209,0	216,1	220,1	103,20	103,40	101,82
Opolskie	314,2	325,0	331,3	333,8	103,43	101,92	100,77
Podkarpackie	339,3	344,1	338,2	343,0	101,44	98,28	101,40
Podlaskie	240,5	250,5	249,9	254,1	104,16	99,77	101,68
Pomorskie	258,0	271,9	274,9	280,2	105,42	101,07	101,95
Śląskie	118,8	125,4	128,6	130,5	105,58	102,55	101,44
Świętokrzyskie	372,5	380,5	386,3	394,6	102,17	101,51	102,16
Warmińsko-mazurskie	410,6	423,8	427,1	431,0	103,21	100,80	100,90
Wielkopolskie	271,4	285,8	293,5	287,6	105,29	102,71	97,97
Zachodniopomorskie	308,6	318,2	326,7	328,4	103,12	102,68	100,50
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	108,88	107,65	106,55	101,09			
Kujawsko-pomorskie	100,25	99,76	100,07	101,42			
Lubelskie	112,84	112,63	113,06	114,89			
Lubuskie	115,14	116,39	111,73	114,23			
Łódzkie	91,81	93,25	94,16	95,08			
Małopolskie	97,75	96,72	94,89	94,40			
Mazowieckie	80,04	79,76	81,47	82,42			
Opolskie	124,19	124,05	124,88	125,04			
Podkarpackie	134,07	131,34	127,50	128,45			
Podlaskie	95,05	95,60	94,21	95,18			
Pomorskie	101,95	103,79	103,61	104,95			
Śląskie	46,95	47,88	48,49	48,88			
Świętokrzyskie	147,19	145,23	145,62	147,81			
Warmińsko-mazurskie	162,26	161,72	161,02	161,42			
Wielkopolskie	107,26	109,07	110,65	107,70			
Zachodniopomorskie	121,94	121,44	123,16	122,98			

Tabela XXXIX. Subwencja wyrównawcza w powiatach ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	1 693 372	1 542 659	1 467 222	1 530 374	91,10	95,11	104,30
Dolnośląskie	115 721	100 548	97 769	95 021	86,89	97,24	97,19
Kujawsko-pomorskie	129 670	108 629	106 322	113 380	83,77	97,88	106,64
Lubelskie	141 821	130 749	124 030	128 590	92,19	94,86	103,68
Lubuskie	65 908	61 303	57 479	54 614	93,01	93,76	95,02
Łódzkie	84 860	79 720	74 843	78 270	93,94	93,88	104,58
Małopolskie	128 007	123 383	115 227	117 090	96,39	93,39	101,62
Mazowieckie	159 460	139 230	126 920	142 919	87,31	91,16	112,61
Opolskie	51 866	48 390	47 724	47 290	93,30	98,62	99,09
Podkarpackie	159 657	153 220	147 187	149 128	95,97	96,06	101,32
Podlaskie	62 182	57 898	57 795	64 361	93,11	99,82	111,36
Pomorskie	89 335	83 338	78 996	86 601	93,29	94,79	109,63
Śląskie	32 491	37 851	34 341	34 359	116,50	90,73	100,05
Świętokrzyskie	101 474	82 895	79 608	83 401	81,69	96,03	104,76
Warmińsko-mazurskie	139 184	124 182	115 308	124 883	89,22	92,85	108,30
Wielkopolskie	116 457	111 991	109 254	111 598	96,17	97,56	102,15
Zachodniopomorskie	115 279	99 332	94 420	98 868	86,17	95,05	104,71
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	6,83	6,52	6,66	6,21			
Kujawsko-pomorskie	7,66	7,04	7,25	7,41			
Lubelskie	8,38	8,48	8,45	8,40			
Lubuskie	3,89	3,97	3,92	3,57			
Łódzkie	5,01	5,17	5,10	5,11			
Małopolskie	7,56	8,00	7,85	7,65			
Mazowieckie	9,42	9,03	8,65	9,34			
Opolskie	3,06	3,14	3,25	3,09			
Podkarpackie	9,43	9,93	10,03	9,74			
Podlaskie	3,67	3,75	3,94	4,21			
Pomorskie	5,28	5,40	5,38	5,66			
Śląskie	1,92	2,45	2,34	2,25			
Świętokrzyskie	5,99	5,37	5,43	5,45			
Warmińsko-mazurskie	8,22	8,05	7,86	8,16			
Wielkopolskie	6,88	7,26	7,45	7,29			
Zachodniopomorskie	6,81	6,44	6,44	6,46			

Tabela XL. Subwencja wyrównawcza w powiatach na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	43,9	40,0	38,1	39,8	91,08	95,12	104,41
Dolnośląskie	39,7	34,5	33,5	32,7	86,91	97,31	97,34
Kujawsko-pomorskie	61,8	51,8	50,7	54,2	83,79	97,97	106,83
Lubelskie	65,1	60,2	57,3	59,6	92,48	95,13	104,13
Lubuskie	64,4	59,9	56,2	53,5	93,02	93,75	95,19
Łódzkie	33,4	31,5	29,6	31,1	94,27	94,22	105,06
Małopolskie	38,4	36,9	34,4	34,8	96,10	93,19	101,42
Mazowieckie	30,3	26,3	23,9	26,9	87,01	90,88	112,29
Opolskie	51,0	47,7	47,2	47,1	93,60	98,99	99,66
Podkarpackie	75,0	72,0	69,1	70,0	95,93	96,01	101,35
Podlaskie	51,7	48,2	48,2	53,9	93,30	100,01	111,71
Pomorskie	39,3	36,5	34,5	37,7	92,96	94,52	109,35
Śląskie	7,0	8,2	7,4	7,5	116,71	90,93	100,41
Świętokrzyskie	79,1	64,9	62,5	65,8	81,97	96,35	105,24
Warmińsko-mazurskie	95,7	85,5	79,5	86,3	89,29	92,98	108,59
Wielkopolskie	33,8	32,4	31,6	32,2	95,92	97,37	102,00
Zachodniopomorskie	66,9	57,7	54,9	57,5	86,22	95,13	104,87
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	90,26	86,12	88,10	82,14			
Kujawsko-pomorskie	140,58	129,33	133,20	136,29			
Lubelskie	148,12	150,39	150,41	150,02			
Lubuskie	146,56	149,68	147,51	134,49			
Łódzkie	75,94	78,60	77,86	78,34			
Małopolskie	87,29	92,10	90,22	87,64			
Mazowieckie	68,89	65,81	62,87	67,62			
Opolskie	116,01	119,22	124,07	118,43			
Podkarpackie	170,72	179,82	181,49	176,17			
Podlaskie	117,57	120,43	126,63	135,48			
Pomorskie	89,33	91,17	90,59	94,89			
Śląskie	15,95	20,44	19,54	18,79			
Świętokrzyskie	180,02	162,02	164,11	165,42			
Warmińsko-mazurskie	217,84	213,57	208,75	217,11			
Wielkopolskie	76,88	80,97	82,88	80,97			
Zachodniopomorskie	152,17	144,04	144,05	144,69			

Tabela XLI. Subwencja oświatowa w powiatach ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	7 359 752	7 757 834	7 992 558	8 024 326	105,41	103,03	100,40
Dolnośląskie	633 853	673 773	675 686	637 668	106,30	100,28	94,37
Kujawsko-pomorskie	371 980	397 248	410 274	415 887	106,79	103,28	101,37
Lubelskie	428 806	448 898	462 053	465 433	104,69	102,93	100,73
Lubuskie	214 300	222 658	222 579	223 339	103,90	99,96	100,34
Łódzkie	474 184	499 610	516 774	518 119	105,36	103,44	100,26
Małopolskie	644 133	673 595	696 141	696 565	104,57	103,35	100,06
Mazowieckie	799 345	848 548	896 773	919 571	106,16	105,68	102,54
Opolskie	253 876	261 086	268 052	268 651	102,84	102,67	100,22
Podkarpackie	511 371	531 263	538 584	546 982	103,89	101,38	101,56
Podlaskie	182 999	190 981	192 217	196 059	104,36	100,65	102,00
Pomorskie	470 560	498 163	518 551	529 943	105,87	104,09	102,20
Śląskie	483 816	508 688	531 241	530 740	105,14	104,43	99,91
Świętokrzyskie	340 839	361 559	367 978	377 256	106,08	101,78	102,52
Warmińsko-mazurskie	408 411	432 862	442 605	446 225	105,99	102,25	100,82
Wielkopolskie	770 685	812 220	837 732	834 288	105,39	103,14	99,59
Zachodniopomorskie	370 592	396 683	415 319	417 599	107,04	104,70	100,55
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	8,61	8,69	8,45	7,95			
Kujawsko-pomorskie	5,05	5,12	5,13	5,18			
Lubelskie	5,83	5,79	5,78	5,80			
Lubuskie	2,91	2,87	2,78	2,78			
Łódzkie	6,44	6,44	6,47	6,46			
Małopolskie	8,75	8,68	8,71	8,68			
Mazowieckie	10,86	10,94	11,22	11,46			
Opolskie	3,45	3,37	3,35	3,35			
Podkarpackie	6,95	6,85	6,74	6,82			
Podlaskie	2,49	2,46	2,40	2,44			
Pomorskie	6,39	6,42	6,49	6,60			
Śląskie	6,57	6,56	6,65	6,61			
Świętokrzyskie	4,63	4,66	4,60	4,70			
Warmińsko-mazurskie	5,55	5,58	5,54	5,56			
Wielkopolskie	10,47	10,47	10,48	10,40			
Zachodniopomorskie	5,04	5,11	5,20	5,20			

Tabela XLII. Subwencja oświatowa w powiatach na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	191,0	201,3	207,4	208,4	105,39	103,04	100,50
Dolnośląskie	217,3	231,0	231,8	219,1	106,32	100,36	94,52
Kujawsko-pomorskie	177,2	189,3	195,7	198,7	106,81	103,38	101,55
Lubelskie	196,8	206,7	213,4	215,9	105,01	103,23	101,18
Lubuskie	209,4	217,6	217,5	218,6	103,91	99,95	100,52
Łódzkie	186,5	197,2	204,7	206,2	105,73	103,81	100,72
Małopolskie	193,0	201,3	207,6	207,3	104,26	103,12	99,87
Mazowieckie	151,8	160,5	169,1	173,0	105,78	105,36	102,25
Opolskie	249,6	257,5	265,3	267,5	103,17	103,05	100,80
Podkarpackie	240,3	249,6	252,9	256,9	103,85	101,32	101,59
Podlaskie	152,1	159,0	160,4	164,1	104,58	100,84	102,32
Pomorskie	206,8	218,2	226,4	230,8	105,49	103,79	101,94
Śląskie	104,4	110,0	115,1	115,4	105,34	104,67	100,26
Świętokrzyskie	265,8	282,9	288,8	297,5	106,45	102,10	102,99
Warmińsko-mazurskie	280,9	298,0	305,1	308,4	106,07	102,38	101,08
Wielkopolskie	223,6	235,1	242,0	240,6	105,12	102,94	99,45
Zachodniopomorskie	215,0	230,3	241,3	243,0	107,10	104,78	100,70
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	113,75	114,76	111,78	105,12			
Kujawsko-pomorskie	92,79	94,04	94,35	95,35			
Lubelskie	103,04	102,68	102,86	103,56			
Lubuskie	109,65	108,11	104,86	104,89			
Łódzkie	97,64	97,96	98,68	98,91			
Małopolskie	101,06	99,98	100,06	99,44			
Mazowieckie	79,45	79,75	81,55	82,97			
Opolskie	130,66	127,91	127,93	128,31			
Podkarpackie	125,81	123,98	121,91	123,24			
Podlaskie	79,61	79,00	77,31	78,71			
Pomorskie	108,26	108,37	109,17	110,74			
Śląskie	54,65	54,62	55,49	55,36			
Świętokrzyskie	139,13	140,53	139,25	142,70			
Warmińsko-mazurskie	147,07	148,03	147,09	147,95			
Wielkopolskie	117,06	116,77	116,66	115,44			
Zachodniopomorskie	112,55	114,39	116,32	116,55			

Tabela XLIII. Subwencja równoważąca w powiatach ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	533 739	607 654	623 717	607 417	113,85	102,64	97,39
Dolnośląskie	40 149	42 266	42 367	47 386	105,27	100,24	111,85
Kujawsko-pomorskie	27 818	39 290	37 107	34 335	141,24	94,44	92,53
Lubelskie	46 241	53 098	55 514	58 099	114,83	104,55	104,66
Lubuskie	17 321	20 669	22 133	25 856	119,33	107,08	116,82
Łódzkie	28 874	30 547	34 745	37 275	105,79	113,74	107,28
Małopolskie	18 032	20 815	24 372	24 222	115,43	117,09	99,38
Mazowieckie	85 627	90 569	87 491	72 305	105,77	96,60	82,64
Opolskie	13 925	16 299	16 201	18 392	117,05	99,40	113,52
Podkarpackie	13 744	18 853	21 909	22 758	137,18	116,21	103,88
Podlaskie	42 044	44 505	43 241	39 916	105,85	97,16	92,31
Pomorskie	25 763	27 425	29 011	24 147	106,45	105,78	83,23
Śląskie	19 342	18 546	22 451	27 825	95,88	121,05	123,94
Świętokrzyskie	24 496	35 194	34 223	31 762	143,67	97,24	92,81
Warmińsko-mazurskie	45 766	54 004	57 028	49 793	118,00	105,60	87,31
Wielkopolskie	46 037	48 200	48 868	48 880	104,70	101,39	100,02
Zachodniopomorskie	38 559	47 375	47 057	44 467	122,86	99,33	94,50
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	7,52	6,96	6,79	7,80			
Kujawsko-pomorskie	5,21	6,47	5,95	5,65			
Lubelskie	8,66	8,74	8,90	9,56			
Lubuskie	3,25	3,40	3,55	4,26			
Łódzkie	5,41	5,03	5,57	6,14			
Małopolskie	3,38	3,43	3,91	3,99			
Mazowieckie	16,04	14,90	14,03	11,90			
Opolskie	2,61	2,68	2,60	3,03			
Podkarpackie	2,57	3,10	3,51	3,75			
Podlaskie	7,88	7,32	6,93	6,57			
Pomorskie	4,83	4,51	4,65	3,98			
Śląskie	3,62	3,05	3,60	4,58			
Świętokrzyskie	4,59	5,79	5,49	5,23			
Warmińsko-mazurskie	8,57	8,89	9,14	8,20			
Wielkopolskie	8,63	7,93	7,84	8,05			
Zachodniopomorskie	7,22	7,80	7,54	7,32			

Tabela XLIV. Subwencja równoważąca w powiatach na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	13,9	15,8	16,2	15,8	113,82	102,66	97,48
Dolnośląskie	13,8	14,5	14,5	16,3	105,30	100,32	112,01
Kujawsko-pomorskie	13,3	18,7	17,7	16,4	141,26	94,53	92,70
Lubelskie	21,2	24,4	25,6	26,9	115,19	104,85	105,12
Lubuskie	16,9	20,2	21,6	25,3	119,34	107,06	117,03
Łódzkie	11,4	12,1	13,8	14,8	106,16	114,15	107,78
Małopolskie	5,4	6,2	7,3	7,2	115,08	116,84	99,19
Mazowieckie	16,3	17,1	16,5	13,6	105,40	96,31	82,41
Opolskie	13,7	16,1	16,0	18,3	117,43	99,77	114,17
Podkarpackie	6,5	8,9	10,3	10,7	137,13	116,14	103,91
Podlaskie	34,9	37,1	36,1	33,4	106,07	97,34	92,60
Pomorskie	11,3	12,0	12,7	10,5	106,08	105,48	83,03
Śląskie	4,2	4,0	4,9	6,0	96,06	121,33	124,38
Świętokrzyskie	19,1	27,5	26,9	25,0	144,17	97,56	93,23
Warmińsko-mazurskie	31,5	37,2	39,3	34,4	118,10	105,74	87,54
Wielkopolskie	13,4	13,9	14,1	14,1	104,43	101,19	99,89
Zachodniopomorskie	22,4	27,5	27,3	25,9	122,93	99,41	94,64
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	99,35	91,91	89,81	103,20			
Kujawsko-pomorskie	95,68	118,75	109,35	103,99			
Lubelskie	153,22	155,05	158,37	170,77			
Lubuskie	122,20	128,12	133,62	160,42			
Łódzkie	81,98	76,46	85,02	94,00			
Małopolskie	39,01	39,44	44,89	45,68			
Mazowieckie	117,36	108,67	101,95	86,19			
Opolskie	98,82	101,95	99,08	116,05			
Podkarpackie	46,62	56,17	63,55	67,74			
Podlaskie	252,20	235,02	222,86	211,70			
Pomorskie	81,73	76,17	78,26	66,66			
Śląskie	30,13	25,42	30,05	38,34			
Świętokrzyskie	137,88	174,64	165,96	158,72			
Warmińsko-mazurskie	227,25	235,79	242,86	218,10			
Wielkopolskie	96,42	88,47	87,20	89,35			
Zachodniopomorskie	161,48	174,41	168,88	163,95			

Tabela XLV. Subwencja ogólna w miastach na prawach powiatu

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	11 803 811	12 483 185	13 280 385	13 547 196	105,76	106,39	102,01
Dolnośląskie	667 443	707 378	742 051	839 718	105,98	104,90	113,16
Kujawsko-pomorskie	776 064	809 982	867 958	887 524	104,37	107,16	102,25
Lubelskie	612 529	686 935	718 124	717 204	112,15	104,54	99,87
Lubuskie	253 643	265 892	291 100	292 252	104,83	109,48	100,40
Łódzkie	653 435	690 688	732 317	729 682	105,70	106,03	99,64
Małopolskie	975 338	1 020 973	1 076 114	1 083 893	104,68	105,40	100,72
Mazowieckie	1 897 969	1 956 489	2 109 573	2 158 770	103,08	107,82	102,33
Opolskie	134 464	142 453	151 888	160 597	105,94	106,62	105,73
Podkarpackie	508 059	525 803	550 102	544 016	103,49	104,62	98,89
Podlaskie	491 785	531 433	570 048	579 177	108,06	107,27	101,60
Pomorskie	699 350	739 957	795 663	812 389	105,81	107,53	102,10
Śląskie	2 299 184	2 438 603	2 616 799	2 652 111	106,06	107,31	101,35
Świętokrzyskie	229 862	244 610	251 893	262 638	106,42	102,98	104,27
Warmińsko-mazurskie	311 946	338 645	356 343	358 084	108,56	105,23	100,49
Wielkopolskie	805 425	854 158	893 762	900 372	106,05	104,64	100,74
Zachodniopomorskie	487 314	529 187	556 649	568 767	108,59	105,19	102,18
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	5,65	5,67	5,59	6,20			
Kujawsko-pomorskie	6,57	6,49	6,54	6,55			
Lubelskie	5,19	5,50	5,41	5,29			
Lubuskie	2,15	2,13	2,19	2,16			
Łódzkie	5,54	5,53	5,51	5,39			
Małopolskie	8,26	8,18	8,10	8,00			
Mazowieckie	16,08	15,67	15,88	15,94			
Opolskie	1,14	1,14	1,14	1,19			
Podkarpackie	4,30	4,21	4,14	4,02			
Podlaskie	4,17	4,26	4,29	4,28			
Pomorskie	5,92	5,93	5,99	6,00			
Śląskie	19,48	19,54	19,70	19,58			
Świętokrzyskie	1,95	1,96	1,90	1,94			
Warmińsko-mazurskie	2,64	2,71	2,68	2,64			
Wielkopolskie	6,82	6,84	6,73	6,65			
Zachodniopomorskie	4,13	4,24	4,19	4,20			

Tabela XLVI. Subwencja ogólna w miastach na prawach powiatu na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	306,4	323,9	344,6	351,9	105,73	106,40	102,11
Dolnośląskie	228,8	242,5	254,6	288,6	106,01	104,98	113,33
Kujawsko-pomorskie	369,8	386,0	414,0	424,1	104,39	107,26	102,44
Lubelskie	281,2	316,3	331,6	332,6	112,50	104,84	100,31
Lubuskie	247,9	259,9	284,5	286,1	104,84	109,46	100,58
Łódzkie	257,0	272,6	290,1	290,4	106,07	106,41	100,10
Małopolskie	292,3	305,1	320,8	322,5	104,36	105,17	100,53
Mazowieckie	360,3	370,2	397,9	406,0	102,72	107,50	102,04
Opolskie	132,2	140,5	150,4	159,9	106,28	107,02	106,34
Podkarpackie	238,8	247,0	258,3	255,5	103,46	104,56	98,92
Podlaskie	408,6	442,5	475,6	484,7	108,28	107,47	101,92
Pomorskie	307,3	324,0	347,4	353,9	105,44	107,22	101,85
Śląskie	496,1	527,1	566,9	576,6	106,26	107,55	101,71
Świętokrzyskie	179,2	191,4	197,7	207,1	106,78	103,31	104,74
Warmińsko-mazurskie	214,6	233,1	245,6	247,5	108,65	105,36	100,75
Wielkopolskie	233,7	247,2	258,1	259,7	105,78	104,43	100,60
Zachodniopomorskie	282,7	307,2	323,4	330,9	108,66	105,27	102,33
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	74,68	74,88	73,88	82,00			
Kujawsko-pomorskie	120,70	119,17	120,13	120,52			
Lubelskie	91,77	97,65	96,21	94,52			
Lubuskie	80,92	80,23	82,54	81,30			
Łódzkie	83,89	84,16	84,16	82,51			
Małopolskie	95,41	94,18	93,09	91,65			
Mazowieckie	117,62	114,28	115,45	115,38			
Opolskie	43,15	43,37	43,63	45,43			
Podkarpackie	77,93	76,26	74,94	72,60			
Podlaskie	133,39	136,61	137,98	137,73			
Pomorskie	100,32	100,04	100,81	100,55			
Śląskie	161,92	162,73	164,49	163,85			
Świętokrzyskie	58,50	59,08	57,37	58,85			
Warmińsko-mazurskie	70,04	71,97	71,27	70,32			
Wielkopolskie	76,28	76,31	74,90	73,80			
Zachodniopomorskie	92,28	94,83	93,83	94,03			

Tabela XLVII. Subwencja wyrównawcza w miastach na prawach powiatu

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	124 010	140 694	142 539	93 787	113,45	101,31	65,80
Dolnośląskie	0	0	0	6 348	x	x	x
Kujawsko-pomorskie	20 721	19 692	21 032	18 666	95,03	106,80	88,75
Lubelskie	18 550	20 898	18 871	7 328	112,66	90,30	38,83
Lubuskie	0	0	0	373	x	x	0,00
Łódzkie	0	0	0	0	x	x	x
Małopolskie	0	822	834	35	x	101,43	4,18
Mazowieckie	21 680	18 387	17 354	13 762	84,81	94,38	79,30
Opolskie	0	0	0	0	x	x	x
Podkarpackie	19 834	20 285	16 910	13 746	102,28	83,36	81,29
Podlaskie	14 767	13 900	14 272	10 359	94,13	102,68	72,58
Pomorskie	38	0	0	0	0,00	.	.
Śląskie	27 708	45 762	52 286	22 778	165,16	114,26	43,56
Świętokrzyskie	0	0	0	0	x	x	x
Warmińsko-mazurskie	147	613	795	393	416,18	129,79	49,38
Wielkopolskie	0	0	0	0	x	x	x
Zachodniopomorskie	564	334	185	0	59,29	55,42	0,00
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	0,00	0,00	0,00	6,77			
Kujawsko-pomorskie	16,71	14,00	14,76	19,90			
Lubelskie	14,96	14,85	13,24	7,81			
Lubuskie	0,00	0,00	0,00	0,40			
Łódzkie	0,00	0,00	0,00	0,00			
Małopolskie	0,00	0,58	0,58	0,04			
Mazowieckie	17,48	13,07	12,17	14,67			
Opolskie	0,00	0,00	0,00	0,00			
Podkarpackie	15,99	14,42	11,86	14,66			
Podlaskie	11,91	9,88	10,01	11,05			
Pomorskie	0,03	0,00	0,00	0,00			
Śląskie	22,34	32,53	36,68	24,29			
Świętokrzyskie	0,00	0,00	0,00	0,00			
Warmińsko-mazurskie	0,12	0,44	0,56	0,42			
Wielkopolskie	0,00	0,00	0,00	0,00			
Zachodniopomorskie	0,45	0,24	0,13	0,00			

Tabela XLVIII. Subwencja wyrównawcza w miastach na prawach powiatu na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	3,2	3,7	3,7	2,4	113,43	101,32	65,86
Dolnośląskie	0,0	0,0	0,0	2,2	x	x	x
Kujawsko-pomorskie	9,9	9,4	10,0	8,9	95,05	106,90	88,91
Lubelskie	8,5	9,6	8,7	3,4	113,01	90,56	39,00
Lubuskie	0,0	0,0	0,0	0,4	x	x	x
Łódzkie	0,0	0,0	0,0	0,0	x	x	x
Małopolskie	0,0	0,2	0,2	0,0	x	101,21	4,17
Mazowieckie	4,1	3,5	3,3	2,6	84,51	94,10	79,08
Opolskie	0,0	0,0	0,0	0,0	x	x	x
Podkarpackie	9,3	9,5	7,9	6,5	102,24	83,31	81,31
Podlaskie	12,3	11,6	11,9	8,7	94,32	102,88	72,81
Pomorskie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00	x	x
Śląskie	6,0	9,9	11,3	5,0	165,46	114,51	43,72
Świętokrzyskie	0,0	0,0	0,0	0,0	x	x	x
Warmińsko-mazurskie	0,1	0,4	0,5	0,3	416,52	129,96	49,51
Wielkopolskie	0,0	0,0	0,0	0,0	x	x	x
Zachodniopomorskie	0,3	0,2	0,1	0,0	59,32	55,47	0,00
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	0,00	0,00	0,00	89,54			
Kujawsko-pomorskie	306,76	257,06	271,21	366,14			
Lubelskie	264,55	263,57	235,56	139,50			
Lubuskie	0,00	0,00	0,00	15,00			
Łódzkie	0,00	0,00	0,00	0,00			
Małopolskie	0,00	6,73	6,72	0,43			
Mazowieckie	127,89	95,29	88,49	106,24			
Opolskie	0,00	0,00	0,00	0,00			
Podkarpackie	289,60	261,03	214,62	264,97			
Podlaskie	381,24	317,02	321,88	355,82			
Pomorskie	0,53	0,00	0,00	0,00			
Śląskie	185,74	270,95	306,22	203,27			
Świętokrzyskie	0,00	0,00	0,00	0,00			
Warmińsko-mazurskie	3,15	11,55	14,82	11,14			
Wielkopolskie	0,00	0,00	0,00	0,00			
Zachodniopomorskie	10,16	5,31	2,91	0,00			

Tabela XLIX. Subwencja oświatowa w miastach na prawach powiatu

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	10 733 175	11 475 105	12 295 701	12 590 498	106,91	107,15	102,40
Dolnośląskie	602 866	643 856	692 665	786 352	106,80	107,58	113,53
Kujawsko-pomorskie	697 587	746 028	801 793	822 098	106,94	107,47	102,53
Lubelskie	566 946	615 347	660 991	672 589	108,54	107,42	101,75
Lubuskie	238 437	251 523	272 523	277 498	105,49	108,35	101,83
Łódzkie	621 655	658 392	700 734	698 418	105,91	106,43	99,67
Małopolskie	928 981	974 184	1 043 171	1 052 237	104,87	107,08	100,87
Mazowieckie	1 634 673	1 762 393	1 916 851	1 969 418	107,81	108,76	102,74
Opolskie	122 897	131 141	142 431	143 866	106,71	108,61	101,01
Podkarpackie	443 234	464 969	486 693	496 095	104,90	104,67	101,93
Podlaskie	442 752	482 407	521 906	531 910	108,96	108,19	101,92
Pomorskie	659 226	705 762	765 830	780 832	107,06	108,51	101,96
Śląskie	2 071 823	2 206 287	2 360 445	2 389 888	106,49	106,99	101,25
Świętokrzyskie	219 700	235 021	239 897	250 800	106,97	102,07	104,54
Warmińsko-mazurskie	297 155	323 215	339 886	342 480	108,77	105,16	100,76
Wielkopolskie	748 024	800 359	844 313	853 133	107,00	105,49	101,04
Zachodniopomorskie	437 219	474 222	505 573	522 881	108,46	106,61	103,42
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	5,62	5,61	5,63	6,25			
Kujawsko-pomorskie	6,50	6,50	6,52	6,53			
Lubelskie	5,28	5,36	5,38	5,34			
Lubuskie	2,22	2,19	2,22	2,20			
Łódzkie	5,79	5,74	5,70	5,55			
Małopolskie	8,66	8,49	8,48	8,36			
Mazowieckie	15,23	15,36	15,59	15,64			
Opolskie	1,15	1,14	1,16	1,14			
Podkarpackie	4,13	4,05	3,96	3,94			
Podlaskie	4,13	4,20	4,24	4,22			
Pomorskie	6,14	6,15	6,23	6,20			
Śląskie	19,30	19,23	19,20	18,98			
Świętokrzyskie	2,05	2,05	1,95	1,99			
Warmińsko-mazurskie	2,77	2,82	2,76	2,72			
Wielkopolskie	6,97	6,97	6,87	6,78			
Zachodniopomorskie	4,07	4,13	4,11	4,15			

Tabela L. Subwencja oświatowa w miastach na prawach powiatu na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	278,6	297,8	319,1	327,1	106,89	107,17	102,50
Dolnośląskie	206,7	220,8	237,7	270,2	106,82	107,66	113,70
Kujawsko-pomorskie	332,4	355,5	382,5	392,9	106,96	107,58	102,72
Lubelskie	260,2	283,3	305,2	311,9	108,87	107,73	102,20
Lubuskie	233,0	245,8	266,3	271,7	105,49	108,33	102,01
Łódzkie	244,5	259,9	277,6	277,9	106,28	106,81	100,13
Małopolskie	278,4	291,1	311,0	313,1	104,55	106,85	100,67
Mazowieckie	310,4	333,4	361,6	370,4	107,44	108,43	102,45
Opolskie	120,8	129,3	141,0	143,2	107,05	109,01	101,59
Podkarpackie	208,3	218,4	228,5	233,0	104,87	104,61	101,96
Podlaskie	367,9	401,7	435,4	445,1	109,18	108,39	102,23
Pomorskie	289,7	309,1	334,4	340,1	106,68	108,20	101,70
Śląskie	447,0	476,9	511,4	519,6	106,69	107,23	101,61
Świętokrzyskie	171,3	183,9	188,3	197,8	107,34	102,40	105,02
Warmińsko-mazurskie	204,4	222,5	234,3	236,7	108,86	105,30	101,03
Wielkopolskie	217,0	231,6	243,9	246,1	106,73	105,29	100,90
Zachodniopomorskie	253,6	275,3	293,7	304,2	108,53	106,69	103,58
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	74,19	74,14	74,48	82,62			
Kujawsko-pomorskie	119,32	119,40	119,86	120,12			
Lubelskie	93,42	95,15	95,65	95,38			
Lubuskie	83,65	82,56	83,46	83,06			
Łódzkie	87,77	87,27	86,98	84,97			
Małopolskie	99,94	97,76	97,47	95,73			
Mazowieckie	111,41	111,98	113,31	113,25			
Opolskie	43,37	43,44	44,19	43,79			
Podkarpackie	74,77	73,36	71,61	71,24			
Podlaskie	132,07	134,90	136,45	136,10			
Pomorskie	104,00	103,80	104,80	103,99			
Śląskie	160,46	160,16	160,26	158,87			
Świętokrzyskie	61,49	61,76	59,01	60,46			
Warmińsko-mazurskie	73,38	74,73	73,42	72,37			
Wielkopolskie	77,91	77,79	76,42	75,24			
Zachodniopomorskie	91,05	92,45	92,04	93,01			

Tabela LI. Subwencja równoważąca w miastach na prawach powiatu

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	718 218	638 581	557 634	588 155	88,91	87,32	105,47
Dolnośląskie	45 770	45 632	39 344	40 733	99,70	86,22	103,53
Kujawsko-pomorskie	41 887	43 803	41 713	43 011	104,57	95,23	103,11
Lubelskie	26 653	25 562	25 113	27 501	95,91	98,25	109,51
Lubuskie	15 206	14 369	14 138	14 232	94,50	98,39	100,66
Łódzkie	24 994	25 014	23 674	27 085	100,08	94,64	114,41
Małopolskie	42 930	33 368	25 199	29 116	77,73	75,52	115,54
Mazowieckie	194 449	136 000	86 128	81 954	69,94	63,33	95,15
Opolskie	9 754	9 461	9 136	9 286	97,00	96,56	101,64
Podkarpackie	24 802	27 407	25 309	28 161	110,50	92,34	111,27
Podlaskie	31 791	32 126	32 431	32 979	101,05	100,95	101,69
Pomorskie	35 897	29 962	25 531	26 329	83,47	85,21	103,13
Śląskie	131 003	123 371	124 145	142 551	94,17	100,63	114,83
Świętokrzyskie	7 452	7 589	11 283	11 599	101,83	148,68	102,80
Warmińsko-mazurskie	14 644	14 653	14 729	14 272	100,06	100,52	96,90
Wielkopolskie	46 059	44 809	37 649	37 080	97,29	84,02	98,49
Zachodniopomorskie	24 927	25 455	22 112	22 266	102,12	86,87	100,70
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	6,37	7,15	7,06	6,93			
Kujawsko-pomorskie	5,83	6,86	7,48	7,31			
Lubelskie	3,71	4,00	4,50	4,68			
Lubuskie	2,12	2,25	2,54	2,42			
Łódzkie	3,48	3,92	4,25	4,61			
Małopolskie	5,98	5,23	4,52	4,95			
Mazowieckie	27,07	21,30	15,45	13,93			
Opolskie	1,36	1,48	1,64	1,58			
Podkarpackie	3,45	4,29	4,54	4,79			
Podlaskie	4,43	5,03	5,82	5,61			
Pomorskie	5,00	4,69	4,58	4,48			
Śląskie	18,24	19,32	22,26	24,24			
Świętokrzyskie	1,04	1,19	2,02	1,97			
Warmińsko-mazurskie	2,04	2,29	2,64	2,43			
Wielkopolskie	6,41	7,02	6,75	6,30			
Zachodniopomorskie	3,47	3,99	3,97	3,79			

Tabela LII. Subwencja równoważąca w miastach na prawach powiatu na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	18,6	16,6	14,5	15,3	88,89	87,34	105,58
Dolnośląskie	15,7	15,6	13,5	14,0	99,72	86,28	103,69
Kujawsko-pomorskie	20,0	20,9	19,9	20,6	104,59	95,32	103,30
Lubelskie	12,2	11,8	11,6	12,8	96,20	98,53	109,99
Lubuskie	14,9	14,0	13,8	13,9	94,50	98,38	100,84
Łódzkie	9,8	9,9	9,4	10,8	100,43	94,98	114,94
Małopolskie	12,9	10,0	7,5	8,7	77,49	75,36	115,32
Mazowieckie	36,9	25,7	16,2	15,4	69,70	63,14	94,88
Opolskie	9,6	9,3	9,0	9,2	97,32	96,92	102,23
Podkarpackie	11,7	12,9	11,9	13,2	110,46	92,29	111,30
Podlaskie	26,4	26,7	27,1	27,6	101,26	101,14	102,01
Pomorskie	15,8	13,1	11,1	11,5	83,17	84,97	102,87
Śląskie	28,3	26,7	26,9	31,0	94,35	100,86	115,24
Świętokrzyskie	5,8	5,9	8,9	9,1	102,18	149,16	103,27
Warmińsko-mazurskie	10,1	10,1	10,2	9,9	100,15	100,65	97,15
Wielkopolskie	13,4	13,0	10,9	10,7	97,04	83,86	98,35
Zachodniopomorskie	14,5	14,8	12,8	13,0	102,18	86,93	100,85
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	84,17	94,42	93,29	91,62			
Kujawsko-pomorskie	107,07	125,98	137,49	134,53			
Lubelskie	65,63	71,03	80,13	83,48			
Lubuskie	79,72	84,76	95,47	91,19			
Łódzkie	52,74	59,58	64,80	70,54			
Małopolskie	69,02	60,17	51,92	56,71			
Mazowieckie	198,05	155,28	112,26	100,89			
Opolskie	51,44	56,31	62,50	60,51			
Podkarpackie	62,53	77,70	82,11	86,56			
Podlaskie	141,72	161,43	186,96	180,64			
Pomorskie	84,63	79,19	77,04	75,06			
Śląskie	151,63	160,94	185,85	202,85			
Świętokrzyskie	31,17	35,83	61,20	59,86			
Warmińsko-mazurskie	54,04	60,88	70,16	64,56			
Wielkopolskie	71,69	78,26	75,14	70,00			
Zachodniopomorskie	77,58	89,17	88,76	84,79			

Tabela LIII. Subwencja ogólna w województwach samorządowych ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	2 941 783	2 499 054	2 506 337	2 639 245	84,95	100,29	105,30
Dolnośląskie	138 085	127 174	142 930	185 775	92,10	112,39	129,98
Kujawsko-pomorskie	233 031	211 523	209 592	219 547	90,77	99,09	104,75
Lubelskie	318 151	258 965	248 452	257 884	81,40	95,94	103,80
Lubuskie	141 982	126 166	122 272	127 033	88,86	96,91	103,89
Łódzkie	162 350	126 426	108 019	120 582	77,87	85,44	111,63
Małopolskie	137 684	132 152	148 637	153 753	95,98	112,47	103,44
Mazowieckie	247 562	121 005	143 486	140 941	48,88	118,58	98,23
Opolskie	109 327	89 769	97 533	106 818	82,11	108,65	109,52
Podkarpackie	332 146	293 403	283 802	283 417	88,34	96,73	99,86
Podlaskie	165 488	134 245	135 032	163 896	81,12	100,59	121,38
Pomorskie	120 775	119 258	104 879	106 112	98,74	87,94	101,18
Śląskie	178 183	209 823	190 455	184 516	117,76	90,77	96,88
Świętokrzyskie	149 833	120 411	136 371	134 234	80,36	113,25	98,43
Warmińsko-mazurskie	212 740	181 353	183 531	199 115	85,25	101,20	108,49
Wielkopolskie	99 356	81 966	84 836	83 299	82,50	103,50	98,19
Zachodniopomorskie	195 090	165 412	166 511	172 325	84,79	100,66	103,49
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	4,69	5,09	5,70	7,04			
Kujawsko-pomorskie	7,92	8,46	8,36	8,32			
Lubelskie	10,81	10,36	9,91	9,77			
Lubuskie	4,83	5,05	4,88	4,81			
Łódzkie	5,52	5,06	4,31	4,57			
Małopolskie	4,68	5,29	5,93	5,83			
Mazowieckie	8,42	4,84	5,72	5,34			
Opolskie	3,72	3,59	3,89	4,05			
Podkarpackie	11,29	11,74	11,32	10,74			
Podlaskie	5,63	5,37	5,39	6,21			
Pomorskie	4,11	4,77	4,18	4,02			
Śląskie	6,06	8,40	7,60	6,99			
Świętokrzyskie	5,09	4,82	5,44	5,09			
Warmińsko-mazurskie	7,23	7,26	7,32	7,54			
Wielkopolskie	3,38	3,28	3,38	3,16			
Zachodniopomorskie	6,63	6,62	6,64	6,53			

Tabela LIV. Subwencja ogólna w województwach samorządowych na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	76,4	64,8	65,0	68,6	84,93	100,30	105,41
Dolnośląskie	47,3	43,6	49,0	63,8	92,12	112,47	130,17
Kujawsko-pomorskie	111,0	100,8	100,0	104,9	90,79	99,18	104,94
Lubelskie	146,0	119,2	114,7	119,6	81,65	96,21	104,25
Lubuskie	138,8	123,3	119,5	124,4	88,87	96,90	104,08
Łódzkie	63,9	49,9	42,8	48,0	78,14	85,75	112,14
Małopolskie	41,3	39,5	44,3	45,8	95,69	112,23	103,24
Mazowieckie	47,0	22,9	27,1	26,5	48,71	118,22	97,95
Opolskie	107,5	88,5	96,5	106,3	82,38	109,05	110,15
Podkarpackie	156,1	137,8	133,2	133,1	88,31	96,67	99,90
Podlaskie	137,5	111,8	112,6	137,2	81,29	100,78	121,75
Pomorskie	53,1	52,2	45,8	46,2	98,40	87,69	100,92
Śląskie	38,4	45,4	41,3	40,1	117,98	90,98	97,23
Świętokrzyskie	116,8	94,2	107,0	105,8	80,64	113,62	98,88
Warmińsko-mazurskie	146,3	124,8	126,5	137,6	85,32	101,33	108,77
Wielkopolskie	28,8	23,7	24,5	24,0	82,29	103,30	98,05
Zachodniopomorskie	113,2	96,0	96,7	100,3	84,84	100,74	103,64
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	62,00	67,24	75,40	93,12			
Kujawsko-pomorskie	145,43	155,45	153,71	153,03			
Lubelskie	191,27	183,88	176,38	174,45			
Lubuskie	181,74	190,16	183,70	181,39			
Łódzkie	83,64	76,95	65,78	69,98			
Małopolskie	54,04	60,89	68,13	66,73			
Mazowieckie	61,56	35,30	41,61	38,66			
Opolskie	140,76	136,53	148,44	155,12			
Podkarpackie	204,43	212,56	204,85	194,14			
Podlaskie	180,10	172,38	173,19	200,05			
Pomorskie	69,52	80,54	70,41	67,42			
Śląskie	50,35	69,94	63,44	58,51			
Świętokrzyskie	153,01	145,28	164,57	154,38			
Warmińsko-mazurskie	191,66	192,53	194,50	200,72			
Wielkopolskie	37,75	36,58	37,67	35,04			
Zachodniopomorskie	148,23	148,07	148,72	146,23			

Tabela LV. Subwencja wyrównawcza w województwach samorządowych ogółem

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	1 273 598	1 112 102	1 004 886	1 091 563	87,32	90,36	108,63
Dolnośląskie	40 990	36 653	33 584	37 301	89,42	91,63	111,07
Kujawsko-pomorskie	115 911	96 420	97 419	100 568	83,18	101,04	103,23
Lubelskie	160 912	144 725	137 442	142 318	89,94	94,97	103,55
Lubuskie	65 823	64 092	56 286	62 566	97,37	87,82	111,16
Łódzkie	113 154	66 939	40 125	66 702	59,16	59,94	166,24
Małopolskie	48 613	62 100	77 146	82 821	127,74	124,23	107,36
Mazowieckie	0	0	0	0	x	x	x
Opolskie	56 839	44 058	51 560	60 078	77,51	117,03	116,52
Podkarpackie	160 534	136 521	127 134	128 585	85,04	93,12	101,14
Podlaskie	97 142	79 095	78 886	95 169	81,42	99,73	120,64
Pomorskie	51 889	55 340	30 925	38 374	106,65	55,88	124,09
Śląskie	48 835	79 457	21 195	0	162,70	26,68	0,00
Świętokrzyskie	72 588	58 612	79 404	73 094	80,75	135,47	92,05
Warmińsko-mazurskie	117 905	105 776	90 354	111 699	89,71	85,42	123,62
Wielkopolskie	12 574	0	0	0	0,00	x	x
Zachodniopomorskie	109 889	82 315	83 425	92 289	74,91	101,35	110,62
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	3,22	3,30	3,34	3,42			
Kujawsko-pomorskie	9,10	8,67	9,69	9,21			
Lubelskie	12,63	13,01	13,68	13,04			
Lubuskie	5,17	5,76	5,60	5,73			
Łódzkie	8,88	6,02	3,99	6,11			
Małopolskie	3,82	5,58	7,68	7,59			
Mazowieckie	0,00	0,00	0,00	0,00			
Opolskie	4,46	3,96	5,13	5,50			
Podkarpackie	12,60	12,28	12,65	11,78			
Podlaskie	7,63	7,11	7,85	8,72			
Pomorskie	4,07	4,98	3,08	3,52			
Śląskie	3,83	7,14	2,11	0,00			
Świętokrzyskie	5,70	5,27	7,90	6,70			
Warmińsko-mazurskie	9,26	9,51	8,99	10,23			
Wielkopolskie	0,99	0,00	0,00	0,00			
Zachodniopomorskie	8,63	7,40	8,30	8,45			

Tabela LVI. Subwencja wyrównawcza w województwach samorządowych na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	33,1	28,9	26,1	28,4	87,30	90,37	108,73
Dolnośląskie	14,1	12,6	11,5	12,8	89,44	91,70	111,23
Kujawsko-pomorskie	55,2	45,9	46,5	48,1	83,20	101,13	103,42
Lubelskie	73,9	66,6	63,5	66,0	90,22	95,24	104,00
Lubuskie	64,3	62,6	55,0	61,3	97,38	87,81	111,36
Łódzkie	44,5	26,4	15,9	26,5	59,36	60,16	167,00
Małopolskie	14,6	18,6	23,0	24,6	127,36	123,96	107,15
Mazowieckie	0,0	0,0	0,0	0,0	x	x	x
Opolskie	55,9	43,5	51,0	59,8	77,77	117,46	117,19
Podkarpackie	75,4	64,1	59,7	60,4	85,01	93,07	101,17
Podlaskie	80,7	65,9	65,8	79,6	81,59	99,93	121,02
Pomorskie	22,8	24,2	13,5	16,7	106,28	55,72	123,77
Śląskie	10,5	17,2	4,6	0,0	163,01	26,74	0,00
Świętokrzyskie	56,6	45,9	62,3	57,6	81,03	135,91	92,47
Warmińsko-mazurskie	81,1	72,8	62,3	77,2	89,79	85,53	123,95
Wielkopolskie	3,6	0,0	0,0	0,0	0,00	x	x
Zachodniopomorskie	63,8	47,8	48,5	53,7	74,95	101,43	110,79
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	42,51	43,55	44,19	45,21			
Kujawsko-pomorskie	167,08	159,23	178,19	169,49			
Lubelskie	223,45	230,92	243,36	232,78			
Lubuskie	194,62	217,08	210,92	216,01			
Łódzkie	134,64	91,55	60,94	93,60			
Małopolskie	44,08	64,30	88,20	86,91			
Mazowieckie	0,00	0,00	0,00	0,00			
Opolskie	169,04	150,58	195,71	210,94			
Podkarpackie	228,23	222,25	228,88	212,97			
Podlaskie	244,20	228,23	252,35	280,87			
Pomorskie	68,99	83,98	51,78	58,95			
Śląskie	31,88	59,52	17,61	0,00			
Świętokrzyskie	171,22	158,92	239,00	203,26			
Warmińsko-mazurskie	245,36	252,34	238,83	272,25			
Wielkopolskie	11,04	0,00	0,00	0,00			
Zachodniopomorskie	192,86	165,58	185,84	189,35			

Tabela LVII. Subwencja oświatowa w województwach samorządowych

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	686 180	738 697	771 989	779 657	107,65	104,51	100,99
Dolnośląskie	59 874	65 069	68 328	70 318	108,68	105,01	102,91
Kujawsko-pomorskie	56 923	60 687	62 132	62 828	106,61	102,38	101,12
Lubelskie	39 395	43 387	47 531	50 360	110,14	109,55	105,95
Lubuskie	16 753	18 249	19 600	19 145	108,93	107,40	97,68
Łódzkie	41 043	43 178	45 671	47 008	105,20	105,77	102,93
Małopolskie	55 858	60 009	61 449	61 749	107,43	102,40	100,49
Mazowieckie	92 107	101 474	106 354	107 825	110,17	104,81	101,38
Opolskie	15 017	16 014	16 400	15 644	106,64	102,41	95,39
Podkarpackie	46 643	47 221	50 206	50 196	101,24	106,32	99,98
Podlaskie	19 131	18 881	18 942	19 662	98,70	100,32	103,80
Pomorskie	31 785	35 725	37 343	38 843	112,40	104,53	104,01
Śląskie	105 991	117 559	122 147	121 322	110,91	103,90	99,32
Świętokrzyskie	12 952	13 493	13 948	13 822	104,18	103,37	99,10
Warmińsko-mazurskie	19 806	20 211	21 810	23 627	102,04	107,91	108,33
Wielkopolskie	47 750	51 738	54 914	53 330	108,35	106,14	97,12
Zachodniopomorskie	25 155	25 800	25 214	23 978	102,56	97,73	95,10
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	8,73	8,81	8,85	9,02			
Kujawsko-pomorskie	8,30	8,22	8,05	8,06			
Lubelskie	5,74	5,87	6,16	6,46			
Lubuskie	2,44	2,47	2,54	2,46			
Łódzkie	5,98	5,85	5,92	6,03			
Małopolskie	8,14	8,12	7,96	7,92			
Mazowieckie	13,42	13,74	13,78	13,83			
Opolskie	2,19	2,17	2,12	2,01			
Podkarpackie	6,80	6,39	6,50	6,44			
Podlaskie	2,79	2,56	2,45	2,52			
Pomorskie	4,63	4,84	4,84	4,98			
Śląskie	15,45	15,91	15,82	15,56			
Świętokrzyskie	1,89	1,83	1,81	1,77			
Warmińsko-mazurskie	2,89	2,74	2,83	3,03			
Wielkopolskie	6,96	7,00	7,11	6,84			
Zachodniopomorskie	3,67	3,49	3,27	3,08			

Tabela LVIII. Subwencja oświatowa w województwach samorządowych na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	17,8	19,2	20,0	20,3	107,63	104,52	101,09
Dolnośląskie	20,5	22,3	23,4	24,2	108,70	105,09	103,07
Kujawsko-pomorskie	27,1	28,9	29,6	30,0	106,63	102,48	101,30
Lubelskie	18,1	20,0	21,9	23,4	110,48	109,86	106,42
Lubuskie	16,4	17,8	19,2	18,7	108,94	107,39	97,86
Łódzkie	16,1	17,0	18,1	18,7	105,57	106,15	103,40
Małopolskie	16,7	17,9	18,3	18,4	107,11	102,18	100,29
Mazowieckie	17,5	19,2	20,1	20,3	109,78	104,49	101,09
Opolskie	14,8	15,8	16,2	15,6	106,99	102,79	95,94
Podkarpackie	21,9	22,2	23,6	23,6	101,20	106,26	100,01
Podlaskie	15,9	15,7	15,8	16,5	98,90	100,51	104,13
Pomorskie	14,0	15,6	16,3	16,9	112,00	104,23	103,75
Śląskie	22,9	25,4	26,5	26,4	111,12	104,14	99,68
Świętokrzyskie	10,1	10,6	10,9	10,9	104,54	103,71	99,55
Warmińsko-mazurskie	13,6	13,9	15,0	16,3	102,13	108,05	108,62
Wielkopolskie	13,9	15,0	15,9	15,4	108,08	105,93	96,98
Zachodniopomorskie	14,6	15,0	14,6	14,0	102,62	97,80	95,24
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	115,25	116,39	117,03	119,31			
Kujawsko-pomorskie	152,30	150,88	147,93	148,24			
Lubelskie	101,53	104,22	109,55	115,32			
Lubuskie	91,93	93,05	95,60	92,54			
Łódzkie	90,65	88,91	90,30	92,36			
Małopolskie	94,00	93,54	91,45	90,72			
Mazowieckie	98,19	100,16	100,13	100,13			
Opolskie	82,89	82,40	81,03	76,90			
Podkarpackie	123,08	115,73	117,65	116,40			
Podlaskie	89,26	82,02	78,88	81,24			
Pomorskie	78,43	81,62	81,39	83,54			
Śląskie	128,41	132,57	132,09	130,24			
Świętokrzyskie	56,70	55,08	54,65	53,81			
Warmińsko-mazurskie	76,50	72,59	75,04	80,63			
Wielkopolskie	77,79	78,11	79,17	75,95			
Zachodniopomorskie	81,94	78,13	73,11	68,88			

Tabela LIX. Subwencja regionalna w województwach samorządowych

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	955 642	627 892	687 171	735 310	65,70	109,44	107,01
Dolnośląskie	37 221	25 360	39 700	78 156	68,13	156,54	196,87
Kujawsko-pomorskie	60 197	53 263	49 211	50 592	88,48	92,39	102,81
Lubelskie	117 300	69 017	63 478	63 585	58,84	91,98	100,17
Lubuskie	57 978	43 726	46 386	45 177	75,42	106,08	97,39
Łódzkie	7 106	14 088	19 873	5 540	198,27	141,06	27,88
Małopolskie	30 834	8 940	6 983	7 099	29,00	78,11	101,66
Mazowieckie	152 361	19 408	32 116	33 116	12,74	165,48	103,11
Opolskie	37 114	29 631	27 086	29 706	79,84	91,41	109,67
Podkarpackie	121 257	104 753	101 488	99 540	86,39	96,88	98,08
Podlaskie	46 360	34 881	36 044	45 915	75,24	103,33	127,39
Pomorskie	36 150	26 212	36 071	28 362	72,51	137,61	78,63
Śląskie	14 887	10 198	34 811	51 844	68,50	341,36	148,93
Świętokrzyskie	64 294	45 796	41 441	47 317	71,23	90,49	114,18
Warmińsko-mazurskie	73 506	55 274	67 839	63 789	75,20	122,73	94,03
Wielkopolskie	39 033	30 182	29 923	29 969	77,32	99,14	100,15
Zachodniopomorskie	60 045	57 164	54 722	55 604	95,20	95,73	101,61
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	3,89	4,04	5,78	10,63			
Kujawsko-pomorskie	6,30	8,48	7,16	6,88			
Lubelskie	12,27	10,99	9,24	8,65			
Lubuskie	6,07	6,96	6,75	6,14			
Łódzkie	0,74	2,24	2,89	0,75			
Małopolskie	3,23	1,42	1,02	0,97			
Mazowieckie	15,94	3,09	4,67	4,50			
Opolskie	3,88	4,72	3,94	4,04			
Podkarpackie	12,69	16,68	14,77	13,54			
Podlaskie	4,85	5,56	5,25	6,24			
Pomorskie	3,78	4,17	5,25	3,86			
Śląskie	1,56	1,62	5,07	7,05			
Świętokrzyskie	6,73	7,29	6,03	6,44			
Warmińsko-mazurskie	7,69	8,80	9,87	8,68			
Wielkopolskie	4,08	4,81	4,35	4,08			
Zachodniopomorskie	6,28	9,10	7,96	7,56			

Tabela LX. Subwencja regionalna w województwach samorządowych na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	24,8	16,3	17,8	19,1	65,69	109,46	107,11
Dolnośląskie	12,8	8,7	13,6	26,9	68,15	156,66	197,16
Kujawsko-pomorskie	28,7	25,4	23,5	24,2	88,49	92,48	102,99
Lubelskie	53,8	31,8	29,3	29,5	59,02	92,24	100,61
Lubuskie	56,7	42,7	45,3	44,2	75,42	106,07	97,57
Łódzkie	2,8	5,6	7,9	2,2	198,95	141,56	28,01
Małopolskie	9,2	2,7	2,1	2,1	28,91	77,94	101,46
Mazowieckie	28,9	3,7	6,1	6,2	12,69	164,98	102,82
Opolskie	36,5	29,2	26,8	29,6	80,10	91,75	110,30
Podkarpackie	57,0	49,2	47,6	46,7	86,36	96,83	98,11
Podlaskie	38,5	29,0	30,1	38,4	75,39	103,53	127,78
Pomorskie	15,9	11,5	15,8	12,4	72,26	137,22	78,43
Śląskie	3,2	2,2	7,5	11,3	68,63	342,13	149,46
Świętokrzyskie	50,1	35,8	32,5	37,3	71,48	90,78	114,70
Warmińsko-mazurskie	50,6	38,1	46,8	44,1	75,26	122,89	94,28
Wielkopolskie	11,3	8,7	8,6	8,6	77,13	98,95	100,01
Zachodniopomorskie	34,8	33,2	31,8	32,3	95,26	95,80	101,76
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	51,44	53,37	76,39	140,61			
Kujawsko-pomorskie	115,64	155,79	131,63	126,57			
Lubelskie	217,08	195,04	164,37	154,39			
Lubuskie	228,45	262,30	254,18	231,54			
Łódzkie	11,27	34,13	44,14	11,54			
Małopolskie	37,26	16,40	11,67	11,06			
Mazowieckie	116,63	22,54	33,97	32,61			
Opolskie	147,10	179,37	150,35	154,83			
Podkarpackie	229,75	302,04	267,19	244,74			
Podlaskie	155,32	178,26	168,61	201,16			
Pomorskie	64,05	70,46	88,33	64,68			
Śląskie	12,95	13,53	42,29	59,01			
Świętokrzyskie	202,12	219,92	182,40	195,33			
Warmińsko-mazurskie	203,86	233,55	262,23	230,81			
Wielkopolskie	45,66	53,61	48,46	45,25			
Zachodniopomorskie	140,45	203,66	178,26	169,36			

Tabela LXI. Wydatki budżetów wojewodów

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	28 282 655	28 336 831	28 420 186	29 330 431	100,19	100,29	103,20
Dolnośląskie	1 984 000	2 063 567	2 061 143	2 112 079	104,01	99,88	102,47
Kujawsko-pomorskie	1 622 071	1 689 917	1 701 260	1 806 447	104,18	100,67	106,18
Lubelskie	1 870 605	1 863 871	1 872 621	1 965 187	99,64	100,47	104,94
Lubuskie	947 486	954 606	940 432	953 422	100,75	98,52	101,38
Łódzkie	1 695 823	1 700 186	1 708 771	1 811 544	100,26	100,50	106,01
Małopolskie	2 533 729	2 399 085	2 305 113	2 380 968	94,69	96,08	103,29
Mazowieckie	3 058 246	3 173 630	3 196 968	3 337 923	103,77	100,74	104,41
Opolskie	782 915	731 447	727 660	770 223	93,43	99,48	105,85
Podkarpackie	2 232 100	1 974 517	1 919 637	1 912 857	88,46	97,22	99,65
Podlaskie	981 469	1 038 326	1 043 642	1 066 720	105,79	100,51	102,21
Pomorskie	1 602 429	1 703 013	1 870 430	1 810 974	106,28	109,83	96,82
Śląskie	2 534 388	2 545 957	2 555 993	2 763 416	100,46	100,39	108,12
Świętokrzyskie	1 314 398	1 160 304	1 132 415	1 181 606	88,28	97,60	104,34
Warmińsko-mazurskie	1 405 258	1 485 726	1 534 446	1 553 914	105,73	103,28	101,27
Wielkopolskie	2 311 369	2 379 635	2 387 296	2 437 592	102,95	100,32	102,11
Zachodniopomorskie	1 406 370	1 473 045	1 462 358	1 465 559	104,74	99,27	100,22
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	100	100	100	100			
Kujawsko-pomorskie	7,01	7,28	7,25	7,20			
Lubelskie	5,74	5,96	5,99	6,16			
Lubuskie	6,61	6,58	6,59	6,70			
Łódzkie	3,35	3,37	3,31	3,25			
Małopolskie	6,00	6,00	6,01	6,18			
Mazowieckie	8,96	8,47	8,11	8,12			
Opolskie	10,81	11,20	11,25	11,38			
Podkarpackie	2,77	2,58	2,56	2,63			
Podlaskie	7,89	6,97	6,75	6,52			
Pomorskie	3,47	3,66	3,67	3,64			
Śląskie	5,67	6,01	6,58	6,17			
Świętokrzyskie	8,96	8,98	8,99	9,42			
Warmińsko-mazurskie	4,65	4,09	3,98	4,03			
Wielkopolskie	4,97	5,24	5,40	5,30			
Zachodniopomorskie	8,17	8,40	8,40	8,31			

Tabela LXII. Wydatki budżetów wojewodów na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	734,0	735,3	737,5	761,9	100,17	100,31	103,30
Dolnośląskie	680,1	707,5	707,2	725,8	104,03	99,96	102,62
Kujawsko-pomorskie	772,9	805,3	811,5	863,3	104,20	100,77	106,38
Lubelskie	858,6	858,2	864,7	911,4	99,95	100,76	105,41
Lubuskie	926,0	933,0	919,0	933,4	100,76	98,50	101,56
Łódzkie	667,0	671,0	676,8	720,8	100,60	100,86	106,50
Małopolskie	759,4	716,8	687,3	708,5	94,40	95,87	103,09
Mazowieckie	580,6	600,4	603,0	627,8	103,41	100,43	104,11
Opolskie	769,6	721,4	720,3	766,8	93,73	99,85	106,46
Podkarpackie	1048,9	927,6	901,3	898,4	88,43	97,16	99,68
Podlaskie	815,5	864,6	870,7	892,7	106,01	100,70	102,53
Pomorskie	704,2	745,8	816,8	788,8	105,90	109,52	96,58
Śląskie	546,8	550,3	553,7	600,8	100,64	100,62	108,50
Świętokrzyskie	1024,8	907,8	888,9	931,7	88,58	97,91	104,82
Warmińsko-mazurskie	966,6	1022,8	1057,7	1073,9	105,81	103,41	101,53
Wielkopolskie	670,6	688,7	689,5	703,1	102,69	100,13	101,96
Zachodniopomorskie	815,9	855,1	849,5	852,6	104,80	99,35	100,37
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	92,65	96,23	95,89	95,26			
Kujawsko-pomorskie	105,29	109,53	110,03	113,30			
Lubelskie	116,97	116,72	117,24	119,62			
Lubuskie	126,15	126,89	124,60	122,50			
Łódzkie	90,87	91,26	91,77	94,61			
Małopolskie	103,45	97,49	93,18	92,99			
Mazowieckie	79,10	81,66	81,76	82,40			
Opolskie	104,85	98,11	97,66	100,65			
Podkarpackie	142,90	126,15	122,20	117,91			
Podlaskie	111,10	117,58	118,05	117,16			
Pomorskie	95,94	101,43	110,74	103,53			
Śląskie	74,49	74,84	75,08	78,86			
Świętokrzyskie	139,61	123,47	120,52	122,28			
Warmińsko-mazurskie	131,68	139,10	143,41	140,95			
Wielkopolskie	91,36	93,66	93,49	92,28			
Zachodniopomorskie	111,15	116,29	115,18	111,91			

Tabela LXIII. Wydatki budżetów wojewodów na dotacje do zadań bieżących

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	22 449 625	21 885 790	22 638 906	23 630 666	97,49	103,44	104,38
Dolnośląskie	1 585 518	1 582 036	1 634 290	1 678 699	99,78	103,30	102,72
Kujawsko-pomorskie	1 355 889	1 360 248	1 437 800	1 526 965	100,32	105,70	106,20
Lubelskie	1 474 400	1 411 283	1 450 289	1 494 437	95,72	102,76	103,04
Lubuskie	729 651	718 292	744 012	774 661	98,44	103,58	104,12
Łódzkie	1 370 664	1 362 970	1 414 684	1 493 632	99,44	103,79	105,58
Małopolskie	1 903 052	1 785 169	1 802 303	1 877 285	93,81	100,96	104,16
Mazowieckie	2 448 977	2 512 247	2 618 738	2 713 366	102,58	104,24	103,61
Opolskie	613 020	552 667	576 051	606 453	90,15	104,23	105,28
Podkarpackie	1 819 473	1 500 050	1 502 893	1 539 650	82,44	100,19	102,45
Podlaskie	731 771	756 435	787 390	826 108	103,37	104,09	104,92
Pomorskie	1 320 905	1 344 064	1 427 914	1 514 989	101,75	106,24	106,10
Śląskie	1 990 298	1 939 368	2 005 295	2 136 868	97,44	103,40	106,56
Świętokrzyskie	1 064 192	921 699	925 272	955 753	86,61	100,39	103,29
Warmińsko-mazurskie	1 129 417	1 177 027	1 249 890	1 293 990	104,22	106,19	103,53
Wielkopolskie	1 825 293	1 831 577	1 888 040	1 980 739	100,34	103,08	104,91
Zachodniopomorskie	1 087 104	1 130 657	1 174 045	1 217 069	104,01	103,84	103,66
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	7,06	7,23	7,22	7,10			
Kujawsko-pomorskie	6,04	6,22	6,35	6,46			
Lubelskie	6,57	6,45	6,41	6,32			
Lubuskie	3,25	3,28	3,29	3,28			
Łódzkie	6,11	6,23	6,25	6,32			
Małopolskie	8,48	8,16	7,96	7,94			
Mazowieckie	10,91	11,48	11,57	11,48			
Opolskie	2,73	2,53	2,54	2,57			
Podkarpackie	8,10	6,85	6,64	6,52			
Podlaskie	3,26	3,46	3,48	3,50			
Pomorskie	5,88	6,14	6,31	6,41			
Śląskie	8,87	8,86	8,86	9,04			
Świętokrzyskie	4,74	4,21	4,09	4,04			
Warmińsko-mazurskie	5,03	5,38	5,52	5,48			
Wielkopolskie	8,13	8,37	8,34	8,38			
Zachodniopomorskie	4,84	5,17	5,19	5,15			

Tabela LXIV. Wydatki budżetów wojewodów na dotacje do zadań bieżących na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	582,7	567,9	587,5	613,9	97,47	103,45	104,48
Dolnośląskie	543,5	542,4	560,8	576,9	99,80	103,38	102,87
Kujawsko-pomorskie	646,1	648,2	685,8	729,7	100,34	105,80	106,40
Lubelskie	676,8	649,8	669,7	693,1	96,02	103,06	103,50
Lubuskie	713,1	702,0	727,1	758,4	98,45	103,56	104,31
Łódzkie	539,1	537,9	560,3	594,3	99,78	104,17	106,07
Małopolskie	570,3	533,4	537,3	558,6	93,52	100,74	103,96
Mazowieckie	465,0	475,3	493,9	510,3	102,22	103,92	103,32
Opolskie	602,6	545,1	570,2	603,8	90,45	104,62	105,88
Podkarpackie	855,0	704,7	705,6	723,1	82,42	100,13	102,48
Podlaskie	608,1	629,8	656,9	691,3	103,58	104,29	105,24
Pomorskie	580,5	588,6	623,5	659,9	101,40	105,93	105,83
Śląskie	429,4	419,2	434,4	464,6	97,62	103,63	106,94
Świętokrzyskie	829,7	721,1	726,3	753,6	86,91	100,71	103,76
Warmińsko-mazurskie	776,9	810,3	861,6	894,3	104,30	106,33	103,80
Wielkopolskie	529,6	530,1	545,3	571,3	100,09	102,88	104,76
Zachodniopomorskie	630,7	656,3	682,0	708,1	104,07	103,92	103,82
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	93,28	95,52	95,45	93,98			
Kujawsko-pomorskie	110,88	114,15	116,74	118,87			
Lubelskie	116,15	114,42	113,98	112,91			
Lubuskie	122,39	123,62	123,75	123,54			
Łódzkie	92,53	94,73	95,38	96,82			
Małopolskie	97,89	93,93	91,46	91,00			
Mazowieckie	79,80	83,70	84,07	83,14			
Opolskie	103,43	95,98	97,06	98,36			
Podkarpackie	146,75	124,09	120,10	117,79			
Podlaskie	104,36	110,91	111,81	112,62			
Pomorskie	99,63	103,65	106,13	107,50			
Śląskie	73,70	73,82	73,94	75,68			
Świętokrzyskie	142,41	126,98	123,62	122,77			
Warmińsko-mazurskie	133,33	142,68	146,65	145,69			
Wielkopolskie	90,89	93,34	92,82	93,07			
Zachodniopomorskie	108,24	115,57	116,09	115,35			

Tabela LXV. Wydatki budżetów wojewodów na świadczenia na rzecz osób fizycznych

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	40 430	39 111	40 225	39 976	96,74	102,85	99,38
Dolnośląskie	2 868	2 949	2 977	2 912	102,81	100,95	97,82
Kujawsko-pomorskie	1 892	2 023	1 985	2 028	106,92	98,13	102,17
Lubelskie	2 329	2 840	2 562	2 749	121,96	90,21	107,29
Lubuskie	1 408	1 639	1 430	1 403	116,37	87,28	98,10
Łódzkie	3 918	3 332	3 565	3 347	85,06	107,00	93,88
Małopolskie	3 005	2 858	3 513	2 777	95,12	122,90	79,05
Mazowieckie	6 685	4 374	4 478	4 594	65,43	102,38	102,59
Opolskie	1 059	1 088	1 152	1 244	102,74	105,85	108,03
Podkarpackie	2 171	2 179	2 245	2 343	100,35	103,05	104,35
Podlaskie	1 421	1 338	1 364	1 388	94,11	102,00	101,75
Pomorskie	2 422	2 184	2 231	2 410	90,14	102,19	108,00
Śląskie	3 566	3 950	3 625	3 719	110,76	91,77	102,60
Świętokrzyskie	1 306	1 382	1 497	1 507	105,87	108,27	100,66
Warmińsko-mazurskie	1 367	1 637	1 980	1 728	119,78	120,94	87,27
Wielkopolskie	3 376	3 687	3 842	4 195	109,21	104,23	109,17
Zachodniopomorskie	1 637	1 651	1 777	1 632	100,88	107,65	91,81
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	7,09	7,54	7,40	7,28			
Kujawsko-pomorskie	4,68	5,17	4,94	5,07			
Lubelskie	5,76	7,26	6,37	6,88			
Lubuskie	3,48	4,19	3,56	3,51			
Łódzkie	9,69	8,52	8,86	8,37			
Małopolskie	7,43	7,31	8,73	6,95			
Mazowieckie	16,53	11,18	11,13	11,49			
Opolskie	2,62	2,78	2,86	3,11			
Podkarpackie	5,37	5,57	5,58	5,86			
Podlaskie	3,52	3,42	3,39	3,47			
Pomorskie	5,99	5,58	5,55	6,03			
Śląskie	8,82	10,10	9,01	9,30			
Świętokrzyskie	3,23	3,53	3,72	3,77			
Warmińsko-mazurskie	3,38	4,18	4,92	4,32			
Wielkopolskie	8,35	9,43	9,55	10,49			
Zachodniopomorskie	4,05	4,22	4,42	4,08			

Tabela LXVI. Wydatki budżetów wojewodów na świadczenia na rzecz osób fizycznych na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	1,0	1,0	1,0	1,0	96,72	102,86	99,48
Dolnośląskie	1,0	1,0	1,0	1,0	102,83	101,03	97,97
Kujawsko-pomorskie	0,9	1,0	0,9	1,0	106,94	98,23	102,35
Lubelskie	1,1	1,3	1,2	1,3	122,34	90,46	107,76
Lubuskie	1,4	1,6	1,4	1,4	116,37	87,27	98,28
Łódzkie	1,5	1,3	1,4	1,3	85,35	107,38	94,31
Małopolskie	0,9	0,9	1,0	0,8	94,83	122,63	78,90
Mazowieckie	1,3	0,8	0,8	0,9	65,20	102,07	102,30
Opolskie	1,0	1,1	1,1	1,2	103,07	106,24	108,65
Podkarpackie	1,0	1,0	1,1	1,1	100,31	102,99	104,39
Podlaskie	1,2	1,1	1,1	1,2	94,30	102,20	102,07
Pomorskie	1,1	1,0	1,0	1,0	89,83	101,89	107,73
Śląskie	0,8	0,9	0,8	0,8	110,97	91,98	102,97
Świętokrzyskie	1,0	1,1	1,2	1,2	106,24	108,62	101,12
Warmińsko-mazurskie	0,9	1,1	1,4	1,2	119,87	121,10	87,50
Wielkopolskie	1,0	1,1	1,1	1,2	108,93	104,02	109,02
Zachodniopomorskie	0,9	1,0	1,0	0,9	100,93	107,73	91,95
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	93,70	99,63	97,85	96,36			
Kujawsko-pomorskie	85,92	95,00	90,72	93,34			
Lubelskie	101,88	128,87	113,34	122,77			
Lubuskie	131,18	157,84	133,91	132,29			
Łódzkie	146,84	129,59	135,28	128,26			
Małopolskie	85,82	84,15	100,33	79,57			
Mazowieckie	120,95	81,54	80,91	83,21			
Opolskie	99,23	105,76	109,23	119,30			
Podkarpackie	97,24	100,86	100,98	105,96			
Podlaskie	112,56	109,75	109,04	111,88			
Pomorskie	101,45	94,22	93,34	101,08			
Śląskie	73,33	84,13	75,23	77,87			
Świętokrzyskie	97,02	106,58	112,55	114,40			
Warmińsko-mazurskie	89,58	111,03	130,72	114,98			
Wielkopolskie	93,34	105,13	106,31	116,50			
Zachodniopomorskie	90,49	94,44	98,91	91,42			

Tabela LXVII. Wydatki budżetów wojewodów na jednostki budżetowe

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	3 076 208	3 386 799	3 461 525	3 482 362	110,10	102,21	100,60
Dolnośląskie	210 967	227 916	227 562	230 218	108,03	99,84	101,17
Kujawsko-pomorskie	167 251	195 912	186 137	186 589	117,14	95,01	100,24
Lubelskie	201 716	232 645	229 584	233 952	115,33	98,68	101,90
Lubuskie	118 946	116 349	122 982	117 290	97,82	105,70	95,37
Łódzkie	192 548	225 029	236 501	247 921	116,87	105,10	104,83
Małopolskie	228 704	237 359	244 767	252 050	103,78	103,12	102,98
Mazowieckie	380 793	419 529	424 559	445 403	110,17	101,20	104,91
Opolskie	91 589	100 761	103 118	103 822	110,01	102,34	100,68
Podkarpackie	181 662	194 488	203 164	204 462	107,06	104,46	100,64
Podlaskie	142 389	154 961	165 301	161 755	108,83	106,67	97,85
Pomorskie	177 090	204 810	219 807	197 797	115,65	107,32	89,99
Śląskie	252 575	274 937	283 844	279 632	108,85	103,24	98,52
Świętokrzyskie	110 215	120 168	121 931	127 173	109,03	101,47	104,30
Warmińsko-mazurskie	153 769	177 714	182 136	180 979	115,57	102,49	99,36
Wielkopolskie	283 142	330 757	334 941	339 286	116,82	101,26	101,30
Zachodniopomorskie	182 852	173 462	175 189	174 033	94,86	101,00	99,34
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	6,86	6,73	6,57	6,61			
Kujawsko-pomorskie	5,44	5,78	5,38	5,36			
Lubelskie	6,56	6,87	6,63	6,72			
Lubuskie	3,87	3,44	3,55	3,37			
Łódzkie	6,26	6,64	6,83	7,12			
Małopolskie	7,43	7,01	7,07	7,24			
Mazowieckie	12,38	12,39	12,27	12,79			
Opolskie	2,98	2,98	2,98	2,98			
Podkarpackie	5,91	5,74	5,87	5,87			
Podlaskie	4,63	4,58	4,78	4,64			
Pomorskie	5,76	6,05	6,35	5,68			
Śląskie	8,21	8,12	8,20	8,03			
Świętokrzyskie	3,58	3,55	3,52	3,65			
Warmińsko-mazurskie	5,00	5,25	5,26	5,20			
Wielkopolskie	9,20	9,77	9,68	9,74			
Zachodniopomorskie	5,94	5,12	5,06	5,00			

Tabela LXVIII. Wydatki budżetów wojewodów na jednostki budżetowe na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	79,8	87,9	89,8	90,5	110,07	102,22	100,70
Dolnośląskie	72,3	78,1	78,1	79,1	108,06	99,92	101,32
Kujawsko-pomorskie	79,7	93,4	88,8	89,2	117,16	95,10	100,43
Lubelskie	92,6	107,1	106,0	108,5	115,69	98,97	102,35
Lubuskie	116,2	113,7	120,2	114,8	97,82	105,68	95,54
Łódzkie	75,7	88,8	93,7	98,7	117,27	105,47	105,31
Małopolskie	68,5	70,9	73,0	75,0	103,47	102,90	102,78
Mazowieckie	72,3	79,4	80,1	83,8	109,79	100,89	104,61
Opolskie	90,0	99,4	102,1	103,4	110,37	102,72	101,26
Podkarpackie	85,4	91,4	95,4	96,0	107,02	104,40	100,67
Podlaskie	118,3	129,0	137,9	135,4	109,05	106,88	98,16
Pomorskie	77,8	89,7	96,0	86,2	115,25	107,01	89,76
Śląskie	54,5	59,4	61,5	60,8	109,06	103,47	98,87
Świętokrzyskie	85,9	94,0	95,7	100,3	109,41	101,80	104,77
Warmińsko-mazurskie	105,8	122,3	125,6	125,1	115,67	102,62	99,62
Wielkopolskie	82,1	95,7	96,7	97,9	116,52	101,07	101,16
Zachodniopomorskie	106,1	100,7	101,8	101,2	94,92	101,07	99,49
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	90,58	88,92	86,92	87,46			
Kujawsko-pomorskie	99,82	106,24	98,84	98,57			
Lubelskie	115,97	121,89	118,01	119,95			
Lubuskie	145,60	129,40	133,78	126,93			
Łódzkie	94,86	101,06	104,28	109,05			
Małopolskie	85,85	80,70	81,24	82,91			
Mazowieckie	90,55	90,32	89,14	92,61			
Opolskie	112,77	113,08	113,63	114,26			
Podkarpackie	106,93	103,96	106,18	106,15			
Podlaskie	148,19	146,82	153,51	149,64			
Pomorskie	97,48	102,06	106,85	95,24			
Śląskie	68,25	67,62	68,45	67,21			
Świętokrzyskie	107,63	106,99	106,54	110,85			
Warmińsko-mazurskie	132,48	139,21	139,76	138,27			
Wielkopolskie	102,89	108,92	107,69	108,18			
Zachodniopomorskie	132,86	114,58	113,29	111,93			

Tabela LXIX. Wydatki budżetów wojewodów na inwestycje własne

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	364 261	479 403	469 841	373 458	131,61	98,01	79,49
Dolnośląskie	45 413	19 853	28 234	20 229	43,72	142,22	71,65
Kujawsko-pomorskie	9 687	25 945	11 396	17 110	267,83	43,92	150,14
Lubelskie	36 100	49 280	78 022	117 543	136,51	158,32	150,65
Lubuskie	12 325	9 163	7 709	4 132	74,35	84,14	53,60
Łódzkie	15 306	20 313	19 195	7 647	132,71	94,49	39,84
Małopolskie	20 373	27 143	21 827	14 862	133,23	80,42	68,09
Mazowieckie	16 947	32 394	23 342	31 043	191,15	72,06	132,99
Opolskie	5 778	8 666	5 351	6 794	150,00	61,75	126,96
Podkarpackie	49 794	86 574	97 236	45 629	173,87	112,32	46,93
Podlaskie	26 297	42 316	47 050	33 475	160,91	111,19	71,15
Pomorskie	15 747	25 858	19 188	8 854	164,20	74,21	46,14
Śląskie	16 559	28 703	17 765	13 948	173,34	61,89	78,51
Świętokrzyskie	10 189	12 933	9 102	8 880	126,93	70,38	97,56
Warmińsko-mazurskie	41 940	29 998	25 900	17 308	71,52	86,34	66,83
Wielkopolskie	26 463	45 103	37 776	17 780	170,44	83,75	47,07
Zachodniopomorskie	15 345	15 161	20 747	8 224	98,80	136,84	39,64
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	12,47	4,14	6,01	5,42			
Kujawsko-pomorskie	2,66	5,41	2,43	4,58			
Lubelskie	9,91	10,28	16,61	31,47			
Lubuskie	3,38	1,91	1,64	1,11			
Łódzkie	4,20	4,24	4,09	2,05			
Małopolskie	5,59	5,66	4,65	3,98			
Mazowieckie	4,65	6,76	4,97	8,31			
Opolskie	1,59	1,81	1,14	1,82			
Podkarpackie	13,67	18,06	20,70	12,22			
Podlaskie	7,22	8,83	10,01	8,96			
Pomorskie	4,32	5,39	4,08	2,37			
Śląskie	4,55	5,99	3,78	3,73			
Świętokrzyskie	2,80	2,70	1,94	2,38			
Warmińsko-mazurskie	11,51	6,26	5,51	4,63			
Wielkopolskie	7,26	9,41	8,04	4,76			
Zachodniopomorskie	4,21	3,16	4,42	2,20			

Tabela LXX. Wydatki budżetów wojewodów na inwestycje własne na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	9,5	12,4	12,2	9,7	131,58	98,02	79,56
Dolnośląskie	15,6	6,8	9,7	7,0	43,73	142,32	71,75
Kujawsko-pomorskie	4,6	12,4	5,4	8,2	267,87	43,96	150,41
Lubelskie	16,6	22,7	36,0	54,5	136,93	158,78	151,32
Lubuskie	12,0	9,0	7,5	4,0	74,35	84,12	53,70
Łódzkie	6,0	8,0	7,6	3,0	133,17	94,83	40,02
Małopolskie	6,1	8,1	6,5	4,4	132,83	80,24	67,96
Mazowieckie	3,2	6,1	4,4	5,8	190,48	71,84	132,62
Opolskie	5,7	8,5	5,3	6,8	150,49	61,98	127,69
Podkarpackie	23,4	40,7	45,7	21,4	173,80	112,25	46,94
Podlaskie	21,9	35,2	39,3	28,0	161,24	111,40	71,37
Pomorskie	6,9	11,3	8,4	3,9	163,63	73,99	46,03
Śląskie	3,6	6,2	3,8	3,0	173,66	62,03	78,79
Świętokrzyskie	7,9	10,1	7,1	7,0	127,37	70,61	98,00
Warmińsko-mazurskie	28,8	20,7	17,9	12,0	71,58	86,45	67,00
Wielkopolskie	7,7	13,1	10,9	5,1	170,01	83,59	47,00
Zachodniopomorskie	8,9	8,8	12,1	4,8	98,86	136,95	39,70
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	164,66	54,72	79,45	71,65			
Kujawsko-pomorskie	48,82	99,40	44,58	84,28			
Lubelskie	175,27	182,40	295,47	561,94			
Lubuskie	127,41	71,99	61,79	41,70			
Łódzkie	63,68	64,45	62,35	31,37			
Małopolskie	64,58	65,20	53,37	45,58			
Mazowieckie	34,03	49,27	36,11	60,18			
Opolskie	60,08	68,71	43,45	69,73			
Podkarpackie	247,51	326,94	374,41	220,89			
Podlaskie	231,14	283,24	321,91	288,76			
Pomorskie	73,20	91,03	68,72	39,75			
Śląskie	37,79	49,88	31,56	31,26			
Świętokrzyskie	84,04	81,34	58,60	72,18			
Warmińsko-mazurskie	305,15	166,01	146,42	123,30			
Wielkopolskie	81,21	104,93	89,48	52,86			
Zachodniopomorskie	94,16	70,75	98,85	49,32			

Tabela LXXI. Wydatki budżetów wojewodów na dotacje inwestycyjne

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	2 352 130	2 545 728	1 809 689	1 803 969	108,23	71,09	99,68
Dolnośląskie	139 234	230 813	168 079	180 022	165,77	72,82	107,11
Kujawsko-pomorskie	87 351	105 788	63 941	73 754	121,11	60,44	115,35
Lubelskie	156 059	167 822	112 164	116 506	107,54	66,84	103,87
Lubuskie	85 156	109 163	64 299	55 935	128,19	58,90	86,99
Łódzkie	113 388	88 541	34 826	58 997	78,09	39,33	169,40
Małopolskie	378 595	346 556	232 702	233 994	91,54	67,15	100,55
Mazowieckie	204 845	205 086	125 852	143 517	100,12	61,37	114,04
Opolskie	71 470	68 265	41 989	51 910	95,52	61,51	123,63
Podkarpackie	179 000	191 226	114 098	120 773	106,83	59,67	105,85
Podlaskie	79 589	83 276	42 536	43 994	104,63	51,08	103,43
Pomorskie	86 265	126 097	201 290	86 925	146,17	159,63	43,18
Śląskie	271 390	298 997	245 464	329 249	110,17	82,10	134,13
Świętokrzyskie	128 496	104 121	74 612	88 292	81,03	71,66	118,34
Warmińsko-mazurskie	78 764	99 351	74 540	59 909	126,14	75,03	80,37
Wielkopolskie	173 095	168 510	122 697	95 593	97,35	72,81	77,91
Zachodniopomorskie	119 432	152 114	90 600	64 600	127,36	59,56	71,30
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	5,92	9,07	9,29	9,98			
Kujawsko-pomorskie	3,71	4,16	3,53	4,09			
Lubelskie	6,63	6,59	6,20	6,46			
Lubuskie	3,62	4,29	3,55	3,10			
Łódzkie	4,82	3,48	1,92	3,27			
Małopolskie	16,10	13,61	12,86	12,97			
Mazowieckie	8,71	8,06	6,95	7,96			
Opolskie	3,04	2,68	2,32	2,88			
Podkarpackie	7,61	7,51	6,30	6,69			
Podlaskie	3,38	3,27	2,35	2,44			
Pomorskie	3,67	4,95	11,12	4,82			
Śląskie	11,54	11,75	13,56	18,25			
Świętokrzyskie	5,46	4,09	4,12	4,89			
Warmińsko-mazurskie	3,35	3,90	4,12	3,32			
Wielkopolskie	7,36	6,62	6,78	5,30			
Zachodniopomorskie	5,08	5,98	5,01	3,58			

Tabela LXXII. Wydatki budżetów wojewodów na dotacje inwestycyjne na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	61,0	66,1	47,0	46,9	108,21	71,10	99,78
Dolnośląskie	47,7	79,1	57,7	61,9	165,81	72,88	107,27
Kujawsko-pomorskie	41,6	50,4	30,5	35,2	121,13	60,50	115,56
Lubelskie	71,6	77,3	51,8	54,0	107,87	67,03	104,33
Lubuskie	83,2	106,7	62,8	54,8	128,20	58,89	87,15
Łódzkie	44,6	34,9	13,8	23,5	78,36	39,47	170,18
Małopolskie	113,5	103,5	69,4	69,6	91,26	67,00	100,36
Mazowieckie	38,9	38,8	23,7	27,0	99,77	61,18	113,71
Opolskie	70,3	67,3	41,6	51,7	95,83	61,74	124,34
Podkarpackie	84,1	89,8	53,6	56,7	106,79	59,63	105,88
Podlaskie	66,1	69,3	35,5	36,8	104,85	51,18	103,75
Pomorskie	37,9	55,2	87,9	37,9	145,66	159,17	43,08
Śląskie	58,6	64,6	53,2	71,6	110,38	82,28	134,61
Świętokrzyskie	100,2	81,5	58,6	69,6	81,31	71,89	118,87
Warmińsko-mazurskie	54,2	68,4	51,4	41,4	126,24	75,12	80,58
Wielkopolskie	50,2	48,8	35,4	27,6	97,11	72,67	77,80
Zachodniopomorskie	69,3	88,3	52,6	37,6	127,44	59,61	71,41
Polska = 100							
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	78,18	119,80	122,80	132,01			
Kujawsko-pomorskie	68,18	76,32	64,94	75,21			
Lubelskie	117,34	116,98	110,28	115,31			
Lubuskie	136,33	161,52	133,79	116,85			
Łódzkie	73,06	52,90	29,37	50,10			
Małopolskie	185,86	156,76	147,73	148,58			
Mazowieckie	63,71	58,74	50,54	57,60			
Opolskie	115,09	101,92	88,50	110,28			
Podkarpackie	137,79	135,99	114,06	121,04			
Podlaskie	108,33	104,97	75,56	78,56			
Pomorskie	62,10	83,60	187,16	80,80			
Śląskie	95,91	97,84	113,23	152,76			
Świętokrzyskie	164,12	123,33	124,70	148,56			
Warmińsko-mazurskie	88,75	103,54	109,41	88,36			
Wielkopolskie	82,26	73,82	75,46	58,84			
Zachodniopomorskie	113,50	133,67	112,07	80,20			

Tabela LXXIII. Dotacje na działalność dydaktyczną dla cywilnych państwowych uczelni akademickich udzielone w latach 2011–2014

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł					%%
Ogółem	8.463.224,3	8.603.849,3	9.466.764,4	10.431.849,4	36.965.687,4	100,00
Uczelnie nadzorowane przez MNiSW	6.722.645,5	6.827.278,6	7.555.242,0	8.368.047,1	29.473.213,2	100,00
Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie	263.720,5	272.136,9	305.859,5	346.694,0	1.188.410,9	4,03
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie	42.655,1	42.031,5	46.089,3	50.022,2	180.798,1	0,61
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie	22.410,0	23.127,4	26.983,6	31.510,2	104.031,2	0,35
Akademia Pomorska w Słupsku	31.462,6	30.538,7	31.529,7	33.181,4	126.712,4	0,43
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej	35.363,8	36.176,9	40.796,6	45.076,4	157.413,7	0,53
Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku	20.487,2	20.018,2	20.385,4	24.068,0	84.958,8	0,29
Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie	30.646,8	30.552,3	32.394,7	34.773,6	128.367,4	0,44
Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu	36.780,9	35.754,1	37.528,5	39.411,1	149.474,6	0,51
Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach	24.212,2	24.933,7	30.520,8	31.673,8	111.340,5	0,38
Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie	45.748,3	45.045,3	50.571,0	53.579,0	194.943,6	0,66
Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu	33.958,3	33.512,1	35.076,5	37.344,2	139.891,1	0,47
Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie	7.085,0	6.859,8	7.711,0	7.876,8	29.532,6	0,10
Politechnika Białostocka	79.892,1	81.523,2	90.653,9	100.485,6	352.554,8	1,20
Politechnika Częstochowska	82.279,7	83.097,6	91.417,0	99.275,1	356.069,4	1,21
Politechnika Gdańska	167.471,5	172.228,6	194.921,4	221.487,7	756.109,2	2,57
Politechnika Koszalińska	52.348,3	52.911,1	57.467,5	62.303,2	225.030,1	0,76
Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki	129.295,2	131.921,7	146.309,4	163.215,8	570.742,1	1,94
Politechnika Lubelska	63.232,2	64.692,8	72.586,1	83.741,0	284.252,1	0,96
Politechnika Łódzka	187.949,1	187.505,5	204.255,8	224.685,4	804.395,8	2,73
Politechnika Opolska	58.814,8	60.426,7	67.875,2	75.684,4	262.801,1	0,89
Politechnika Poznańska	148.827,3	152.541,2	170.425,1	191.386,8	663.180,4	2,25
Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza	84.453,7	87.139,1	99.176,7	111.505,8	382.275,3	1,30
Politechnika Śląska	229.217,8	233.232,2	253.683,7	276.263,3	992.397,0	3,37
Politechnika Świętokrzyska w Kielcach	47.487,6	49.668,1	58.410,2	65.752,9	221.318,8	0,75
Politechnika Warszawska	297.466,2	300.575,6	331.865,7	363.048,1	1.292.955,6	4,39
Politechnika Wrocławska	281.134,4	284.166,8	315.789,5	350.698,8	1.231.789,5	4,18
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	153.354,6	155.216,3	170.151,1	186.776,4	665.498,4	2,26
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie	78.584,4	77.753,2	84.527,6	93.298,9	334.164,1	1,13
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	54.104,1	56.041,6	64.845,3	71.963,4	246.954,4	0,84
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	72.078,9	73.504,5	83.896,4	95.081,8	324.561,6	1,10
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	59.194,0	60.462,9	68.480,5	77.022,7	265.160,1	0,90
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	69.516,7	70.467,4	78.826,6	87.872,6	306.683,3	1,04
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	171.376,1	175.980,2	195.146,8	219.760,2	762.263,3	2,59
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	295.820,8	302.256,3	337.911,3	375.656,8	1.311.645,2	4,45
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	308.885,3	319.932,7	359.707,7	409.532,7	1.398.058,4	4,74
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach	86.802,8	86.003,3	94.095,5	102.937,6	369.839,2	1,25
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie	72.406,1	74.825,3	84.744,7	95.777,0	327.753,1	1,11
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy	60.245,4	61.131,6	68.412,0	74.852,2	264.641,2	0,90
Uniwersytet Łódzki	218.315,3	225.040,5	252.230,1	284.059,9	979.645,8	3,32
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	167.595,7	167.131,3	181.148,4	195.880,7	711.756,1	2,41
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	161.284,3	164.139,9	182.555,7	200.737,9	708.717,8	2,40
Uniwersytet Opolski	73.155,0	73.603,0	81.065,5	88.749,5	316.573,0	1,07
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie	73.376,0	74.962,0	83.260,1	93.381,3	324.979,4	1,10
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach	53.626,8	52.358,9	56.071,2	59.389,1	221.446,0	0,75
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie	87.888,5	87.773,8	94.125,8	101.378,4	371.166,5	1,26

c.d.

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				%%	
Uczelnie nadzorowane przez MNiSW – c.d.	6.722.645,5	6.827.278,6	7.555.242,0	8.368.047,1	29.473.213,2	100,00
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu	98.608,1	100.509,6	109.995,5	120.020,2	429.133,4	1,46
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	92.059,0	93.555,3	102.860,4	111.736,3	400.211,0	1,36
Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie	95.084,1	97.514,9	105.940,0	113.940,1	412.479,1	1,40
Uniwersytet Rzeszowski	102.549,0	106.986,1	121.136,5	136.349,3	467.020,9	1,58
Uniwersytet Szczeciński	112.331,4	114.912,6	127.371,2	139.916,6	494.531,8	1,68
Uniwersytet Śląski w Katowicach	187.918,0	190.130,1	209.036,5	231.070,1	818.154,7	2,78
Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu	50.968,8	49.611,2	51.983,2	54.513,2	207.076,4	0,70
Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy	69.784,3	70.217,7	76.167,9	82.537,0	298.706,9	1,01
Uniwersytet w Białymstoku	68.825,5	70.619,2	78.538,2	88.565,3	306.548,2	1,04
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	192.736,5	197.822,7	217.537,7	235.025,0	843.121,9	2,86
Uniwersytet Warszawski	373.943,7	384.060,4	431.502,7	495.781,4	1.685.288,2	5,72
Uniwersytet Wrocławski	216.529,9	218.743,9	238.654,1	261.495,9	935.423,8	3,17
Uniwersytet Zielonogórski w Zielonej Górze	91.799,1	90.331,8	95.818,5	102.935,9	380.885,3	1,29
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie	147.496,7	141.361,3	147.213,5	155.307,1	591.378,6	2,01
Uczelnie nadzorowane przez MKiDN	407.192,0	422.229,0	427.106,0	447.114,2	1.703.641,2	100,00
Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy	14.190,8	14.561,80	14.868,2	16.065,50	59.686,3	3,50
Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku	18.423,0	18.584,20	18.627,5	19.720,40	75.355,1	4,42
Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach	19.468,6	19.583,70	19.772,0	21.311,40	80.135,7	4,70
Akademia Muzyczna w Krakowie	25.612,6	26.308,10	26.325,1	27.478,10	105.723,9	6,21
Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi	19.706,8	20.931,10	20.944,1	22.181,30	83.763,3	4,92
Akademia Muzyczna – Poznań	22.584,4	22.806,50	22.817,5	24.178,10	92.386,5	5,42
Akademia Muzyczna – Wrocław	18.467,8	18.528,60	18.524,6	18.763,20	74.284,2	4,36
Akademia Sztuk Pięknych - Katowice	10.305,5	11.021,90	11.365,4	12.434,50	45.127,3	2,65
Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie	32.027,8	32.319,30	33.373,3	37.160,70	134.881,1	7,92
Akademia Sztuk Pięknych – Łódź	21.281,9	21.870,90	21.865,9	23.793,40	88.812,1	5,21
Akademia Sztuk Pięknych - Warszawa	36.223,6	36.627,60	38.601,8	42.025,20	153.478,2	9,01
Akademia Sztuk Pięknych im. F. Gepperta we Wrocławiu	20.405,0	22.036,90	22.258,8	23.710,80	88.411,5	5,19
Akademia Sztuk Pięknych – Gdańsk	17.220,7	18.187,60	18.649,5	21.420,30	75.478,1	4,43
Akademia Sztuki – Szczecin	10.750,0	12.417,90	12.700,2	13.671,10	49.539,2	2,91
Akademia Teatralna – Warszawa	16.153,7	16.214,70	16.215,7	15.459,30	64.043,4	3,76
Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi	22.149,6	25.497,40	25.509,4	26.298,70	99.455,1	5,84
Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna – Kraków	16.196,4	17.417,20	17.422,2	17.955,20	68.991,0	4,05
Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu	25.756,0	26.898,50	27.269,0	23.793,40	103.716,9	6,09
Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie	40.267,8	40.415,10	39.995,8	39.693,60	160.372,3	9,41
Uczelnie nadzorowane przez Min. Zdrowia	1.224.818,0	1.247.846,5	1.370.971,6	1.495.484,1	5.339.120,2	100,00
Uniwersytet Medyczny w Białymstoku	72.076,2	74.726,3	82.039,8	89.300,4	318.142,7	5,96
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy	62.942,4	64.046,9	70.102,9	77.997,9	275.090,1	5,15
Gdański Uniwersytet Medyczny w Gdańsku	90.149,8	92.345,6	101.958,4	111.419,8	395.873,5	7,41
Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach	135.367,0	137.293,9	150.568,1	163.734,0	586.962,9	10,99
Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie	108.787,4	110.496,9	122.308,6	134.652,3	476.245,2	8,92
Uniwersytet Medyczny w Lublinie	108.984,8	111.035,2	121.745,2	132.376,1	474.141,3	8,88
Uniwersytet Medyczny w Łodzi	142.504,1	146.272,1	160.626,3	174.659,8	624.062,3	11,69
Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu	120.221,6	122.374,1	133.948,2	145.641,1	522.185,0	9,78
Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie	64.104,9	65.259,0	71.449,0	77.684,0	278.496,9	5,22
Warszawski Uniwersytet Medyczny w Warszawie	159.805,2	162.217,2	178.058,4	193.601,2	693.682,1	12,99
Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu	105.559,8	107.217,0	117.583,9	127.850,7	458.211,4	8,58

c.d.

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł					%%
Uczelnie nadzorowane przez Min. Zdrowia – c.d.	1.224.818,0	1.247.846,5	1.370.971,6	1.495.484,1	5.339.120,2	100,00
Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie	42.097,6	42.321,6	46.994,7	51.217,9	182.631,7	3,42
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie – Wydział Nauk Medycznych	12.217,2	12.240,7	13.588,2	15.349,0	53.395,1	1,00
Uczelnie morskie	108.568,8	106.495,2	113.444,8	121.204,0	449.712,8	100,00
Akademia Morska w Gdyni	59.376,2	57.956,8	62.234,2	66.852,2	246.419,4	54,79
Akademia Morska w Szczecinie	49.192,6	48.538,4	51.210,6	54.351,8	203.293,4	45,21

¹ Bez państwowych szkół zawodowych

Tabela LXXIV. Dotacje na działalność dydaktyczną dla państwowych uczelni zawodowych udzielone w latach 2011–2014

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				%%	
Ogółem	467.139,7	473.800,6	517.567,0	569.726,2	2.028.233,5	100,00
Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze	16.650,9	15.672,0	15.318,0	14.923,5	62.564,4	3,08
Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu	7.056,4	7.515,8	8.424,7	9.702,5	32.699,4	1,61
Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej	20.507,7	21.140,7	23.922,5	27.203,6	92.774,5	4,57
Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży	8.900,1	9.865,2	11.497,7	13.388,8	43.651,8	2,15
Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu	22.163,8	22.425,1	24.580,5	27.171,8	96.341,2	4,75
Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu	8.240,6	8.350,2	8.936,9	9.899,8	35.427,5	1,75
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu	11.527,2	11.564,3	13.039,3	14.307,3	50.438,1	2,49
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie	15.690,2	15.777,7	17.220,2	6.787,4	55.475,5	2,74
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Grodka w Sanoku	9.549,2	9.248,8	9.780,0	21.147,4	49.725,4	2,45
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu	23.291,0	24.020,2	27.287,1	21.538,8	96.137,1	4,74
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach	8.948,3	9.914,1	11.531,0	10.307,7	40.701,1	2,01
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Stanisława Tamowskiego w Tarnobrzegu	7.817,3	7.071,8	6.850,6	31.148,6	52.888,3	2,61
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu	6.596,1	6.962,8	7.804,9	13.638,7	35.002,5	1,73
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Staszica w Pile	14.551,7	19.831,2	15.555,6	6.728,5	56.667,0	2,79
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Szymona Szymonowica w Zamościu	5.936,2	14.630,5	6.740,3	8.766,7	36.073,7	1,78
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy	22.944,5	6.124,3	25.727,9	24.822,4	79.619,1	3,93
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie	16.392,7	23.022,2	18.598,0	16.998,6	75.011,5	3,70
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie	9.403,7	17.026,5	10.489,2	7.286,5	44.205,9	2,18
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu	18.048,4	9.433,8	20.346,5	28.248,0	76.076,7	3,75
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Głogowie	6.225,7	18.525,7	6.572,5	20.113,5	51.437,4	2,54
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gnieźnie	5.822,8	6.161,7	6.041,7	11.906,9	29.933,1	1,48
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim	18.957,8	5.746,9	19.845,7	22.001,7	66.552,1	3,28
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie	16.540,3	18.848,4	18.671,2	6.727,9	60.787,8	3,00
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koszalinie	2.462,6	17.220,8	3.986,1	20.139,0	43.808,5	2,16
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie	19.883,9	3.620,1	22.673,8	4.680,0	50.857,8	2,51
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu	22.354,4	24.214,8	27.046,6	30.414,0	104.029,8	5,13
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie	20.880,6	20.784,1	22.274,7	23.519,7	87.459,1	4,31
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku	12.644,3	12.465,8	13.604,6	15.174,0	53.888,7	2,66
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu	15.532,5	14.924,0	15.256,5	15.861,2	61.574,2	3,04
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sandomierzu	2.122,6	2.103,2	2.354,8	2.548,1	9.128,7	0,45
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Skierniewicach	5.183,4	5.839,3	6.601,2	7.742,2	25.366,1	1,25
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie	11.025,5	9.996,8	9.530,6	9.164,6	39.717,5	1,96
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tamowie	29.369,0	29.258,7	32.377,1	35.666,5	126.671,3	6,25
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Wałczu	4.142,6	4.248,4	4.550,2	4.875,3	17.816,5	0,88
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku	9.448,5	9.269,9	9.827,3	10.482,1	39.027,8	1,92
Podhalańska PWSZ w Nowym Targu	10.327,2	10.974,8	12.701,5	14.692,9	48.696,4	2,40

Tabela LXXV. Dotacje na pomoc materialną dla studentów cywilnych państwowych uczelni akademickich udzielone w latach 2011–2014

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł					%%
Ogółem	1.141.531,9	1.155.922,7	1.227.348,2	1.270.703,7	4.795.506,5	
Uczelnie nadzorowane przez MNiSW	1.022.313,9	1.036.124,1	1.105.263,2	1.146.292,8	4.309.994,0	100,00
Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie	38.476,6	41.787,4	46.773,6	48.954,9	175.992,5	4,08
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie	7.528,9	8.418,1	8.396,8	9.049,7	33.393,5	0,77
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie	4.690,7	6.263,3	7.303,6	8.171,0	26.428,6	0,61
Akademia Pomorska w Słupsku	6.740,5	6.694,5	6.395,0	5.879,3	25.709,3	0,60
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej	3.896,9	4.684,7	4.235,0	4.609,3	17.425,9	0,40
Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku	2.825,9	2.714,5	3.315,1	3.515,6	12.371,1	0,29
Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie	5.005,6	4.548,3	4.907,0	5.522,3	19.983,2	0,46
Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu	6.345,2	3.924,4	4.832,2	5.379,6	20.481,4	0,48
Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach	4.703,2	3.965,0	4.910,8	3.784,0	17.363,0	0,40
Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie	6.864,3	6.605,6	7.260,8	7.345,3	28.076,0	0,65
Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu	3.153,4	3.725,1	3.572,6	4.398,3	14.849,4	0,34
Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie	713,1	651,6	539,7	570,5	2.474,9	0,06
Politechnika Białostocka	12.932,5	15.521,3	16.896,5	17.294,7	62.645,0	1,45
Politechnika Częstochowska	13.061,5	12.876,3	15.120,1	15.771,9	56.829,8	1,32
Politechnika Gdańska	23.472,0	23.320,4	25.699,6	24.266,5	96.758,5	2,24
Politechnika Koszalińska	9.933,8	10.547,7	11.272,4	11.258,9	43.012,8	1,00
Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki	22.131,9	17.763,7	20.684,0	23.310,4	83.890,0	1,95
Politechnika Lubelska	11.056,8	13.962,2	15.763,4	16.432,4	57.214,8	1,33
Politechnika Łódzka	16.399,4	18.494,4	19.643,5	22.162,2	76.699,5	1,78
Politechnika Opolska	11.529,3	11.059,3	11.283,4	11.988,7	45.860,7	1,06
Politechnika Poznańska	17.976,2	18.056,6	20.675,2	22.906,5	79.614,5	1,85
Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza	17.003,3	27.435,0	31.308,4	32.242,2	107.988,9	2,51
Politechnika Śląska	21.696,3	22.953,5	25.651,1	25.382,1	95.683,0	2,22
Politechnika Świętokrzyska w Kielcach	10.713,6	14.431,1	15.830,9	15.458,2	56.433,8	1,31
Politechnika Warszawska	30.808,3	35.069,3	39.114,8	41.538,8	146.531,2	3,40
Politechnika Wrocławska	32.842,1	28.972,7	30.999,6	33.994,7	126.809,1	2,94
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	25.601,5	27.010,3	30.821,2	32.723,4	116.156,4	2,70
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie	8.585,1	7.760,9	6.931,3	7.459,5	30.736,8	0,71
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	7.272,4	7.650,6	8.402,1	8.158,8	31.483,9	0,73
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	16.410,6	15.932,3	17.597,8	18.983,1	68.923,8	1,60
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	7.900,2	5.632,6	8.461,9	9.596,8	31.591,5	0,73
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	15.875,7	14.415,9	13.676,8	13.382,6	57.351,0	1,33
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	22.473,6	25.498,0	27.289,1	29.958,7	105.219,4	2,44
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	37.891,5	34.638,6	39.545,9	40.320,5	152.396,5	3,54
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	39.830,6	38.200,0	39.044,8	41.197,4	158.272,8	3,67
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach	21.260,5	21.264,6	21.197,0	21.257,2	84.979,3	1,97
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie	10.768,6	10.951,4	11.368,8	11.412,6	44.501,4	1,03
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy	12.150,5	13.163,8	14.496,1	14.029,4	53.839,8	1,25
Uniwersytet Łódzki	36.897,5	36.814,8	42.057,0	44.191,6	159.960,9	3,71
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	30.798,4	35.450,7	35.612,5	35.152,3	137.013,9	3,18
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	26.479,4	30.103,1	31.691,4	33.323,8	121.597,7	2,82
Uniwersytet Opolski	14.074,6	16.024,8	16.046,4	15.915,0	62.060,8	1,44
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie	16.392,9	15.078,9	15.594,3	16.360,2	63.426,3	1,47
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach	13.454,4	13.722,7	14.156,0	13.876,7	55.209,8	1,28
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie	16.504,7	16.802,2	17.944,7	17.577,6	68.829,2	1,60

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł					%%
Uczelnie nadzorowane przez MNiSW – c.d.						
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu	11.460,2	12.673,7	13.382,7	14.166,8	51.683,4	1,20
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	12.655,8	12.647,4	13.012,9	13.678,6	51.994,7	1,21
Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kollątaja w Krakowie	15.556,7	15.477,0	17.076,2	17.164,8	65.274,7	1,51
Uniwersytet Rzeszowski	24.253,4	27.337,4	26.642,2	29.896,3	108.129,3	2,51
Uniwersytet Szczeciński	21.964,0	16.461,9	16.959,1	14.307,9	69.692,9	1,62
Uniwersytet Śląski w Katowicach	22.720,1	22.257,8	24.473,9	24.576,3	94.028,1	2,18
Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu	10.331,2	13.269,5	14.419,7	14.519,9	52.540,3	1,22
Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy	9.351,0	10.659,5	11.701,8	11.495,2	43.207,5	1,00
Uniwersytet w Białymstoku	12.947,0	13.739,4	14.972,8	17.214,0	58.873,2	1,37
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	44.107,1	40.793,3	42.748,3	42.717,4	170.366,1	3,95
Uniwersytet Warszawski	38.050,7	34.551,4	34.964,0	37.764,1	145.330,2	3,37
Uniwersytet Wrocławski	37.811,3	29.783,4	23.946,3	25.034,6	116.575,6	2,70
Uniwersytet Zielonogórski w Zielonej Górze	17.661,0	18.263,3	18.585,5	18.389,6	72.899,4	1,69
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie	20.320,4	17.646,9	18.057,6	19.302,1	75.327,0	1,75
Uczelnie nadzorowane przez MKiDN	24.855,0	25.104,0	25.174,0	25.174,0	100.307,0	100,00
Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy	925,0	873,0	908,0	888,0	3.594,0	3,58
Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku	1.093,0	1.091,0	1.299,0	1.273,0	4.756,0	4,74
Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach	1.573,0	1.571,0	1.598,0	1.870,0	6.612,0	6,59
Akademia Muzyczna w Krakowie	947,0	945,0	1.001,0	919,0	3.812,0	3,80
Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi	1.009,0	1.007,0	1.049,0	1.000,0	4.065,0	4,05
Akademia Muzyczna – Poznań	1.259,0	1.257,0	1.296,0	1.208,0	5.020,0	5,00
Akademia Muzyczna – Wrocław	869,0	867,0	851,0	850,0	3.437,0	3,43
Akademia Sztuk Pięknych – Katowice	792,0	790,0	924,0	929,0	3.435,0	3,42
Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie	2.077,0	2.024,0	1.912,0	1.789,0	7.802,0	7,78
Akademia Sztuk Pięknych – Łódź	1.838,0	1.834,0	1.295,0	1.647,0	6.614,0	6,59
Akademia Sztuk Pięknych – Warszawa	2.045,0	2.040,0	2.223,0	2.226,0	8.534,0	8,51
Akademia Sztuk Pięknych im. F. Gepperta we Wrocławiu	1.623,0	1.620,0	1.716,0	1.633,0	6.592,0	6,57
Akademia Sztuk Pięknych – Gdańsk	1.661,0	1.759,0	1.447,0	1.457,0	6.324,0	6,30
Akademia Sztuki - Szczecin	550,0	653,0	735,0	721,0	2.659,0	2,65
Akademia Teatralna - Warszawa	561,0	560,0	444,0	428,0	1.993,0	1,99
Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi	1.785,0	1.782,0	1.468,0	1.406,0	6.441,0	6,42
Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna w Krakowie	697,0	696,0	749,0	752,0	2.894,0	2,89
Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu	2.014,0	2.010,0	2.030,0	2.081,0	8.135,0	8,11
Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie	1.537,0	1.725,0	2.229,0	2.097,0	7.588,0	7,56
Uczelnie nadzorowane przez Min. Zdrowia	94.363,0	94.694,6	96.911,0	99.237,0	385.205,6	100,00
Uniwersytet Medyczny w Białymstoku	7.370,8	7.396,7	7.663,1	7.957,8	30.388,4	7,89
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu – Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy	6.883,4	6.907,6	6.939,4	6.955,7	27.686,1	7,19
Gdański Uniwersytet Medyczny w Gdańsku	6.329,5	6.351,8	6.381,0	6.396,0	25.458,3	6,61
Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach	10.219,6	10.255,5	11.442,4	12.080,9	43.998,4	11,42
Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego	8.256,8	8.285,9	8.324,0	9.159,3	34.026,0	8,83
Uniwersytet Medyczny w Lublinie	11.432,1	11.472,3	12.149,9	12.178,4	47.232,7	12,26
Uniwersytet Medyczny w Łodzi	10.100,0	10.135,5	10.388,9	10.413,2	41.037,6	10,65
Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu	8.917,0	8.948,3	7.775,8	7.955,8	33.596,9	8,72
Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie	4.472,4	4.488,1	4.965,5	5.209,8	19.135,8	4,97
Warszawski Uniwersytet Medyczny w Warszawie	11.152,5	11.191,7	11.243,1	11.269,5	44.856,8	11,64
Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu	8.058,3	8.086,7	8.123,9	8.142,9	32.411,8	8,41
Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie	65,0	65,0	50,0	50,1	230,1	0,06

c.d.

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				%%	
Uczelnie nadzorowane przez MNiSW – c.d.						
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie – Wydział Nauk Medycznych	1.105,6	1.109,5	1.464,0	1.467,4	5.146,5	1,34
Uczelnie morskie	12.198,0	12.300,0	12.300,0	11.916,0	48.698,0	
Akademia Morska w Gdyni	.	.	.	.	.	.
Akademia Morska w Szczecinie	.	.	.	.	.	.

Tabela LXXVI. Dotacje na pomoc materialną dla studentów państwowych uczelni zawodowych udzielone w latach 2011–2014

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł					%%
Ogółem	85.343,6	99.302,4	102.410,4	104.189,3	391.245,7	100,00
Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze	2.391,2	2.354,3	2.064,0	2.097,7	8.907,2	2,28
Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu	1.228,0	1.247,3	1.055,8	1.355,9	4.887,0	1,25
Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej	4.135,5	4.829,0	6.495,2	6.050,8	21.510,5	5,50
Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży	1.760,3	3.225,3	3.644,2	4.104,3	12.734,1	3,25
Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu	5.764,3	6.471,6	6.309,7	7.169,6	25.715,2	6,57
Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyśle	1.323,2	2.111,4	2.540,8	2.706,1	8.681,5	2,22
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu	1.879,8	2.452,3	1.808,1	1.643,1	7.783,3	1,99
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie	2.884,5	2.774,8	672,3	773,2	7.104,8	1,82
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Grodka w Sanoku	1.458,3	1.993,9	3.842,9	3.555,5	10.850,6	2,77
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu	4.371,9	6.055,8	2.849,8	2.737,9	16.015,4	4,09
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach	2.305,3	2.446,8	2.072,6	2.117,1	8.941,8	2,29
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Stanisława Tamowskiego w Tarnobrzegu	2.363,5	2.127,2	5.913,2	4.918,8	15.322,7	3,92
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu	592,8	745,1	2.954,4	3.574,8	7.867,1	2,01
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Staszica w Pile	2.516,2	4.861,3	1.490,9	1.422,7	10.291,1	2,63
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Szymona Szymonowica w Zamościu	561,1	2.802,7	724,3	795,6	4.883,7	1,25
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy	2.394,6	1.475,4	4.920,8	4.963,5	13.754,3	3,52
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie	2.800,4	4.590,4	3.075,5	3.189,5	13.655,8	3,49
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie	2.264,9	3.308,6	1.700,5	1.794,6	9.068,6	2,32
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu	3.974,3	1.961,7	4.732,9	4.720,7	15.389,6	3,93
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Głogowie	467,6	4.172,9	3.410,8	3.275,2	11.326,5	2,89
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gnieźnie	433,7	550,4	2.971,1	3.129,4	7.084,6	1,81
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim	4.329,2	702,5	4.173,9	3.713,1	12.918,7	3,30
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie	3.920,5	4.371,9	601,5	573,0	9.466,9	2,42
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koszalinie	26,2	4.611,2	4.747,8	4.598,1	13.983,3	3,57
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie	3.887,4	358,3	357,6	487,0	5.090,3	1,30
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu	5.660,7	6.208,4	6.607,0	6.809,6	25.285,7	6,46
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie	3.042,6	2.794,9	2.906,1	3.008,5	11.752,1	3,00
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku	2.991,9	3.913,7	3.673,2	3.904,7	14.483,5	3,70
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu	2.136,5	1.932,9	858,6	957,3	5.885,3	1,50
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sandomierzu	178,1	264,2	303,5	327,9	1.073,7	0,27
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Skierniewicach	578,5	762,1	887,4	1.290,3	3.518,3	0,90
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie	2.166,1	679,0	1.123,9	740,7	4.709,7	1,20
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tamowie	5.235,5	5.390,6	5.492,4	6.116,7	22.235,2	5,68
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Wałczu	365,2	565,9	670,5	609,8	2.211,4	0,57
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku	1.759,9	2.438,0	2.646,9	2.687,7	9.532,5	2,44
Podhalańska PWSZ w Nowym Targu	1.193,9	1.750,6	2.110,3	2.268,9	7.323,7	1,87

Tabela LXXVII. Największe dotacje statutowe na utrzymanie potencjału badawczego dla uczelni publicznych w latach 2012–2015

Uczelnia	2012	2013	2014	2015	2012–2015	
	tys. zł					%%
Ogółem uczelnie publiczne	582.731,1	497.816,39	524.750,1	572366,4	2.177.663,9	100,0
w tym:						
Uniwersytet Jagielloński	35.121,1	29.690,9	32.217,3	37.896,4	134.925,6	6,2
Uniwersytet Warszawski	32.206,5	26.886,3	30.862,1	32.945,0	122.899,9	5,6
Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica	32.691,9	26.555,8	25.195,6	25.149,0	109.592,2	5,0
Politechnika Warszawska	31.497,8	26.379,2	25.347,7	24.608,3	107.832,9	5,0
Politechnika Wrocławska	26.595,2	22.026,9	22.455,9	20.241,9	91.319,9	4,2
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	21.486,4	17.977,2	19.280,2	20.378,1	79.121,8	3,6
Politechnika Śląska	19.813,3	16.575,3	16.763,3	16.659,1	69.811,0	3,2
Politechnika Łódzka	16.913,3	14.110,9	14.529,7	12.708,6	58.262,5	2,7
Politechnika Poznańska	17.274,5	14.064,7	13.519,2	11.802,1	56.660,5	2,6
Uniwersytet Wrocławski	15.892,7	13.043,5	13.245,2	13.421,6	55.602,9	2,6
Uniwersytet Śląski w Katowicach	14.452,4	12.110,4	13.836,4	14.191,6	54.590,8	2,5
Uniwersytet Mikołaja Kopernika	12.293,1	11.014,7	12.959,4	14.774,3	51.041,4	2,3
Uniwersytet Gdański	14.892,0	12.160,3	12.169,9	11.398,8	50.620,9	2,3
Warszawski Uniwersytet Medyczny	11.624,7	10.173,7	11.902,4	14.563,0	48.263,7	2,2
Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu	11.956,9	10.635,6	10.961,3	13.947,3	47.501,1	2,2
Politechnika Gdańska	14.177,1	11.663,2	10.862,7	9.908,1	46.611,1	2,1
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	10.881,5	10.309,7	10.854,2	12.763,6	44.809,0	2,1
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	11.628,8	9.649,1	10.140,9	10.259,1	41.677,8	1,9
Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach	10.028,9	8.868,0	8.919,0	12.313,3	40.129,2	1,8
Uniwersytet Łódzki	10.188,0	8.701,2	9.155,7	10.125,6	38.170,5	1,8
Uniwersytet Medyczny w Łodzi	11.467,8	8.935,2	8.064,5	9.054,5	37.522,0	1,7
Uniwersytet Medyczny w Lublinie	8.132,2	7.261,2	8.756,0	13.034,8	37.184,2	1,7
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej	10.462,2	8.859,8	8.646,1	9.181,4	37.149,5	1,7
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie	10.567,5	8.833,3	9.306,6	8.194,8	36.902,2	1,7
Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu	9.045,8	8.019,4	8.285,5	10.113,5	35.464,1	1,6
Wojkowska Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego	12.014,4	9.723,1	7.424,3	5.904,5	35.066,3	1,6

Tabela LXXVIII. Największe dotacje statutowe na utrzymanie potencjału badawczego dla placówek Polskiej Akademii Nauk w latach 2012–2015

Uczelnia	2012	2013	2014	2015	2012–2015	
	tys. zł					%%
Ogółem placówki PAN	502.645,2	518.546,0	558.198,1	607.120,5	2.186.509,8	100,0
w tym:						
Instytut Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego PAN	24.534,5	25.503,7	31.317,1	48.774,9	130.130,2	6,0
Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN	24.239,7	24.826,5	25.524,4	22.456,3	97.046,9	4,4
Instytut Biochemii i Biofizyki PAN	21.311,0	21.828,5	26.067,0	27.165,0	96.371,4	4,4
Instytut Fizyki PAN	23.089,8	23.913,7	24.879,0	24.091,2	95.973,8	4,4
Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN	17.146,1	17.659,3	21.331,0	24.304,4	80.440,8	3,7
Instytut Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej im. Mirosława Mossakowskiego PAN	17.543,8	18.196,3	19.055,4	21.367,4	76.162,9	3,5
Instytut Chemii Fizycznej PAN	16.697,0	17.310,8	18.070,7	19.145,6	71.224,1	3,3
Instytut Niskich Temperatur i Badań Strukturalnych im. Włodzimierza Trzebiatowskiego PAN	13.856,0	14.188,2	16.943,0	17.988,4	62.975,6	2,9
Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN	11.003,9	11.464,7	14.102,3	21.920,7	58.491,6	2,7
Instytut Farmakologii PAN	11.985,7	12.549,8	13.212,8	15.651,8	53.400,1	2,4
Instytut Immunologii i Terapii Doświadczalnej im. Ludwika Hirszfelda PAN	10.329,8	10.860,6	11.548,1	17.510,4	50.248,9	2,3
Instytut Geofizyki PAN	11.615,1	11.796,1	12.007,2	10.533,3	45.951,6	2,1
Instytut Matematyczny PAN	9.070,2	9.221,6	10.869,0	13.534,1	42.694,9	2,0
Instytut Chemii Organicznej PAN	10.297,9	10.587,1	10.934,8	10.159,8	41.979,6	1,9
Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych PAN	11.172,2	11.597,7	9.023,8	8.629,2	40.422,9	1,8
Instytut Maszyn Przepływowych im. Roberta Szwalskiego PAN	8.223,7	8.685,2	9.222,9	13.523,2	39.654,9	1,8
Instytut Archeologii i Etnologii PAN	9.055,6	9.304,5	9.590,5	8.703,4	36.654,0	1,7
Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN	7.993,8	8.202,8	9.836,1	10.335,9	36.368,6	1,7
Instytut Chemii Bioorganicznej PAN	8.014,0	8.338,4	8.781,9	10.980,5	36.114,9	1,7
Instytut Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN	8.886,8	9.146,6	9.441,8	7.914,0	35.389,1	1,6
Instytut Fizyki Molekularnej PAN	8.476,8	8.755,7	9.096,9	8.346,7	34.676,1	1,6
Instytut Badań Literackich PAN	7.659,1	7.857,7	9.408,3	9.597,4	34.522,5	1,6
Instytut Oceanologii PAN	7.784,2	8.075,6	8.366,9	7.427,6	31.654,3	1,4
Instytut Sztuki PAN	6.932,1	7.089,1	8.445,3	8.993,7	31.460,2	1,4
Instytut Nauk Geologicznych PAN	7.560,2	7.504,1	7.719,5	8.608,9	31.392,7	1,4

Tabela LXXIX. Największe dotacje statutowe na utrzymanie potencjału badawczego dla instytutów badawczych w latach 2012–2015

Uczelnia	2012	2013	2014	2015	2012–2015	
	tys. zł					%%
Instytuty badawcze ogółem	511.877,2	513.737,8	454.243,7	528.338,4	2.008.197,0	100,0
w tym:						
Centrum Onkologii - Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie	12.527,4	12.394,4	25.718,3	23.492,6	74.132,8	3,7
Instytut Lotnictwa	14.039,1	14.968,1	14.381,8	27.312,1	70.701,1	3,5
Narodowe Centrum Badań Jądrowych	13.593,1	13.896,4	14.157,5	20.618,8	62.265,9	3,1
Państwowy Instytut Geologiczny	15.722,1	16.022,2	13.109,7	10.394,5	55.248,5	2,8
Główny Instytut Górnictwa	13.065,2	13.474,1	11.710,6	14.657,2	52.907,1	2,6
Instytut Ogrodnictwa	14.370,6	14.297,6	11.511,6	9.952,8	50.132,5	2,5
Państwowy Instytut Weterynaryjny	13.527,3	13.346,1	10.682,2	11.167,8	48.723,3	2,4
Instytut Zootechniki	12.857,2	12.643,0	10.052,4	9.090,7	44.643,2	2,2
Instytut Technologii Elektronowej	10.396,7	10.320,9	8.299,8	14.502,6	43.519,9	2,2
Instytut Ochrony Roślin	12.066,1	12.053,0	9.827,9	7.230,1	41.177,0	2,1
Instytut Technologii Materiałów Elektronicznych	9.868,9	9.925,8	8.254,0	10.547,7	38.596,5	1,9
Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin	11.344,5	11.100,5	8.979,7	6.897,2	38.321,9	1,9
Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych	10.801,5	10.839,0	8.901,8	7.619,8	38.162,1	1,9
Instytut „Pomnik - Centrum Zdrowia Dziecka”	7.985,3	7.942,4	9.675,5	10.278,2	35.881,4	1,8
Instytut Metali Nieżelaznych	8.201,2	8.371,4	7.144,9	11.813,7	35.531,2	1,8
Instytut Kardiologii im. Prymasa Tysiąclecia Stefana Kardynała Wyszyńskiego	10.063,8	9.932,5	7.884,7	7.453,8	35.334,8	1,8
Instytut Techniki Budowlanej	8.955,7	9.159,8	7.825,4	9.328,9	35.269,7	1,8
Instytut Elektrotechniki	9.847,4	9.866,7	8.128,2	7.129,6	34.971,9	1,7
Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych	6.330,1	6.757,7	5.989,8	15.076,4	34.154,0	1,7
Instytut Energetyki	7.714,0	8.032,0	7.063,6	10.264,5	33.074,0	1,6
Instytut Psychiatrii i Neurologii	9.650,2	9.572,5	7.690,8	6.147,2	33.060,7	1,6
Instytut Chemii i Techniki Jądrowej	7.471,8	7.370,8	5.901,5	11.563,8	32.307,9	1,6
Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera	8.657,2	8.667,8	7.047,3	5.829,7	30.202,1	1,5
Instytut Nowych Syntezy Chemicznych	7.351,4	7.377,6	6.059,3	6.734,0	27.522,3	1,4
Instytut Nafty i Gazu	5.209,7	5.200,4	6.682,5	10.334,6	27.427,1	1,4

Tabela LXXX. Największe dotacje statutowe na utrzymanie potencjału badawczego dla uczelni niepublicznych w latach 2012–2015

Uczelnia	2012	2013	2014	2015	2012–2015	
	tys. zł					%%
Uczelnie niepubliczne ogółem	10.643,9	9.427,7	13.337,6	15.621,6	49.030,9	100,0
w tym:						
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II	3.998,8	3.567,3	4.120,0	5.267,2	16.953,3	34,6
Szkoła Wyższa Pedagogiki Specjalnej Uniwersytet Humanistycznospołeczny	967,7	862,4	887,5	1.077,8	3.795,4	7,7
Společná Akademia Nauk	662,8	548,7	944,0	999,2	3.154,6	6,4
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie	811,9	711,7	717,7	807,3	3.048,5	6,2
Akademia Leona Koźmińskiego	902,9	753,2	707,8	653,6	3.017,4	6,2
Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie	454,0	411,5	620,4	687,4	2.173,4	4,4
Polsko-Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych w Warszawie	585,7	515,7	476,2	430,0	2.007,6	4,1
Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego	261,5	316,7	602,4	798,8	1.979,3	4,0
Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie	368,1	323,8	450,6	516,8	1.659,3	3,4
Akademia Ignatianum w Krakowie	302,8	301,2	339,7	544,4	1.488,0	3,0
Dolnośląska Szkoła Wyższa	244,6	242,3	278,0	328,0	1.092,9	2,2
Międzynarodowa Wyższa Szkoła Logistyki i Transportu we Wrocławiu	322,7	263,6	242,1	263,9	1.092,3	2,2
Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej	117,6	129,7	351,8	400,6	999,8	2,0
Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu	0,0	0,0	310,1	376,8	686,9	1,4
Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu	0,0	0,0	199,0	280,5	479,4	1,0
Uczelnia Łazarskiego	0,0	0,0	214,5	261,4	475,8	1,0
Wyższa Szkoła Zarządzania „Edukacja”	102,4	90,0	99,0	129,9	421,2	0,9
Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi w Józefowie	88,4	88,1	97,8	146,7	420,9	0,9
Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach	180,4	144,2	38,1	40,2	402,8	0,8
Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku	0,0	0,0	186,3	211,1	397,4	0,8
Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu	0,0	0,0	185,0	206,1	391,1	0,8
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie w Stalowej Woli	0,0	0,0	0,0	380,2	380,2	0,8
Wyższa Szkoła Humanitas	0,0	0,0	176,7	187,3	364,0	0,7
Collegium Civitas	0,0	0,0	155,7	188,2	343,9	0,7
Wyższa Szkoła Logistyki w Poznaniu	94,6	82,2	79,8	77,9	334,5	0,7

Tabela LXXXI. Dotacje statutowe na utrzymanie potencjału badawczego innych instytucji naukowych w latach 2012–2015

Uczelnia	2012	2013	2014	2015	2012–2015	
	tys. zł					%%
Ogółem	11.943,8	10.922,5	16.697,4	16.517,8	56.081,5	100,0
w tym:						
Polska Akademia Umiejętności	5.978,0	5.978,0	5.978,0	5.978,0	23.912,0	42,6
Instytut Badań i Rozwoju Motoryzacji BOSMAL sp. z o.o.	805,4	748,2	6.786,6	6.047,4	14.387,6	25,7
Centrum Techniki Okrętowej S.A.	1.219,5	971,0	810,5	948,6	3.949,5	7,0
KGHM Cuprum	868,3	716,2	638,4	1.031,2	3.254,0	5,8
OBR urządzeń Mechanicznych OBRUM	904,6	689,0	560,6	575,5	2.729,8	4,9
OBR Centrum Techniki Morskiej	871,6	709,5	734,6	270,2	2.585,8	4,6
Przemysłowy Instytut Maszyn Budowlanych sp. z o. o.	572,0	479,0	89,6	0,0	1.140,6	2,0
Centralny Ośrodek Badawczo Rozwojowy Aparatury Badawczej i Dydaktycznej Cobrabid sp.z o.o.	0,0	28,0	418,5	395,2	841,7	1,5
Instytut Wzornictwa Przemysłowego sp. z o.o.	318,8	243,1	65,1	96,5	723,5	1,3
Muzeum Narodowe w Krakowie	122,8	115,6	151,9	209,3	599,5	1,1
Fundacja UAM; Poznański Park Naukowo-Technologiczny	129,5	118,4	120,1	195,0	562,8	1,0
Fundacja Rozwoju Kardiologii im. prof. Z. Religi	0,0	0,0	228,7	304,1	532,8	1,0
Instytut BioInfoBank sp. z o.o.	94,2	78,6	0,0	179,8	352,6	0,6
Instytut Automatyki Systemów Energetycznych sp. z o.o.	0,0	0,0	0,0	221,0	221,0	0,4
Fundacja Partnerstwa Technologicznego TECHNOLOGY PARTNERS	51,6	41,5	19,4	0,0	112,4	0,2
Centrum Badań i Innowacji Pro-Akademia	0,0	0,0	19,5	31,5	51,1	0,1
Centrum Badawczo-Konstrukcyjne Obrabiarek sp. z o.o.	0,0	0,0	0,0	31,6	31,6	0,1
Muzeum Sztuki w Łodzi	0,0	0,0	28,0	0,0	28,0	0,0
Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Płyt Drewnopochodnych sp. z o.o.	0,0	0,0	27,0	0,0	27,0	0,0
Centrum Fizyki Ciała Stałego w Krakowie	7,6	6,5	5,2	3,0	22,3	0,0
Muzeum Górnośląskie w Bytomiu	0,0	0,0	6,9	0,0	6,9	0,0
Instytut Rozwoju Biznesu sp. z o.o.	0,0	0,0	5,9	0,0	5,9	0,0
Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC	0,0	0,0	3,0	0,0	3,0	0,0

Tabela LXXXII. Dotacje statutowe na utrzymanie potencjału badawczego instytucji naukowych w latach 2012–2015 według województw i rodzajów instytucji

Województwa	Uczelnie publiczne	Uczelnie niepubliczne	Placówki PAN	Instytuty badawcze	Inne instytucje	Razem
tys. zł						
Ogółem	2.008.197,0	2.186.509,8	49.030,9	2.177.663,9	56.081,5	6.477.483,0
Dolnośląskie	44.469,4	116.834,5	3.512,9	196.652,0	3.475,1	364.943,8
Kujawsko-pomorskie	10.780,0	0,0	429,4	59.706,2	0,0	70.915,6
Lubelskie	111.964,6	25.317,6	17.099,1	131.418,6	0,0	285.799,8
Lubuskie	0,0	0,0	0,0	14.381,2	0,0	14.381,2
Łódzkie	125.556,4	57.767,1	3.272,5	144.047,3	79,1	330.722,3
Małopolskie	109.186,3	352.433,6	7.060,4	330.757,9	24.533,9	823.972,1
Mazowieckie	1.285.754,7	1.269.823,6	12.235,8	457.077,0	2.858,7	3.027.749,7
Opolskie	2.302,5	0,0	0,0	20.592,2	0,0	22.894,7
Podkarpackie	0,0	0,0	2.173,4	31.156,2	0,0	33.329,6
Podlaskie	0,0	10.202,3	110,3	55.752,7	0,0	66.065,2
Pomorskie	24.321,7	86.736,6	514,2	114.371,9	6.562,3	232.506,7
Śląskie	177.712,9	58.901,0	1.766,6	244.765,3	17.657,0	500.802,8
Świętokrzyskie	0,0	0,0	0,0	18.690,9	0,0	18.690,9
Warmińsko-mazurskie	16.662,7	58.491,6	0,0	45.371,6	0,0	120.526,0
Wielkopolskie	99.486,0	150.001,9	856,4	229.400,1	915,5	480.659,7
Zachodniopomorskie	0,0	0,0	0,0	83.523,0	0,0	83.523,0
Ogółem = 100						
Ogółem	31,0	33,8	0,8	33,6	0,9	100,0
Dolnośląskie	0,7	1,8	0,1	3,0	0,1	5,6
Kujawsko-pomorskie	0,2	0,0	0,0	0,9	0,0	1,1
Lubelskie	1,7	0,4	0,3	2,0	0,0	4,4
Lubuskie	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,2
Łódzkie	1,9	0,9	0,1	2,2	0,0	5,1
Małopolskie	1,7	5,4	0,1	5,1	0,4	12,7
Mazowieckie	19,8	19,6	0,2	7,1	0,0	46,7
Opolskie	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,4
Podkarpackie	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,5
Podlaskie	0,0	0,2	0,0	0,9	0,0	1,0
Pomorskie	0,4	1,3	0,0	1,8	0,1	3,6
Śląskie	2,7	0,9	0,0	3,8	0,3	7,7
Świętokrzyskie	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,3
Warmińsko-mazurskie	0,3	0,9	0,0	0,7	0,0	1,9
Wielkopolskie	1,5	2,3	0,0	3,5	0,0	7,4
Zachodniopomorskie	0,0	0,0	0,0	1,3	0,0	1,3

Tabela LXXXIII. Granty przyznane przez Narodowe Centrum Nauki w latach 2011–2014

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				%%	
Ogółem	510.293,6	1.027.447,9	1.004.234,5	760.315,1	3.302.291,0	100,00
Uczelnie publiczne	323.181,2	715.439,8	694.962,6	506.021,9	2.239.605,4	67,82
Placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk	133.640,6	229.258,9	245.948,2	186.306,8	795.154,4	24,08
Instytuty badawcze	39.516,5	43.412,9	44.930,0	43.610,2	171.469,5	5,19
Uczelnie niepubliczne	4.995,2	8.879,7	6.396,7	6.480,5	26.752,2	0,81
Inne instytucje publiczne	3.592,6	6.721,9	5.029,2	4.125,1	19.468,9	0,53
Inne podmioty	5.367,4	23.734,7	6.967,8	13.770,6	49.840,4	1,51
Uczelnie publiczne	323.181,2	715.439,8	694.962,6	506.021,9	2.239.605,4	67,82
Uniwersytet Jagielloński	44.824,7	111.444,1	115.867,0	79.878,6	352.014,4	10,66
Uniwersytet Warszawski	34.198,3	94.957,7	108.236,3	70.524,7	307.917,1	9,32
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	16.175,3	48.153,3	43.969,8	44.123,5	152.421,9	4,62
Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie	23.071,5	38.673,6	23.630,0	19.735,8	105.110,8	3,18
Uniwersytet Wrocławski	9.008,0	33.321,8	33.121,9	27.885,0	103.336,7	3,13
Politechnika Warszawska	22.705,0	27.576,5	25.229,3	18.024,9	93.535,7	2,83
Politechnika Wrocławska	13.095,2	22.651,0	27.481,2	25.059,1	88.286,4	2,67
Uniwersytet Gdański	9.754,5	30.338,6	20.603,4	13.610,1	74.306,7	2,25
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	8.698,0	18.440,0	21.058,1	13.818,2	62.014,3	1,88
Politechnika Łódzka	9.906,7	19.437,2	23.567,1	7.417,3	60.328,4	1,83
Politechnika Śląska	8.284,4	24.452,0	14.109,8	10.866,1	57.712,3	1,75
Uniwersytet Łódzki	11.138,4	14.013,9	17.459,2	14.879,6	57.491,0	1,74
Uniwersytet Śląski w Katowicach	6.691,3	21.893,0	15.074,8	9.684,2	53.343,3	1,62
Politechnika Gdańska	6.153,0	13.447,9	13.150,3	9.387,2	42.138,5	1,28
Uniwersytet Medyczny w Łodzi	8.606,2	14.769,7	10.722,9	7.621,8	41.720,6	1,26
Politechnika Poznańska	7.670,4	7.827,1	15.444,9	5.995,6	36.938,0	1,12
Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu	4.638,8	14.725,8	6.711,3	6.683,3	32.759,2	0,99
Warszawski Uniwersytet Medyczny	3.506,3	5.120,9	8.252,5	14.251,1	31.130,8	0,94
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu	5.283,7	8.877,8	10.042,3	6.081,0	30.284,7	0,92
Gdański Uniwersytet Medyczny	5.495,1	12.206,8	9.133,8	3.229,2	30.064,9	0,91
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej	1.781,8	5.508,9	11.937,8	8.118,9	27.347,4	0,83
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	2.543,0	11.382,8	6.333,2	6.437,9	26.696,9	0,81
Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie	1.643,0	6.683,1	5.437,2	9.503,6	23.266,8	0,70
Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu	3.823,3	8.397,1	3.510,6	5.318,6	21.049,6	0,64
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	2.552,9	6.862,1	6.943,2	3.865,5	20.223,7	0,61
Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego	1.705,3	5.455,9	7.806,5	1.053,6	16.021,3	0,49
Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie	3.621,6	4.275,2	4.087,6	3.410,0	15.394,4	0,47
Uniwersytet w Białymstoku	3.528,5	4.258,4	4.866,3	2.400,8	15.054,1	0,46
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie	991,7	2.435,1	7.492,7	4.122,5	15.041,9	0,46
Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie	2.739,8	7.825,5	2.426,1	1.750,3	14.741,7	0,45
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	1.361,1	1.963,9	5.085,8	5.940,8	14.351,6	0,43
Uniwersytet Szczeciński	1.385,0	5.600,9	5.674,6	1.230,0	13.890,5	0,42
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie	2.156,1	4.482,5	4.759,9	1.637,1	13.035,6	0,39
Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki	3.099,1	4.299,0	1.944,2	2.639,5	11.981,8	0,36
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	2.261,1	3.345,7	2.497,8	3.816,5	11.921,0	0,36
Politechnika Częstochowska	1.155,8	5.902,8	2.286,5	1.132,9	10.478,1	0,32
Uniwersytet Medyczny w Lublinie	1.854,5	908,9	995,7	5.691,6	9.450,7	0,29
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	2.085,4	3.002,5	2.681,5	1.585,1	9.354,5	0,28
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	1.166,3	3.130,5	2.115,1	2.422,2	8.834,1	0,27
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	1.791,3	1.972,1	1.673,5	2.712,1	8.149,0	0,25
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy	1.030,3	3.846,6	893,4	1.738,4	7.508,7	0,23
Politechnika Białostocka	1.202,6	1.790,2	2.060,4	2.217,8	7.271,0	0,22

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				%%	
Uczelnie publiczne – c.d.						
Uniwersytet Zielonogórski	678,7	2.489,5	2.334,3	1.545,3	7.047,8	0,21
Uniwersytet Rzeszowski	666,7	697,3	3.584,1	1.818,2	6.766,4	0,20
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach	405,3	3.122,0	2.692,3	545,0	6.764,6	0,20
Politechnika Lubelska	1.284,5	2.033,2	1.221,2	2.187,7	6.726,6	0,20
Uniwersytet Medyczny w Białymstoku	561,8	1.524,8	2.656,7	1.766,6	6.510,0	0,20
Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy	1.548,0	820,1	1.204,1	2.806,7	6.378,8	0,19
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie	862,2	3.532,1	837,0	561,9	5.793,3	0,18
Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach	470,8	560,2	3.657,6	150,0	4.838,6	0,15
Politechnika Opolska	984,3	2.062,5	664,6	402,0	4.113,4	0,12
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej	346,7	200,9	2.584,8	649,0	3.781,3	0,11
Uniwersytet Opolski	668,2	606,1	1.998,8	467,7	3.740,9	0,11
Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza	1.484,5	440,0	889,7	790,9	3.605,1	0,11
Politechnika Koszalińska	238,2	2.683,8	158,0	484,2	3.564,1	0,11
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie	237,0	367,7	1.999,7	862,0	3.466,5	0,10
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie	1.501,1	859,7	999,9	104,7	3.465,4	0,10
Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu	190,6	2.529,7	99,7	542,6	3.362,7	0,10
Akademia Morska w Gdyni	1.457,5	149,7	1.507,4	0,0	3.114,6	0,09
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie	603,0	262,3	1.091,8	777,3	2.734,4	0,08
Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu	171,0	288,0	1.757,3	293,2	2.509,5	0,08
Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie	311,9	986,0	0,0	747,4	2.045,2	0,06
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie	546,0	320,0	922,5	249,4	2.037,8	0,06
Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie	467,5	199,2	1.136,0	0,0	1.802,7	0,05
Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie	567,4	0,0	1.107,2	0,0	1.674,5	0,05
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach	945,7	25,6	355,1	0,0	1.326,5	0,04
Akademia Morska w Szczecinie	143,9	804,4	0,0	0,0	948,3	0,03
Politechnika Świętokrzyska	40,0	144,8	627,8	104,0	916,6	0,03
Akademia Pomorska w Słupsku	0,0	0,0	888,0	0,0	888,0	0,03
Akademia Finansów i Biznesu Vistula	0,0	0,0	861,4	0,0	861,4	0,03
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej	49,4	645,3	0,0	149,2	843,9	0,03
Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku	0,0	412,3	122,9	0,0	535,1	0,02
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu	56,6	0,0	162,7	283,7	503,0	0,02
Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach	0,0	0,0	416,0	0,0	416,0	0,01
Akademia Muzyczna - Kraków	0,0	396,5	0,0	0,0	396,5	0,01
Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie	0,0	382,1	0,0	0,0	382,1	0,01
Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach	373,6	0,0	0,0	0,0	373,6	0,01
Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi	348,0	0,0	0,0	0,0	348,0	0,01
Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu	278,6	0,0	0,0	0,0	278,6	0,01
Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina	0,0	0,0	0,0	231,1	231,1	0,01
Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej	165,4	0,0	0,0	0,0	165,4	0,01
Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu	0,0	153,2	0,0	0,0	153,2	0,00
Akademia Obrony Narodowej	100,5	0,0	0,0	0,0	100,5	0,00
Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi	0,0	82,5	0,0	0,0	82,5	0,00
Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych im. Generała Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu	0,0	0,0	48,0	0,0	48,0	0,00
Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi	42,6	0,0	0,0	0,0	42,6	0,00

c.d.

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				%%	
Placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk	133.640,6	229.258,9	245.948,2	186.306,8	795.154,4	24,08
Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN	10.336,0	19.885,7	32.293,9	11.396,9	73.912,5	2,24
Instytut Fizyki PAN	5.583,9	14.136,5	21.599,6	8.355,8	49.675,8	1,50
Instytut Farmakologii PAN	1.146,7	7.363,8	23.701,0	12.575,3	44.786,9	1,36
Instytut Biochemii i Biofizyki PAN	6.670,8	13.347,7	10.980,4	12.577,9	43.576,8	1,32
Instytut Chemii Bioorganicznej PAN	4.970,4	5.093,9	16.343,8	14.295,9	40.703,9	1,23
Instytut Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego PAN	3.766,4	7.044,1	18.489,3	7.644,0	36.943,8	1,12
Instytut Chemii Organicznej PAN	2.051,4	7.233,8	8.440,7	14.925,9	32.651,7	0,99
Instytut Chemii Fizycznej PAN	9.649,3	14.755,1	3.653,5	4.246,0	32.303,8	0,98
Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN	10.511,9	12.250,6	1.347,4	3.971,9	28.081,8	0,85
Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych PAN	2.971,0	10.796,9	4.673,2	6.519,2	24.960,3	0,76
Centrum Astronomiczne im. Mikołaja Kopernika PAN	5.825,9	4.564,3	5.683,2	6.553,2	22.626,6	0,69
Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN	3.438,5	6.418,5	4.694,0	7.164,5	21.715,4	0,66
Instytut Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej im. Mirosława Mossakowskiego PAN	4.404,6	6.892,8	5.352,1	2.514,6	19.164,1	0,58
Instytut Niskich Temperatur i Badań Strukturalnych im. Włodzimierza Trzebiatowskiego PAN	4.894,8	4.522,8	4.107,6	2.431,4	15.956,6	0,48
Instytut Katalizy i Fizykochemii Powierzchni im. Jerzego Habera PAN	3.023,1	4.039,6	7.297,9	1.122,1	15.482,6	0,47
Instytut Immunologii i Terapii Doświadczalnej im. Ludwika Hirsfelda PAN	1.762,5	4.785,7	4.273,5	4.329,9	15.151,6	0,46
Instytut Oceanologii PAN	2.793,7	7.275,4	3.345,5	1.256,7	14.671,4	0,44
Instytut Metalurgii i Inżynierii Materiałowej im. Aleksandra Krupkowskiego PAN	1.888,9	5.286,0	3.111,4	3.857,0	14.143,3	0,43
Instytut Matematyczny PAN	814,8	1.102,5	9.080,5	1.434,2	12.432,0	0,38
Instytut Genetyki Człowieka PAN	4.518,8	765,0	3.556,3	3.293,0	12.133,0	0,37
Instytut Dendrologii PAN	2.842,2	5.269,9	2.547,2	1.122,6	11.781,8	0,36
Instytut Filozofii i Socjologii PAN	1.333,3	4.957,5	4.018,4	1.054,3	11.363,5	0,34
Instytut Nauk Geologicznych PAN	1.726,0	2.036,4	1.361,1	5.471,6	10.595,0	0,32
Centrum Badań Kosmicznych PAN	5.644,4	1.212,1	1.890,7	1.770,0	10.517,2	0,32
Instytut Geofizyki PAN	2.918,9	3.052,0	2.498,8	1.194,4	9.664,0	0,29
Instytut Maszyn Przepływowych im. Roberta Szwalskiego PAN	1.345,8	1.585,9	2.418,7	4.282,7	9.633,1	0,29
Instytut Wysokich Ciśnień PAN	1.946,7	1.894,3	926,2	4.858,2	9.625,4	0,29
Instytut Archeologii i Etnologii PAN	968,9	1.534,2	1.405,2	5.547,1	9.455,4	0,29
Centrum Fizyki Teoretycznej PAN	527,8	6.442,3	1.190,9	559,8	8.720,8	0,26
Instytut Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN	2.933,3	2.851,7	2.113,8	786,6	8.685,4	0,26
Centrum Materiałów Polimerowych i Węglowych PAN	1.039,4	2.211,2	2.410,0	1.776,2	7.436,7	0,23
Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. S. Leszczyckiego PAN	2.338,7	2.661,4	987,1	1.382,1	7.369,3	0,22
Instytut Biologii Medycznej PAN	1.200,1	3.044,7	635,5	2.295,5	7.175,8	0,22
Instytut Biologii Ssaków PAN	474,0	1.164,5	1.126,7	4.176,5	6.941,6	0,21
Instytut Badań Literackich PAN	524,6	2.457,1	2.705,1	812,4	6.499,3	0,20
Muzeum i Instytut Zoologii PAN	1.583,7	3.075,2	1.112,6	531,8	6.303,3	0,19
Instytut Fizjologii i Żywienia Zwierząt im. Jana Kielanowskiego PAN	0,0	2.720,0	372,9	2.050,4	5.143,3	0,16
Instytut Psychologii PAN	392,7	1.021,2	3.300,2	98,1	4.812,2	0,15
Instytut Fizyki Molekularnej PAN	780,0	1.771,0	1.098,5	871,5	4.521,0	0,14
Instytut Paleobiologii im. Romana Kozłowskiego PAN	451,0	1.431,4	2.313,9	229,3	4.425,6	0,13
Instytut Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej im. Macieja Nałęcza PAN	405,0	2.813,2	150,0	891,7	4.259,9	0,13
Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN	835,1	1.187,0	1.397,5	767,8	4.187,3	0,13
Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN	1.936,2	78,0	1.539,7	377,2	3.931,1	0,12
Instytut Studiów Politycznych PAN	490,4	554,7	451,5	2.248,3	3.744,9	0,11
Instytut Sławistyki PAN	185,5	932,8	778,8	1.749,7	3.646,8	0,11
Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska PAN	306,0	993,3	1.911,6	99,8	3.310,7	0,10
Instytut Badań Systemowych PAN	698,5	1.527,9	498,8	411,8	3.137,0	0,09
Instytut Genetyki Roślin PAN	399,4	1.617,4	187,2	736,8	2.940,8	0,09

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				%%	
Placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk – c.d.						
Instytut Fizjologii Roślin im. Franciszka Górskiego PAN	1.293,4	914,5	513,1	0,0	2.721,0	0,08
Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN	960,7	313,6	710,4	655,8	2.640,5	0,08
Instytut Nauk Prawnych PAN	181,4	228,1	870,2	1.278,7	2.558,3	0,08
Instytut Botaniki im. Władysława Szafera PAN	168,4	336,3	0,0	2.024,6	2.529,2	0,08
Instytut Informatyki Teoretycznej i Stosowanej PAN	78,4	1.341,9	750,8	270,2	2.441,3	0,07
Instytut Ochrony Przyrody PAN	555,3	418,3	1.081,1	139,0	2.193,7	0,07
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN	0,0	0,0	995,6	976,4	1.972,0	0,06
Instytut Sztuki PAN	136,2	768,6	349,9	448,6	1.703,3	0,05
Instytut Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych PAN	226,1	316,8	638,7	477,5	1.659,1	0,05
Instytut Inżynierii Chemicznej PAN	695,8	772,5	0,0	94,3	1.562,6	0,05
Instytut Parazytologii im. Witolda Stefańskiego PAN	424,8	815,8	306,0	0,0	1.546,6	0,05
Międzynarodowy Instytut Polskiej Akademii Nauk - Europejskie Regionalne Centrum Ekohydrologii pod auspicjami UNESCO	0,0	696,0	806,7	0,0	1.502,8	0,05
Ogród Botaniczny - Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej PAN w Powsinie	0,0	0,0	1.340,3	0,0	1.340,3	0,04
Centrum Badań Ekologicznych PAN	419,6	404,3	351,4	0,0	1.175,4	0,04
Instytut Podstaw Informatyki PAN	322,6	149,5	679,6	0,0	1.151,7	0,03
Instytut Budownictwa Wodnego PAN	146,4	836,2	0,0	0,0	982,6	0,03
Instytut Mechaniki Górotworu PAN	490,0	0,0	399,0	0,0	889,0	0,03
Instytut Nauk Ekonomicznych PAN	0,0	0,0	182,0	500,0	682,0	0,02
Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN	0,0	188,5	0,0	299,8	488,3	0,01
Centrum Badań Historycznych PAN w Berlinie	290,6	176,4	0,0	0,0	467,0	0,01
Instytut Języka Polskiego PAN	0,0	221,5	0,0	227,6	449,2	0,01
Polska Akademia Nauk Ogród Botaniczny – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej w Powsinie	0,0	427,0	0,0	0,0	427,0	0,01
Europejskie Regionalne Centrum Ekohydrologii PAN	0,0	0,0	353,5	0,0	353,5	0,01
Instytut Historii Nauki im. Ludwika i Aleksandra Birkenmajerów PAN	0,0	88,7	0,0	245,5	334,2	0,01
Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN	0,0	0,0	246,5	0,0	246,5	0,01
Zakład Ichtiobiologii i Gospodarki Rybackiej PAN	0,0	106,5	0,0	49,4	155,9	0,00
Biblioteka Kórnicka PAN	0,0	79,3	0,0	0,0	79,3	0,00
Instytuty badawcze	39.516,5	43.412,9	44.930,0	43.610,2	171.469,5	5,19
Centrum Onkologii - Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie	2.850,6	6.249,0	4.291,1	5.298,3	18.689,1	0,57
Narodowe Centrum Badań Jądrowych	9.883,8	1.461,3	2.601,9	1.656,8	15.603,7	0,47
Instytut Technologii Materiałów Elektronicznych	2.896,4	4.629,6	795,5	4.799,3	13.120,8	0,40
Państwowy Instytut Weterynaryjny - Państwowy Instytut Badawczy	1.001,5	1.799,3	3.585,4	2.638,4	9.024,7	0,27
Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin - Państwowy Instytut Badawczy	1.345,5	1.600,9	1.150,6	2.937,1	7.034,0	0,21
Instytut Psychiatrii i Neurologii	1.015,2	2.172,3	1.094,0	2.135,6	6.417,1	0,19
Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera	1.158,7	884,2	2.512,9	1.813,9	6.369,7	0,19
Narodowy Instytut Leków	0,0	100,0	2.423,8	2.837,1	5.360,9	0,16
Instytut Technologii Elektronowej	0,0	1.315,8	1.498,4	2.255,8	5.070,0	0,15
Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy	580,0	2.619,0	772,0	1.034,8	5.005,8	0,15
Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy	449,9	1.172,7	1.883,7	1.494,0	5.000,3	0,15
Instytut "Pomnik - Centrum Zdrowia Dziecka"	2.246,1	804,7	958,3	830,5	4.839,6	0,15
Instytut Ochrony Roślin - Państwowy Instytut Badawczy	1.530,9	724,4	300,0	2.080,6	4.635,9	0,14
Wojskowy Instytut Higieny i Epidemiologii im. gen. Karola Kaczkowskiego	1.600,0	1.621,5	0,0	1.144,8	4.366,3	0,13
Instytut Reumatologii im. prof. dr hab. med. Eleonory Reicher	741,5	969,0	2.440,0	0,0	4.150,5	0,13
Instytut Chemii i Techniki Jądrowej	711,3	111,0	984,4	1.774,2	3.580,8	0,11
Instytut Matki i Dziecka	253,5	0,0	2.040,8	1.028,1	3.322,4	0,10
Wojskowy Instytut Medyczny	938,1	495,3	136,3	1.370,7	2.940,3	0,09
Instytut Metali Nieżelaznych	491,4	982,0	1.375,7	0,0	2.849,1	0,09

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł					%%
Instytuty badawcze – c.d.						
Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny	1.454,3	657,6	98,8	617,0	2.827,8	0,09
Instytut Odlewnictwa	0,0	360,0	1.613,2	594,9	2.568,0	0,08
Instytut Ogrodnictwa	290,7	870,5	1.267,5	0,0	2.428,8	0,07
Instytut "Centrum Zdrowia Matki Polki"	240,0	256,0	180,2	1.555,8	2.232,0	0,07
Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu	195,2	990,2	674,5	354,4	2.214,3	0,07
Instytut Pracy i Spraw Socjalnych	653,7	159,6	949,8	287,2	2.050,3	0,06
Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki	423,2	293,2	1.263,3	0,0	1.979,6	0,06
Instytut Zootechniki - Państwowy Instytut Badawczy	0,0	669,8	611,0	607,1	1.887,9	0,06
Instytut Hematologii i Transfuzjologii	488,0	781,5	0,0	552,6	1.822,1	0,06
Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur	265,8	874,6	413,6	0,0	1.554,0	0,05
Instytut Europy Środkowo-Wschodniej	0,0	0,0	1.510,0	0,0	1.510,0	0,05
Instytut Kardiologii im. Prymasa Tysiąclecia Stefana Kardynała Wyszyńskiego	61,8	1.135,2	0,0	299,5	1.496,5	0,05
Instytut Chemii Przemysłowej im. prof. Ignacego Mościckiego	0,0	289,2	1.118,8	0,0	1.408,0	0,04
Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych	1.324,7	0,0	0,0	0,0	1.324,7	0,04
Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego	23,0	1.241,4	0,0	0,0	1.264,4	0,04
Instytut Lotnictwa - Warszawa	743,7	387,0	0,0	0,0	1.130,7	0,03
Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych	0,0	0,0	877,0	0,0	877,0	0,03
Instytut Fizyki Plazmy i Laserowej Mikrosyntezy im. Sylwestra Kaliskiego	0,0	877,0	0,0	0,0	877,0	0,03
Instytut Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich	196,3	661,8	0,0	0,0	858,1	0,03
Przemysłowy Instytut Automatyki i Pomiarów "PIAP"	0,0	797,0	50,0	0,0	847,0	0,03
Instytut Metalurgii Żelaza im. Stanisława Staszica	830,0	0,0	0,0	0,0	830,0	0,03
Branżowy Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Maszyn Elektrycznych "Komet"	0,0	0,0	789,5	0,0	789,5	0,02
Instytut Energetyki	0,0	0,0	0,0	703,0	703,0	0,02
Wojskowy Instytut Medycyny Lotniczej	0,0	0,0	661,6	0,0	661,6	0,02
Instytut Geodezji i Kartografii	0,0	0,0	0,0	639,3	639,3	0,02
Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski w Opolu	0,0	38,5	553,2	0,0	591,7	0,02
Instytut Elektrotechniki	0,0	415,5	174,9	0,0	590,4	0,02
Instytut Tele- i Radiotechniczny	587,0	0,0	0,0	0,0	587,0	0,02
Instytut Techniki i Aparatury Medycznej ITAM	0,0	578,0	0,0	0,0	578,0	0,02
Instytut Rozwoju Miast	324,4	196,1	0,0	0,0	520,5	0,02
Instytut Obróbki Plastycznej	0,0	498,3	0,0	0,0	498,3	0,02
Instytut Inżynierii Materiałów Polimerowych i Barwników	0,0	0,0	460,0	0,0	460,0	0,01
Instytut Łączności - Państwowy Instytut Badawczy	457,0	0,0	0,0	0,0	457,0	0,01
Instytut Nafty i Gazu	228,2	0,0	149,9	0,0	378,1	0,01
Morski Instytut Rybacki - Państwowy Instytut Badawczy	256,3	99,6	0,0	0,0	355,8	0,01
Instytut Zachodni - Instytut Naukowo-Badawczy im. Zygmunta Wojciechowskiego	0,0	134,4	88,7	70,0	293,1	0,01
Instytut Żywności i Żywnienia im. prof. dra med. Aleksandra Szczygła	288,0	0,0	0,0	0,0	288,0	0,01
Instytut Badawczy Leśnictwa	220,0	0,0	0,0	0,0	220,0	0,01
Instytut Rybactwa Śródlądowego im. Stanisława Sakowicza w Olsztynie	199,5	0,0	0,0	0,0	199,5	0,01
Instytut Biotechnologii i Antybiotyków	0,0	0,0	150,0	0,0	150,0	0,00
Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy	0,0	0,0	150,0	0,0	150,0	0,00
Instytut Maszyn Matematycznych - Warszawa	0,0	150,0	0,0	0,0	150,0	0,00
Instytut Nawozów Sztucznych	0,0	0,0	0,0	149,2	149,2	0,00
Instytut Transportu Samochodowego	0,0	0,0	145,6	0,0	145,6	0,00
Ośrodek Przetwarzania Informacji	0,0	0,0	134,2	0,0	134,2	0,00
Instytut Techniki Budowlanej	0,0	99,7	0,0	0,0	99,7	0,00
Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy	0,0	97,2	0,0	0,0	97,2	0,00
Główny Instytut Górnictwa	0,0	92,3	0,0	0,0	92,3	0,00
Instytut Spawalnictwa	71,5	0,0	0,0	0,0	71,5	0,00

c.d.

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				%%	
Instytuty badawcze – c.d.						
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowy Instytut Badawczy	0,0	0,0	0,0	50,0	50,0	0,00
Uczelnie niepubliczne	4.995,2	8.879,7	6.396,7	6.480,5	26.752,2	0,81
Akademia Leona Koźmińskiego	709,5	2.747,7	1.103,9	1.387,9	5.949,0	0,18
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II	327,5	369,3	2.969,0	2.270,4	5.936,2	0,18
Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie	711,9	584,9	212,0	635,2	2.144,0	0,06
Polsko-Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych w Warszawie	707,3	1.427,8	0,0	0,0	2.135,0	0,06
Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie	857,2	1.074,7	130,4	68,4	2.130,7	0,06
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie	232,4	278,2	503,4	432,1	1.446,0	0,04
Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego	155,9	220,7	177,9	588,3	1.142,8	0,03
Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tishnera	401,1	191,2	0,0	453,5	1.045,8	0,03
Akademia Ignatianum w Krakowie	307,0	610,6	0,0	0,0	917,6	0,03
Wyższa Szkoła Biznesu - National Louis University w Nowym Sączu	84,8	463,6	120,2	0,0	668,5	0,02
Dolnośląska Szkoła Wyższa	0,0	0,0	217,7	308,5	526,3	0,02
Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej	0,0	0,0	478,9	0,0	478,9	0,01
Spoleczna Akademia Nauk w Łodzi	128,9	41,8	0,0	204,0	374,7	0,01
Wyższa Szkoła Logistyki w Poznaniu	0,0	370,5	0,0	0,0	370,5	0,01
Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie	0,0	0,0	302,0	0,0	302,0	0,01
Wyższa Szkoła Zarządzania i Prawa im. Heleny Chodkowskiej	207,8	0,0	0,0	56,3	264,1	0,01
Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu	0,0	125,9	0,0	75,8	201,7	0,01
Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku	0,0	0,0	181,3	0,0	181,3	0,01
Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji	0,0	80,0	0,0	0,0	80,0	0,00
Collegium Artium	0,0	78,3	0,0	0,0	78,3	0,00
Akademia Finansów w Warszawie	0,0	77,1	0,0	0,0	77,1	0,00
Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu	0,0	70,6	0,0	0,0	70,6	0,00
Radomska Szkoła Wyższa	69,4	0,0	0,0	0,0	69,4	0,00
Collegium Civitas	0,0	67,1	0,0	0,0	67,1	0,00
Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej	65,7	0,0	0,0	0,0	65,7	0,00
Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku	29,0	0,0	0,0	0,0	29,0	0,00
Inne instytucje publiczne	3.592,6	6.721,9	5.029,2	4.125,1	19.468,9	0,53
Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego	2.945,7	5.224,9	995,5	1.483,1	10.649,2	0,32
Krakowski Szpital Specjalistyczny im. Jana Pawła II	0,0	1.035,5	1.286,9	411,6	2.734,0	0,08
Śląskie Centrum Chorób Serca	250,0	0,0	0,0	1.997,7	2.247,7	0,07
Wielkopolskie Centrum Onkologii	50,0	0,0	1.689,7	0,0	1.739,7	0,05
Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia	0,0	0,0	476,3	0,0	476,3	0,01
Muzeum Archeologiczne w Poznaniu	95,2	0,0	136,9	139,0	371,0	0,01
Muzeum Archeologiczne w Krakowie	0,0	0,0	336,9	0,0	336,9	0,01
Muzeum Narodowe w Krakowie	0,0	252,8	0,0	0,0	252,8	0,01
Muzeum im. Wojciecha Kętrzyńskiego	251,8	0,0	0,0	0,0	251,8	0,01
Biblioteka Narodowa (Centralna Biblioteka Państwa)	0,0	171,1	0,0	0,0	171,1	0,01
Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego im. Stefana Woydy	0,0	0,0	107,1	0,0	107,1	0,00
Szpital Kliniczny im. Heliodora Święcickiego Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu	0,0	0,0	0,0	93,7	93,7	0,00
Zamek Królewski na Wawelu - Państwowe Zbiory Sztuki	0,0	37,8	0,0	0,0	37,8	0,00
Inne podmioty	5.367,4	23.734,7	6.967,8	13.770,6	49.840,4	1,51
Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie	3.252,0	17.591,6	4.740,0	11.780,8	37.364,4	1,13
Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza	0,0	2.174,4	318,7	0,0	2.493,0	0,08
Polska Akademia Umiejętności	674,3	562,9	400,0	150,0	1.787,2	0,05

c.d.

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				%%	
Inne podmioty – c.d.						
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II	545,3	247,4	227,4	39,0	1.059,1	0,03
Instytut Rozwoju	0,0	977,6	0,0	0,0	977,6	0,03
Fundacja Naukowa Instytut Badań Strukturalnych	0,0	428,4	0,0	223,7	652,1	0,02
Apeiron Synthesis Sp. z o. o.	0,0	99,2	500,7	0,0	599,9	0,02
KGHM Cuprum sp. z o.o. Centrum Badawczo-Rozwojowe	0,0	457,0	0,0	0,0	457,0	0,01
Projekt Nauka. Fundacja na rzecz promocji nauki polskiej	0,0	0,0	405,5	0,0	405,5	0,01
Towarzystwo Naukowe w Toruniu	0,0	281,9	0,0	90,0	371,9	0,01
Stowarzyszenie European Regional Science Association - sekcja polska	0,0	0,0	0,0	342,2	342,2	0,01
American Heart of Poland SA	0,0	0,0	0,0	316,1	316,1	0,01
Instytut Badań Konsumenckich i Sensorycznych Sp. z o.o.	0,0	0,0	0,0	227,0	227,0	0,01
Polskie Towarzystwo Historyczne		225,5	0,0	0,0	225,5	0,01
Polskie Towarzystwo Ludoznawcze	0,0	0,0	0,0	212,9	212,9	0,01
Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową	0,0	199,8	0,0	0,0	199,8	0,01
Wrocławskie Centrum Badań EIT+ Sp. z o.o.	0,0	0,0	0,0	199,3	199,3	0,01
Fundacja "Centrum Europejskie - Natolin"	0,0	0,0	0,0	189,6	189,6	0,01
Fundacja Centrum Analiz Ekonomicznych	0,0	185,3	0,0	0,0	185,3	0,01
Fundacja Rozwoju Kardiologii im. prof. Zbigniewa Religi	0,0	149,7	0,0	0,0	149,7	0,00
Fundacja Onkologii Doświadczalnej i Klinicznej	0,0	0,0	149,7	0,0	149,7	0,00
Polskie Centrum Studiów Afrykanistycznych	77,4	0,0	70,4	0,0	147,8	0,00
Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego	116,0	0,0	0,0	0,0	116,0	0,00
Fundacja Aktywnej Ochrony Zabytków Techniki i Dziedzictwa Kulturowego JANUS	0,0	108,1	0,0	0,0	108,1	0,00
Fundacja Patrimonium	0,0	0,0	98,9	0,0	98,9	0,00
Fundacja No Local	40,0	46,0	0,0	0,0	86,0	0,00
Warszawska Metropolia Prawosławna - Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny	0,0	0,0	56,5	0,0	56,5	0,00
Polskie Towarzystwo Filologiczne	37,0	0,0	0,0	0,0	37,0	0,00

Tabela LXXXIV. Największe granty przyznane przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w latach 2011–2014

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				%%	
Ogółem	436.185,8	1.207.701,2	1.141.227,0	380.451,8	3.165.565,9	100,00
Uczelnie publiczne	187.063,7	486.493,6	402.859,8	115.541,0	1.191.958,0	37,65
Podmioty niepubliczne (bez uczelni niepublicznych)	64.358,8	348.669,6	479.862,5	184.112,7	1.077.003,7	34,02
Instytuty badawcze	122.234,4	270.680,1	184.302,9	48.122,2	625.339,6	19,75
Placówki naukowe PAN	45.969,6	70.207,6	62.469,3	25.008,4	203.654,9	6,43
Pozostałe podmioty sektora finansów publicznych	14.159,5	9.693,0	10.092,7	7.280,1	41.225,3	1,30
Uczelnie niepubliczne	2.399,9	21.957,2	1.639,8	387,4	26.384,4	0,83
Uczelnie publiczne	187.063,7	486.493,6	402.859,8	115.541,0	1.191.958,0	37,65
w tym:						
Wojskowa Akademia Techniczna	18.872,2	121.606,1	94.430,2	54.938,1	289.846,6	9,16
Akademia Górniczo-Hutnicza im. St. Staszica	13.496,7	58.035,9	43.601,5	6.818,4	121.952,5	3,85
Politechnika Warszawska	18.700,9	58.411,8	30.597,3	7.119,9	114.829,9	3,63
Politechnika Gdańska	8.379,0	26.150,2	28.944,0	5.148,4	68.621,6	2,17
Politechnika Wrocławska	10.914,4	28.718,1	16.803,7	2.748,1	59.184,3	1,87
Szkoła Główna Służby Pożarniczej	17.476,2	6.330,6	28.403,4	4.350,0	56.560,2	1,79
Uniwersytet Warszawski	11.254,2	19.923,8	12.717,9	3.192,4	47.088,2	1,49
Politechnika Śląska	10.549,4	8.162,1	19.720,0	6.515,1	44.946,5	1,42
Politechnika Łódzka	7.329,9	13.758,2	13.398,9	1.240,6	35.727,6	1,13
Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie	5.832,9	12.319,8	10.351,8	751,6	29.256,1	0,92
Politechnika Rzeszowska	3.750,0	16.748,0	7.073,9	254,5	27.826,3	0,88
Politechnika Poznańska	8.422,4	13.177,9	2.732,3	1.891,0	26.223,7	0,83
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny	307,5	10.596,8	7.053,1	2.916,5	20.873,9	0,66
Uniwersytet Jagielloński	3.195,2	6.128,7	10.786,6	223,0	20.333,5	0,64
Akademia Marynarki Wojennej	5.562,1	11.388,0	1.500,0	67,2	18.517,3	0,58
Politechnika Krakowska	1.752,8	12.197,3	3.345,5	248,5	17.544,2	0,55
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu	3.160,0	7.736,9	5.049,2	627,1	16.573,2	0,52
Politechnika Lubelska	992,6	5.164,6	3.619,2	662,7	10.439,0	0,33
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	5.914,6	96,0	3.702,6	257,4	9.970,5	0,31
Uniwersytet Gdański	1.422,6	3.856,0	3.269,5	1.108,7	9.656,8	0,31
Podmioty niepubliczne (bez uczelni niepublicznych)	64.358,8	348.669,6	479.862,5	184.112,7	1.077.003,7	34,02
w tym:						
PIT-RADWAR S.A.	26,2	107.862,1	0,0	1.470,0	109.358,3	3,45
Huta Stalowa Wola S.A.	28.161,5	0,0	16.000,0	20.500,0	64.661,5	2,04
Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego PZL-Rzeszów S.A.	0,0	7.881,6	34.399,2	18.073,2	60.354,0	1,91
Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.	0,0	10.000,0	27.878,4	4.027,9	41.906,3	1,32
Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Urządzeń Mechanicznych OBRUM Sp. z o.o.	0,0	0,0	37.999,8	0,0	37.999,8	1,20
Stem Cells Spin S.A.	0,0	0,0	37.588,7	0,0	37.588,7	1,19
RADMOR S.A.	0,0	0,0	18.000,0	0,0	18.000,0	0,57
SILTEC Sp. z o.o.	0,0	6.582,7	5.750,0	0,0	12.332,7	0,39
WB Electronics S.A.	800,0	11.373,7	0,0	0,0	12.173,7	0,38
Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa	6.063,1	5.620,9	0,0	0,0	11.683,9	0,37
Fundacja Rozwoju Kardiologii	90,0	10.644,9	0,0	221,9	10.956,8	0,35
Narodowe Centrum Badań Jądrowych	0,0	3.717,8	805,0	5.677,4	10.200,2	0,32
SKOTAN S.A.	0,0	9.997,7	0,0	0,0	9.997,7	0,32
Polskie Zakłady Lotnicze Sp. z o.o.	0,0	0,0	9.837,7	0,0	9.837,7	0,31
Przedsiębiorstwo Sprzętu Ochronnego MASKPOL S.A.	0,0	9.629,4	0,0	0,0	9.629,4	0,30
Solaris Bus & Coach S.A.	0,0	9.598,1	0,0	0,0	9.598,1	0,30
CAD-MECH Sp. z o.o.	0,0	0,0	9.598,0	0,0	9.598,0	0,30
Aqmet Sp. z o.o. S.K.	0,0	0,0	9.560,6	0,0	9.560,6	0,30

c.d.

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				%%	
Podmioty niepubliczne (bez uczelni niepublicznych) – c.d.						
Grupa Azoty Zakłady Azotowe Puławy S.A.	0,0	0,0	9.269,2	0,0	9.269,2	0,29
Poczta Polska Usługi Cyfrowe Sp. z o.o.	0,0	0,0	9.039,3	0,0	9.039,3	0,29
TELE-FONIKA Kable S.A.	0,0	0,0	5.710,0	2.713,1	8.423,1	0,27
AMZ-Kutno Sp. z o.o.	0,0	3.000,0	5.273,9	0,0	8.273,9	0,26
CONTEC Sp. z o.o.	0,0	0,0	0,0	8.164,4	8.164,4	0,26
Przedsiębiorstwo ELSIT Sp. z o.o.	0,0	0,0	8.057,9	0,0	8.057,9	0,25
Atende S.A.	8.000,0	0,0	0,0	0,0	8.000,0	0,25
Avio Polska Sp. z o.o.	0,0	0,0	0,0	7.875,0	7.875,0	0,25
FINN Sp. z o.o.	0,0	0,0	6.922,9	633,6	7.556,5	0,24
Selvita S.A.	1.451,7	3.197,6	0,0	2.787,6	7.436,9	0,23
PwC Polska Sp. z o.o.	0,0	0,0	6.730,2	0,0	6.730,2	0,21
Fundacja Uniwersytetu im. A. Mickiewicza	2.779,0	3.935,0	0,0	0,0	6.714,0	0,21
Instytuty badawcze	122.234,4	270.680,1	184.302,9	48.122,2	625.339,6	19,75
w tym:						
Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych	347,8	47.093,9	3.051,9	0,0	50.493,6	1,60
Centralny Instytut Ochrony Pracy	32.183,3	0,0	1.225,8	10.500,0	43.909,1	1,39
Instytut Metali Nieżelaznych	0,0	9.029,8	10.404,0	6.553,4	25.987,1	0,82
Instytut Technologii Elektronowej	3.016,9	18.109,7	3.643,4	527,5	25.297,5	0,80
Przemysłowy Instytut Motoryzacji	37,7	8.139,6	13.360,0	0,0	21.537,3	0,68
Instytut Technologii Materiałów Elektronicznych	2.964,5	11.147,2	5.391,1	443,3	19.946,1	0,63
Instytut Technologii Bezpieczeństwa MORATEX	7.250,0	8.690,1	2.500,0	0,0	18.440,2	0,58
Wojskowy Instytut Higieny i Epidemiologii	16.708,6	0,0	0,0	0,0	16.708,6	0,53
Wojskowy Instytut Medycyny Lotniczej	499,8	0,0	15.396,9	15,4	15.912,1	0,50
Przemysłowy Instytut Automatyki i Pomiarów PIAP	987,4	9.087,6	5.020,0	275,7	15.370,6	0,49
Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej	2.098,7	4.555,9	8.048,6	0,0	14.703,2	0,46
Instytut Transportu Samochodowego	2.845,6	4.565,8	7.249,2	0,0	14.660,6	0,46
Główny Instytut Górnictwa	4.439,6	7.497,9	1.308,6	1.063,7	14.309,7	0,45
Wojskowy Instytut Medyczny	0,0	0,0	13.996,5	0,0	13.996,5	0,44
Instytut Technik Innowacyjnych EMAG	0,0	4.831,7	6.343,8	362,8	11.538,2	0,36
Wojskowy Instytut Chemii i Radiometrii	0,0	6.068,3	5.280,5	0,0	11.348,8	0,36
Instytut Obróbki Plastycznej	4.449,6	5.115,2	0,0	1.364,3	10.929,1	0,35
Instytut Metalurgii Żelaza im. Stanisława Staszica	2.990,9	6.365,4	1.268,7	0,0	10.625,1	0,34
Instytut Techniki i Aparatury Medycznej ITAM	0,0	10.285,9	0,0	0,0	10.285,9	0,32
Instytut Łączności	2.961,1	1.450,8	4.000,0	1.196,4	9.608,2	0,30
Placówki naukowe PAN	45.969,6	70.207,6	62.469,3	25.008,4	203.654,9	6,43
w tym:						
Instytut Chemii Bioorganicznej PAN	6.757,2	3.184,0	6.511,7	8.419,1	24.872,1	0,79
Instytut Chemii i Techniki Jądrowej	10.000,0	6.677,8	0,0	0,0	16.677,8	0,53
Instytut Maszyn Przepływowych im. Roberta Szwalskiego PAN	0,0	9.604,9	4.506,7	567,0	14.678,6	0,46
Instytut Wysokich Ciśnień PAN	3.455,0	8.579,2	1.375,4	1.170,1	14.579,6	0,46
Instytut Oceanologii PAN	0,0	0,0	8.742,5	5.490,5	14.232,9	0,45
Instytut Biochemii i Biofizyki PAN	0,0	6.851,4	5.398,6	819,8	13.069,7	0,41
Instytut Chemii Fizycznej PAN	3.840,1	2.518,4	4.344,8	125,5	10.828,8	0,34
Instytut Fizyki Jądrowej PAN	9.296,6	425,9	0,0	156,1	9.878,6	0,31
Centrum Badań Kosmicznych PAN	2.611,4	6.508,3	369,2	0,0	9.488,8	0,30
Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN	1.000,0	4.847,5	835,5	0,0	6.683,0	0,21
Pozostałe podmioty sektora finansów publicznych	14.159,5	9.693,0	10.092,7	7.280,1	41.225,3	1,30
w tym:						
Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Policji	4.770,7	9.435,6	6.400,0	1.000,0	21.606,3	0,68
Śląskie Centrum Chorób Serca	0,0	0,0	0,0	6.280,1	6.280,1	0,20

c.d.

Beneficjenci	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				%%	
Podmioty niepubliczne (bez uczelni niepublicznych) – c.d.						
Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej	6.000,0	0,0	0,0	0,0	6.000,0	0,19
Szpital Kliniczny Dzieciątka Jezus - Centrum Leczenia Obrażeń	2.990,8	0,0	0,0	0,0	2.990,8	0,09
Polski Instytut Spraw Międzynarodowych	0,0	0,0	2.564,0	0,0	2.564,0	0,08
Uczelnie niepubliczne	2.399,9	21.957,2	1.639,8	387,4	26.384,4	0,83
w tym:						
Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie	300,0	15.819,3	0,0	0,0	16.119,3	0,51
Polsko-Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych	0,0	3.828,7	1.360,6	0,0	5.189,3	0,16
Wyższa Szkoła Technik Komputerowych i Telekomunikacji	0,0	1.133,2	0,0	0,0	1.133,2	0,04
Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania	761,7	0,0	0,0	0,0	761,7	0,02
Akademia Leona Koźmińskiego	0,0	0,0	279,3	387,4	666,7	0,02

Tabela LXXXV. Dotacje dla państwowych instytucji kultury nadzorowanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego udzielone w latach 2011 –2014

Instytucje kultury	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				%%	
Ogółem	522.717,0	580.807,0	597.877,0	606.784,0	2.308.185,0	100,00
Instytucje kinematografii	0,0	0,0	3.000,0	3.000,0	6.000,0	0,26
Centrum Technologii Audiowizualnych	0,0	0,0	3.000,0	3.000,0	6.000,0	0,26
Teatry dramatyczne i lalkowe	101.525,0	107.852,0	111.852,0	111.352,0	432.581,0	18,74
Teatr Narodowy w Warszawie	23.176,0	22.173,0	24.173,0	23.673,0	93.195,0	4,04
Narodowy Stary Teatr w Krakowie	13.808,0	14.255,0	14.255,0	14.255,0	56.573,0	2,45
Teatr Wielki - Opera Narodowa w Warszawie	64.541,0	71.424,0	73.424,0	73.424,0	282.813,0	12,25
Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele	42.019,0	43.059,0	43.059,0	45.362,0	173.499,0	7,52
Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach	10.300,0	10.407,0	10.407,0	12.710,0	43.824,0	1,90
Polska Orkiestra Sinfonia Iuventus w Warszawie	6.200,0	6.465,0	6.465,0	6.465,0	25.595,0	1,11
Filharmonia Narodowa w Warszawie	25.519,0	26.187,0	26.187,0	26.187,0	104.080,0	4,51
Galerie i biura wystaw artystycznych	6.609,0	10.496,0	10.496,0	10.496,0	38.097,0	1,65
Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie	6.609,0	10.496,0	10.496,0	10.496,0	38.097,0	1,65
Centra kultury i sztuki	80.187,0	91.178,0	95.444,0	97.217,0	364.026,0	15,77
Centrum Sztuki Współczesnej – Zamek Ujazdowski w Warszawie	6.022,0	9.494,0	9.494,0	9.494,0	34.504,0	1,49
Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku	3.333,0	3.867,0	3.867,0	3.867,0	14.934,0	0,65
Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie	6.600,0	7.172,0	7.322,0	7.322,0	28.416,0	1,23
Instytut Adama Mickiewicza	26.439,0	32.439,0	32.655,0	34.748,0	126.281,0	5,47
Narodowy Instytut Fryderyka Chopina w Warszawie	11.200,0	11.322,0	11.322,0	11.322,0	45.166,0	1,96
Instytut Książki w Krakowie	12.440,0	12.575,0	14.075,0	15.405,0	54.495,0	2,36
Narodowe Centrum Kultury w Warszawie	14.153,0	14.309,0	16.709,0	15.059,0	60.230,0	2,61
Pozostałe instytucje kultury	28.026,0	28.426,0	29.526,0	29.802,0	115.780,0	5,02
Dom Pracy Twórczej w Wigrach	2.150,0	400,0	0,0	0,0	2.550,0	0,11
Dom Pracy Twórczej w Radziejowicach	2.336,0	2.560,0	2.560,0	2.560,0	10.016,0	0,43
Filmoteka Narodowa w Warszawie	6.473,0	6.539,0	7.339,0	7.339,0	27.690,0	1,20
Instytut Teatralny im. Z. Raszewskiego w Warszawie	3.189,0	5.104,0	5.804,0	5.304,0	19.401,0	0,84
Europejskie Centrum Muzyki K. Pendereckiego w Lusławicach	1.000,0	1.000,0	1.000,0	1.000,0	4.000,0	0,17
Instytut Muzyki i Tańca w Warszawie	624,0	2.529,0	2.529,0	2.805,0	8.487,0	0,37
Żydowski Instytut Historyczny	3.595,0	3.632,0	3.632,0	4.132,0	14.991,0	0,65
Narodowy Instytut Audiowizualny	8.659,0	6.662,0	6.662,0	6.662,0	28.645,0	1,24
Biblioteki	49.991,0	53.504,0	55.524,0	55.524,0	214.543,0	9,29
Biblioteka Narodowa w Warszawa	49.991,0	53.504,0	55.524,0	55.524,0	214.543,0	9,29
Muzea	194.368,0	223.116,0	221.878,0	226.633,0	865.995,0	37,52
Muzeum Narodowe w Krakowie	26.250,0	28.051,0	28.051,0	28.051,0	110.403,0	4,78
Muzeum Narodowe w Poznaniu	18.390,0	21.151,0	21.151,0	21.151,0	81.843,0	3,55
Muzeum Narodowe w Warszawie	28.446,0	30.145,0	30.445,0	30.445,0	119.481,0	5,18
Zamek Królewski Wawel – Państwowe Zbiory Sztuki	12.947,0	13.797,0	13.797,0	13.797,0	54.338,0	2,35
Państwowe Muzeum w Oświęcimiu	10.897,0	14.521,0	14.521,0	14.591,0	54.530,0	2,36
Państwowe Muzeum na Majdanku	4.100,0	5.623,0	5.585,0	6.646,0	21.954,0	0,95
Muzeum Stutthof w Sztutowie	2.902,0	3.435,0	3.435,0	3.435,0	13.207,0	0,57
Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku	9.546,0	10.840,0	10.840,0	10.864,0	42.090,0	1,82
Zamek Królewski w Warszawie	20.281,0	20.488,0	20.488,0	20.488,0	81.745,0	3,54
Muzeum Zamkowe w Malborku	6.515,0	6.579,0	6.579,0	6.579,0	26.252,0	1,14
Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce	3.856,0	4.617,0	4.617,0	4.617,0	17.707,0	0,77
Muzeum Łowiectwa i Jędrzejstwa w Warszawie	1.529,0	1.845,0	1.845,0	1.845,0	7.064,0	0,31
Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie	14.318,0	15.423,0	15.423,0	15.423,0	60.587,0	2,62
Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie	17.691,0	18.699,0	18.699,0	18.699,0	73.788,0	3,20
Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie	2.607,0	2.935,0	2.935,0	2.935,0	11.412,0	0,49

c.d.

Instytucje kultury	2011	2012	2013	2014	2011–2014	
	tys. zł				%%	
Muzea – c.d.						
Muzeum Historii Polski w Warszawie	6.702,0	6.776,0	6.776,0	6.776,0	27.030,0	1,17
Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku	1.500,0	4.818,0	4.818,0	4.818,0	15.954,0	0,69
Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	3.831,0	8.873,0	8.873,0	8.873,0	30.450,0	1,32
Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie	2.060,0	4.500,0	3.000,0	6.600,0	16.160,0	0,70
Ośrodki ochrony i dokumentacji zabytków	19.992,0	23.176,0	27.098,0	27.398,0	97.664,0	4,23
Narodowy Instytut Dziedzictwa	17.642,0	18.178,0	21.350,0	21.350,0	78.520,0	3,40
Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów	2.350,0	4.998,0	5.748,0	6.048,0	19.144,0	0,83

Tabela LXXXVI. 100 największych grantów przyznanych w konkursach Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2013 r.

L.p.	Beneficjent	Zadanie	Miejscowość	Kwota (tys. zł)
1	Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach	Budowa budynku dydaktyczno-badawczego i kulturalnego wraz z zagospodarowaniem terenu na otwarty park form przestrzennych	Katowice	4.100,0
2	Archidiecezja Warszawska	Ekspozycja Główna Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego – roboty budowlane (kontynuacja).	Warszawa	4.000,0
3	Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie	Rozbudowa kolekcji sztuki współczesnej	Warszawa	2.500,0
4	Towarzystwo Salezjańskie Inspektorat p.w. Św. Wojciecha	Łąd, kościół p.w. NMP i św. Mikołaja Biskupa — polichromie Neunhertza w kopule wielkiej (XVIII w.): ratunkowe prace konserwatorskie i restauratorskie –II etap	Pila	2.000,0
5	Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie	KOLEKCJA MOCAKU 2013	Kraków	1.896,0
6	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Otyniu	Otyń, Sanktuarium Matki Bożej Królowej Pokoju - kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego (XIII-XVI w.): stabilizacja konstrukcji i odbudowa zniszczonej w wyniku katastrofy budowlanej wieży - etap I	Otyń	1.800,0
7	Archidiecezja Wrocławska	Brzeg, kościół pofranciszkański - kościół Minorytów (XVII-XVIII w.): roboty budowlane polegające na odbudowie dachu dwukalenicowego	Wrocław	1.652,1
8	Związek Kompozytorów Polskich	56. Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej "Warszawska Jesień" 20 - 28 września 2013	WARSZAWA	1.500,0
9	Opactwo Św. Wojciecha Mniszek Benedyktyn w Staniątkach	Staniątki, Zespół Klasztorny wraz z kościołem p.w. NMP i św. Wojciecha (XIII w.): remont dachu wraz z konserwacją wątków ceglanych murów w przestrzeni dachów - etap II	Staniątki	1.471,3
10	Muzeum Sztuki w Łodzi	Rozwój "Międzynarodowej Kolekcji Sztuki XX i XXI w." Muzeum Sztuki w Łodzi - edycja II	Łódź	
11	Zamek Królewski w Warszawie – Pomnik Historii i Kultury Narodowej	Wymiana rozdzielnic w Zamku Królewskim w Warszawie	Warszawa	1.158,7
12	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Jakuba Apostoła w Ośno Lubuskim	Ośno Lubuskie, gotycka fara p.w. św. Jakuba Apostoła: ratunkowe prace konserwatorskie zabezpieczające przed katastrofą budowlaną - prace zabezpieczenia wieży - etap I	Ośno Lubuskie	1.114,3
13	Opera Bałtycka w Gdańsku	Modernizacja budynku Opery Bałtyckiej w Gdańsku	Gdańsk	1.017,2
14	Fundacja Edukacji i Sztuki Filmowej Macieja Ślesickiego i Bogusława Lindy LATERNA MAGICA	Rewitalizacja sektora kompleksu szkolnego przy ul. Gen. Zajączka 7 w Warszawie na potrzeby projektowanego Centrum Inkubator Artystyczny. Etap II.	Warszawa	1.000,0
15	Fundacja MALTA	MALTA FESTIVAL POZNAŃ 2013	Poznań	1.000,0
16	Kongregacja Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Trzebnicy	Trzebnica, klasztor pocysterski (XVII/XVIII w.): remont konstrukcji dachu i poddasza oraz pokrycia dachowego i lukarn nad poziomem trzeciej kondygnacji naziemnej – środkowa część skrzydła północnego – kontynuacja prac	Trzebnica	1.000,0
17	Muzeum Wsi Kieleckiej w Kielcach	„Remont i przebudowa Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie cz. III”	Kielce	1.000,0
18	Muzeum Współczesne Wrocław	Kolekcja Muzeum Współczesnego Wrocław	Wrocław	1.000,0
19	Michał Sobański, Izabela Ponińska	Guzów, pałac (XVIII przekształcony w 1880 r.): kontynuacja prac zabezpieczających (wymiana stropów nad I piętrem, remont więźby dachowej i ścian drewnianych w skrzydle wschodnim, remont więźby dachowej i pokrycia dachu na wieży wschodniej).	Warszawa	900,0
20	Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie	Ogród Zmysłów i Żywiół Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie.	Warszawa	900,0
21	Rzymskokatolicka Parafia pw. Ofiarowania w świątyni i Wniebowstąpienia Pana Jezusa w Siemiechowie	Siemiechów, kościół p.w. Matki Boskiej Gromnicznej (pocz. XVI w.): ratunkowe prace zabezpieczające konstrukcję kościoła - I etap	Siemiechów	900,0
22	Stowarzyszenie im. Ludwiga van Beethovena	Festiwal Krzysztofa Pendereckiego	Kraków	900,0

c.d.

L.p.	Beneficjent	Zadanie	Miejscowość	Kwota (tys. zł)
23	Teatr Studio im. St.I.Witkiewicza	Remont teatru wraz z zakupem wyposażenia.	Warszawa	852,0
24	Parafia Rzymskokatolicka św. Jana Chrzciciela	Orneta, kościół p.w. św. Jana Chrzciciela (XIV w.): interwencyjny remont dachów wieży i zachodniej części nawy południowej	Orneta	800,0
25	Biuro Festiwalowe IMPART 2016	VII Międzynarodowy Festiwal Teatralny Dialog - Wrocław 2013	Wrocław	800,0
26	Fundacja "ABCXXI-Cala Polska czyta dzieciom"	Pierwsza Książka Mojego Dziecka	Warszawa	800,0
27	Muzeum Narodowe w Krakowie	Wymiana stolarki okiennej w Gmachu Głównym MNK	Kraków	800,0
28	Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. L. Schillera w Łodzi	Centrum Nowych Mediów - I etap wyposażenia	Łódź	790,0
29	Gmina Krzeszowice	Rudno, ruiny zamku Tenczyn (XIV w.): prace konserwatorskie i roboty budowlane w celu zabezpieczenia ruin – etap IV	Krzeszowice	789,9
30	Krakowskie Biuro Festiwalowe	Misteria Paschalia 2013	Kraków	780,0
31	Powiat Tczewski	Tczew, Most Tczewski (XIX i XX w.): remont wież nr 2 i 4	Tczew	750,0
32	Warmińska Kapituła Katedralna we Fromborku	Frombork, mury obronne (XIV w.) - mur A1 i B (część pomiędzy wieżą Radziejowskiego a basztą prochową).	Frombork	750,0
33	Muzeum Architektury we Wrocławiu	Wrocław, zespół byłego klasztoru, ob. Muzeum Architektury (XV odb. XX w.): remont dachu nad kościołem	Wrocław	735,5
34	Stowarzyszenie im. Ludwiga van Beethovena	Wielkanocny Festiwal Ludwiga van Beethovena	Kraków	720,0
35	Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu	Zakup sprzętu specjalistycznego do nowo oddanego budynku ASP we Wrocławiu – Centrum Sztuk Użytkowych. Centrum Innowacyjności przy ul. Traugutta 19/21 we Wrocławiu- 2 etap.	Wrocław	700,0
36	Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st. Im. Fryderyka Chopina w Olsztynie	Remont sali koncertowej PSM w Olsztynie oraz zakup instrumentów i wyposażenia	Olsztyn	700,0
37	Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Żaganie	Żagań, poaugustiański zespół klasztorny – pomnik historii (XIII-XVIII w.): wymiana pokrycia i naprawa konstrukcji dachu - kontynuacja prac	Żagań	700,0
38	Parafia Rzymskokatolicka Św. Jakuba Apostoła w Toruniu	Toruń, kościół p.w. św. Jakuba Apostoła (XIV w.): konserwacja zachodniej (frontowej) elewacji kościoła z wyłączeniem górnej części wieży, portalu i Kaplicy Ogródcowej - etap II	Toruń	700,0
39	Klasztor OO. Franciszkanów	Gniezno, zespół sakralny OO. Franciszkanów (XIII w.): osuszenie i zabezpieczenie przeciwwilgociowe fundamentów	Gniezno	697,4
40	Parafia Ewangelicko-Augsburska pw. NMP w Legnicy	Legnica, kościół p.w. NMP (XIV/XIX w.): wzmocnienie konstrukcji wieży, konserwacja kamiennych schodów oraz remont dachu kaplicy sukienników - III etap	Legnica	691,5
41	Centrum Technologii Audiowizualnych	Remont i termomodernizacja elewacji	Wrocław	670,5
42	Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju	Przebudowa i zmiana sposobu eksploatacji pomieszczeń budynku suszarni w Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju - Etap III.	Duszniki Zdrój	650,0
43	Collegium OO. Pijarów	Łowicz, kościół p.w. Matki Bożej Łaskawej i św. Wojciecha, OO. Pijarów (XVII w.) – barokowe polichromie: prace zabezpieczające polichromii na sklepieniu prezbiterium	Łowicz	600,0
44	Fundacja "Przyjaciół Pałacu Bruhla"	Brody, Pałac Brühla (1680 r.): remont dachu	Gorzów Wielkopolski	600,0
45	Fundacja TUMULT	Międzynarodowy Festiwal Sztuki Autorów Zdjęć Filmowych CAMERIMAGE	Toruń	600,0
46	Krakowskie Biuro Festiwalowe	Sacrum Profanum 2013	Kraków	600,0
47	Mniszki Zakonu Kaznodziejskiego	Aleksandrówka, XVII - wieczny klasztor pobemardyński: remont dachu oraz zabezpieczenie przeciwwilgociowe ścian podziemnych z przebudową kanalizacji – dokończenie prac	Aleksandrówka	600,0

c.d.

48	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlniej	Skrzydlna, kościół p.w. św. Mikołaja Biskupa (XVI w. rozbud. w XVII w.): wzmocnienie posadowienia	Skrzydlna	600,0
49	Polska Prowincja Zakonu Kaznodziejskiego (OO. Dominikanów)	Warszawa, Freta 10, klasztor i kościół OO. Dominikanów (XVII w.): wykonanie izolacji pionowej i poziomej oraz renowacja tynków	Warszawa	600,0
50	Stowarzyszenie Festiwal Kultury Żydowskiej	Festiwal Kultury Żydowskiej w Krakowie. Edycja 2013.	Kraków	600,0
51	Stowarzyszenie Nowe Horyzonty	13. Międzynarodowy Festiwal Filmowy T-Mobile Nowe Horyzonty	Warszawa	600,0
52	Towarzystwo Salezjańskie Inspektorat p.w. Św. Wojciecha	Łądk, zespół klasztorny cystersów (XVII-XVIII w.): dokończenie renowacji elewacji frontowej kościoła oraz renowacja elewacji północnej skrzydła zachodniego klasztoru w zakresie trójkątnego naczółka wieńczącego północny szczyt	Piła	600,0
53	Warszawska Fundacja Filmowa	29 Warszawski Międzynarodowy Festiwal Filmowy	Warszawa	600,0
54	Gmina Stoszowice	Srebrna Góra, Wiadukt Żdanowski (XX w.): prace zabezpieczające, remont i rewaloryzacja - kontynuacja prac	Stoszowice	597,8
55	Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Mieczysława Karłowicza w Mielcu	Stworzenie odpowiedniej bazy na potrzeby udziału PSM w Mielcu w realizacji pilotażowych zmian MKiDN w szkolnictwie artystycznym	Mielec	585,0
56	Opactwo SS. Benedyktyn	Sierpc, Zespół Klasztorny Opactwa SS Benedyktyn (XVI/XVII w.): wykonanie mikropalowania w narożniku południowo-zachodnim	Sierpc	570,0
57	Wieluński Dom Kultury w Wieluniu	Europejskie Centrum Kultury, Dialogu i Pojednania w Wieluniu- przebudowa i rozbudowa Kino Teatru Syrena	Wieluń	570,0
58	Twierdza Srebrna Góra Sp. z o.o.	Srebrna Góra, Twierdza (XVIII w.): kontynuacja remont Donjonu oraz Bastionu Dolnego	Srebrna Góra	554,4
59	Gmina Miasta Czarnków	ETAP II - Dokończenie modernizacji sali kinowo-widowskiej Miejskiego Centrum Kultury w Czarnkowie	Czarnków	513,0
60	Akademia Muzyczna imienia Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy	Wyposażenie sali koncertowej zmodernizowanego budynku Akademii Muzycznej w Bydgoszczy	Bydgoszcz	500,0
61	Dom Literatury w Łodzi	Rok Tuwima 2013	Łódź	500,0
62	Fundacja im. Zbigniewa Herberta	Międzynarodowa Nagroda Literacka im. Zbigniewa Herberta	Warszawa	500,0
63	Fundacja Krystyny Jandy na Rzecz Kultury	Wybrane premiery Teatru Polonia i Och-Teatru w 2013 r.	Warszawa	500,0
64	Fundacja Pałac Gorzanów	Gorzanów, założenie pałacowo – parkowe (XVI i XVII w.): II etap prac budowlano – zabezpieczających	Gorzanów	500,0
65	Fundacja Rozwoju Sztuki Sonoris	Chór Polskiego Radia - dedykacje muzyczne.	Kraków	500,0
66	Gmina Kamieniec Zabkowicki	Kamieniec Zabkowicki, zamek (XIX w.): remont budowlano-konserwatorski sklepień w sali balowej	Kamieniec Zabkowicki	500,0
67	Gmina Niepołomice	W GAJU INSPIRACJI – modernizacja domu kultury INSPIRO w Podłężu, czyli partycypacja społeczna w praktyce	Niepołomice	500,0
68	Gmina Piła	Przebudowa sali kinowej na salę koncertowo – audiowizualną	Piła	500,0
69	Kościół Rektoralny p.w. Św. Macieja	Wrocław, Kościół Rektoralny p.w. św. Macieja (XIII w.): kompleksowe prace konserwatorskie - nawa i północny transept - III etap	Wrocław	500,0
70	Miejskie Centrum Kultury im. Henryka Bisty	Modernizacja i remont MCK	Ruda Śląska	500,0
71	Muzeum Narodowe w Krakowie	EUROPEUM. Dokończenie inwestycji	Kraków	500,0
72	Narodowy Stary Teatr im. Heleny Modrzejewskiej w Krakowie	Muzeum Interaktywne w Narodowym Starym Teatrze w Krakowie. Roboty budowlane, konstrukcyjne i montażowe.	Kraków	500,0

c.d.

L.p.	Beneficjent	Zadanie	Miejscowość	Kwota (tys. zł)
73	Parafia p.w. św. Jakuba St. Apostoła i św. Agnieszki w Nysie	Nysa, Bazylika p.w. św. Jakuba i Agnieszki - Dzwonnica (XV/XVI w.): konserwacja części elewacji zachodniej dzwonnicy wraz z dwoma przyporami przy elewacji zachodniej i północno-zachodniej - etap V	Nysa	500,0
74	Parafia Rzymskokatolicka św. Stanisława B.M.	Jodłowa, drewniany kościół p.w. św. Stanisława BM (XVII w.): remont ścian, części dachu nad babińcem, stropu, stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej i alarmowej	Jodłowa	500,0
75	Rzymskokatolicka Parafia p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny	Frombork, pałac biskupi (XIX w.): remont dachu i stropu	Frombork	500,0
76	Stowarzyszenie Akademia im. K. Pendereckiego Międzynarodowe Centrum Muzyki	„EMANACJE, Festiwal Jubileuszowy Krzysztofa Pendereckiego"	Warszawa	500,0
77	Stowarzyszenie Nowe Horyzonty	Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej	Warszawa	500,0
78	Teatr Dramatyczny m.st. Warszawy	Warszawskie Spotkania Teatralne	Warszawa	500,0
79	Teatr Łaźnia Nowa	Międzynarodowy Festiwal Teatralny Boska Komedia	Kraków	500,0
80	Teatr Rozmaitości	Produkcje teatralne TR Warszawa w latach 2013-2015	Warszawa	500,0
81	Teatr Studio im. St.I.Witkiewicza	Poszukiwania współczesności	Warszawa	500,0
82	Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E.Sukertowej - Biedrawiany w Olsztynie	Rozbudowa siedziby i potencjału regionalnego WBP w Olsztynie	Olsztyn	500,0
83	Parafia Rzymskokatolicka pw. Ducha Świętego w Moryniu	Moryń, kościół p.w. Ducha Świętego (XIII w.): renowacja murów wnętrza wieży oraz elewacji zewnętrznej kościoła	Moryń	498,8
84	Klasztor OO. Franciszkanów	Gniezno, kościół Franciszkanów p.w. Wniebowzięcia NMP (XIII w.): renowacja i remont z koniecznymi wymianami i rekonstrukcjami okien witrażowych - II etap	Gniezno	497,8
85	Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie	Ciechanów, Zamek Książąt Mazowieckich (XIV w.): prace konserwatorskie przy kurtynie północnej murów zewnętrznych zamku oraz przy zewnętrznych fragmentach kurtyn wschodniej i zachodniej wraz z koroną	Ciechanów	480,4
86	Parafia Rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Chwałęcinie	Chwałęcin, Sanktuarium Podwyższenia Krzyża Świętego (1728 r.): remont dachów krużganków - II etap	Chwałęcin 7	480,0
87	Mariola Nowak, Grzegorz Nowak, Mirosław Nowak	Nowa Kościelnica, dom podcieniowy (XVIII w.): kompleksowe prace budowlano-konserwatorskie - etap I	Nowa Kościelnica	479,8
88	Fundacja Shalom	Festiwal Kultury Żydowskiej Warszawa Singera X edycja	Warszawa	477,0
89	Gmina Bystrzyca Kłodzka	Bystrzyca Kłodzka, system fortyfikacji miejskich (XV w.): prace konserwatorskie oraz roboty budowlane przy południowo – wschodnim odcinku murów obronnych - III etap	Bystrzyca Kłodzka	471,4
90	Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych	Zabezpieczanie dziedzictwa archiwalnego za granicą	Warszawa	471,3
91	Parafia rzymskokatolicka pw.Narodzenia NMP	Chotków, kościół p.w. Narodzenia NMP (XIV w.): prace konstrukcyjne - kotwienie ścian i wzmocnienie posadowienia - etap I	Brzeźnica	456,7
92	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła w Sycowie	Święty Marek, kościół filialny p.w. św. Marka (XVII w.): gazowanie budynku kościoła, konserwacja oraz częściowa wymiana więźby dachowej, wymiana pokrycia dachowego – etap I	Syców	451,2
93	Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu	19.BIENNALE SZTUKI DLA DZIECKA - Słowo na terytorium sztuki dla dziecka - EDUKACJA I KREACJA	Poznań	450,0
94	Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego	Przysucha, synagoga (XVIII w.): kompleksowy remont dachu obejmujący wykonanie wieńca, wymianę części konstrukcji oraz pokrycia dachowego	Warszawa	450,0

c.d.

L.p.	Beneficjent	Zadanie	Miejscowość	Kwota (tys. zł)
95	Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku	Biblioteka bez barier – przebudowa budynku Filii Nr 9 – etap II	Białystok	450,0
96	Parafia Ewangelicko-Augsburska św. Trójcy w Świdnicy	Świdnica, Kościół Pokoju – ołtarz wraz z licem empory wschodniej (XVIII w.): konserwacja – I etap	Świdnica	450,0
97	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Narodzenia N.M.P. w Wiślicy	Wiślica, Dom Długosza (1460 r.): prace konserwatorskie przy elewacji północnej	Wiślica	450,0
98	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Św. Józefa	Żagań, neogotycki kościół filialny p.w. Świętego Krzyża: prace remontowe więźby i pokrycia dachowego	Żagań	450,0
99	Staszowski Ośrodek Kultury	Staszowska SOKowirówka Kulturalna czyli modernizacja domu kultury.	Staszów	450,0
100	Towarzystwo Muzyczne im. I. J. Paderewskiego	IX Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. I. J. Paderewskiego	Bydgoszcz	440,0

W 2013 r. przyznano 2859 grantów na łączną kwotę 327.934,5 tys. zł – średnio 114,7 tys. zł na jeden grant.
Łączna kwota 100 największych grantów – 78.857,8 tys. zł

Tabela LXXXVII. 100 największych grantów przyznanych w konkursach Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2014 r.

L.p.	Beneficjent	Zadanie	Miejscowość	Kwota (tys. zł)
1	Archidiecezja Warszawska	Ekspozycja Główna Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego – roboty budowlane (kontynuacja).	Warszawa	6.000,0
2	Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie	Rozbudowa kolekcji sztuki współczesnej	Warszawa	3.000,0
3	Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie	Kolekcja MOCAK-u 2014	Kraków	1.900,0
4	Muzeum Współczesne Wrocław	Kolekcja Muzeum Współczesnego Wrocław	Wrocław	1.500,0
5	Gmina Gryfów Śląski	Gryfów Śląski, mur obronny (XIII w.): prace ratownicze, stabilizacja konstrukcyjna, zabezpieczenie i odbudowa	Gryfów Śląski	1.229,4
6	Związek Kompozytorów Polskich	Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej "Warszawska Jesień" edycje 57,58,59,19-27.09.2014, 18-26.09.2015, 16-24.09.2016	WARSZAWA	1.170,0
7	Fundacja Edukacji i Sztuki Filmowej Macieja Ślesickiego i Bogusława Lindy LATERNA MAGICA	Remont i renowacja kina Elektronik w Warszawie	Warszawa	1.010,0
8	Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski	Zadaszenie oraz wyposażenie dziedzińca zamku ujazdowskiego w Warszawie	Warszawa	1.000,0
9	Muzeum Sztuki w Łodzi	Rozwój "Międzynarodowej Kolekcji Sztuki XX i XXI w." Muzeum Sztuki w Łodzi - edycja III	Łódź	1.000,0
10	Liceum Plastyczne im. Artura Grottgera	Dostosowanie i modernizacja pomieszczeń budynku Internatu Liceum Plastycznego im. Artura Grottgera w Supraślu.	Supraśl	977,0
11	Zespół Państwowych Szkół Muzycznych nr 4 im. Karola Szymanowskiego	Zakup instrumentów muzycznych, sprzętu i wyposażenia dla Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych nr 4 w Warszawie	Warszawa	920,0
12	Stowarzyszenie im. Ludwiga van Beethovena	Wielkanocny Festiwal Ludwiga van Beethovena	Kraków	880,0
13	Fundacja "ABCXXI-Cala Polska czyta dzieciom"	Pierwsza Książka Mojego Dziecka 2014	Warszawa	800,0
14	Michał Sobański, Izabela Ponińska	Guzów, pałac (1880 r.): prace zabezpieczające, w tym wymiana stropu nad II p., remont więzby dachowej etap II, remont wieży zachodniej – kontynuacja.	Warszawa	800,0
15	Towarzystwo Salezjańskie Inspektorat p.w. Św. Wojciecha	Łądz, kościół p.w. NMP i św. Mikołaja Biskupa - polichromie Neunhertza w kopule wielkiej (XVIII w.): ratunkowe prace konserwatorskie i restauratorskie - III etap	Piła	800,0
16	Gmina Krzeszowice	Rudno, ruiny zamku Tenczyn (XIV w.): prace konserwatorskie i roboty budowlane w celu zabezpieczenia ruin – etap V	Krzeszowice	770,3
17	Gmina Kamieniec Zabkowicki	Kamieniec Zabkowicki, pałac (XIX w.): prace remontowe monumentalnego tarasu widokowego	Kamieniec Zabkowicki	750,0
18	Twierdza Srebrna Góra sp. z o.o.	Srebrna Góra, Twierdza (XVIII w.): prace remontowo - budowlane Bastionu Dolnego	Srebrna Góra	750,0
19	Fundacja im. Zbigniewa Herberta	Herbert 2014- kampania społeczna Pan Cogito	Warszawa	700,0
20	Fundacja Krystyny Jandy na Rzecz Kultury	"Rodzina, dziecko, odpowiedzialność" - wybrane premiery Teatru Polonia i Och-Teatru w 2014 r.	Warszawa	700,0
21	Muzeum Architektury we Wrocławiu	Wrocław, zespół byłego klasztoru, obecnie Muzeum Architektury (XV odb. XX w.): remont dachu nad klasztorem wraz z wymianą stolarki okiennej w budynku klasztornym	Wrocław	700,0
22	Powiat Tczewski	Tczew, Most Tczewski (XIX i XX w.): III etap remontu (murowany łącznik między wieżami nr 1 i 2 oraz filar nr 5)	Tczew	700,0
23	Opactwo Św. Wojciecha Mniszek Benedyktyn w Staniątkach	Staniątki, Zespół Klasztorny wraz z kościołem p.w. NMP i św. Wojciecha (XIII w.): remont konserwatorski dachu nad korpusem kościoła i aneksem kapitułarza - etap I	Staniątki	700,0

c.d.

L.p.	Beneficjent	Zadanie	Miejscowość	Kwota (tys. zł)
24	Fundacja TUMULT	Międzynarodowy Festiwal Sztuki Autorów Zdjęć Filmowych CAMERIMAGE	Toruń	600,0
25	Klasztor OO. Franciszkanów	Gniezno, kościół OO. Franciszkanów p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Antoniego (XIII w.): remont elewacji południowej	Gniezno	600,0
26	Krakowskie Biuro Festiwalowe	Misteria Paschalia 2014–2016	Kraków	600,0
27	Krakowskie Biuro Festiwalowe	Sacrum Profanum 2014	Kraków	600,0
28	Polska Prowincja Zakonu Kaznodziejskiego (OO. Dominikanów)	Warszawa, zespół obiektów klasztoru i kościoła oo. Dominikanów (XVII w.): ratownicze prace konserwatorskie fundamentów kościoła - wzmocnienie, wykonanie izolacji pionowej i poziomej oraz renowacja fragmentów tynków - etap II - ostatni	Warszawa	600,0
29	Stowarzyszenie Festiwal Kultury Żydowskiej	Classic-Off-Ar Idee-Kids, czyli nowoczesna kultura żydowska dla każdego przez cały rok.	Kraków	600,0
30	Stowarzyszenie Nowe Horyzonty	14. Międzynarodowy Festiwal Filmowy T-Mobile Nowe Horyzonty	Warszawa	600,0
31	Warszawska Fundacja Filmowa	30 Warszawski Międzynarodowy Festiwal Filmowy	Warszawa	600,0
32	Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach	Zakup pierwszego wyposażenia do budynku dydaktyczno-badawczego i kulturalnego ASP	Katowice	580,0
33	Zespół Szkół Muzycznych im. I. J. Paderewskiego w Krośnie	Pierwsze wyposażenie – zakup niezbędnego wyposażenia dla potrzeb ZSM w Krośnie.	Krosno	570,0
34	Fundacja Shalom	Festiwal Kultury Żydowskiej Warszawa Singera XI edycja	Warszawa	557,0
35	Parafia Rzymskokatolicka św. Jana Chrzciciela	Orneta, kościół p.w. św. Jana Chrzciciela (XIV w.): interwencyjny remont części dachu - etap II (zakończenie remontu dachu nad nawą południową)	Orneta	554,7
36	Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st. im. Fryderyka Chopina W Olsztynie	Remont 2014 PSM Olsztyn	Olsztyn	540,1
37	Biuro Festiwalowe IMPART 2016	50 Wrocławski Festiwal Jazzowy Jazz nad Odrą	Wrocław	500,0
38	Franciszek Fryc	Graboszyce, dwór obronny (1575 r.): prace przy dachu wraz z orynnowaniem, wykonanie płyty żelbetowej nad pierwszym piętrzem, naprawa pęknięć wewnętrznych	Spytkowice	500,0
39	Gmina Głogówek	Głogówek, zamek (XIII/XIV w.): remont dachu, wymiana instalacji odgromowej i wykonanie kanalizacji deszczowej	Głogówek	500,0
40	Kongregacja Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Trzebnicy	Trzebnica, klasztor (XVII/XVIII w.): remont dachu i lukarn oraz ustabilizowanie elementów konstrukcyjnych - północna część zachodniego skrzydła – kontynuacja	Trzebnica	500,0
41	Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia z siedzibą w Katowicach	Zakup dwóch fortepianów koncertowych z pokrowcami i ławami	Katowice	500,0
42	Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia w Chełmie	Adaptacja budynku dla potrzeb Państwowej Szkoły Muzycznej I i II st. im. I. J. Paderewskiego w Chełmie	Chełm	500,0
43	Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Ostrowcu Świętokrzyskim	Rozbudowa PSM I st. w Ostrowcu Świętokrzyskim o budowę sali koncertowej -	Ostrowiec Świętokrzyski	500,0
44	Parafia p.w. Św. Tomasza Apostoła w Nowym Mieście Lubawskim	Nowe Miasto Lubawskie, kościół p.w. św. Tomasza Apostoła (1325 r.): remont północnej części dachu wraz z dachem wieży	Nowe Miasto Lubawskie	500,0
45	Parafia rzymskokatolicka p.w. Nawiedzenia N. M. P. i Św. Józefa w Krośnie	Krosno, Sanktuarium p.w. Nawiedzenia NMP i Św. Józefa: interwencyjny remont części dachów krużganków (XVIII w.)	Krosno	500,0
46	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Chojnowie	Chojnów, kościół parafialny p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła (1390, 1468 r.): remont dachu kościoła – etap I	Chojnów	500,0
47	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Jakuba Apostoła. w Ośnie Lubuskim	Ośno Lubuskie, kościół p.w. św. Jakuba Apostoła (XIV w.): zabezpieczenie przed katastrofą budowlaną ścian korpusu nawowego oraz sklepień)	Ośno Lubuskie	500,0

c.d.

L.p.	Beneficjent	Zadanie	Miejscowość	Kwota (tys. zł)
48	Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Żaganiu	Żagań, kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP XIV w., wymiana i naprawa konstrukcji części dachu nad prezbiterium oraz częścią nawy północnej.	Żagań	500,0
49	Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia NMP i Św. Józefa Rzemieślnika w Grodzisku	Grodzisko, kościół wraz z pustelnią Błogosławionej Salomei oraz budynkiem tzw. sztucznych grot (XVII w.): prace zabezpieczające konstrukcję budynku pustelni, sztucznych grot i muru okalającego kościół - etap I	Grodzisko	500,0
50	Parafia Rzymskokatolicka Św. Jakuba Apostoła w Toruniu	Toruń, kościół p.w. św. Jakuba Ap. (XIV w.): częściowa konserwacja sklepienia i ścian wewnętrznych prezbiterium	Toruń	500,0
51	Parafia Rzymskokatolicka Świętego Wojciecha Biskupa Męczennika	Białystok, kościół ewangelicko-augsburski p.w. św. Jana obecnie rzymskokatolicki p.w. św. Wojciecha Biskupa Męczennika (1906-1912 r.): odbudowa wieży, remont pokrycia dachu i elewacji po pożarze – etap I	Białystok	500,0
52	Pomorska Fundacja Filmowa w Gdyni	39., 40., 41. Festiwal Filmowy w Gdyni	Gdynia	500,0
53	Rzymskokatolicka Parafia pw. Ofiarowania w świątyni i Wniebowstąpienia Pana Jezusa w Siemiechowie	Siemiechów, kościół p.w. Matki Boskiej Gromnicznej (XVI w.): ratunkowe prace zabezpieczające konstrukcję kościoła - etap II	Siemiechów	500,0
54	Stanisław i Danuta Kuduk	Warta Bolesławiecka, dwór (XVI w.): pełna konserwacja i odtworzenie XVII i XIX-wiecznej dekoracji sgraffitowej na elewacji wschodniego skrzydła budynku - etap I	Warta Bolesławiecka	500,0
55	Stowarzyszenie Promocji Kultury im. A. Tansmana	TANSMAN 2014 – X Międzynarodowy Festiwal i Konkurs Indywidualności Muzycznych. Edycja jubileuszowa	Łódź	500,0
56	TVN S.A.	"Zacztyane Wakacje" społeczna kampania promocyjna.	Warszawa	500,0
57	Warmińska Kapituła Katedralna we Fromborku	Frombork, mury obronne (XIV w.): remont baszty prochowej, muru B - kontynuacja (decyzja PINB)	Frombork	500,0
58	Parafia Ewangelicko - Augsburska pw. NMP w Legnicy	Legnica, kościół ewangelicko-augsburski pw. NMP (XIV/XIX w.): wzmocnienie konstrukcji wieży północnej, powstrzymanie katastrofy budowlanej - IV etap	Legnica	499,0
59	Parafia rzymskokatolicka pw. Narodzenia NMP	Chotków, kościół p.w. Narodzenia NMP (XIV w.): remont zagrożonych sklepień, nadproży i łuku tęczowego kościoła - etap II	Brzeźnica	492,1
60	Rzymskokatolicka Parafia pw. św. Ap. Piotra i Pawła w Katowicach	Katowice, zespół kościoła p.w. św. Piotra i Pawła (1898-1902 r.): renowacja elewacji wieży kościoła poniżej helmu - etap I	Katowice	483,6
61	Zamek Książ w Wałbrzychu Sp. zo.o.	Wałbrzych, zamek Książ w Wałbrzychu (XVIII, XX w.): roboty remontowe pokrycia dachowego skrzydła północnego i środkowego	Wałbrzych	456,5
62	Centrum Kultury w Lublinie	Konfrontacje Teatralne – edycja 2014	Lublin	450,0
63	Parafia Rzymskokatolicka św. Stanisława B.M.	Jodłowa, drewniany kościół p.w. św. Stanisława BM (XVII w.): remont dachu i sygnaturki, wykonanie instalacji odgromowej oraz prace ziemne wokół kościoła	Jodłowa	450,0
64	Polski Ośrodek Międzynarodowego Stowarzyszenia Teatrów dla Dzieci i Młodzieży ASSITEJ	XVIII Międzynarodowy Festiwal Teatrów Dla Dzieci i Młodzieży KORCZAK 2014 - Specjalna Edycja	Warszawa	450,0
65	Diecezja Płocka	Ratowo, klasztor pobernardyński (XVIII w.): remont dachu	Płock	440,0
66	Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Fryderyka Chopina w Sochaczewie	Zakup fortepianu dla Państwowej Szkoły Muzycznej I i II st. w Sochaczewie	Sochaczew	430,0
67	Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Mieczysława Karłowicza w Mielcu	Kontynuacja remontu PSM w Mielcu wraz wyposażeniem w niezbędne instrumentarium.	Mielec	420,0
68	Gmina Byczyna	Byczyna, obwarowania miejskie (XV/XVI w.): wzmocnienie podłoża gruntowego murów obronnych – etap 1 (odcinek północno-wschodni o długości 272 metrów)	Byczyna	410,0

c.d.

L.p.	Beneficjent	Zadanie	Miejscowość	Kwota (tys. zł)
69	Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego	Zakup zestawu instrumentów klawiszowych do celów dydaktycznych Europejskiego Centrum Muzyki w Lusławicach	Lusławice	400,0
70	Fundacja "Wyspa Progress"	ALTERNATIVA 2014-2015	Gdańsk	400,0
71	Fundacja Pałac Gorzanów	Gorzanów, założenie pałacowo- parkowe (XVI - XVII w.): III etap prac budowlano- zabezpieczających	Gorzanów	400,0
72	Fundacja Rozwoju Sztuki Sonoris	Chór Polskiego Radia 2014	Kraków	400,0
73	Fundacja Sztuk Wizualnych	Miesiąc Fotografii w Krakowie 2014-2016	Kraków	400,0
74	Gmina Pyrzyce	Pyrzyce, mury obronne (XIV w.): renowacja murów z częściową odbudową	Pyrzyce	400,0
75	Gmina Świętochłowice	Organizacja nowoczesnego, multimedialnego Muzeum Powstań Śląskich	Świętochłowice	400,0
76	Gmina Wrocław	RUSKA 46 abc - przestrzeń dla kultury. wykonanie zabezpieczających prac budowlanych.	Wrocław	400,0
77	Krakowska Fundacja Filmowa	54.Krakowski Festiwal Filmowy	Kraków	400,0
78	Łódź Art Center	Międzynarodowy Festiwalu Designu w Łodzi - Łódź Design Festival	Łódź	400,0
79	Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Bystrzycy Kłodzkiej	Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Bystrzycy Kłodzkiej odpowiedzią na kulturalne potrzeby mieszkańców regionu - Etap II	Bystrzyca Kłodzka	400,0
80	Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego	Cyfryzacja, opracowanie i udostępnienie w internecie najcenniejszych zbiorów Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego	Warszawa	400,0
81	Muzeum Miasta Łodzi	Festiwal Łódź Czterech Kultur 2014: Festiwal	Łódź	400,0
82	Nowy Teatr	Prezentacja spektakli Krzysztofa Warlikowskiego	Warszawa	400,0
83	Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I i II stopnia w Lublinie	Modernizacja budynku OSM I i II st. w Lublinie - kolejny etap	Lublin	400,0
84	Opactwo SS. Benedyktynek	Sierpc, Zespół Klasztoru Opactwa SS Benedyktynek (XVI/XVII w.): wykonanie zabezpieczenia wzgórza klasztoru - kontynuacja	Sierpc	400,0
85	Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st. im. M. Karłowicza w Katowicach	Zakup fortepianu koncertowego dla Szkoły	Katowice	400,0
86	Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. L. Schillera w Łodzi	Centrum Nowych Mediów - II etap wyposażenia.	Łódź	400,0
87	Parafia Ewangelicko Augsburska w Jaworze	Jawor, Kościół Pokoju p.w. Ducha Św. (2. połowa XVII - początek XVIII w.): prace konserwatorskie absydy kościoła oraz ściany wschodniej	Jawor	400,0
88	Parafia Rzymsko -Katolicka Kolegiata p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny	Głogów, kolegiata p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny (XII w.): wykonanie sklepień krzyżowych w nawie głównej	Głogów	400,0
89	Parafia Rzymskokatolicka pw. Matki Bożej Gromnicznej w Koźuchowie.	Koźuchów, kościół p.w. Matki Bożej Gromnicznej (XIII rozbud. XVI odbud. XVI dobud. XVIII w.): remont dachu - kontynuacja	Koźuchów	400,0
90	Parafia Rzymskokatolicka pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Tychowie	Tychowo, kościół p.w. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych (XV w.): kompleksowy remont kościoła - etap I	Tychowo	400,0
91	Parafia Rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Chwałęcinie	Chwałęcin, Sanktuarium Podwyższenia Krzyża Świętego (1728 r.): interwencyjny remont części dachu kościoła (połąć północna i pokrycie absydy).	Chwałęcin	400,0
92	Rzymskokatolicka Parafia p. w. Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny w Barcianach	Barciany, kościół p.w. Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny (XIV w.): remont pokrycia dachowego wraz z więźbą dachową (w obrębie korpusu nawowego), remont stropu, remont instalacji odgromowej i instalacji elektrycznej na poddaszu – etap I.	Barciany	400,0
93	Teatr Studio im. St.I.Witkiewicza	Kontynuacja Modernizacji Teatru Studio	Warszawa	400,0
94	Teatr Studio im. St.I.Witkiewicza	KOLADA-FEST	Warszawa	400,0
95	Adam i Danuta Wawrzyniak	Prochowice, VI etap prac przy zamku (XIII XVII w.): prace konserwatorskie renesansowej elewacji	Śmigiel	399,0

c.d.

L.p.	Beneficjent	Zadanie	Miejscowość	Kwota (tys. zł)
96	Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej	Bukowiec, budynek mieszkalno - gospodarczy na terenie zespołu pałacowo - parkowego (pocz. XIX w.): ratownicze prace konstrukcyjne - etap III	Wrocław	390,6
97	Archidiecezja Wrocławska	Wrocław, budynek d. biblioteki kapitulnej ob. Archiwum i Muzeum Archidiecezjalne przy ul. Kanonia 12/14 (XIX w.): remont więźby dachowej i pokrycia dachu - etap II	Wrocław	384,1
98	Zespół Państwowych Szkół Plastycznych	Remont budynku Zespołu Państwowych Szkół Plastycznych w Warszawie i doposażenie szkoły.	Warszawa	379,0
99	Fundacja Międzynarodowych Festiwali Chopinowskich w Dusznikach-Zdroju	69 Międzynarodowy Festiwal Chopinowski w Dusznikach-Zdroju	Duszniki-Zdrój	370,0
100	Warmińsko-Mazurska Filharmonia w Olsztynie	Zakup fortepianu	Olsztyn	364,1

W 2014 r. przyznano 2547 grantów na łączną kwotę 269.967,1 tys. zł – średnio 106,0 tys. zł na jeden grant.
Łączna kwota 100 największych grantów – 78.857,8 tys. zł

Tabela LXXXVIII. Wydatki Regionalnych Programów Operacyjnych

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	tys. zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	12 637 235	11 261 508	10 798 953	9 307 000	89,11	95,89	86,18
Dolnośląskie	708 521	801 671	800 412	766 000	113,15	99,84	95,70
Kujawsko-Pomorskie	745 594	534 344	462 535	437 000	71,67	86,56	94,48
Lubelskie	753 560	824 266	969 562	592 000	109,38	117,63	61,06
Lubuskie	465 773	300 910	216 717	229 000	64,60	72,02	105,67
Łódzkie	643 508	725 512	669 839	658 000	112,74	92,33	98,23
Małopolskie	1 207 899	564 874	970 314	989 000	46,77	171,78	101,93
Mazowieckie	1 417 333	1 187 954	1 187 464	745 000	83,82	99,96	62,74
Opolskie	481 059	342 181	326 202	231 000	71,13	95,33	70,82
Podkarpackie	1 016 549	969 895	728 830	695 000	95,41	75,15	95,36
Podlaskie	480 335	359 632	274 973	283 000	74,87	76,46	102,92
Pomorskie	882 731	584 710	646 994	428 000	66,24	110,65	66,15
Śląskie	1 196 118	1 181 566	1 089 939	1 116 000	98,78	92,25	102,39
Świętokrzyskie	610 112	677 044	469 535	417 000	110,97	69,35	88,81
Warmińsko-Mazurskie	652 422	600 601	642 978	704 000	92,06	107,06	109,49
Wielkopolskie	971 893	1 049 022	794 687	553 000	107,94	75,76	69,59
Zachodniopomorskie	403 828	557 326	547 972	464 000	138,01	98,32	84,68
	Polska = 100						
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	5,61	7,12	7,41	8,23			
Kujawsko-Pomorskie	5,90	4,74	4,28	4,70			
Lubelskie	5,96	7,32	8,98	6,36			
Lubuskie	3,69	2,67	2,01	2,46			
Łódzkie	5,09	6,44	6,20	7,07			
Małopolskie	9,56	5,02	8,99	10,63			
Mazowieckie	11,22	10,55	11,00	8,00			
Opolskie	3,81	3,04	3,02	2,48			
Podkarpackie	8,04	8,61	6,75	7,47			
Podlaskie	3,80	3,19	2,55	3,04			
Pomorskie	6,99	5,19	5,99	4,60			
Śląskie	9,47	10,49	10,09	11,99			
Świętokrzyskie	4,83	6,01	4,35	4,48			
Warmińsko-Mazurskie	5,16	5,33	5,95	7,56			
Wielkopolskie	7,69	9,32	7,36	5,94			
Zachodniopomorskie	3,20	4,95	5,07	4,99			

Tabela LXXXIX. Wydatki Regionalnych Programów Operacyjnych na osobę

Województwo	2010	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	zł				Rok poprzedni = 100		
Polska ogółem	328,0	292,2	280,2	241,8	89,09	95,91	86,27
Dolnośląskie	242,9	274,9	274,6	263,2	113,17	99,92	95,84
Kujawsko-Pomorskie	355,3	254,6	220,6	208,8	71,68	86,64	94,65
Lubelskie	345,9	379,5	447,7	274,6	109,72	117,96	61,33
Lubuskie	455,2	294,1	211,8	224,2	64,61	72,01	105,86
Łódzkie	253,1	286,3	265,3	261,8	113,13	92,66	98,68
Małopolskie	362,0	168,8	289,3	294,3	46,62	171,40	101,73
Mazowieckie	269,1	224,8	224,0	140,1	83,52	99,65	62,56
Opolskie	472,9	337,5	322,9	230,0	71,36	95,68	71,22
Podkarpackie	477,7	455,6	342,2	326,4	95,38	75,10	95,39
Podlaskie	399,1	299,4	229,4	236,8	75,02	76,61	103,24
Pomorskie	387,9	256,1	282,5	186,4	66,01	110,33	65,99
Śląskie	258,1	255,4	236,1	242,6	98,97	92,45	102,76
Świętokrzyskie	475,7	529,7	368,6	328,8	111,36	69,58	89,21
Warmińsko-Mazurskie	448,8	413,5	443,2	486,6	92,13	107,20	109,78
Wielkopolskie	282,0	303,6	229,5	159,5	107,66	75,61	69,49
Zachodniopomorskie	234,3	323,5	318,3	269,9	138,09	98,40	84,80
	Polska = 100						
Polska ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00			
Dolnośląskie	74,05	94,06	98,00	108,88			
Kujawsko-Pomorskie	108,32	87,14	78,73	86,38			
Lubelskie	105,46	129,88	159,75	113,57			
Lubuskie	138,79	100,64	75,57	92,73			
Łódzkie	77,17	97,99	94,67	108,30			
Małopolskie	110,37	57,76	103,23	121,73			
Mazowieckie	82,04	76,91	79,92	57,96			
Opolskie	144,18	115,49	115,22	95,13			
Podkarpackie	145,65	155,92	122,10	135,01			
Podlaskie	121,69	102,48	81,85	97,96			
Pomorskie	118,28	87,63	100,81	77,11			
Śląskie	78,68	87,40	84,26	100,36			
Świętokrzyskie	145,04	181,28	131,51	136,00			
Warmińsko-Mazurskie	136,83	141,49	158,15	201,25			
Wielkopolskie	85,97	103,89	81,90	65,97			
Zachodniopomorskie	71,43	110,71	113,59	111,66			

Tabela XC. Szacunek wykorzystania środków budżetowych Unii Europejskiej w latach 2010–2013 według programów i województw

Województwa	2010	2011	2012	2013	2010—2013	
	mln zł				%%	
ŚRODKI BUDŻETOWE UE OGÓŁEM						
Polska ogółem	45.099,9	57.989,6	68.911,9	66.495,4	238.496,7	100,00
Dolnośląskie	2.153,8	3.226,0	4.337,2	6.624,4	16.341,4	6,85
Kujawsko-pomorskie	2.419,2	2.853,0	3.067,2	3.194,3	11.533,8	4,84
Lubelskie	3.143,5	3.875,0	5.135,9	5.343,2	17.497,7	7,34
Lubuskie	1.135,0	1.440,7	1.758,4	1.712,0	6.046,1	2,54
Łódzkie	2.395,7	3.494,7	5.775,8	4.396,1	16.062,4	6,73
Małopolskie	2.647,7	3.495,2	4.534,2	4.134,9	14.812,0	6,21
Mazowieckie	6.962,6	8.182,4	9.848,1	8.271,5	33.264,6	13,95
Opolskie	1.178,1	1.222,4	1.378,4	1.486,1	5.265,0	2,21
Podkarpackie	2.728,9	4.173,2	4.578,5	3.726,0	15.206,5	6,38
Podlaskie	2.177,0	2.783,6	3.030,9	2.276,8	10.268,2	4,31
Pomorskie	2.624,8	2.976,6	4.640,2	4.050,8	14.292,3	5,99
Śląskie	4.089,0	4.770,9	4.246,5	4.034,3	17.140,6	7,19
Świętokrzyskie	2.101,5	2.396,6	2.555,8	2.294,2	9.348,1	3,92
Warmińsko-mazurskie	2.660,1	3.653,9	3.865,3	3.267,0	13.446,2	5,64
Wielkopolskie	3.661,3	5.023,5	5.617,6	6.028,2	20.330,6	8,52
Zachodniopomorskie	1.819,4	2.643,5	2.605,4	3.219,1	10.287,5	4,31
Nierozdzielone	1.202,1	1.778,6	1.936,6	2.436,6	7.353,9	3,08
REGIONALNE PROGRAMY OPERACYJNE						
Polska ogółem	12.637,2	11.261,5	10.799,0	9.327,0	44.024,7	100,00
Dolnośląskie	708,5	801,7	800,4	766,0	3.076,6	6,99
Kujawsko-pomorskie	745,6	534,3	462,5	437,0	2.179,5	4,95
Lubelskie	753,6	824,3	969,6	592,0	3.139,4	7,13
Lubuskie	465,8	300,9	216,7	249,0	1.232,4	2,80
Łódzkie	643,5	725,5	669,8	658,0	2.696,9	6,13
Małopolskie	1.207,9	564,9	970,3	989,0	3.732,1	8,48
Mazowieckie	1.417,3	1.188,0	1.187,5	745,0	4.537,8	10,31
Opolskie	481,1	342,2	326,2	231,0	1.380,4	3,14
Podkarpackie	1.016,5	969,9	728,8	695,0	3.410,3	7,75
Podlaskie	480,3	359,6	275,0	283,0	1.397,9	3,18
Pomorskie	882,7	584,7	647,0	428,0	2.542,4	5,78
Śląskie	1.196,1	1.181,6	1.089,9	1.116,0	4.583,6	10,41
Świętokrzyskie	610,1	677,0	469,5	417,0	2.173,7	4,94
Warmińsko-mazurskie	652,4	600,6	643,0	704,0	2.600,0	5,91
Wielkopolskie	971,9	1.049,0	794,7	553,0	3.368,6	7,65
Zachodniopomorskie	403,8	557,3	548,0	464,0	1.973,1	4,48
Nierozdzielone	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00

c.d.

Województwa	2010	2011	2012	2013	2010–2013	
	mln zł				%%	
PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI						
Polska ogółem	4.481,0	4.247,2	3.285,4	4.927,0	16.940,7	100,00
Dolnośląskie	331,9	290,8	216,6	329,5	1.168,8	6,90
Kujawsko-pomorskie	330,4	205,6	185,8	274,4	996,2	5,88
Lubelskie	395,4	284,5	224,2	295,5	1.199,6	7,08
Lubuskie	114,5	118,7	94,7	113,8	441,7	2,61
Łódzkie	335,4	352,0	270,5	321,5	1.279,5	7,55
Małopolskie	321,4	406,1	314,0	390,8	1.432,2	8,45
Mazowieckie	428,6	514,4	515,8	625,7	2.084,6	12,31
Opolskie	149,9	89,8	62,4	142,9	445,0	2,63
Podkarpackie	312,6	264,8	158,1	322,6	1.058,1	6,25
Podlaskie	147,2	155,2	121,5	185,4	609,2	3,60
Pomorskie	276,2	243,9	169,7	240,2	930,0	5,49
Śląskie	436,7	386,1	304,7	455,3	1.582,9	9,34
Świętokrzyskie	202,6	233,5	160,1	236,4	832,6	4,91
Warmińsko-mazurskie	232,0	186,3	95,3	235,5	749,2	4,42
Wielkopolskie	251,2	311,7	295,3	457,3	1.315,6	7,77
Zachodniopomorskie	213,8	201,3	95,6	299,6	810,3	4,78
Nierozdzielone	1,1	2,3	1,0	0,6	5,1	0,03
PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO						
Polska ogółem	6.739,1	15.981,3	23.993,6	18.573,0	65.287,0	100,00
Dolnośląskie	111,6	826,3	1.491,6	3.580,1	6.009,6	9,20
Kujawsko-pomorskie	88,7	555,2	582,7	473,2	1.699,9	2,60
Lubelskie	102,0	350,3	1.058,8	1.220,4	2.731,5	4,18
Lubuskie	48,5	414,5	786,5	530,6	1.780,2	2,73
Łódzkie	127,9	983,3	2.919,4	1.363,8	5.394,5	8,26
Małopolskie	211,3	1.281,5	1.621,1	1.121,7	4.235,7	6,49
Mazowieckie	2.060,7	2.838,0	3.721,1	2.520,8	11.140,6	17,06
Opolskie	13,5	138,9	175,0	229,8	557,3	0,85
Podkarpackie	328,0	1.480,2	2.278,7	739,2	4.826,1	7,39
Podlaskie	77,0	479,5	518,2	-348,3	726,4	1,11
Pomorskie	427,7	892,5	2.361,3	1.745,4	5.426,9	8,31
Śląskie	1.779,2	2.283,3	1.751,0	1.335,0	7.148,5	10,95
Świętokrzyskie	408,1	354,3	696,4	321,5	1.780,3	2,73
Warmińsko-mazurskie	439,0	1.310,2	1.534,8	551,4	3.835,3	5,87
Wielkopolskie	258,6	938,9	1.425,1	1.674,7	4.297,3	6,58
Zachodniopomorskie	232,7	607,9	716,6	834,7	2.392,0	3,66
Nierozdzielone	24,6	246,3	355,2	679,0	1.305,0	2,00

c.d.

Województwa	2010	2011	2012	2013	2010–2013	
	mln zł				%%	
PROGRAM OPERACYJNY INNOWACYJNA GOSPODARKA						
Polska ogółem	3.023,1	4.535,2	7.490,0	6.527,4	21.575,7	100,00
Dolnośląskie	112,8	246,9	641,5	477,5	1.478,7	6,85
Kujawsko-pomorskie	75,0	133,6	263,3	211,2	683,1	3,17
Lubelskie	61,6	87,1	266,4	197,4	612,5	2,84
Lubuskie	51,9	61,0	119,1	102,1	334,1	1,55
Łódzkie	183,6	104,1	411,2	380,7	1.079,6	5,00
Małopolskie	267,1	472,3	715,8	607,7	2.062,9	9,56
Mazowieckie	486,9	780,9	1.350,6	1.085,7	3.704,0	17,17
Opolskie	41,3	60,6	181,5	119,3	402,6	1,87
Podkarpackie	123,9	250,4	382,7	349,8	1.106,8	5,13
Podlaskie	20,1	52,5	156,8	113,0	342,4	1,59
Pomorskie	110,3	149,6	300,4	268,0	828,2	3,84
Śląskie	258,3	407,5	538,3	449,8	1.654,0	7,67
Świętokrzyskie	71,3	74,2	146,9	114,2	406,7	1,89
Warmińsko-mazurskie	28,2	36,1	100,4	69,3	234,0	1,08
Wielkopolskie	168,1	320,0	498,0	451,2	1.437,3	6,66
Zachodniopomorskie	25,8	45,2	88,8	123,3	283,1	1,31
Nierozdzielone	936,9	1.253,0	1.328,5	1.407,2	4.925,6	22,83
PROGRAM OPERACYJNY ROZWÓJ POLSKI WSCHODNIEJ						
Polska ogółem	1.049,4	1.574,6	1.074,4	2.003,3	5.701,7	100,00
Dolnośląskie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Kujawsko-pomorskie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Lubelskie	178,6	346,9	273,0	614,0	1.412,5	24,77
Lubuskie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Łódzkie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Małopolskie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Mazowieckie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Opolskie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Podkarpackie	284,7	412,0	130,4	592,0	1.419,1	24,89
Podlaskie	191,7	209,7	275,7	320,4	997,5	17,50
Pomorskie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Śląskie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Świętokrzyskie	134,2	250,3	178,1	237,6	800,3	14,04
Warmińsko-mazurskie	262,0	270,7	148,9	124,6	806,1	14,14
Wielkopolskie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Zachodniopomorskie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Nierozdzielone	-1,9	85,0	68,3	114,8	266,2	4,67

c.d.

Województwa	2010	2011	2012	2013	2010–2013	
	mln zł				%%	
PROGRAM OPERACYJNY POMOC TECHNICZNA						
Polska ogółem	532,2	259,9	0,0	0,0	792,1	100,00
Dolnośląskie	3,6	2,3	0,0	0,0	5,9	0,74
Kujawsko-pomorskie	2,5	1,2	0,0	0,0	3,7	0,46
Lubelskie	2,6	1,5	0,0	0,0	4,1	0,51
Lubuskie	3,0	1,8	0,0	0,0	4,7	0,60
Łódzkie	2,8	1,4	0,0	0,0	4,2	0,53
Małopolskie	3,3	1,9	0,0	0,0	5,2	0,65
Mazowieckie	330,2	162,9	0,0	0,0	493,1	62,25
Opolskie	2,9	1,6	0,0	0,0	4,5	0,57
Podkarpackie	2,6	1,6	0,0	0,0	4,1	0,52
Podlaskie	2,9	1,6	0,0	0,0	4,4	0,56
Pomorskie	2,9	1,7	0,0	0,0	4,6	0,58
Śląskie	2,9	1,9	0,0	0,0	4,8	0,60
Świętokrzyskie	2,3	1,1	0,0	0,0	3,4	0,43
Warmińsko-mazurskie	3,4	1,9	0,0	0,0	5,3	0,67
Wielkopolskie	2,2	0,4	0,0	0,0	2,6	0,33
Zachodniopomorskie	3,0	1,8	0,0	0,0	4,8	0,61
Nierozdzielone	159,1	73,5	0,0	0,0	232,7	29,37
PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH						
Polska ogółem	8.420,0	9.960,0	9.257,7	10.446,9	38.084,6	100,00
Dolnośląskie	387,0	457,8	402,6	585,4	1.832,8	4,81
Kujawsko-pomorskie	558,3	660,4	608,8	670,5	2.498,0	6,56
Lubelskie	829,9	981,7	868,0	898,3	3.577,9	9,39
Lubuskie	237,2	280,5	198,3	331,7	1.047,8	2,75
Łódzkie	585,0	691,9	690,3	737,6	2.704,8	7,10
Małopolskie	354,1	418,9	441,2	462,4	1.676,6	4,40
Mazowieckie	1.223,5	1.447,2	1.449,4	1.438,6	5.558,7	14,60
Opolskie	189,5	224,2	180,8	257,1	851,7	2,24
Podkarpackie	370,0	437,6	408,4	475,1	1.691,2	4,44
Podlaskie	699,0	826,9	792,1	713,6	3.031,6	7,96
Pomorskie	380,2	449,8	430,8	510,8	1.771,6	4,65
Śląskie	223,3	264,1	247,7	323,9	1.058,9	2,78
Świętokrzyskie	387,5	458,4	417,0	416,4	1.679,2	4,41
Warmińsko-mazurskie	495,7	586,4	536,2	655,5	2.273,8	5,97
Wielkopolskie	1.007,5	1.191,8	1.049,5	1.127,2	4.376,0	11,49
Zachodniopomorskie	410,1	485,1	365,3	624,9	1.885,4	4,95
Nierozdzielone	82,3	97,3	171,3	217,8	568,7	1,49

c.d.

Województwa	2010	2011	2012	2013	2010–2013	
	mln zł				%%	
PO ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SEKTORA RYBOŁÓWSTWA...						
Polska ogółem	308,7	601,2	604,9	626,7	2.141,5	100,00
Dolnośląskie	5,1	4,3	38,2	26,2	73,8	3,45
Kujawsko-pomorskie	1,1	17,2	14,2	18,2	50,8	2,37
Lubelskie	2,2	4,1	33,6	12,4	52,2	2,44
Lubuskie	0,8	2,8	18,3	16,2	38,2	1,78
Łódzkie	5,8	14,3	11,5	11,2	42,8	2,00
Małopolskie	0,2	5,3	18,7	10,1	34,3	1,60
Mazowieckie	7,1	24,9	33,2	34,8	100,0	4,67
Opolskie	1,0	3,1	11,9	5,9	21,8	1,02
Podkarpackie	1,2	2,6	14,1	17,3	35,2	1,64
Podlaskie	0,7	23,6	8,2	17,6	50,1	2,34
Pomorskie	155,5	182,3	144,3	186,3	668,4	31,21
Śląskie	4,4	19,7	27,8	22,7	74,5	3,48
Świętokrzyskie	3,4	8,8	19,1	20,1	51,4	2,40
Warmińsko-mazurskie	26,9	36,6	31,0	44,3	138,8	6,48
Wielkopolskie	9,7	19,8	43,9	44,0	117,4	5,48
Zachodniopomorskie	83,6	210,8	124,7	122,2	541,3	25,28
Nierozdzielone	0,0	21,1	12,3	17,2	50,6	2,36
DOPLATY BEZPOŚREDNIE						
Polska ogółem	7.909,1	9.568,7	12.406,8	14.064,0	43.948,7	100,00
Dolnośląskie	493,3	595,9	746,2	859,7	2.695,1	6,13
Kujawsko-pomorskie	617,6	745,4	949,9	1.109,7	3.422,7	7,79
Lubelskie	817,7	994,7	1.442,4	1.513,2	4.768,0	10,85
Lubuskie	213,4	260,4	324,8	368,5	1.167,1	2,66
Łódzkie	511,6	622,1	803,0	923,5	2.860,2	6,51
Małopolskie	282,3	344,4	453,0	553,2	1.632,9	3,72
Mazowieckie	1.008,3	1.226,1	1.590,6	1.821,0	5.646,0	12,85
Opolskie	298,9	362,0	440,7	500,0	1.601,6	3,64
Podkarpackie	289,4	354,0	477,3	535,0	1.655,7	3,77
Podlaskie	558,1	675,0	883,4	992,1	3.108,7	7,07
Pomorskie	389,2	472,1	586,6	672,0	2.120,0	4,82
Śląskie	188,0	226,7	287,1	331,6	1.033,4	2,35
Świętokrzyskie	281,9	339,0	468,5	531,0	1.620,4	3,69
Warmińsko-mazurskie	520,4	625,1	775,7	882,3	2.803,5	6,38
Wielkopolskie	992,0	1.191,9	1.511,1	1.720,9	5.415,9	12,32
Zachodniopomorskie	446,6	534,0	666,4	750,4	2.397,5	5,46
Nierozdzielone	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00

Tabela XCI. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo dolnośląskie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
WYDATKI OGÓŁEM					
mln zł					
Ogółem	38.446,8	39.899,9	42.168,4	42.447,1	162.962,3
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	13.271,7	13.689,3	14.309,2	15.029,5	56.299,7
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	593,9	583,5	599,0	613,3	2.389,7
Budżet państwa i budżet środków europejskich	2.513,9	3.193,1	4.617,6	4.015,7	14.340,3
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	13.251,0	13.561,9	13.434,0	13.188,0	53.435,0
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	4.799,3	4.946,4	5.039,9	5.280,0	20.065,6
Uczelnie publiczne	2.194,5	2.336,4	2.324,8	2.302,0	9.157,7
Instytucje kultury	493,4	488,5	572,7	629,1	2.183,7
Fundusz Pracy	643,6	420,0	466,9	519,9	2.050,5
Inne jednostki sektora finansów publicznych	685,5	680,7	804,2	869,7	3.040,2
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	34,5	34,3	33,9	35,4	34,5
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	1,5	1,5	1,4	1,4	1,5
Budżet państwa i budżet środków europejskich	6,5	8,0	11,0	9,5	8,8
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	34,5	34,0	31,9	31,1	32,8
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	12,5	12,4	12,0	12,4	12,3
Uczelnie publiczne	5,7	5,9	5,5	5,4	5,6
Instytucje kultury	1,3	1,2	1,4	1,5	1,3
Fundusz Pracy	1,7	1,1	1,1	1,2	1,3
Inne jednostki sektora finansów publicznych	1,8	1,7	1,9	2,0	1,9
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	13.179,2	13.680,4	14.469,2	14.586,6	55.915,4
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	4.549,4	4.693,6	4.909,9	5.164,8	19.317,7
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	203,6	200,1	205,5	210,8	819,9
Budżet państwa i budżet środków europejskich	861,7	1.094,8	1.584,4	1.380,0	4.920,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.542,3	4.649,9	4.609,6	4.532,0	18.333,8
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.645,2	1.696,0	1.729,3	1.814,4	6.884,9
Uczelnie publiczne	752,2	801,1	797,7	791,1	3.142,1
Instytucje kultury	169,1	167,5	196,5	216,2	749,3
Fundusz Pracy	220,6	144,0	160,2	178,7	703,5
Inne jednostki sektora finansów publicznych	235,0	233,4	276,0	298,9	1.043,2
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	101,6	101,5	102,9	102,0	102,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	111,5	111,0	110,6	110,2	110,8
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	53,3	52,7	52,1	51,4	52,3
Budżet państwa i budżet środków europejskich	87,1	88,1	93,4	92,1	90,4
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	106,6	107,7	108,3	105,0	106,9
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	100,2	98,9	99,4	99,4	99,4
Uczelnie publiczne	138,7	138,7	138,8	138,9	138,8
Instytucje kultury	99,8	89,6	110,1	121,1	105,1
Fundusz Pracy	101,2	96,7	98,0	95,5	98,0
Inne jednostki sektora finansów publicznych	96,9	94,9	95,8	104,0	98,0

Tabela XCII. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo kujawsko-pomorskie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
WYDATKI OGÓŁEM					
mln zł					
Ogółem	25.243,8	25.969,3	26.842,9	27.526,8	105.582,8
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	7.406,3	7.745,2	8.214,2	8.665,6	32.031,2
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	913,5	914,3	957,6	1.008,6	3.793,9
Budżet państwa i budżet środków europejskich	2.904,6	3.160,9	3.369,0	3.133,6	12.568,1
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	8.532,2	8.708,8	8.759,2	8.863,3	34.863,5
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	3.399,1	3.508,3	3.574,0	3.859,5	14.340,9
Uczelnie publiczne	771,4	821,3	817,2	809,2	3.218,9
Instytucje kultury	264,4	267,6	257,3	247,7	1.037,0
Fundusz Pracy	597,0	408,4	441,6	508,3	1.955,4
Inne jednostki sektora finansów publicznych	455,4	434,6	452,7	431,0	1.773,8
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	29,3	29,8	30,6	31,5	30,3
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	3,6	3,5	3,6	3,7	3,6
Budżet państwa i budżet środków europejskich	11,5	12,2	12,6	11,4	11,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	33,8	33,5	32,6	32,2	33,0
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	13,5	13,5	13,3	14,0	13,6
Uczelnie publiczne	3,1	3,2	3,0	2,9	3,0
Instytucje kultury	1,0	1,0	1,0	0,9	1,0
Fundusz Pracy	2,4	1,6	1,6	1,8	1,9
Inne jednostki sektora finansów publicznych	1,8	1,7	1,7	1,6	1,7
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	12.028,2	12.376,0	12.804,2	13.154,6	50.363,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3.529,0	3.691,0	3.918,2	4.141,1	15.279,4
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	435,2	435,7	456,8	482,0	1.809,7
Budżet państwa i budżet środków europejskich	1.384,0	1.506,4	1.607,0	1.497,5	5.994,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.065,4	4.150,3	4.178,2	4.235,6	16.629,5
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.619,6	1.671,9	1.704,8	1.844,4	6.840,8
Uczelnie publiczne	367,5	391,4	389,8	386,7	1.535,4
Instytucje kultury	126,0	127,5	122,7	118,4	494,6
Fundusz Pracy	284,5	194,6	210,7	242,9	932,7
Inne jednostki sektora finansów publicznych	217,0	207,1	216,0	206,0	846,0
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	94,6	93,9	93,6	94,1	94,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	86,5	87,3	88,2	88,4	87,7
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	113,6	114,5	115,5	117,3	115,3
Budżet państwa i budżet środków europejskich	100,1	97,5	93,9	94,5	96,3
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	95,4	96,1	98,2	98,2	97,0
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	98,6	97,5	98,0	101,0	98,8
Uczelnie publiczne	67,8	67,8	67,8	67,9	67,8
Instytucje kultury	74,4	68,2	68,8	66,3	69,3
Fundusz Pracy	123,8	122,6	121,6	121,6	122,5
Inne jednostki sektora finansów publicznych	89,6	84,3	75,3	72,1	79,8

Tabela XCIII. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo lubelskie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
	WYDATKI OGÓŁEM				
	mln zł				
Ogółem	26.459,7	27.538,7	29.156,9	29.793,9	112.949,3
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	6.680,9	6.920,9	7.279,6	7.716,3	28.597,6
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	1.977,1	1.960,5	2.034,0	2.105,2	8.076,8
Budżet państwa i budżet środków europejskich	3.568,5	3.992,8	5.416,7	4.987,1	17.965,0
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	8.559,4	8.900,6	8.523,2	8.806,6	34.789,8
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	3.516,6	3.652,5	3.711,5	3.948,9	14.829,5
Uczelnie publiczne	1.166,6	1.242,1	1.235,9	1.223,8	4.868,3
Instytucje kultury	242,9	282,8	310,2	297,8	1.133,8
Fundusz Pracy	512,7	358,2	389,1	453,8	1.713,8
Inne jednostki sektora finansów publicznych	235,0	228,4	256,8	254,5	974,7
	Ogółem = 100				
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	25,2	25,1	25,0	25,9	25,3
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	7,5	7,1	7,0	7,1	7,2
Budżet państwa i budżet środków europejskich	13,5	14,5	18,6	16,7	15,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	32,3	32,3	29,2	29,6	30,8
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	13,3	13,3	12,7	13,3	13,1
Uczelnie publiczne	4,4	4,5	4,2	4,1	4,3
Instytucje kultury	0,9	1,0	1,1	1,0	1,0
Fundusz Pracy	1,9	1,3	1,3	1,5	1,5
Inne jednostki sektora finansów publicznych	0,9	0,8	0,9	0,9	0,9
	WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA				
	zł				
Ogółem	12.145,2	12.679,8	13.463,3	13.818,1	52.106,5
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3.066,6	3.186,6	3.361,4	3.578,7	13.193,3
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	907,5	902,7	939,2	976,4	3.725,7
Budżet państwa i budżet środków europejskich	1.638,0	1.838,4	2.501,2	2.312,9	8.290,5
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	3.928,9	4.098,2	3.935,6	4.084,4	16.047,0
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.614,2	1.681,8	1.713,8	1.831,5	6.841,1
Uczelnie publiczne	535,5	571,9	570,7	567,6	2.245,6
Instytucje kultury	111,5	130,2	143,3	138,1	523,1
Fundusz Pracy	235,3	164,9	179,7	210,5	790,4
Inne jednostki sektora finansów publicznych	107,9	105,1	118,6	118,0	449,6
	Średnia dla Polski = 100				
Ogółem	95,3	95,7	97,3	97,7	96,5
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	75,2	75,4	75,7	76,4	75,7
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	236,7	237,0	237,3	237,5	237,1
Budżet państwa i budżet środków europejskich	106,3	105,0	111,9	111,0	108,8
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	92,2	94,9	92,5	94,7	93,6
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	98,3	98,1	98,5	100,3	98,8
Uczelnie publiczne	98,7	99,0	99,3	99,7	99,2
Instytucje kultury	65,8	69,7	80,3	77,4	73,3
Fundusz Pracy	106,4	107,4	107,1	108,4	107,3
Inne jednostki sektora finansów publicznych	45,2	43,5	42,0	41,9	43,1

Tabela XCIV. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo lubuskie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
WYDATKI OGÓŁEM					
mln zł					
Ogółem	12.726,2	12.836,1	13.161,0	13.647,8	52.371,1
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3.934,4	4.017,2	4.210,5	4.433,2	16.595,4
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	237,3	231,6	235,5	239,4	943,8
Budżet państwa i budżet środków europejskich	1.244,6	1.649,1	2.003,7	1.848,5	6.745,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.739,5	4.353,4	4.052,5	4.313,3	17.458,7
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.587,5	1.671,7	1.723,0	1.856,6	6.838,9
Uczelnie publiczne	246,7	262,6	261,3	258,7	1.029,3
Instytucje kultury	194,3	178,8	152,0	143,4	668,4
Fundusz Pracy	253,7	173,0	179,9	202,5	809,0
Inne jednostki sektora finansów publicznych	288,3	298,6	342,6	352,3	1.281,7
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	30,9	31,3	32,0	32,5	31,7
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8
Budżet państwa i budżet środków europejskich	9,8	12,8	15,2	13,5	12,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	37,2	33,9	30,8	31,6	33,3
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	12,5	13,0	13,1	13,6	13,1
Uczelnie publiczne	1,9	2,0	2,0	1,9	2,0
Instytucje kultury	1,5	1,4	1,2	1,1	1,3
Fundusz Pracy	2,0	1,3	1,4	1,5	1,5
Inne jednostki sektora finansów publicznych	2,3	2,3	2,6	2,6	2,4
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	12.437,4	12.545,5	12.861,1	13.361,0	51.205,1
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3.845,2	3.926,3	4.114,6	4.340,0	16.226,0
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	231,9	226,4	230,1	234,3	922,7
Budżet państwa i budżet środków europejskich	1.216,3	1.611,8	1.958,1	1.809,7	6.595,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.632,0	4.254,9	3.960,1	4.222,6	17.069,6
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.551,5	1.633,9	1.683,8	1.817,6	6.686,8
Uczelnie publiczne	241,1	256,7	255,4	253,3	1.006,4
Instytucje kultury	189,9	174,8	148,5	140,4	653,5
Fundusz Pracy	247,9	169,1	175,8	198,2	790,9
Inne jednostki sektora finansów publicznych	281,8	291,8	334,8	344,9	1.253,2
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	97,1	94,9	93,9	95,2	95,2
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	94,3	92,9	92,7	92,6	93,1
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	60,6	59,6	58,3	57,1	58,9
Budżet państwa i budżet środków europejskich	95,9	99,9	100,9	100,8	99,5
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	108,7	98,5	93,1	97,9	99,5
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	94,5	95,3	96,8	99,5	96,6
Uczelnie publiczne	44,4	44,4	44,4	44,5	44,4
Instytucje kultury	112,1	93,5	83,2	78,6	91,6
Fundusz Pracy	110,9	109,5	105,3	103,4	107,3
Inne jednostki sektora finansów publicznych	115,9	118,2	115,9	119,8	117,5

Tabela XCV. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo łódzkie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
WYDATKI OGÓŁEM					
mln zł					
Ogółem	31.977,5	33.746,9	36.299,9	37.184,4	139.208,8
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	10.517,9	10.802,7	11.271,9	11.816,6	44.409,1
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	1.247,1	1.235,5	1.283,3	1.328,0	5.093,8
Budżet państwa i budżet środków europejskich	2.689,6	4.045,6	6.059,2	5.570,5	18.365,0
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	10.574,8	10.532,9	10.373,5	10.830,0	42.311,2
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	4.210,1	4.435,0	4.471,3	4.742,6	17.858,9
Uczelnie publiczne	1.276,4	1.358,9	1.352,2	1.338,9	5.326,4
Instytucje kultury	301,3	345,8	395,4	395,1	1.437,6
Fundusz Pracy	563,7	405,6	448,2	513,3	1.930,8
Inne jednostki sektora finansów publicznych	596,7	584,9	645,0	649,4	2.476,0
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	32,9	32,0	31,1	31,8	31,9
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	3,9	3,7	3,5	3,6	3,7
Budżet państwa i budżet środków europejskich	8,4	12,0	16,7	15,0	13,2
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	33,1	31,2	28,6	29,1	30,4
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	13,2	13,1	12,3	12,8	12,8
Uczelnie publiczne	4,0	4,0	3,7	3,6	3,8
Instytucje kultury	0,9	1,0	1,1	1,1	1,0
Fundusz Pracy	1,8	1,2	1,2	1,4	1,4
Inne jednostki sektora finansów publicznych	1,9	1,7	1,8	1,7	1,8
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	12.577,5	13.319,3	14.378,2	14.796,3	55.071,3
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	4.136,9	4.263,6	4.464,7	4.702,0	17.567,3
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	490,5	487,6	508,3	528,4	2.014,9
Budżet państwa i budżet środków europejskich	1.057,9	1.596,7	2.400,0	2.216,6	7.271,2
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.159,3	4.157,2	4.108,9	4.309,4	16.734,8
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.655,9	1.750,4	1.771,0	1.887,2	7.064,5
Uczelnie publiczne	502,0	536,3	535,6	532,8	2.106,7
Instytucje kultury	118,5	136,5	156,6	157,2	568,8
Fundusz Pracy	221,7	160,1	177,5	204,3	763,6
Inne jednostki sektora finansów publicznych	234,7	230,8	255,5	258,4	979,4
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	97,9	99,4	102,4	103,1	100,8
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	101,4	100,8	100,5	100,4	100,8
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	128,0	128,1	128,5	128,6	128,3
Budżet państwa i budżet środków europejskich	92,0	99,5	109,9	109,1	103,2
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	97,6	96,3	96,6	99,9	97,6
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	100,8	102,1	101,8	103,3	102,0
Uczelnie publiczne	92,5	92,9	93,2	93,5	93,0
Instytucje kultury	69,9	73,0	87,8	88,1	79,7
Fundusz Pracy	101,6	104,9	106,1	105,9	104,4
Inne jednostki sektora finansów publicznych	96,8	93,8	88,8	90,1	92,1

Tabela XCVI. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo małopolskie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
WYDATKI OGÓŁEM					
mln zł					
Ogółem	40.404,9	41.843,4	43.716,9	44.660,3	170.625,5
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	13.203,6	13.655,1	14.305,2	15.079,6	56.243,4
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	1.122,2	1.126,8	1.185,7	1.245,7	4.680,5
Budżet państwa i budżet środków europejskich	2.805,4	3.235,1	4.656,6	4.271,7	14.968,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	13.331,8	13.649,9	13.131,6	13.168,2	53.281,5
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	5.117,7	5.337,8	5.517,5	5.877,5	21.850,5
Uczelnie publiczne	2.864,4	3.049,7	3.034,5	3.004,7	11.953,3
Instytucje kultury	653,7	699,0	633,1	659,5	2.645,3
Fundusz Pracy	609,1	424,4	478,2	556,7	2.068,5
Inne jednostki sektora finansów publicznych	697,0	665,7	774,5	796,6	2.933,8
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	32,7	32,6	32,7	33,8	33,0
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	2,8	2,7	2,7	2,8	2,7
Budżet państwa i budżet środków europejskich	6,9	7,7	10,7	9,6	8,8
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	33,0	32,6	30,0	29,5	31,2
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	12,7	12,8	12,6	13,2	12,8
Uczelnie publiczne	7,1	7,3	6,9	6,7	7,0
Instytucje kultury	1,6	1,7	1,4	1,5	1,6
Fundusz Pracy	1,5	1,0	1,1	1,2	1,2
Inne jednostki sektora finansów publicznych	1,7	1,6	1,8	1,8	1,7
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	12.109,2	12.502,5	13.034,0	13.289,4	50.935,2
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3.957,1	4.080,0	4.265,0	4.487,2	16.789,3
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	336,3	336,7	353,5	370,7	1.397,2
Budżet państwa i budżet środków europejskich	840,8	966,6	1.388,3	1.271,1	4.466,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	3.995,5	4.078,5	3.915,1	3.918,4	15.907,6
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.533,8	1.594,9	1.645,0	1.749,0	6.522,6
Uczelnie publiczne	858,4	911,2	904,7	894,1	3.568,5
Instytucje kultury	195,9	208,9	188,7	196,2	789,8
Fundusz Pracy	182,5	126,8	142,6	165,7	617,6
Inne jednostki sektora finansów publicznych	208,9	198,9	230,9	237,0	875,7
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	95,1	94,7	94,9	94,8	94,9
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	97,0	96,5	96,1	95,8	96,3
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	87,9	88,5	89,4	90,3	89,0
Budżet państwa i budżet środków europejskich	86,6	85,2	89,4	89,9	87,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	93,7	94,4	92,0	90,8	92,7
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	93,4	93,0	94,6	95,8	94,2
Uczelnie publiczne	158,3	157,8	157,4	157,0	157,6
Instytucje kultury	115,6	111,7	105,8	109,9	110,7
Fundusz Pracy	87,7	87,9	89,7	90,2	88,8
Inne jednostki sektora finansów publicznych	86,3	81,0	80,4	82,8	82,5

Tabela XCVII. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo mazowieckie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
	WYDATKI OGÓŁEM				
	mln zł				
Ogółem	79.791,3	83.072,2	86.005,1	86.388,9	335.257,5
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	20.906,4	21.675,0	22.748,4	24.064,6	89.394,5
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	2.349,9	2.334,7	2.422,9	2.510,5	9.618,0
Budżet państwa i budżet środków europejskich	11.760,7	12.568,2	13.819,6	13.159,9	51.308,4
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	24.733,4	25.353,6	25.574,2	25.433,4	101.094,6
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	10.188,6	10.772,3	10.664,6	10.565,2	42.190,7
Uczelnie publiczne	4.302,5	4.580,8	4.558,1	4.513,3	17.954,7
Instytucje kultury	1.775,6	2.112,7	1.716,7	1.611,0	7.216,1
Fundusz Pracy	1.020,8	721,8	806,9	958,8	3.508,2
Inne jednostki sektora finansów publicznych	2.753,3	2.953,0	3.693,8	3.572,3	12.972,4
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	26,2	26,1	26,5	27,9	26,7
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	2,9	2,8	2,8	2,9	2,9
Budżet państwa i budżet środków europejskich	14,7	15,1	16,1	15,2	15,3
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	31,0	30,5	29,7	29,4	30,2
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	12,8	13,0	12,4	12,2	12,6
Uczelnie publiczne	5,4	5,5	5,3	5,2	5,4
Instytucje kultury	2,2	2,5	2,0	1,9	2,2
Fundusz Pracy	1,3	0,9	0,9	1,1	1,0
Inne jednostki sektora finansów publicznych	3,5	3,6	4,3	4,1	3,9
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	15.149,1	15.716,7	16.222,0	16.248,2	63.335,9
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3.969,3	4.100,8	4.290,7	4.526,1	16.886,9
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	446,2	441,7	457,0	472,2	1.817,0
Budżet państwa i budżet środków europejskich	2.232,9	2.377,8	2.606,6	2.475,1	9.692,4
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.695,9	4.796,7	4.823,7	4.783,5	19.099,9
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.934,4	2.038,0	2.011,5	1.987,1	7.971,1
Uczelnie publiczne	816,9	866,7	859,7	848,9	3.392,1
Instytucje kultury	337,1	399,7	323,8	303,0	1.363,6
Fundusz Pracy	193,8	136,6	152,2	180,3	662,9
Inne jednostki sektora finansów publicznych	522,7	558,7	696,7	671,9	2.450,0
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	113,5	113,4	112,7	111,1	112,7
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	97,3	97,0	96,6	96,6	96,9
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	116,5	116,1	115,5	114,9	115,7
Budżet państwa i budżet środków europejskich	121,1	117,3	114,1	114,3	116,4
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	110,2	111,1	113,3	110,9	111,4
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	117,8	118,9	115,6	108,8	115,1
Uczelnie publiczne	150,6	150,1	149,6	149,0	149,8
Instytucje kultury	199,0	213,8	181,5	169,8	191,2
Fundusz Pracy	91,7	92,8	94,2	96,2	93,7
Inne jednostki sektora finansów publicznych	214,0	225,1	239,5	232,1	228,4

Tabela XCVIII. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo opolskie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
WYDATKI OGÓŁEM					
mln zł					
Ogółem	11.896,8	11.898,0	12.172,3	12.467,0	48.434,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3.807,8	3.932,4	4.117,8	4.315,7	16.173,6
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	331,0	326,8	336,8	344,4	1.339,1
Budżet państwa i budżet środków europejskich	1.178,8	1.235,7	1.493,2	1.383,0	5.290,6
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.162,2	3.970,3	3.765,5	3.870,0	15.768,1
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.554,6	1.644,2	1.659,0	1.756,0	6.613,7
Uczelnie publiczne	332,8	354,4	352,6	349,1	1.388,9
Instytucje kultury	165,0	140,7	135,1	135,0	575,8
Fundusz Pracy	208,9	140,5	153,6	174,8	677,8
Inne jednostki sektora finansów publicznych	155,7	153,0	158,8	138,9	606,3
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	32,0	33,1	33,8	34,6	33,4
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	2,8	2,7	2,8	2,8	2,8
Budżet państwa i budżet środków europejskich	9,9	10,4	12,3	11,1	10,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	35,0	33,4	30,9	31,0	32,6
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	13,1	13,8	13,6	14,1	13,7
Uczelnie publiczne	2,8	3,0	2,9	2,8	2,9
Instytucje kultury	1,4	1,2	1,1	1,1	1,2
Fundusz Pracy	1,8	1,2	1,3	1,4	1,4
Inne jednostki sektora finansów publicznych	1,3	1,3	1,3	1,1	1,3
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	11.695,2	11.734,3	12.049,4	12.412,2	47.891,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3.743,3	3.878,3	4.076,2	4.296,7	15.994,4
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	325,4	322,3	333,4	342,9	1.324,1
Budżet państwa i budżet środków europejskich	1.158,8	1.218,7	1.478,1	1.376,9	5.232,5
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.091,7	3.915,7	3.727,5	3.853,0	15.587,8
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.528,3	1.621,5	1.642,2	1.748,3	6.540,3
Uczelnie publiczne	327,2	349,5	349,0	347,6	1.373,3
Instytucje kultury	162,2	138,8	133,7	134,4	569,1
Fundusz Pracy	205,4	138,6	152,1	174,1	670,0
Inne jednostki sektora finansów publicznych	153,0	150,9	157,2	138,3	599,4
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	92,6	90,2	89,4	90,0	90,5
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	91,8	91,7	91,8	91,7	91,8
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	85,0	84,8	84,4	83,5	84,4
Budżet państwa i budżet środków europejskich	94,5	90,9	91,2	92,1	92,1
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	96,0	90,7	87,6	89,3	90,9
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	93,0	94,6	94,4	95,7	94,5
Uczelnie publiczne	60,3	60,5	60,7	61,0	60,7
Instytucje kultury	95,7	74,2	74,9	75,3	79,8
Fundusz Pracy	95,8	93,9	94,2	93,6	94,4
Inne jednostki sektora finansów publicznych	63,5	61,8	55,2	48,9	56,9

Tabela XCIX. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo podkarpackie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
	WYDATKI OGÓŁEM				
	mln zł				
Ogółem	24.772,0	26.214,1	27.032,7	27.822,3	105.841,2
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	6.792,3	7.104,5	7.596,2	8.051,9	29.545,0
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	963,7	950,6	979,9	1.001,0	3.895,1
Budżet państwa i budżet środków europejskich	2.918,3	4.133,8	4.660,1	4.268,1	15.980,3
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	9.073,1	8.911,9	8.381,0	8.798,6	35.164,5
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	3.143,1	3.346,9	3.498,1	3.696,1	13.684,1
Uczelnie publiczne	533,2	567,6	564,8	559,3	2.224,9
Instytucje kultury	236,8	239,8	247,3	263,6	987,5
Fundusz Pracy	609,3	427,7	456,4	522,1	2.015,5
Inne jednostki sektora finansów publicznych	502,4	531,2	649,0	661,5	2.344,2
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	27,4	27,1	28,1	28,9	27,9
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	3,9	3,6	3,6	3,6	3,7
Budżet państwa i budżet środków europejskich	11,8	15,8	17,2	15,3	15,1
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	36,6	34,0	31,0	31,6	33,2
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	12,7	12,8	12,9	13,3	12,9
Uczelnie publiczne	2,2	2,2	2,1	2,0	2,1
Instytucje kultury	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9
Fundusz Pracy	2,5	1,6	1,7	1,9	1,9
Inne jednostki sektora finansów publicznych	2,0	2,0	2,4	2,4	2,2
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	11.641,3	12.314,7	12.691,7	13.066,4	49.714,1
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3.191,9	3.337,5	3.566,4	3.781,5	13.877,4
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	452,9	446,6	460,0	470,1	1.829,6
Budżet państwa i budżet środków europejskich	1.371,4	1.941,9	2.187,9	2.004,4	7.505,7
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.263,8	4.186,5	3.934,8	4.132,2	16.517,3
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.477,0	1.572,3	1.642,3	1.735,8	6.427,5
Uczelnie publiczne	250,5	266,7	265,2	262,7	1.045,0
Instytucje kultury	111,3	112,7	116,1	123,8	463,8
Fundusz Pracy	286,3	200,9	214,3	245,2	946,7
Inne jednostki sektora finansów publicznych	236,1	249,6	304,7	310,7	1.101,1
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	92,3	93,6	93,0	93,6	93,1
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	78,3	78,9	80,3	80,7	79,6
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	118,2	117,4	116,3	114,4	116,5
Budżet państwa i budżet środków europejskich	99,7	107,4	105,6	104,8	104,5
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	100,0	96,9	92,5	95,8	96,3
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	89,9	91,7	94,4	95,1	92,8
Uczelnie publiczne	46,2	46,2	46,1	46,1	46,2
Instytucje kultury	65,7	60,3	65,1	69,4	65,0
Fundusz Pracy	124,5	125,8	123,3	122,5	124,0
Inne jednostki sektora finansów publicznych	97,4	101,3	105,6	108,1	103,4

Tabela C. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo podlaskie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
	WYDATKI OGÓŁEM				
	mln zł				
Ogółem	14.976,3	15.705,7	15.982,5	16.350,5	63.015,1
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3.394,2	3.480,7	3.622,8	3.816,3	14.314,0
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	1.075,4	1.072,6	1.117,7	1.161,5	4.427,1
Budżet państwa i budżet środków europejskich	2.480,6	3.029,8	3.259,3	3.121,1	11.890,8
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	5.006,0	5.086,0	4.873,5	4.999,0	19.964,4
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.911,3	1.963,4	2.003,0	2.123,4	8.001,2
Uczelnie publiczne	492,1	523,9	521,3	516,2	2.053,6
Instytucje kultury	187,1	207,2	184,2	152,5	731,0
Fundusz Pracy	273,1	192,8	203,9	240,0	909,8
Inne jednostki sektora finansów publicznych	156,6	149,2	197,0	220,5	723,2
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	22,7	22,2	22,7	23,3	22,7
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	7,2	6,8	7,0	7,1	7,0
Budżet państwa i budżet środków europejskich	16,6	19,3	20,4	19,1	18,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	33,4	32,4	30,5	30,6	31,7
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	12,8	12,5	12,5	13,0	12,7
Uczelnie publiczne	3,3	3,3	3,3	3,2	3,3
Instytucje kultury	1,2	1,3	1,2	0,9	1,2
Fundusz Pracy	1,8	1,2	1,3	1,5	1,4
Inne jednostki sektora finansów publicznych	1,0	0,9	1,2	1,3	1,1
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	12.444,5	13.077,3	13.333,3	13.682,9	52.538,1
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	2.820,4	2.898,2	3.022,3	3.193,6	11.934,5
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	893,6	893,1	932,4	972,0	3.691,0
Budżet państwa i budżet środków europejskich	2.061,3	2.522,7	2.719,0	2.611,9	9.914,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.159,7	4.234,9	4.065,6	4.183,4	16.643,6
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.588,2	1.634,9	1.671,0	1.777,0	6.671,0
Uczelnie publiczne	408,9	436,3	434,9	432,0	1.712,1
Instytucje kultury	155,4	172,5	153,7	127,7	609,3
Fundusz Pracy	226,9	160,6	170,1	200,8	758,4
Inne jednostki sektora finansów publicznych	130,1	124,2	164,3	184,5	603,2
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	97,1	98,0	96,6	97,0	97,2
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	69,1	68,6	68,1	68,2	68,5
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	233,1	234,5	235,5	236,4	234,9
Budżet państwa i budżet środków europejskich	116,8	120,5	116,3	117,1	117,7
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	97,6	98,1	95,5	97,0	97,0
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	96,7	95,3	96,1	97,3	96,4
Uczelnie publiczne	75,4	75,5	75,7	75,9	75,6
Instytucje kultury	91,7	92,3	86,1	71,5	85,4
Fundusz Pracy	103,4	105,1	102,6	104,5	103,9
Inne jednostki sektora finansów publicznych	54,2	51,1	57,7	64,8	57,3

Tabela CI. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo pomorskie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
	WYDATKI OGÓŁEM				
	mln zł				
Ogółem	28.408,9	29.457,9	31.808,9	31.730,0	121.405,8
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	8.619,6	9.009,8	9.541,8	10.056,1	37.227,3
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	452,3	450,8	469,0	491,1	1.863,3
Budżet państwa i budżet środków europejskich	2.797,8	2.817,8	4.277,5	3.813,9	13.707,0
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	10.365,1	10.849,4	11.108,7	10.677,8	43.001,0
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	3.690,5	3.803,5	3.806,6	4.046,0	15.346,7
Uczelnie publiczne	1.233,6	1.313,4	1.306,9	1.294,0	5.147,9
Instytucje kultury	377,7	478,1	470,9	450,2	1.776,9
Fundusz Pracy	448,4	312,0	340,2	386,5	1.487,0
Inne jednostki sektora finansów publicznych	423,9	423,1	487,4	514,3	1.848,7
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	30,3	30,6	30,0	31,7	30,7
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5
Budżet państwa i budżet środków europejskich	9,8	9,6	13,4	12,0	11,3
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	36,5	36,8	34,9	33,7	35,4
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	13,0	12,9	12,0	12,8	12,6
Uczelnie publiczne	4,3	4,5	4,1	4,1	4,2
Instytucje kultury	1,3	1,6	1,5	1,4	1,5
Fundusz Pracy	1,6	1,1	1,1	1,2	1,2
Inne jednostki sektora finansów publicznych	1,5	1,4	1,5	1,6	1,5
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	12.484,7	12.900,3	13.889,9	13.820,8	53.095,8
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3.788,0	3.945,6	4.166,6	4.380,2	16.280,4
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	198,8	197,4	204,8	213,9	814,9
Budżet państwa i budżet środków europejskich	1.229,5	1.234,0	1.867,8	1.661,3	5.992,6
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.555,1	4.751,2	4.850,8	4.651,0	18.808,1
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.621,9	1.665,6	1.662,2	1.762,3	6.712,1
Uczelnie publiczne	542,1	575,2	570,7	563,7	2.251,6
Instytucje kultury	166,0	209,4	205,6	196,1	777,1
Fundusz Pracy	197,1	136,6	148,5	168,3	650,6
Inne jednostki sektora finansów publicznych	186,3	185,3	212,8	224,0	808,4
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	97,4	97,0	99,7	97,7	98,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	92,9	93,3	93,8	93,5	93,4
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	52,0	52,0	51,9	52,2	52,0
Budżet państwa i budżet środków europejskich	96,2	91,3	99,1	97,8	96,3
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	106,9	110,0	114,0	107,8	109,7
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	98,7	97,1	95,6	96,5	97,0
Uczelnie publiczne	99,9	99,6	99,3	99,0	99,4
Instytucje kultury	98,0	112,0	115,2	109,9	108,9
Fundusz Pracy	92,8	92,9	92,5	91,3	92,4
Inne jednostki sektora finansów publicznych	77,1	75,6	74,2	78,3	76,3

Tabela CII. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo śląskie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
WYDATKI OGÓŁEM					
mln zł					
Ogółem	64.386,3	66.169,0	67.300,0	69.977,3	267.832,6
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	29.740,1	30.804,4	32.133,2	33.836,3	126.514,0
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	470,2	463,3	474,8	482,6	1.890,9
Budżet państwa i budżet środków europejskich	4.387,7	4.665,9	4.318,1	4.024,5	17.396,2
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	18.028,5	18.267,7	18.158,7	18.968,0	73.423,0
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	7.711,2	7.995,5	8.025,6	8.397,2	32.129,5
Uczelnie publiczne	1.757,0	1.870,6	1.861,3	1.843,1	7.332,0
Instytucje kultury	591,5	648,1	708,4	756,1	2.704,1
Fundusz Pracy	776,0	544,6	609,6	705,2	2.635,5
Inne jednostki sektora finansów publicznych	924,0	908,8	1.010,2	964,3	3.807,3
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	46,2	46,6	47,7	48,4	47,2
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Budżet państwa i budżet środków europejskich	6,8	7,1	6,4	5,8	6,5
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	28,0	27,6	27,0	27,1	27,4
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	12,0	12,1	11,9	12,0	12,0
Uczelnie publiczne	2,7	2,8	2,8	2,6	2,7
Instytucje kultury	0,9	1,0	1,1	1,1	1,0
Fundusz Pracy	1,2	0,8	0,9	1,0	1,0
Inne jednostki sektora finansów publicznych	1,4	1,4	1,5	1,4	1,4
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	13.891,5	14.302,6	14.580,1	15.214,3	57.988,6
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	6.416,5	6.658,5	6.961,5	7.356,6	27.393,0
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	101,4	100,1	102,9	104,9	409,4
Budżet państwa i budżet środków europejskich	946,7	1.008,6	935,5	875,0	3.765,7
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	3.889,7	3.948,6	3.934,0	4.124,0	15.896,3
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.663,7	1.728,3	1.738,7	1.825,7	6.956,4
Uczelnie publiczne	379,1	404,3	403,2	400,7	1.587,4
Instytucje kultury	127,6	140,1	153,5	164,4	585,6
Fundusz Pracy	167,4	117,7	132,1	153,3	570,6
Inne jednostki sektora finansów publicznych	199,4	196,4	218,8	209,7	824,3
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	105,9	105,2	103,5	105,4	105,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	157,3	157,5	156,8	157,0	157,1
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	26,6	26,5	26,2	25,7	26,2
Budżet państwa i budżet środków europejskich	89,2	86,1	80,3	81,9	84,1
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	91,3	91,4	92,4	95,6	92,7
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	101,3	100,8	99,9	100,0	100,5
Uczelnie publiczne	69,9	70,0	70,2	70,4	70,1
Instytucje kultury	75,3	74,9	86,0	92,1	82,1
Fundusz Pracy	82,3	83,2	84,8	85,2	83,8
Inne jednostki sektora finansów publicznych	82,4	80,1	76,3	73,4	77,8

Tabela CIII. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo świętokrzyskie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
WYDATKI OGÓŁEM					
mln zł					
Ogółem	16.440,9	16.621,4	17.015,9	17.336,9	67.415,1
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	4.409,7	4.625,5	4.933,4	5.223,2	19.191,8
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	795,4	788,1	823,2	852,5	3.259,2
Budżet państwa i budżet środków europejskich	2.245,9	2.443,2	2.562,7	2.384,0	9.635,8
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	5.876,5	5.604,0	5.509,6	5.473,9	22.464,0
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	2.082,1	2.214,8	2.222,3	2.389,3	8.908,5
Uczelnie publiczne	320,2	340,9	339,2	335,9	1.336,3
Instytucje kultury	159,2	157,0	139,2	143,9	599,3
Fundusz Pracy	351,8	243,4	257,3	305,1	1.157,6
Inne jednostki sektora finansów publicznych	200,2	204,4	229,0	229,0	862,6
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	26,8	27,8	29,0	30,1	28,5
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	4,8	4,7	4,8	4,9	4,8
Budżet państwa i budżet środków europejskich	13,7	14,7	15,1	13,8	14,3
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	35,7	33,7	32,4	31,6	33,3
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	12,7	13,3	13,1	13,8	13,2
Uczelnie publiczne	1,9	2,1	2,0	1,9	2,0
Instytucje kultury	1,0	0,9	0,8	0,8	0,9
Fundusz Pracy	2,1	1,5	1,5	1,8	1,7
Inne jednostki sektora finansów publicznych	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	12.819,0	13.004,6	13.356,3	13.670,1	52.850,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3.438,2	3.619,0	3.872,4	4.118,5	15.048,1
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	620,1	616,6	646,1	672,2	2.555,1
Budżet państwa i budżet środków europejskich	1.751,1	1.911,6	2.011,6	1.879,8	7.554,0
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.581,9	4.384,6	4.324,7	4.316,2	17.607,3
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.623,4	1.732,9	1.744,4	1.883,9	6.984,6
Uczelnie publiczne	249,7	266,7	266,3	264,9	1.047,5
Instytucje kultury	124,2	122,8	109,2	113,5	469,7
Fundusz Pracy	274,3	190,5	201,9	240,6	907,3
Inne jednostki sektora finansów publicznych	156,1	159,9	179,7	180,6	676,4
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	99,4	97,6	96,7	96,9	97,6
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	84,3	85,6	87,2	87,9	86,3
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	161,8	162,0	163,3	163,5	162,7
Budżet państwa i budżet środków europejskich	109,1	106,7	102,0	102,3	104,8
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	107,5	101,5	101,6	100,0	102,7
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	98,8	101,1	100,3	103,2	100,9
Uczelnie publiczne	46,0	46,2	46,3	46,5	46,3
Instytucje kultury	73,3	65,7	61,2	63,6	65,8
Fundusz Pracy	120,2	120,4	117,5	120,6	119,8
Inne jednostki sektora finansów publicznych	64,8	65,4	62,9	63,4	64,1

Tabela CIV. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo warmińsko-mazurskie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
	WYDATKI OGÓŁEM				
	mln zł				
Ogółem	18.211,6	19.218,1	19.780,8	20.329,5	77.540,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	4.707,3	4.919,3	5.236,5	5.513,3	20.376,4
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	546,1	543,4	565,7	590,2	2.245,4
Budżet państwa i budżet środków europejskich	2.877,3	3.777,8	3.912,7	3.651,1	14.218,8
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	6.489,4	6.391,6	6.368,3	6.665,3	25.914,5
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	2.188,8	2.286,1	2.355,8	2.534,1	9.364,8
Uczelnie publiczne	514,1	547,4	544,7	539,3	2.145,5
Instytucje kultury	188,4	183,0	180,4	167,6	719,4
Fundusz Pracy	453,7	314,0	336,0	392,3	1.496,0
Inne jednostki sektora finansów publicznych	246,4	255,7	280,9	276,3	1.059,3
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	25,8	25,6	26,5	27,1	26,3
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	3,0	2,8	2,9	2,9	2,9
Budżet państwa i budżet środków europejskich	15,8	19,7	19,8	18,0	18,3
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	35,6	33,3	32,2	32,8	33,4
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	12,0	11,9	11,9	12,5	12,1
Uczelnie publiczne	2,8	2,8	2,8	2,7	2,8
Instytucje kultury	1,0	1,0	0,9	0,8	0,9
Fundusz Pracy	2,5	1,6	1,7	1,9	1,9
Inne jednostki sektora finansów publicznych	1,4	1,3	1,4	1,4	1,4
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	12.527,0	13.230,2	13.635,4	14.050,2	53.442,8
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3.238,0	3.386,5	3.609,7	3.810,4	14.044,5
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	375,7	374,1	389,9	407,9	1.547,6
Budżet państwa i budżet środków europejskich	1.979,2	2.600,7	2.697,1	2.523,4	9.800,3
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.463,8	4.400,1	4.389,8	4.606,5	17.860,2
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.505,6	1.573,8	1.623,9	1.751,4	6.454,7
Uczelnie publiczne	353,7	376,8	375,5	372,7	1.478,7
Instytucje kultury	129,6	126,0	124,3	115,8	495,7
Fundusz Pracy	312,1	216,1	231,6	271,1	1.031,0
Inne jednostki sektora finansów publicznych	169,5	176,0	193,6	190,9	730,1
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	97,6	98,9	98,3	99,0	98,5
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	79,4	80,1	81,3	81,3	80,6
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	98,1	98,3	98,6	99,3	98,6
Budżet państwa i budżet środków europejskich	114,8	122,3	115,9	115,3	117,0
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	104,7	101,9	103,2	106,8	104,1
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	91,7	91,8	93,3	95,9	93,2
Uczelnie publiczne	65,2	65,2	65,3	65,4	65,3
Instytucje kultury	76,5	67,4	69,7	64,9	69,5
Fundusz Pracy	133,6	133,6	131,4	133,0	133,0
Inne jednostki sektora finansów publicznych	70,2	71,9	67,7	67,0	69,0

Tabela CV. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 –województwo wielkopolskie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
	WYDATKI OGÓŁEM				
	mln zł				
Ogółem	41.776,0	44.028,0	45.567,5	46.379,6	177.751,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	12.807,0	13.345,6	14.084,1	14.852,6	55.089,3
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	1.331,5	1.333,4	1.400,7	1.475,8	5.541,5
Budżet państwa i budżet środków europejskich	4.538,5	5.495,7	6.313,8	5.748,7	22.096,7
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	13.855,8	14.389,3	13.998,9	14.183,8	56.427,7
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	5.418,0	5.627,6	5.850,8	6.147,6	23.044,0
Uczelnie publiczne	1.992,3	2.121,2	2.110,6	2.089,9	8.314,0
Instytucje kultury	451,7	528,0	493,4	514,6	1.987,7
Fundusz Pracy	578,9	394,8	438,9	490,3	1.902,9
Inne jednostki sektora finansów publicznych	802,3	792,5	876,3	876,2	3.347,3
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	30,7	30,3	30,9	32,0	31,0
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	3,2	3,0	3,1	3,2	3,1
Budżet państwa i budżet środków europejskich	10,9	12,5	13,9	12,4	12,4
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	33,2	32,7	30,7	30,6	31,7
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	13,0	12,8	12,8	13,3	13,0
Uczelnie publiczne	4,8	4,8	4,6	4,5	4,7
Instytucje kultury	1,1	1,2	1,1	1,1	1,1
Fundusz Pracy	1,4	0,9	1,0	1,1	1,1
Inne jednostki sektora finansów publicznych	1,9	1,8	1,9	1,9	1,9
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	12.120,4	12.741,5	13.161,4	13.377,4	51.400,7
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	3.715,7	3.862,2	4.068,0	4.284,0	15.929,8
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	386,3	385,9	404,6	425,7	1.602,4
Budżet państwa i budżet środków europejskich	1.316,7	1.590,4	1.823,6	1.658,1	6.388,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.020,0	4.164,2	4.043,3	4.091,1	16.318,6
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.571,9	1.628,6	1.689,9	1.773,2	6.663,6
Uczelnie publiczne	578,0	613,9	609,6	602,8	2.404,3
Instytucje kultury	131,0	152,8	142,5	148,4	574,8
Fundusz Pracy	168,0	114,2	126,8	141,4	550,4
Inne jednostki sektora finansów publicznych	232,8	229,3	253,1	252,7	968,0
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	95,2	96,1	95,6	95,3	95,5
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	91,1	91,3	91,6	91,4	91,4
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	100,9	101,4	102,3	103,6	102,1
Budżet państwa i budżet środków europejskich	98,4	99,4	98,2	97,8	98,4
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	94,3	96,4	95,0	94,8	95,1
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	95,7	95,0	97,1	97,1	96,3
Uczelnie publiczne	106,6	106,3	106,1	105,8	106,2
Instytucje kultury	77,3	81,7	79,9	83,2	80,6
Fundusz Pracy	82,5	81,4	82,3	80,4	81,7
Inne jednostki sektora finansów publicznych	96,0	93,2	88,0	88,2	91,1

Tabela CVI. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – województwo zachodniopomorskie

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
WYDATKI OGÓŁEM					
mln zł					
Ogółem	21.889,6	22.891,2	23.454,2	23.738,7	91.973,7
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	6.960,7	7.171,5	7.496,7	7.885,0	29.514,0
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	346,8	341,1	351,5	361,8	1.401,2
Budżet państwa i budżet środków europejskich	2.323,2	2.887,1	2.906,4	2.695,6	10.812,3
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	7.647,1	7.879,1	7.970,3	7.845,3	31.341,9
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	2.768,5	2.862,8	2.910,2	3.077,3	11.618,9
Uczelnie publiczne	902,6	961,0	956,2	946,8	3.766,7
Instytucje kultury	244,8	245,6	279,8	304,0	1.074,1
Fundusz Pracy	471,0	318,6	333,9	376,0	1.499,4
Inne jednostki sektora finansów publicznych	224,9	224,3	249,3	246,8	945,3
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	31,8	31,3	32,0	33,2	32,1
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5
Budżet państwa i budżet środków europejskich	10,6	12,6	12,4	11,4	11,8
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	34,9	34,4	34,0	33,0	34,1
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	12,6	12,5	12,4	13,0	12,6
Uczelnie publiczne	4,1	4,2	4,1	4,0	4,1
Instytucje kultury	1,1	1,1	1,2	1,3	1,2
Fundusz Pracy	2,2	1,4	1,4	1,6	1,6
Inne jednostki sektora finansów publicznych	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	12.698,9	13.287,7	13.625,1	13.810,7	53.422,3
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	4.038,2	4.162,9	4.355,0	4.587,3	17.143,4
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	201,2	198,0	204,2	210,5	813,9
Budżet państwa i budżet środków europejskich	1.347,8	1.675,9	1.688,4	1.568,3	6.280,3
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.436,4	4.573,6	4.630,1	4.564,2	18.204,3
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.606,1	1.661,8	1.690,6	1.790,3	6.748,8
Uczelnie publiczne	523,6	557,8	555,5	550,9	2.187,8
Instytucje kultury	142,0	142,5	162,5	176,9	623,9
Fundusz Pracy	273,2	184,9	194,0	218,8	870,9
Inne jednostki sektora finansów publicznych	130,5	130,2	144,8	143,6	549,1
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	98,7	99,2	98,2	97,7	98,4
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	99,0	98,5	98,1	97,9	98,3
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	52,6	52,1	51,7	51,3	51,9
Budżet państwa i budżet środków europejskich	99,2	101,3	95,5	95,9	97,8
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	104,1	105,9	108,8	105,8	106,1
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	97,8	96,9	97,2	98,0	97,5
Uczelnie publiczne	96,5	96,6	96,7	96,7	96,6
Instytucje kultury	83,8	76,3	91,1	99,1	87,5
Fundusz Pracy	119,9	117,6	113,8	111,8	115,9
Inne jednostki sektora finansów publicznych	54,3	53,5	51,0	50,7	52,3

Tabela CVII. Szacunek wydatków publicznych w latach 2010–2013 – Polska ogółem

Jednostki sektora finansów publicznych	2010	2011	2012	2013	2010–2013
WYDATKI OGÓŁEM					
mln zł					
Ogółem	635.774,3	660.082,1	689.280,6	699.177,5	2.684.314,5
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	157.159,7	162.899,2	171.101,5	180.355,8	671.516,2
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	14.783,5	14.686,3	15.266,2	15.840,6	60.576,6
Budżet państwa i budżet środków europejskich	155.715,9	169.587,3	190.676,7	189.981,0	705.960,9
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	164.225,9	166.410,5	163.982,6	166.084,4	660.703,4
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	63.287,1	66.068,9	67.033,1	70.297,4	266.686,5
Uczelnie publiczne	20.900,3	22.252,1	22.141,7	21.924,3	87.218,4
Instytucje kultury	6.527,7	7.202,7	6.876,0	6.871,3	27.477,7
Fundusz Pracy	10.858,2	7.522,5	8.223,5	9.475,7	36.079,9
Inne jednostki sektora finansów publicznych	9.464,3	9.623,7	11.281,2	11.210,8	41.580,0
Ogółem = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	24,7	24,7	24,8	25,8	25,0
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	2,3	2,2	2,2	2,3	2,3
Budżet państwa i budżet środków europejskich	24,5	25,7	27,7	27,2	26,3
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	25,8	25,2	23,8	23,8	24,6
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	10,0	10,0	9,7	10,1	9,9
Uczelnie publiczne	3,3	3,4	3,2	3,1	3,2
Instytucje kultury	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0
Fundusz Pracy	1,7	1,1	1,2	1,4	1,3
Inne jednostki sektora finansów publicznych	1,5	1,5	1,6	1,6	1,5
WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA					
zł					
Ogółem	16.500,8	17.127,9	17.887,9	18.162,5	69.679,1
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	4.078,9	4.227,9	4.440,4	4.685,1	17.432,2
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	383,7	381,2	396,2	411,5	1.572,5
Budżet państwa i budżet środków europejskich	4.041,4	4.401,5	4.948,4	4.935,1	18.326,4
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	4.262,3	4.319,0	4.255,6	4.314,4	17.151,3
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	1.642,5	1.714,7	1.739,6	1.826,1	6.923,0
Uczelnie publiczne	542,4	577,5	574,6	569,5	2.264,1
Instytucje kultury	169,4	186,9	178,4	178,5	713,3
Fundusz Pracy	281,8	195,2	213,4	246,1	936,6
Inne jednostki sektora finansów publicznych	245,6	249,8	292,8	291,2	1.079,4
Średnia dla Polski = 100					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Budżet państwa i budżet środków europejskich	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Budżety Jednostek samorządu terytorialnego	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Narodowy Fundusz Zdrowia i SPZOZ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Uczelnie publiczne	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Instytucje kultury	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Fundusz Pracy	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Inne jednostki sektora finansów publicznych	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Aneks 2. Zadania Funduszu Pracy uwzględniane w algorytmie

Algorytm podziału środków dla powiatów wykonujących zadania Funduszu Pracy określony został w ten sposób, że oprócz kwoty przeznaczonej na finansowanie obowiązkowo wypłacanych świadczeń pieniężnych dla bezrobotnych, dla każdego województwa ustalane są dwie odrębne kwoty, z których finansowane mają być zadania wykonywane przez powiaty. Są to:

- środki dla powiatów na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, dalej nazywane „kwotą A”,
- środki dla powiatów na finansowanie innych fakultatywnych zadań Funduszu Pracy, nazywana dalej „kwotą B”.

Zakres zadań, które mogą być finansowane ze środków przydzielonych powiatom przez województwo z kwoty A i z kwoty B, został w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 25 sierpnia 2014 r. w sprawie algorytmu ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie określony przez odwołanie się do wykazu zadań, na które mogą być przeznaczone środki Funduszu Pracy, zamieszczonego w art. 108 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Poniżej zamieszczone te wykazy w czytelnej formie. Kursywą opisano występujące w art. 108 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy odwołania do innych przepisów tej ustawy.

Zadania finansowane z kwoty A dla powiatów

1. Koszty badań lekarskich, psychologicznych i specjalistycznych
2. Koszty szkolenia pracowników, bezrobotnych i innych uprawnionych osób
3. Jednorazowe kwoty przyznawane instytucjom szkoleniowym (*Starosta może w umowie zawartej z instytucją szkoleniową przewidzieć przyznanie tej instytucji z Funduszu Pracy jednorazowej kwoty w wysokości do 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę za każdego skierowanego bezrobotnego uczestniczącego w szkoleniu, który wskutek działań tej instytucji szkoleniowej podjął w ciągu 30 dni od dnia ukończenia szkolenia zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą i wykonuje je co najmniej przez 6 miesięcy.*)
4. Pożyczki na sfinansowanie kosztów szkolenia (*Starosta może, na wniosek bezrobotnego, udzielić pożyczki na sfinansowanie kosztów szkolenia do wysokości 400% przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu podpisania umowy pożyczki w celu umożliwienia podjęcia lub utrzymania zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej.*)
5. Koszty przejazdów i zakwaterowania
6. Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa
7. Koszty z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne refundowanych pracodawcy
8. Zwrot części kosztów poniesionych przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych
9. Granty (*Starosta może, na podstawie zawartej umowy, przyznać pracodawcy lub przedsiębiorcy środki Funduszu Pracy, zwane dalej „grantem”, na utworzenie stanowiska pracy w formie telepracy w rozumieniu art. 67 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy dla skierowanego bezrobotnego rodzica powracającego na rynek pracy, posiadającego co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 lat, lub bezrobotnego sprawującego opiekę nad osobą zależną, który w okresie 3 lat przed rejestracją w urzędzie pracy jako bezrobotny zrezygnował z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej z uwagi na konieczność wychowywania dziecka lub sprawowania opieki nad osobą zależną.*)
10. Świadczenia aktywizacyjne (*Starosta może, na podstawie zawartej umowy, przyznać pracodawcy świadczenie aktywizacyjne za zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy skierowanego bezrobotnego rodzica powracającego na rynek pracy po przerwie związanej z wychowywaniem dziecka lub bezrobotnego sprawującego opiekę nad osobą zależną, który w okresie 3 lat przed rejestracją w urzędzie pracy jako bezrobotny zrezygnował z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej z uwagi na konieczność wychowywania dziecka lub sprawowania opieki nad osobą zależną.*)
11. Refundacja pracodawcy kosztów składek na ubezpieczenia społeczne za bezrobotnych do 30 roku życia podejmujących pierwszą pracę
12. Koszty dofinansowania wynagrodzenia zatrudnionego bezrobotnego powyżej 50 roku życia
13. Stypendia (*stypendia dla bezrobotnych, odbywających szkolenia, studia podyplomowe, staże zawodowe, kursy przygotowania zawodowego oraz uczniowi szkoły ponadgimnazjalnej*)
14. Koszty przygotowania zawodowego dorosłych
15. Składki na ubezpieczenia społeczne opłacanych od stypendiów
16. Zwrot kosztów poniesionych przez organizatora robót publicznych z tytułu zatrudnienia bezrobotnych
17. Koszty opieki nad dzieckiem i osobą zależną

18. Koszty umów zawartych z agencją zatrudnienia
19. Świadczenia przysługujące rolnikom zwalnianym z pracy
20. Koszty realizacji zleconych działań w zakresie integracji społecznej bezrobotnych
21. Programy regionalne
22. Wydatki ponoszone w ramach bonu szkoleniowego
23. Wydatki ponoszone w ramach bonu stażowego
24. Refundacja pracodawcy, w ramach bonu zatrudnieniowego, części wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne
25. Wydatki ponoszone w ramach bonu na zasiedlenie
26. Świadczenia, za wykonywanie prac społecznie użytecznych
27. Refundacja pracodawcom składek na ubezpieczenia społeczne
28. Zatrudnienie wspieranego, w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o zatrudnieniu socjalnym, oraz wsparcia, o którym mowa w art. 12 ust. 3a ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych;
29. Koszty studiów podyplomowych (*Starosta, na wniosek bezrobotnego, może sfinansować z Funduszu Pracy koszty studiów podyplomowych należne organizatorowi studiów, do wysokości 100%, jednak nie więcej niż 300% przeciętnego wynagrodzenia.*)
30. Specyficzne elementów wspierających zatrudnienie, realizowane w ramach programów specjalnych

Zadania finansowane z kwoty B dla powiatów

1. Koszty związane z organizowaniem partnerstwa lokalnego, obejmujące koszty organizacji przez organy zatrudnienia spotkań i konferencji z udziałem przedstawicieli instytucji partnerstwa lokalnego oraz instytucji realizujących inicjatywy partnerów rynku pracy
2. Koszty kwalifikowalnych realizacji projektów (*Starosta może przeznaczyć środki Funduszu Pracy, w ramach kwoty przyznanej na finansowanie innych fakultatywnych zadań realizowanych przez powiatowe urzędy pracy, na finansowanie kosztów zarządzania realizowanymi projektami współfinansowanymi z Europejskiego Funduszu Społecznego*)
3. Koszty szkolenia oraz przejazdów członków rad rynku pracy
4. Refundacja dodatków do wynagrodzeń (*dla pracowników Wojewódzkich i Powiatowych Urzędów Pracy oraz OHP w zależności od kwalifikacji, stanowiska i jakości pracy*)
5. Opracowywanie i rozpowszechnianie informacji zawodowych oraz wyposażenie w celu prowadzenia pośrednictwa pracy lub poradnictwa zawodowego przez publiczne służby zatrudnienia i Ochotnicze Hufce Pracy
6. Opracowywanie, wydawanie lub rozpowszechnianie informacji o usługach organów zatrudnienia oraz innych partnerów rynku pracy, dla bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców
7. Opracowywanie, wydawanie lub rozpowszechnianie informacji o zadaniach i działaniach publicznych służb zatrudnienia realizowanych w ramach sieci EURES lub wynikających z reprezentacji wobec publicznych służb zatrudnienia innych państw
8. Koszty wezwań, zawiadomień, zakupu lub druku kart rejestracyjnych i innych druków niezbędnych do ustalenia uprawnień do zasiłku i innych świadczeń z tytułu bezrobocia, przekazywania bezrobotnym należnych świadczeń pieniężnych oraz kosztów komunikowania się z pracodawcami, bezrobotnymi, poszukującymi pracy, organami rentowymi oraz urzędami skarbowymi
9. Badania, opracowywanie programów, ekspertyz, analiz, wydawnictw i konkursów dotyczących rynku pracy

10. Koszty wprowadzania, rozwijania i eksploatacji systemu teleinformatycznego i technologii cyfrowych w publicznych służbach zatrudnienia oraz Ochotniczych Hufcach Pracy, służących realizacji zadań wynikających z ustawy
11. Koszty opracowywania i rozpowszechniania przez publiczne służby zatrudnienia i Ochotnicze Hufce Pracy materiałów informacyjnych i szkoleniowych dotyczących nabywania umiejętności poszukiwania i uzyskiwania zatrudnienia
12. Koszty przeprowadzenia audytu zewnętrznego projektów realizowanych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego współfinansowanych ze środków Funduszu Pracy
13. Koszty prowadzenia w powiatowych urzędach pracy zajęć, wymagających specjalistycznej wiedzy, którą nie dysponują pracownicy powiatowego urzędu pracy, w ramach porad grupowych i szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy, przez osoby niebędące pracownikami powiatowego urzędu pracy, koszty związanych z organizacją przez powiatowy urząd pracy szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy oraz koszty wyposażenia akademickich biur karier
14. Koszty szkolenia i studiów, w tym studiów podyplomowych, kadr publicznych służb zatrudnienia i kadr Ochotniczych Hufców Pracy
15. Koszty szkolenia kadr realizujących działania sieci EURES w podmiotach, którym udzielono akredytacji, organizowanych przez ministra właściwego do spraw pracy
16. Koszty konferencji, seminariów, posiedzeń lub spotkań, w tym o charakterze międzynarodowym, organizowanych przez ministra właściwego do spraw pracy, w szczególności dla kadry publicznych służb zatrudnienia i Ochotniczych Hufców Pracy
17. Koszty postępowania sądowego i egzekucyjnego w sprawach nienależnie pobranych świadczeń pieniężnych i innych wypłat z Funduszu Pracy
18. Wydatki związanych z udziałem publicznych służb zatrudnienia w sieci EURES
19. Wydatki związane z udziałem publicznych służb zatrudnienia w działaniach współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej
20. Koszty związane z realizacją zadań samorządu powiatu

Aneks 3. Rozporządzenia określające zakres świadczeń gwarantowanych

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej (Dz.U. z 2016 poz. 86)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 października 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki paliatywnej i hospicyjnej (Dz. U. z 2013 r. poz. 1347)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień (Dz. U. z 2013 r. poz. 1386, z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 357)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia stomatologicznego (Dz. U. z 2013 r. poz. 1462, z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu programów zdrowotnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1743)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu rehabilitacji leczniczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 1522)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych w ramach opieki długoterminowej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1658)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu świadczeń wyspecjalizowanych oraz warunków ich realizacji (Dz. U. z 2013 r. poz. 1445, ze zm.)

Oceniam recenzowane opracowanie, jako cenny materiał, stanowiący podstawę do dyskusji na temat koniecznych zmian w zakresie bardziej efektywnego podziału środków publicznych. Praca ma charakter oryginalny, nie stanowi powielenia istniejących i często artykułowanych poglądów. Jest to nowatorskie opracowanie naukowe zawierające ogromny ładunek treści intelektualnych, z którymi powinien się zapoznać każdy, kto interesuje się problematyką redystrybucji środków finansowych w obrębie sektora finansów publicznych.

(z recenzji prof. dr. hab. Janusza Ostaszewskiego)